Scan. 20. Pl. 7.

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE FONDO CASTRENSE
37
47 B
14
MAG 396

# SCHOLA RELIGIOSA

Seu

# TRACTATUS ASCETICUS UNIVERSALIS,

*Specialiter*

Pro Inſtructione, & Educatione

JUVENTUTIS RELIGIOSÆ,

In Perfectione, & vera Vita Religioſa quoad hominem in- & externum:

*Univerſaliter verò*

Pro Utilitate cujusvis Religioſi; Principiis Fidei, S. Scripturæ, Sanæ Theologiæ, & Sanctorum Patrum conformiter clarô ſtylô, & methodô compoſitus.

*à*

*P. F. Sigismundo Neudecker, Ord. Min. S. Franciſci Strictioris Obſervantiæ Provinciæ Bavariæ tertiò Ex-Provinciali, SS. Theol. & SS. Can. Lectore Jubilato.*

Pars Poſterior.

---

Sumptibus Viduæ Joh. Andr. de la Haye Bibliop. Ingolſt.
Monachii, Typis Mariæ Magdalenæ Riedlin Viduæ Anno 1738.

Digitized by Google

Digitized by Google

# PROLOQUIUM.

## Ad Religioſos Tyrones in Partem Poſteriorem Scholæ Religioſæ.

EO ordine, quò natura de minùs perfectis ad perfectiora progredi aſſolet, Magiſtros pariter ſcientiarum ſuos imbuere diſcipulos, ut pedetentim ad perfectiorem ſemper gradum aſcendant, providè admodum aſſueviſſe in comperto eſt. Poſtquam igitur in Parte Priore hujus Scholæ Aſceticæ quaſi Rudimenta & inferiora, ſeu humaniora Scientiæ Sanctorum, id eſt, Vitæ Religioſo-Spiritualis Principia & Fundamenta edocti eſtis, ad altiora, ſive ea, quæ ad Religioſæ Perfectionis tramitem vos Amandiſſimos Tyrones proximiùs manuducunt, in hac poſteriore Parte aſcenſiones in cordibus veſtris diſponatis, & circa Perfectionem Religioſam, nec non motiva ac media tendendi ad illam &c. intendatis animum, induſtrióſque conatus impendatis neceſſe eſt. Huc enim, Juvenes Religioſi! ut ſtudia veſtra impenſe convertatis, brevi equidem, ſed perfectiſſima Lectione vos edocendô admonet Magiſter omnis perfectionis, qui præ aliis juſſit par-

 vulos

vulos venire ad ſe, Chriſtus Dominus *Matth. 5. ℣. 48.* inquiens: *Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Vult itaque Chriſtus, ut diſcipulus, ſaltem ſuô modô, & in quantum humana admittit infirmitas, ſit ſicut Magiſter; proin, qui Chriſtum Profeſſione Statûs Religioſi induimus, oportet, ut ambulemus, ſicut ipſe ambulavit, de virtute ſcilicet in virtutem, connitendô & conandô indefeſsè ad perfectionis ſemitam, ad quam, juxta SS. PP. non tendere, nec in ea progredi, eſt retrogredi, ſicque à fine vocationis Religioſæ aberrare. Ne ergo aberretis, ordimur à materia, quæ Vitæ ſpiritualis Cardo, & Caput eſt.

Ca-

Digitized by Google

# ELENCHUS

## Capitum, Paragraphorum, ac Quæſtionum.

## PARS POSTERIOR.

### CAPUT I.

De Perfectione Religioſa, ac Motivis tendendi ad eam.

### §. I.

*De Natura Perfectionis Religioſæ.*

Quæritur I. Quid ſit Perfectio ſpiritualis Chriſtiana ordinaria? Fol. 10.
II. Quid extraordinaria ſeu in gradu heroico. 10.
III. Quæ ſit Perfectio Religioſa ordinaria? 11.

### §. II.

*De Obligatione Religioſorum, tendendi ad Perfectionem.*

Quæritur I. An in hac vita poſſit actualiter obtineri Perfectio Religioſa? Fol. 20.
II. An Religioſus teneatur actu perfectus eſſe? 21.
III. Num ſaltem tendere ad Perfectionem? 23.
IV. Per quæ media tendere habeat ad eam? 32.

### §. III.

*De Motivis tendendi ad Perfectionem Religioſam.*

Quæritur I. An, & qualiter DEUS deſideret, ut ad Perfectionem tendamus? Fol. 42.
II. An ſit rationabile? 44.



Digitized by Google

III. Et utile? 46.

§. IV.

*De ulterioribus Motivis.*

Quæritur I. Quàm facile ſit tendere ad Perfectionem? Fol. 53.
II. Etiam jucundum & conſolatorium? 58.

CAPUT II.

De Mediis tendendi ad Perfectionem Religioſam.

§. I.

*De efficaci Voluntate.*

Quæritur I. Quàm neceſſarium Medium ſit verum deſiderium, & efficax Voluntas. Fol. 64.
II. Quid circa eam obſervandum? 67.
III. Item humilis diffidentia ſui? 68.
IV. Quæ ad hanc obſervanda? 69.
V. Item Confidentia in Deum? 70.
VI. Quomodo hæc habenda? 71.
VII. Quantum conferat frequens oratio ad perfectionem? 71.

§. II.

*De continua Vigilantia, & Abnegatione ſuiipſius.*

Quæritur I. Quàm neceſſaria ſit in cunctis actionibus cauta, & prudens attentio? Fol. 73.
II. Quomodo ea ſervanda? 74.
III. Quantùm requiratur abnegatio ſui? 75.

§. III.

*De Actibus Virtutum Heroicis.*

Quæritur I. Quid ſint Actus heroici? Fol. 78.
II. Quantum conferant ad perfectionem? 81.
III. Quid circa eos obſervandum? 82.

CAPUT III.

De frequenti Uſu Sacramenti Euchariſtiæ: ac Exercitio Memoriæ præſentis Dei.

§. I.

*De Præſtantia Sacramenti Euchariſtiæ, & debita diſpoſitione ad illud.*

Quæritur I. Quàm utilis, ac neceſſarius ſit Uſus Sacramenti SS. Euchariſtiæ? Fol. 84.
II. Qualis requiratur ad hoc diſpoſitio? 89.
III. Quinam actus virtutum requirantur pro diſpoſitione proxima? 91.
IV. Qui poſt Comunionem? 93.

§. II.

Digitized by Google

## §. II.

*De Exercitio Memoriæ præſentis Dei, ac S. Angeli Cuſtodis.*

Quæritur I. Quid ſit Exercitium Memoriæ præſentiæ Divinæ? Fol. 100.
II. Quàm præſtans, & utile? 106.
III. Imò facile, & jucundum? 107.
IV. Principia practica ad illud. 112.
V. Quàm utile ſit Exercitium Memoriæ præſentis S. Angeli Cuſtodis? 115.

# CAPUT IV.

## De aliis Mediis ad Religioſam Perfectionem conducibilibus.

## §. I.

*De Cura Minimorum.*

Quæritur I. Quid ſit Cura Minimorum? Fol. 118.
II. Quomodo in praxi exercenda? 120.
III. Quàm utile ſit medium ad perfectionem? 123.

## §. II.

*De debita Diſtributione Temporis.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 125.
II. Quàm utilis? 127.
III. Quid ſerviat pro ea debitè & prudenter ordinanda? 128.

## §. III.

*De ſolida Inſtructione Juventutis Religioſæ.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 131.
II. Quàm utilis ac neceſſaria? 131.

# CAPUT V.

## De Mortificatione in genere.

## §. I.

*De Natura, & utilitate Mortificationis in genere.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Mortificatio, ſeu abnegatio ſui in genere? Fol. 135.
II. Quàm præſtans ſit, & meritoria? 137.
III. Etiam rationabilis? 140.
IV. Et neceſſaria? 141.
V. Imò facilis, & jucunda? 143.

## §. II.

*De Mortificatione externa.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 144.



Digitized by Google

II. Quàm utilis, & neceſſaria? 145.

## CAPUT VI.

### De Mortificatione ſenſuum externorum.

#### §. I.

*De Mortificatione Viſûs.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 147.
II. Quando oculos oporteat mortificare? 148.

#### §. II.

*De Mortificatione Auditûs.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 153.
II. In quibus exercenda? 153.

#### §. III.

*De Mortificatione Cuſtûs.*

Quæritur I. Quid ſit, & quàm utilis? Fol. 157.
II. Qualiter exercenda? 158.

#### §. IV.

*De Mortificatione Linguæ.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 162.
II. In quibus potiſſimùm obſervanda? 163.

#### §. V.

*De Mortificatione Odoratûs.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 164.
II. Quomodo virtuosè exercenda? 164.

#### §. VI.

*De Mortificatione Tactûs.*

Quæritur I. Quid ſit, & quàm neceſſaria? Fol. 166.
II. Quomodo obſervanda? 166.

## CAPUT VII.

### De Mortificatione interna.

#### §. I.

*De Natura, Felicitate, ac Neceſſitate Mortificationis internæ.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 169.
II. Quàm utilis? 170.
III. Et facilis, ac conſolatoria? 171.
IV. Quàm neceſſaria? 172.

#### §. II.

*De Mortificatione Intellectûs.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 174.
II. Quàm neceſſaria? 174.
III. Quomodo in praxi fiat? 176.

#### §. III.

*De Mortificatione Judicii proprii, ac temerarii.*

Quæritur I. Quid ſit Mortificatio, ſeu

ſeu abnegatio judicii proprii? Fol. 181.
II. In quibus exercenda? 182.
III. Quàm neceſſaria ſit abnegatio Judicii temerarii? 186.
IV. Quomodo obſervanda? 187.

## §. IV.

*De Mortificatione Memoriæ.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 190.
II. Quomodo Memoria mortificanda? 190.

## §. V.

*De Abnegatione propriæ voluntatis.*

Quæritur I. Quid, & quàm neceſſaria ſit? Fol. 193.
II. In quo conſiſtat? 196.

## CAPUT VIII.

### De malis Paſſionibus in genere, earúmque mortificatione.

## §. I.

*De Natura, & Diviſione Paſſionum, & Affectuum.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Paſſio? Fol. 200.
II. Quænam paſſiones pertineant ad potentiam concupiſcibilem, & quæ ad iraſcibilem? 201.
III. An non tantùm in potentia ſenſitiva, ſed etiam in voluntate dentur illi affectus? & quomodo ab invicem diſtinguantur? 204.

## §. II.

*De Mortificatione malarum Paſſionum in genere.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 206.
II. Quàm neceſſaria? 206.
III. Quomodo practicè fieri debeat? 209.

## CAPUT IX.

### De Mortificatione Amoris proprii, nec non inordinatarum Cogitationum.

## §. I.

*De Mortificatione Amoris proprii.*

Quæritur I. Quid ſit Amor proprius,

)( 3

prius, ejúſque effectus? Fol. 217.

II. Quàm neceſſaria ejus Mortificatio? 219.

III. Ejus præcipui actus. 220.

IV. Quid obſervandum in praxi? 222.

§. II.

*De Mortificatione inordinatarum Cogitationum.*

Quæritur I. Quid ſit hæc Mortificatio? Fol. 223.

II. Circa quas potiſſimùm Cogitationes? 225.

## CAPUT X.

## De Extirpatione malarum paſſionum, & habituum, ac implantatione virtutum &c.

§. I.

*De Natura, & Utilitate hujus Extirpationis, & Implantationis.*

Quæritur I. Quid ſit hæc Extirpatio? Fol. 233.

II. Quàm utilis? 237.

III. Et quàm neceſſaria? 240.

IV. Quid ſit Implantatio virtutum? 243.

§. II.

*De Modo extirpandi Paſſiones, & implantandi virtutes &c.*

Quæritur I. In quo conſiſtat hæc praxis? Fol. 246.

II. Quænam ſint obſervanda? 250.

## CAPUT XI.

## De Virtutibus, & Vitiis in genere.

§. I.

*De Natura, & Diviſione Virtutis in genere.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Virtus? Fol. 262.

II. Quàm præſtans, & neceſſaria? 265.

§. II.

De

*De Natura, & Malitia Vitii in genere.*

Quæritur I. Quid ſit Vitium? Fol. 266.

II. Quanta ejus Malitia &c.? 267.


## CAPUT XII.

### De Virtutibus Cardinalibus, & Vitiis oppoſitis.

### §. I.

*De Prima Virtute Cardinali Prudentiæ, ſeu Diſcretionis.*


Quæritur I. Quid, & quàm præſtans ſit? Fol. 269.

II. Quinam ejus actus? 270.

III. Quæ vitia oppoſita? 270.


### §. II.

*De Secunda Virtute Cardinali Juſtitia.*


Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Juſtitia propriè dicta? Fol. 273.

II. Quàm utilis, ac neceſſaria? 275.

III. Quid Injuſtitia? 276.


## CAPUT XIII.

### De Virtutibus ad Juſtitiam pertinentibus, & Vitiis oppoſitis.

### §. I.

*De Religione, Pietate, ac Obſervantia.*


Quæritur I. Quid ſit Virtus Religionis? Fol. 279.

II. Ejus potiores actus? 280.

III. Quæ Vitia oppoſita? 282.

IV. Quid ſit Pietas? 284.

V. Ejus actus, & adverſantia? 285.

VI. Quid ſit virtus Obſervantiæ? 286.

VII. Ejus actus, & vitia contraria? 287.


### §. II.

*De Gratitudine.*


Quæritur I. Quid ſit, & quotuplex? Fol. 288.

II. Gratitudo erga Deum? 289.

III. Ejus praxis & actus? 291.

IV. Gratitudo erga homines? 292.

V. Ejus actus & praxis. 292.

§. III.

*De Veritate, & Simplicitate.*

Quæritur I. Quid ſit Veritas? Fol. 293.
II. Motiva eam practicandi? 293.
III. Ejus actus. 295.
IV. Quid Simplicitas, ejúsque motiva? 296.

§. IV.

*De Mendacio, & Dolo.*

Quæritur I. Quid ſit Mendacium? Fol. 298.
II. Rationes id averſandi? 299.
III. Quid ſit Dolus, & quomodo committatur? 302.
IV. Quæ motiva omnem dolum, & fallaciam deteſtandi? 303.

§. V.

*De Amicitia, & Affabilitate.*

Quæritur I. Quid ſit Amicitia? Fol. 305.
II. Quæ ejus praxis? 307.
III. Amicitia particularis cavenda, ejúsque ſigna. 308.
IV. Quid ſit Affabilitas? 310.

§. VI.

*De Inimicitia, Odio, & Moroſitate.*

Quæritur I. Quid ſit Inimicitia? Fol. 311.
II. Quid Odium? 311.
III. Ejus Malitia? 312.
IV. Actus contra hoc vitium exercendi. 318.
V. An Odium averſionis & diſplicentiæ licitè haberi poſſit, & quomodo? 319.
VI. Quid ſit Moroſitas? 323.

CAPUT XIV.

De Tertia Virtute Cardinali, Temperantiæ, Abſtinentiæ, & Sobrietatis, & annexis.

§. I.

*De Temperantia.*

Quæritur I. Quid ſit Virtus Temperantiæ propriè? Fol. 326.
II. Qui ejus actus? 327.

§. II.

*De Abſtinentia, & Sobrietate.*

Quæritur I. Quid ſit Abſtinentia? Fol. 327.
II. Ejus praxis, & actus. 332.
III. Quid ſit Sobrietas? 333.
IV. Ejus praxis. 334.

§. III.

*De Vitio Gulæ.*

Quæ-

Digitized by Google

Quæritur I. Quid ſit hoc vitium, & quomodo committatur? Fol. 336.
II. Quantùm noceat animæ? 341.
III. Quantùm corpori? 346.
IV. Quanta damna cauſet Ebrietas? 349.
V. Motiva hoc vitium vitandi. 351.
VI. Et Media. 354.
VII. Quid obſervandum circa ſanitatem? 355.

## CAPUT XV.

## De Caſtitate, & Pudicitia.

### §. I.

*De Natura, & Præſtantia Caſtitatis, & Pudicitiæ.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Caſtitas? Fol. 359.
II. Quàm præſtans? 360.
III. Ejus actus. 363.
IV. Quid ſit Pudicitia? 364.

### §. II.

*De Vitio Luxuriæ.*

Quæritur I. Quid ſit Luxuria? Fol. 366.
II. Quàm abominabilis coram Deo? 367.
III. Ejus damna animæ. 371.
IV. Item corporis, & famæ. 374.
V. Ejus radices, & cauſæ. 376.
VI. Media vitandi. 381.
VII. Cautelæ converſandi cum altero ſexu. 387.
VIII. Quomodo ſecurè vincantur impuræ Cogitationes? 389.

## CAPUT XVI.

## De Manſuetudine.

### §. I.

*De Natura Manſuetudinis.*

Quæritur I. Quid ſit Manſuetudo? Fol. 399.
II. Quæ media eam obtinendi? 405.
III. Ejus actus. 405.
IV. Quibus præcipuè conveniat, & quando? 407.
V. Quid ſit Clementia? 409.
VI. Ejus actus: & qualiter contra eam agatur? 410.

### §. II.

*De Ira.*

Quæritur I. Quid ſit, & quoſnam gradus habeat? Fol. 411.
II. Ejus damna. 414.
III. Media adhibendi. 417.

IV. An detur Ira juſta? 421.

## CAPUT XVII.
## De Taciturnitate, & Silentio.

### §. I.

*De ejus Natura, ac Neceſſitate.*

Quæritur I. Quid ſit Taciturnitas? Fol. 425.
II. An neceſſaria? 428.
III. Quæ regulæ debitè diſcurrendi? 430.
IV. Quàm utile Silentium Clauſtrale? 430.

### §. II.

*De Carrulitate, ſeu Loquacitate.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 434.
II. Quàm damnoſum vitium? 435.
III. Quæ media id vitandi? 437.

## CAPUT XVIII.
## De Sedulitate, & Pretioſitate Temporis.

### §. I.

*De Sedulitate, & Solertia, & vitio oppoſito.*

Quæritur I. Quid ſit Sedulitas, ſeu Solertia? Fol. 440.
II. Quid, & quàm damnoſa Acedia, & Otium? 441.
III. Qui actus, & ſigna Acediæ, & Otii &c.? 446.
IV. Quæ media vitandi? 447.

### §. II.

*De inæſtimabili Temporis pretio.*

Quæritur I. Quàm pretioſum ſit Tempus? Fol. 448.
II. Quid ejus Jactura, & neglectus? 451.
III. Quomodo bene applicandum? 455.
IV. An, & quomodo ejus jactura recuperanda? 457.

## CAPUT XIX.
## De Quarta Virtute Cardinali, Fortitudine, & annexis.

### §. I.

*De Fortitudine, Magnanimitate, ac Confidentia.*

Quæritur I. Quid ſit Fortitudo? Fol. 459.
II. Quæ ejus Motiva, & actus? 462.
III. Quid Magnanimitas? 464.
IV. Qui ejus actus? 464.
V. Quid ſit Confidentia, ſeu Fiducia? 466.
VI. Ejus praxis. 468.

### §. II.

*De Audacia, Timiditate, & Ignavia.*

Quæritur I. Quid ſit Audacia, Teme-

Digitized by Google

Temeritas, ſeu Præſumptio? Fol. 469.
II. Quid Timiditas? 470.
III. Quid Ignavia? 471.
IV. Quæ Regulæ ſervandi medium in arduis? 472.

## §. III.

*De Perſeverantia, Conſtantia, & Longanimitate.*

Quæritur I. Quid ſit Perſeverantia? Fol. 474.
II. Quid Conſtantia? 477.
III. Qui earum actus? 478.
IV. Quid ſit Longanimitas? 479.
V. Quæ ejus Praxis? 481.

## §. IV.

*De Obſtinatione, & Inconſtantia.*

Quæritur I. Quid ſit Obſtinatio, ſeu Pertinacia? Fol. 483.
II. Quid Inconſtantia ſeu Levitas? 484.

# CAPUT XX.

## De Humilitate.

## §. I.

*De Natura, ac Præſtantia Humilitatis.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 488.
II. Quàm præſtans? 493.

## §. II.

*De ejus Gradibus, & Praxi.*

Quæritur I. Qui ſint Gradus, & qui eorum actus? Fol. 504.
II. Quæ Media obtinendi? 516.

# CAPUT XXI.

## De Superbia, & annexis Vitiis.

## §. I.

*De Superbia.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit, & quæ ejus ſpecies? Fol. 518.
II. Quinam ejus actus? 520.
III. Quàm exoſa Deo? 522.
IV. Quàm damnoſa? 525.

## §. II.

*De Vana Gloria.*

Quæritur I. Quid ſit, & quàm facilè committatur? Fol. 532.
II. Quàm Deo ſit exoſa, & nociva? 534.

## §. III.

*De Jactantia, vana Complacentia, & Hypocriſi.*

Quæritur I. Quid ſit, & qualiter committatur Jactantia? Fol. 537.
II. Quàm Deo exoſa, & peccaminoſa? 538.
III. Quid ſit propria, ſeu vana Complacentia? 541.
IV. An, & quomodo bona opera palàm facienda? 542.
V. An liceat de illis gloriari, vel gaudere? 544.
VI. Quid ſit, & quale peccatum Hypocriſis? 547.
VII. An abſque Hypocriſi coram vitia poſſint abſconderi? 548.

§. IV.

*De Ambitione.*

Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit? Fol. 550.
II. Quàm pernicioſa? 553.
III. Quæ ſint Media, & Praxis contra Superbiam, ejúsque filias? 558.

## CAPUT XXII.
## De Patientia.

§. I.

*De Natura, & Gradibus Patientiæ.*

Quæritur I. Quid ſit, & quos habeat Gradus? Fol. 562.
II. Quàm præſtans? 566.
III. Quæ ejus Motiva? 569.
IV. An adverſitates liceat fugere &c. 578.

§. II.

*De Actibus, & praxi Patientiæ.*

Quæritur I. Qui ſint Actus ejus generaliter? Fol. 582.
II. Qui in perſecutionibus injuſtis, injuriis &c.? 584.
III. Item in ariditate, deſolatione ſpiritûs? 586.
IV. Uti & in morbis &c.? 591.

## CAPUT XXIII.
## De tribus Votis Statûs Religioſi in genere.

§. I.

*De Natura, & Diviſione Voti.*

Quæritur I. Quid ſit Votum? Fol. 599.
II. Quotuplex ſit? 601.

§. II.

*De Utilitate, & Neceſſitate Votorum ſolemnium.*

Quæ-

Quæritur. I. Quàm Præſtantia ſint Vota ſolemnia? Fol. 602.
II. An etiam neceſſaria? 605.

## CAPUT XXIV.

## De Voto Obedientiæ.

### §. I.

*De Utilitate Obedientiæ Religioſæ.*

Quæritur I. Quid ſit Votum Obedientiæ Religioſæ? Fol. 607.
II. Quàm præſtans? 609.
III. Quàm utilis? 613.
IV. Quàm neceſſaria? 615.
V. Quantam ſecuritatem conferat? 616.
VI. Quàm ampla ſit? 618.
VII. Et conſolatoria? 622.

### §. II.

*De Gradibus, & Actibus Obedientiæ.*

Quæritur I. Qui ſint Gradus perfectæ Obedientiæ? Fol. 624.
II. Quæ praxis & actus ejusdem? 631.

## CAPUT XXV.

## De Voto Paupertatis.

### §. I.

*De Utilitate, & Conſolatione Paupertatis Religioſæ.*

Quæritur I. Quid ſit Votum Paupertatis Religioſæ? Fol. 636.
II. Quàm præſtans, & utilis? 642.
III. Quàm conſolatoria ſit hæc Paupertas? 646.

### §. II.

*De Obligatione hujus Voti.*

Quæritur I. An, & ad quæ hoc votum obliget? Fol. 647.
II. Quidnam dicatur ſuperfluum, aut pretioſum? 652.
III. Qui ejus actus, & praxis? 656.

## CAPUT XXVI.

## De Virtutibus Theologicis.

### §. I.

*De Fide Theologica.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 660.
II. Quàm neceſſaria? 661.
III. Quæ ejus praxis, & actus? 664.

### §. II.

*De Spe Theologica.*



Digitized by Google

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 668.
II. Quàm utilis & neceſſaria? 671.
III. Quinam ejus actus in praxi? 672.

## §. III.

*De Charitate Theologica.*

Quæritur I. Quid ſit, & quantùm obliget? Fol. 677.
II. Quàm præſtans ſit? 680.
III. Quæ ejus praxis, & actus? 680.

## CAPUT XXVII.

### De Dilectione Proximi, & zelo animarum.

## §. I.

*De Dilectione proximi.*

Quæritur I. Quid ſit, & quantùm obliget? Fol. 685.
Quàm ſit præſtans? 687.
III. Quos habeat actus, & praxes? 690.

## §. II.

*De zelo animarum.*

Quæritur I. Quid ſit? Fol. 692.
II. Quantæ præſtantiæ? 692.
III. Quæ ejus praxis, & exercitium? 695.

## CAPUT XXVIII.

### De perfecta Conformitate noſtræ voluntatis cum Divina.

## §. I.

*De Natura, & Præſtantia hujus Conformitatis.*

Quæritur I. Quid ſit perfecta Conformitas &c.? Fol. 699.
II. Quantæ Præſtantiæ, & quæ Motiva eam exercendi? 700.

## §. II.

*De Praxi, & Actibus ejuſdem.*

Quæritur. Quæ ſit praxis, & actus Conformitatis noſtræ cum Divina voluntate? Fol. 709.

Digitized by Google

# CAPUT I.

## De Perfectione Religioſa, ac Motivis tendendi ad eam.

ABſolutîs iîs, quæ in priore Parte quoad hominem Religioſum in- & externum pertractavimus, propiùs digredimur ad adminicula, & vitæ Religioſæ media, quæ proximè conducunt ad Perfectionis conſecutionem; circa quam, Chariſſimi, ſummè refert, quin & præprimis neceſſarium eſt, bene ſcire, quid ſit, ſive in quo conſiſtat ejusmodi Perfectio Religioſa, quandoquidem ad eam, tanquam principalem Statûs Religioſi finem, etſi non ultimatum, ſeriò contendere, ac pro eadem obtinenda per totam vitam conari & allaborare obligemur, juxta magis dicenda,& explananda *§. ſeq.* Itaque ad tollendam ignorantiam puncti hujus, præ cæteris ſcitu admodum neceſſarii, ponitur

### §. I.

### *De Quidditate, ſive Natura Perfectionis Religioſæ.*

2. PRiusquam Naturam Perfectionis Religioſæ examinemus, prævié oportet ſcire, quòd juxta Doctorem Angelicum *2. 2. q. 184. a. 2.* Perfectum in genere ſit illud, cui nihil deeſt ſecundùm modum ſuæ perfectionis, id eſt, juxta



Digitized by Google

connaturalem exigentiam cujusvis rei. Hic modus perfectionis eſt triplex: *Primus* ſecundùm eſſe; ſic homo e. g. eſſentialiter eſt perfectus per corpus & animam rationalem. *Secundus* ſecundùm operari, quatènus perfectè, juxta exigentiam ſuæ naturæ, potentias habet operativas; qualiter homo perfectus eſt per potentias intellectûs & voluntatis, queîs juxta connaturalem ſui ſtatûs & naturæ exigentiam, id eſt, humanô & rationabili modô, operatur. *Tertius* denique per ordinem ad finem ſuum, quem, tendendô in illum, attingit; ex quo capite potiſſimùm attenditur cujuslibet rei perfectio, prout bene advertit prælaudatus S. Thomas, qui *loc. cit. a. 1.* ait, *Unumquodque dicitur eſſe perfectum, in quantum attingit proprium finem, qui eſt ultima rei perfectio.* Concordat celeberrimus Aſceta Ludovicus Granatenſis *in Memor. Vitæ Chriſt. Lib. 4 Reg. 2. c. 1.* ſcribens: Summa rationalis creaturæ perfectio eſt, principio ſuo conjungi, (id eſt, fini ſuo) illique, quatenus licet, aſſimilari; quò enim fuerit illi ſimilior, eò erit perfectior.

3. Quoniam verò res poſſint eſſe perfectæ ſive in eſſe naturali & phyſico, ſive in eſſe morali, hinc perfectio alia eſt *naturalis*, ſeu *phyſica* (ùt de homine exemplificatum eſt) quò ſpectat etiam perfectio *artificialis*, qualem e. g. poſſidet horologium debitè ordinatum: & alia eſt *moralis*, quæ communiter Perfectio Spiritualis (de qua ſola deinceps tractabitur) appellari ſolet. Hæc relatè ad diverſos ſtatus, modóſque & media tendendi in finem ſibi præfixum, dividitur in perfectionem *Chriſtianam*, & in *Religioſam*: ubi

4. Advertendum, communem, & propè unanimem SS. PP. Theologorum, & Magiſtrorum Aſceſeos doctrinam eſſe, quòd hæc perfectio ſpiritualis, ſive Chriſtiana, ſive Religioſa, conſiſtat in charitate; probare enim hoc videntur clari S. Scripturæ textus, ùt *1. ad Timoth. 1. ℣. 5. Finis autem præcepti eſt charitas.* Et *ad Coloſs. 3. ℣. 14. Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis.* Unde S. Paulus *1. ad Corint. 13. ℣. 1. & ſeqq.* docet: *Si linguis hominum loquar, & An-*

ge-

*gelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans, aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam: & ſi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas; & ſi tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Unde magnus Moralium Doctor S. Gregor. *Hom. 27. in Evang.* ait: *Omne mandatum de ſola dilectione eſt, & omnia unum præceptum ſunt, quia, quidquid præcipitur, in ſola charitate ſolidatur.*

5. Tametſi autem in hoc DD. & Aſcetæ conveniant, quòd videlicet Perfectio noſtra conſiſtat in charitate, & quidem in *perfecta*, vel ùt alii loquuntur, in *radicata*; attamen non omnes clarè explanant, quænam ſit illa charitas. Eſt enim charitas alia actualis, alia habitualis; *Actualis* eſt ipſum exercitium, quo actualiter diligimus DEUM, aut quid agimus ex amore, ſive motivo amoris DEI; & quidem ii actus, qui immediatè feruntur in DEUM, eum diligendô, actus charitatis *eliciti*, qui verò ſolùm mediatè, uti ſunt actus aliarum virtutum, attamen ex motivo, & imperio charitatis DEI facti, actus charitatis *imperati* vocantur.

6. Charitas *habitualis* duplex eſt: Una, quæ & infuſa dicitur (juxta multos graves Theologos ab habitu ſupernaturali gratiæ ſanctificantis omnino indiſtincta) eſt qualitas, & habitus permanens (niſi per peccatum mortale expellatur) ſupernaturalis, à DEO animæ infuſa, quâ hæc exornatur, operâque DEO grata, accepta, & de condigno meritoria fiunt, ita quidem, ut quo major & intenſior hic habitus infuſæ charitatis, ſive gratiæ ſanctificantis fuerit, eò gratior DEO homo exiſtat, prout in *Parte priore Cap. VIII.* §. 2. dictum eſt, ubi dicta revide.

7. Porro in charitate habituali, ſecundùm hanc acceptationem ſumpta, non conſiſtere Perfectionem Spiritualem, proin nec Religioſam, videtur indubitatum; tametſi enim habitualis iſthæc infuſa charitas ſit quidam animæ decor, coram oculis Divinæ Majeſtatis eam dignificans, ſicque in aliquo ſen-

ſu dici poſſit quædam hominis ſpiritualis perfectio, ſicut cujusvis rei forma quodammodo dicitur ejusdem perfectio; nihilominus non videtur eſſe ea charitas, & propriè ſumpta hominis perfectio, de qua loquuntur S. Scriptura, SS. PP. & Aſcetæ dicentes, in charitate conſiſtere perfectionem cum Chriſtianam, tum Religioſam; aliàs planè, ſi charitas habitualis infuſa foret ea, de qua fit mentio in præſenti, tunc quoque parvuli per Baptiſmum hac charitate præditi dici poſſent habere perfectionem, quod nemo dicet: unde nomine charitatis non venit habitualis infuſa, ſed exercitiô actuum acquiſita, aut acquirenda, de qua *num. ſeq.* Quare *n. 4.* allegati textus vel loquuntur de charitate acquiſita, ac operativa: vel ſi loquuntur de charitate infuſà, ſolùm innuunt, abſque hac opera noſtra, utut ex objecto ſuo bona, DEO non perfectè placere, nec condignè, ac prout oportet, eſſe meritoria ad vitam æternam.

8. Altera charitas habitualis *acquiſita* dicitur, éſtque habitus aliquis ex frequentatis, ſive frequenter elicitis actibus charitatis DEI acquiſitus, & ſucceſſivè comparatus; ſicut enim juxta Philoſophos ex aliis actibus frequenter productis ſucceſſivè generatur habitus, id eſt, quædam qualitas, etiam deſinentibûs actibûs, in ſubjecto remanens, & potentiam operativam facilitans ac inclinans ad ſimiles actus reproducendos, ita pariter etiam ex repetitis ſæpe actibus charitatis ejusmodi habitus ad ſimiles actus inclinans & facilitans comparatur, & enaſcitur, atque ex hoc capite etiam charitas *operativa* appellari poteſt, quæ contra diſtinguitur à charitate habituali, pro gratia ſanctificante ſumpta; hæc enim non dat eam habenti facilitatem operandi, ùt extra controverſiam eſt.

Et quoniam Status Religioſorum alius eſt *incipientium*, qui ſe purgant à vitiis per pœnitentiam: alius *proficientium*, qui nedum vitia, pravóſque habitus exuunt, ſed & operam impendunt implantandis virtutibus, boniſque habitibus: & denique alius *perfectorum*; qui in exercitio virtutum habituati, ſicque perfecti ſunt; hinc Perfectio Religioſa dividitur in ſta-

tum

tum perfectionis acquiſitæ, & acquirendæ. *Acquiſita* eſt, quæ actu, & in facto jam poſſidetur; hæc communiter ſolet attribui Statui Epiſcopali, utpote qui non eſt ſchola tantùm & ſtudium perfectionis, uti eſt Status Religioſorum, ſed Magiſteriatus; unde, cùm Epiſcopi ſint præcipui Duces, Magiſtri & Doctores, qui viam perfectionis verbô & exemplô eos, quibus paſcendis præſunt, docere habent, non diſcipuli in acquirenda perfectione, ſed Magiſtri jam acquiſitæ cenſentur. *Acquirenda*, ſive ſtatus acquirendæ perfectionis eſt, in quo conſtituti, etſi perfectionem actu nondum ſint aſſecuti, ſeriò tamen conantur, & obligantur tendere ad perfectionem, ſéque ſedulò exercere, & in ea exercitiô perficere, ferme eo modo, quô diſcipuli aut ſcholares, in arte vel ſcientia addiſcenda, ſtudium & induſtriam adhibentes, magìs magíſque ſe perficiunt, ſícque perfectiores, & demum perfecti fiunt.

10. Nec ex eo, quòd Status Religioſus dicatur Status perfectionis acquirendæ, ſequitur, eum nequaquam ſtatum perfectionis, ſed potiùs viam ad perfectionem, vocari debere; nam, præterquam quòd ſtatus Religioſus non ſolùm incipientes & proficientes, verùm etiam provectos & perfectos numeret, & includat, ſícque à perfectis, tanquam à parte principaliori ſacra Religio non immeritò poſſit ſumere denominationem, & dici ſtatus perfectionis; inſuper hæc via, ſive ſtudium perfectionis in ſtatu Religioſo apud non paucos Religioſos eſt conjunctum cum termino aliquo jam obtento, magìs aut minùs perfecto, juxta majorem vel minorem progreſſum in perfectionis via factum. Unde non eſt abſurdum, quòd ſtatus Religioſus ſit & via, & ſtatus perfectionis, quandoquidem vitæ Religioſæ perfectio, quantacunque ſit, etiam reſpectu perfectorum, ſemper ad majorem ulteriùs perfectionem anhelet, & contendat; propterea Religioſi, etiam in ſtatu perfectionis jam conſtituti, adhuc tamen dici poſſunt in via perfectionis, non quidem abſolutè, ſed reſpectivè, id eſt, reſpectu amplioris & majoris perfectionis obtinendæ; in quo ſen-

ſenſu Religioſus, *quoad ſubſtantiam* jam in ſtatu perfectionis exiſtens, ulteriùs *accidentaliter* & gradualiter perfici, quin etiam comparativè ad alium magis perfectum ſolummodo proficiens dici poteſt. Hîs pro natura Perfectionis Religioſæ enucleatiùs dignoſcenda prælibatîs

11. Quæritur I. Quid ſit Perfectio Spiritualis Chriſtiana in communi & ordinaria acceptatione? Reſp. cum Doct. Angelico 2. 2. q. 184. a. 3. *Eſſentialiter conſiſtit perfectio Chriſtiana vita in charitate, principaliter quidem ſecundùm dilectionem DEI, ſecundariò autem ſecundùm dilectionem proximi.* In his ergo duobus tota Lex pendet perfectionis Chriſtianæ, tametſi primariò conſiſtat in dilectione DEI ſuper omnia, quod juxta P. Caſparum Druzbicki *Tom. 2. Tract. 6. c. 1. §. 1. idem eſt cum dilectione ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima, ex omnibus viribus, ex tota fortitudine*: non quidem ita, ut *intenſivè* ſuper omnia, ſeu cum majori intenſione affectûs, teneatur Chriſtianus DEUM diligere, quàm alia, ſed *extenſivè* & *appretiativè*, quatenus DEUM ſic appretiativè ſuper omnes creaturas æſtimat, & diligit, ut affectu mentis, ſive in præparatione animi omnibûs potiùs malit creaturîs exui, quàm DEUM offendere mortaliter. Et hæc efficax voluntas, ſervandi mandata DEI, dicitur perfecta charitas Chriſtiana erga DEUM.

12. Quæritur II. Quid ſit Perfectio extraordinaria; ſeu non ſolùm quoad ſubſtantiam ſimpliciter, ſed quoad totam latitudinem, & in gradu heroico, atque excellenti ſumpta? Reſp. Eſt *habitus charitatis DEI, & affectus firmiſſimè radicatus, ex amore DEI univerſaliter in omnibus faciendi, patiendi, omittendi &c. quod vult, quia vult, & quomodo vult DEUS, conandò continuò ferventiſſimè nedum per ſupererogatoria opera, ſed & per meliora & perfectiora, quin & per quacunque media conducibilia ad hunc finem.* Hæc explicatio in re videtur ſatis ad mentem SS. PP. & Aſcetarum, convenítque Perfectio hoc modo ſumpta, conformiter principiis Theologiæ Myſticæ, ſolummodo extraordinariè perfectis ani-

animabus, quæ ſibi, & cunctis creatis plenè mortuæ, ſoli DEO, perfectiſſimæ charitatis unione, adhærent, unius ſpiritûs & voluntatis factæ cum ipſo, ita, ut abſtractæ etiam à licitis ſeſe totas impendant ex amore benevolentiæ & amicitiæ erga DEUM, ei bene volendô, adeò, ut ampliusnon ſibi aſſumant commodum, oblectamentum, ſolatium &c. niſi illud elevandô adhuc per altius motivum, nimirum eatenus, quatenus exinde DEO magis placere, & gratius obſequium ac beneplacitum ei præſtare poſſunt.

13. Ad hanc Perfectionem, modúmque tendendi ad eam Religioſos haud obligari ſub peccato, videtur extra dubium. Ratio eſt, quia hæc perfectio eſt extraordinaria, & attenta noſtra fragilitate, nimis ardua, ac proin communem & ordinarium ſtatum Religioſorum obligatoriè non afficit. Unde S. Mater Thereſia, quæ (ùt legitur in actis vitæ, & habetur in Breviario Romano) maximè arduum votum emiſit, efficiendi ſemper, quidquid perfectius eſſe intelligeret, non ex vi Profeſſionis, ſive ſtatûs Religioſi ad perfectionem hanc, in gradu adeò excellenti ſumptam, obligabatur, ſed per diſtinctum & peculiare votum, ultro emiſſum, ſe DEO ad eam obſtrinxit.

14. Nec facilè quiſquam, Chariſſimi! abſque certo inſtinctu Divino, ac ſinè conſilio & aſſenſu Directoris ſui ſpiritualis, ex immaturo zelo ad ejusmodi votum emittendum improvidè adjiciat animum; memor illius, quod monet Eccleſiaſtes *c. 5. ỹ. 4. multóque melius eſt non vovere, quàm poſt votum promiſſa non reddere.*

15. Quæritur III. Quid ſit Perfectio Religioſa in communi, & ordinaria acceptatione, ſive quoad ſubſtantiam ſumpta? Reſp. I. Ea à nonnullis definitur *Habitus charitatis radicata acquiſitus & operativus in omnibus ad ſtatum Religioſum pertinentibus, quæ, quomodo, ac quia vult DEUS.* Hujus clarior notitia mox patebit, uti etiam ex *num. 30.* Reſp. II. Paulò fuſiùs deſcribitur ſic: eſt *Habitus charitatis firmiter radicata operativus, acquiſitus non tantùm exercitiô actuum charitatis, ſed & admini-*

*miniculô aliarum virtutum*, *ac practicâ obſervantiâ nedum mandatorum DEI*, *ſed & quorundam Conſiliorum Evangelicorum*, *maximè trium Votorum ſubſtantialium Religionis*, *nec non Regulæ*, *ac Conſtitutionum.*

16. Bonitas hujus definitionis patet non tantùm ex eo, quòd Perfectionis Religioſæ, hoc modo, & in communi acceptatione quoad ſubſtantiam ſumptæ natura ſatìs clarè videatur exprimi, prout declarandô ſingulas particulas magìs eluceſcet: verùm etiam, quia continet, & explicat fundamentalem differentiam, ſecundùm quam tam à perfectione Chriſtiana, quàm à Religioſa, ſtrictè & in gradu excellentiæ ſumpta diſcrepat.

17. Dicitur autem primò: *Habitus*; quia non ſufficit ad perfectionem actu poſſeſſam unâ ſolùm alteráve vice ex charitate erga DEUM operari, actúmque virtutis exercere, ſed requiritur, ut quis ita operandi habitum & conſuetudinem ex frequentatis ejusmodi actibus generatum poſſideat. Sic à pari, virtus patientiæ, quâ quis denominatur patiens, non conſiſtit in uno alteróve actu patientiæ tranſeunte, ſed in habitu permanente, ex multiplicatis actibus, queîs adverſa æquô animô tulit, comparato. Porro habitus iſte non eſt ſimplex, ſed multiplex; cùm enim perfectio non unicam tantùm virtutem, ſed plures involvat, quævis autem virtus ſit habitus ad actus in ſua ſpecie inclinans, conſectaneum eſt, habitum perfectionis plures includere habitus partiales, qui tamen unus habitus per aggregationem dici poſſunt.

18. Dicitur ſecundò: *Charitatis*; nam per hanc principaliter, ſicuti Beati in patria (quamvìs iſti modô perfectiori, & inamiſſibiliter) conjungimur fini noſtro, qui eſt DEUS; enimvero, *qui manet in charitate*, *in DEO manet*, *& DEUS in eo*: *1. Joann. 4 ℣. 16.* & conſequenter per eam ſumus perfecti: quia ex doctrina S. Thomæ ſupra *num. 2.* perfectio noſtra conſiſtit in conſecutione finis, quem conſequimur hìc in via, tendendô in eum per charitatem, quâ DEO unimur. Quare etſi aliæ etiam virtutes, & habitus vir-

virtuoſi concurrant in homine perfecto, principaliter tamen & primariò ab habitu charitatis denominatur perfectus. Nec immeritò: charitas enim eſt fundamentum, ac quaſi mater & radix aliarum virtutum, ùt habet S. Gregor. Magn. *Homil. 27. in Evang.* dicens: *ùt enim multi arboris rami ex una radice prodeunt, ſic multæ virtutes ex una charitate generantur; nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, ſi non manet in radice charitatis.* Hinc & Doctor gentium ſoli charitati tribuit omnes virtutes reliquas, tanquam charitatis ſocias, comites aut pediſſequas, dum ait *1. ad Corinth. 13. ℣. 4. Charitas patiens eſt, benigna eſt, charitas non æmulatur &c.*

19. Dicitur tertiò: *firmiter radicata*; unde non ſufficit qualiſcunque charitas inchoata, qualem habent proficientes, facilè mobilis & amiſſibilis, ſed debet eſſe per frequentatos actus radicata, ſolidata, & obfirmata, ut difficulter ſit mobilis, ſeu deperdibilis, propter altas radices, quas ſucceſſivè in anima per charitatem habituata, egit, debétque inſuper homini, perfectionem jam conſecuto, præter ſatis magnam facilitatem tribuere firmitatem & robur in bene operando. Hæc facit, ut Religioſus talis, hac radicata charitata actu potitus, tempore tentationis non recedat à DEO; ſed per eam in quibuſcunque operibus, occaſionibus, negotiis, periculis &c. reddatur ſuo modo immobilis, ac quadam delectabili quaſi neceſſitate ad virtuoſa jugiter exercitia continuanda ſuaviter pertrahatur; hinc commune illud dictum: *Conſuetudo* (id eſt, habitus per aſſuetos & frequentatos actus comparatus) *eſt altera natura.* Ulteriùs in data reſponſione & deſcriptione Perfectionis Religioſæ

20. Dicitur quartò: *Operativus*; habitus enim iſte non eſt purè tanquam ad decorem animæ, ſed propter operari, tribuítque homini, mox *num. præced.* allegatam firmitatem & facilitatem bene operandi, nec non vigoroſam activitatem, ſemper magis magíſque adhuc in perfectione proficiendi; Hinc S. Laurent. Juſtin. *In Ligno Vitæ. Lib. de Charitate, cap 3.*

 in-

inquit: *Amor DEI nunquam otioſus eſt, operatur magna, ſi eſt; ſi autem operari renuit, amor non eſt.*

21. Dicitur quintò: *Acquiſitus;* idque propter dicta ſupra *num. 7. & 8.* Cæterùm Religioſus, qui hunc habitum ſibi jam comparavit, proin actu perfectus eſt, exercitiô talium actuum, quibus habitum hunc perfectionis acquiſivit, poteſt, (præſcindendô, an obligetur) eundem ulteriùs intendere, ſicque intendendô & augendô fieri perfectior. Non enim exiſtimate, Chariſſimi Tyrones Religioſi, neminem fore perfectum, niſi pertingat ad tantum culmen perfectionis, ſive ad eum gradum & intenſionem, quæ eſt maxima, & quâ major dari non poteſt; nam prætcrquam quòd hoc repugnet, ſeu, quòd dari poſſit ſtatus in perfectione, ita, ut comparativè major, intenſior & perfectior habitus dari non poſſit, ſatis eſt ad hoc, ut Religioſus ſit perfectus, quòd habeat habitum iſtum quoad ſubſtantiam debitè radicatum, quidquid ſit de intenſione graduali; ſic enim univerſaliter ſufficit ad hoc, ut forma alicui ſubjecto tribuat ſimpliciter denominationem, quòd ei inſit ſimpliciter ſecundùm entitatem, ſeu quoad ſubſtantiam, non autem opus eſt, quòd ſubjectum afficiat ſecundùm adeò magnam intenſionem gradualem, non dicam ſummam & maximam. Sic enim murus e. g. per formam albedinis dicitur ſimpliciter albus, tametſi hæc albedo non inſit muro quoad eum gradum intenſionis, quæ in alio muro habetur, propter quam majorem intenſionem iſte non ſimpliciter, ſed magis albus dicitur.

22. Et certò clariſſimè patet in Beatis, qui indubiè perfecti ſunt in charitate DEI, & tamen unus altero intenſiùs & perfectiùs gradualiter diligit DEUM; conſequenter & Religioſus, ubi potitus eſt quoad ſubſtantiam habitu charitatis radicatæ hucuſque explicato, eſt, & dici poteſt perfectus, quamvis ejuſmodi habitum magis ac magis augere, intendere, ac perficere curet. Hæc enim ſpectat, quod S. Laurent. Juſtin. *c. 2. de Caſto Connub,* habet; *Verus amor*

*mor gradu uno contentus non eſt, ad altiora ſemper nititur, & ad perfectiora indeſinenter concupiſcit attingere.*

23. Dicitur ulteriùs ſextò: *Non tantùm exercitiô actuum charitatis, ſed & adminiculô aliarum virtutum.* Ratio eſt: quia ad Religioſam perfectionem non ſatis eſt excludere omne peccatum mortale, ſed etiam extirpare pravos habitus, & ſtabiliter removere impedimenta charitatis erga Deum, ſive, ùt loquitur Angelicus Doctor *2.2. q.186.a.7. Quantum ad exercitium perfectionis, requiritur, quòd aliquis à ſe removeat illa, per quæ poſſet impediri, ne totaliter ejus affectus tendat in DEUM, in quo conſiſtit perfectio charitatis.* Hoc autem non fit per ſolam charitatem,ſed adminiculô aliarum etiam virtutum, puta, obedientiæ, caſtitatis &c. cùm utique habitus pravi directè extirpentur per actus virtutum oppoſitos frequentatos, híque impedimenta contrariantia enervent, & eradicent, conſequenter concurſus aliarum virtutum interveniat neceſſe eſt, ut ſic hìs adminiculìs debitè cincta & communita ſit charitas.

24. Cæterùm actus etiam aliarum virtutum dici poſſunt actus charitatis, videlicet *imperativè* tales, ſi ex motivo charitatis eliciantur, ùt *num. 5.* annotatum eſt. Quamvìs verò optandum ſit, ut quiſque veſtrûm conetur quotidiano virtutum exercitiô operari non ſolùm *cum charitate*, ſed etiam *ex charitate*, ùt loquitur Alphonſus noſter Madrilienſis, in ſuo Aureo Libello, de vera DEO ſerviendi methodo, & quidem modo ſublimi, quem ponit *Document. 2. & 3.* ſcilicet, ut quis non ſolùm bene operetur,quod eſt agere *cum charitate*, & concomitante ea, ſed inſuper; ut ex motivo charitatis in cunctis operetur, quod eſt agere *ex charitate* perfectiſſima, quâ quis puriſſimè & unicè reſpicit DEI amorem, ejúſque oblectamentum, beneplacitum, honorem, tanquam motivum operandi abſque proprio motivo inferiori, quod perfecta DEI charitas non eſt. Nihilominus etſi ita agere ſit perfectiſſimum, atque modum hunc, ſtrictè perfectis proprium, ut in pra-

xin

xin ſucceſſivè deducatis, vehementer in Domino admoneamini, nulla tamen ad eundem obſervandum obligatio in conſcientia, præſertim gravis apparet.

25. Dicitur ſeptimò: *ac practica obſervantia nedum mandatorum DEI* (in quo convenit cum perfectione Chriſtiana) *ſed & quorumdam Conſiliorum Evangelicorum*: in quo differt à perfectione Chriſtiana; ſiquidem perfectio Religioſa eſſentialiter requirit obſervantiam horum Conſiliorum, non quidem prorſus omnium, ſed eorum, ad quæ voluntaria profeſſione Religioſus ſeſe obſtrinxit; & hinc notanter appoſitum eſt: *maximè trium veterum ſubſtantialium Religionis.* Additur demum finaliter: *Nec non Regulæ ac Conſtitutionum*; de quibus, qualiter Religioſus (etſi actualiter, juxta dicenda, adæquatè, & quoad omnia extenſivè, aut gradualiter actu perfectus eſſe non teneatur) mediantibûs iis tamen ad perfectionem Religioſam tendere, atque exinde ad habitum perfectionis ſeu habitum radicatæ charitatis DEI ſibi ſucceſſivè comparandum allaborare obligetur, dicetur ex inſtituto §. *ſeq. n. 62.* Interea ex dictis

26. Colligetis I. Errare illos, qui putant, Religioſam perfectionem conſiſtere in miraculis, extaſi, revelationibus, prophetiis, vel aliis extraordinariis donis à DEO datis; hæc enim ex ſe nec virtutem, nec meritum continent, ſed ſubinde ſigna ſolùm ſunt hominis perfecti, Deóque grati, vel ſubinde ſolùm incitamenta, queîs DEUS ejuſmodi donîs præditos, aut etiam alios ſive ad perfectionem, ſive ad alium quemdam finem bonum dirigere intendit.

27. Colligetis II. Itidem errare, qui opinantur, eam conſiſtere in multis & prolixis precibus, ac devotionibus; aut exercitiis externis, ùt in frequentandis Eccleſiis &c. vel in externis auſteritatibus, & caſtigationibus corporis, uti ſunt vigiliæ, jejunia, ciliciorum uſus, cruentæ diverberationes &c. aut in cuſtodia externarum obſervantiarum, ac conſuetudinum ſui Ordinis, & ejuſmodi, quæ principaliter hominem externum concernunt. Ratio

eſt;

Digitized by Google

eſt; quia tametſi hæc ſint quodammodo media, ad perfectionem acquirendam multùm juvantia, vel effectus & fructus illius jam acquiſitæ, in iis tamen ipſa perfectio neutiquam conſiſtit, ſed faciunt ſolùm, quòd Religioſus ſit ſuô modô pius, devotus, bene diſciplinatus &c. non tamen quòd ſit jam verè perfectus.

28. Quinimo optimè advertit Laurentius Scupuli *in Certamine Spirituali cap. 1.* tales, qui in prædictis devotionibus præcisè totaliter poſitam eſſe perfectionem religioſam autumant, ſatis multùm errare, quin & ſuô modô in majori periculo ruinæ ſpiritualis quandoque verſari, quàm ſi manifeſta committerent peccata (prout *loc. cit.* fundatè oſtendit laudatus Author) non quaſi memorata exercitia ſecundùm ſe eſſent mala aut periculoſa, ſed quia perfectionem in ſimilibus poſitam eſſe erroneè tenentes, & judicantes, interiorem hominem, & ea, quæ ad veram perfectionem principaliter faciunt, oppidò negligunt, nullámque, aut certè ſatis modicam, & inſufficientem curam & conatum adhibent, nec vim ſibi inferunt in edomandis & extirpandis ſuis malis paſſionibus, inordinatis affectibus, & contractis pravis habitibus; vel econtra in implantandis virtutibus, & contrahendis ex oppoſito bonis habitibus, ſolùm attendendô, qualiter privatas ſuas devotiunculas ex toto perſolvere poſſint; exinde (experientiâ teſte) vitioſâ frequenter pertinaciâ eò prolabentes, ut etiam cum diſpendio obedientialium, & eorum operum, quæ ſibi ex vi officii peragenda incumberent, aſſueta devotionalia præferant, quaſi tota vis & perfectio in eiſdem ſita foret.

29. Colligetis III. Docentes, perfectionem noſtram conſiſtere in perfecta imitatione vitæ, & doctrinæ Chriſti, in re à noſtra doctrina non diſſentire; ſic enim imitator Chriſti exprimendô vitam, & ſequendô ejus doctrinam, non ſolùm obſervantiam præceptorum, ſed & conſiliorum Evangelicorum ſequelam, ad quam Magiſter Chriſtus *Matth. 19.* verbô nos invitavit, & opere eandem docuit, conatur adimplere, &proin hoc ipſo talis perfectioni ſtu-

det, qui incumbit ad perfectam imitationem vitæ & doctrinæ Chriſti; Hic enim, Chariſſimi! exemplum reliquit vobis, *Ut ſequamini veſtigia ejus. 1. Pet. 2. ℣. 21.* conandô, ut ſitis perfecti; *perfectus autem omnis erit, ſi ſit ſicut Magiſter ejus, Luc. 6. ℣. 40.* ubi ly *ſicut* imitationem denotat, non æqualitatem, hoc eſt, ſatis erit, ut imitator Chriſti ſtudeat (quantùm infirmitas permittit humana) ambulare ſicut Chriſtus, ſeu ad imitationem Chriſti, etſi non ad aſſecutionem (quaſi eum poſſet aſſequi in vitæ perfectione) vitam ſuam conformet. Unde S. Bonaventura *de Inſt. Novit. Part. 1. c. 32.* quemlibet noſtrûm admonet: *In omnibus virtutibus & bonis moribus propone ſemper clariſſimum ſpeculum, & totius ſanctitatis perfectiſſimum exemplar, ſcilicet vitam & mores Filii DEI, Domini noſtri JESU Chriſti.* pergítque Seraphicus Doctor: *Deſcribe tibi in corde tuo mores & actus ſuos &c.* percurrendô omnes & ſingulas Chriſti actiones in particulari, quas ut omnes Religioſi, utpote Chriſti diſcipuli, in praxi pro poſſibili imitentur, vel maximè conſulitur, fermè eô modô, quô pictores imaginem depingentes, identidem ad prototypon aciem oculorum intendant, ut omnia lineamenta, totámque effigiem coloribûs debitè exprimant, ſícque prototypo ectypon conforment.

30. Colligetis IV. Nec ſupra datæ doctrinæ noſtræ adverſari illos Aſcetas, qui perfectionem ſtatuunt in perfecta conformitate voluntatis noſtræ cum divina, vi cujus ſemper, & in cunctis id volumus, *quod, quomodo,* & *quia vult Deus*, juxta notos verſiculos: *Omne tulit punctum, patitur qui ſemper, agítque, quæ vult, quóve modo vult Deus, & quia vult*; ſic námque in omnibus non niſi purum beneplacitum Divinum intendimus, præeunte nobis in hoc Chriſtô Dominô, qui in omnibus beneplacitum Patris Cœleſtis ſe quæſiviſſe conteſtatur *Joan. 8. ℣. 29. Ego, quæ placita ſunt ei, facio ſemper.* Hinc ſæpiùs in S. Scriptura ait, ſe ideo veniſſe in mundum, ut faceret voluntatem Patris ſui. Aſcetæ enim per hunc loquendi modum vel intelligunt ipſum habitum charitatis, quô quis habitualiter con-

conformatur voluntati divinæ; ſic autem coincidit cum reſponſione *num. 15.* data: vel volunt, hanc perfectam conformitatem eſſe ſignum & effectum perfectionis acquiſitæ, mediante qua Religioſus actu perfectus in cunctis, ad ſtatum ſuum pertinentibus exercitiis voluntatem DEI, proin etiam Superiorum ſuorum adimpleat, adeóque adhibeat exactam obſervantiam eorum, quæ ſui ſtatûs ratio expoſcit, puta præceptorum, votorum, S. Regulæ, & conſtitutionum.

31. Colligetis V. Nullum Religioſum debere animô concidere, aut abſterreri, quaſi tendentia, vel etiam aſſecutio perfectionis ſit quid adeò arduum, ut humanô modô impoſſibile ſit, ad eam debitè tendere, vel eam etiam cum tempore aſſequi; nam ùt peritiſſimus vitæ Religioſæ Magiſter Alphonſus Rodriquez *Parte 1. Tract. 2. Cap. 1.* bene advertit, totam ſanctitatem, ac profectum noſtrum, vitæque regularis perfectionem ex eo pendere, quòd opera communia & quotidiana exercitia Religioſa, quæ nobis vi Regulæ & Conſtitutionum incumbunt peragenda, bene & perfectè (juxta doctrinam in *Parte priori Cap. 8. & ſeqq. traditam*) peragamus, uti ſunt Oratio quotidiana debita cum devotione obeunda: Examen, ſive quotidiana conſcientiæ diſcuſſio exactè inſtituenda: Miſſæ ſacrificium ferventer & reverenter vel celebrandum, vel audiendum: Horæ Canonicæ, ſive divinum officium devotè & attentè dicendum: reliqua exercitia Religioſa, & opera pœnitentiæ, ac mortificationis ſedulò exercenda: noſtri denique muneris, officii, & eorum generaliter, quæ obedientia, & Superiores injungunt (eſto, quòd etiam viliſſima forent) perfecta & accurata executio. In his, pergit laudatus Rodriquez, perfecta noſtra conſiſtit ſanctitas, adeò, ut ſi hæc bene & perfectè perſolvamus, perfecti ſimus: imperfecti verò, ſi malè & imperfectè; quandoquidem differentia inter perfectum Religioſum, & imperfectum in hoc conſiſtere videatur, non quòd ille alia, plura aut majora peragat opera, quàm imperfectus & tepidus, ſed quòd functiones ſuas cum

ſervore, majoríque cum perfectione, & ſanctiore intentione obeat.

32. Cùm itaque non in rebus arduis, extraordinariis conatibus, ſed quotidianis, iíſque facilibus ſita ſit perfectio Religioſa, mediáque ad manus ſuppetant in quovis ſacro Ordine plurima, eáque facillima, vel ex hoc ſolùm, Chariſſimi, quiſque moveatur, ut omni cum zelo, ſervore, & conatu indies magis magíſque connitatur, & tendat ad Perfectionem Religioſam. Saluberrimum calcar & motivum addet ſequens

## §. II.

## *De Obligatione Religioſorum actu aſſequendi Perfectionem ſuam, vel ſaltem tendendi ad eam.*

33. PRo clara notitia, & ad tollendam omnem æquivocationem advertendum eſt, quòd, cùm Status Religioſus communiter dicatur *Status perfectionis*, non hoc ipſo Religioſus ipſemet, eò quòd exiſtat membrum talis Religionis, debeat neceſſariò eſſe in ſtatu actualis perfectionis; nam eſſe in ſtatu actualis perfectionis, ſecundùm communem loquendi modum, idem eſt, ac actualiter perfectum eſſe, ſeu perfectionem actu acquiſitam habere: econtra verò exiſtere membrum talis Religionis, ſeu eſſe in ſtatu tali Religioſo, eſt eſſe in ſtatu ac ſchola acquirendæ perfectionis Religioſæ, ſive in qua tenditur per certa media in perfectionem, tanquam in finem conſequendum. Jam

34. Quæritur I. An in hac vita poſſit actualiter obtineri Perfectio Religioſa, adeòque Religioſus poſſit actu eſſe perfectus? Reſp. in ſano ſenſu affirmativè. Ratio reſponſionis eſt, quia, juxta paulò poſt dicenda, tenetur Religioſus tendere ad perfectionem Religioſam; non autem teneretur ad eam contendere & conari, ſi ipſa obtentu eſſet impoſſibilis: nam ad impoſſibile nemo tene-

netur. Et ſanè plures Viri à ſanctitate & perfectione Religioſa celebratiſſimi per acquiſitum habitum radicatæ charitatis DEI ſuperiùs *num. 15.* deſcriptum in quavis ſacra Religione id ſatis ſupérque in facto comprobârunt; à facto autem ad potentiam optimum eſſe argumentum & probationem, nemo ibit inficias.

35. Nec dicat quis; Perfectio ſpiritualis, proin & Religioſa, conſiſtit in perfecta charitate, ſive dilectione DEI: hæc autem perfecta DEI dilectio non eſt poſſibilis; quippe nec DEUS à creata voluntate poteſt perfectè diligi, quantùm in ſe eſt diligibilis: neque creatura poteſt perfectè, id eſt, ſemper actu diligere DEUM. Nam reſpondetur, quòd etſi DEUS, quantùm in ſe abſolutè eſt diligibilis, proin infinitè non poſſit diligi, niſi à ſemetipſo: neque etiam pro præſentis vitæ ſtatu, in quo mens variè impeditur, ſemper actuali dilectione poſſit in DEUM ferri, ſatis tamen eſt, quòd DEUS ſuper omnia, quantùm humanô modô fieri poteſt, (etſi non continuò) diligi à nobis queat, ác inſuper, quòd omnia impedimenta charitati contraria, & impedientia, ne affectus feratur in DEUM, per fervidum conatum, & ſolicitam votorum ac Regularum obſervantiam amoveri poſſint, qua fit, quòd creatura ſoli DEO adhærere queat, & proin fini ſuo, quantùm in hac vita fieri valet, conjungi, & conſequenter ipſa Perfectio obtentu impoſſibilis non eſt in ſubſtantia, etſi gradualiter loquendô etiam à talibus perfectis adhuc magis intendi queat memoratus Charitatis Habitus.

36. Quæritur II. An Religioſus teneatur eſſe actu perfectus? Reſp. Juxta Doctores & Aſcetas de nulla conſtat obligatione, vi cujus Religioſus actualiter perfectus eſſe, ſive perfectionem actu acquiſitam habere teneatur; unde dixit Chriſtus Dominus *Matth. 19. ℣. 21. Si vis perfectus eſſe &c. ſequere me*; non verò præcepit: *Aſſequere me*; proin ſufficit ſequela, ut Magiſtrum Perfectionis imitandô ſequamur, etſi eundem, aut perfectionem actu non aſſequamur. Id clariſſimè docet Doctor Angelicus *2. 2. q. 186. art. 2.* con-



BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

2. concludens: *Ille, qui ſtatum Religionis aſſumit, non tenetur habere perfectã charitatem, ſed tenetur ad hoc tendere & operam dare, ut habeat charitatem perfectam.* Hinc §. *præced.* jam adnotatum eſt, ſtatum Religioſum eſſe ſtatum acquirendæ perfectionis, non verò neceſſariò eſſe perfectionis acquiſitæ.

37. Neque obſtat, quòd, juxta plures & graves Authores, obligatio tendendi ad perfectionem non diſtinguatur ab obligatione ſervandi tria Vota ſubſtantialia Religionis; proinde, cùm Religioſi non tantummodo debeant tendere ad obſervantiam votorum &c. ſed obligentur, defacto & actualiter eadem obſervare, conſequens videri poſſet, eos non ſolùm obligari ad hoc, ut conandô tendant ad perfectionem, ſed ut actu ſint perfecti. Non, inquam, illorum Doctorum doctrina reſponſioni noſtræ obſtat; nam actu obſervare vota, non eſt actu eſſe extenſivè quoad omnia & adæquatè perfectum, prout nimirum illa Religioſa Perfectio deſcribitur §. *præced. n. 15.* Inſuper per illam actualem obſervantiam regularem votorum ſolummodo applicantur ordinata in ſacris Religionibus media ad comparandam perfectionem, ſeu habitum radicatæ Charitatis DEI: adeóque tantummodo tenditur ad eam obtinendam; tendere autem ad perfectionem æquè parum eſt, eſſe actu perfectum, quàm tendere ad finem vel terminum, eſt actu finem vel terminum attigiſſe.

38. Quodſi ſubin Sancti Patres Religioſum vocent perfectum ex eo, quòd conetur, & tendat ad perfectionem per fervidam applicationem mediorum ad hunc finem conducentium, prout S. Auguſt. *Lib. de Perfect. juſt.* etiam illum perfectum enuntiat, *qui ad ipſam perfectionem irreprehenſibiliter currit*; & conſonat Divus Bernardus in *Epiſt. 253. ſcribens*: *Indefeſſum proficiendi ſtudium, & jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur*: non loquuntur per hunc dicendi modum propriè ſecundùm rigorem, quaſi talis eſſet perfectus actu, & *in facto*: ſed tantùm quòd ſit perfectus *in fieri*, ſeu quòd in via ad perfectionem exiſtat. Unde eô ferme modô, quô leve eſt, & di-

& dicitur, quod tendit ſurſum, & grave, quod tendit deorſum, etſi actu in termino non ſit, ùt patet in lapide e. g. cadente, poterit & Religioſus, qui ad perfectionem ſerio conatu contendit, etſi actu eandem non aſſequatur, dici perfectus, id eſt, eſſe in via ad terminum ſuum, qui eſt perfectio.

39. Nec etiam obeſt reſponſioni *num. 36.* datæ, quòd, cùm Chriſtianus debeat tendere ad perfectionem ſpiritualem, puta Chriſtianam, hoc ipſo Religioſus teneatur eſſe actu perfectus: cùm utique ad plus obligentur Religioſi, quàm cæteri Chriſtiani; nam verum equidem eſt, Religioſos obligari ad plus, quàm alii Chriſtiani tenentur: non tamen propterea ſequitur, quòd actu debeant eſſe perfecti (aliàs planè etiam Religioſus incipiens teneretur eſſe actu perfectus, quod eſt nimium dicere) ſed ſolùm eruitur, quòd teneantur per alia, ac perfectiora media, conſequenter modô perfectiorî tendere ad perfectionem, uti dicetur infra *à num. 57.*

40. Quæritur III. Num Religioſus in conſcientia teneatur tendere ad perfectionem Religioſam, prout ſumitur perfectio communiter, & quoad ſubſtantiam? Reſpond. Quivis Religioſus, ex vi ſtatûs ſui, obligatur ſub gravi peccato ad eam tendere, id eſt, applicare debita media ad aſſecutionem perfectionis. Ita ſentiunt Theologi & Aſcetæ paſſim, agnoſcentes quoad hoc gravem conſcientiæ obligationem, patétque ſatìs clarè ex Doctore Angelico *num. 36.* allegato, ubi docet, Religioſum equidem non obligari ex vi ſtatûs ſui aſſumpti in charitate eſſe perfectum, attamen obligari tendere, & operam dare, ut eandem, quantùm ex-& in ſe eſt, conſequatur; aliàs enim neutiquam Religioſus verus, ſed potiùs ſimulator erit, & hypocrita. Quapropter D. Euſebius Emiſenus *Hom. 4. de Epiph.* inquit: *Venire quidem ad Eremum, ſumma perfectio eſt; non perfectè in Eremo vivere, ſumma damnatio eſt,* cui conſonat Caſſianus *L. 4. Inſtit. Cap. 38. Non leve noveris eſſe peccatum, perfectionem profeſſum quempiam ea, quæ ſunt imperfecta, ſectari.*

41. Ratio autem hujus obligatio-

gationis eſt 1. quia Chriſtiani ex vi ſui ſtatûs obligantur ſectari juſtitiam Chriſtianam, ac ad proportionatam ſtatui ſuo perfectionem, tanquam ad finem ſuum, per congrua media tendere, conſequenter & Religioſi obligantur à fortiori, ut ad Religioſam perfectionem per debita media acquirendam connitantur, vel maximè quia à curis hujus ſæculi exempti, donîs præterea ac mediis ſpiritualibûs uberrimè ad id proviſi ſunt: hoc ipſo autem ex communi etiam ſenſu fidelium graviter obſtricti cenſentur, ut ad perfectionem ſuo ſtatui competentem, videlicet Religioſam, ſerio contendant; *Cùm enim augentur dona* (inquit S. Gregor. *Hom. 9. in Evang.*) *rationes etiam creſcunt donorum: tantò ergo eſſe ad ſerviendum DEO promptior quisque debet ex munere, quantò ſe obligatiorem eſſe conſpicit in reddenda ratione.* Quæ ratio ſanè gravis reddenda erit illis Religioſis, qui ad ſtudium perfectionis animum adjicere penitus negligunt, non attendentes, quod *Luc. 19.* damnatus ſit ille ſervus piger & negligens, qui acceptô talentô negotiari, & lucrum exin comparare ſuâ culpâ intermiſit. Quare non dubitat S. Odo Cluniacenſis *L. 2. Collat.* apud Rottner *in Margarita cæleſti, n. 127.* edicere: *Illos gehenna devorat, qui in habitu Religionis negligenter vivunt.*

42. Ratio eſt 2. Quia Religioſi eo ipſo, quòd ſacram Regulam profeſſi ſint, ſéque ad ea Conſilia Evangelica, quæ tria vota Religionis concernunt, in conſcientia obligârint, per iſta, tanquam principalia media, ſaltem implicitè, tacitè & virtualiter pariter etiam ſe obligârunt tendere ad finem horum mediorum, ad quem iſta ordinata ſunt, conſequenter ad Religioſam perfectionem. Et ſanè, ſi miles, poſtquam militiæ nomen dedit, ac ad ſtatum militarem ſe ſacramentô obſtrinxit, obligatur ad exercitia militaria, ad vigilias, ad pugnandum & confligendum cum hoſte, omnésque partes militis explere: quidni & Religioſus, poſtquam ſolemniter ſtatum Regularem, qui *Status Perfectionis* eſt, profeſſus fuit, graviter obligatus jure merito cenſeatur ad hoc, ut exercitia Religioſa, ſeu ordinata in quavis

ſa-

ſacra Religione media, quæ ad perfectionem deducunt, ſeriò & induſtriè applicet, ſicque applicandô & conandô ad perfectionem tendat.

43. Id ipſum declarat S. Chryſoſtomus *Tom. 5. Serm. de Virtute & Vitiis.* exemplô alicujus ſervi aut officialis, qui ad certum officium vel ſervitium admiſſus eſt, indéque mercedem, emolumenta, & favores percipit: talis enim abs dubio, etſi cæteroquin alia delicta aut defectus haud committat, ùt e. g. adulterium, furtum &c. per hoc tamen ſolùm, quòd ſit notabiliter negligens ac otioſus, eáque, quæ natura, ratio, & finis aſſumpti ſui officii exigunt, penitus non, aut non niſi negligenter defectuosè, & prorſus imperfectè peragat, haud leviter delinquit. Hoc, vel non multùm abſimili modo Religioſus, datô etiam, quòd aliud grave peccatum non committeret, ſi tamen in iis, quæ natura, ratio, & finis ſuæ Profeſſionis & ſtatûs aſſumpti requirunt, notabiliter negligens eſt, puta, ſi negligit inordinatas paſſiones, & pravos habitus, maláſque conſuetudines eradicare; item, ſi non conatur animô ſeriô virtutes, præſertim habitum perfectæ & radicatæ charitatis ſucceſſivè implantare, planè non levem contrahere culpam cenſendus eſt; præſertim, cùm etiam redditus fundationum, eleemoſynas Benefactorum, privilegia, gratias, exemptiones &c. contra intentionem dantium (quæ eſt, ut Religioſi hîs dotati, & à negotiis ſæcularibus abſtracti liberiùs, & perfectiùs DEI ſervitio ſeſe impendant, utì habitu, ita & perfectâ vivendi normâ à cæteris ſæcularibus, & chriſtianis diſtincti) tali modô perfundet, iisdémque abutatur.

44. Unde talis Religioſus, eſto etiam, quòd expreſſam voluntatem poſitivè non tendendi ad perfectionem Religioſam neutiquam haberet; ſi tamen abſque omni prorſus cura, ſtudio & labore, ad eam mediante debita applicatione præſcriptorum à ſua ſacra Regula &c. mediorum devenien-di viveret, ſicque annos Religionis ordinariè non niſi languidè, tepide, & prorſus imperfectè tranſigeret, quaſi contentus ſolo nomine Religioſi,



Digitized by Google

juxta plures graviſſimos Doctores, & communem Aſcetarum haud effugeret culpam gravem, illámque reprehenſionem certò graviſſimam incurreret *Apoc. 3. ℣. 1. & 2. Scio opera tua, quia nomen habes, quòd vivas, & mortuus es; non enim invenio opera tua plena.* Talis enim, quamvis ab aliis gravibus peccatis foret immunis, ſicque ſibi blandiretur, quòd nomen habeat Religioſi, ac vitâ ſpirituali, mediante gratia ſanctificante, vivat: revera tamen mortuus eſſet ſpiritualiter morte animæ, utpote reus peccati lethalis etiam per hoc tantùm, quòd in tendendo ad perfectionem acquirendam nullam prorſus curam, conatum atque ſtudium adhibuerit, & proin quia nec frigidus, nec calidus, ſed tepidus, juſtè evomatur ex ore DEI.

45. Quapropter ea, quæ ſancti Patres ad ſaluberrimum terrorem ſimilium tepidorum de graviſſimis malis, damnis, & peſſimis effectibus vitæ eorum ſcribunt, quivis præcipuè Religioſus altiſſimè menti imprimat, omni cum conatu vigilans, & laborans, ne à Profeſſionis & ſtatûs ſui munere & obligatione, videlicet à ſtudio & cura ad perfectionem tendendi deſiſtat, alias illi miſerabilium Religioſorum numero adſcribendus, qui abſque prædicta debita cura proficiendi, nec juxta ſtatûs ſui exigentiam vim aliquam ſibi inferendô, ac media debita applicandô &c. verè tepidè, & admodùm imperfectè vivunt, non ſolùm in via perfectionis non proficientes, ſed & deficientes.

46 Sanè ejusmodi infelices, & in tepiditate, ac languore miſerè tabeſcentes Religioſi à SS. Patribus, & Aſcetis in ſtatu ſuô modô periculoſiori cenſentur eſſe, & verſari, quàm revera frigidi, id eſt, peccatores etiam patenter graves, prout S. Bernardinus *Tom 3. in Quadrag. Serm. 7. p. 3.* indicat, & fusè declarat, tepidos vocans *peſſimas beſtias, quorum ſtatus eſt periculoſior omnibus aliis, quia melius eſt eſſe facinoroſum; quia ſceleratus cognoſcens ſe peſſimum, tremit dicendô. Heu miſer! quot mala feci!* &c. tepidus verò: *Quid malè feci? non furatus ſum: non fui proditor* &c. *&*

*&c*

*ſic iſto modo ſe excuſat, non videns, quòd tunc intricatus eſt.* Hæc ille, non quidem ex eo, quaſi ſtatus manifeſtè mortaliter peccantium ſecundùm ſe, & ex natura ſua melior ſit, quàm ſtatus tepidorum; ſed exinde, quia in illis major adhuc diſpoſitio, & amplior ſpes reſipiſcentiæ, minúſque impedimentum ſinceræ pœnitentiæ, ac veræ converſionis non rarò reperitur ex eo, quòd miſeriam ſtatûs ſui faciliùs dignoſcant, & proin tandem redeant ad cor, id eſt, ad pœnitentiam & emendationem; dum econtra verè & radicatè tepidi, ſeu (quod idem eſt) nullo modo tendentes ad Religioſam perfectionem non niſi modicam videntur præſeferre ſpem emendationis, eo ipſo, quòd ob magnam, præcipuè inveteratam ſocordiam & ignaviam ex culpabili, ſupina, & forſan affectata ignorantia non advertant, grave lapſûs in plura peccata mortalia ſublatere periculum; ſícque ſuæ conditionis miſeriam ex peſſima incuria non agnoſcentes, & malè ſecuri de ſtatu gratiæ, quævis paſſim peccata liberiùs comittant, & facilè devorent, quæ ſibi non niſi venialia videntur, atque hoc ipſo malè cauti periculoſiori lapſu in mortalia non infrequenter dilabantur, prout ſcitè advertit S. Ephrem *Tom. 3. Serm. de Vit. Relig.* quemlibet noſtrûm admonens: *Attende tibi ipſi ſolerter, ne quando te ipſum torpori atque negligentia tradas; initium enim perditionis eſt negligentia, quæ quidem per modicas occaſiones irrepit, ſed poſtea totum hominem obſidens, omne ſtudium Religionis laxare, jugúmque ejus excutere cogitat.* Id quod dolenter exprimit Gerardus Belga *in Trino perfecto* apud Michaëlem à S. Catharina *Tom. 1. n. 554.* ſcribens: *Grande eſt, quod dico, ſed eheu! tot millium experimentô confirmatum: pauci Religioſi ſunt in inferno, quos non merſit ignavia, quæ vitiorum planè omnium nutrix eſt indulgentiſſima.*

47. Ad hæc ejuſmodi Profeſſionis, & ſtatûs ſui degenerem, negligentem, & tepiditati altè immerſum Religioſum meritiſſimò in damnabili hoc torpore perterrefaciat, & lethiferô ſocordiæ lethargô excuſsô, ad ſtudium, curam, & conatum tendendi ad perfe-

ctionem vehementer excitet, atque impellat, quòd talis denique juſtè à DEO derelinquatur, & deſtituatur ſpecialibûs gratiîs, auxiliîs ac luminibûs, atque utinam non etiam poſt hanc ſubtractionem incurreret obdurationem cordis, ac mentis cæcitatem, idque in juſtiſſimam pœnam, eò quòd ab innumeris penè ſæculi curis, & vitæ ſanctioris impedimentis, peccandíque occaſionibus divina miſeratione ereptus, & econtra in S. Religione plurimîs & maximîs omnis generis gratiîs, illuſtrationibûs, auxiliîs & mediîs proficiendi, DEI providentiâ cumulatus, nihilominus penitùs langueſcat, atque torpeſcat, ſicque demum omnino areſcat. Talis profectò Religioſus in ſtudio perfectionis omnino tepidus meritò cenſetur Evangelica ficulnea illa, à Chriſto *Matth. 21.* ideo maledicta & ſucciſa, quia, utut in terra bona & frugifera extiterit, attamen fructum nullum tulit, ſolummodo inanibûs contenta foliîs; per quæ folia non incongruè externa ſolùm ſimilis Religioſi opera intelligi poterunt, qualia is languidus operatur, quin in habitu radicatæ charitatis & perfectionis, etiam poſt plures elapſos annos, florere, & fructus perfectorum operum, & interni hominis profectum progerminare ſtudeat. Audiatur deſuper ad ſanctum terrorem incutiendum Divus Bonaventura *in Cap. 13. Lucæ. ỳ. ſecundùm* inquiens: *Arbor infructuoſa ſucciditur maximè quæ per triennium fructum non facit, in quo intelligitur rectè homo negligens ad opera virtutis.*

48. Hac de cauſa, Amandiſſimi, vehementer in Domino admonemini, ut mox in Religioſa juventute veſtra, utpote ætate ad omne bonum flexibili, ſtrenuo cum conatu vos ad ſanctum fervorem impendatis, quô damnoſus tepor (qui è diametro fervori eſt oppoſitus) in via perfectionis, & ſtudio hanc acquirendi penitus excludatur, vel ſi nonnihil invaluit, antequam altas agat radices, reaſſumpto ſancti fervoris ſpiritu denuo eliminetur; aliàs enim, ſi tepiditati altas agere radices ex ſocordia veſtra permittatis, timendum, ne de vobis cum tempore verificari poſſent verba illa terrore plena, quæ de

de ſimilibus radicatè tepidis Religioſis enuntiavit S. Bernardus *Epiſt. ad Rich. Abb. 96. Faciliùs reperias multos ſæculares converti ad bonum, quàm unum quempiam de Religioſis tranſire ad melius. Rariſſima avis in terris eſt, qui de gradu, quem fortè in Religione ſemel attigerit, vel parùm aſcendat.*

49. Cæterùm, ne inordinatè contriſtemini, ſciatis oportet, hactenus dicta neutiquam concernere eos, qui ex fragilitate humana in ſuis operibus, functionibus, atque in ſtudio perfectionis, viáque ad eam tendendi ſubinde remiſſi exiſtentes, aliqualiter à fervore deflectunt, vitámque quodammodo tepidam nonnunquam modico ducunt tempore; etſi enim nec talis remiſſio ſit laudabilis, in præſenti tamen, loquendô de obligatione gravi tendendi ad Religioſam perfectionem ſolummodo perſtringuntur verè & habituatè tepidi illi, qui ordinariè, aut à potiori tales, ſicque inter peſſimo malo hoc tepiditatis jam inveterati exiſtunt.

50. Neque etiam exiſtimate, Chariſſimi Juvenes Religioſi! ex eo, quia non ſemper in actu ſecundo ad perfectionem tenditis, ſed ſubinde conatum hunc veſtrum interrumpitis, vos exinde perfectioni Religioſæ, juxta obligationis veſtræ exigentiam, neutiquam ſtudere; nam pro veſtra conſolatione ſciatis velim, quòd talis continua tendentia moraliter ſit impoſſibilis, attenta fragilitate noſtra. Et planè non ſecùs ac arcus, qui ſemper, aut nimiùm intenſus certò tandem frangeretur, ita mens noſtra ultra, quàm poteſt humana infirmitas, ſemper & abſque interruptione in applicatione mediorum ad perfectionem, ſeu in actuali tendentia indeſinenter occupata, neceſſariò corrueret; ſatis proinde eſt, ſi Religioſus diſcretô & humanô modô ſtudio perfectionis intendat. Nunquid enim etiam ille, qui profitetur artem aliquam addiſcendam, neutiquam debet continuò & ſemper actualiter tali arti incumbere? nunquid Viator quoque ſufficienter dicitur tendere ad deſtinatum ſibi terminum, etſi non continuò, & ininterruptim progrediatur, ſed ſubin ſubſiſtat, mentem, corpus, viréſ-

que recreet, & interquieſcat? conſequenter idem erit de Religioſo in via ad perfectionem conſtituto dicendum. Contra hanc doctrinam itaque

51. Errant *primò*: qui purè literam, non verò ipſam mentē SS. Patrum, continuum ſtudium perfectionis nobis inculcantium attendentes, ob conceptum quemdam imaginarium nimium rigorem animô cadunt de acquirenda perfectione, ſicque omnem conatum intermittunt; quia falsò ſibi perſuadent, continuum abſque interruptione (qualem tamen adhibere ſe poſſe vident moraliter impoſſibile) requiri à ſanctis Patribus; ut dum juxta cit. Rottner *n. 127.* Divus Anſelmus *L. 2. Epiſt. 37.* ſcribit: *ſemper neceſſe eſt, ut nitatur ad profectum, qui ſemper vult vitare defectum.* Item S. Bernardus *Epiſt. 91. Aut aſcendas neceſſe eſt, aut deſcendas; ſi attendas ſtare, ruas neceſſe eſt.* Nam per hos & ſimiles textus Sancti Patres nullatenus tantam continuam defatigationem (qualem ſibi imaginantur exigi) deſiderant; ſed ſolùm humanô modô, attentâ ſimul noſtræ naturæ fragilitate, ad ſanctum fervorem Religioſos extimulare animos intendunt; ne langueſcant, prout cit. S. Anſelmus *L. 3. Epiſt. 18* adhortatur: *Studium bene vivendi, quod olim incepit, nullatenus langueſcat, ſed quaſi quotidie incipiat, per ſingulos dies ferveſcat.*

52. Errant *ſecundò*: qui animum deſpondent, iter perfectionis Religioſæ cœptum ulteriùs proſequendi, ex eo pertæſi, quòd eos nonnunquam ceſpitare, aut etiam in peccata venialia frequentiùs labi accidat; quamvis enim, ùt advertit Nicol. Lancicius *Opuſc. 16. n. 273.* viros in ipſa actuali perfectione jam multùm proficientes rarò peccare ſinant renovatio interioris hominis, & frequentiora, majoráque DEI auxilia, nihilominus etiam perfectos quandoque, & incipientes frequentiùs, in perfectionis tramite calcitrâſſe, & corruiſſe, in comperto eſt.

53. Sicut ergo, ſi Bellidux aut miles certans contra hoſtem, boni Ducis aut militis nomen promeretur, tametſi hoſtem non penitus expugnet, & deleat, quin imo, etiamſi ſubin minùs feliciter pugnet;

ita pariter in pugna ſpirituali res ſe habet, in qua quantumvis Religioſus interdum à paſſione & fragilitate ſua ſuperatur, dummodo cæteroquin à contentione pugnæ, conatu & labore, paſſiones ſubjugandi, pravóſque extirpandi habitus haud deſiſtat, nihilominus bonus Chriſti pugil dicendus erit. Nullus itaque in propoſito perfectionis aſſequendæ vacillet, etſi advertat, ſe quandoque in hoc ſpirituali conflictu ſuccumbere.

54. Errant *tertiò*, qui falſa perſuaſione decepti putant, perfectioni non adeò obeſſe peccata venialia, dummodo mortalia (utpote quæ ſola obſunt charitati infuſæ, eámque ex anima expellunt) evitent, minùs propterea ſoliciti, qualiter venialia, quamvis numerò valde frequentia, maximè plena cum deliberatione commiſſa, ſeriò declinent; nam, ùt Lancicius *cit. Opuſc. n. 72, & ſeqq.* ſolidiſſimè deducit, ſimilia peccata venialia multiplex inijciunt non raro impedimentum in acquirenda vitæ perfectione, vel ſaltem obtentionem ejusdem non parùm retardant.

55. Errant *quartò*, qui poſtquam primis ſuæ converſionis temporibûs operam, fervénsque ſtudium navârunt in applicatione mediorum ad perfectionem, ſuo qualicunque profectu, quem comparaverunt, contenti, non amplius, poſtquam à Magiſterio, ſeu à cura ſui Magiſtri ſive Directoris ſpiritualis ſunt exempti, exiſtunt ſoliciti de majori adhuc progreſſu, & hinc pariter ab ulteriori conatu deſiſtunt. Hos Doctor Mellifluus S. Bernardus amarè reprehendit *Epiſt. 254.* quærens: *Ubi ergò ſunt, qui dicere ſolent: ſufficit nobis, nolumus eſſe meliores, quàm Patres noſtri. O Monache! non vis proficere? non. Vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi inquis, vivere volo, & manere, in quo perveni, nec pejor fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod eſſe non potes.* Ejusmodi Religioſi eo ipſo nihil, vel parum ſe profeciſſe comprobant; nam quò magis quis in perfectione Religioſa proficit, eò magis creſcit in eo humilis defectuum ſuorum agnitio, atque exinde eò minùs reſpectu entis perfectiſſimi, cum quo cha-

charitatis vinculô conjungi cupit, ſe profeciſſe cognoſcit; Unde ait S. Hieronymus *Lib. 1. Dialog. adverſùs Pelagium. cap. 5. Hæc eſt hominis vera ſapientia, imperfectum eſſe ſe nôſſe.* cui ſuffragatur magnus Pater Auguſtinus *Lib. de Perfectione Juſtitiæ.* ſcribens: *Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus, quod nondum perfecti ſumus.* Idipſum ſaluberrimè inculcat apud cit. Rottner *n. 154.* S. Anſelmus *Lib. 3. Epiſt. 18.* inquiens: *Quantumcunque nobis videamur profeciſſe, ſemper judicemus, nos nondum niſi ad initium proficiendi perveniſſe.* Non enim eſt bonus, qui non cupit melior eſſe, & ubi deſinit eſſe perfectior, ibi ne quidem perfectus eſſe evincitur. Hæc de obligatione tendendi ad perfectionem; reſtat proinde, ut etiam pertractetur de mediis, queis ad eandem tendere & pertingere debeat Religioſus; Quare

56. Quæritur IV. Per quænam media Religioſus tendere habeat ad Perfectionem Religioſam? Ante reſponſionem advertatis Chariſſimi, in præſenti neutiquam longa ſerie foræ recenſenda ea media, quæ ad perfectionem acquirendam ſaluberrima & conducibilia per virtutem variarum, queis charitas radicatur, & firmatur, implantationem, & pravorum habituum, ac paſſionum inordinatarum eradicationem (de his enim *Cap. ſeq.* & per decurſum hujus poſterioris Partis ex profeſſo agitur) ſed folùm hic examinari ea media, quæ Religioſus per trium votorum ſubſtantialium, S. Regulæ, & Conſtitutionum obſervantiam curare habet. Jam ad Quæſitum

57. Reſp. 1. Religioſus ex vi ſtatûs ſui obligatur ſub gravi culpa ad perfectionem tendere per obſervantiam Evangelicorum conſiliorum, non quidem omnium, ſed trium ſubſtantialium votorum Religionis, puta obedientiæ, paupertatis & caſtitatis, de quibus ex propoſito infra *Cap. XXII. & duobus ſeqq.* agetur. Hæc Reſponſio, quoad Vota ſubſtantialia, eſt omnium, patéque clarè ex eo, quòd Religioſus per nuncupationem votorum, quæ in ſacra Profeſſione emittit, ſibi obligationem, & quidem gravem imponit, eadem

ex

ex virtute Religionis obſervandi, & conſequenter per ea, tanquam præcipua & præſtantiſſima media ad Religioſam perfectionem tendendi, quorum mediorum obſervantiâ, ſicque exercitiô virtutum perfecta charitas, tanquam eſſentia perfectionis fovetur, firmatur, & radicatur ceu per diſpoſitiones conſervantes, & removentes contraria, nec non impedimenta, Chriſtianæ perfectioni repugnantia, de quibus in *Parte priore Cap. II.* actum eſt. Unde vel ex hoc ſolo patet; obligationem aliam, eámque majorem, aliáque per media tendendi ad perfectionem eſſe Religioſis, quàm ſæcularibus incumbit.

58. Dictum autem eſt notanter in reſponſione *num. præced.* data: *non quidem omnium*, videlicet conſiliorum Evangelicorum; nam ne quidem Fratres Minores (quantumvis eorum Regula & vita ſit, *D. N. J. Chriſti ſanctum Evangelium obſervare*, ut habetur *cap. 1. Regulæ*) conſequenter nec alii Religioſi in conſcientia obligantur ad alia conſilia Evangelica, quàm quæ voverunt, aut quæ in ſacra Regula, quam profeſſi ſunt, præceptoriè, aut inhibitoriè ſub culpa obligante ponuntur; hinc nullus Religioſorum ſibi peccato habet, quòd e. g. conſilium Chriſti *Luc. 9. v. 3.* datum: *Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem &c.* non obſervet, dummodo hoc faciat abſque omni vilipenſione aut contemptu.

59. Neque adverſatur Summus Pontifex Nicolaus III. in ſua Conſtitutione declaratoria ſuper Regulam FF. Minorum *Art. 1. §. 2.* qui, poſtquam mentē ſuam explicaverat: *Declaramus, quòd ex profeſſione ejusdem Regulæ, Fratres ipſi ad ea tantùm Evangelica obſervanda conſilia ſunt adſtricti, quæ in ipſa Regula præceptoriè, ſeu ſub verbis æquipollentibus exprimuntur*: immediatè poſtea ſubjungit: *ad nonnulla verò alia* (ad quæ videlicet ex Regula non ſunt adſtricti) *per Evangelium data conſilia, eò magis ſecundùm exigentiam ſui ſtatûs tenentur plùs, quàm cæteri Chriſtiani, quo per ſtatum perfectionis, quem per Profeſſionem hujusmodi aſſumpſerunt, ſe obtulerunt Domino holocauſtum medullatum per con-*

*temptum omnium mundanorum.* Nam Papa *loc. cit.* ſolùm vult, FF. Minores ex majori quadam condecentia, & congruitate, ſive reſpectivè ad ſæculares, magis ex vi ſui ſtatûs præ aliis Chriſtianis teneri: non verò, quòd abſolutè ſub peccato ad eorundem obſervantiam adſtricti ſint, prout clariſſimè videtur ex allegatis verbis antecedentibus patere per hoc, quòd Fratres Minores dicat adſtrictos, ſeu in conſcientia obligatos ad ea conſilia Evangelica *tantùm*, quæ in S. Regula præcipiuntur. Hinc optimè docet Doctor Angelicus *Q. 186. art. 2. Non tenetur* (Religioſus) *ad omnia exercitia, quibus ad perfectionem pervenitur, ſed ad illa, quæ ſunt determinatè ei taxata ſecundùm Regulam, quam profeſſus eſt.*

60. Reſp. II. Quamvis Religioſo alia quoque opera ſupererogatoria omnino ſuadeantur; attamen non obligatur per omnia illa, quatenus ad perfectionem conducunt, tendere ad perfectionem. Ratio eſt, quòd de hoc nulla conſtet obligatio; neque enim DEUS, Eccleſia, ſancti Fundatores, aut ipſe ſtatus Religioſæ Profeſſionis aliquid amplius exigere videntur à Religioſo, quàm ut vitam inſtituat regularem juxta ſui Ordinis à S. Sede approbati inſtitutum, adeóque ut nitatur ad comparandam perfectionem per media tali Ordini propria. Ex quorum obſervantia & applicatione eveniet, quòd Religioſus ſponte ſua ad varia ſupererogatoria virtutum opera eò uberiùs ſit progreſſurus, quò magis in profectu, mediante perfervido conatu, creverit; talis enim non erit mercenarius tantùm, ut ſolummodo obligatoria expleat, ne peccet, ſed & ut filius operabitur, DEO placere ſtudens per opera ſupererogatoria juxta menſuram charitatis magis vel minùs intenſæ ac radicatæ, quæ neſcit arctari præcisè intrà limites obligationum, ſed erumpet ad ampliora & voluntaria opera, queîs indies magis proficiet, ſícque perfectiore via, modóque tendet ad perfectionem. Interim tamen hoc non fit ex lege obligante, ſed ex pio impulſu & pondere charitatis, quæ ad ea facienda inclinat, & ſuaviter trahit. Hinc S. Auguſt.

*Lib.*

*Lib. 13. Confeſs. cap. 9.* ait: *Pondus meum amor meus, illô feror, quocunque feror.*

61. Tametſi autem Religioſus non teneatur ex conſcientia obligante poſitivè tendere ad id, quòd melius, neque ad opera ſupererogatoria facienda ſub peccato; nihilominus ille Religioſus, qui præcisè intenderet obſervare præcepta, & vota obligatoria, de reliquo autem poſitivam haberet intentionem non proficiendi ampliùs, nec ultra, ac præceptum eſt, faciendi, quod melius & perfectius, adeòque nihil ſupererogatorium, juxta noſtrum P. Antonium de Corduba, *in Expoſit. Reg. S. Franc. Cap. 1. Q. 3.* peccaret ſaltem venialiter; ratio eſt, quia etſi quis ad iſta non obligetur facienda: attamen inconveniens, & inordinatum eſt, poſitivè ea reijcere, quæ ad finem, ad quem quis tendere obligatur, admodum conducunt. Sic etiam etſi quivis Chriſtianus licitè poſſit omittere ea, quæ præcepta non ſunt: attamen omni culpâ carere non eſt cenſendus, qui abſolutè & firmiter ita obfirmaret animum, ut ultra præcepta ac obligationes abſolutè nihil bene agere concluderet. Pejùs adhuc, & graviter delinqueret, qui ſupererogatoria, & ea, ad quæ ſub culpa non tenetur, propriè & formaliter contemneret.

62. Reſp. III. Quantumvis Religioſi in multis ſacris Religionibus præter tria vota non obligentur ad obſervantiam ſuæ Regulæ, ita, ut tranſgreſſio cujuscunque demum ordinationis ſacræ Regulæ in particulari foret de per ſe culpa ſive mortalis, ſive venialis; nihilominus videtur quivis Religioſus in conſcientia obligatus, ut eas ſacræ Regulæ, quam profeſſus eſt, ſaluberrimas ordinationes ſpeciales, ſaltem non obviè negligat, aut paſſim prorſus liberè tranſgrediatur. Quod ipſum ſuô modô de Conſtitutionibus cuivis Ordini propriis videtur intelligendum; cùm hæ ſint quaſi media, quibûs faciliùs & exactiùs ipſa obſervatur Regula. Hæc Reſponſio ſub annexis limitationibus videtur firmiter ſubſiſtere, &c.

63. Ratio eſt; quia etſi perfectio, ſumpta ſecundùm eſſen-

tiam ſuam, ſeu ſecundùm habitum radicatæ charitatis, ſit prorſus eadem in cunctis Religiónibus: attamen ea, ob præſcripta diverſa media tendendi ad perfectionem, eſt diverſa ſaltem accidentaliter, juxta diverſitatem Religioſorum Ordinum; ad hanc proin diverſam, ſeu cuilibet Inſtituto propriam Perfectionem videtur quivis Religioſus eſſe obſtrictus hôc ipsô, quòd non tantùm ex titulo generali & communi Profeſſionis Religioſæ, juxta jam ſatis dicta, obligatus ſit tendere ad Religioſam perfectionem ſumptam in communi, verùm etiam ex vi ſtatûs ſui ſpecialis, & determinatæ Religionis ad perfectionem ſuo Inſtituto propriam. Cùm itaque ad hanc cuilibet Religioſo Inſtituto accommodatam, & peculiariter convenientem perfectionem tendere debeat per ea media, quæ in quavis ſacra Religione determinatè ſunt ordinata, conſequens videtur, Religioſum obligari in conſcientia, ut præter obſervantiã votorum ſubſtantialium, quæ cuivis approbatæ Religioni ſunt communia, inſuper etiam ſuô modô obſervare conetur ea, quæ ſunt ſpecialia, & determinatæ cuivis Religioni in particulari appropriata media, puta Ordinationes S. Regulæ, & Superiorum Statuta. Unde ſuo ſtatui particulari minimè ſimilis Religioſus ſatisfaceret, ſi ea paſſim negligeret, & obviè abſque ulla cura transgrederetur: nam quomodo talis verum daret indicium, quòd ſeriò conetur tendere ad perfectionem ſuæ Regulæ, quam ſpecialiter profeſſus eſt, propriam, ſi paſſim eandem negligat abſque ulla adhibita diligentia, obſervandi ordinationes ſaluberrimas vel conſtitutiones in ea contentas?

64. Confirmatur ex eo, quòd Religioſus, in aliqua determinata Religione exiſtens, non ſolùm ad vota ſubſtantialia ſecundùm ſe nudè ſumpta, ſed prout particularibûs Regulîs & Statutîs ſunt modificata, videatur eſſe obligatus, vel maximè ex eo etiam; quia ipſæ Regulæ ac ſtatuta ordinantur, quaſi media, ab ipſiſmet Fundatoribus & Conditoribus Sacrarum Regularum, vel à Succeſſoribus

pro-

providè & ſanctiſſimè, tanquam ad perfectam votorum obſervantiam, ſi non neceſſariò, certò apprimè conducentia: ſícque dum Religioſus adſtringitur ad ipſa vota, videtur etiam ſuô modô ad ſuam Regulam & Statuta ad votorum obſervantiam conducentia obligatus, ſaltem taliter, ut non paſſim & obviè negligat. Aptè ad noſtrum propoſitum ex Cajetano P. Corduba celebris Expoſitor Regulæ S. Franciſci *cap. 1. Quæſt. 3.* ſcribit, quòd tunc Religioſi habeant animum & intentionem tendendi ad perfectionem, prout tenentur, quando intendunt vivere ſecundùm Regulam & Conſtitutiones ſuas, quamvis interdum contra eas delinquant: aliàs, ſi deponunt, ſaltem virtualiter, talem animum, quamvis actu non peccent contra aliquod præceptum Regulæ & Conſtitutionum, tamen talis intentio poſitiva non vivendi ſecundùm Regulam & Conſtitutiones, eſt contemptus mortalis, & contra Profeſſionem ſuam, ad quam tenetur. Quæ opinio, ait ex Navarro Rodriquez *Tom. 3. Q. 48. Art. 1.* eſt terribilis multis Religioſis.

65. Nec dicat aliquis: nulla particularis Regula obligat in conſcientia (ùt ſupponitur ex *num. 62*) ergo neque tota collectio Regularum, ſive omnium contentorum in tota Regula obligabit ita, ut transgreſſor earundem peccet; nam quidquid ſit de hac ſpeculativa ſubtilitate, & modo argumentandi à ſenſu diſtributivo ad collectivum (qui non univerſaliter procedit, ùt in Scholis ex profeſſo docetur) lata eſt diſparitas inter unam alterámque Regulæ hujus vel illius transgreſſionem fragilitate humana commiſſam, & inter violationem, ſive transgreſſionem Regularum paſſim liberrimè & negligentiſſimè atque hoc ipſo peccaminosè factam; nam prior transgreſſio non moraliter indicat, abeſſe ſerium animum tendendi ad perfectionem ſuo ſtatuî conformem, bene verò poſterior. Sicut ergo abs dubiè tota collectio Regularum, ſive præſcriptorum in ſacra quavis Regula, plus conducit ad finem, atque ad obſervantiam votorum & vitæ Regularis, quàm ſolummodo una vel altera ordinatio

illius particularis: ita econtra in conſecutione finis, & regulari votorum obſervantia majus impedimentum ponit transgreſſio & negligentia Regularum & Statutorum collectivè paſſim & obviè facta, quàm unius vel alterius tantùm in particulari ex humana fragilitate. Hinc non mirum, quòd prior transgreſſio ſinè culpa haud fiat, tametſi unam vel alteram particularem Regulam ſubin ex fragili transgreſſione non obſervare culpâ careat.

66. Haud quidem non latet, non deeſſe quosdam Authores, qui docent, Religioſos illos, qui proponentes obſervare vota, & omnia præcepta Regulæ ac Superiorum graviter obligantia, nolentes tamen generaliter etiam, & in communi obſervare ea, quæ non obligant ad culpam, niſi ſolùm venialem, non peccare mortaliter, dummodo (per quæ aſſertum ſuum limitant) id non faciant ex contemptu, ſeu contemnendô Regulas, Conſtitutiones, ac Statuta ſub peccato gravi non obligantia: vel dummodo non intercurrat periculum violandi vota, aut non ſervandi alia præcepta graviter obligantia: vel dummodo exin Religioni ſuô laxô, licentioſô, & irregulari vivendi modô grave damnum famæ, honoris &c. non inferant: vel dummodo exin graviter non perturbent Religioſam diſciplinam, ita ut aliis per has transgreſſiones fiant petra ſcandali, quandoquidem pravô exemplô facilè trahantur alii, ruentes in vetitum.

67. Nihilominus pariter vos non lateat, Chariſſimi, multos numerari Doctores, qui ſatis fundatè tenent, ejusmodi Religioſum ſuæ obligationi, per debita media ad perfectionem Religioſam tendendi, nequaquam facere ſatis, ſed graviter delinquere; quin Doctiſſimus Nierenbergius *Lib. 1. doct. 4. c. 34.* audet dicere, quòd ſit *ſententia omnium*. Ratio autem eſt: quia talis, eſto non contemneret formaliter & expreſsè, ſanè virtualiter, implicitè, ac in re ipſa ſaltem per tam notabilem ſocordiam, ac tepiditatem vilipendere videtur media ea, quæ ſacra Regula, & Conſtitutiones ſibi præſcribunt, ut per ea ad perfectionem Religio-

gioſam tendat. Accedit, rarò fortaſſis evenire, quòd non unum ex punctis, ſeu limitationibus *num. præced.* allegatis interveniat: quo ſtante Doctores, etiam mitiorem aliàs tenentes ſententiam, peccatum mortale agnoſcunt.

68. Porro extra omne dubium eſt, juxta unanimem tam Doctorum, quàm Aſcetarum, peccatum incurri grave, quin & graviſſimum ab illis Religioſis, qui etiam minimam Regulam (eſto, ſub prorſus nulla culpa ad ſui obſervantiam in conſcientia obliget) vel Conſtitutionem, aut Statutum quodcunque, e. g. de ſervando ſilentio, de facienda Oratione mentali &c. transgrediuntur ex contemptu formali, & propriè tali. Nec immeritò; eſt enim eô ipsô gravis deſpectus DEI & Superiorum, qui utique gravem de per ſe malitiam neceſſariò importat. Ex hucuſque dictis

69. Colligetis I. Malè ſibi conſulere eos Religioſos, qui per hoc, quòd vota non violent, ſaltem in materia gravi, etſi cæteroquin obſervandis Regulæ & Conſtitutionibus prorſus nullam curam impendant, ſe ſatisfacere putant obligationi, quam habent, ad perfectionem Religioſam tendendi, & quidem eam, quam ſua Religio, cui nomen dedêre, ſpecialiter profitetur, & hunc in finem ſingularia ſuis alumnis ſelegit media per ipſam Regulæ & Conſtitutionum ac Statutorum obſervantiam. Tales bene attendant, quòd juxta textum S. Pauli *ad Rom. c. 2. ℣. 25. Circumciſio quidem prodeſt, ſi legem obſerves: ſi autem prævaricator legis ſis, circumciſio tua præputium facta eſt*: addit Doctor Angelicus *Lect. 4. ſicut Religioſis prodeſt Profeſſio, ſi Regulam obſervent.* Etenim vocamur nos *Regulares* à Regularum, non verò præcisè à votorum obſervantia; quo autem jure ſibi nomen Regularis vendicet, qui Regulas vel omnino non ſervat, vel paſſim transgreditur?

70. Colligetis II. Quòd, tametſi juxta Layman *Lib. 4. Tract. 5. c. 9. n. 9.* alioſque graves Theologos peccatum veniale ſit, aliquam Regulam non præcisè ex humana fragilitate, verùm ex torpore & ne-

negligentia transgredi, ipſa tamen conſuetudo, quâ nonnulli Religioſi Regulas & Statuta, etiam ſecundùm ſe non ſub culpa, ſed pœna obligantia, paſſim ac obviè, non ſinè præjudicio gravi ſuæ Religionis transgrediuntur, gravì culpâ non careat, prout non ſolùm Sanchez docet, eò quòd moraliter videatur impoſſibile, quòd habens talem conſuetudinem ſe non exponat probabiliſſimo periculo contemnendi Regulam, atque ipſa vota violandi: verùm inſuper idipſum practicatiſſimus Vitæ Monaſticæ Magiſter Dionyſius Carthuſianus *de Reform. C. auſtral. art.* 6. advertit ſcribens: *Verumtamen conſuetudo excedendi, ſeu aſſiduitas delinquendi in iſtis* (puta Regulis, aut Conſtitutionibus, etiam de ſe levia obſervanda continentibus) *& non curare, nec emendare, non poteſt à mortali excuſari peccato; imò tota vita eorum eſt quaſi quoddam peccare continuum*. Ad quod meritò ambæ aures ejuſcemodi Religioſo, in obſervantia ſuæ Regulæ & Statutorum notabiliter negligenti tinniant.

71. Colligetis Ill. Quantum interſit, ut mox in primis à ſacra Profeſſione annis firmum concipiatis animum, nedum vota eſſentialia, aliáve præcepta obligatoria, ſed & quasvis minutiſſimas Regulas, Conſtitutiones & Statuta, utut ſecundùm ſe non ſint præceptiva, nec in conſcientia obligatoria, ad amuſſim exactè obſervandi, ſicque horum, ceu præſtantiſſimorum mediorum obſervantiâ præfervidè ad perfectionis acquiſitionem connitendi. Id, quod Diva Magdalena de Pazzis 4. *Parte Vitæ Cap.* 14. DEO id ſibi revelante didicerat, videlicet inter alia à Domino pro conſervando quovis Ordine, in primævo Religionis ſuæ flore, enixè eſſe petendum: *ut omnes Religioſi perfectè cognoſcant, quanti momenti ſit obſervare quamlibet minimam rem ſanctæ Regulæ.* Enimverò cuivis ſacræ Religioni, ut debitè ſit ordinata, & contra inſultus quoslibet per laxitates, abuſus, corruptelas, ac indiſciplinatum vivendi modum, primævo vigori & puritati adverſantes, valdè communita, *murus, & antemurale Iſai.* 26. ℣. 2. ſunt S. Regula & Conſtitutiones

nes. Hinc Concilium Tridentinum *Seſs. 25. de Regular. Cap. 1.* præcipit, ut Regulares præſcriptum ſuæ Regulæ fideliter ſervent, addens rationem: *Si enim illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius Regularis diſciplinæ, exactè non fuerint conſervata, totum corruat ædificium neceſſe eſt.*

72. Colligetis IV. Religioſum fervidum curam minimorum in Regula & Conſtitutionibus contentorum altè ſibi cordi ducere, probè gnarum, ſe aliàs filium obedientem haud dici poſſe; nam hic æquè nutus Patris reſpicit, ac præcepta: dum econtra, qui nedum ex fragilitate, ſed ex deliberata negligentia committendô, aut omittendô voluntariè transgreditur Regulas, non tantùm non filius, ſed ne ſervus quidem, ſuper pauca & levia fidelis, reputandus erit. Hinc S. Lucas *Cap. 16. ℣. 10.* inquit: *Qui fidelis eſt in minimo, & in majori fidelis eſt, & qui in modico iniquus eſt, & in majori iniquus eſt.* quibûs poſterioribûs verbîs deſcribitur Religioſus, qui imperterritè transgreditur eas Regulas & Statuta, quæ ſub peccato non obligant. Talis autem, qui parva non curat, tandem nec abhorrebit magna transgredi, docente, prô dolor! experientiâ, quâ ſcitur, tales initio ſibi conſcientiæ ducere aliquas Regulas transgredi, paulò poſt, invaleſcente neglectu minimorum, audere eas violare, & demum omnino non curare; ex quo evenit, quòd non raro eò prolabantur, ut Divinæ gratiæ jacturam faciant, & infelices deſertores demum S. Religionis ſuæ fiant, ùt obſervat Lancicius *Opuſc. 5. n. 143.*

## §. III.

### *De Motivis tendendi ad Perfectionem Religioſam; & in ſpecie de Deſiderio ac Beneplacito Divino nec non de Æquitate & Utilitate.*

73. Sciendum, præter obligationē §. *præced.* explicatam tendendi ad Perfectionem Religioſam, varia eſſe Motiva, præſertim verò ſequentia. 1. quia id exigit ingens deſiderium, voluntas, & beneplacitum Divinum. 2. quia ſummè rationabile, æquum, dignum, & juſtum eſt. 3. quia maximè proficuum, ſalutare, & utile eſt. 4. quia facile eſt. 5. quia conſolatorium & jucundum, omniſque veræ pacis, dulcis quietis, & tranquillitatis animi cauſativum eſt: vel econtra, quia non tendere ad perfectionem 1. Divinæ Voluntati ſummè contrarium eſt. 2. quia irrationabile, indignum, & injuſtum eſt. 3. quia ex omni parte temporaliter & ſpiritualiter nocivum eſt. 4. quia difficile, & grave eſt. 5. quia deſolatorium, tædioſum, omniſque quietis, & tranquillitatis animi privativum eſt, uti magis patebit ex ſubſequentibus quæſitis; quæ in hoc, & ſequenti §. explanabuntur.

74. Quæritur I. An & qualiter DEUS deſideret, & velit, ut ad perfectionem tendamus? Reſp. DEUM ſummopere deſiderare, & velle, ut omnes præſertim verò Religioſi ad convenientem ſtatui ſuo perfectionem tendant, haberéque ſummum beneplacitum in tendentibus ad eam. Reſponſio patet ex pluribus S. Scripturæ textibus. *Sancti eſtote*, dicit DEUS ipſe *Levit. 11. ℣. 44. quia ego ſanctus ſum.* Chriſtus *Matth. 5. ℣. 48.* hortatur, & jubet, *Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Hinc Apoſtolus *ad Epheſ. 5. ℣. 1. Eſtote ergo imitatores DEI, ſicut filii chariſſimi. Et 1. ad Theſſ. 4. ℣. 3. Hæc eſt voluntas DEI, ſanctificatio veſtra.* Siquidem ad hoc ab æterno ſumus deſtinati teſte eodem Paulo *ad Epheſ. 1. ℣. 4.*



Digitized by Google

*Elegit nos ante mundi conſtitutionem, ut eſſemus ſancti, & immaculati in conſpectu ejus, in charitate.* Et *1. Petri 1. ℣. 15. in omni converſatione ſancti ſitis*: ita quidem, ut ſancta noſtra converſatione ſemper proficiamus, & ad ulteriorē perfectionē tendamus, juxta illud S. Scripturæ. *Apoc. 22. ℣. 11. Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc: & ſanctus, ſanctificetur adhuc.* Hinc S. Catharinæ Senenſi fertur dixiſſe DEUS: *Nil aliud opto, ac requiro ab hominibus, niſi ſanctificationem ipſorum; ad iſtum finem ex affectu ſingularis amoris omnia eis promitto, & exhibeo.*

75. Ad eundem finem, & ut ſciremus, qualiter ad perfectionem tendere, & in omni converſatione ſancti, perfecti, & immaculati eſſe debeamus, Pater cœleſtis miſit Filium ſuum in mundum naturâ humanâ indutum, omnis perfectionis, & ſanctitatis perfectiſſimum Magiſtrum, normam, & exemplar; additô cœleſtî monitô: *Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Matth. 17. ℣. 5.* Et ipſemet Chriſtus inquit: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Joan. 13. ℣. 15.*

76. Porro ex ingenti ſuo Divino deſiderio, & intenſa voluntate, quâ cupit nos ſanctos, & perfectos fieri ferè innumera, eáque præſtantiſſima nobis præbuit Media, quibus, ſi vellemus, facillimè poſſemus ad perfectionem devenire. Imò ad hunc tantopere deſideratum finem conſequendum, præter ea Media ſeipſum non tantùm pro Magiſtro, & exemplo, ſed etiam pro animæ cibo, & medio præbuit ad acquirendam perfectionem omnium efficaciſſimo, adeò, ut, teſte S. Magdalena de Pazzis *in Documentis Cap. 15.* vel ſemel tantùm cum vero ſpiritu ſuſcepta S. Communio apta eſſet ad ducendam animam ad magnam perfectionem. Mira ſunt, quæ DEUS revelavit, & Sancti Patres ſcripſerunt de ſummo deſiderio, & intenſa voluntate, quâ cupit DEUS, ut ad perfectionem tendamus, & perfecti evadamus.

77. Hoc ingens & inexplicabile beneplacitum habet DEUS non tantùm ſuper anima jam perfecta, ſed etiam ſuper illa;

quæ ad perfectionem venire, ſedulò conatur, pugnat, & laborat; quivis actus, pugna & conatus, pro obtinenda perfectione aſſumptus, magnum gaudium coram DEO, & Angelis ejus cauſat, ſpecialiſſimè verò delectatur, & ſingulare gaudium habet DEUS in abnegatione ſuiipſius, mortificatione, & extirpatione noſtrarum inordinatarum paſſionum, inclinationum, affectuum, & malorum habituum: ac econtra in virtutum implantatione, & quò magis ſeipſum, ſuam propriam voluntatem, amorem proprium, & inordinatas paſſiones quis abnegat, ac mortificat, eáſque unà cum vitiis, & habitibus malis jam acquiſitis eradicare, & extirpare, ac econtra virtutes implantare conatur, eò magis DEO placet; adeò, ut juxta communem Aſcetarum doctrinam, unica ſui, ac voluntatis propriæ abnegatio, unica etiam minima internarum paſſionum, & inordinatorum affectuum mortificatio, vel aſſumpta ad malum habitum extirpandum pugna & conatus DEO incomparabiliter magis placeat, quàm ſi quis eâ relictâ, neſcio quas externas corporis afflictiones per cruenta flagella, longa jejunia, vel multas, & longas externas devotiones feciſſet.

78. Cùm itaque DEUS tantopere deſideret, & velit, ut ad perfectionem tendamus, & inexplicabile gaudium, ac beneplacitum habeat ſuper quovis actu, conatu, & pugnâ, quâ ad eam venire ſeriò & ſedulò conamur, meritò quivis moveatur, ut ad perfectionem omnibûs viribûs ſeriò contendat, ut ſic Amantiſſimo DEO ſuo placeat, ejúſque ingenti deſiderio, ac intenſæ voluntati ſatisfaciat. Conſiderate Chariſſimi hoc motivum ſæpius, & certò vos movebit, ſi vel ſcintillam amoris erga DEUM, & veri deſiderii placendi eidem habeatis.

79. Quæritur II. An, & qualiter rationabile, æquum, dignum, & juſtum ſit, tendere ad perfectionem? Reſp. omnino ſummè rationabile, ſumméque dignum, juſtum, & æquum eſſe, ut totis viribûs tendamus ad perfectionem. Reſponſio hæc etſi apud omnes certa ſit, & indubitata, tamen, ut hanc veritatem magis compre-

pre-

prehendatis, mentíque altiùs imprimatis Chariſſimi, breviter ad oculum ex ſequentibus rationibus demonſtratur.

80. *Primò:* quia ad hunc finem creati ſumus, & conſervamur, ut videlicet cognoſcamus, & amemus DEUM, atque ex amore ipſius, quamdiu ſumus in hac vita, juxta ſanctiſſimam voluntatem ipſius agendô, omittendô, & patiendô vivamus, síc que vivendô eidem tanquam fini noſtro per habitum charitatis uniamur, ac perfectè ſerviamus, perfectique, ſancti, & immaculati evadere conemur, ac poſt hanc vitam cum ipſo omni inenarrabili felicitate, beatitudine, & gloria in æternum fruamur, per conſequens rationabile, æquum, dignum, & juſtum eſt, ut ſecundùm ſanctiſſimum hunc finem vivamus; cùm nil rationabilius, & æquius ſit, quàm ut quivis vivat juxta finem, ad quem à DEO providentiſſimè creatus eſt.

81. *Secundò*: Quia Lex, & voluntas DEI, ad cujus debitam obſervantiam & executionem perfectio omnimode tendit, ſemper & in omnibus eſt ſanctiſſima, juſtiſſima, & ſapientiſſima, utpote non niſi illud à nobis exigens, quod revera omnino æquum, juſtum, & rationabile eſt; cùm DEUS ex natura ſua infinitè bonus, ſapiens, juſtus, ſanctus, & providus non poſſit, niſi bonum, juſtum, æquum, prudens, & rationabile velle: nam *omnia mandata tua æquitas:* dicit Regius Pſaltes *Pſalm. 118. ℣. 144.* ergo omnino rationabile, æquum, dignum, & juſtum eſt, ut juxta hanc tam ſanctam, juſtam, & ſapientiſſimam voluntatem perfectè vivere nitamur; & econtra planè irrationabile, iniquum, & injuſtum eſt, eidem non obſequi.

82. *Tertiò*: Quia juxta paulò ante dicta DEUS ingens habet deſiderium, intensámque voluntatem, ut ad perfectionem acquirendam connitamur; habet inſuper exinde inexplicabile gaudium, & beneplacitum, atque per hoc maximè honoratur, & glorificatur: proinde rationabile, æquum, & juſtum eſt, ut ex amore erga ipſum id faciamus; cùm ipſe omni amore, honore, & ſervitio noſtro ſit digniſſimus, cauſæque,

rationes, & tituli alii ferme infiniti exiſtant, plenè convincentes, ſummè rationabile, dignum, & juſtum eſſe, ut illum amemus, conſequenter ex amore illius faciamus, quod ille tantopere deſiderat, atque tantopere complacet.

83. Quæritur III. An etiam, & qualiter utile ſit, contendere ad perfectionem? Reſp. Tendere ad perfectionem, ſeu debitè conari, ut acquiramus habitum radicatæ charitatis DEI, ſicque ex amore erga eum, agendô, patiendô, omittendô &c. juxta ſanctiſſimam ipſius voluntatem vivamus, ſummè utile, & proficuum eſt pro conſequendo, & conſervando quocunque tam corporali, quàm ſpirituali bono; ſicut econtra ad perfectionem non tendere, ſed malè, tepidè & imperfectè vivere, temporaliter, & ſpiritualiter ſummè nocivum eſt. Utraque pars hujus concluſionis ex innumeris S. Scripturæ, & SS. Patrum teſtimoniis probari poſſet, quorum brevitatis causâ aliqua tantùm adducemus.

84. Et quidem, quòd ſummè utile ſit ſpiritualiter ſeu pro conſequendis, ac conſervandis quibuscunque bonis ſpiritualibus, & econtra pro avertendis quibuscunque malis animæ, nemo eſt, qui dubitat; de bonis verò temporalibus obtinendis, & econtra malis corporis avertendis, probatur ex Deut. *Cap. 27. 28. 29. & 30.* præcipuè verò ex *Cap. 28.* Ubi copioſiſſimæ omnis generis benedictiones temporales rectè & juſtè, id eſt, juxta legem & voluntatem Divinam viventibus à DEO promittuntur: & econtra tremendæ omnis generis maledictiones prædicuntur, & intentantur malè, ſeu non ſecundùm legem, & voluntatem Divinam viventibus. Lege, & videbis, ac miraberis. Idem paſſim in Scriptura ſacra habetur, ita, ut non ſit excogitabile bonum aliquod, quod ſecundùm legem, & voluntatem Divinam rectè, & juſtè viventibus copiosè non promittitur.

85. Inter Bona namque temporalia reputant homines præcipuè ſequentia: videlicet 1. eſſe divitem, vel ſaltem habere ſufficientia, & non egere neceſſariis quoad victum, veſti-

ſtitum, & ſtatum. 2. gaudere ſanitate, & longâ vitâ. 3. in omni adverſitate, afflictione, & perſecutione fidelem, & potentem habere adjutorem, protectorem, ac defenſorem, ita, ut nullum, quem timeat, quis habeat inimicum, vel adverſarium. 4. eſſe in æſtimatione, amore, & honore, ſuíſque in negotiis felicem, & glorioſum. Hæc autem omnia, & innumera alia promittuntur, ac re ipſa obveniunt rectis, & juſtis, ſeu juxta DEI mandata, legem, & voluntatem viventibus, adeóque ad perfectionem tendentibus.

86. Si enim de divitiis, & aliis vitæ noſtræ neceſſariis loquamur, teſtatur David, hominibus juſtis, & timentibus DEUM nunquam aliquid deeſſe; *Timete Dominum omnes Sancti ejus*, ait *Pſalm. 33. ℣. 10. quoniam non eſt inopia timentibus eum.* Quod ab obſervantia continua per totam vitam edoctus confirmat dicens *Pſalm. 36. ℣. 25. Junior fui, etenim ſenui: & non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.* Etiamſi fames, vel cara ſint tempora, aut egeſtas rerum neceſſariarum, quia etiam *in tempore malo, & in diebus famis ſaturabuntur. ibid. ℣. 19.* Imò in quibuslibet miſeris temporum circumſtantiis, ubi etiam *Divites eguerunt, & eſurierunt: inquirentes Dominum non minuentur omni bono. Pſalm. 33. ℣. 11.* Ut proin quivis juſtè & rectè juxta voluntatem Divinam vivens ſine omni inordinata cura, & ſolicitudine de vitæ & ſtatui neceſſariis continuò eſſe valeat, utpote ſemper certus de promiſſo, & providentia Divina. Quod idem Chriſtus æterna veritas confirmat, docens, quòd, ſi debitè quæramus Regnum DEI, & juſtitiam ejus, id eſt, ſi rectè, piè, & juſtè juxta DEI voluntatem ad perfectionem acquirendam conandò vivamus, neceſſaria omnia nobis certò ſint obventura, indéque non tantùm poſſimus, ſed etiam debeamus ab inordinata ſolicitudine horum neceſſariorum vivere: *nolite ſoliciti eſſe* (intellige inordinatè) *dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur, ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis: quærite ergo primùm Regnum DEI, & juſtitiam ejus, &*

*hæc omnia adjicientur vobis, Matth. 6. ỳ. 31. & ſeqq.*

87. Dum econtra ad debitã perfectionem non tendere, ſed malè, & tepidè vivere, ſit ſummè nocivum etiam temporaliter; quandoquidem taliter viventes jacturâ & egeſtate ſufficientium, & neceſſariorum vitæ, ſtatúsque miſerè vel actu premantur, vel in continuo periculo eam incurrendi inceſſanter verſentur, etiamſi neſcio quibûs divitiis, & bonîs hic & nunc abundent; cùm plurimæ maledictiones divinæ (teſte S. Scriptura) ſuper ipſis, cunctiſque bonis eorum jam pridem ſint fulminatæ, quæ tremendos ſuis temporibus pariunt effectus, ita, ut etiam ditiſſimi unà cum ſua generatione in ſummam ſubinde deveniant egeſtatem.

88. Similes tremendas maledictiones copiosè legere eſt *Deut. cap. 28.* Ubi DEUS mandata, & voluntatem ipſius violantibus, malè & iniquè viventibus omnes maledictiones minatur, & prædicit, dicens ỳ. 15. *& ſeqq. Omnes maledictiones apprehendent te. Maledictus eris in civitate, maledictus in agro; maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ. Maledictus fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens, mittet Dominus ſuper te famem, & eſuriem, & increpationem in omnia opera tua, donec conterat te, & perdat velociter* &c. lege Caput illud, & videbis, non eſſe genus maledictionis quoad temporalia, quod non datur ſuper malè viventes.

89. De hac impiorum, ſeu malè viventium maledictione, egeſtate, & jactura rerum temporalium paſſim loquitur Scriptura, eámque confirmat continua experientia in omni ſtatu hominum, etiam Religioſorum, utpote qui ipſi etiam eò minorem in temporalibus ſentiunt benedictionem, & providentiam Divinam, & econtra eò majorem patiuntur maledictionis Divinæ, vel minoris benedictionis ſaltem effectum, quò magis ab obſervantia Regulari, à virtutis via & perfectione Religioſa deviantes malè ac tepidè vivunt, ut proin etiam circa temporalia nil magis nocivum, & damnoſum ſit, quàm

malè

malè, imperfectè, ac tepidè vivere, dum econtra nulla melior & utilior œconomia eſt, quàm juxta SS. Voluntatem Divinã vivendô, ad Religioſam Perfectionem ſerio & fervido conatu tendere.

90. Quoad ſecundum genus, videlicet ſanitatem corporis, & longam vitam, rurſus certum eſt, tam ex Scriptura, quàm experientiâ, quòd hac ordinariè nemo magis fruatur, ac rectè, & juſtè juxta voluntatem Divinam vivens. *Longitudine dierum replebo eum*, dicit Dominus *Pſalm. 90. ℣. 16.* Et Spiritus S. *Proverb. cap. 3. ℣. 1. & 2. Fili, ne obliviſcaris legis meæ, & præcepta mea cor tuum cuſtodiat, longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.* Item *cap. 4. ℣. 10. Audi Fili, & ſuſcipe verba mea, ut multiplicentur tibi anni vitæ. & cap. 10. ℣. 27. Timor Domini apponet dies, & anni impiorum abbreviabuntur.* Et *Eccli. 1. ℣. 12. Timor Domini dabit longitudinem dierum*, quia *oculi Domini ſuper metuentes eum, ut eruat animas eorum à morte. Pſal. 32. ℣. 18. & 19.* A mille etiam periculis, & iis, quæ aliàs ſanitati, & vitæ nocerent, fideles ſervos ſuos partim præſervat, partim liberat; etiamſi juſtus, ait Pſaltes regius *Pſalm. 36. ℣. 29. ceciderit, non collidetur; quia Dominus ſupponit manum ſuam.* Uno verbo, mirabilis ubique, & in omnibus eſt providentia Divina cum ſervis ſuis, ne pericula, & damna ſanitatis, & vitæ incurrant.

91. Accedit, quòd ſervi DEI, hoc ipſo, quia tendunt ad perfectionem, rectéque & piè vivunt, ab illis ipſis, quæ ſanitati corporali, & longæ vitæ principaliter adverſantur, ſedulò abſtineant, videlicet ab intemperantia, ſeu exceſſu in cibo & potu, à luxuria, ab ira, & indignatione, ab inordinata cura, & ſolicitudine, à triſtitia, & aliis inordinatis paſſionibus, quæ ſanitati corporis tanquam occultum venenum ſummè nocent, vitámque abbreviant: & econtra illa, quæ ſanitatem, vires, & vitam etiam naturaliter conſervant, temperantiam nempe, ſeu ſobrietatem in cibo & potu, caſtitatem, manſuetudinem, pacem, quietem, & hilaritatem animi ſervant. Quòd enim temperantia in cibo & potu unum ex primis princi-

piis, ſanitatem, & vitam diu conſervandi ſit, uno ore conclamant Medici, paſsímque teſtatur experientia. Quantùm autem pro conſervandis corporis viribus, ſanitate, & vitâ prolongandâ conducat obſervantia caſtitatis, ampliùs dicemus *Cap. XV.* agentes *de virtute caſtitatis, & vitio oppoſito*: ſufficiat interea illud Scripturæ, *qui abſtinens eſt, adjiciet vitam. Eccli. 37. ℣. 34.* quantopere item ad finem hunc ſerviat mens hilaris, quieta, pacata, ab inordinata cura, & ſolicitudine immunis, norûnt omnes.

92. Tertium bonorum temporalium genus, videlicet in omni adverſitate, afflictione & perſecutione fidelem, potentem, ſapientem, & verè amantem habere adjutorem, protectorem, & defenſorem, ita, ut nullum adverſarium, vel inimicum, imò abſolutè neminem timere quis habeat: hoc, inquam, genus bonorum mirum in modum experiuntur, eóque gaudent ad perfectionem tendentes, & rectè viventes; quod innumeris æternæ Veritatis teſtimoniis, & continuâ experientiâ certò comprobatum manet. Quamvis enim *multæ tribulationes juſtorum*, tamen *de omnibus his liberabit eos Dominus. Pſalm. 33. ℣. 20.* Et licèt omnes teſte Apoſtolo *2. Tim. 3. ℣. 12. qui piè volunt vivere, perſecutionem patientur*; tamen memores verborum Chriſti *Lucæ 12. ℣. 4. Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab his*, ſine timore vivunt: utpote aſſecurati ex *Pſalm. 36. ℣. 39.* quod *Salus juſtorum à Domino, & protector eorum in tempore tribulationis.* Quare immunes ab inordinato timore, pleni fiduciâ in protectorē defenſorē, & adjutorem ſuum cordatè dicunt cum Davide *Pſalm. 117. ℣. 6. & 7. Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Dominus mihi adjutor, & ego deſpiciam inimicos meos.* Quidquid enim contra juſtos machinantur & Dæmones, & homines maligni, vel quicunque adverſarii juſtorum, dicentes: *Sap. 2. ℣. 12. Circumveniamus juſtum, quoniam contrarius eſt operibus noſtris*; tamen, quia non eſt conſilium, non eſt ſapientia, non eſt prudentia, nec potentia contra eum, qui pro juſtis ſtat, qui adjutor & protector eorum eſt, nil contra juſtum efficient: imò,

quò magis nocere intendunt, magis *confundentur iniqua agentes* juxta *Pſalm. 24. v. 4. Nam qui habitat in cœlis, irridebit eos, & Dominus ſubſannabit eos. Pſalm. 2. v. 4.* Juſto interea jugiter lætante, DEUM laudante, & dicente: *Diligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum, & refugium meũ, & Liberator meus, DEUS adjutor meus, & ſperabo in eum, protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus. Laudans invocabo Dominum, & ab inimicis meis ſalvus ero. Pſalm. 17. v. 2. & ſeqq.* Ita lætantem, & ſine timore conſolatum viventem *peccator videbit, & iraſcetur, dentibus ſuis fremet, & tabeſcet Pſalm. 111. v. 10.* *ac propterea obſervabit juſtum, & quæret mortificare illum. Pſalm. 36. v. 12. & 32.* ſed tamen *deſiderium peccatorum peribit*; quia *juſtorum animæ in manu DEI ſunt, Sap. 3. v. 1.* & *non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas. Pſal. 124. v. 3.*

93. Et licet ſubinde (permittente DEO) re ipſa injuſtè opprimantur, & malis temporalibûs obruantur etiam rectè & juſtè viventes, tamen etiam in his circumſtantiis felices ſunt; tum, quia *diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum, Rom. 8. v. 28.* tum, quia hujuſmodi injuſtæ perſecutiones, & oppreſſiones ordinariè non adeò diu durant, ſed tempore opportuno in bonum juſti redundant, & id ipſum, quod iniqui impedire voluêre, vel majus bonum juſto pariunt; ita, ut juſti verè dicere valeant: *Salutem ex inimicis noſtris, & de manu omnium, qui oderunt nos. Luca 1. v. 71.*

94. Dum econtra malè, impiè, & peccaminosè viventes etiam modico illo tempore, quo felices ſunt, ſemper in timore & pavore vivunt: & dum perſecutiones & afflictiones patiuntur, ordinariè nec apud DEUM, nec apud homines protectionem, adjutorium, vel conſolationem inveniunt, ſed temporaliter & ſpiritualiter plerumque deſolati, ac miſeri, & quaſi deſperati dies ſuos tranſigunt, ipsâ etiam conſcientiâ mordente, atque deſolationem & tribulationem augente; DEO etiam, dum eum in ſuis afflictionibus invocant, eos non facilè exaudiente. *Scimus autem,*

ait S. Joannes *cap. 9. v. 31. quia peccatores DEUS* (tam facilè) *non audit.*

95. Quartum denique genus bonorum, videlicet eſſe in æſtimatione, amore, & honore, rurſus certum eſt, neminem ita æſtimari, amari, & honorari, quàm homines verè timentes Deum, rectos, & juſtos, DEOque debitè ſervientes, prout innumeris exemplîs, & teſtimoniîs S. Scripturæ, SS. Patrum, & continuâ experientiâ patet. Nec mirum; quia vera virtus, omnéque rectum, juſtum, & bonum ſemper, & apud omnes æſtimatur, amatur, & honoratur.

96. Dum econtra ſicut vitium quodvis, atque mala, impia, & tepida vita ſemper, & apud omnes ex ſe odibilis, & contemptibilis eſt, ſic etiam malè, iniquè, ac impiè viventes ſinè æſtimatione, amore, & honore, apud DEUM, ac homines ſunt;&, licèt præſentes ob reſpectum, & politicam humanam ſubinde honorentur, attamen abſentes, odio, averſione, & vilipenſione afficiuntur.

## §. IV.

### *De ulterioribus Motivis tendendi ad Perfectionem Religioſam, videlicet de facilitate, & jucunditate, ſive conſolatione.*

97. UNa ex maximis ſanè, & pernicioſis fraudibus dæmonis, quibus nos à via virtutum, & perfectionis avertere conatur, eſt, quòd falsò nobis perſuadeat, falſámque impreſſionem, & apprehenſionem in nobis cauſet, quaſi verò ad virtutem, & perfectionem tendere, DEOque rectè ſervire, eſſet nimis difficile & grave, ſecúmque trahens vitam nimis difficilem, triſtem, tædioſam, omníſque lætitiæ & jucunditatis, expertem. Qua fraude innumeros jam terruit, & etiamnum terret dæmon, permovendô, ut vel viam vir-

tu-

Digitized by Google

tutis, & perfectionem ſeriò non aggrediantur, vel eam aggreſſi brevì iterum derelinquant, ipſúmque nomen perfectionis horreant; contra quam diabolicam ſummè periculoſam, & damnoſam fraudem ſerviunt inter alia, etiam hæc motiva in titulo hujus §. poſita. Hinc

98. Quæritur I. An, & quàm facile ſit, tendere ad perfectionem Religioſam, adeóque DEO rectè ſervire? Reſp. Id revera omnino facile eſſe, tam quoad cognitionem, quàm quoad operationem, ſeu executionem: id eſt, facile eſt ſcire, & cognoſcere, qualiter ad perfectionem tendere quis debeat, & inſuper facile eſt, actu ad eam debitè tendere. Patet hoc ex Divino æternæ Veritatis oraculo: Chriſtus enim *Matth. 11. v. 30.* ipſemet teſtatur *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Et dilectus Chriſti Diſcipulus Joannes teſtatur *Ep. 1. cap. 5. v. 3. Mandata ejus gravia non ſunt.* In quæ verba Chriſti, & Apoſtoli conſolatoriè ſcribunt, & apertè demonſtrant SS. Patres, omnino facile eſſe tendere ad perfectionem, & debitè ſervire DEO, ita quidem, ut quo magis quis ad perfectionem tendat, jugóque, & oneri Chriſti ſe ſubijciat, eò leviùs & faciliùs evadat, & hoc onus ipſum portantem portet, ad modum alarum, quæ quidem portantur ab ave, ſed ipſam etiam avem portant, ut in altum aſcendere, & facilè volare poſſit. *In via vitæ*, inquit S. Bernardus *Epiſt. 341. ad Monachos*, *quò citius, eò facilius curritur; & leve Salvatoris onus, quo creſcit amplius, eò portabilius eſt. Nonne & aviculas levat, non onerat pennarum, ſive plumarum numeroſitas ipſa? Tolle eas, & reliquum corpus pondere ſuo fertur ad ima. Sic diſciplinam Chriſti, ſic ſuave jugum, ſic onus leve, quod deponimus, eò deprimimur ipſi, quia portat potius, quàm portatur.* Similiter S. Auguſtinus *Serm. 22. De Verbis Apoſt.* loquens ait: *Hæc ſarcina, virtutum nempe, & perfectionis, non eſt pondus onerati, ſed ala volaturi. Habent enim & aves pennarum ſuarum ſarcinas, portant illas, & portantur; portant illas in terra, portantur ab illis in cœlo.* Ratio eſt, quia, quò magis jugum, & onus Chriſti quis ſuſcipit, ſeu ad imitatio-

 nem

nem Chriſti ambulat, ipſiúsque virtutes ſectatur per tendentiam ad perfectionem, eò magis lumina gratiæ, aliáque dona, & beneficia acquiruntur, & augentur, quibûs mediantibûs ſemita virtutum, & perfectionis indies magis æqua & juſta agnoſcitur, magisque facilis, quin & dulcis, conſolatoria, & jucunda ſentitur, ſicque cognita, & experta indies magis allicit, & attrahit, adeò, ut onus Chriſti portantibus, facile & leve onus ſit, illis duntaxat grave exiſtens, vel potiùs apparens, qui illud non ſuſcipiunt, ſed à longè tantùm aſpiciunt, & tanquam nimis durum, difficile, & grave horrent, vel ſuſceptum brevì iterum reijciunt, ut proin unum ex certioribus ſignis animæ virtutibûs adhuc deſtitutæ, & econtra paſſionibus, aut vitiis ſubjectæ ſit, ſi quis viam mandatorum DEI, virtutum, & perfectionis, ſeu onus Chriſti nimis durum, grave, & difficile reputat, juxta illud Pſalmiſtæ: *Nunquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Pſalm. 93. v. 20.*

99. Reſponſio probatur ulteriùs, facile eſſe ſcire, & cognoſcere, qualiter ad perfectionem tendere debeamus, ſimúlque facile eſſe actu ad eam tendere: cupienti enim ſcire, & dicenti, ſe libenter velle, dummodo bene ſciret, ad virtutes, & perfectionem rectè, ac debitè tendere, breviter reſpondetur, quòd, cùm juxta dicta à *n. 12.* perfectio conſiſtat in multiplici habitu ex amore DEI omne, & nihil aliud volendi, nolendi, agendi, patiendi, omittendi, quàm quod vult DEUS, quomodo vult, et quia vult, plùs neceſſe non ſit, quàm ut quis re ipſa ex amore DEI omne, et nil aliud velit, deſideret, nolit, agat, omittat, patiatur, quàm quòd vult DEUS, ut velimus, nolimus, agamus, omittamus, aut patiamur, quomodo vult, et quia vult, ſicque conſtanter ſe habendô per frequentatos diverſarum virtutum actus, quos vult Deus, habitúmque multiplicem contrahat.

100. Si dicis, te quidem de facto jam ita eſſe diſpoſitum, quòd ex amore erga DEUM nil aliud velis, nec aliud facere cupias, quàm quod DEUS

vult

vult, ſed non omnia, vel non ſemper te ſcire, quid velit, vel nolit DEUS, reſpondetur tibi: age interim illa, quæ certò ſcis, ea velle DEUM, & jam magnos facis paſſus ad perfectionem, acquiréſque grande lumen, ac copioſas gratias, mediantibûs quibûs, etiam alia cognoſcere, & operari valeas. Porro plurima ſunt, quæ DEUM omnino velle, eíque gratiſſima eſſe, certò ſcimus. Siquidem inprimis certò ſcimus, DEUM velle, eíque gratiſſimam eſſe obſervantiam præceptorum Divinorum, & Eccleſiæ, tam affirmativorum, quibûs præcipitur, quàm negativorum, quibûs prohibetur aliquid. Idem eſt de obſervantia votorum, S. Regulæ, & Conſtitutionum, ac Ordinationum Superiorum &c. Deinde certò ſcimus, DEUM velle, & tanquam ſibi gratiſſimum ſummè à nobis deſiderare, ut pro viribus conemur eradicare, ſeu extirpare noſtras malas paſſiones, inordinatos affectus, & vitioſos habitus, ſeu conſuetudines, & econtra ut implantemus mediante diligenti & fervidô exercitiô virtutum habitus, præſertim humilitatis, manſuetudinis, patientiæ, reſignationis in Divinam voluntatem, caſtitatis, obedientiæ, charitatis, & alias præcipuè Religioſo ſtatui & officio noſtro conformes.

101. Si reponis, plurima, quæ DEUS vult, eíque gratiſſima ſunt, te equidem bene ſcire, ignorare autem in pluribus, qualiter, & quomodo illa obſervare, facere, vel in executionem deducere debeas? Reſp. iterum, plura eſſe mandata DEI, & Eccleſiæ, virtutes, munera, actus obedientiæ ac obſervantiæ votorum, Regulæ, & Conſtitutionum Ordinis, de quibus certam notitiam habes, qualiter, & quomodo ea obſervare, vel facere debeas; quæ interea, ſi, prout certò ſcis, obſervas, vel agis, jam hoc ipſo ad perfectionem actu tendis, lumen, & gratias etiam alia cognoſcendi, & operandi certò acquiſiturus. Circa reliqua, quæ ignoras, vel certè non ſcis, qualiter, vel quomodo obſervare, agere, vel operari debeas, rurſus age, & operare taliter, vel eô modô, qualiter, vel quomodo putas, DEUM velle, vel illi placere,

& res

& res eſt ſalva; quia DEUS illud etiam, & taliter acceptum habet, quod & qualiter bonum, & rectum, eique acceptum nos in conſcientia ſincerè putamus, & ùt tale agimus, etſi à parte rei materialiter & ſecundùm ſe malum foret, vel malô modô fieret. Quod utique magnam felicitatem, & facilitatem tendendi ad Perfectionem Religioſam adfert.

102. Porro ſi dubitas inter duo aut plura, quidnam, vel quomodo ex illis quidpiam velit DEUS, ita, ut, quid præ alio velit DEUS, determinatè reſolvere non valeas, rectè agis, & DEO places, quidquid ex illis agas, quia lex DEI, & via perfectionis neminem etiam in dubiis perplexum facit, nec aliquem ſine ſua culpa periculo errandi exponit, ſed potius illius eſt conditionis, & naturæ, ut quis ſemper etiam dum ignorat, bene coram DEO agere valeat, dummodo ſinceram ſemper voluntatem habeat, quod ſi ſciret, DEUM aliud, vel aliter velle, aliud, vel aliter operari vellet, paratus interea ſuo tempore data occaſione indagare, & ſibi comparare veram notitiam de illo, de quo hìc & nunc dubitat, vel certè non ſcit, ſed tantùm opinatur, DEUM velle, eique placere.

103. Verùm dices; hactenus dicta de perfectione Religioſa, & modo tendendi ad eam, captu quidem facilia eſſe, factu autem difficillima, eò quòd plurima, quæ etiam certò ſcimus, DEUM velle, ut faciamus, vel patiamur, quoad ſubſtantiam, vel modum, naturæ noſtræ, inordinatis paſſionibus, & inclinationibus totaliter ſint contraria & adverſa, ita, ut, non niſi ſumma cum difficultate, reſiſtentia, & repugnantia fieri, vel tolerari valeant, & ſic utique difficilia exiſtant. Econtra (perges) plurima eſſe, quæ certò ſcimus, Deum velle, ut omittamus, quæ tamen naturæ, ejúſque inclinationi, ac propenſioni ſunt gratiſſima, diúque jam aſſueta, ita, ut denuo non niſi magna cum difficultate, & repugnatione naturæ omitti valeant, quod procul dubio rurſus difficile eſt.

104. Sed reſpondetur, verum quidem eſſe, quod dicis, ſed

ſed ſcire debes Chariſſime Tyro Religioſe! in ſuperanda, & toleranda hac corruptæ noſtræ naturæ difficultate, & repugnantia, quæ in exequenda voluntate Divina agendô, omittendô, & patiendô, ſive in acquirendo habitu charitatis DEI, adminiculô aliarum virtutum radicatæ, ſentitur, præſertim verò in mortificandis, abnegandis, & eradicandis inordinatis paſſionibus, affectibus, ac pravis conſuetudinibus, ſeu habitibus voluntati Divinæ, & perfectioni contrariis, ac econtra in generandis, & implantandis virtutibus, & habitibus bonis oppoſitis, qui non niſi per multiplicatos, & ab initio difficiles, & vel inde generoſos, ac ſubinde heroicos mortificationis, abnegationis, aliarúmque virtutum actus generantur & acquiruntur, potiſſimam, principalem, imò ferè totam & unicam curam, pugnam, laborem, & conatum tendendi ad perfectionem, adeóque totam ſubſtantiam unici, quod Religioſus pertractare habet, negotii, conſiſtere.

104. Accedit, quòd prætacta difficultas, quantumvis in ſe magna appareat, tamen à parte rei præſertim reſpectivè, hoc eſt, reſpectu difficultatis, quam ſentiunt ſervi carnis, mundi, & dæmonis, modica & levis, quinimo dulcis, & jucunda partim jam exiſtat, partim talis ſucceſſivè ſemper magis evadat: tum propter potentem aſſiſtentiam, & copioſam, quæ continuò creſcit, gratiam Divinam; tum propter virtuoſum, qui ex frequentatis actibus generatur, habitum ex natura ſua facilitantem ad ſimiles actus virtutum: tum propter magnas, eásque mirabiles, & inexplicabiles dulcedines, & conſolationes, lumina, aliáque dona Divina, quæ comitari, vel ſequi ſolent ferè quamvis ſui, ſuarúmque paſſionum, & inordinatorum affectuum mortificationem, abnegationem, tentationúmque & difficultatum victoriam, adeóque ſerium conatum tendendi ad Religioſam Perfectionem: tum etiam propter gaudium, pacem & quietem animi, qua quis potitur, memor, quòd hic & nunc agendô, omittendô, vel patiendô exequatur ſanctiſſimam & ter op-

timam voluntatem Divinam, & in centro ſuæ creationis exiſtat, ſicque propter DEUM, ejúſque amorem, & honorem, dura & difficilia etiam agere, & pati poſſit, in quo conſiſtit vera eſſentialis conſolatio, quies, ac gaudium, atque eò magis creſcit, quò major pugna & conatus, tribulatio & adverſitas, atque minor econtra conſolatio ſenſibilis, vel alia terrena interveniunt: cujus ratio eſt, quia, quò major adverſitas, & minor conſolatio habetur, eò major gloria, & beneplacitum Divinum exinde conſurgit, quod dum amans DEUM, eíque in via perfectionis placere deſiderans, cogitat, majus etiam gaudium, & conſolationem majorem exinde habet, quæ nonnunquam etiam in ſenſibilem maxima cum dulcedine, & animi lætitiâ ſanctâ tranſit, ut ſuperet omnia mundi gaudia, & ſolatia, quæ in DEO non ſolidantur, & fundantur, extra quem nulla datur vera cordis lætitia.

105. Quæritur II. Num revera jucundum & conſolatorium ſit tendere ad perfectionem Religioſam, DEOque debitè ſervire? Reſpondetur ſic eſſe, ita quidem, ut nulla jucundior, delectabilior, magiſque conſolatoria, atque omnem pacem ac quietem animi magis pariens vita ſit, quàm debitè tendere ad perfectionem. Veritas hujus concluſionis patet ex innumeris quaſi S. Scripturæ, & SS. Patrum teſtimoniis, ſimúlque ex ratione, & experientia. Sic enim David vir ſecundùm cor DEI, hanc veritatem exprimere volens, plurimis in locis mirè de illa loquitur: *In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum*, inquit *Pſalm. 118. ỳ. 14. ſicut in omnibus divitiis; quia judicia tua jucunda: ỳ. 19.* Ibidem *v. 103. dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo.* Et *Pſalm. 18. v. 9. Juſtitiæ Domini recta lætificantes corda.* Ibidem *v. 11.* DEI mandata pronuntiat *dulciora ſuper mel & favum.* Et *Pſalm. 30. v. 20.* plenus conſolatione, gaudio, & dulcedine exclamat: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcondiſti timentibus te.* Hinc omnes, qui jucundam vitam, bonóſque & jucundos ducere dies cupiunt, invitans ad vitam virtuoſam, utpote quæ ſola

ſola jucunda, exclamat: *Pſalm. 33. v. 13. & 15. quis eſt homo, qui vult vitam, diligit dies videre bonos? diverte à malo, & fac bonum.* Et eos, qui inexperti id capere non poſſunt, aut credere nolunt, hortatur, ut probent: *Pſalm. 33. v. 9. guſtate & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus.* Et *Eccli. 1. v. 11. & 12.* teſtatur Spiritus S. de timore, indéque conſequente debito DEI ſervitio: *Timor Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium, & longitudinem dierum.*

106. De plena quiete etiam, & pace animi eorum, qui DEO rectè ſerviunt, paſſim pariter teſtatur Scriptura: *Pax multa diligentibus legem tuam*, ait David *Pſalm. 118. v. 165.* Imò *delectabuntur in multitudine pacis: Pſal. 36. v. 11.* Siquidem pax & quies juſtam vitam inceſſanter comitantur. Unde dicitur *Pſalm. 84. v. 11. Juſtitia & pax oſculatæ ſunt.* Et *Sap. 3. v. 9. Donum & pax eſt electis ejus.* Paulus *ad Rom. 2. v. 10. ait: Gloria, honor, & pax omni operanti bonum.* Similia tum S. Scripturæ, tum SS. Patrum teſtimonia paſſim habentur, quòd vita juſtorum, & DEO rectè ſervientium ſit præ omnibus verè jucunda, delectabilis, gaudiô, lætitiâ, pace, & quiete animi plena.

107. Ratio horum eſt, tum quia juxta dicta DEUS ſervis ſuis etiam in hac vita omnis generis bona, quæ mentem verè lætificare, verámque & rationabilem mentis lætitiam cauſare poſſunt, ex infinita ſua bonitate, & amore, quo illos proſequitur, largiſſimè confert; & econtra quæ mentem affligere, & inquietare valent, ab eis avertit, aufert, vel in iis ita conſolatur, & confortat, ut præ conſolatione Divina non ita ſentiantur, aut apprehendantur adverſa, ut pacem, & quietem animi turbare, vel gaudium in Domino auferre valeant; tum quia illi, qui agendô, patiendô, & omittendô, vivunt juxta Voluntatem DEI, ſemper exiſtunt in centro ſuo, conſequenter etiam in vera animi pace, gaudio & quiete; cùm, ſicut omnes aliæ creaturæ, ſic etiam rationalis veram, eámque ſummam quietem, & pacem in ſuo centro neceſſariò ha-

habet, ita, ut, ſicut extra illud verè quieſcere nequit, ita in illo non poſſit non verè & perfectè quieſcere, lætari, & jucundare.

108. Si quis contra hactenus dicta objicit, etiam juſtos, & ſervos DEI, qui ſtrenuè ad perfectionem tendere, & debitè DEO ſervire conantur, ſæpè & plerumque plùs, quàm alii experiri, & pati debere plurima omnis generis adverſa, corporis, famæ, & fortunæ, nec frequenter derelictiones, ariditates, & anguſtias animi, quæ & ſimilia utique non cauſant vitam jucundam, delectabilem, nec conciliant, ſed impediunt, turbant, vel auferunt pacem, & quietem animi, & econtra inducunt triſtitiam, tædium, anxietatem, melancholiam &c. *Multæ tribulationes juſtorum*: dicitur *Pſalm.* 33. *v.* 20. Et Paulus 2. *ad Tim.* 3. *v.* 12. *Omnes, qui piè volunt vivere in Chriſto JEſu, perſecutionem patientur.* Imò certa apud Aſcetas doctrina eſt, quòd, quò magis quis DEO ſervit, eò magis omnis generis adverſa pati debeat, uti patet in Chriſto, & Maria: unde Chriſtus ipſe dicit, quòd, qui ipſum ſequi, & perfectè vivere vult, ſemetipſum abnegare, ſuam crucem quotidie ſumere debeat. Accedit, quòd contra ſuam propriam naturam, affectus, & deſideria pugnare, ſibíque vim inferre, prout juxta dicta fieri oportet, tam facile, tam jucundum, & delectabile utique non ſit, nec continuam quietem, & pacem, ſed potius continuum bellum & certamen inducat, prout bene advertit Job. *c.* 7. *v.* 1. dicens: *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* In qua qui non legitimè certaverit, non coronabitur, juxta effatum S. Pauli 2. *Tim.* 2.

109. Ad hanc objectionem reſpondetur, non obſtantibûs variîs, iiſque copioſîs, & maximîs juſtè & rectè viventium tribulationibûs, afflictionibûs, continuíſque pugnîs, & certamine, vitam illorum longè plùs, quàm omnium aliorum jucundam, delectabilem, dulcem, quietam, & conſolatoriam eſſe propter dicta ſupra à *n.* 104. quæ ſi legis, & relegis, idem ſenties. Hinc teſtatur Paulus, quòd in abundantia

omnium

omnium tribulationum, ſuperabundet etiam gaudium. *Repletus ſum conſolatione*: ait *2. ad Corinth. 7. v. 4. Superabundo gaudio in omni tribulatione noſtra. Quoniam ſicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra. 2. ad Corinth. 1. v. 5.* Unde ibidem *v. 3. & 4.* plenus conſolatione benedicens DEUM exclamat: *Benedictus DEUS, & Pater Domini Noſtri JESU Chriſti, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra, ut poſſimus & ipſi conſolari eos, qui ſunt in omni preſſura.*

110. Et quamvìs ſubinde deſit conſolatio, & mentis dulcedo, dulcíſque devotio ſenſibilis, nunquam tamen deeſt conſolatio eſſentialis, ſeu ſubſtantialis, de qua *cit. n.* 104. diximus, quæ longè præſtantior, nobíſque longè utilior eſt, quàm ſenſibilis, & quæ à quovis in quolibet genere tribulationum, etiam ſummæ ariditatis, derelictionis &c. haberi poteſt eò major & amplior, DEOque gratior ac nobis utilior, quò major eſt crux & tribulatio in via perfectionis ex charitate propter DEUM perlata.

111. Hinc SS. Patrum, & Aſcetarum monitum eſt, quòd etſi DEUS fideles ſibi animas ſubinde etiam conſolatione, affectu, & dulcedine ſancta ſenſibili ita afficiat, ut nec intellectu percipi, nec linguâ exprimi valeat, eſſentialem tamen prædictam conſolationem magis, quàm ſenſibilem appetere debeamus. Conſulunt ulteriùs, & ſpecialiter obſervari volunt, quòd, cùm affectus, devotio, & conſolatio ſenſibilis non ſit in noſtra poteſtate, nec DEUS eam à nobis deſideret, ad eam nunquam nos cogere, vel pro ea habenda, vel acquirenda inordinatam violentiam aliquam adhibere debeamus, ſed, ſi Deus eam ultra dat, illâ diſcretè & humiliter frui, ſi verò hanc negat, eam non inordinatè appetere, nec propter ejus abſentiam triſtari, nec opera, exercitia, & actus aliàs conſuetos omittere, aut languidè, vel cum tædio peragere, ſed conſolatione & devotione eſſentiali, quam in DEO habemus, contenti eſſe, & cuncta nobis incumbentia quietè, humiliter, & quantum in

nobis eſt, perfectè & exactè peragere ſtudeamus.

112. Quod SS. Patrum monitum vobis Chariſſimi ſummopere, tanquam aliquod principium Aſceticum ſatis notabile, & principale enixè commendatur, ut ab inordinato deſiderio, coactione, aut violentiâ procurandi, & habendi affectum, devotionem, & conſolationem ſpiritualem ſenſibilem ſedulò caventes aſſueſaciatis, præcipuè ſemper gaudere, veſtrámque veram, ſubſtantialem, & eſſentialem conſolationem ſpiritualem in hoc ſolo habere, quòd hìc, & nunc ex charitate erga DEUM operantes executioni mandetis ſanctiſſimam voluntatem Divinam; ſeu quòd hìc & nunc agatis, omittatis, aut patiamini, quod Amantiſſimus Deus vult, eique placet, ut agatis, omittatis, vel patiamini; eſto etiam quòd tale opus ſecundùm ſe non adeò facile, ſed potius difficile, ac naturæ, ejúſque inclinationi ſummè contrarium foret; dummodo ſciatis, idem hìc & nunc velle Deum, eique placere. Hunc modum ſublimem operandi (de quo jam ſupra *num.* 24. dictum eſt) ut aſſueſcatis, vehementer admonemini, & per hoc præſtantiſſimum, Deóque gratiſſimum mentis gaudium, & hanc conſolationem ſpiritualem, quam cum Divina gratia ſemper habere poteſtis, ſemper & in omnibus, & per omnia verè felices, DEO gratiſſimi, vobis aliíſque proficui, in vero centro creationis & vocationis veſtræ quieſcitis, ſemper vera inennarabili pace, & quiete animi fruentes, etiam in caſu, quô omnis devotio, affectus, & conſolatio ſenſibilis abeſt, & ſpiritualis econtra ariditas, ſeu ſterilitas mentis unà cum aliis neſcio quibus tribulationibus vos affligit.

CA-

# CAPUT II.

## De Mediis tendendi ad Perfectionem Religioſam in genere, & de aliquibus in ſpecie.

1. MInimè venit dubitandum, quin Chariſſimi Religioſæ Perfectionis Candidati! bene perpensîs hactenus recenſitis Motivis, per quæ ad eandem acquirendam deveniri poteſt, & debet, quivis veſtrûm ſaluberrimè permotus, ſancto cum deſiderio reſcire, & edoceri cupiat illa Media, viámque, quibûs ſeriò & ſtudioſè adhibitis debitè ad finem ſuum, videlicet Statui Religioſo conformem Perfectionem pertingat, & ſine quorum Mediorum uſu & applicatione finis (ad quem tamen ex dictis *Cap. præced.* §. *II.* quivis Religioſorum contendere graviter eſt obligatus) obtineri haud poſſit. Itaque Ordo materiarum neceſſariò exigit, ut ejusmodi Media tum neceſſaria, tum valde utilia veſtris piis deſideriis & conatibus ſubminiſtrentur.

2. Quamvis autem varia & multiplicia ea ſint media, horúmque aliqua jam in *Parte priore* fuerint explicata, ùt communium & quotidianorum Operum debita & perfecta perſolutio *Cap. VIII.* Media etiam quodlibet opus ritè peragendi *Cap. X. & XI.* Oratio item vocalis *Cap. XII.* & mentalis ſive Meditatio *Cap. XIII.* nec non Preces jaculatoriæ *Cap. XV.* Lectio inſuper ſpiritualis *Cap. XVI.* & denique Examen cùm generale, tum particulare *Cap. XVII.* videntur tamen inſuper ſequentia, per decurſum hujus Partis poſterioris alleganda, præ aliis partim neceſſaria, partim admodum utilia. videlicet I. Verum deſiderium, ac ſeria, ſincera & efficax voluntas debitè tendendi ad Perfectionem. II. Humilis diffidentia ſuiipſius, & III. Firma confidentia in Deum. IV. Frequens oratio. V. Cauta & circumſpecta in cunctis vigilantia. VI. Sancta vis & abnegatio ſui ipſius. VII. A-

ctus heroici. VIII. Frequens & debitus uſus Sacramentorum Evchariſtiæ & Pœnitentiæ. IX. Memoria præſentis DEI, & S. Angeli Cuſtodis. X. Cura minimorum. XI. Debita diſtributio temporis, & obſervantia Ordinis diurni. XII. Bona & ſolida inſtructio & educatio in ſpiritu à juventute. XIII. Mortificatio in- & externa. XIV. Extirpatio malarum paſſionum, & XV. Implantatio bonorum habituum per exercitium variarum virtutum. De his omnibus juxta immediatè poſitum ordinem, DEO favente, agendô, ponitur

## §. I.

### *De efficaci voluntate tendendi ad Perfectionem Religioſam, de Diffidentia ſui, ac Confidentia in DEUM, nec non de frequenti Oratione.*

3. Quæritur I. Quàm neceſſarium, & quàm præſtans Mediũ tendendi ad Perfectionem Religioſam ſit verũ deſiderium, ac efficax, & conſtans voluntas, ſeriúmque propoſitum debitè tendendi ad eam? Reſp. iſtud remedium eſſe abſolutè, & præ omnibus ſummè neceſſarium, ſimúlque adeò præſtans, & utile, ut, ſi adſit, & reliqua tum neceſſaria, tum ſpecialiter utilia certò ſecutura ſint; econtra, ſi deſit, cuncta alia fruſtranea ſint. Reſponſio patet ex dictis *in Parte priori Cap. XI. §. 1.* quæ denuo legatis, oportet Chariſſimi! ad acquirendum autem hoc ſanctum deſiderium valde conducet relegere etiam, ſæpius ruminari, & bene imprimere motiva tendendi ad Perfectionem *Cap. præced. à §. 2. & ſeqq.* recenſita.

4. Specialiter autem notandum, bonam voluntatem debere eſſe veram, ſeriam, & efficacem, id eſt talem, quâ non tantùm ſimpliciter, & obi-

te-

ter aliquid volumus, ſed etiam neceſſaria, & conducentia ad id media diligenter inquirimus, & quantùm poſſumus, adhibemus? hoc enim, qui non facit, nequaquam veram & efficacem, ſed inefficacem duntaxat voluntatem, vel potiùs velleitatem habet, quâ vellet quidem virtutes, ſibi comparare, & perfectionem adipiſci, ſed neceſſariò requiſita ad hoc adhibere non vult. Talis voluntas coram DEO nulla eſt voluntas; quia ita volens vult, & non vult; prout Scriptura *Prov. 13. ℣. 4.* de pigro dicit: *Vult, & non vult piger:* vult, vel potiùs vellet quidem rem aliquam, ſed neceſſariò requiſitum ad eandem laborem non vult adhibere. Sic plurimi quotidie volunt, &, ut ajunt, ſeriò proponunt, hoc vel illud vitium, vel pravum habitum eradicare, hanc vel illam virtutem implantare, & ad perfectionem tendere; quia tamen de neceſſariis ad id requiſitis mediis vel non inquirunt, vel inquiſita, & cognita debitè adhibere, præſertim verò neceſſariam vigilantiam jugiter habere, & habita occaſione vim ſibi inferre, proprium amorem, inordinatam paſſionem, vel inclinationem abnegare, & mortificare nolunt, voluntatem coram DEO veram, & ſeriam, ſeu efficacem non habent, ſed nudam velleitatem duntaxat, ſeu inefficacem, & talem ſolummodo bonam voluntatem, de qua S. Bernardus ajebat, quòd infernus plenus ſit bona voluntate; vix enim ex tot millenis in inferno reperitur, qui non ſæpius habuerit bonam (inefficacem tamen) voluntatem, & propoſitum ſe emendandi, debitas virtutes exercendi, & rectè vivendi; ſed quia neceſſariò requiſita media adhibere, præſertim verò debitè attendere, & data occaſione ſibi vim inferre, ſéque, voluntatem, & amorem proprium, ac inordinatas paſſiones abnegare, & mortificare noluerunt, ipſam emendationem ſeriò, & efficaciter hoc ipſo non voluerunt. Unde non ſatisfit obligationi tendendi ad perfectionem; ſi adſit præcisè nuda voluntas tendendi, ſeu velleitas; ſed efficax requiritur voluntas, & propoſitum, vî cujus non obi-

obiter duntaxat ad virtutem, & perfectionem tendere, ſed requiſita etiam media inquirere, cognita adhibere, & data occaſione, quantùm in Domino poſſumus, adhibere volumus, & re ipſa adhibemus.

5. Hanc itaque ſeriam, veram, & efficacem voluntatem qui habet, etiam reliqua, ſícque verè totum habebit; *quidquid enim toto corde* (ait quidam S. Doctor apud Cornel. à Lapide *in c. 4. Gen. ℣. 7., totâ intentione, totô deſideriô vis, id es certiſſimè.*

6. Porro hoc ſanctum deſiderium, hæc bona, ſeria, & efficax voluntas tendendi ad Perfectionem id efficit, quòd, etſi necdum ſimus perfecti, tamen coram DEO pro talibus ſuô modô reputemur, & præmiemur. Semper enim, & in omnibus bona voluntas, & pium deſiderium coram DEO habetur pro opere, ſi homo bonæ voluntatis facit, vel facere paratus eſt, quantum eſt in ſe, ita, ut nil, quàm occaſio, vel vires deſint. *Coronat Deus intus bonitatem, quando non invenit facultatem.* ait S. Auguſt. *in Pſalm. 103.* & S. Bern. *de inter. Dom. c. 8. Quantum vis, tantum mereris. Quantùm creſcit voluntas tua bona, tantùm creſcit meritum tuum* Concordat, quod Chriſtus aliquando ad S. Mechtildem dixiſſe fertur: *ajo & quidem conſtanter, quia per voluntatem poteſtis omnia, omnium labores ſuſtinere, omnium bona opera exequi, & quidquid demum excogitari poteſt.* Confirmatur aliô Divinô oraculô, quo Deus voluntatem Abrahæ pro ipſo opere pronuntiat, & præmiat *Gen. c. 22. ℣. 16. per memetipſum juravi, quia feciſti hanc rem, & non peperciſti filio tuo propter me, benedicam tibi.* Ecce! Abraham actu non occidit, ſed tantùm voluit occidere filium ſuum propter DEUM, & tamen DEUS dixit, *quia feciſti, & non peperciſti*: habuit nempe, & reputavit voluntatem pro opere, quia efficaciter voluit, & fecit, quantum erat in ſe, etſi ab opere ipſo fuerit impeditus. Hinc tot, & tanta, támque diverſa, excelſa, & heroica ſummo cum beneplacito Divino, & proprio merito multiplicant, Deoque offerunt bona deſideria, & bonas voluntates devotæ animæ.

Qua-

7. Quare Chariſſimi! ſatagite, ut præ omnibus & conſtanter habeatis ardens deſiderium, ac ſeriam, & efficacem voluntatem ad virtutes, & perfectionem debitè tendendi, Deóque perfectè ſerviendi, & DEUS erit vobiſcum, veſtrúmque adjuvabit conatum, faciétque, ut fames veſtra, & ſitis juſtitiæ ſaturetur, atque ſancta pax, & quies vigeat in cordibus veſtris, nam *Beati, qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur. Matth. 5. v. 6.*

8. Quæritur II. Quæ in praxi obſervanda ſint circa hanc bonam, & efficacem voluntatem? Reſp. ſequentia. 1. ſæpiùs conſiderare, an revera ſeriam, & efficacem, an nudam duntaxat coram DEO, & inefficacem habeamus voluntatem?

9. *2.* Mediante Lectione, Meditatione, Diſcurſu &c. prudenter inquirere media, præſertim magis neceſſaria, magiſque utilia ad acquirendas virtutes, & perfectionem, eáque inventa, vel cognita pro viribus fideliter, & ſedulò adhibere, hoc enim qui non facit, ſolam velleitatem, & non efficacem voluntatem habere convincitur.

10. *3.* Non tantùm inevitabiliter neceſſaria media adhibere, ſed etiam illa, quæ magis utilia, & proficua eſſe ſcimus; minùs enim ardens deſiderium, minúſque efficacem voluntatem talis haberet, qui media ad perfectionem ſummè proficua adhibere paſſim negligit.

11. *4.* Non moveri contrariô exemplô, vel tepidâ, aut imperfectâ vitâ, & moribûs aliorum, nec judicare, minùs ſpernere illos, qui perfectioni minùs invigilare videntur; ſed ſibi ſoli attendere, & in eo, quod tanquam rectum, neceſſarium, vel utile ſemel in DEO, accedente præſertim conſilio, & directione Patris ſpiritualis, vel Confeſſarii prudenter concluſimus, conſtanter perſeverare, & cogitare illud S. Bonav. *ſi vis vivere rectè, vive, ut pauci, quia pauci electi.*

12. *5.* Non terreri difficultate; quia, quod intuitu virium noſtrarum difficile, vel etiam impoſſibile, cum Divina gratia poſſibile, & facile, quin & jucundum eſt juxta illud Chriſti: *Jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve. Matth. 11. v. 30.*

13. *6.* Quotidie, quin & ſæpiùs

piùs renovare propoſitum noſtrum, atque ad fervorem nos excitare, quaſi hodie primùm ad converſionem veniſſemus.

14. 7. Non deſpondere animum, ſi ſubinde contra bonam voluntatem, & propoſitum noſtrum nos errare, peccare, vel deficere contingat, ſed poſt quemvis lapſum, & defectum ſtatim humiliare nos coram DEO, contritionem elicere, veniam precari, ac denuo cum fiducia ſpiritum reaſſumere, bonam voluntatem, & efficax propoſitum firmiſſimè renovare, atque de novo incipere, vel pergere.

15. Quæritur III. Quàm neceſſarium ad acquirendam perfectionem Medium ſit humilis diffidentia ſui ipſius, ſeu in ſe ipſum, & conatus ſuos? Reſp. hoc Medium eſſe pariter ſummè neceſſarium, adeo, ut, quantumvìs bonam, & efficacem voluntatem quis habeat, deſideratum tamen effectum minimè acquiſiturus ſit, niſi de ſe, & viribus ſuis ſemper, & in omnibus penitus diffidat, atque in ſola gratia, & auxilio Divino confidat; nihilominus tamen conatum ſuum impendat, & quidquid ex parte ſua requiritur, faciat, non quòd in hoc confidat, ſed quia Deus vult, ut, quod ex parte noſtra eſt, pro viribus faciamus; & quia tali, quantumvìs infirmo, ac debili conatu, & cooperatione noſtra delectatur, atque ſinè ea in nobis fructuosè operari non vult. Patet reſponſio ex dictis *in Parte priore Cap. XI.* §. *1.* quæ relegere oportet. Confirmantur dicta exemplô S. Petri, qui, etſi optimam habuerit voluntatem, ſibíque firmiſſimè, & efficaciſſimè propoſuerit, Chriſtum non negare, ſed cum ipſo, licèt omnes infideles forent, conſtanter perſeverare, etiamſi mori cum ipſo oporteret, tamen, quia hoc medium, humilem ſcilicet diffidentiam ſui ipſius non adhibebat, ſed ſibi ſoli, ſuíſque viribus confidebat, nec invocandô Deum pro gratia, & auxilio, nec cogitandô, vel dicendô: *Cum gratia, & auxilio tuo Domine! ſine quo nihil poſſum, conſtanter perſeverabo, & tecum mori volo,* permiſit Deus (ut bene advertit Cornelius à Lapide *in cap. 26. Matth. ℣. 35*) ut omnium turpiſſimè Chriſtum negaret, & deſereret, indéque

ad

ad cognitionem ſuæ infirmitatis, impotentiæ, atque ex hac ad ſui diffidentiam deveniret.

16. Porro ad diffidentiam ſui ipſius illud etiam requiritur, ut, ſi cum Divina gratia aliquid boni facimus, nullam inde vanam complacentiam, vel æſtimationem de nobis ipſis habeamus, minùs aliquam vanam gloriam, vel laudem appetamus, nec eâ nobis fortè ab aliis attributâ inaniter lætemur, ſed illico ſoli DEO omnem laudem, & gloriam tribuamus, ei gratias agendô de omni bono, nobis verò id, quod malum, aut imperfectum in re, aut opere invenitur, appropriandô: non raro enim in- vel poſt bene facta ſibimet vanè complacentes, ſéque, ſuásque vires, & talenta æſtimantes, vel proximũ vilipendentes, Deus derelinquit, ut ſæpius tam turpiter, ac tamdiu delinquant, donec ſuam imbecillitatem plenè agnoſcentes de ſe humiliter ſentiant, ſibíque diffidentes ſoli DEO omnem laudem, & gloriam de quovis bono tribuant.

17. Quæritur IV. Quænam in praxi obſervanda ſint circa diffidentiam ſui? Reſp. Sequentia. 1. indubitatè credere, & ſæpius alta mente revolvere, quòd prorſus nihil poſſimus, nec malo, uti oportet reſiſtere, nec operari bonum aliquod etiam minimum, ſinè gratia, & auxilio Divino juxta illud Chriſti: *Joan. 15. v. 5. Sinè me nihil poteſtis facere*: ecce enim! Chriſtus non dicit: *ſinè me parùm poteſtis facere*: ſed *nihil, prorſus nihil.*

18. 2. Aſſueſcere, ut in quavis etiam minima re, ſaltem mente, breviter invocemus DEUM pro gratia, & auxilio, ſicque re ipſa oſtendamus, & fateamur, nos prorſus nihil poſſe, indéque plenè nobis diffidentes in cunctis ad DEUM recurrere.

19. 3. Ut, dum aliquid agere intendimus, aut proponimus, ſincerè, & humiliter ore, vel ſaltem mente dicamus: *cum gratia DEI*, vel *cum auxilio DEI*: vel *juvante DEO, dante, vel volente DEO.*

20. 4 Poſt ſuperatum cum gratia Divina aliquod malum, vel peractum aliquod quod unque tandem bonum, ſummè cavere ab omni vana complacentia, inani gloria, appetitu laudis, & æſtimationis ejuſdem:



Digitized by Google

econtra verò cum vera humilitate ſoli DEO omnem laudem, gloriam & honorem tribuere, eíque gratias agere, ſaltem breviter ſequentibûs, vel ſimilibûs verbîs, ore, aut mente proferendîs: *Soli DEO honor, & gloria.* vel: *non nobis Domine non nobis, ſed Nomini tuo da gloriam.* vel aliquoties: *Deo gratias, Deo gratias.*

21. 5. Sæpius cum fiducia Deum enixè rogare pro tali diffidentia ſui ipſius, vel potiùs pro vera cognitione ſui ipſius, ac propriæ impotentiæ; eò quòd cognitio ſui ipſius ſit radix diffidentiæ in ſe ipſum.

22. Quæritur V. Quàm neceſſarium & præſtans Medium obtinendi virtutes, & perfectionem ſit firma in cunctis confidentia in Deum? Reſp. hoc Medium eſſe rurſus ſummè neceſſarium, ſimúlque præſtantiſſimum. Patet hoc ex dictis *in Parte priore Cap. XI. §. 1.* quæ repetere rurſus neceſſe eſt. Hinc licèt conſiderandô 1. imbecillitatem, & impotentiam noſtram ad omne bonum. 2. perverſam noſtram naturam, ejúſque inordinatas paſſiones, & affectus ad omne malum vehementer inclinantes, & à bono abhorrentes. 3. eandem naturam in plurimis peſſimè forſam jam habituatam, ſeu malis conſuetudinibûs, & habitibûs in malo obfirmatam. 4. ſæpe oculis oberrans plurimùm imperfectè, vel tepidè viventium exemplum. 5. continuas, eásque nequiſſimas, ac varias tentationes, & fraudes Dæmonis. 6. noſtram poſt tot bona propoſita in bono inconſtantiam &c. licèt, inquam conſiderandô prædicta non tantùm de nobis penitùs diffidere meritò debeamus, non tamen omnino abijciamus animum; ſed, quia hîs, & aliîs non obſtantibûs DEUS vult, ut ad perfectionem tendamus, firmiter ſpem & fiduciam in Domino Deo ponamus, confiſi, nobis ad id haud defuturam fore Divinam gratiam, quam miſericordiſſimus DEUS libentiſſimè, & abundanter offert, & exhibet, qua mediante etiam re ipſa acquirere poſſumus debitas virtutes, & perfectionem; quæ ſpes & fiducia in ſolo Deo, ejúſque gratia, & auxilio, quò major ea fuerit, eò magis DEO pla-

placet, & gratias etiam ſpeciales impetrat.

23. Quæritur VI. Quid pro obtinenda, & exercenda hac confidentia in DEUM in praxi ſit obſervandum? Reſp. 1. ea, quæ *præcit. Cap. XI. §. 1. num. 9.* diximus, ſæpius bene conſiderare.

2. Conſideratione dictorum *Loc. mox cit.* ſæpiùs actum fiduciæ, & confidentiæ in Deum elicere, præſertim tunc, quando dæmon tentans ad puſillanimitatem, & quaſi deſperationem de futura emendatione, vel acquirenda debita virtute, & perfectione nos inducere quærit.

3. Sæpiùs enixè Deum fiducialiter rogare pro debita in eum confidentia.

24. Quæritur VII. Quantum ad aſſecutionem Religioſæ Perfectionis conferat frequens oratio? Reſp. hoc Medium ſemper ſummè utile, & neceſſarium eſſe, ita, ut per frequentem orationem, etiam reliqua media, ipſáſque virtutes, & perfectionem obtinere impoſſibile ſit, prout fusè oſtenſum eſt *in Parte priore* tum *Cap. XI. §. 1. num. 9.* tum *Cap. ſeq. §. 1. num. 11.* quæ eò magìs relegere, & repetere decet, quò major utilitas, & abſoluta neceſſitas hujus medii exiſtit. Intelligimus autem hìc per orationem *imprimis*, & præcipuè frequentem, ſaltem brevem ore, vel ſolo animo faciendam invocationem gratiæ, & auxilii Divini in omnibus: hoc ipſo, quòd prorſus nil poſſimus, nec quidquam etiam minimum, prout oportet, agere valeamus, Deus verò pro gratia, & auxilio rogari velit, atque ſingulare beneplacitum habeat, ſi agnoſcendô impotentiam noſtram, diffidentes nobis, & in ipſo ſolo, ejúſque gratia confidentes ad illum recurramus, eúmque pro gratia, & auxilio humiliter invocemus, ad ipſum per orationem recurrendô, ſícque frequentem, ſaltem brevem, invocationem gratiæ Divinæ ore, vel mente faciendô.

2. Preces jaculatorias (quibus ipſæ etiam breves invocationes primùm dictæ annumerari valent) de quarum precum jaculatoriarum præſtantia diximus itidem *in Parte priore Cap. XV.* per totum.

3. Ipſam

3. Ipſam ordinatam, & debitè inſtructam orationem vocalem.

4. Meditationem, ſeu orationem mentalem, de cujus neceſſitate, & utilitate. *Cap. 3. §. 1.* fusè dictum eſt. Hinc remittentes nos ad præfata loca, hic breviſſimè ſimul, & ùt octo commendamus vobis, ut pro viribus ſtudeatis diſcere, & aſſueſcere, non tantùm formatas orationes obligatorias, & conſuetas voluntarias orationes vocales, ſed etiam frequentem uſum precum jaculatoriarum piè practicare, & in omnibus recurſum veſtrum ad orationem habere, Deúmque pro gratia, & auxilio invocare, ac propterea ea, quæ de oratione loco paulò ante cit. diximus, aliquoties attentè, & conſideratè relegere, & practicare; quia certiſſimum eſt effatum S. Auguſt. *Homil. 4. Verè novit rectè vivere, qui rectè novit orare:* vult dicere: rectè inſtituta oratio eſt optimum, & univerſale remedium ad omnia in ordine ad virtutem, & perfectionem obtinendam: id ipſum clarè aſſerit S. Chryſoſt. *Serm. 1. de Orat. Opinor, quòd modis omnibus ſit impoſſibile, ſine precibus virtuti eſſe deditum.*

25. Si quæras, quid in praxi obſervare oporteat pro obtinendo, & debitè applicando hoc Medio? Reſp. id præcipuè, ut prorſus in omnibus, & ad omnia breviter ſaltem invocemus Deum pro gratia, & auxilio. Sancta etiam praxis eſt, breviter invocare Angelum Cuſtodem proprium, & etiam illum, vel illos, cum cujus, vel quorum cliente, vel clientibus agere habemus. Eſt etiam illa praxis ſancta, & præſtans, quam B. V. MARIA docuit venerabilem Abbatiſſam, & à pietate celebratiſſimam Virginem Mariam de Agreda, ut ante cuncta agenda priùs petamus benedictionem à Deo v. g. *Benedictione perpetua benedicat nos Pater æternus: Unigenitus DEI Filius nos benedicere, & adjuvare dignetur. Spiritûs S. gratia illuminet ſenſus, & corda noſtra:* vel: *Nos cum prole pia benedicat Virgo MARIA.*

§. II.

Digitized by Google

## §. II.

## *De continua Vigilantia, & abnegatione ſuiipſius.*

26. Quæritur I. Quàm neceſſarium ad perfectionem Medium ſit cauta, prudens, & circumſpecta vigilantia in cunctis noſtris actionibus, id eſt, diſcreta, & prudens attentio, ne inconſideratè, & incautè ſtatim agamus, vel loquamur, quæ nobis incidunt, vel quæ inclinatio naturalis, inordinatúsque affectus, paſſio, vel amor proprius, timor, vel reſpectus humanus nobis ſuggerunt: & econtra ne ſtatim aliquid omittamus, vel dimittamus, vel ceſſemus ab aliquo, quod noſtræ perverſæ naturæ, inclinationi, paſſioni, amori proprio, ſenſualitati &c. contrarium, adverſum, vel grave eſt; ſed priùs aliquantulum conſideremus, & attendamus, an non illud contra Deum, vel virtutem, adeóque prohibitum, & malum ſit: vel an non iſtud à Deo, vel Superioribus præceptum, vel de voluntate, & beneplacito illius ſit? Reſp. hoc rurſus eſſe unum ex mediis abſolutè neceſſariis: ratio eſt, quia, cùm juxta ſæpiùs jam dicta, & ob maximam neceſſitatem hujus doctrinæ ſæpiùs adhuc dicenda, natura noſtra per peccatum Adæ admodum perverſa, & corrupta fuerit, ita, ut quidquid virtuti, & rationi conſonum eſt, noſtræ perverſæ naturæ contrarium, & odioſum ſit, illúdque diabolus mille fraudibûs, dolis, & mediis diſſuadeat, & impedire conetur, ac inſuper exemplum plurimorum ad aliud quaſi vehementer, & violenter trahat, & ulteriùs natura ad contrarium ſæpe jam habituata exiſtat: econtra quod malum, & prohibitum, vel virtuti, & rationi contrarium eſt, eidem naturæ acceptum ſit, illúcque ex ſe penitus propendeat, & inclinet, ídque dæmon innumeris technis, & mediis ſuggerat, & urgeat, atque ad idem ex-

exempla quoque aliorum trahant, naturâ inſuper non rarò malè jam habituata exiſtenſtente, conſequens eſt, quòd, niſi dictô mediô jugiter utamur, id eſt, niſi cautè, & conſideratè in cunctis procedamus, prudenter vigilemus, & attendamus, ordinariè, vel ſaltem ſæpiſſimè id, ad quod natura aliàs jam plurimùm inclinata, habituata, & aſſueta exiſtit, ac diabolo impellente, exemplis aliorum trahitur, proinde malum agemus; econtra illud, quod eidem naturæ aliàs jam contrarium, odioſum, & inaſſuetum eſt, quódque diabolus, & aliorum vivendi modus omnibûs modis diſſuadent, bonum videlicet, ordinariè vel ſæpiſſimè omittemus.

27. Hinc Medium iſtud, ut bene obſervemus, tam à Scriptura ſacra, quàm à SS. PP. tantopere commendatur: *Attende*, ait Spiritus S. *Eccli. 1.* ℣. *38. attende, ne fortè cadas.* & *c. 11.* ℣. *35. attende tibi à peſtifero; fabricat enim mala, ne fortè inducat ſuper te ſubſannationem in perpetuum.* Item *c. 17.* ℣. *12. attendite ab omni iniquo.* Item *c. 28.* ℣. *30. attende, ne fortè labaris in lingua.* Et Chriſtus *Luc. 21.* ℣. *34. attendite vobis, ne fortè graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis hujus vitæ.* Item: *vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Matth. 26.* ℣. *41.* & *Marc. 13.* ℣. *33. videte, vigilate, & orate.* ac ibidem ℣. *37. quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate.* Item *Luc. 21.* ℣. *36. vigilate omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere iſta omnia.* S. Petrus *Epiſt. 1. c. 5.* ℣. *8. Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret.* S. Paulus *1. Cor. 16.* ℣. *13. vigilate, ſtate in fide, viriliter agite.* S. Joann. *in Apoc. c. 3.* ℣. *2. eſto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant; non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.*

28. Quæritur II. Quid in praxi obſervandum circa hoc Medium? Reſp. ſequentia. *1.* Nil inconſideratè agere, vel loqui.

*2.* Omne illud, ad quod naturaliter inclinamur, ſeu naturalem inclinationem, & affectum habemus; ſicut econtra illud, à quo averſionem ſentimus, pro ſuſpecto habere, ac prop-

propterea nec illud ſtatim agere, aut loqui, nec iſtud ſtatim omittere, aut derelinquere, donec priùs conſideremus, & videamus, an, quid, & qualiter DEO placeat, vel diſpliceat.

3. Prorſus nil agere, niſi cognoſcàmus, DEO placere, vel velle DEUM.

4. Summopere cavere ab omni inordinata cura, & ſolicitudine cujusque rei.

5. Unicam duntaxat habere curam, & ſolicitudinem, videlicet, ut cognoſcamus, & adimpleamus Divinam voluntatem.

29. Notandum tamen, quòd in practicando hoc medio oporteat procedere cum prudentia, diſcretione animi pace, & quiete, ita, ut ſinè omni anxietate, ſcrupuliſatione, aut perturbatione animi pacatè, quietè, & prudenter attendamus, breviter conſideremus, & videamus, an, & qualiter res placeat DEO, vel diſpliceat, conſequenter an omittenda, vel agenda ſit: in illis verò rebus, quæ aliàs jam certò conſtant, ulteriori conſideratione opus non eſt.

30. Quæritur III. Quàm neceſſariò requiratur ad acquirendã perfectionem abnegatio ſui? Reſp. hoc ſimiliter eſſe ſummè, & abſolutè neceſſarium Medium; quantumvis enim recenſitis hactenus utamur mediis, ita, ut habeamus ardens deſiderium, & optimam voluntatem tendendi ad virtutem, & perfectionem, ſimúlque cum plena diffidentia propria, & confidentia in Deum frequenter ad orationem recurramus, & inſuper conſideratè attendamus, quæ bona, & quæ mala ſint, atque prudenter & cautè vigilemus in cunctis actionibus noſtris; niſi tamen perverſæ, & malè jam habituatæ naturæ noſtræ, ejúsque malis inclinationibus, & paſſionibus inſuper vim inferamus, ac nos ipſos abnegemus, mortificemus, fortiter reſiſtamus, & certemus, ſicque nosmetipſos, ſeu perverſam naturam noſtram adigamus ad agendum, omittendum, patiendum, loquendum &c. prout in DEO rectum cognoſcimus, quantumvis id nobis adverſum, difficile, aut moleſtum accidat; adeóque niſi etiam ex parte noſtra manum applicemus, & nos debi-

tè exerceamus in abnegatione noſtræ voluntatis, inclinationum perverſæ naturæ, commoditatū &c. fruſtranea erunt cætera omnia, & procul dubio rurſus illud, ad quod aliàs jam malè inclinati, & aſſueti ſumus, malum nempe ordinariè, vel ſæpiſſimè agemus, & econtra illud bonum omittemus, à quo noſtra perverſa natura aliàs abhorret, aut cujus contrarium habitum, vel conſuetudinem radicatam habet.

31. De grandi præſtantia, utilitate, & abſoluta neceſſitate, nec non uſu, & praxi hujus medii, videlicet abnegationis perverſæ naturæ noſtræ & inordinatarum paſſionum, uberior ſermo erit *Cap. V. & ſeqq.* ubi de mortificatione in- & externa ſolidè pertractatur. interea illud ſolùm hic commemoramus, quòd potiſſima cauſa, cur tam pauci ad virtutem, & perfectionem, prout oporteret, tendant, ſit hujus medii neglectus.

32. Quantumvis enim abſoluta neceſſitas, & incredibilis utilitas hujus medii per innumera Scripturæ, & SS. PP. teſtimonia, rationúmque pondera demonſtretur, mediúmque iſtud inevitabiliter neceſſarium ùt ſæpe inculcetur, pauci tamen, prô dolor! ſunt, qui eô, ſicut oportet, utuntur, indéq; pauciores invenire eſt, qui ad virtutē, & perfectionem debitè tendunt, non dicam, ad eam perveniunt, imò admodum pauci ſunt, qui veram, ſinceram, & efficacem voluntatem ad eam tendendi habent, hoc ipſo, quòd medium hoc ad id inevitabiliter neceſſarium adhibere nolunt. Dicunt quidem multi, imò plurimi: omnino deſidero, & efficaciter volo, ac firmiſſimè propono, ad virtutem, & perfectionem tendere; ſed quia pauci inter hos plurimos inveniuntur, qui data occaſione ad actum, opus, vel propoſitum &c. in re ipſa ponendum, & executioni practicè dandum, ſe ipſos, amorem proprium, & malas inclinationes abnegare, ac mortificare, ſibique, & paſſionibus inordinatis neceſſariam vim inferre, ſicque ſpiritualiter debitè pugnare volunt, neutiquam efficacem voluntatem, ſed velleitatem duntaxat habere, indéque obliga-

ligationi tendendi ad perfectionem minimè ſatisfacientes, in tepido, & vel inde periculoſo animæ ſuæ ſtatu verſari convincuntur: ut proin defectus, & neglectus hujus tam neceſſarii medii potiſſima cauſa ſit, cur tam pauci perfecti exiſtant, ac cur tam pauci arctam viam ſalutis ingrediantur; & econtra cur tot, & tanti, ſuo ſtatui, vocationi, & obligationi minimè ſatisfacientes, vel in tepido, vel omnino malitioſo ſtatu exiſtant.

33. Quare Chariſſimi! ſi quis (prout revera debet) verè, ſeriò, & efficaciter deſiderat ad debitas virtutes, & perfectionem tendere, medium iſtud conſtanter adhibere amore DEI heroicè ſe reſolvat, inevitabiliter neceſſe eſt. Nec reſolutionem hanc, ceu nimis duram apprehendatis, vanè & inaniter imaginandô vobis continuas difficultates, & moleſtias in executione illius intervenientes; quia, ùt infra locô *num. 31.* citatô dicetur, mortificatio, & abnegatio ſui ipſius plùs facilitatis, quàm difficultatis habet: & longè facilius, tolerabilius, & jucundius eſt, paſſionem mortificandô viciſſe, quàm ei indulgendô ſuccubuiſſe; cùm ob modicam, eámque brevem difficultatem in mortificatione toleratam, magna ſequatur, eáque vera, & conſtans conſolatio, ac quies animi: econtra ob modicam, eámque falſam voluptatem, ſequatur præter alia mala, magna afflictio, & tædium animæ. Porro non iſtud duntaxat, ſed & omnia reliqua, in hoc, & præc. §. recenſita media ſunt ſummè neceſſaria, adeò quidem, ut, licèt inter plurima alia media aliquibûs ſubinde carere poſſimus, præfata tamen ſex media quaſi ſemper ob rationes allegatas ſint indiſpenſabiliter neceſſaria.



Digitized by Google

## §. III.

## *De alio Medio tendendi ad Perfectionem, videlicet de Actibus Virtutum Heroicis.*

34. QUæritur I. Quid ſint Actus Heroici? Ante reſponſ. nota, poſt ſextum Medium, ſcilicet abnegationem ſui ipſius, meritò ſtatim tractari de Actibus heroicis, quia hi in illa extraordinariè exercita potiſſimùm conſiſtunt, uti ſtatim patebit; itaque Reſp. 1. Actus virtutis heroicus eſt omnis ille, vi cujus quis ex pura intentione, id eſt, purè propter DEUM, ipſiúſque ſolius amore, ad laudem, gloriam, & beneplacitum ejus cum extraordinaria mortificatione, & abnegatione ſui ipſius agit, omittit, patitur &c. quod agentis naturæ affectibus, aut paſſionibus in magno, vel valde magno gradu, & extraordinariè difficile, moleſtum, & adverſum eſt, atque contrariatur; conſequenter nõn niſi cum extraordinaria mortificatione, & victoria ſui ipſius, & paſſionum fieri poteſt: præfertim ſi non obſtante, quòd materia, vel objectum actûs heroici ex ſe ipſo, & natura ſua operanti extraordinariè difficilis ſit ad agendum v. g. omittendum, vel patiendum, nihilominus ab eo prompta mente propter Deum agatur, omittatur, vel toleretur.

35. Dicitur notanter 1. *ex pura intentione, id eſt, purè propter Deum*; quia ubi hæc non habetur, verus virtutis actus heroicus non exercetur, quantumvis extraordinaria cum difficultate, moleſtia, & mortificatione fiat; prout innumeri in ſæculo hinc inde fiunt ex reſpectu, vel timore humano, vel ex intereſſe, commodo, & amore proprio, prout videre eſt apud nonnullos aulicos, mercatores, avaros, incaſtos amatores &c. qui multa profectò difficillima, duriſſima, & moleſtiſſima agunt, & ſuſti-

ſuſtinent; verùm quia non propter Deum, ſed vel præciſè, vel præcipuè, aut ex parte propter ſemetipſos, ob vanam gloriam, amorem temporalium, vel propter reſpectum, aut timorem humanum id agunt, ſuſtinéntve, actum virtutis heroicum nullatenus exercent.

36. Dicitur 2. *quod in magno, vel valde magno gradu, & extraordinariè difficile, moleſtum, & adverſum eſt*: in hoc ſiquidem potiſſimùm diſtinguitur actus virtutis heroicus à communi virtutis actu, quòd in illo, non item in iſto exercendo reperiatur, & ex puro erga Deum amore extraordinaria, & graviſſima re ipsâ etiam ſuperetur difficultas, & moleſtia, in gradu non qualicunque remiſſo, ſed magno, aut valde magno.

37. Dantur nihilominus in heroicis virtutum actibus diverſi gradus pro diverſitate videlicet extraordinariæ difficultatis, ita, ut, quò major hæc eſt, eò major etiam cenſeatur actus, minor verò, ubi difficultas quidem adhuc extraordinaria, reſpectu alterius tamen minor eſt. Porro ſunt etiam aliqui actus *ſemiheroici*, & aliqui *quaſi heroici*, ſeu accedentes ad naturam actûs heroici juxta menſuram ſcilicet difficultatis, quæ amore DEI exantlatur, ſeu ſuperatur.

38. Dicitur autem in reſponſione *num. 34.* data notanter 3. *non obſtante, quòd materia vel objectum ex ſe ipſo &c.* Siquidem difficultas in actu heroico reperta ex duplici cauſa provenire poteſt, ex imperfectione videlicet, vel vitio agentis, & ex ipſa rei natura. *Ex imperfectione, vel vitio agentis* provenire difficultas cenſetur, ſi res in ſe levis agenti propter ſuam imperfectionem admodum, vel extraordinariè difficilis videtur; ſic ſuperbo propter ſuam ſuperbiam omnis etiam levis contemptus, aut confuſio toleratu ſummè difficilis eſt, ita, ut etiam unicum punctorium verbum nonniſi cum extraordinaria difficultate tacendô & patiendô ſupportare valeat, quod econtra humilis, aut non ſuperbus ridens, vel ſinè ſpeciali difficultate meritò excipit; ſic etiam

vitiô

vitiò majoris impatientiæ laborans propter ſuam imperfectionem, & vitium in ſuſtinenda aliqua ex ſe levi afflictione ſumam ſentit difficultatem, & mortificationem, quæ reſpectu alterius virtute patientiæ præditi, vel impatientiæ non ita ſubjecti, nulla, vel modica eſt. Econtra *difficultas ex natura rei, vel objecti eſt*, quæ ſe tenet ex parte ipſius actûs rei & objecti, atque ob arduitatem quaſi intrinſecam illius, quod quis heroicè agit, aut patitur, conſurgit, ut e.g. ſe ipſum graviter in publico confundere, vel confuſionem gravem, præſertim injuſtam, ſinè contradictione, & ſui defenſione patienter tolerare: injuſto, & lethali inimico, qui graviſſima mala intulit, & jugiter inferre paratus eſt, quavis data occaſione benefacere, nunquam contra ipſum ſiniſtrè loqui, eidem non indignari, in nullo ſe vindicare, etſi facilè quis poſſet &c. item aliquid cum evidenti periculo mortis, vel inter ſummas perſecutiones, dolores, bonorum jacturam &c. magnanimiter pati, quia hæc, & ſimilia abſolutè ex natura rei cuivis ſunt difficillima. Quando itaque ſumma vel adeò ardua difficultas in actu provenit ex imperfectione agentis, eſt quidem aliquis actus virtutis heroicus, & valde gratus Deo, eò quòd vi illius homo propter Deum ſuam vitioſam, & imperfectam voluntatem non obſtante difficultate abneget, eam mortificet, eique vim inferat; hoc ipſo tamen, quòd in re ex ſe tam levi propter Deum facienda, omittenda, vel toleranda tantam difficultatem ſentiat, imperfectionem, & defectum habitûs virtuoſi ſecum trahit, & inducit, indéque minimè Deo tam gratus, tantíque meriti eſt, quàm actus heroicus ille, qui cum extraordinaria difficultate proveniente ex natura materiæ, vel objecti fit. Hinc exercens actum heroicum cum difficultate ſumma, ex imperfectione agentis duntaxat proveniente, rurſus nullam habet cauſam inde ſe extollendi, ſed potiùs profundè ſe humiliandi, eò quòd nullius, vel tam exiguæ ſit virtutis, ut etiam minima res amore DEI agenda, omittenda, vel toleranda tantam ſibi cauſet diffi-

difficultatem; cùm alius virtute præditus ſine ulla difficultate patienter, libenter, & hilariter id præſtet.

39. Reſp. 2. Actus heroici dividuntur in obligatorios, ſeu neceſſarios, & ſupererogatorios, ſeu voluntarios; *obligatorii* ſunt, qui exercentur in obſervando aliquo præcepto, vel virtute obedientiæ v. g. charitatis, caſtitatis &c. ſub gravi, vel levi peccato obligatoria; dum nempe quis contra eandem à dæmone, mundo, vel corrupta natura graviſſimè, & extraordinariè tentatur, & exinde vel aliunde graviſſimam, & extraordinariam in præcepto obſervando, vel debita virtute exercenda ſentit difficultatem, moleſtiam, vel reſiſtentiam naturæ, paſſionum &c. & tamen amore DEI vincit, omittendô malum, vel agendô bonum debitum. *Supererogatorii*, ſeu voluntarii ſunt, qui circa virtutes, & objecta, ad quæ ex præcepto aliquo ſub gravi, vel levi peccato non tenemur, exercentur, ùt ſi quis e. g. ingens, & extraordinarium deſiderium, & affectum haberet videndi, vel habendi rem aliquam, vel objectum licitum, &, dum actu habere, vel videre licitè poſſet, amore DEI deſiderium hoc abnegat, mortificat, dictámque rem habere, vel videre omittit; vel, ſi aliquis exercet actum ſui humiliationem, ſeu confuſionem coram aliis extraordinariè cauſantem: cujuſmodi actus DEO admodùm grati ſunt, dummodo fiant cum prudenti diſcretione, attentíſque circumſtantiis.

40. Quæritur II. Quantum ad perfectionem conferant actus heroici? Reſp. Actus heroici tam obligatorii, quàm ſupererogatorii ſunt unum ex præſtantiſſimis, & utiliſſimis mediis ad virtutem, & perfectionem aſſequendam. Ita unanimiter docent SS. PP. & Aſcetæ, multiplici experientiâ comprobantes, non rarò unum, vel alterum actum verè heroicum fuiſſe, & eſſe cauſam, quòd tot, & tanti venerint, & etiamnum veniant ad debitam, & conſtantem vitæ emendationem, virtutem, ſanctitatem, & perfectionem. Ratio eſt; quia exercendô actum verè heroi-

cum, extraordinarium, DEO gratiſſimum, & acceptiſſimum exercemus actum charitatis erga eundem, hoc ipſo, quòd non obſtante extraordinaria, & ſumma difficultate, moleſtia &c amore ipſius agamus, vel omittamus, aut patiamur, quæ ipſe vult, placéntque eidem, conſequenter in re, & effectu, extraordinariô modô oſtendamus, & probemus, quòd eundem plùs, quàm nosmetipſos, amorem, voluntatem, inclinationem, intereſſe, & commodum proprium, nec non voluptatem, ſenſualitatem, & alias quascunque res creatas æſtimemus, & diligamus. Et quoniam hujusmodi extraordinaria realis charitas DEUM extraordinariè, & ſummè honorat, eam donis ac gratiis quoque ſingularibùs remuneratur, mediantibùs quibùs dein quis efficaciter excitatur, illuminatur, confortatur, & adjuvatur, ut in ſimili, aliisque virtutum occaſionibus juxta beneplacitum Divinum agere, omittere, & pati, atque in bono ſemper magis proficere, ſicque de virtute in virtutem uſque ad perfectionem progredi impigrè ſtudeat, DEO hunc in finem mirabiliter, & providentiſſimè diſponente.

41. Quæritur III. Quid in praxi obſervandum ſit circa actus heroicos? Reſp. inter alia præſtat obſervare ſequentia. I. ſæpius præſertim data occaſione exercendi actum heroicum, conſiderare, quòd talis actus DEO ſummè, ac extraordinariè placeat, nobis verò ſingulariter proſit.

II. Cogitare etiam ſubinde: forſan ab hoc actu pendet ſalus, vel debita emendatio, ac perfectio mea, ita, ut, ſi ad eundem me heroicè reſolvam, ſpeciales mihi Dominus DEUS ad finem prædictum gratias largiatur.

III. Seipſum alloqui hoc, vel ſimili modo; *amásne DEUM verè, & ſincerè? ſi ſic, oſtende in opere; quia probatio dilectionis exhibitio eſt operis. Ecce occaſionem, utique non ſinè ſpeciali Divina Providentia miſſam, vel permiſſam, qua DEO ſpecialiſſimè placere vales.*

IV. Sicut poſt alia benefacta, ſic vel maximè poſt actum heroicum, ſi quem exercuiſti, ſoli

li DEO gloriam dare, eique gratias agere, ac ſummopere cavere à vana complacentia.

V. Quantùm poſſibile, in occulto exercere, vel ſaltem occultos tenere actus heroicos, tum, ut ſoli DEO maneat gloria, tum, quia diabolus, qui actus heroicos extremô averſatur odiô, ſpecialiter vigilat, allaborátque, ut illos vel impediat, vel ſi impedire nequit, ſaltem vanâ complacentiâ, vanâ gloriâ, vel jactantiâ coinquinet, ſicque meritum tollat, dum agenti ſubdolè ingerere nititur deſiderium, ut ejusmodi actus heroicus ab illo exercitus aliis innoteſcat, indéque admirationem, laudem, & æſtimationem acquirat, vel ut directè, aut indirectè eundem ita manifeſtet, quatenus ex humilitate occultare videatur, ſicque humilis, & heroicus ſimul appareat. Quod ubi diabolus obtinet, non ſolùm prægrandem meriti jacturam, ſed & demeritum cauſat, lamentante Chriſtô: *amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Matth. 6. ℣. 5.*

# CAPUT III.

## De frequenti, & debito uſu Sacramenti Evchariſtiæ: nec non de exercitio memoriæ præſentis DEI.

### §. I.

### *De Præſtantia ac Utilitate Sacramenti Evchariſtiæ, debitâque diſpoſitione ad ejus ſumptionem.*

1. CUm de Præſtantia, utilitate ac neceſſitate Sacramentalis Confeſſionis, utì etiam de requiſitis ad eandem *in Parte priore Cap. VI.* ſufficienter actum ſit; imediatè tranſimus ad Sacramentum Evchariſtiæ.

2. Quæritur. Quàm præſtans, utilis, ac neceſſarius ſit uſus, ſeu ſumptio SS. Evchariſtiæ Sacramenti? Reſp. I. Digna ſumptio, præſertim frequens, SS. Evchariſtiæ Sacramenti ad virtutes, & perfectionem aſſequendam unum ex præſtantiſſimis, ac utiliſſimis mediis eſt, imò tantæ præſtantiæ, dignitatis, & utilitatis cenſetur, ut nec Angelicus, multò minùs humanus intellectus eam capere, aut lingua vel à longè explicare valeat; adeóque ſolus ille, qui ex infinito erga nos amore voluit, & ex omnipotentia potuit iſtud Medium præbere, ejusdem ineffabilem præſtantiam, dignitatem, & utilitatem capere queat. Ita ſentiunt omnes SS. PP. & Aſcetæ. Ratio eſt; quia, quidquid boni in aliis quibuscunque tandem excogitabilibus mediis reperitur, ex virtute vitæ, paſſionis, mortis, & meritorum Chriſti profluit, & à DEO eſt, quaſi modiciſſima ſolùm particula ipſius; at verò, ſi SS. Evchariſtia ſumitur, infinitus DEUS ipſe, & Homo

Chriſtus JESUS, infinitè in ſe continens plenitudinem omnium excogitabilium bonorum, donorum, & gratiarum ſumitur, ſummè deſiderans, præter ſe ipſum cuncta hæc dona, & bona, cuique Evchariſtiam dignè ſumenti, pro ſua diſpoſitione, capacitate, indigentia, & utilitate abundanter elargiri, adeò, ut quivis SS. Evchariſtiam dignè ſumens plena cum conſolatione, fide, & fiducia meritò dicere, & ſæpiùs repetere poſſit illud à Sanctiſſimo Patre Noſtro Franciſco: *DEUS meus, & omnia: DEUS meus, & omnia!* adeò frequenter uſurpatum.

3. Beata Magdalena de Pazzis dicere ſolebat, uti in vita ipſius apud P. Patritium à S. Jacobo *L. 2. Sect. 2. n. 18.* legitur, quemvis ſuſceptâ Evchariſtiâ jure merito dicere poſſe cum Chriſto: *Conſummatum eſt.* eò quòd in hoc cœleſti cibo prorſus omnia excogitabilia dona, & bona contineantur, ita, ut nil ampliùs deſiderare quis poſſit: aliàs etiam dicebat, unicam Communionem bene factam ſufficere ad efficiendam animam perfectam. Cui conformiter Thomas Kempenſis *Lib. 4. c. 3.* de Communione agens, ait: *Ecce in te eſt totùm, quod deſiderare poſſum, & debeo.* S. Auguſtinus, uti paſſim ab Auctoribus allegatur, conſiderans, & admirans dignitatem, præſtantiam, & utilitatem SS. Evchariſtiæ, inquit: *audeo dicere, quòd DEUS, cùm ſit omnipotens, plus dare non potuit; cùm ſit ſapientiſſimus, plus dare neſcivit; cùm ſit ditiſſimus, plus dare non habuit.* Omitto ſimilia plura SS. PP. dicta, præſertim cùm his pleni ſint Libri, quibûs dignitas, utilitas, & præſtantia Sacræ Communionis mirè exaltatur, & ad longum declaratur: nihilominus, quia hucuſque in genere duntaxat locuti ſumus, præſtantiam, utilitatem, & fructus aliquos in ſpecie breviter ſubjungimus. Et quidem

4. I. Sacroſancta Communio, ſeu digna ſumptio SS. Evchariſtiæ, mirè purgat animam, dum juxta Theologos delet peccata venialia, ad quæ ſuſcipiens affectum non habet, ídque non tantùm mediatè ac directè, quatenus fervorem charitatis

ritatis excitat, & movet ad actus virtuoſos, per quos deteſtatio venialium ſequitur, ſed etiam immediatè ex opere operato; hinc Concilium Tridentinum *ſ. 13. c. 2.* hoc Sacramentum vocat *Antidotum*, quô liberamur à culpis quotidianis. & S. Thomas Opuſc. 74. c. 24. *Virtute Corporis Christi*, inquit, *fideles incomparabiliter à peccatis emundari.*

5. II. Juxta communem Theologorum SS. Communio etiam mortalia peccata delet, tunc nempe, quando quis præmiſſo dolore, ac deteſtatione omnium peccatorum, etſi à parte rei non perfectè contritus, bona fide putans, ſe eſſe contritum, vel in ſtatu gratiæ, eam ſumit.

6. III. Minuit, ac debilitat malas paſſiones, ac inordinatos affectus, & animam ad reſiſtendum, atque vincendum excitat, illuminat, & confortat, atque hoc ipſo etiam à peccatis cavet in futurum. *Sedat*, inquit S. Cyrillus *Lib. 4. in Joann. c. 17. ſævientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit.* S. Bernard. *Serm. 1. de Cœna Domini.* ait: *Duo illud Sacramentum operatur in nobis, ut videlicet & ſenſum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino conſenſum. Si quis veſtrûm non tam ſæpe modò, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi, gratias agat Corpori, & Sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.*

7. IV. Non tantùm paſſiones, inordinatos affectus, & tentationes corruptæ naturæ minuit, ac contra eas confortat, ſed ſpecialiter etiam contra fraudes, tentationes, machinationes, & poteſtatem dæmonis mirè conducit, ut communiter docent SS PP. *Labefactantur*, inquit S. Ignatius Martyr *Epiſt. 14. ad Ephes. vires Sathanæ, & ignita illius ad peccatum jacula irrita reſiliunt.*

8. V. Ex opere operato auget gratiam ſanctificantem, quæ eſt vita ſpiritualis animæ, prout fide certum, & quidem plùs, magíſque appropriatè, quàm reliqua Sacramenta; nam ſicut cibus materialis ordinatur ad augendam ſubſtantiam corporis, ita Eucharistia tanquam

cibus

Digitized by Google

cibus animæ per ſe, & vi propriæ ſignificationis ordinatur ad augendam ſubſtantiam vitæ ſpiritualis, conſequenter ad augmentum gratiæ ſanctificantis. *Sicut panis communis*, ait S. Cyprianus *Serm. de Cœna Dom. quem quotidie edimus, vita eſt corporis, ita panis ille ſuperſubſtantialis vita eſt animæ, & ſanitas mentis.*

9. VI. Producit,& auget in nobis ſeptem dona Spiritûs S. quæ ſunt Sapientia, Intellectus, Scientia, Conſilium, Fortitudo, Pietas, & Timor Domini.

10. VII. Inſuper mirè illuſtrat mentem ad ritè cognoſcenda,& roſequenda,quæ pro acquirenda virtute, & perfectione deſiderari poſſunt: nec mirum, quia infinitam Sapientiam continet, lucémque eam, quæ illuminat omnem hominem.

11. VIII. Movet, excitat, & confortat ad omne bonum. nec mirum, quia in ea infinita Sanctitas reperitur.

12. IX. Tollit inſuper ſæpe morbos corporales, confert econtra, conſervat, & auget ſanitatem, & vitam temporalem, prout experientiâ, & teſtimoniô plurium Sanctorum habemus, quorum aliqui ſumptâ Eucharistiâ à morbo, alii à doloribus ſubitò liberati, & plenæ ſanitati reſtituti; alii ſolâ Eucharistiâ per plures annos in vita conſervati; alii à periculis mortis, & gravium infirmitatum liberati,& præſeervati ſunt. Et certè ſi olim tactus ſolius fimbriæ Chriſti ſanabat morbos corporales, quid non efficiet Corpus Chriſti? imò totus Chriſtus? DEUS, & homo per modum cibi, & medicinæ tam corporalis, quàm ſpiritualis cum fide, & fiducia ad hunc finem ſumptus? *Nec ſolùm pro ſalute æterna datur, ſed etiam pro temporali incolumitate, id eſt, corporis ſanitate*; inquit S. Remigius Altiſiodorenſis *de celeb. Miſs.* apud Lohner *in Auctario Tit. 27.*

13. X. Confert ſubinde etiam bona temporalia, in quantum nobis ad ſalutem ſunt conducentia.

14. XI. Auget inſuper infuſos habitus virtutum Theologicarum fidei, ſpei, & charitatis.

15. XII. Verbô: confert, auget, & conſervat omne quale-

cun-

cunque tandem verum bonum: ratio eſt; quia, ùt ſupra jam dictum, ſecum fert infinitum Bonum ſummo cum deſiderio ſe communicandi, quoad omnia nobis quacunque ratione utilia, prout invenit ſubjectum aptum, & debitè diſpoſitum. *Eſt fons omnis gratiæ, & virtutis*, ait S. Bernardinus *Tom. 2. Serm. 55. art. 3. c. 2.* ideo *Eccli. 24. ℣. 25.* DEUS Evchariſticus de ſe ait: *in me gratia omnis viæ, & veritatis, in me omnis ſpes vitæ, & virtutis.* huc ſervit etiam illud: *qui proprio filio ſuo non pepercit, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? ad Rom. 8. ℣. 32.*

16. Plura, & quaſi innumera de præſtantia, efficacia, & utilitate ter admirabilis Sacramenti Evchariſtiæ paſſim invenietis in libris, ſpecialiter autem in *Libro 4. de imitatione Chriſti* per totum: quem ſi ſæpiùs conſideratè, & debitè legatis, magnam æſtimationem hujus SS. Sacramenti, magnam devotionem, fidem, fiduciam, ac deſiderium ad illud acquiretis. Placent inter alia ſingulariter verba *Cap. 3.* ubi compendiosè de hoc Myſterio multa dicuntur illis verbis; *Ecce in te eſt totum, quod deſiderare poſſum, ac debeo.* ac illa *Cap. 4. Eſt enim hoc altiſſimum, & digniſſimum Sacramentum, ſalus animæ, & corporis, medicina omnis ſpiritualis languoris; in quo vitia mea curantur, paſſiones frænantur, tentationes vincuntur, ac minuuntur, gratia major infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fidès, ſpes roboratur, & charitas igneſcit, ac dilatatur.*

17. Atque ob hos, & alios plurimos fructus, ac effectus SS. Evchariſtiæ, animæ perfectionis amantes, tantô erga iſtud Sacramentũ flagrabant deſideriô, illúdque tam ſæpe, imò quotidie realiter percipere anhelabant, &, dum realiter non poſſent, deſideriô ſuſcipere, ſeu ſpiritualiter comunicare ſatagebant; præſertim quando conſiderabant, quòd Chriſtus ex infinito erga nos amore per Evchariſtiam nobiſcum eſſe, ſe, & unà ſecum omnia bona nobis communicare ipſemet mirè deſideret juxta illud *Prov. 8. ℣. 31. deliciæ meæ, eſſe cum filiis hominum.*

18. Reſp. 2. Ut deſiderati ex Evchariſtiæ ſumptione ſequantur effectus, debita requiritur diſpoſitio, juxta cujus menſuram proportionatè ſequuntur effectus

effectus, adeò, ut enumerati, & alii fructus, ac effectus ex perceptione SS. Evchariſtiæ Sacramenti eò majores, & copioſiores ſint, quò major, ſeu melior diſpoſitio in ſumente reperitur. Ita omnes ſentiunt SS. PP. & Aſcetæ, docétque quotidiana experientia, quâ conſtat, quòd aliqui pro voto, & deſiderio plurimos, eóſque maximos, & mirabiles ex uſu hujus Sacramenti percipiant fructus; aliqui non ita copioſos, & magnos, alii exiguum, & quaſi nullum ſentiant fructum; quia nempe hoc Sacramentum pro diverſitate diſpoſitionis, quam in ſumente invenit, operatur. Hinc ad perſuadendam nobis diſpoſitionem, quantùm poſſumus, optimam, ſeu præparationem ad Communionem Nierembergius *L. 3. c. 8. de Adorat. in ſpiritu, & veritate*, bene utitur ſequenti ſimilitudine. Sicut ſi ab opulentiſſimo Rege cuidem avaro monſtraretur Regius theſaurus, eíque daretur facultas, imò rogaretur, ut inde acciperet, quidquid liberet, & plures, ac majores ſacculos, quos poſſet, afferret, ánne contemneret hanc occaſionem lucri? ita, cùm Chriſtus in Evchariſtia tantum gratiæ promittat, quantum diſpoſitionis attulerimus, æquiſſimum ſanè eſt, ut maximam, & gratiæ Dei capaciſſimam diſpoſitionem afferamus.

19. Quæritur II. Qualis eſſe debeat, & in quo conſiſtat debita diſpoſitio, ſive præparatio ad dignè ſuſcipiendum SS. Evchariſtiæ Sacramentum, & percipiendos fructus, ac effectus illius? Reſp. Diſpoſitionem eſſe duplicem; unam quaſi remotam, alteram proximam. *Remota* conſiſtit in puritate animæ à peccatis, vitiis, pravis habitibus, & inordinatis paſſionibus purgatæ, ac econtra virtutibus debitis ornatæ, quæ diſpoſitio omnium præſtantiſſima, & ad conſequendos quoscunque meliores SS. Evchariſtiæ Sacramenti fructus, & effectus optima eſt, ita, ut ille ad Evchariſtiam jugiter, & optimè ſe præparare, ac diſponere, atque ad conſequendos illius effectus, & fructus optimè diſpoſitus eſſe cenſeatur, qui animam, & conſcientiam à peccatis, vitiis, & inordinatis paſ-

ſionibus puram conſervare, ac virtutibûs ornare jugiter conatur; & quò magis id facit, eò magis ad Sacramentum diſpoſitum, & mirabilium dicti Sacramenti fructuum actu capacem ſe reddat; ac econtra, eò minùs quis diſpoſitus, ac fructuum SS. Evchariſtiæ Sacramenti minùs capax ſit, quò magis vitiis, inordinatis paſſionibus, & peccatis ſubjectus, ac virtutibûs deſtitutus eſt. Ita docent unanimiter SS. PP. & Aſcetæ. *Eò námque* (ait S. Laur. Juſtin *de triumph. agone Chriſti*) *ad Evchariſtiam percipiendam eris dignior, quo corde humilior, mente mundior, dilectione ferventior, virtutibus ſolicitior*, & *vitâ inventus fueris ſanctior.* Econtra verò, quantò magis anima, vitiis, paſſionibûs & peccatis eſt coinquinata, non ſolùm tantò minùs fructus percipit hujus Sacramenti, ſed non rarò plus detrimenti exin capit, prout à ſimili docetur apud S. Joan. Damaſc. *in Comment. L. 4. c. 14. de orthod. fide. Si corporalis medicina intempeſtivè ſumpta ab ægroto minùs diſpoſito infert exitium, & interitum, neque prodeſt quicquam, quin potiùs officit plurimùm: quid mirum, ſi ſpiritualis iſta medicina indignè ſumpta inferat animæ perniciem, non ſuapte naturâ, ſed propter indiſpoſitionem ſumentis.* Unde S. Auguſt. *Serm. 1. de temp.* hortatur: *quantùm poſſumus, cum DEI adjutorio laboremus, ut in illo die cum ſincera, & pura conſcientia, & mundo corde, & caſto corpore ad Altare Domini poſſimus accedere, & Corpus, & Sanguinem ejus non ad judicium, ſed ad remedium animæ noſtræ mereamur accipere; in Chriſti enim Corpore vita noſtra conſiſtit: mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam; nam, ſi non mutet vitam, ad judicium accipiet vitam, & magis ex ipſa corrumpitur, quàm ſanetur, magis occiditur, quàm vivificetur.*

20. Diſpoſitio verò *proxima* conſiſtit in actuali ſtatu gratiæ ſanctificantis, & certis quibusdam devotionis, & virtutum actibus ante Communionem exercendis Et quidem ſtatus gratiæ omnino, & ita neceſſariò requiritur, ut, ſi quis ſcienter in ſtatu peccati mortalis reciperet SS. Evchariſtiæ Sacramentum, non tantùm nullum reciperet fructum, ſed

gra-

graviſſimô mortali ſe inquinaret peccatô, indéque maximum reportaret damnum, prout fide certum eſt, patétque ex illis Apoſtoli verbis *1. Cor. 11. ℣. 29. Qui manducat, & bibit indignè, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Cui conformiter canit Eccleſia *mors eſt malis, vita bonis, vide, paris ſumptionis quàm ſit diſpar exitus.* hinc, qui peccati mortalis ſe reum ſcit, ante Communionem confiteatur, vel in defectu Confeſſarii perfectam contritionem elicere conetur, ſub gravi præcepto neceſſe eſt. Dicitur notanter: *Qui ſcienter in ſtatu peccati mortalis &c.* nam licèt quis coram DEO unius, vel plurium peccatorum mortalium re ipſa reus exiſteret, attamen, ſi bona fide putaret, ſe eſſe in ſtatu gratiæ, indéque univerſaliter, etſi non perfectè de ſuis peccatis contritus bona fide reciperet Sacramentum iſtud, virtute ejusdem à dictis peccatis mortalibus nihilominus mundaretur, & gratiam ſanctificantem reciperet juxta dicta *Num. 5.* ac inſuper alios fructus juxta reliquam diſpoſitionem ſuam reportaret.

21. Quæritur III. Quinam ſint virtutum actus, in quibus diſpoſitio, ſive præparatio proxima ad S. Communionem conſiſtit? Reſp. I. poſſe eſſe varios, prout nempe Spiritus ſanctus, devotio propria, & conatus ſpiritualis ſuggerit; inter alios ſunt ſequentes. 1. pia, brevis ſaltem, ſummi Myſterii cum vera fide conſideratio. 2. profunda humilitas. 3. charitas. 4. conſcientiæ per contritionem purgatio. 5. bona intentio. 6. indubitata ſpes, & fiducia. 7. ſanctum deſiderium.

22. Brevis conſideratio in hoc conſiſtit, ut breviter ſaltem cum vera, & indubitata fide cogitemus, & conſideremus, quid modò ſimus acturi, & quàm grande myſterium tractaturi, DEUM ipſum nempe, & Hominem, Chriſtum JESUM, & cum ipſo omne excogitabile bonum realiter ſumpturi, qui ex infinita ſua bonitate, & amore erga nos ipſemet ad nos venire, & omni bonô nos replere deſiderat,



Digitized by Google

ſuásque delicias nobiſcum habere dignatur. Ratio talem, vel ſimilem conſiderationem præmittendi eſt: quia, niſi hujusmodi brevis ſaltem conſideratio præcedat, mens ad debitam æſtimationem, reverentiam, & devotionem, cæteróſque convenientes virtutum actus non excitatur, ſed plerumque ad ſumptionē tanti Sacramenti indevotè, ac tepidè, ſicque indiſpoſitè acceditur. Dum econtra, ubi hæc præcedit, prædicti pii actus, atque ex illis bona diſpoſitio proxima quaſi neceſſariò ſequitur cooperante gratiâ Divinâ: & quidem

23. Imprimis humilitas, qua quis procul dubio indigniſſimum tantô Myſteriô illico ſe reputabit, ſi infinitam illius dignitatem, & ter admirabiles circumſtantias ejusdem, ac econtra indignitatem, vilitatem, & miſeriam propriam vel parùm, & breviter tantùm conſiderat; admirabitur inſuper, & ſtupebit ſuper mirabili dignitate, & infinita erga nos dignatione, & bonitate. Exinde

24. Sequitur rationabiliter charitas, & amor DEI; quis enim non excitetur ad DEI amorem, penſandô, quòd Immenſæ Majeſtatis, ac Infinitæ Bonitatis Deus, non obſtante extrema noſtra indignitate, vilitate, malitia, ingratitudine &c. cum SS. ſua Humanitate, & Immenſa Divinitate ad nos venire, & ſtupente totâ Cœleſti Curiâ, ſeipſum nobis in cibum præbere, & omnî excogitabilî bonô ditare, ac inſuper ſuas nobiſcum delicias habere dignetur.

25. Ex amore ſequitur contritio de peccatis, ingratitudine, & malitia noſtra, quòd tantæ Majeſtatis, & tam mirabilis, ac imperceptibilis bonitatis Deum toties, & tantopere offenderimus, cum propoſito nos emendandi.

26. Exinde bona intentio; videlicet, quia non obſtante noſtra indignitate ipſemet ad nos venire, nobiſcum ſuas delicias habere, & ſui ſumptione honorari, placari, omne bonum nobis conferre deſiderat, accedimus, & quidem

27. Cum firma, & indubitata ſpe, & fiducia omne deſiderabile bonum conſequendi, præſertim hoc, vel illud, pro

quo

quo Communionem offerre ſpecialiter intendimus: atque ex hac certa ſpe, & fiducia provenit etiam

28. Deſiderium recipiendi eum, à quo, & cum quo omne deſiderabile bonum recipimus, & quidquid piè volumus, habere poſſumus.

29. Reſp. II. In praxi ex ſupra memoratis actibus, illos eſſe meliores, modóque meliori fieri, qui ex verè ſincero, humili, & ſimplici corde procedunt, ſive dein cum devotione ſenſibili fiant, ſive non: nec eſt neceſſe, ut ſemper eo ordine, numero, & ſpecie, prout ſupra poſiti ſunt, producantur, ſed prout tempus, diſpoſitio animi, & Spiritûs S. gratia piè inclinant, movent, vel permittunt, ſive dein pauci, ſive multi ſint, ſive hoc, ſive illo ordine fiant, dummodo ad finem ſanctum ſerviant; poteſt enim contingere, quòd aſflante Spiritûs S. & devotionis gratiâ, accedente Lumine Divino, quis ſubinde in uno, vel altero ſolo virtutis actu utiliſſimè ſe detinere, & optimè præparare valeat, ſubinde in pluribus, ſubinde hoc, vel alio ordine, adeò, ut in hoc ſancta aliqua libertas Spiritûs S. gratiæ, devotioni, & diſpoſitioni mentis relinqui debeat; quia Spiritus, ubi, & quando vult, ſpirat, & ductus illius humiliter ſequendus eſt.

30. Nihilominus, quia Juvenes Religioſi in Aſceſi necdum ſunt experti, ac neceſſariam, vel utilem notitiam, & praxin virtutum, & exercitii illarum non habent, bonum eſt, præſertim ab initio, ut ad libellos recurrant, in quibus hujusmodi ad propoſitum formati pii actus, & affectus devotionis, & virtutum continentur, quatenus videant, qualiter, & quàm diverſimodè actus virtutum exerceri valeant, eósque, quos meliores, DEO gratiores, ſibi utiliores, & pro ſua devotione magis quadrantes ſibi notare, ac ſuo tempore etiam ſinè libro elicere diſcant, & aſſueſcant.

31. Quæritur IV. Quænam requirantur poſt S. Communionem, ſeu qualiter poſt Communionem quis habere ſe debeat? Reſp. 1. ad debitum uſum Euchariſtiæ, & mirabiles fructus illius pro voto reci-



Digitized by Google

piendos non ſufficit ad illam antea ſe diſponere, ſed etiam poſt illam ſumptam debitè ſe habere oportet, ita videlicet, ut cum DEO per Evchariſtiam ad te ingreſſo, & intra præcordia tua realiter abſconſo debitè te geras, &, ſi ob temporis, negotiorum, & alias circumſtantias poſſibile eſt, tamdiu omni poſſibili cum reverentia, humilitate, ac ſimplicitate cum eo agas, & converſeris, quamdiu Chriſtus ſub ſpeciebus Evchariſticis verè, & realiter in te præſens eſt: cujus realis præſentia tamdiu durat, donec dictæ ſpecies conſumptæ fuerint, quod facilè intra mediam horam circiter fieri poteſt. Ratio eſt; quia revera prorſus indecens, iniquum, & inſanum videtur, firmiter, & indubitatè credere, Chriſtum verum, Immenſæ, & Infinitæ Majeſtatis Deum, & hominem, noſtrum Creatorem, Conſervatorem, Redemptorem, ac futurum Judicem verè ad nos veniſſe, & realiter in nobis habitare, ac ſecum habere omnia excogitabilia, & deſiderabilia bona, ingenti, ac inexplicabili cum deſiderio ſuam nobiſcum habendi dulciſſimam converſationem, & nos ditandi omni genere bonorum, ac econtra liberandi à quovis malo, indéque tantùm exſpectare, ut cum vera fide, & fiducia ab eo petamus; & tamen iſta parùm, vel nihil curare, nec juxta exigentiam tantarum circumſtantiarum ſe gerere, neque hac optatiſſima occaſione ad ſalutem animæ uti: ſed, ô inſania! ita ſe habere, quaſi immenſæ tremendæ Majeſtatis, ac infinitæ bonitatis Deus & homo in nobis verè non eſſet, indéque ſumpto ter admirabili hoc Sacramento ſtatim hinc inde curiosè circumſpicere, cum aliis garrire, vel tepidè deproperatis, & plena cum diſtractione perſolutis pauculis precibûs vocalibûs, illico ad externa negotia, Chriſto JESU adhuc realiter in nobis exiſtente, & veſanam negligentiam, ingratitudinem, irreverentiam &c. reſpiciente, abſque ſcrupulo ſe conferre.

32. Sanè P. Balthaſar Alvarez Vir ſanctitate & doctrinâ conſpicuus, vocat phreneſin intolerabilem, ſumptâ Evchariſtiâ ſtatim ad alia negotia, & etiam

tiam

tiam aliàs laudabilia exercitia, v. g. ad lectionem, ad ſtudia &c. properare. S. Thereſia verò dicere ſolebat, eos, qui ſumptâ Eucharistiâ citò ſe ſe ad negotia alia conferunt, idem facere, ac ſi Chriſtô domum eorum ingreſſô, ipſi domô exirent, & urgerent, ne vel domum illorum occupet, ac incolat, vel ne in ea maneat, ſed pariter etiam citò abeat.

33. Ratio ulterior eſt, poſt Communionem competens tempus aliquod impendendi, & cum Divino Hoſpite ſanctè agendi, & pio cum fervore converſandi; tum, quia juxta multorum Theologorum opinionem, SS. Eucharistiæ Sacramentum non tantùm in actuali ſumptione, ſed tamdiu in nobis debitè diſpoſitis operatur, quamdiu ſpecies Euchariſticæ durant, dummodo & nos debitè cooperemur, & tepida noſtra mente, vel properatione ad alia impedimentum non ponamus; tum, quia tempus illud, quo poſt Communionem Chriſtus ſub ſpeciebus Euchariſticis realiter in nobis eſt, omnium optimum, præſtantiſſimum, & utiliſſimum, ac feliciſſimum eſt, utpote in quo à præſente DEO infinitè bono, præter recenſitos ſupra fructus, & effectus petere, & obtinere poſſumus, quidquid volumus, hoc ipſo, quòd infinito cum theſauro omnis excogitabilis & exoptabilis boni nobis inexiſtens ingenti deſideriô flagrat, ſecum ſua quoque dona in nos largiter diffundere. Poſſumus etiam illo tempore debita cum humilitate, & reverentia cum Chriſto converſari, agere cauſas noſtræ, & alienæ ſalutis, tractare, & piè cum eodem conſultare, deprecationes noſtras facere, & veniam obtinere, optima, firmiora, & efficacia propoſita, generoſas inſuper reſolutiones, vota, & promiſſa facere, ac cum eodem futuro noſtro Judice, nunc miſericordiſſimo Patre, & manſuetiſſimo Agno, qui tollit peccata mundi, pro tremendo judicio extremo cauſam noſtram inſinuare, ídque majori, & certiori cum effectu, quàm alio tempore, quia meritò quivis illius magis recordari, illúdque magis obſervare cenſetur, quod cum Chriſto verè realiter præſente ſeriò egit,

git, eique præſenti promiſit, aut coram eodem ſeriò reſolvit, ac propoſuit, ipſo etiam Chriſto JESU majorem gratiam hujusmodi actibus tribuente.

*34.* Reſp. 2. Practicè loquendô, optimus modus poſt Communionem debitè ſe habendi eſt ille, quem quis obſervaret, ſi Chriſtus Infinitæ Majeſtatis Homo-Deus corporaliter, & viſibiliter ad ſe in ſuam domum, cameram vel cellam ex mera dignatione & Divina benevolentia ideo veniret, ut eum ab omni temporali malo, ac ſpirituali liberet, & præſervet, econtra omni exoptabili bonô ditet, & cumulet, dummodo efficaciter velit, viva fide, & fiducia petat, ſéque ad recipiendum habilem exhibeat; talis enim ante omnia utique omnî poſſibili modô ſe humiliaret, & profundiſſima humilitate ad pedes Divinæ Majeſtatis proſtratus tanta viſitatione, præſentia, & benignitate ſe indigniſſimum reputaret; præſertim in comparatione ſui nihili, & abominabilis malitiæ cum immenſa, glorioſiſſima Majeſtate, infinita Bonitate, & Sanctitate nec ſolummodo hac viſitatione ſe indignum, ſed inſuper Divinæ Præſentiæ privatione, quin & pœnîs æternîs digniſſimum ſe profiteretur, ob innumera ſua, quæ fateretur, & deteſtaretur, peccata, & inexplicabilem ingratitudinem, cogitandô, quod non obſtante extrema ſua indignitate, iniquitate, & abominatione, Deus nihilominus ex præfato fine, & amore ad ſe venire dignatus ſit.

35. Præterea omnes poſſibiles, humillimas, & infinitas ageret gratias pro imperceptibili Divini amoris, bonitatis, & miſericordiæ exceſſu, cujus vel modicâ conſideratione ulteriùs ad amorem excitatus varios amoris actus exerceret, & ex amore DEI propter ſe omni amore digniſſimi, perfectum ac ſummum, quem poſſet, dolorem, & contritionem de ſuis peccatis, ceu infinitis Divinæ Majeſtatis offenſis eliceret, eáque ſuper omne malum deteſtaretur, & vitare proponeret, veniam proin humillimè deprecaretur, emendationem efficaciſſimè, & ſpecificè proponeret, ac promitteret,

teret, atque ab infinita ejus bonitate, & miſericordia per infinita merita præſentis JESU Chriſti indubitatè ſperaret veniam,& indulgentiam.

36. Dein memor infinitæ bonitatis Divinæ, & immenſi omnium bonorum, quæ Deus in SS. Evchariſtia continet, theſauri, atque inexplicabilis deſiderii omne bonum deſiderabile nobis communicandi, plena fide, & fiducia pro ſe, & aliis humiliter peteret, quæ magis ſibi vel aliis neceſſaria, & utilia cognoſceret; imploraret gratiam, & auxilium ad omnia, ſpecialiter verò ad magis ardua, difficilia &c. ſupportanda, ad tentationes ſuas vincendas, & ad generosè, & amore ipſius ferendas, ſi quas habet, tribulationes, perſecutiones, afflictiones, & ejusmodi alia. Quæ omnia de manu ſua Divina juſtiſſimè, miſericordiſſimè, & providentiſſimè immiſſa agnoſceret, acceptaret, & amore illius ad imitationem ejusdem patientiſſimè, & humillimè ferre cum gratia ipſius firmiter proponeret.

37. Conſultaret inſuper humillimè cum Chriſto Domino, illúmque pro lumine invocaret, qualiter in hoc, vel illo negotio, cauſa, perſecutione &c. habere ſe deberet, ut ejus gloria, ac propria, & aliorum ſalus inde eveniant, & juxta beneplacitum ſuum Divinum cuncta procedant.

38. Reſignaret ſe in cunctis ſapientiſſimæ, juſtiſſimæ, & ter optimæ, & miſericordiſſimæ Voluntati, ac diſpoſitioni Divinæ.

39. Supplicaret etiam ab ipſo tanquam futuro Judice, ut modò tanquam miſericordiſſimus Pater, ſua peccata per infinita merita Paſſionis ſuæ nunc auferret, & deleret, quatenus tunc in judicio tremendo ſecurus comparere, & audire mereretur; *venite benedicti*!

40. Offerret etiam SS. Trinitati habitantem in ſe ſub ſpeciebus Evchariſticis Chriſtum tanquam Sacrificium Latrevticum ad æternam ejus laudem & gloriam, in memoriam, & honorem Incarnationis, Vitæ, & Paſſionis Chriſti, tanquam Sacrificium Evchariſticum in debitam gra-

tiarum actionem pro omnibus beneficiis: tanquam Sacrificium propitiatorium in remiſſionem peccatorum, & ut toties rebellem denuo propitius in gratiam recipiat: tanquam Sacrificium ſatisfactorium in remiſſionem, & ſatisfactionem pœnarum pro peccatis remiſſis adhuc reſtantium: ac denique tanquam Sacrificium impetratorium pro impetrandis donis, gratiis, & beneficiis, præſertim illis, quæ ſibi, & aliis magis neceſſaria videntur, ac in ſpecie pro felici morte.

41. Tandem ipſum offerret in honorem B. V. MARIÆ, & aliorum Sanctorum, præſertim quorum dies Feſtus agitur, eósque cum tota Cœleſti Curia invitaret, ut imbecilles vires, & vices ſuas ſupplerent, ac DEUM ſui locò ob tantum acceptum beneficium in æternum laudarent, adorarent, & gratias agerent.

42. Tali, vel ſimili modô quis habere ſe poteſt poſt S. Communionem, cùm re ipſa verè, & realiter ex ſupra dicto infinito amore, & deſiderio ipſum viſitârit, atque in eo habitet Chriſtus, etſi eum oculîs corporeîs non videat, ſed oculis fidei, ac propterea ante omnia eliciat actum, quô verè credat, Chriſtum JESUM Deum, & hominem verè, & realiter jam in ſe habitare, dein commemoratos actus, videlicet 1. reverentialiſſimæ adorationis. 2. profundiſſimæ humilitatis. 3. amoris. 4. contritionis, & deprecationis cum firmo emendationis propoſito. 5. gratiarum actionis. 6. variarum petitionum cum fiducia, & reſignatione. 7. converſationis, & conſultationis cum Chriſto de cauſis, & negotiis ſuis. 8. oblationis ad ſanctiſſimam Trinitatem, & totam cœleſtem curiam.

43. Cæterùm in praxi illi ſunt actus optimi, qui ex proprio corde ſincerè, fervidè, & ſimpliciter absque cura, & ſolicitudine de modo, ordine, & ornatu verborum fiunt: quia tamen juvenes recenter à ſæculo venientes actuum hujusmodi plerumque ignari, & inaſſueti ſunt, juvat ſubinde etiam ex libellis formatos ejusmodi actus, præſertim ab initio aſſumere, ut videant, & diſcant,

quàm

Digitized by Google

quàm variè pro diverſitate luminis, & inſtinctûs Divini actus hujusmodi fieri valeant; prout ſimiliter *num. 30.* dictum eſt.

44. Specialiter tamen notandum, quòd, ſive hujusmodi actus ex libello, ſive ex propria devotione fiant, in illis eliciendis nunquam ad aliquam ſenſibilem devotionem ſe cogere oporteat, ſed optimum ſit, eos humiliter, & ſimpliciter, fervidè, & ſincerè elicere, ac propter devotionem ſenſibilem minimè ſolicitum eſſe, ſed, ſi eam Divina bonitas largiatur, humiliter acceptare, & diſcretè uti: ſi non dat, nihilominus in ſuis quietè pergere.

45. Quòd ſi quis ſinè libello ex propria mente illos eliciat, pariter ſinè omni anxietate ſit, an, & quo ordine, aut numerô, quibûs exquiſitis verbîs &c. eos producat; ſed humiliter, & liberè procedat, prout devotio, & Spiritûs S. inſtinctus dederit, ſive dein pauci, vel multi, breves, vel longiores tales actus ſint, iique ſupra dicto, vel alio ordine eliciantur; cùm bene fieri poſſet, quòd quis in uno, vel altero actu longius, vel totum tempus poſt Communionem conceſſum devotè, & utiliter conſumere valeat, ut proin in hoc propriæ devotioni, & Spiritûs S. operationi ſanctam libertatem relinquere optimum, quin & neceſſarium ſit juxta jam dicta *num. 29.*

46. Cæterùm contra debitum uſum SS. Evchariſtiæ errant, indéque vel nullum, vel minorem effectum, & fructum ex ea hauriunt. I. Qui virtuti, & perfectioni nullatenus ſtudentes, verè tepidam vitam ducunt, indéque remotâ præparatione *num. 19.* deſcriptâ penitùs carent.

47. II. Qui proximam præparationem *num. 20. & ſeqq.* declaratam, vel omnino non, vel non niſi luridè, & tepidè præmittunt, & à ſuis negotiis, vel nugis recedentes, diſtracti, ac ſinè ulla devotione ad S. Communionem, vel Miſſam celebrandam accedunt.

48. III. Qui poſt S. Communionem vel nullam, vel nonniſi raptim, & abbreviatè factam, eámque diſtractam, indevotam, & irreverentem

converſationem cum Chriſto habentes, ſinè ulla urgente neceſſitate ad alia, licèt cæteroquin honeſta, externa negotia inordinatè properant.

49. IV. Magis adhuc errant, qui poſt memoratam S. Communionem pauculis precibus ex libello, vel memoriter, diſtractè, tepidè, obiter, ac ex frigida conſuetudine recitatis, ſtatim ad vana, inutilia, ridicula &c. non dicam ad actus peccaminoſos, Chriſto ſub ſpeciebus adhuc realiter præſente, ſe conferunt, eique pro infinita charitate, & bonitate grandem injuriam, & offenſam retribuunt.

## §. II.

## *De præſtante & utili Exercitio Memoriæ præſentis DEI, ac S. Angeli Cuſtodis.*

50. ADvertendum eſt, *in Parte priori Cap. XI. §. 2. per totum* (quam materiam etiam relegere operæ pretium erit) de Memoria Præſentiæ Divinæ, tanquam præſtantiſſimo Medio cuncta perfectè & debitè peragendi jam plura fuiſſe pertractata; quia tamen præſtantia hujus materiæ eſt tanta, ut ea nunquam ſatis & condignè explanari poſſit, non inconveniens erit, dicta *loc. cit.* partim impræſentiarum repetere, partim ea, quæ ibi deſunt, hic ſupplere. Jam ad ſuberrimam praxin hujus excellentiſſimi ad Religioſam Perfectionem Medii ritè penetrandam

51. Quæritur I. Quid ſit Exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ? Reſp. Eſt frequens actualis memoria, ſive recordatio DEI præſentis, concurrentibus bonis, & convenientibus actibus voluntatis, ac debitô, perfectóque quæque agendi modô. Ex cujus deſcriptionis explicatione clarè patebit, qualiter hoc exercitium in praxi fieri debeat.

52. Di-

52. Dicitur 1. *Frequens actualis memoria, ſive recordatio DEI præſentis*, id eſt, cogitatio de præſente Deo; debet autem eſſe *frequens*: nam ſi raro, & non niſi una & altera vice fieret, parùm prodeſſet. Porro hæc recordatio, ſive actus, quo actualiter recogitamus, Deum eſſe præſentem, ſe tenet ex parte intellectûs, éſtque actus præcedens convenientes actus voluntatis, ad quem iſti, ſicut & debitus operandi modus quaſi neceſſariò conſequuntur; prout dicetur mox poſtea. Quomodo autem hæc recordatio, & memoria præſentis DEI in praxi fieri debeat, ſatis jam explicatum habetur *loc. ſupracit. à num. 33.* ubi ſpecialiter notavimus, non eſſe neceſſe, nec expedire, imò nocere, DEUM ſub aliqua ſpecie corporali ſibi imaginari, ſed potiùs præſtare per ſimplicem actum fidei, quo credimus, & memores ſumus, DEUM certò, & revera eſſe præſentem, & quidem immenſum, ſapientiſſimum, omnia ſcientem, omniáque attendentem, omnipotentem, à quo in omnibus, & quoad omnia omni momentô dependemus, juſtiſſimum, miſericordiſſimum, noſtrì amantiſſimum &c.

53. Dicitur 2. *concurrentibûs bonis, & convenientibûs actibûs voluntatis*; præcipua ſiquidem utilitas exercitii memoriæ Præſentiæ Divinæ non tam in memoria præſentis DEI, quàm in bonis (quos ſecum quaſi neceſſariò, & tanquam effectum trahit, actibus voluntatis præſertim jaculatoriis conſiſtit, iiſque diverſis, & variis pro diverſitate nempe, & varietate objectorum, occaſionum, temporis, diſpoſitionis, inſpirationis, & gratiæ Divinæ; item pro varietate, qua nunc Deum magìs ſub hoc, quàm illo attributo præſentem cogitamus, indéque ad convenientes virtutum actus movemur: nunc profundiſſimæ humilitatis, & reverentiæ, nunc laudis, & adorationis, jam admirationis,& amoris, nunc contritionis, & propoſiti, nunc oblationis operum noſtrorum, petitionis, & invocationis, nunc timoris, nunc ſpei, & fiduciæ, nunc gaudii, & jubili in DEO, nunc conſultationis, & piæ conver-

ſationis cum illo. Patet hoc inductione.

54. Sic enim qui præſentis DEI memor eſt, ſimulque immenſæ, & glorioſiſſimæ Majeſtatis illius, coram quo Angeli contremiſcunt, nec audent levare faciem ſuam, & econtra ſuæ vilitatis, & extremæ indignitatis vel obiter recordatur, utique coram eadem Majeſtate expaveſcens omnî poſſibilî modô ſe humiliabit, & profundiſſima cum reverentia eandem venerabitur, adorabítque.

55. Qui præſentem DEUM cogitat, & animô rememorat, quàm benignus, clemens, & miſericors, quàm infinitè bonus, & amabilis, aliíſque innumeris titulis omni amore digniſſimus DEUS præſens ſit, non poteſt non amare eundem, & moveri, ut in amoris actus exeat.

56. Qui inter varia pericula exiſtens, minas & inſidias inimicorum hinc inde audiens recordatur, ſe nunc & ſemper in manu, & protectione præſentis Omnipotentis DEI commorari, facilè movetur ad ſequentes, vel ſimiles fiduciæ in Deum actus: *Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Dominus mihi adjutor, & ego deſpiciam inimicos meos. Pſalm. 117. ℣. 8. & 9.* vel *Pſalm. 26. ℣. 3. Si conſiſtant adversùm me caſtra, non timebit cor meum, quoniam tu mecum es.*

57. Qui vario genere infirmitatum, adverſitatum, perſecutionum &c. actualiter obrutus exiſtit, & ex omni parte plura adhuc adverſa ſibi imminere videt, jam ad patientiæ, jam reſignationis actus excitabitur, ſi præſentem DEUM mentis oculis aſpicit, ſimúlque conſiderat, omnia de ſanctiſſima ipſius manu venire, nec eſſe malum (pœnæ ſcilicet) in civitate, quod non fecit Dominus, qui ſuaviter, & fortiter, in pondere & menſura amantiſſimè, & providentiſſimè cuncta ad ſuam gloriam, & noſtram ſalutem diſponit, ac permittit; inde ſequentî, vel ſimilî modô coram præſente DEO actus eliciet: *Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti. Pſalm. 38. ℣. 10.* & *Job. c. 2. ℣. 10. Si bona ſuſcepimus de manu DEI, mala quare non ſuſcipiamus? Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit Nomen Domini bene-*

*benedictum: & ſicut in futurum fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat, quod tu vis, mi Deus! hoc volo, quod non vis, hoc nolo, quod tibi placet, & mihi placet: amore tui, & ad laudem, & gloriam Nominis tui & hoc, & illud libenter patiar.*

58. Qui in præſentia Divina conſiderat, qualiter DEUS optimus omnî momentô innumera quaſi in nos diffundat beneficia, ab innumeris penè nos liberet, & protegat malis, &,ſi inſuper quædam beneficia, & gratias in ſpecie rememorat, utique ad actus gratiarum actionis, & ad aliquoties *Deo gratias, Deo gratias* repetendum nullam habebit difficultatem.

59. Qui omni conſolatione deſtitutus, tædiô econtra, mœrore, triſtitia &c. afficitur, ab omni facilè mentis malo liberabitur, & econtra conſolatione Divina replebitur, ſi præſentem DEUM, ejúſque attributa, præſertim infinitum illius erga nos amorem, ejúſque mirabilem, & omnia ſuaviter pro noſtra ſalute diſponentem Providentiam conſiderat, ac propterea brevì eructabit: *Renuit conſolari anima mea, memor fui DEI, & delectatus ſum. Pſalm. 76. ℣. 4. ô Pater miſericordiarum, & DEUS totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. 2. Cor. 1. ℣. 3. & 4.*

60. Qui agenda, vel patienda habens, ex una parte difficultatem operis, ex altera verò parte ſuam infirmitatem videt, ſimul tamen conſiderat, DEUM præſentem eſſe, qui tanquam Omnipotens nos poteſt juvare, & infinitè ſapiens ſcit juvare, ac noſtrî infinitè amans vult juvare, dummodo credamus, & cum fiducia ad eum clamemus, ipſúmque pro auxilio humillimè invocemus, inſipiens eſt, qui eundem præſentem cum fide, & fiducia pro auxilio non invocat.

61. Qui verſans in præſentia DEI, ejus immenſitatem, Majeſtatem, infinitam bonitatem, & miſericordiam, aliáque attributa, & continua ſibi collata beneficia vel breviter recogitat; econtra ad mentem revocat ſuam vilitatem, & indignitatem, ac qualiter, & quoties coram, & contra tantam Majeſtatem, bonitatem, & beni-

benignitatem veſanâ audaciâ malitioſè inſurrexerit, eam locò ſummè debiti honoris, amoris, & gratitudinis ſummâ injuriâ offenderit, & re ipſa contempſerit, ac qualiter, hoc non obſtante, infinita illa DEI bonitas in ſuo erga ſe amore, & beneficentia hucuſque perrexerit, ac etiamnum pergat: qui, inquam, in præſentia DEI verſans hæc breviter tantùm conſiderat, admirabitur profectò, & obſtupeſcet ſuper imperceptibili bonitate Divina, & malitia, atque ingratitudine propria, ac circa illam actus amoris, & gratitudinis, circa hanc verò actus abominationis, deteſtationis, contritionis, & deprecationis eliciet, atque ſeriam emendationem efficaciter proponet.

62. Qui cogitat, quòd omnia, quæ facimus, omittimus, aut patimur; purè propter DEUM, & ejus ſanctiſſimam voluntatem, ac beneplacitum, ad laudem, gloriam, & honorem ipſius facere, omittere, & pati debeamus, eidem præſenti quælibet tam minima, & facilia, quàm magna, difficilia, & ardua ad dictum finem ex corde offeret, ac in præſentia ipſius cuncta exactè peragere pro viribus fataget.

63. Hinc in deſcriptione *num. 51.* dicitur 3. & additur: *ac debitè, perfectóque quaque agendi modò*; hunc ſiquidem effectum, perfectum nempe cuncta agendi modum ex conſequenti ſecum trahit, & concurrentem habet exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ; qui enim recordatur, DEUM revera eſſe præſentem, eúmque ut inſpectorem cogitationum, verborum, ac operum velle, ut cuncta in ſuo conſpectu perfectè ob ejus amorem, atque ad gloriam illius faciat, omni modo attendet, ut id exactè exequatur, ut proin exercitium iſtud tria præcipuè includat: videlicet 1. *actualem memoriam*, ſeu cogitationem de DEO præſente. 2. *Convenientes ad illum præſentem actus voluntatis ſaltem jaculatorios. 3. debitum, & perfectum modum in conſpectu illius cuncta agendi.*

64. Porro, quamvis juxta dicta per exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ actus virtutum varii, & variè in conſpectu

ctu Divino elici valeant, qui omnes boni, Deóque grati, & nobis meritorii ſunt, præcipuè actus fidei, amoris, contritionis, ſpei, fiduciæ, reſignationis, & gratiarum actionis; frequentiores tamen debent eſſe actus oblationis, quibûs cuncta etiam minima, imò etiam naturæ neceſſaria, bona cum intentione ad honorem, & gloriam ipſius, atque ad exequendam voluntatem illius breviter offeramus juxta doctrinam S. Pauli *1. Cor. 10. ℣. 31. Sive manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite*, ubi per verba, *ſive aliud quid facitis*, omnia ſinè exceptione includit Apoſtolus; quod etiam confirmat *ad Coloſs. 3. ℣. 17.* illis verbis: *omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini JESU Chriſti.* Hinc communis Aſcetarum ſenſus, quòd etiam à leviſſimis, & viliſſimis maximas utilitates percipiamus, ſi propter DEUM ea faciamus: ſiquidem teſte Anſelmo *in cit. cap. 13. epiſt. 1. Cor. Omnia bona ſinè charitate vilia ſunt, & inutilia; ſed cum charitate* (id eſt propter DEUM, ſeu ex amore erga illum facta) cara ſunt, & utilia.

65. Pariter frequentes in exercitio memoriæ Præſentiæ Divinæ eſſe debent breves invocationes gratiæ, & auxilii Divini, cum fide, & fiducia factæ. Cùm enim nec minimum quid, imò nihil prorſus poſſimus ſinè auxilio Divino, ſingulariter DEO placet, & nobis ſummè prodeſt, ſi id in cunctis re ipſa humiliter fateamur, invocandô jugiter auxilium Divinum. Et habent ſimiles invocationes in conſpectu DEI cum fide, & fiducia ex corde factæ, ſicut & alii virtutum actus jaculatorii, cum memoria præſentis DEI eliciti, mirabilem vim etiam maxima, & mirabilia à DEO obtinendi, non obſtante, quòd breves ſint; nam unicum à David prolatum verbum *peccavi*: remiſſionem peccati obtinuit; unicus, isque brevis publicani ſermo DEUM placavit: unica latronis fiducialis petitio illum ſalvavit: & Ezechias Rex pauciſſimis verbis mortem à Propheta prædictam declinavit, & prorogationem vitæ miraculô confirmatam obtinuit, uti be-

ne obſervat S. Climacus *in Scala Paradiſi. gradu 28.* Quare Chariſſimi! DEI præſentis memores frequenter eſtote, & effundite coram eo corda veſtra, non tantùm parva, ſed etiam maxima, & ardua ſaltem paucîs cum fide, & fiducia prolatîs verbîs à DEO præſente petentes, & certò ſentietis tempore, & momentô, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, mirabilem petitionis veſtræ effectum.

66. Illud ſpecialiter notandum, quòd in exercitio memoriæ Præſentiæ DEI jugiter ſe humiliare, & cunctos actus in conſpectu tantæ Majeſtatis profunda cum humilitate elicere oporteat, quia nonniſi ab humilibus honoratur, & humilibus dat gatiam, utpote quorum deprecatio ſemper ei placet: imò, ubi humilitas deeſt, exercitium Præſentiæ Divinæ conſiſtere non poteſt, utpote DEO ſe illico ſubtrahente; nam *Altus eſt Deus*, inquit S. Auguſt. *Serm. 1. in Aſcenſ. Dom. erigis te, & fugit à te, humilias te, & deſcendit ad te.*

67. Quæritur II. Quàm præſtans, & utile Medium ad Perfectionem acquirendam ſit exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ? Reſp. Medium iſtud eſſe unum ex præſtantiſſimis, & utiliſſimis ad Perfectionem obtinendam efficaciſſimum. Ita unanimiter uno ore fatentur omnes SS. PP. & Aſcetæ, præeunte omnis ſanctitatis, & perfectionis origine ipſo DEO, qui volens docere Abraham viam perfectionis, hoc unum ei præſcribebat medium: *ambula coram me*, id eſt, in mea præſentia, *& eſto perfectus. Gen. cap. 17. ℣. 1.* Mira ſunt, quæ de præſtantia hujus medii ſcribunt SS. PP. de quibus quia in quovis ferme libro copiosè legere eſt, & ex parte jam dictum fuit *in Parte priore loc. ſupra cit.* ea hic ampliùs repetere brevitatis causâ omittimus, ſolùm addendô inſignem Aſcetam Card. Bona, qui *in Horolog. Aſcet. Cap. 2. §. 6.* de præſtantia hujus medii ita ſcribit: *Inſtrumentum efficaciſſimum ad aſſequendam omnem perfectionem, & quaſi fundamentum vitæ ſpiritualis eſt, DEUM jugiter præſentem mentis oculîs contemplari. Nullum exercitium hôc præſtantius, nullum utilius.* Concordat Arias Aſceta

pari-

pariter inſignis *in Lib. de Prof. Spirit.* qui, poſtquam multa, & varia, eáque cuncta valde proficua ad perfectionem aſſequendam attulit, commendavit, & probavit media, ait: *tandem in fine libri exercitium quoddam reponimus, quod veluti ſumma eſt omnium aliorum, in quo velut in quodam epilogo omnia alia comprehenduntur, hócque exercitium in eo conſiſtit, quòd per illud DEUM nobis ſemper præſentem firmiter apprehendamus, oculis animi ipſū reſpiciendò, & advertendò, qualiter ipſemet nos quoq; ſibi præſentes habeat, & omnia in- & externa noſtra jugiter intueatur.*

68. Poſſet etiam maxima hujus medii præſtantia pluri- mis, iiſque optimis probari effectibus, quos tamen copiosè adducere brevitatis causâ omittimus, ac ſolùm jam allegatos breviter repetimus, & quidem *Primò;* Quia exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ apprimè ſervit ad tollenda, & vitanda Perfectionis impedimenta, peccata ſcilicet, juxta dicta, & probata *in Parte priore Cap. 3. §. 2. num. 40.*

69. *Secundò.* Quia inducit, ut omnia noſtra debitò, & perfectò modò agamus juxta dicta *num. 63.* ſic autem cuncta agere jam eſt quodamodo perfectè vivere juxta dicta *Cap. 1. §. 1. n. 31.*

70. *Tertiò.* Quia vi illius ſæpiùs converſamur cum DEO præſente, & frequenter utimur precibus, & actibus virtutum jaculatoriis; cùm id ipſum etiam fit pars exercitii Præſentiæ Divinæ juxta dicta à *num. 53.* uſus autem dictarum precum, & actuum piorum jaculatoriorum eſt ipſamet compendioſiſſima via ad Perfectionem aſſequendam per dicta *in Parte priori Cap. 15. n. 2. & ſeqq.*

71. *Quartò.* Quia ſpecialiter facit, quòd omnia noſtra etiam minima, & viliſſima offeramus ad majorem DEI gloriam, ſicque prorſus nil, ſive parvum, ſive magnum à nobis fiat, per quod non glorificetur, & honoretur DEUS, ejúſque voluntas, & beneplacitum adimpleatur: ſic autem ſe habere, eſt planè perfectè vivere.

72. Quæritur III. An Exercitium hoc frequentis memoriæ DEI præſentis ſit æquum & rationabile, facile & jocundum.

O 2 Reſp.

Reſp. ex communiſſima Aſcetarum doctrina affirmativè. Et *inprimis*, quòd æquum ſit,& rationabile Exercitium,& praxis hæc hucuſque explicata, facillimè deducitur & probatur à ſenſu contrario; enim verò revera iniquum & irrationabile, quin & inſanum eſt, firmiter credere, immenſæ Majeſtatis DEUM, à quo in omnibus omnî momentô dependemus, ſemper & ubique eſſe præſentiſſimum, & tamen hujus Præſentiæ non niſi raro, aut rariſſimè recordari. Iniquum ſanè & irrationabile eſt, firmiter credere, DEUM omnia noſtra in-& externa ſemper præſentem intueri, & exactè attendere, quid, & qualiter,quomodo, qua intentione, quâ diligentiâ ſingula faciamus, ut puniat, vel præmiet,& tamen non curare, ſed hoc nequaquam attendendô, ita agere, & vivere, quaſi DEUS non adeſſet, vel nos non videret; firmiter credere, quòd præſentiſſimus DEUS omnî momentô nos ab innumeris malis corporis, & animæ protegat, ac econtra innumeris beneficiis communibûs, ac ſpecialibûs cumulet, & ejuſdem Præſentiæ nunquam, vel nonniſi rariſſimè recordari, nec eidem gratias agere: firmiter credere, quòd ſinè DEO prorſus nihil poſſimus, & nil habeamus, econtra per eum omnia facere, & acquirere valeamus, ipſéque præſentiſſimus tanquam Omnipotens poſſit, ùt ſapientiſſimus ſciat, & infinitè bonus velit, ac paratus ſit juvare, atque cuncta nobis utilia largiter donare, & tamen ad eum non confugere, eum non niſi raro, & tunc ſolùm tepidè invocare, aut rogare, ſed potiùs ad creaturas recurrere, in noſtris, & illarum viribus, & auxilio confidere: credere firmiter, nos per omnia (exceptô peccatô) quæ facimus, omittimus, & patimur, poſſe DEUM honorare, glorificare, ei placere, nobis hìc, & ibi prodeſſe per breviſſimum actum, aut per duo, vel tria ad DEUM præſentem mente, vel ore ſincerè prolata oblationis verba, e. g. *amore tui, quia tu vis:* vel *quia tibi placet*; vel *ad tuam gloriam &c. hoc faciam, omittam, vel patiar:* & tamen id negligere, & DEUM glo-

gloriâ, ſe verò tanta utilitate paſſim privare. Sicut ergo irrationabile, iniquum, & inſanum eſt, hæc, & ſimilia firmiter credere, & tamen modô fidei prorſus contrariô ſe gerere; ita econtra abs dubio æquum, & rationabile eſt, ei, quod firmiter credimus, conformiter ſe habere, & hoc præſtantiſſimum Exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ ſummè cordi habere, atque in praxin deducere.

73. *Secundò.* Pariter facile eſt, prælaudatô Exercitiô frequentis Memoriæ Præſentiæ DEI juxta praxin & modum jam explicatum, cum Divina gratia ſedulò uti; quid enim facilius, quàm illius, quod firmiter credimus, DEUM nempe ſemper eſſe præſentem, omnia noſtra ſemper videre, & attendere, ſimpliciter, & absque ulla defatigante repræſentatione recordari, & inde conformiter ſe habere, præſertim verò ſatagere, ut DEO præſente, aſpiciente, & attendente cuncta debitô modô agamus, ipſúmque ſæpiùs, breviter ſaltem, pro auxilio invocare, cunctáque, quæ agimus, ad gloriam ipſius breviter offerre; e. g. *amore tui, propter te, quia tua ſanctiſſima Voluntas eſt; quia ſapientiſſima, & juſtiſſima Lex tua ita exigit, hoc faciam, omittam, vel patiar, & quidem hoc modo, his cum circumſtantiis, hoc tempore, quo tu vis, tibi hìc, & nunc magìs placet &c.* quod addere in oblatione noſtra valde præſtat. Et quid facilius eſt, quàm tali, vel ſimili oblationi addere cum plena ſui diffidentia, & confidentia in DEUM præſentem, brevem aliquam invocationem Divini auxilii, & dicere, vel cogitare e. g. *Verùm; quia ſinè te prorſus nihil ſcio, nihil valeo, adjuva me, & tuam ad hoc mihi gratiam præbe, in qua ſola confido.* vel: *verùm tu ſcis imbecillitatem meam, ne derelinquas, ſed adjuva me:* vel: *da, ut modò tibi placitò faciam, patiar &c.* quid facilius, quàm etiam in operibus factu, obtentu, vel toleratu difficilibus ad præſentem DEUM dicere: *difficile quidem eſt, quod hìc & nunc jubes Domine; nihilominus, quia tu vis, in nomine tuo, & propter te aggrediar: omnia poſſum, ſi, uti ſpero, & rogo, me confortas:* vel: *nibil*

*apud te, & per te, DEUS Omnipotens!* *impoſſibile:* vel: *non plus imponis, quàm tolerare poſſum, nec aliquid ſive quoad ſubſtantiam, ſive quoad circumſtantiam, vel modum ſine tua SS. Voluntate, cuncta ſanctiſſimè, & providentiſſimè ordinante, vel permittente contingere poteſt: ideo hanc, vel illam crucem cum iſtis circumſtantiis de manu tua ſuſcipio, tuique amore illam, & ſi quid aliud adhuc placet, patienter feram; paratum cor meum DEUS, paratum cor meum. Verùm ſpiritus meus quidem promptus eſt, caro autem infirma cùm ſit, adjuva infirmitatem meam DEUS!* quid facilius, inquam, quàm prædictis, vel ſimilibus modis cuncta ſua breviter, pacatè, tranquillè, & humiliter offerre DEO præſenti, ei ſe reſignare, illum pro gratia invocare, alioſque actus virtutum, & preces jaculatorias elicere, ſicque piè cum ipſo præſente converſari, in quo exercitium memoriæ Præſentiæ DEI, & fructus illius potiſſimùm conſiſtit.

74. Et quamvis iſtud inexpertis, præſertim ab initio, videatur difficile, tamen ſi dicta hactenus obſerventur, ſucceſſu temporis, & accedente frequentiori praxi, & uſu apparebit facile; maximè cùm DEUS, cujus deliciæ ſunt eſſe, & converſari cum filiis hominum, ad hoc opportunas tribuat gratias, & auxilia, quibus mediantibus, id, quod priùs videbatur arduum, & quaſi impoſſibile, accedente dicta praxi, & gratiâ illius evadet facillimum, imò etiam jucundiſſimum, & ſuaviſſimum; nam

75. *Tertiò:* Denique exercitium memoriæ præſentis DEI declaratô hactenus modô practicare, inſuper jucundum etiam, ſuave, & conſolatorium eſt, teſtibus omnibus, qui exercitii hujus praxin, & experientiam habuêre, inter quos Vir ſecundùm cor DEI id ſæpiùs affirmat, uti *Pſalm. 76. ℣. 4. Renuit conſolari anima mea, memor fui DEI, & delectatus ſum.* & *Pſalm. 15. ℣. 8. Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper &c.* & *℣. ſeq. Propter hoc lætatum eſt cor meum, & exultavit lingua mea, inſuper & caro mea requieſcet in ſpe.* Ecce in- & externum gaudium unà cum plena pace, & quiete animi in Davide;

Digitized by Google

vide; propterea, quòd Deum ſemper in conſpectu ſuo habuerit. gaudium internum indicavit per verba: *propter hoc lætatum eſt cor meum*; quod adeò magnum erat, ut ad extra proruperit, linguam exultare, cantare, & lætitiæ ſigna edere fecerit; pacem, & quietem animi indicat per verba: *inſuper & caro mea requieſcet in ſpe*, quia videlicet immunis ab omni inordinata cura, & timore ſemper ſperavit in præſente, potentiſſimo, ſapientiſſimo, & infinitè bono Protectore, Adjutore, & Largitore DEO.

76. Et profectò quis non perfruatur lætitiâ, & mentis ſolatiô, dum certò ſcit, & jugiter memor eſt, DEUM ſemper revera præſentem, & ſecum eſſe, à quo in cunctis omne conſilium, aſſiſtentiam, protectionem, & auxilium ſemper habere, ac omne aliud exoptabile bonum obtinere poteſt: qui diu, noctúque pro nobis vigilat, nos à malis protegit, & defendit, ita, ut nullum nobis poſſit inferri malum, niſi quod, & quantum ipſe ob ſuam gloriam, & noſtram ſalutem in pondere, numero, & menſura providentiſſimè ordinat, & permittit; ſicque ex ipſo apparente malo bonum, noſtrúmque proventum efficit: qui inſuper ſuâ præſentiâ à malis animæ, peccatis videlicet, nos cohibet, econtra permovet, ut in conſpectu ſuo dignè ambulemus, & in cunctis ſanctiſſimam voluntatem ipſius, agendô, omittendô, & patiendô adimpleamus, quod hic in terris finis, & centrum creationis noſtræ, conſequenter vera, & ſecura ſedes omnis veri gaudii, ſolatii, quietis, & pacis eſt.

77. Quare Chariſſimi! ad hoc ſummè præſtans, utile, æquum, rationabile, facile, & conſolatorium Exercitium memoriæ Præſentiæ DEI ſolicitè, & ſedulò practicandum in Domino, quantùm poſſibile, ferventiſſimè admoneam ni; nec abſterreamini, ſed bonô, & alacri animô eſtote; quia, quod modo inexperti non ſufficienter capitis, frequenti hactenus explicato, tranquillo, & pacato uſu, & praxi cum gratia Divina ſit ſummè utile,

faci-

facile, & conſolatorium experiemini, probate itaque, *guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus*, & brevi cum Davide *loc. cit. ṽ. 11.* exclamabitis: *notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo, delectationes in dextera tua uſque in finem*, id eſt, ſemper, & ubique, quando præſentia tua ante oculos mentis noſtræ eſt. Ut autem ſanctiſſimi exercitii hujus uſum faciliùs in memoria teneatis, dicta hactenus breviter recapitulare, & circa ea principia practica ponere juvat; itaque

78. Quæritur IV. Quænam ſint Principia practica, ſive in praxi & exercitio memoriæ Præſentiæ Divinæ firmiter obſervanda? Reſp. ſequentia. I. eſt, frequenter DEI præſentis recordari per ſimplicem actum fidei, quâ indubitatè credimus eum verè præſentem, & attendentem; neutiquam verò hæc repræſentatio fiat per aliquam cerebrum defatigantem apprehenſionem DEI ſub figura aliqua corporali, prout *num. 52. & in Parte priore Cap. 11. num 35.* annotatum eſt.

79. II. Principium eſt, quia ob varias diſtractiones, nec non ob vigentes fortè adhuc in nobis inordinatas paſſiones, affectus, & deſideria ſemper, & continuò hæc recordatio DEI præſentis haberi, & practicari non poteſt, ſaltem frequenter in die practicare, præſertim verò, ac in ſpecie tempore orationis vocalis, & mentalis, tempore examinis, ad initium cujusvis præſertim majoris momenti, aut diutiùs durantis operis, occurrente aliqua præſertim majori cruce, adverſitate, perſecutione, afflictione &c. occurrente occaſione, vel tentatione ad peccatum, vel exercendi ſpecialem virtutem, aut mortificationem, & abnegationem ſui ipſius, ſuarúmque paſſionum, quantùm poſſibile, ſingulis horis ad ſonum horologii: dum aſpicis ſignum, quod pro memoria præſentis Dei tibi ipſi poſuiſti v. g. piam imaginem, certam ſententiam, vel lemma in cella ſive camera tua affixum e. g. *ubique DEUS.* Poterit etiam memoria præſentis DEI haberi ex conſpectu creaturarum, ſi quid in, vel ex eis bonum videtur, vel percipitur, tunc cogitandô: *hoc bonum à ſolo DEO eſt:*

Digitized by Google

*eſt: hoc à te ſolo eſt, immenſe DEUS, pro quo proin tibi ſoli gloria, & debita gratiarum actio.*

80. III. Principium eſt, recordandô DEUM præſentem, elicere convenientes juxta dicta *N. 53. & ſeqq.* actus virtutum, & piè converſari cum DEO, prout nempe pro diverſitate objecti, materiæ, occaſionis, temporis, diſpoſitionis, attributi Divini apprehenſi piè incidit, voluntas movetur, vel ratio ipſa, dirigente Spiritûs S. inſtinctu, dictat.

81. IV. Principium practicum eſt, minimè ſe cogere ad devotionem ſenſibilem, nec multùm ſolicitum, aut anxium eſſe, ſive dein in ipſa recordatione DEI præſentis, ſive in eliciendis piis actibus, ſed expedit, pacatè & tranquillè procedere, prout nempe ratio, & Spiritûs Sancti Gratia pro diverſitate circumſtantiarum ſuggerit.

82. V. Principium practicum eſt, cum humilitate, & ſinceritate brevem ſaltem oblationem facere omnium, & ſingulorum operum, ſicut & eorum, quæ quis agit, patitur, vel omittit.

83. VI. Principium practicum eſt, omnia, quæ facimus in conſpectu DEI perfectô, & debitô modô facere conari, piè recordandô, quòd DEUS videat, &, qualiter operemur, exactè attendat.

84. VII. Principium practicum eſt, ſub ipſo opere DEI præſentis, & aſpicientis ſubinde eſſe memorem, oblationem, ſeu bonam intentionem breviſſimè renovare, ſimúlque gaudere in Domino, quòd quis modò in executione Divinæ voluntatis occupatus, ac in conſpectu illius dignus ſit, id nunc agere, quod ipſe vult, & ad ejus honorem, ac beneplacitum cedit.

85. Porro pro obtinenda debita praxi exercitii hujus Divini tria ſpecialiter conducunt, & neceſſaria ſunt. I. Frequens, humilis, & fiducialis oratio ad DEUM, ut ipſe ſanctam praxin hanc nos doceat; cùm enim univerſim ſinè gratia DEI nihil poſſimus, multò minùs exercitium iſtud præſtantiſſimum debitè practicare valemus ſinè ipſius auxilio, proquo humilimè invocari vult.

86. II. Conſtantia in eodem exercitio, ne videlicet ob aliquas difficultates, & ariditates, ab initio præſertim in iſto exercitio occurentes quis territus illud iterum dimittat, vel ceſſet ab eo, quia vult DEUS, ut pro obtinendo tanto dono etiam laborem aliquem, & difficultates ſaltem ab initio ſuſtineamus, in quibus ferendis, ſi propter ipſum magnanimi, & in exercitio diſcretè, & tranquillè conſtantes erimus, faciet infinita Bonitas Divina, ut poſtea cum majore perfectione, ſolatio, & facilitate conſtanter poſſideamus, quod ab initio nullo noſtro labore obtinere nos poſſe cognovimus; conſequenter noſtram infirmitatem agnoſcentes ſoli DEO gloriam tribuere, eique gratias debitas referre, & non niſi in ſpiritu humilitatis exercitium iſtud continuare didicimus.

87. Hinc in praxi etiam valde bonum eſt, ut, ſi quandoque ſive ab initio inexpertis, ſive ſuo tempore etiam practicis, in iſto exercitio difficultates occurrunt, & DEUS ſe ſubtrahere, vel abſcondere videtur, in piis actibus fidei, reſignationis, & patientiæ profunda cum humilitate ſe exerceant, ac conſolentur e. g. *Immenſe Deus! etiamſi faciem tuam abſcondas à me, ut etiam nec oculis mentis videam te, credo tamen firmiſſimè, te revera præſentem eſſe, & ideo in conſpectu tuo Divinam voluntatem tuam in cunctis exactè implere ſatagam.*

88. Vel: *Clementiſſime Deus! quantumvis oculi mentis meæ caligent, & nullo modo videant te, nec tu faciem tuam exhibeas mihi, ſed in tenebris Spiritûs ambulare juſtè me facias, tamen certus ſum, quòd præſens ſis, quia per totam tuam omnipotentiam facere non potes, quin mihi ſemper revera præſens ſis, cùm Immenſus ſis.* Vel: *Juſtus es Domine! & rectum judicium tuum: meritò abſcondis faciem tuam à me, quia dulcibûs fructibûs tuæ Divinæ Præſentiæ, & converſatione nulla ratione dignus ſum: tamen conſolatur me, quòd certò ſciam, te nihilominus ſemper, & inſeparabiliter mecum, & ubique præſentem eſſe: non ceſſabo proin in conſpectu tuo ſemper dignè ambulare, te præſentem amare, laudare, & adorare, atque in omni neceſſitate ad te omnipotentem, ſapientiſſimum, & infinitè bonum*

omni

*omni cum fiducia pro conſilio, & auxilio confugere.*

89. Vel: *Juſtiſſime Deus! meritò te abſcondis à me, qui diebûs innumerîs tui oblitus, nonniſi creaturas reſpexi, illis magìs, quàm tibi placere, vel diſplicere attentus: verùm non reſpiciam hominem ultra, ſed unicè curabo, & attendam, ut tuis me ſemper aſpicientibus oculis placeam; & quamvìs te ùt mundi corde non videam, tamen ſufficit mihi, quòd nihilominus ſemper te præſentem reverà adeſſe ſciam, cui etiam ùt cæcus perfectè ſerviam.*

90. III. Neceſſarium eſt, ac plurimùm pro obtinenda felici praxi exercitii memoriæ Divinæ Præſentiæ ſervit, ſatagere, ut removeantur impedimenta, ſeu ut vitentur peccata, & extirpentur inordinatæ paſſiones, & deſideria, indéque provenientes inordinatæ curæ; ſcriptum eſt enim *Matth. 5. ỷ. 8. Beati mundo corde* (à peccatis ſcilicet, & malis paſſionibus, eorúmque malis effectibus) *quoniam ipſi Deum videbunt.* hinc, quò magìs animus à dictis impedimentis immunis eſt, eò magìs Præſentiæ Divinæ ejúſq; dulcis converſationis capax eſt, & mirabiles effectus percipiet: econtra quò magìs quis cor peccatis, & inordinatis paſſionibus, deſideriis, & curis ſubjectum habet, eò minùs, & difficiliùs ad perfectam, ac optatam praxin memoriæ ac recordationis Præſentiæ Divinæ perveniet; eò quòd hujusmodi animus ferme ſemper diſtractus, rariſſimè, & non niſi ægrè, & obiter de DEO cogitet, ſed cum totali quaſi DEI ſui oblivione potiſſimùm, & ferè continuò in illo, quò inordinatè fertur, intensè occupatus exiſtat, atteſtante Chriſto *Luc. 12. ỷ. 34. Ubi theſaurus veſter eſt* (id eſt, quod amatis, & deſideratis) *ibi & cor veſtrum erit.*

91. Quæritur V. Quid, & quàm utile in praxi ſit medium ad perfectionem acquirendam frequens Exercitium memoriæ præſentiæ S. Angeli Cuſtodis? Reſp. 1. Illud Exercitium nil aliud eſt, quàm actualis memoria, ſeu recordatio reverà præſentis Angeli Cuſtodis, concurrentibûs bonîs voluntatis actibûs ad S. Angelum tutelarem directîs, & debitô modô quævis perfectè, ac debitè agendi. Hæc reſponſio

ſio ſatis patet ex dictis ſupra *num. 51. & ſeqq.* in deſcriptione Exercitii memoriæ Præſentiæ Divinæ; proin non indiget declaratione.

92. Solùm adverte, dictum eſſe: *Concurrentibus bonis voluntatis actibus, ad S. Angelum Tutelarem directis*; iis videlicet, quibus Angelum Cuſtodem nunc reveremur, nunc, & quidem frequenter eidem debitas gratias agimus; nunc pro auxilio invocamus, nunc cum eodem conſultamus de ſalute noſtra, de negotiis incumbentibus tractamus, eos ad alios humiliter, & fiducialiter dirigimus, &, ut cum Angelis Cuſtodibus proximorum noſtrorum pro certo bono fine agant, demiſsè rogitamus &c. hoc ipſo enim, quòd firmiter credamus, & recordemur, nobiliſſimum Spiritum Cœleſtem Angelum Cuſtodem ſemper eſſe nobiſcum, qui ex commiſſione à DEO ſibi data (nam *Angelis ſuis DEUS mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Pſalm. 90. ℣. 11.*) debet, vult, & poteſt ubique, & in omnibus nos juvare, ac revera inceſſanter nos juvat, beneficia continuò præſtat, ab innumeris malis, & periculis eruit, ac defendit, æquum utique, juſtum, & rationabile eſt, ut ipſum revereamur, gratias ei ſæpe agamus, frequenter pro auxilio ulteriori invocemus; præſertim, cùm poſt DEUM, & B. V. MARIAM non ſit, qui tot beneficia præſtet, aut præſtare poſſit, quàm Angelus Cuſtos, utpote à DEO ad id ſpecialiter deputatus, & ab eodem ſingulari potentiâ, lumine, & gratiâ donatus, ac inſuper ſemper nobis præſens cuncta noſtra interna, & externa videns, ſimúlque cognoſcens noſtram indigentiam, infirmitatem, noſtra pericula, tentationes, perſecutiones, inimicorum viſibilium, & inviſibilium inſidias &c. in quibus omnibus, uti per DEI Providentiam potens, ita etiam propter DEUM, & noſtram ſalutem promptus, & paratus eſt nos juvare, atque re, & opere fidelem ſe exhibere Tutelarem.

93. Additum eſt in reſponſione; *& debitò modò quavis perfectè & debitè agendi*, idque ob rationem *n. 63.* aſſignatam; ſi-

cut

cut enim juxta ibidem dicta, memoria præſentis DEI per rationabilem ſequelam ſecum trahit perfectum cuncta agendi modum, ſic etiam proportionaliter ſuô modô id cauſat memoria, quòd Angelus Cuſtos ſemper præſens cuncta noſtra videat, exactè attendat, & ingenti deſideriô flagret, ut cuncta, quæ agimus, propter DEUM, & ad gloriam ejus debitè, & perfectè agamus; ad quod etiam nos excitat, juvat, &, ſi eidem aures præbemus, ac fideliter cooperamur, ſingulari ob DEI gloriam, & noſtram ſalutem afficitur gaudiô: econtra ſuô modô triſtatur, ſi neque DEI, neque ſuam præſentiam reverentes, negligentes, vel fortè totaliter immemores ejusdem, imperfectè, & peccaminosè noſtra peragimus, aut peragenda omittimus, quod reverendæ DEI, & Angeli Cuſtodis Præſentiæ non leviter adverſatur. Huc quadrant illa S. Bernardi *in Pſalm. Qui habitat.* verba: *In quovis diverſorio, in quovis angulo, Angelo tuô reverentiam habe: tûne audeas illo præſente, quod vidente me non auderes?*

94. Reſpond. II. Frequens memoria Præſentiæ S. Angeli Cuſtodis eſt pariter medium pro acquirenda perfectione utiliſſimum, idque ferè ob paritatem rationis, de Exercitio memoriæ Præſentiæ Divinæ hucuſque explicatæ, prout Aſcetæ paſſim docent. Hinc ſolummodo pro ſancta praxi hujus Exercitii oportet obſervare *primò*; ut ſæpius in die, præſertim ingruente majori difficultate, periculo, tentatione, vel occaſione peccandi, S. Angelum Cuſtodem fiducialiter invocemus pro conſilio, ope, & auxilio. 2. Ut ſæpius debitas, ac humiles eidem agamus gratias pro fideliſſima cuſtodia, & adjutorio, præſertim ob ſuperatum evidens aliquod periculum &c. 3. Ut ſpeciali aliqua devotione ſaltem brevi quotidie eum veneremur. 4. Ut, ſi cum aliis negotia præſertim majoris momenti habemus, etiam horum Angelos Cuſtodes invocemus, quatenus Clientes ſuos ad id diſponant, ac juvent, quod pro majori DEI gloria, noſtra, & aliorum ſalute fore cognoverint, ac propterea cum noſtro

Angelo Cuſtode tractent. 5. Ut, quamdiu hujusmodi negotia durant, aliqua devotione quotidie honoremus, & invocemus proprium, & alios Angelos Cuſtodes, illorum nempe omnium, qui ad negotia ejusmodi directè, & indirectè concurrere habent.

# CAPUT IV.

## De aliis Mediis ad Religioſam Perfectionem conducibilibus, videlicet de Cura minimorum, diſtributione temporis, & debita Inſtructione, in Religioſa Juventute.

## §. I.

### *De Quidditate, Praxi, & Utilitate Curæ minimorum.*

1. MEritò poſt Exercitium memoriæ Præſentiæ Divinæ ad materiam de cura in quibusvis etiam minimis progredimur; quia omnia quantumvis minima in conſpectu Divino debitè, & exactè perſolvere, ſicque etiam minimorum debitam curam habere, eſt pars & effectus memorati exercitii. Itaque remiſſivè ad ea, quæ *in Parte priore Cap. VIII. & ſeqq.* de communibus & quotidianis operibus debitè peragendis dicta ſunt,

2. Quæritur I. Quid ſit cura minimorum? Reſp. Cura minimorum eſt circumſpecta diligentia, qua etiam in minimis, quæ agenda, omittenda, patienda, vel pro exercenda mortificatione occurrunt, juxta voluntatem & beneplacitum Divinum DEO placere, & amore ejusdem prudenter, tranquillè

quillè, & humiliter ſe gerere quis ſatagit. Deſcriptio hæc ſatìs patet ex terminis, & colligitur ex illa, curam minimorum circa quatuor genera verſari, & exerceri poſſe, videlicet 1. circa agenda, & obſervanda. 2. circa omittenda & fugienda. 3. circa patienda & toleranda. 4. circa mortificationes ſupererogatorias, utì ex Reſponſione ad Quæſitum II. *num. 8. & ſeqq.* practicè exemplificatum clarè patebit.

3. Porro recenſita quatuor genera alia obligatoriè ex Divino vel humano præcepto, alia ſinè obligatione, alia vigore Regularum, & Statutorum, Statûs, aut Ordinis, alia virtute obedientiæ, alia ex motivo alterius virtutis agenda, & obſervanda, omittenda, & fugienda, patienda, & toleranda, pro exercenda mortificatione continent. Circa quæ omnia etiam in minimis diligenter attendit, ut juxta voluntatem & beneplacitum DEI pro gloria & honore in eisdem ſe debitè gerat, qui curam minimorum habet.

4. Et quidem prudenter, tranquillè & humiliter, utì in definitione notanter additum eſt. Et inprimis *Prudenter*, id eſt, juxta regulas prudentiæ & diſcretionis pro diverſitate, exigentia, vel permiſſione circumſtantiarum.

5. Dein *Tranquillè*, ſeu pacatè & quietè, ſinè anxietate, ſcrupuloſitate, aut turbatione propria; item ſinè læſione charitatis, ac ſinè offenſa, aut turbatione aliorum, præſertim communitatis.

6. Denique *Humiliter*, id eſt, non ex inani gloria, vel vana oſtenſione ad oculos hominum, ſed præcisè, quia DEO placet, atque ad honorem & gloriam ejus, & quidem, quantùm poſſibile, ita occultè, ut nemo facilè advertat, præſertim in ſupererogatoriis, in quibus, quò magis abſconditè etiam circa minima DEO placere quis ſatagit, eò magis eum honorat, & gratum obſequium præſtat, ſibíque majus ac ſecurius meritum atque majorem conſolationem cauſat. Et profectò magna felicitas, magnúmque ſolatium tendentium ad perfectionem, quòd ſæpiùs de die etiam in minimis nemine advertente, ſoli DEO ſum-

ſummopere placendi, & eum honorandi, indéque verè in Domino gaudendi, & exultandi occaſionem habeant.

7. Dicitur autem *num. præced.* notanter: *præſertim in ſupererogatoriis*; quia circa ea, quæ divinô vel humanô præceptô obligatoriè, vel ex Regulis, aut Conſtitutionibus Ordinis de voluntate Superiorum, conſequenter etiam Divina ex virtute obedientiæ neceſſariò publicè agenda, omittenda, vel toleranda occurrunt, etiam in minimis ſinè ullo reſpectu aut timore humano juxta voluntatem & beneplacitum DEI, & Superiorum procedere quis debet, minimè curandô, quid cogitent, vel dicant homines, num huic vel illi placeat, aut diſpliceat &c. Siquidem cuncta, quæ juxta mandata, vel voluntatem DEI, ac Superiorum publicè fieri neceſſe eſt, etiam in publico facere decet, adeò, ut, ſi ex reſpectu humano, vel timore vanæ laudis & gloriæ omitterentur, non virtutis, ſed vitii, vel imperfectionis foret; econtra verò eadem in publico propter Deum juxta beneplacitum illius etiam in minimis agere, vel omittere, veræ virtutis ſit, & quidem eò majoris, Deóque gratioris, ac nobis meritoriæ, quò magis propterea oblocutiones, vilipenſiones, ſiniſtra judicia exinde pati habemus. Ut autem magis ſpecificè, & practicè hæc doctrina ad captum declaretur,

8. Quæritur II. In quibus, & quomodo Cura minimorum in praxi exerceatur? Reſp. *Inprimis* Curam minimorum reipſa practicè exercent circa obligatoriè agenda, & obſervanda, item fugienda, & omittenda, qui Divina & humana præcepta non ſolùm quoad gravia, ſed etiam quoad minima ita obſervant, ut etiam minimum peccatum veniale voluntarium & deliberatum vitare circumſpectè ſatagant: qui inſuper etiam leges & præcepta, vel ex ſe, vel ratione parvitatis materiæ, aut alterius circumſtantiæ, non niſi ſub levi & veniali culpa obligantia, exactè obſervare curæ habent. Hujusmodi ſunt, qui omnes quantumvis minimas Rubricas Miſſalis & Breviarii præceptivas exactè obſervare ſtudent: qui

reve-

Digitized by Google

reverentiam & obedientiam Superioribus debitam etiam in minimis exhibere conantur: qui charitatis opera proximo, etiam ex levi tantùm obligatione debita, præſtare curant: qui ſuſpiciones & judicia temeraria etiam levia, vanas complacentias, cogitationes vanæ gloriæ, levis invidiæ, rancoris, impatientiæ &c. vel non admittere, vel ſibi invitis incidentes ſtatim repellere ſatagunt: qui mendacia, etſi minima e. g. jocoſa & officioſa, murmurationes etiam leves ſolùm contra Superiores, verba merè otioſa, leviter detractoria, punctoria, vel aliàs charitati proximi adverſa ſolicitè evitare conantur, & ſatagunt: qui diſtractiones voluntarias in precibus & Divino Officio, uti & cauſas earum e. g. curioſas oculorum evagationes, locutiones inutiles, actiones ex natura diſtractivas &c. amore DEI pro viribus vitare verè ſoliciti ſunt: qui nec minimum quid contra voluntatem Superioris agere, nec in minimo contra paupertatem, caſtitatem, vel obedientiam ſcienter ſolent delinquere.

9. *Secundò.* Curam minimorum in praxi habent circa non obligatoria ſub peccato agenda, & obſervanda, omittenda, & fugienda, qui Regulas, & Conſtitutiones, Statuta, atque ceremonias ſui Ordinis vel Provinciæ tanquam certam Superiorum conſequenter & DEI voluntatem amore ipſius ad honorem, & beneplàcitum ejusdem in cunctis etiam minimis pro poſſibili obſervare cordi habent: in quibus proin cum ædificatione videre eſt, quòd tempore ſilentii ſinè neceſſitate, vel juſta cauſa haud garriant, conſequenter ſilentium, etſi ſub peccato non obligans, minimè violent: ad omnes horas divinas diu noctúque, audito campanæ pulſu abs mora, cunctis, etiam literâ imperfectâ, dimiſsis properent: temporis diſtributionem juxta Superioris approbationem pro poſſibili obſervent: litteras, niſi priùs Superiori exhibeantur, nec mittant, nec recipiant: præter tempus conceſſum nec in cænobio, multò minùs extra illud bibant, vel comedant: in platea modeſtè, & cum humili atque exemplari gra-

gravitate Religioſa incedant: oculis curiosè hinc inde non circumſpiciant, Leges ac Regulas Modeſtiæ & civilitatis Religioſæ in cunctis etiam minimis exactè obſervent: ac Superiorum ſuorum non tantùm præcepta, ſed etiam voluntates cognitas, quin & nutus, in minimis quoque exactè adimpleant.

10. *Tertiò.* Curam minimorum circa patienda, & toleranda practicè exercet, qui quævis, etiam minima, occurentia & imminentia adverſa reſignatâ mente de manu DEI ſuſcipere, amore DEI patienter ſuſtinere, atque ad gloriam & honorem ipſius offerre aſſueſcit: v.g. leves quosvis etiam dolores, aut moleſtias corporis, punctoria verba, leves contemptus & irriſiones, inſulſum aliorum, & odioſum agendi, & converſandi modum, ingratos mores, inurbanitatem &c. eorum, quibuscum vivere habet, & univerſim ea omnia, etſi minima, quæ noſtræ naturæ, inclinationi, proprio amori, judicio, opinioni, commoditati &c. quoquo modo contraria accidunt, eliciendô unum ex ſequentibus, vel ſimilem actum v.g. *Amore tui, quia tibi placet, leve hoc patiar, vel ſuſtinebo*; vel: *propter te nil in contra dicam, ſilebo, & patiar.* vel: *Cognovi Domine, quia æquitas judicia tua: & in veritate tua humiliâſti me; Pſalm. 118. ℣. 75.* vel: *Bonum mihi, quia humiliâſti me, ut diſcam juſtificationes tuas, eod. ℣. 71.*

11. *Quartò.* Circa mortificationes ſupererogatorias curam minimorum reipſa & in praxi exhibet, qui nullas occaſiones, quantumvis minimas negligit, ſe, ſuam naturam, inordinatas paſſiones, affectus, voluntatem & judicium proprium, ac quinque ſenſus mortificandi, & abnegandi, ſed, quantùm ſalva diſcretione fieri poteſt, iis occaſionibus utitur, quæ cùm cuivis plurimæ quotidie ſuppetere poſſint, incredibile eſt, quantùm quis harum curâ, praxi & uſu Deo placere, & ſibi prodeſſe queat, præſertim cùm juxta dicenda *Cap. ſeq. à num. 6.* quævis etiam minima mortificatio DEO mirè placeat, & mortificanti admodum meritoria ſit.

12. Quæ-

12. Quæritur III. Quàm utile medium ad perfectionem acquirendam ſit prædicta praxis & cura minimorum? Reſp. Eam eſſe inter alia medium ad perfectionem acquirendam multùm utile. Ita omnes SS. Patres & Aſcetæ, qui propterea curam minimorum nobis ſpecialiſſimè commendant, idque ob plures rationes, quarum *prima* eſt; quia curâ minimorum DEUS maximè honoratur, & glorificatur, utpote qui ſingulare beneplacitum habet in eo, quem videt ſollicitum & vigilantem eſſe, ne vel in minimo ipſum offendat, ſed potiùs in minimo quovis ſanctiſſimam voluntatem Divinam adimpleat, & omnes occaſiones etiam in minimis placendi DEO, nec non beneplacitum, & gloriam ejusdem augendi obſervet: indicat enim per hoc ingens DEO ſerviendi & placendi deſiderium, magnámque erga DEUM commonſtrat fidelitatem, quæ, utpote DEO gratiſſima, facit, quòd maxima retribuat pro parvis, & fidelem in minimis ſervum ſuper magna conſtituat, id eſt, gratias ad magna & ardua tribuat, &, ubi ſaluti adverſum non prævidet, magna quoque committat juxta illud *Matth. 25. ℣. 21. Euge ſerve bone, & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam.* Huc referunt Scripturæ Interpretes illud *Cant. 4. ℣. 9. Vulnerâſti cor meum ſoror mea ſponſa, vulnerâſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui*, id eſt, in minimo quovis, quod ſincero erga me amore, vera cum intentione & deſiderio mihi placendi feciſti, omiſiſti, vel tolerâſti.

13. *Secunda* ratio eſt, quòd, ubi cura minimorum non habetur, ſignum tepiditatis, & periculum lapsûs in majora mala, & via ad eundem ſucceſſivè proxima ſit juxta illud Scripturæ, *Eccli. 19. ℣. 1. Qui ſpernit modica, paulatim decidet.* Hinc diabolus volens nos ſeducere, & ad majora pertrahere, ab initio à minimis incipit, & curam minimorum auferre ſatagit, uti bene advertit S. P. Franciſcus, qui dicere ſolebat: diabolus plus à nobis non vult, quàm tenuiſſimum capillum; ex illo enim ingentem, validúmque hamum ad noſtras a-

Q 2 nimas

animas conſtringendas, & ſibi wendicandas conficere novit.

14. *Tertia* ratio eſt ingens utilitas, nec non grande meriti, & gratiæ Divinæ augmentum, magnáque ſecuritas & conſolatio quaſi continua illius, qui curam minimorum habet; cùm enim juxta dicta & dicenda etiam quodlibet minimum, quod propter DEUM facimus, omittimus, vel patimur, aut in quo nos mortificamus, magnum meritum & gratiæ augmentum cauſet: curam autem minimorum habens ſæpiſſimè in hujuſmodi minimis propter DEUM ſe quotidie piè exerceat, vix explicari poteſt, quantum exinde meritorum & gratiarum cumulum talis acquirat. Et quoniam quælibet etiam minima ſui victoria ſemper conſolationem aliquam animæ cauſat, ac relinquit, quivis facilè colliget, quanta conſolatione, quiete, & ſecuritate animi jugiter fruatur, qui curam minimorum habet.

15. *Quarta* ratio eſt, quòd cura minimorum ſit certa conſervatio obſervantiæ & diſciplinæ Regularis tam reſpectu communitatis, quàm reſpectu cujusvis Religioſi in particulari; & econtra neglectus dictæ curæ ſit certa ruina præfatæ obſervantiæ & diſciplinæ, prout communiter à longa experientia obſervârunt, & teſtantur SS. Patres & Aſcetæ, inter quos S. Anſelmus *Lib. de Simili. c. 122.* ita loquitur: *Omnis Religio Monaſtici Ordinis funditus perit, ſi cuſtodia ejus per modicarum contemptum culparum paulatim à fervore ſui tepeſcit.* Hinc S. Magdalena de Pazzis, prout in vita ipſius *P. 4. cap. 24.* refertur, ex DEI revelatione docebat: *Inter quinque res petendas pro conſervando quovis Ordine in primævo ſuæ Religionis ſtatu, hanc quoque perpetuò petendam, ut omnes Religioſi perfectè agnoſcant, quanti momenti ſit, obſervare quamlibet minimam rem S. Regulæ.* Et celebris ille Aſceta Alphonſus Rodriquez *P. 1. To. 1. c. 10.* tractans de cura minimorum ſic concludit: *Tanti nos debere facere ea, quæ hactenus digeſſimus, ut ſervire nobis debeant pro regula generali.* videlicet quamdiu quis æſtimabit, magnique faciet minimas etiam occaſiones DEO placendi, rectè incedet, & DEUS ſuâ gratiâ

tiâ ipſum provehet ulteriùs; è-contra, ſi ipſas negligat, periculosè incedet, quia ſcilicet per iſtam portam omnia mala in ſpiritualem Religioſi domum facilè irrepunt.

16. Ex dictis colligitur, magnam ſanè incumbere obligationem Superioribus vigilandi, & laborandi, ut cura minimorum à ſuis ſubditis non negligatur, ſed debitè ubique conſervetur. Quare nemo veſtrûm, Chariſſimi! ægrè feret, ſi Superiores, Magiſtri & Directores ſpirituales circa curam minimorum zelosè vos adigant, ut etiam minima obſervetis: ſecus verò vos corrigant, &c. ubi neceſſe eſt, puniant, quatenus curam minimorum altiùs cordi habere, & ſedulò in praxin deducere aſſueſcatis.

## §. II.

## *De Natura, & Utilitate debitæ diſtributionis temporis.*

17. Quæritur I. quid ſit debita diſtributio temporis? Reſp. Eſt conſiderata voluntati DEI & Superiorum conformis aſſignatio, ſeu determinatio ordinariarum actionum (ſicut etiam quietis) pro quavis hora & horæ ſpatio, prout cujusvis ſtatus, conditio & officium, nec non conſtitutio exigit, ac permittit. Explicatur definitio, & dicitur *primò*: *conſiderata determinatio*; ut enim prudenter determinetur, quid quis quavis horâ & horæ ſpatiô ordinariè facere velit, & debeat, utique priùs bene conſiderare debet, quid quotidie vi ſui ſtatûs officii, obedientiæ &c. agere habeat, & quid intuitu conſtitutionis ſuæ naturæ agere queat. Dein rurſus conſiderare neceſſe eſt, quo ordine, qua horâ, vel horæ ſpatiô quodvis agere magis conveniat, utile vel neceſſarium ſit.

18. Dicitur *ſecundò*: *Voluntati*

*tati DEI & Superiorum conformis*; hæc ſiquidem voluntas nempe DEI & Superiorum debet eſſe principalis finis & Regula, juxta quam diviſio temporis fieri debet, ita ut hanc rectè facere intendens principaliter conſiderare habeat, quænam quavis die ordinariè agenda velint DEUS & Superiores, quo ordine item, & quo tempore velint: hinc antequam fiat ordo diurnus, ſive diſtributio temporis, DEUS pro lumine humiliter invocandus, & cum D. Paulo ſincero, atque ad omnia parato corde dicendum eſt: *Domine quid me vis facere? Act. 9. ℣. 6.* ut autem in hoc ſecurè, & absque ullo periculo erroris procedatur, optimè facient Provinciæ noſtræ Alumni obſervandô id, quod eisdem obſervare Statuta noſtra *n. 62.* præſcribunt, videlicet, ut diſtributionem temporis in ſecreto exhibeant Superiori, & ab eo approbationem, vel correctionem humiliter petant; ſic enim quovis tempore & temporis momento cuncta juxta Superioris, conſequenter & DEI certam voluntatem fiunt, indéque DEO gratiſſima & operanti ſummè meritoria evadunt, prout in memoratis Statutis bene notatum habetur.

19. Dicitur ulteriùs: *ordinariarum diei actionum &c.* quia diſtributio diei propriè non niſi de ordinariè & quotidie agendis fit, hoc ipſo, quòd extraordinaria non ſciantur, nec prævideantur, ac ideo ordinationi quotidianæ ſubijci nequeant.

20. Additur *ſicut etiam quietis*; quia horas, & horarum ſpatia dividens etiam certum tempus pro neceſſaria quiete determinare debet, cùm ſinè hac vita humana naturaliter conſiſtere nequeat. Noctis autem quies ordinariè ſe non extendat ultra 7. horas: quies verò aut ſomnus diurnus ex multis cauſis totaliter diſſuadetur junioribus; apud ſenes quoque aut nullus, aut brevis omnino ſit ſomnus pomeridianus. Porro ad quietem ſpectat, ne quis ſtudium aliquod, vel laborem intellectûs intenſum ultra duas aut tres horas in uno continuo ordinariè peragat, ſed poſt dictum tempus interrumpat, & vel ſe pau-

lisper

liſper recolligat, vel aliud minùs intenſum v. g. preces vocales &c. perſolvat.

21. Dicitur prætereà: *prout cujusvis ſtatus, conditio & officium requirit*; hoc ipſo enim, quòd diſtributio temporis non niſi juxta voluntatem DEI & Superiorum fieri debeat, horum autem voluntas ſemper ſit, ut quivis pro ratione & exigentia ſtatûs, conditionis & officii, in quo per DEUM, & Superiores poſitus exiſtit, operetur, & occupatus ſit, procul dubio in facienda diſtributione temporis bene conſiderare debet, quidnam ſtatûs & Officii ratio requirat, ad quid vî illius obligetur, & quid vî illius ſcire, & operari debeat, quibus conformiter diei horas, & horarum ſpatia dividere, & ordinare oportet, in quibus tum pro haurienda neceſſaria ſcientia, tũ pro executione jam cognitorum debito & convenienti ordine operari velit, ac poſſit. Unde non eadem diviſio temporis pro quovis, ſed pro diverſitate conditionis, Statûs & Officii diverſæ quoque ejusmodi diſtributiones fieri debent.

22. Dicitur tandem: *nec non conſtitutio*; diſcretio enim requirit, ut in diſtributione diei etiam conſtitutio naturæ ſanæ vel infirmæ, robuſtæ aut debilis attendatur, ne aliàs indiſcriminatim facta ſanitati obſit.

23. Quæritur II. Quantæ utilitatis ſit prædicta temporis diſtributio? Reſp. I. Prudens & debita temporis diſtributio valde utile medium eſt ad Perfectionem acquirendam. Ita ſentiunt communiter Aſcetæ. Patet reſponſio ex ſequentibus rationibus, & quidem I. Quia per illam id, quod perfectioni ſummè contrarium eſt & nocivum, omne videlicet otium ſemper vitatur; cùm vî illius quodvis temporis ſpatium certam, & quidem DEI ac Superioris voluntati conformem, actionem habeat deſignatam; adeóque

24. II. Quia nobiliſſimum tempus, & quaſi quodvis momentum debitè, & ſanctè impenditur.

25. III. Quia virtute illius quis ſemper ſcit, quid quovis tempore agere debeat, quidque DEO placeat, indéque ſem-

ſemper tranquillè, ordinatè, meritoriè & conſolatoriè procedit: dum econtra hujuſmodi diſtributionem diei non habens ſæpiſſimè neſcit, quid agere debeat, & ideo plerumque non niſi ex inclinatione, paſſione, tædio &c. inordinatè procedens, frequenter neceſſariis & obligatoriis magis vel utilibus relictis, inutilia, curioſa, ad ſe non pertinentia &c. confuſè aſſumit, iis tempus inutiliter perdit, fruſtra ſe fatigat, & agendo etiam operosè agit nihil, præterquam, quòd loco mercedis, meriti, & conſolationis pœnam, demeritum, & animi afflictionem ſibi inducat.

26. IV. Quia, qui à Superiore approbatam diei diſtributionem habet, eámque debitè obſervat, re ipſa perfectè vivere cenſetur, hoc ipſo, quòd non niſi id, quod Superiori, conſequenter DEO placet, agat ſemper & in cunctis; ita autem agere, revera perfectè vivere ſit. Quare Chariſſimi! ut ejuſmodi ordinatam temporis diſtributionem à Superioribus veſtris præſcriptam exactè obſervetis, omni cura attendite.

27. Quæritur III. quid in praxi ſerviat pro debitè ordinanda, & obſervanda prudenti diſtributione temporis? Reſp. ſervire ſequentia. I. Ante omnia humillimè invocetur DEUS pro lumine & gratia rectè faciendi diviſionem diei talem, quæ magis placita & grata eſt ante oculos Divinæ Majeſtatis, atque pro gloria & honore ejuſdem, noſtráque & aliorum ſalute magis facit.

28. II. Maturè conſiderare oportet, ad quid ratione ſtatûs, conditionis, & moderni noſtri Officii magis teneamur, ac quidnam vi illius magis ſcire, & agere debeamus?

29. III. Habita præfata conſideratione oportet ordinatè determinare tempus, horas, & horarum ſpatia, nec non ordinem tum acquirendi ſcientiam, & cognitionem neceſſariorum, tum agendi, & operandi ea, quæ nobis facienda incumbunt.

30. IV. In ſervando ordine ſciendorum illa aliis præponi debent, quæ ſcire vi ſtatus & Officii magis obligamur, veluti.

ti reſpectu omnium Religioſorum eſt exacta notitia Regulæ, trium votorum, & loquendô de FF. Minoribus, præceptorum ſacræ Regulæ tam formalium, quàm vim præcepti habentium, & æquipollentium, quorum notitiam potiſſimùm ex Declaratione Nicolai III. & Clementis V. nec non ex fundatis Expoſitoribus haurire habent Seraphicam Regulam profeſſi. Item notitia pro acquirenda virtute & perfectione. Præterea reſpectu Sacerdotum notitia debitè celebrandi Miſſam, & recitandi Breviarium ex ſedula lectione Rubricarum Miſſalis & Breviarii capienda. Item reſpectu Confeſſariorum notitia eorum, quæ munus ipſorum concernunt, haurienda ex diligenti lectione & ſtudio Theologorum moralium, ſeu Caſiſtarum. Et ſic de aliis ratione Statûs vel Officii, quo fungimur, ſcitu neceſſariis; periculoſum ſiquidem, & res conſcientiæ eſt, varia legere, diſcere, agere &c. ad quorum notitiam non tenemur, ac econtra negligere, notitiam eorum ſciendorum acquirere, quæ vi Statûs & Officii ſcire obligamur. Quæ ſi bene perpenditis Chariſſimi! experiemini, quòd ſæpe intellectum & curioſitatem mortificare, indéque id, quod magis delectaret, relinquere, & locò illius aliud addiſcere oporteat.

31. V. In diviſione agendorum pariter magis eſt attendendum, ut ea debito tempore, & ordine rectè fiant, ad quæ graviter tenemur, uti eſt Divinum Officium, & alia, quæ ex voto vel præcepto formali perficienda ſunt. Item, quæ quotidie ex Statutis, vel præſcripto Superiorum peragenda incumbunt, veluti e. g. Examen generale, & particulare, Lectio ſpiritualis &c.

32. VI. Maximæ utilitatis eſt, etiam certum aliquod aſſignare tempus pro excerpendis & annotandis iis, quæ magis neceſſaria, vel utiliora ſcitu videntur, niſi quis potiùs velit, aut ſoleat tunc ſtatim excerpere, vel annotare, quamprimum hujusmodi ſcitu digniora legit, vel audit.

33. VII. In diviſione operum attendatur, ut illis, quæ majorem intenſionem, & attentionem requirunt, nobilius &ap-

& aptius tempus, quale præcipuè eſt matutinum, aſſignetur; pro illis verò, quæ multa intenſione non indigent, horas pomeridianas, & tempus veſpertinum determinetur.

34. VIII. Specialiter attendendum, ne ſtatim poſt menſam aſſumatur, vel aſſignetur ſtudium, aut labor intellectualis, utpote de ſe exigens majorem intenſionem, ſicut nec intenſus, vel vehemens labor manualis, aut motus corporalis; bene tamen aſſumitur motus aut labor manualis moderatus diſtractionem potiùs, quàm fatigationem cauſans. Ratio eſt; quia poſt menſam ſtomachus magis indiget ſpiritibûs, & calore naturali intrinſeco juvantibûs ad concoquendum, qui per intenſum laborem intellectualem vel ſtudium, ſicut & per vehementem & intenſum laborem, vel motum corporalem avocantur, minuuntur, & diſperguntur, indéque melior concoctio impeditur.

35. IX. Quandocunque & quotiescunque Superioris mandatum, aut voluntas aliud exigit, quàm hìc & nunc in diviſione diei continetur, nullatenus huic diviſioni pertinaciter inhærendum, ſed intervenienti voluntati Superiorum illico obtemperandum.

§. II.

Digitized by Google

# §. III.

## *De Natura ſolidæ Inſtructionis à juventute Religioſa: nec non de Utilitate & præſtantia illius.*

36. QUæritur I. Quid ſit, ſive in quo conſiſtat ſolida Inſtructio, ac debita educatio à juventute Religioſa. Reſp. Per ſolidam Inſtructionem à juventute intelligitur illa, qua Juvenes Religioſi ſtatim ab ingreſſu eorum in Religionem juxta optimam, ſolidam, & à Superioribus debitè examinatam, approbatam, atque præſcriptam, & vel ideo ſecuriſſimam doctrinam Aſceticam, ſimiliáque principia, & praxes in ſpiritu, & virtute, ac perfectione quoad in-& externum hominem tamdiu diſcretè, & zeloſè inſtruuntur, ac educantur, donec in cunctis neceſſariam adipiſcantur, & memoriæ ſufficienter imprimant notitiam, qua ad extirpandos pravos, & econtra implantandos bonos & virtuoſos habitus, ſícque de virtute in virtutem progredi, & debitè ad Religioſam Perfectionem tendere ſciant. Deſcriptio patet ex terminis, adeóque explicatione non indiget.

37. Quæritur II. Quàm utilis, præſtans & neceſſaria Religioſo ſit ejusmodi Inſtructio? Reſp. Debita & ſolida Inſtructio ac educatio Juventutis Religioſæ eſt unum ex utiliſſimis, præſtantiſſimis, & ſummè Religioſo neceſſariis mediis ad debitam in-& externi hominis perfectionem obtinendam. Ita certa, & unanimis omnium Aſcetarum, communi calculô, & meritò quidē aſſerentiū, ſalutē Religionū & Religioſorum potiſſimùm à bona & debita Inſtructione Juventutis Religioſæ dependere. Ratio *prima* eſt; quia Religioſa, recens à ſæculo veniens, juventus eorum, quæ ſolidarum virtutum, & perfectionis ſunt, ignara, & inexperta ſe ipſam juvare nequit, ſed ex defectu ſcientiæ, & experientiæ in iis, quæ ſpiritum & Aſceſin concernunt,

paſſim errat, atque à vera, & ſecura perfectionis via facilè aberrat, niſi habeat, qui eam juxta ſolida Principia & Fundamenta doctrinæ Aſceticæ debitè inſtruat, & ſecurè manuducat.

38. Nec enim ſufficit, quòd Religioſi Tyrones pro hac adeò ſibi neceſſaria notitia comparanda legant, & evolvant libros ſpirituales; nam ſicut proprio marte, ſive propriâ induſtriâ difficillimè, & plerumque non niſi imperfectè, aliæ ſcientiæ & artes absque Magiſtro & Inſtructore, datíſque hunc in finem Regulîs addiſcuntur, ita ſcientiam & artem artium DEO ſcilicet debitè ſerviendi, ſinè Directore & Inſtructore ſolida fundamenta & Principia Aſceſeos tradente, & explicante, ignara Juventus, præſertim perfectè, haud attinget, tametſi libros perlegat; hos enim Juvenes ex ſe vel malè, & ſiniſtrè, vel certè non ſatis intelligunt, indéque aut indiſcretè, aut erroneè lecta practicant, & donec longâ experientiâ errores deprehendant, ſeipſos deſtruunt, debilitant, ſcrupulîs, & anxietatibûs fatigant, alióſque habitus nocivos contrahunt, quin etiam ob difficultates varias occurrentes territi à via perfectionis, & virtutum talem nauſeam, tædium, vel averſionem concipiunt, ut illam deſerentes, naturæ, & ſenſualitati juxta paſſiones indulgeant, ac in juventute ſtatim malè habituati Religioſi, poſtea vix ampliùs verè corrigibiles, evadant: præſertim, ſi etiam irreligioſæ vitæ ſocios habeant.

39. Ratio *ſecunda* eſt; quia, quæ in juventute docentur, faciliùs capiuntur, ac tenaciùs, & firmiùs tenentur in memoria, teſte experientiâ, qua conſtat, juvenes cuncta longè faciliùs memoriter diſcere, & quæ didicerunt, longè tenaciùs in memoria tenere, quàm ſeniores; eò quòd illorum memoria naturali illo debitè qualificato ad recipiendas, imprimendas, & diu retinendas ſpecies rerum requiſito humore optimè ſit proviſa, ſenum memoria econtra hujuſmodi humorem notabiliter debilitatum, ac corruptum habeat. Ex quo etiam venit, quòd à potiori eorum, quæ in juventute bene didicimus,

mus, conſideratè, & attentè legimus, vidimus, vel audivimus, poſt plurimos annos adhuc magis & vivaciùs recordemur, quàm eorum, quæ in majori ſenectute ante unum, vel alterum annum legimus, audivimus, vel vidimus; econtra ſenibûs ea, quæ legunt, audiunt, brevì iterum vel ex toto, vel ex parte obliviſcentibûs.

40. *Tertia* ratio eſt; quia Principia, Regulæ ac fundamenta ſemel poſita, mores item, ac conſuetudo, modúsque vivendi, & agendi aſſuetus, nec non habitus ſive mali, ſive boni, ſive perfecti, ſive imperfecti in juventute ſemel generati, & radicati vix ampliùs, aut non niſi difficillimè dimittuntur, juxta effatum Spiritûs Sancti *Prov. 22. ℣. 6. Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Prout experimur, & videmus quotidie non tantùm in Religionibus, ſed & in ſæculo id evenire. Cur enim Nobiles ordinariè humani, & civiles, econtra ruſtici inculti, & agreſtes ſint? cauſa eſt, quia ſic à juventute ſunt educati, & aſſueti; cur inter cives alii Divinarum, & aliarum rerum utilium ſint gnari, morigeri, devoti &c. alii verò ignari, immorigeri, tepidi, virtutibûs deſtituti, ac vitiis dediti? potiſſima cauſa eſt, quia illi à Parentibus, & Magiſtris in juventute bene fuêre inſtructi, & habituati, iſti verò in juventute neglecti, & propterea juxta corruptæ naturæ paſſiones malè habituati evaſerunt. Et profectò cur Religioſi unius, etiam ex ſe minùs perfectæ Religionis, Religioſos alterius Religionis etiam perfectioris, in modeſtia, & civilitate Religioſa, in manſueta, & exemplari converſatione, inſuper etiam in bonis principiis, & virtutibus internis longè ſuperent, cauſa, ſi non unica, ſaltem principalis, & potiſſima eſt, quòd illi, non item iſti in juventute Religioſa quoad hominem in- & externum perfectiùs, meliùs, & debitô modô inſtruantur, educentur, & habituentur. Ex quibus omnibus utique clarè patet, bonam, & ſolidam Inſtructionem, ac educationem Juventutis Religioſæ unum ex utiliſſimis, præſtantiſſimis, & ſum-

mè neceſſariis ad Perfectionem mediis eſſe.

41. Hinc Chariſſimi! vos revera ter felices eſtis, quòd in juventute veſtra Religioſa ad Perfectionem acquirendam vobis ſuppeditetur præſtantiſſimum medium, videlicet ſolida Inſtructio, & educatio in Spiritu, & virtute ſecundùm in-& externum hominem, juxta ſolidiſſima S. Scripturæ, SS. PP. Theologorum, & Aſcetarum principia, & doctrinam, optimáſque praxes coordinata, atque quò ad omnia à Superioribus, conſequenter ab ipſo DEO præſcripta, atque vel inde etiam optima, & ſecuriſſima.

42. Quare in Domino ex viſceribus charitatis rogamini, ut memoratam Inſtructionem, tanquam à DEO vobis præſcriptam normam, & formam vivendi ſummè æſtimantes, juxta eandem tanquam certiſſimam voluntatem, & ſummum beneplacitum Divinum quoad in-& externum hominem vivere ſedulò ſtudeatis, nec ceſſetis, donec in cunctis ſanctam conſuetudinem, & habitum, indéque felicem & tranquillam facilitatem acquiratis, ac, quod primis annis didiciſtis, conſtanter uſque in finem vitæ practicetis, veſtróque exempló etiam alios ad ſanctam imitationem trahatis; ſpecialiter autem caveatis, ne aliorum quorumcunque tandem contrariis verbis, aut exemplis à recta, ſecura, & Regia hac ad cœlum via unquam recedatis, ſed, quæ didiciſtis à Superioribus veſtris, hæc agite, & DEUS pacis erit vobiſcum.

CA-

# CAPUT V.

## De Mortificatione in genere.

PAuca tantùm de Abnegatione ſui ipſius ſupra Cap. II. *à num. 30.* dicta ſunt, cum remiſſione ad præſens, & ſubſequentia Capita *de Mortificatione*, quæ ipſa eſt abnegatio ſui ipſius; proinde impræſentiarum ob materiæ utilitatem & præſtantiam prolixiùs agetur.

### §. I.

### *De Natura, Diviſione, præſtantia, utilitate & neceſſitate Mortificationis in genere.*

1. QUæritur I. Quid, & quotuplex ſit Mortificatio, ſeu abnegatio ſui ipſius in genere? Reſp. I. Eſt virtuoſa quædam vis, ſeu violentia, mediante qua nos ipſos aliquo modo adigimus ad agendum, vel patiendum id, quod perverſæ noſtræ naturæ, ejúsve malis paſſionibus, inordinatis affectibus, deſideriis, & inclinationibus, ſenſibus, aut pravis habitibus & conſuetudinibus contrarium, difficile, & adverſum eſt; & econtra ad carendum, omittendum, aut derelinquendum id, quod dictæ perverſæ noſtræ naturæ, ejúsve malis paſſionibus &c. gratum, acceptum, & charum eſt. Vel breviùs. Eſt virtuoſa aliqua vis, ſeu violentia, qua nosmetipſos adigimus ad agendum, vel patiendum, quod nobis adverſum, vel ad omittendum, quod nobis acceptum eſt. Patebit explicatione ſingularum particularum.

2. Dicitur inprimis: *virtuoſa aliqua*: id eſt, ex fine ſupernaturali virtutis alicujus propter

DEUM

DEUM facta; quia de hac ſola violentia & mortificatione, non item de illa hic ſermo eſt, quæ ex motivo aliquo terreno, amore, vel intereſſe proprio, reſpectu, aut timore humano, inani gloria &c. fit, prout multi multa faciunt, & patiuntur mundani, qui tamen propterea prorſus nullum meritum, ſed demeritum potiùs habent, Martyres dæmonis meritò vocandi.

3. Dicitur ulteriùs: *vis ſeu violentia*; hoc ipſo enim, quòd per actum mortificationis id agamus, omittamus, vel patiamur, quod perverſæ noſtræ naturæ, ejúsve malis paſſionibus, & inordinatis affectibus contrarium eſt, natura in paſſionibus ſuis aliquo modo vim patitur, & paſſionibus illius vis, ſeu violentia aliqua quodammodo infertur, dum actus mortificationis exercetur; hinc *Matth. 11. ỳ. 12.* dicitur: *Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*, id eſt, ſi agere, omittere, vel pati volumus id, quod ad conſequendum Regnum cœlorum requiritur, nobismetipſis, ſive perverſæ noſtræ naturæ, ejúsque malis paſſionibus vim ſeu violentiam aliquam inferre oportet, quam dum inferimus, perverſam naturam, & inordinatas paſſiones mortificamus, & abnegamus, utpote negantes, ſeu omittentes agere, quod perverſa natura affectat, & appetit; vel è contra agentes, aut patientes id, quod non vult, ſed averſatur tanquam ſibi contrarium. Et in hac vi, ſeu violentia virtuoſa ſubſtantialiter conſiſtit mortificatio, ſeu abnegatio ſuiipſius, quæ in Scriptura pro ſynonimis habentur, & ſubinde etiam renuntiatio, item pugna & certamen ſpirituale vocatur juxta illud *2. ad Timoth. 2. ỳ. 5. Non coronatur, niſi qui legitimè certaverit.*

4. Reſp. II. Mortificatio ſic deſcripta dividitur I. in internam ſeu ſpiritualem & externam ſeu corporalem. *Interna, ſeu ſpiritualis eſt*, qua internas noſtras malas paſſiones, inordinatos affectus, deſideria, inclinationes, vel averſiones, voluntatem item, & judicium proprium mortificamus. *Externa verò, ſeu corporalis eſt*, quæ in corpus noſtrum, vel quinque corporis ſenſus externos exercetur, quamquàm externa

na mortificatio ſenſuum internam ordinariè etiam connexam habeat, ab eáque prodeat; hoc ipſo, quòd, dum mortificationem alicujus externi ſensûs exercemus, non tam ſenſum externum, quàm internam paſſionem, inclinationem, deſiderium, vel averſionem, aut difficultatem utendi, vel non utendi aliquo ſenſu e. g. videndi, audiendi, guſtandi &c. mortificemus: ut proin mortificatio externa (propriè loquendô) potiùs in corporis caſtigatione externa e. g per flagella, cilicia &c. conſiſtat.

5. II. Dividitur in *activam*, & *paſſivam*. Illa eſt, quam ipſi voluntariè exercemus, nobiſmet eam inferendô. Hæc verò eſt, qua adverſitates, vel alia quæcunque tandem odioſa, vel adverſa ab aliis nobis illata, vel aliâ quacunque viâ, DEO diſponente, vel permittente nobis obvenientia æquanimiter amplectimur.

6. Quæritur II. Quàm præſtans, utilis, & meritoria ſit mortificatio, ſeu abnegatio ſuiipſius? Reſp. Mortificatio quævis, etiam minima, præſertim interna, valde præſtans, DEO valde grata, nobiſque mirè meritoria, & ad virtutes, vitæque perfectionem acquirendam ſummè utilis eſt. Reſponſio magis patebit ex iis, quæ in ſubſequentibus de quavis mortificatione in ſpecie dicemus. Interea ſolùm audiamus celeberrimum Aſcetam Bloſium *Inſtit. Spiritual. c. 2. De integra ſui abnegatione, atque mortificatione.* ſic ſcribentem: *Quando quis propter DEUM ſenſualitati, voluntatique propriæ, etiam in rebus minimis reluctatur, ac ſe mortificat, rem ipſi DEO magìs gratam facit, quàm ſi multos mortuos ad vitam revocaret.* Declarat id exemplô ſequenti: *Si duo homines in eodem itinere conſtituti, elegantem floſculum offenderent, quorum alter cuperet quidem illum decerpere, ſed meliùs deliberans diceret ſibi ipſi, dimitte eum propter DEUM: alter verò nihil præmeditatus carperet florem, iſte quidem ſimpliciter decerpendô non peccaret, ſed ille propter Deum dimittendô florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta eſt diſtantia cæli à terra.*

7. In Vitis Patrum legitur, quòd quidam ex antiquis Patribus, ut nimiam ſui mortificatio-

cationem moderaretur, rogatus reſponderit: *Mihi credite, Filii! ſi locus, ſtatus & conditio Beatorum in cœlis dolorem aliquem admitteret, profectò hoc unicum dolerent maximè, quòd graviores affligendi ſe, & mortificandi occaſiones non quæſiverint.*

8. Textus de præſtantia & utilitate mortificationis tam ex ſacra Scriptura, quàm SS. Patribus copiosè adferri poſſent, qui amore brevitatis hîc omittuntur. *Hoc eſt ſalvationis noſtræ principium* (ait S. Bernardus *Serm. 2. de Circum.*) *cùm incipimus reſpuere, quod diligebamus: dolere, undè lætabamur: amplecti, quod timebamus: ſequi, quod fugiebamus: optare, quod contemnebamus.* Quod ſalutis noſtræ principium eò magis firmabitur, & augebitur, quò magis ac ſæpiùs nosmetipſos mortificamus, & abnegamus, ùt pluribus in locis teſtatur Thomas Kempenſis, ùt *Lib. 1. de Imitat. Chriſti. cap. 25. Ibi homo plùs proficit, & gratiam meretur ampliorem; ubi magìs ſeipſum vincit, & in ſpiritu mortificat.* Et *Lib. 3. cap. 44.* inquit: *Verus profectus hominis eſt abnegatio ſuiipſius.*

9. Quòd verò Mortificatio tantopere placeat DEO, ratio eſt; quia, dum nosmetipſos propter DEUM mortificamus, & abnegamus, actum mortificationis exercendô, re, & effectu oſtendimus, nos DEUM verè, ſincerè, & plùs, quàm nosipſos, vel alias creaturas amare, hoc ipſo, quòd ad beneplacitum & voluntatem ipſius adimplendam, ſeu ad placendum eidem, amore ipſius agamus, vel patiamur aliquid, quod noſtræ perverſæ naturæ, vel amori proprio noſtræque paſſioni contrarium, difficile, & adverſum eſt; vel econtra, quòd vitemus, aut omittamus aliquid, quò amor proprius, ſenſualitas, paſſio, affectus &c. fertur, & inclinat: quod DEO utique ſummopere placet, & quidem eò magis, quò major difficultas in actu mortificationis ex natura rei invenitur; quia, quò hæc major, eò majus etiam ſignum veri amoris erga DEUM, majórque abnegatio amoris proprii exhibetur: ſic enim nos habendô eo ipſo DEUM appretiativè plùs, quàm nosipſos, vel alias creaturas æſtimamus, & amamus, eúmque propterea nobis, & aliis pro-

proprióque amori, & paſſionibus præponimus: unde in quavis mortificatione ſemper implicitè includitur verus, & realis amor DEI, trahens ſecum meritorum, & aliarum gratiarum divinarum retributionem; præſertim ſi præcisè vel ſaltem principaliter, propter DEUM, vel ad ei placendum, ejúsque voluntatem Divinam adimplendam mortificatio, ſeu abnegatio ſuiipſius exercetur.

10. Ratio autem, cur hæc nobis adeò meritoria & utilis ſit, inter alias potiſſimùm duplex eſt: *tum* quia, quò magis aliquid DEO placet, eò magis nobis meritorium eſt, conſequenter cùm juxta mox dicta, quævis etiam minima mortificatio DEO ſummopere placeat, etiam maximopere nobis meritoria eſt: *tum* quia per frequentem mortificationem, & abnegationem perverſæ noſtræ naturæ id, quod ad peccata nos potiſſimùm pertrahit, & econtra à virtutibus, præſertim DEI amore & unione, potiſſimùm impedit; inordinatas nempe paſſiones, voluntatem, & amorem proprium ſubjugandô debilitamus, & ſucceſſivè eradicamus; ſícque tam ad peccata vitanda, quàm virtutes exercendas, conſequenter ad perfectionem, & unionem cum DEO acquirendam ſemper magis apti, & habiles reddimur.

11. Ex quo colligetis, Chariſſimi! quantum æſtimare debeatis quodvis etiam minimum mortificationis genus, & quantum laborare, & pugnare vos oporteat, ut per actus frequentatos ſanctam praxim, & habitum acquiratis; ſæpiùs in die, etiam in modicis, vos mortificandi; præſertim, cùm plurimæ occaſiones quotidie ſe offerant tam internæ, quàm externæ mortificationis, & quidem exercendæ absque omni indiſcretione ſinè ullo corporis vel ſanitatis nocumento, ac ſinè aliorum negotiorum impedimento, nemine etiam advertente, dummodo pia ſedulitate attendamus, ac inſpirationi Divinæ, monitísque Angeli Cuſtodis auditum præbeamus.

12. Exempla practica mortificationis in- & externæ plura adducemus per decurſum: interea ex S. Dorotheo *Doctrinâ 1.*

*de Renuntiat.* lubet adducere textum varimodè nos inſtruentem de hac materia hîs verbîs: *Obambulat aliquis, & quidpiam conſpicatus perſuadetur à cogitatione, ut id advertat: at is cogitationi, & non bona perſuaſioni repugnat. Rurſum invenit quis nugîs, & variîs rumoribûs occupatos, perſuadet, ut ſe quoque turbæ immiſceat, & verba pariter inſerat; negat, id ſe acturum, & averſus aliò propriam voluntatem abſcindit. Item ſuccurrit ulli, ut coquum adeat, interrogétque, quid paret obſonii? non adit, ac ſe cohibet. Cernit aliquid in culina, quis illud attulerit? ſolicitatur interrogare, comprimit appetitum, & vocem, & nihil percunctatur: ſicque, dum parva quæque præcidit, ſenſim quæcunque præcidere advenientia conſueſcit, & jam ſumma cum requie, quidquid factum fuerit, eo ita contentus eſt, ac ſi ad vota ſua eveniſſet. Advertite igitur, quantùm puſillum hoc proficere nos faciat.*

13. Ex quo colligere eſt, quàm variè, & frequenter, grandi cum beneplacito Divino, merito, & utilitate veſtra in obviis quibúsque, ac minimis vos, inclinationes, paſſiónésque veſtras mortificare, & abnegare poſſitis, dummodo amore DEI ſanctâ curâ, ac deſideriô eidem placendi, huic ſanctæ praxi attendatis.

14. Quæritur III. An Mortificatio æqua & rationabilis ſit? Reſp. Mortificatio, & abnegatio ſuiipſius, ſuarúmque paſſionum etiam ſummè æqua, juſta, & rationabilis eſt; cùm enim perverſa noſtra natura, ejúsque inordinatæ paſſiones ex ſe inclinent, & ferantur in id, quod malum, iniquum, rationi, virtuti, & ſapientiſſimæ, ſimúlque juſtiſſimæ legi, voluntati, & beneplacito Divino contrarium eſt; econtra verò declinent, abhorreant, & averſionem habeant ab illo, quod bonum, rectum, & juſtum, ac rationi, virtuti, legi, & voluntati Divinæ conforme eſt; utique ſummè æquum, juſtum, & rationabile eſt, ut per mortificationem, ſive per virtuoſam vim, & violentiam cohibeantur ab illo, ad quod tam malè inclinant, & feruntur: econtra adigantur ad illud, à quo tam perverſè declinant.

15. Accedit, quod non ſit major inimicus DEI, & animæ no-

noſtræ, quàm perverſa noſtra natura cum ſuis inordinatis paſſionibus, utpote quæ Deum toties, ac tantopere offendit, ac animæ nocuit, prona ſemper DEUM offendere, animæ nocere, eámque perdere: ergo ſummè æquum, dignum, & rationabile eſt, ut contra peſſimum hunc inimicum pugnemus, & certemus, eúmque omnibûs modîs mortificemus, & moleſtemus. *Cadat, & conteratur* (inquit ex S. Bernardo Alphonſus Rodriquez *Part. 2. tr. 1. cap. 4.*) *inimicus iſte, contemptor DEI, amator ſui, amicus mundi, ſervus diaboli: quid tibi videtur? certè, ſi rectè ſentis, mecum dices: Reus eſt mortis, crucifigatur, crucifigatur.*

16. Quæritur IV. An Mortificatio, & qualiter ſit neceſſaria? Reſp. Mortificatio, & abnegatio ſuiipſius, ſaltem interna, inſuper abſolutè, & inevitabiliter, & quidem quotidie ſæpius neceſſaria eſt, non ſolùm ad virtutes, perfectionem Religioſam, verámque animi quietem acquirendam; ſed etiam ad peccata vitanda, & præcepta ſervanda. Eſt unanimis, ac indubitata doctrina SS. Patrum, & Aſcetarum. Patétque ex variis Scripturæ textibus. Sic *Gen. 4. ℣. 7.* Deus mandavit mortificationem inordinati appetitûs, ſeu malæ paſſionis illîs verbîs: *Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius*, mortificandô ſcilicet, & abnegandô eundem. Chriſtus quoque neceſſitatem hanc breviter oſtendit illîs ſummè ponderosîs verbîs: *Luc. 9. ℣. 23. Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Et *Matth. 11. ℣. 12. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Idipſum manifeſtat Paulus *Rom. 8. ℣. 12. & 13. Fratres debitores ſumus non carni, ut ſecundùm carnem vivamus; ſi enim ſecundùm carnem* (id eſt ſecundùm carnalia deſideria, paſſiones, & affectus) *vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Unde monet ad Coloſſ. *3. ℣. 5. Mortificate ergo membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram.* Et de ſeipſo fatetur *1. ad Corinth. 9. ℣. 27. Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar.* Ecce timuit S. Paulus, ſe à Deo

reprobatum iri, niſi corpus, ejúsque inordinatos affectus caſtigaret, & mortificaret.

17. Ratio eſt, quia ex dictis natura noſtra per peccatum Adæ adeò perverſa, & inverſa exiſtit, ut ejusdem paſſiones, inclinationes, affectus, & ſenſus à natura ferme omnes mali, vel inordinati ſint ab eo, quod DEUS, virtus, & ratio exigit, abhorrentes, & econtra ad id, quod DEO, & virtuti contrarium eſt, proclives; quippe *Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua, Gen. 8. ℣. 21.* & inceſſanter *caro concupiſcit adversùs ſpiritum, ſpiritus autem adversùs carnem, ad Galat. 5. ℣. 17.* Accedit, tum quòd dicta perverſa noſtra natura inſuper in plurimis malè habituata, & aſſueta ſit: tum quia etiam malum exemplum aliorum jugiter oculis oberrat, & ad ſequelam trahit: tum quia dæmon inceſſanter nos tentat, & millenis occultis fraudibûs, etiam ſub ſpecie boni, ad malum perducere conatur, ac econtra à bono retrahere. Quibûs ſtantibûs utique abſolutè & inevitabiliter neceſſarium eſt, quaſi continuò, aut certè frequentiſſimè attendere, & pugnare contra dæmonem, & perverſam naturam noſtram, ejusdem malas paſſiones mortificandô, abnegandô, & vi quadam ſanctâ ſubjugandô. Hoc enim niſi jugiter faciamus, procul dubio frequenter in noxia labemur, nec ad ſolidam virtutem, minùs ad Perfectionem Religioſam pertingere poterimus.

18. Dicitur autem notanter in Reſponſione *n. 16.* data *& quidem quotidie ſæpius:* quia enumerati hoſtes, videlicet *1.* natura noſtra perverſa cum ſuis malis paſſionibus, *2.* contractus malus habitus, ſeu mala conſuetudo, *3.* malum aliorum exemplum, & *4.* diabolus nunquam pacem nobiscum ineunt, ſed quotidie frequenter, & variè nos impugnant ad malum inclinandô, & avertendô à bono, quibus proin quotidie etiam reſiſtere, eásque repellere, mortificare, & abnegare oportet, propterea rectè dicit *Job. cap. 7. ℣. 1. Militia eſt vita hominis ſuper terram:* quia videlicet ſemper pugnare, & certare oportet,

nos-

noſmetipſos abnegandô, & mortificandô: prout nos Doctor gentium edocet, admonetque *2. ad Corinth 4. ỳ. 10.* quippe *Semper mortificationem JESU in corpore noſtro circumferentes.* In hac vita corpus & facta carnis ſpiritu mortificare quotidie, affligere, frænare &c. hæc eſt actio noſtra, hæc militia noſtra. Ne verò quiſpiam ab hoc neceſſario mortificationis jugiter faciendæ exercitio abſterreatur,

19. Quæritur V. Num Mortificatio inſuper etiam ſit facilis & jucunda? Reſp. Mortificatio & abnegatio ſuiipſius non tantùm ſummè præſtans, DEO grata, nobis utilis, ac neceſſaria (ùt dictum) ſed inſuper facilis, & jucunda eſt; prout Magiſtri Aſcetos paſſim docent, & fatentur ii, qui exercitio Mortificationis dediti ſunt. Tametſi verò ab initio nonnihil difficilis, & moleſta appareat, ſucceſſivè tamen facilis, & jucunda accidit; utpote conſolationes, dulcem animi quietem, & gaudium ſpirituale permixtas, & ſubſequentes habens, juxta dicta ſuperiùs *Cap. 1. § 4. quæſtiô 1. & 2.* quæ omnia lege, & relege. Quibus adde Climacum *Grad. 4.* ſic ſcribentem: *Initium quidem mortificationis, vel membrorum corporis, vel animæ voluntatis labor eſt. Medium verò interdum labor, interdum requies. Finis autem jam omni motûs perturbatione, omníque laboris ſenſu vacat.* Et ùt ait S. Cyprianus *Libr. de Diſcipl. & bono Pudic. Voluptatem viciſſe, voluptas eſt maxima, nec ulla major eſt victoria, quàm ea, quæ è cupiditatibus refertur.* Siquidem *reſiſtendô paſſionibus invenitur vera pax cordis, non autem ſerviendô eis,* inquit Thomas Kempenſis *Lib. 1. c. 6.*

20. Quare Chariſſimi! nullatenus habetis, unde ab hoc animæ plurimùm conſolatorio, atque ad Perfectionem Religioſam acquirendam adeò utili, & inevitabiliter neceſſario Mortificationis ac propriæ abnegationis frequenti, quin quotidiano exercitio abſterreamini. Credite firmiſſimè, & pro certo infallibili principio menti bene imprimite illud Thomæ Kempenſis *Lib. 1. cap. 25. In tantum proficies, in quantum tibi ipſi vim intuleris,* (ſive quod idem

eſt)

eſt) in quantum te mortificaveris, & abnegaveris, tantùm, nec plùs nec minùs in Perfectione & virtutibus progredieris; niſi enim frequenter, & quaſi continuò vos in mortificatione exercueritis, certò juxta inordinatas veſtras paſſiones, inclinationes, affectus, pravos habitus, & malas conſuetudines jugiter vivendô, in bono ſemper deficietis: econtra verò in vario malorum genere proficietis,ſi non graviter peccaminoſi, ſaltem verè tepidi, & vel ideo ob magnum ſalutis periculum planè miſeri; inſuper omni vera pace, & gaudio mentis deſtituti, ſpiritu afflicti, turbati, inquieti &c. Creditote D. Paulo, nedum ad Romanos, ſed ad vos quoque ſcribenti, *ſi ſecundùm carnem* (id eſt ſecundùm perverſam carnalem naturam, ejúsque malas paſſiones) *vixeritis, moriemini* (morte ſcilicet animæ) *Si autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Rom. 8. ℣. 13.* videlicet vitâ animæ per gratiam, quæ in vobis erit eò amplior, quò magis mortificaveritis membra veſtra.

## §. II.

## *De Mortificatione externa.*

21. QUæritur I. Quid ſit Mortificatio externa? Reſp. Propriè loquendô, Mortificatio externa eſt illa, qua quis ex motivo ſupernaturali corpus ſuum affligit, & caſtigat. Patet definitio ex terminis. Dicitur autem *propriè loquendô*; quia, quamvis etiam quinque ſenſuum mortificationes paſſim dicantur externæ, attamen non omnes propriè tales, id eſt *externæ* mortificationes dici poſſunt; eò quòd, dum ſenſum aliquem externum mortificamus, plerumque non tam ipſum ſenſum externum, quàm internam paſſionem, inclinationem, affectum, vel averſionem, & dif-

difficultatem utendi, vel non utendi ſenſu v. g. videndi, audiendi, tangendi &c. mortificemus, juxta dicta ſupra *num.* 4. ut proin mortificatio externa propriè talis illa duntaxat ſit, qua corpus affligitur, & caſtigatur, e. g. flagellis, ciliciis, rigidis veſtimentis, vigiliis, jejuniis, calore, frigore &c.

22. Dicitur autem *ex motivo ſupernaturali*, pœnitentiæ v. g. vel ex amore DEI, aut timore peccati, ùt ſi quis cilició corpus caſtigat, ut carnem rebellem coërceat, ne peccet, & infinitè amabilem DEUM offendat, vel ſi quis flagellis illud diverberat, ut ob peccata commiſſa pœnitentiam agat &c.

23. Quæritur II. An, & qualiter Mortificatio externa ſit utilis, & neceſſaria? Reſp. Mortificatio externa, ſi debita cum diſcretione fit, DEO valde grata, & ſe mortificanti utilis, meritoria, ac nonnunquam etiam neceſſaria eſt; præſertim, ſi ex præſcripto Superiorum, vel ſaltem cum præſcitu, & conſenſu illorum, vel Confeſſarii fit. Reſponſio patet ex dictis ſupra *num.* 6. de Utilitate &c. Mortificationis in genere. Confirmatur præterea exemplis ferè omnium Sanctorum; qui varia propter DEUM Mortificationis opera, & quidem nonnulli horrenda exercuerunt, ex motivo variarum virtutum, tum amoris DEI, præſertim etiam compaſſivi erga Chriſtum paſſum; tum pœnitentiæ ob peccata ſive aliena, ſive propria, etiam minima; tum ad refrænandam petulantiam carnis, ne hæc concupiſceret adverſùs ſpiritum, idque cum magno meritorum & perfectionis incremento, ùt uberiùs videre, & legere eſt in vita Sanctorum.

24. Dicitur in Reſponſione notanter: *ac nonnunquam etiam neceſſaria*; cùm enim nullus ſinè peccato ſit, ómneſque jubeamur agere fructus pœnitentiæ, & quidem dignos, id eſt, proportionatos peccatis commiſſis juxta illud *Luc.* 3. ℣. 8. *Facite dignos fructus pœnitentiæ*; ac præterea graviores nonnunquam, præſertim in juventute, occurrant tentationes carnis, per mortificationem edomandæ, ac repellendæ, neceſſe erit, ut ſubinde externam mortificationem adhibeamus.

mus. Hinc concludit, & monet S. Paulus *ad Coloſs. 3. ℣. 5. Mortificate ergo membra veſtra.* Et quod verbis docuit, etiam factis ſe comprobâſſe oſtendit 2. *Cor. 9. ℣. 27.* inquiens: *Caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo.* Accedit, moraliter vix poſſibile eſſe, quin ſtante corrupta natura noſtra, & fomite peccati in peccata varia, præſertim carnis labatur ille, qui ex ſenſualitate, & amore proprio corpus externè nunquam mortificat, ſed in omnibus univerſim, puta in victu, & veſtitu, in ſomno, & quiete, ac aliis juxta ſenſualitatem delicatè, & molliter illud tractat; præſertim, cùm hujusmodi multùm ſenſualibus hominibus DEUS copioſiores, & ſpeciales gratias ſubtrahat; dæmon verò majorem poteſtatem in ipſos exerceat. Unde S. Thereſia dixiſſe fertur, nullum etiam valetudinarium, & debilem eſſe debere, qui non ſubinde aliqua (ſubintellige cum debita diſcretione, & pro tali ſtatu proportionata) mortificationis externæ opera exerceat.

25. Dicitur ulteriùs in reſponſione notanter: *ſi debita cum diſcretione fiat:* diſcretio ſiquidem in omnibus eſt mater virtutum, quæ ubi deficit, jam virtus eſſe deſinit. Præcipuè verò diſcretio adhibenda eſt, ne quis per graviora mortificationis externæ opera ſanitatem notabiliter deſtruat, vel ſe inhabilem reddat ad obedientiæ, & alia Religionis munera perficienda. Nec attendenda in hoc ſunt exempla Sanctorum, extraordinaria mortificationis externæ opera exercentium; quia hæc ex ſpeciali inſtinctu Spiritûs S. facta ſunt; ut proin eorum opera in hoc ordinariè magis admiranda, quàm imitanda ſint.

26. Additur denique: *præſertim ſi ex præſcripto Superiorum, vel ſaltem cum præſcitu, & conſenſu illorum, aut Confeſſarii fit.* tum quia per hoc ſecurè evadimus vitium indiſcretionis, nec non deceptiones diaboli, quæ ſubin in uſu mortificationum ex propria voluntate aſſumptarum intercurrere poſſunt; tum quia, quæ de mandato, vel voluntate Superiorum

rum

rum ex virtute obedientiæ fiunt, de certa voluntate Divina fiunt, undéque DEO longè gratiora, & nobis magìs meritoria evadunt.

# CAPUT VI.

## De Mortificatione Senſuum externorum.

POſt Mortificationem externam in genere, meritò progredimur ad Mortificationem externam in ſpecie, videlicet quinque ſenſuum externorum; itaque ponitur

### §. I.

### *De Mortificatione Visûs.*

1. QUæritur I. Quid, & quàm utilis, & neceſſaria ſit Mortificatio visûs ſive oculorum? Reſp. I. Eſt ea, qua propter DEUM oculos cohibemus à videndis illicitis, periculoſis, ſeu ad peccatum allicientibus, à fœdis item, indecentibus, curioſis, & inutilibus, ac ſæpe etiam ab indifferentibus, & ſecundùm ſe licitis; vel econtra, qua oculos adigimus ad ea videnda, quæ nobis ſunt contraria, in ſe tamen licita. Deſcriptio hæc ex ſe clara eſt, patebìtque magìs ex praxi, & actibus, quibus ejusmodi mortificationes exercentur, infra *à num. 6. & ſeqq.* adducendis.

2. Reſp. II. Mortificatio visûs, ſeu oculorum Deo grata, nobìsque meritoria, & ſæpe etiam obligatoria, ac neceſſaria eſt. Patet reſponſio ex rationibus *Cap. præced. de Mortificatione in genere à num. 6.* al-



Digitized by Google

legatis. quæ omnia ibi dicta etiam de mortificatione viſûs, utpote ſpecie illius, intelligenda ſunt. Ulterior ratio eſt; quia oculus valde periculoſum membrum eſt ad peccata, præſertim luxuriæ, facilè, & frequenter alliciens; cùm oculi, & cordis magna mutuò ſympathia ſit, ita, ut ex viſu facilè oriatur concupiſcentia: at verò *Concupiſcentia, cùm conceperit, parit peccatum. Jacob. 1. ℣. 15.* quod innumeri, etiam ex aliàs ſanctis, & piis animabus, lamentabili experti ſunt exemplô. Profectò David, vir aliàs ſecundùm cor DEI, tam turpiter non cecidiſſet, ſi oculos in Bethſabeam non conjeciſſet: neque Salomon, nec Samſon, nec depravati illi Senes *Daniel. 13.* in tantum præcipitium corruiſſent, ſi ille à fœmina alienigena, iſte à Dalila, hi verò à Suſanna oculos cohibuiſſent.

3. Accedit, quòd per immortificatum, vagabundum, & liberum oculorum uſum in mente quaſi innumeræ, vanæ, aliæque variæ generentur ſpecies, quibûs illa mirè diſtrahitur, à debita devotione retrahitur, ipſæque cogitationes piæ ita impediuntur, vel extinguuntur, ut mens ab his abrepta ad pia cogitanda, vel meditanda ſucceſſivè vix ampliùs habilis, non niſi terrenîs, vanîs, curioſîs &c. occupata maneat. Ut proin David meritò tam ardenter roget DEUM: *Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Pſalm. 118. ℣. 37.*

4. Ob idem periculum, & damnum incuſtodiæ oculorum venit, quòd nullus legatur Sanctorum, nec alius quiſquam virtutum, & perfectionis verus amator, ac ſectator fuiſſe, cui cuſtodia, & mortificatio oculorum cordi non fuit, & curæ maximæ; inter hos non immeritò adducitur S. Petrus de Alcantara, qui mortificationi viſûs adeò erat deditus, ut per integrum annum in quadam cella habitans ignoraverit, ex qua materia laquearia ſuæ cameræ eſſent, & poſt tres annos in Conventu emenſos fratres ſuos, quibus convivebat, non à viſu, ſed ex ſolo noverit auditu, ſive loquela.

5. Quæritur II. Qualiter & quando in praxi oculos mortifica-

ficare, & cohibere oporteat? Reſp. Quamvis ubique, & in quavis occaſione oculorum mortificatio utiliter practicetur, in ſequentibus tamen præcipuè adhibenda eſt; videlicet

6. *Primò.* Cohibeantur oculi, ne unquam aſpiciant inhoneſtas partes nudas corporis, ſive alterius, ſive proprii ſexûs perſonarum, etiamſi teneræ, & innocentis ætatis forent. Hujusmodi enim partium plenè deliberatus aſpectus, ſi laſcivô animô fit, ſemper peccatum grave eſt, ſi absque tali animo, ex levitate, vel curioſitate contingit, ordinariè peccatum leve eſt.

7. *Secundò.* Ob eandem ferè rationem cohibere, & mortificare oportet oculos, ne memoratas partes etiam in ſtatuis, picturis, & imaginibus aſpiciant; tales enim figuræ ſunt vera diaboli retia, ad capiendas incautas animas expanſa: éſtque in illis tanta occulta vis ad malum inclinans, ut teſte Ariſtotele *Lib, 7. Polit.* etiam ab ipſis Ethnicis prohibitæ fuerint imagines ſive picturæ, quæ incitamento ad libidinem eſſe potuerunt.

8. *Tertiò.* Mortificandi ſunt oculi, ne unquam etiam in proprio corpore hujusmodi partes ſinè vera neceſſitate & rationabili cauſa aſpiciant, idque ob rationem jam repetitam.

9. *Quartò.* Quantùm prudenter poſſibile, fugiendus eſt aſpectus in faciem cujusvis etiam honeſtæ fœminæ præſertim formoſæ, juxta monitum Spiritûs ſancti: *Eccli. 9. ℣. 5. Virginem ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius*: eſt ſiquidem *Mulierum conſpectus*, ait S. Nilus Abbas *Orat. 2. adversùs vitia, ſagitta venenô illita, quæ ferit animum, & venenum immittit, &, quò diutiùs manet, eò magis vulnus computreſcit.* Mira ſunt, quæ ſancti de fugiendo aſpectu mulierum ſcripſerunt, & in hoc genere mortificationis egerunt; aliqui per totam vitam alterum ſexum ſecundùm faciem non conſpexerunt, aliis nec matrem propriam, nec ſorores aſpicere auſis.

10. *Quintò.* Quamvis ſubinde mulierem aſpicere, vel circumſtantiæ prudenter admittant, vel occaſionaliter,



Digitized by Google

aut ſubitò contingat, tamen indiſpenſabiliter oculi in eo mortificandi, & cohibendi ſunt, ne unquam oculi figantur in faciē mulierū. Ita ſuadent, & monent ferè omnes Sancti, & Aſceſeos Doctores, ac meritò practicant cuncti virtutis, caſtitatis, & honeſtatis amatores. *Oculi veſtri* (inquit S. Auguſtinus *Reg. ad ſervos DEI*) *etſi jaciuntur in aliquam fœminarum, figantur in nulla.* Ratio eſt; quia, qui oculos in faciem fœminæ figit, ordinariè aliquale ſaltem periculum incurrit; ut proin in hoc oculi indiſpenſabiliter mortificandi ſint. Exemplum inſigne in hoc dedit S. Joannes Evangeliſta, qui D. Birgittæ, illuminatiſſimos ad Solis inſtar habens oculos, apparens dixit, ſe tantam oculorum claritatem à DEO ideo in cœleſte præmium tuliſſe, quia illos nunquam in faciem B. V. MARIÆ fixerat à tempore, quo poſt Aſcenſionem Chriſti eidem cohabitavit.

11. *Sextò.* Valde utiliter, & meritoriè avertuntur oculi etiam à ſplendido, ac ornato veſtitu mulierum juxta monitum Divinum *Eccli. 9. ℣. 8. Averte faciem tuam à muliere compta.*

12. *Septimò.* Arcendi ſunt oculi â quibuscunque ſordibus, & rebus fœdis, ac turpibus, idque non tam ex naturalis nauſeæ impulſu, quàm honeſtatis etiam, & puritatis amore.

13. *Octavò.* Mortificandi ſunt oculi, ne voluntariè circumvagentur tempore Divinorum, celebrandæ Miſſæ e. g. recitandi Breviarii, vel aliarum orationum in- & extra chorum; quia voluntaria curioſitas, & evagatio oculorum inter Divina, voluntariam diſtractionem cauſat; indéque ejusmodi oculorum circumvagatio culpâ non caret: éſtque inſuper etiam contra reverentiam ſummè debitam Divinæ Majeſtati, cum qua tempore Divinorum agimus, & loquimur.

14. *Nonò.* Singulariter mortificatos tenere debetis oculos Chariſſimi! in publicis proceſſionibus, ac ejusmodi piis functionibus, ſicut etiam, dum aliàs publicè incedendum, aut coram Religioſa communitate comparendum eſt, idque propter bonum exemplum, & ad ma-

magnam ædificationem proximi.

15. *Decimò.* Valde meritoriè cohibentur oculi à deliberato aſpectu rerum merè curioſarum, ſeu quas videre nulla neceſſitas, nec aliqua utilitas, vel ratio, ſed mera curioſitas eſt.

16. *Undecimò.* Grandi cum merito, & beneplacito Divino mortificantur oculi, ſi amore DEI cohibentur ab aſpectu illarum, etiam ſolummodo indifferentium, & in ſe licitarum rerum, ad quas videndas ſpecialis pruritus, & inclinatio naturæ habetur, ac ex quorum viſu gaudium, & oblectatio percipitur, éſtque mortificatio hæc magìs, vel minùs meritoria, Deóque grata, quò eſt major, vel minor inclinatio, pruritus, & deſiderium ejusmodi objecta videndi, indéque ſecutura oblectatio, qua quis ſe privat ex virtute, & propter DEUM.

17. Et, quoniam nemo eſt, qui non ſæpe, aut ferme quotidie aliquam ejusmodi inclinationem, & impulſum hoc vel illud videndi, huc, vel illuc circumſpiciendi &c. ſentit, ſanè plurimæ nobis ſuppetunt occaſiones uſum oculorum mortificandi, indéque DEO placendi, & merendi, variáſque gratias Divinas exinde acquirendi; quamvìs enim ex bono fine, ùt e. g. ad refocillandam aliqualiter naturam, ſtudio, labore &c. defatigatam, eámque aptam reddendam, vel conſervandam pro debito DEI ſervitio obeundo &c. liceat ſubinde, ac conveniens ſit, ſicut alios ſenſus, ita etiam ſenſum viſûs honeſta oblectatione recreare; attamen extra has circumſtantias plurimæ aliæ dantur occaſiones mortificandi ſenſum viſûs, & quidem abſque omni indiſcretionis vitio, & ſanitatis jacturâ, ídque nemine ſciente, & advertente, conſequenter magna cum ſecuritate, abſque omni vanæ gloriæ periculo, indéque puriſſima cum intentione ſoli DEO placendi.

18. Jucundum profectò legere eſt, quàm ſolertes in hoc fuerint, quantáque inſuper ſancta fraude uſi ſint veri amici DEI, fervidíque virtutum, & mortificationis amatores, qui nemine ſciente, & advertente, ſed ſolo DEO, & cælo ſpectante, variè ſenſum viſûs mortificâ-

tificârunt. Sunt, qui in venationibus ibi, ubi videre, & aſpicere ſumma foret jucunditas, amore DEI oculos claudunt; alii in comœdiis, & ſpectaculis tunc, quando viſu magis dignum, pulchrúmque objicitur, oculos avertunt: alii accurrentibûs cæterîs ad feneſtram prætereuntes, aliáque, quæ fortè accidunt, videndi causâ, equidem accurrunt, ſed tamen ſe cohibent, ita ut ea non videant: alii in ſpectandis palatiis, ædificiis, hortis, & raritatibus circumeunt quidem cum reliquis, ſed, ubi viſu magis digna occurrunt, oculos avertunt: alii amore DEI aliquot certas horas, dies, vel ſeptimanas per feneſtras domûs, vel cameræ ſuæ non proſpiciunt: alii alios ejusmodi actus mortificationis, quos piè ingenioſus, & ſanctè aſtutus amor DEI, ac deſiderium eidem placendi facilè ſuggerunt, faciunt magno cum beneplacito Divino, magnóque ſui merito nec ſinè magna animi conſolatione, quæ poſt factam mortificationem, & obtentam ſui victoriam plerumque longè major ſentitur, quàm erat difficultas in mortificatione occurrens; cùm quamlibet paſſionum, & ſenſuum mortificationem certa ſequatur conſolatio, quæ hoc ipſo, quòd ſpiritualis, & ab alto ſit, ſenſualem difficultatem longè ſuperat.

19. *Duodecimò.* Denique valde bona eſt ea mortificatio oculorum, qua illos dirigimus ad videnda in ſe licita quidem, & honeſta, ſed paſſionibus noſtris, & naturæ adverſa; e. g. habes ab aliquo mentem ita averſam, ut illum ne quidem aſpicere te poſſe putes, tamen amore DEI, pacis, & charitatis benignîs, & pacificîs oculîs illum aſpicis: ubi nonnunquam actus heroicus exerceri poterit.

§. II.

## §. II.

## *De Mortificatione auditûs.*

20. Quæritur I. Quid, & quantæ utilitatis, & neceſſitatis ſit Mortificatio auditûs? Reſp. I. Eſt illa, qua aures cohibemus ab audiendis illicitis, periculoſis, nocivis, inutilibus, curioſis, ac ſubinde etiam à licitis, & indifferentibus: vel econtra, qua aures præbemus ad audiendum licitum, & rectum, nobis tamen auditu difficile, vel tædioſum. Definitio hæc non indiget declaratione, quia ex terminis patet; patebitque adhuc magis ex praxi, & actibus *num. 23. & ſeqq.* paulò poſt adducendis.

21. Reſp. II. Mortificatio auditûs DEO valde grata, nobis utilis, & meritoria, ac ſæpe etiam obligatoria ac neceſſaria eſt. Ratio reſponſionis eadem eſt, quæ pro mortificatione viſus ſupra *num. 3.* fuit aſſignata; enim verò ſicut per viſum, ita per auditum tranſeunt ſpecies ad ſenſum internum, ac mentem obruunt; conſequenter ſi non debitè mortificatur, aut cohibetur auditus, ſed pro libitu dictis, & narrationibus obviè quibuscunque præbetur, mens innumeris quaſi repletur ſpeciebûs, quibûs mirè diſtrahitur, ſæpe turbatur, inquieta redditur, atque à debita devotione, & attentione inter orandum, meditandum &c. impeditur. Præterea ex immortificato auditu perſæpe excitantur paſſiones ad malum impellentes, & à bono retrahentes.

22. Quæritur II. In quibus, & quomodo mortificatio auditûs, ſive aurium in praxi poſſit, aut debeat exerceri? Reſp. Quamvis in plurimis magno cum beneplacito Divino, & noſtro merito mortificare poſſimus auditum, tamen ſpecialiter id practicè fieri oportet in ſequentibus:

23. *Primò.* Quantum in poteſtate noſtra eſt, cohibendæ ſunt aures, ne unquam audiant verba, vel cantilenas ama-

amatorias, aut diſcurſus obſcœnos, etiam jocosè duntaxat, vel ingeniosè tectô modô propoſitos; tales enim diſcurſus audienti ordinariè, ſi non graviter nocivi, ſaltem graviter periculoſi ſunt, cùm audientem peccati gravis reum faciant, ſi animô laſcivô illis attendat. Unde & à SS. Patribus vocantur *venenum animæ.* Monet propterea Spiritus ſanctus *Eccli. 28. ℣. 28. Sepi aures tuas ſpinis, linguam nequam noli audire.* Quare Chariſſimi Tyrones Religioſi! ſi ſuo tempore cum & inter ſæculares converſandô, hujusmodi diſcurſus moveri vobis contingat, vel omnino, ſi prudenter poteſtis, diſcedite, vel diſcurſum pia quadam dexteritate interrumpentes aliò divertite: vel, ſi neutrum poteſtis, dimiſsîs verecundè oculîs, ſanctam diſplicentiam oſtenditote.

24. *Secundò.* Neceſſariò aures avertendæ ſunt à graviter detrahentibus famæ alterius, etiamſi res vera, occulta tamen ſit; quia juxta Theologos audire talia peccatum eſt, niſi conſilii, vel alia ex juſta cauſa fiat.

25. *Tertiò.* Cohibendæ ſunt aures à murmurationibus, & malè loquentibus de proximo, præſertim verò de Superiore; quia ſicut ita loqui, ita etiam audire contra charitatē eſt; niſi iſtud ex juſta & rationabili cauſa fiat. Optimum foret in tali caſu, ut, ſi commodè, & prudenter poteſtis, apud ejusmodi oblocutores proximi facta, vel dicta, aut ſaltem intentionem illius excuſetis, & bene interpretemini: ſecus verò diſcurſum divertere, & ita vos exhibere ſtudete, ut (ſervatis tamen modeſtiæ, & civilitatis legibûs) alii advertant, vos illibenter audire malè loquentes de proximo, ſequentes exemplum Davidis, narrantis de ſe ipſo *Pſalm. 100. ℣. 5. Detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar.*

26. *Quartò.* Inſignis, & Deo maximè grata eſt ea auditûs mortificatio, qua quis à malè loquentibus de ſuo inimico, vel adverſario aures avertit, & illum modô immediatè dictô ex corde excuſat, vel defendit: cùm enim perverſæ naturæ noſtræ ſummopere gratum ſit, audire malè loquentes de

ini-

inimicis noſtris, utique DEO ſummè gratum erit, ſi in hoc mortificetur perverſa natura, & demandata à Chriſto charitas etiam erga inimicos exerceatur. In quo præclarum exemplum præbuit S. P. Noſter Franciſcus, qui nunquam paſſus eſt, quòd aliquis loqueretur ſiniſtrè contra inimicos, & perſecutores Ordinis ſui.

27. *Quintò.* Cohibere oportet aures ab adulantibus, & laudantibus nos: hoc ipſo enim, quòd quis tales libenter audiat, gloriam ſoli DEO debitam ſibi quodammodo attribuit, quod admodum diſplicet DEO; dicenti: *Gloriam meam alteri non dabo. Iſa. 42. ℣. 8.* Quare ſi laudamini Chariſſimi! vel aures avertite, vel diſcurſum aliò divertite, aut bene facta veſtra ex vera, non ficta, humilitate extenuate, ſolique DEO in corde veſtro laudem tribuite, cogitantes: *Soli DEO honor, & gloria. 1. Tim. 1. ℣. 17.*

28. *Sextò.* Mortificandus eſt auditus eatenus, ne quis indaget, vel ſecretò ad januas, vel alibi auſcultet, quid alii, præſertim adverſarii, de ſe locuti fuerint, vel loquantur; hoc enim ſemper periculoſum, & ordinariè mentis turbationem ac amaritudinem, aliaſque varias cogitationes diſtrahentes parit.

29. *Septimò.* Mortificandæ ſunt aures, ne pronæ ſint ad percipiendos cunctos ſæculi rumores, novellas, & quævis curioſa. Item avertendæ ſunt ab illis, quæ mentem ex naturali compaſſione, vel affectu erga noſtros anxiam, ſolicitam, & inquietam reddunt, uti ſunt perſecutiones, adverſitates &c. quas ſuſtinere habent noſtri propinqui, & amici: ab his enim qui aures prudenter non cohibet, ferè nunquam mentem quietam, & tranquillam, ſed ordinariè inquietam anxiam, & ſolicitam, vel certè variè, & jugiter diſtractam, indéque ad percipiendas, vel retinendas Divinas inſpirationes, ſpirituales conſolationes, ad debitè orandum, meditandum, ac piè converſandum cum DEO inhabilem habebit.

30. *Octavò.* Utiliſſimè, & ſingulari cum beneplacito Divino mortificantur aures, non tan-

tùm, ſi cohibentur ab hactenus dictis, ſed etiam, ſi à noxiis abſtractæ, patienter & humiliter vertuntur ad piè audienda ea, quæ ſancta, & utilia, quæ DEI, & virtutis ſunt, præſertim monita, & correctiones Superiorum, ac Directorum ſpiritualium; graviter enim errant, ſibi & ſacræ communitati nocent, ſuæque tepiditatis, & imperfectionis evidens ſignum præbent, qui bonos, utiles, & ſpirituales diſcurſus faſtidiunt, eósque audire nolunt, &, dum alii pias hujusmodi ſermocinationes inſtituunt, illos irrident, ùt devotulos contemnunt, hypocriſeos arguunt, aut verbo, & opere ita perterrefaciunt alios, ut hujusmodi diſcurſus impoſterum movere vix ampliùs audeant.

31. Pariter adhuc graviùs errant, qui dicta, monita, juſſa, correctiones, & inſtructiones Superiorum, & Magiſtrorum averſantur, illibenter, & non niſi faſtidiosè, & impatientî animô audiunt, eásque propterea mente, vel verbis ſugillant, malè arguunt, contra eos murmurant, aliósve murmurantes libenter audiunt. Hos graves errores, Chariſſimi! mediante mortificatione auditûs caveatis, indéque ſancta, & utilia, quæ DEI, quæ virtutis, quæ obſervantiæ, & diſciplinæ Regularis, quæ ædificationis, & boni exempli ſunt, patienter & humiliter audiatis, neceſſe eſt, præſertim dicta Superiorum, & Magiſtrorum: quia verba illorum magnam vim occultam habent; cùm DEUS per illos tanquam ſui Vicarios loquatur, vocíque illorum vocem virtutis ſuæ addat, indubiè magno cum fructu illorum, qui ea humili, patienti, benigna, & obedienti aure percipiunt.

32. *Nonò.* Denique inter optimas, & quaſi heroicas mortificationes eſt, patienter, & tranquillè audire, ſi laudantur ii, qui ſunt, vel putantur inimici, vel adverſarii noſtri; quod corruptæ noſtræ naturæ valde odioſum, & durum accidit, ſicque in re adeò difficili, & extraordinariè moleſta fiet actus quaſi heroicus, ſi quis adverſariorum ſuorum laudes nedum patienter, pacatè, & ſerena fronte audiat, verùm inſuper,

ſuper, (uti majoris perfectionis amantes faciunt) hujusmodi laudes approbet, eásque ulteriùs augeat, atque promoveat.

## §. III.

## *De Mortificatione guſtûs.*

33. QUæritur I. Quid, quàm utilis, & neceſſaria ſit Mortificatio guſtûs? Reſp. Mortificatio guſtûs eſt illa, qua hunc ſenſum cohibemus non tantùm ab inordinato, & illicito, ſed ſubinde etiam licito uſu cibi, & potûs. Definitio ex terminis eſt clara: ſolùm notandum, eum uſum cibi, & potûs eſſe, & dici inordinatum, qui adhibetur contra finem à DEO intentum, vel contra legem Eccleſiæ, Ordinis, vel Superiorum, ſive dein in menſura, & quantitate, ſive in tempore, & modo: finis autem comedendi, & bibendi à DEO præfixus eſt, ut naturam ob deficientes vires tempore ſuo reficiamus, confortemus, & conſervemus; hinc, qui aliter, vel alio fine bibit, & comedit, ùt e. g. qui plus, quàm natura exigit, qui tempore, & modo inconvenienti, qui ſumit cibos, vel potum naturæ nocivos, aut contra prohibitionem & legem Superiorum, ſemper inordinatè utitur cibô, & potu; prout magìs dicetur infra *Cap. XIV.* agendô de *Abſtinentia*, & oppoſito vitio, *Gula* nempe.

34. Additur autem in Reſponſione *ſubinde etiam licitô uſu cibi, & potûs*; ſiquidem virtutum, & perfectionis Religioſæ amatores non tantùm ab inordinato, & illicito, ſed etiam à licito uſu cibi, & potûs amore DEI ſæpe ſe cohibent: ùt patebit paulò poſt.

35. Reſp. II. Mortificatio guſtûs DEO admodum grata, corpori, & animæ maximè utilis, atque ad acquirendam virtutem, & perfectionem abſolutè neceſſaria eſt. Ita ſentiunt, & docent SS. PP. & Aſce-

tæ, adeò, ut plerique hanc mortificationem præ reliquis neceſſariam commendàrint. Inter quos Caſſianus *Lib. 5. de Inſtit. Cap. 3.* ait: *Primum nobis ineundum certamen eſt adversùs gaſtrimargiam, quam diximus gulæ eſſe concupiſcentiam.* Et juxta S. Gregorium *Lib. 30. Moral. cap. 26. Neque ad conflictum ſpiritualis agonis aſſurgitur, ſi non priùs intra nosmetipſos hoſtis poſitus, gulæ videlicet appetitus, edomatur.* Ratio præter dicta de Mortificatione in genere *Cap. præced. à num. 6.* hæc eſt; quia, quando homo ſinè ulla mortificatione comedit, & bibit, quantum, qualiter, quando, & quomodo vult, & prout ſenſualis ac inordinatus appetitus deſiderat; planè corpus, & naturam non reficit, ſed deſtruit, multis morbis ſubjicit, ſéque ad munera vocationis, ſtatûs, & officii inutilem, vel minùs habilem efficit, animam verò peccatîs, & imperfectionibûs quotidie turpiter coinquinat, gratias Divinas, & Spiritûs S. dona, ac chariſmata impedit, imò ad eadem recipienda, ſicut & ad virtutes acquirendas quaſi penitus ineptam reddit, & languidam, ac, quod dolendum, in illum ſtatum ſe conjicit, ut nulla ſpes emendationis ampliùs ſupereſſe videatur; cùm in Gulæ vitio ſemel inhabituati, habitum hunc non niſi per mortem relinquant teſte lamentabili experientia, de qua ita loquitur S. Baſilius *de Renuntiat. Vitæ: Multos morbis occupatos ad ſanitatem redire vidi: unum verò ex illis, qui clanculum edunt, aut guloſi ſunt, non vidi &c.* Econtra ſi quis guſtum per mortificationem ab inordinato uſu cibi, & potûs debitè cohibet, præter gloriam DEI, quam auget, & magnum ipſius beneplacitum, meritáque continua, animam donîs, & bonîs cumulabit, corpus à variis infirmitatibus liberum & ſanum ſervabit, atque ad ſibi incumbentia munera pro DEI gloria, propria, & aliarum animarum ſalute habilem ſe, & faciliùs aptum efficiet, conſervabítque; prout ampliùs infra *Cap. XIV.* dicetur.

36. Quæritur II. Qualiter, & in quibus exerceri in praxi neceſſariò debeat, vel utiliter poſſit Mortificatio guſtûs? Reſp. In ſequentibus; *Primò.* Curare,

ne

ne quis ex ſolo naturali, vel ſenſuali appetitu, aut oblectamento, pecudum more ſtatim in cibum vel potum inhiet, ſed priùs breviter mentem ad DEUM elevet, eique gratias ob paratam menſam agens, bonam intentionem comedendi faciat.

37. *Secundò.* Cohibere appetitum, ne nimis avidè, & feſtinanter alimenta ſumantur, nec, dum unus bolus in ore maſticatur, jam manus pro alio extendatur: ſed tardâ, prudenti tamen, modeſtiâ cibi bene maſticentur, & ſumantur: ſic enim præter mortificationis meritum multùm conſulitur corporis ſanitati, quæ econtra præproperâ ciborum non bene maſticatorum ſumptione læditur; unde monet Spiritus S. *Noli avidus eſſe in omni epulatione. Eccli. 37. ℣. 32.*

38. *Tertiò.* Non nimium comedere, & bibere, ſed in ea quantitate, quæ pro conſervandis viribus naturæ neceſſaria, & ſufficiens eſt.

39. *Quartò.* Si plures, quàm neceſſarii, apponuntur cibi, non de omnibus ſumere, ſed unum, vel alterum relinquere intactum, juxta illud: *Non te effundas ſuper omnem eſcam, in multis enim eſcis erit infirmitas. Eccli. 37. ℣. 32. & 33.*

40. *Quintò.* Non quærere, vel prætendere cibum lautiorem, vel delicatiorem, quàm habet Religioſa Communitas, ſed iis, quæ apponuntur voluntariis Chriſti pauperibus, contentum eſſe; niſi ratione ſanitatis conſilium Medici, aut mandatum Superiorum aliud exigit, aut permittit.

41. *Sextò.* Ex cibis allatis illum ſumere, quem conſuetus Religionis Ordo porrigit, etſi forſan portio minor, minúsque arridens foret.

42. *Septimò.* Perpetuò vel ad tempus, aut ſaltem ſubinde vel certis diebûs abſtinere à tali cibo, ad quem natura, & appetitus maximè propendet, multùm DEO grata, & nobis meritoria mortificatio eſt. Ubi notandum, hanc mortificationem etiam in cæteroquin viliſſimo cibo fieri poſſe, ſi nempe ad talem cibum appetitus magis, quàm ad lautiores, & pretioſos cibos fertur. Unde errant, qui putant, ſe neſcio quam exercere mortificationem

nem, quòd à lautioribus cibis abſtineant, dum tamen de reliquo ſe infarciunt cibis vilioribûs, & in iis ſumendis appetitui plenè indulgent. Hinc ad propoſitum bene ſcribit S. Gregorius *Lib. 30. Moral. cap. 27. Neque enim cibus* (inquit) *ſed appetitus in vitio eſt; unde & lautiores cibos plerumque ſinè culpa ſumimus, & abjectiores non ſinè reatu conſcientiæ deguſtamus.*

43. *Octavò.* Portionem nos contingentem non totam abſumere, ſed aliquid ſaltem de illa amore DEI relinquere.

44. *Nonò.* Abſtinere à primitiis frugum, herbarum, & aliorum ciborum, ſive ab illis fructibus, qui prima vice apponuntur, juxta illud: *Primitias Domino. Ezech. 45. ℣. 1.*

45. *Decimò.* Regulariter & ordinariè non comedere, vel bibere extra tempus prandii, vel cœnæ, niſi neceſſitas, aut alia rationabilis quandoque cauſa id permittat, vel exigat. Sanè S. Philippus Nerius hanc mortificationem adeò commendavit, ut dicere non dubitaverit, neminem fore virum ſpiritualem, qui extra tempus prandii, vel cœnæ bibit, aut comedit: cùm itaq; in plerisque Sacris Religionibus laudabilis vigeat conſuetudo, qua propter diverſam naturarum exigentiam poſt veſperas moderatus conceditur hauſtus, multùm errant ii Religioſi, qui non ex vera neceſſitate, ſed ex vitioſa bibuloſitate, vel garritûs, aut tædii pellendi causâ hauſtum veſpertinum ſumunt, indéque habitum plus, quàm natura exigit, bibendi ſucceſſivè contrahunt, & procul dubiô ſanitati corporali, & ſpirituali exinde ſatis nocent; dum minùs ferventes, & devoti, & econtra magis languidi cum neglectu temporis garrientes, & tepidi plerumque evadant; præſertim ſi majorem, quàm conceſſam à Superioribus portionem ſumant.

46. *Undecimò.* Nunquam conqueri contra ſubſtantiam, vel qualitatem ciborum, aut malam, ſive defectuoſam præparationem eorum, ſed ex virtute paupertatis, & humilitatis patienter ſuſtinere defectum.

47. *Duodecimò.* Attendere, ne in majoribus Feſtis, conviviis, & conceſſis recreationibus excedatur in cibo, & potu,

tu, ubi plura apponuntur, & conceduntur: hinc, ne tunc fiant exceſſus, ſingulari vigilantiâ, & mortificatione opus eſt. Et certè dolendum foret, ſi ex fraude diabolica, in ipſis majoribus Feſtis, ubi DEUM magis honorare quemvis, maximè Religioſum, decet, per exceſſum in cibo, & potu, indeque malas provenientes ſequelas DEUS magis offenderetur.

48. Si objicis: ad quid ergo ſunt convivia, & recreationes, ſi in illis non licet plus comedere, & bibere? Reſp. ea multis, iiſque licitis ex cauſis inſtitui; inter quas etiam eſt, ut animus ſuis temporibûs honeſtè diſtrahatur, ac corpus moderatè recreetur, & reficiatur; unde ex præfato, aut alio bono fine licet, relictîs aliîs, lautiores, & meliores cibos, potúmque ſumere; nunquam tamen licet verum exceſſum facere: cùm omnis talis exceſſus ſit leve, vel grave peccatum pro diverſitate videlicet materiæ, nempe quantitatis, ſecundùm quam in cibis potúque exceditur.

49. Præter enarratas inſuper etiam pro uſu & praxi commendantur mortificationes & praxes illæ, quæ *in Parte priori Cap. ult. §. IV. de Regulis in comedendo & bibendo* annotatæ ſunt.

50. Denique ſunt innumeri alii modi mortificandi gulam, quos amor DEI, & virtutis facilè invenit. Certè legimus de viro virtutibus famoſo, quòd in comedendo unico ovo ultra triginta vices, etiam nemine advertente, ſe mortificaverit.

## §. IV.

## *De Mortificatione linguæ.*

ETſi Mortificatio linguæ in omni rigore fors non ſpectet ad Mortificationem quinque ſenſuum; attamen jure merito poſt materiam de Mortificatione guſtûs, hic §. de *Mortificatione linguæ* ponitur, cùm ad eundem ſenſum guſtus & locutio reducantur, ùt patet ex praxi Eccleſiæ, quæ in collatione Sacramenti extremæ Unctionis ſenſum guſtûs circa labia inungendô, hanc adhibet formulam: *indulgeat tibi DEUS, quidquid per guſtum & locutionem deliquiſti.*

51. Quæritur I. Quid & quàm utilis, ac neceſſaria ſit Mortificatio linguæ? Reſp. I. Eſt ea, qua cohibemus linguam ab omnibus illicitis, ſuperfluis, inutilibus, indecentibus &c. verbis, & ſermonibus, ac econtra eam adigimus ad loquendum in cunctis rectè. Patet deſcriptio ex terminis, & adhuc magis ex dicendis *num. 54. & ſeq.*

52. Reſp. II. Mortificatio linguæ, non tantùm multùm utilis, ſed abſolutè etiam neceſſaria eſt. Hinc de lingua, quæ eſt omnium membrorum periculoſiſſimum, inquit S. Jacobus Apoſtolus in ſua Epiſt. Cathol. *cap. 3. ℣. 6. Lingua ignis eſt, univerſitas iniquitatis,* pergitque *℣. 8. inquietum malum, plena venenô mortiferò.* proin, qui non jugiter cohibet, refrænat, mortificat linguam, ſæpiſſimè eâ delinquet, ſibi ac aliis nocebit, nec unquam ad virtutem, & perfectionem, aut animi quietem perveniet. *Si quis putat* (ait S. Jacobus in *cit. Epiſtola cap. 1. ℣. 26.*) *ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, hujus vana eſt Religio.* Unde monet Eccleſiaſticus *cap. 28. ℣. 28. Ori tuo facito oſtia, & ſeras.* Nam *os lubricum operatur ruinas. Prov. 26. ℣. 28.*

53. Dum econtra *ſi quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. Jacob. 3. ℣. 2.* Et *qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit ab anguſtiis animam ſuam. Prov. 21. ℣. 23.*

ducet-

ducètque dies ex omni parte bonos juxta illud *1. Petri 3. ℣. 10. qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, coërceat linguam ſuam.* Ut proin ſummè utilis & neceſſaria ſit Mortificatio linguæ, & quidem quotidie, ac quaſi in quovis ſermone, & diſcurſu, cùm continua pericula occurrant, in quibus lingua incautè cuſtodita delinquere & impingere poteſt: quod bene nôrunt, & propterea in verbis admodum parcè cautè cuſtodiêrunt linguam ſuam, quoquot viam perfectionis ingreſſi ſunt. Sic vir ſecundùm cor DEI *Pſalm. 38. ℣. 1. & 2.* inquit: *Ut non delinquam in lingua mea, poſui ori meo cuſtodiam.* Divus etiam Petrus de Alcantara (ut de millenis aliis huic mortificationi deditis nihil dicam) per tres annos continuos in ore quosdam deferebat lapillos, ut à verbis otioſis diſceret abſtinere.

54. Quæritur II. In quibus potiſſimùm, & qualiter in praxi oporteat mortificare linguam? Reſp. I. univerſaliter mortificandam, & cohibendam eſſe, ne unquam aliquid loquatur contra DEUM, vel proximum, vel aliàs contra conſcientiam, aut virtutem aliquam. Specialiter verò coërcenda eſt lingua, ne transgrediatur regulas Modeſtiæ Religioſæ de debito uſu linguæ in diſcurſu, & converſatione *in Parte priori Cap. XVIII. §. 3.* poſitas: ubi potiſſimos errores, quos lingua committere ſolet, adduximus, & Regulas contra illos præſcripſimus.

55. Reſp. II. Ut prædictæ, & aliæ Regulæ debitè loquendi ritè obſerventur, ſicque ad hunc finem neceſſariæ mortificationes linguæ fiant, omnium maximè obſervatu neceſſaria eſt Regula iſta, ut peculiari vigilantiâ & ſancto cum conatu arctè cohibeatur lingua, ne ſtatim ex prurito, inclinatione, affectu, aut paſſione naturali, vel aliàs inconſideratè, aut ſuperfluè, ſed conſideratè, cautè, & parcè, bonóque ex fine, & motivo loquatur: cùm enim ferè innumeri ſint modi, quibus errare poteſt, & ſolet lingua, impoſſibile eſt, quin non ſæpe delinquat, niſi præ omnibus piam conſuetudinem, & habitum contrahat in cun-

ctis ſemper conſideratè, & parcè loquendi; quia *in multiloquio non deerit peccatum. Prov. 10. ỷ. 19.*

## §. V.

## *De Mortificatione Odoratûs.*

56. Quæritur I. Quid ſit Mortificatio odoratûs? Reſp. Mortificatio odoratûs eſt illa, quâ hunc ſenſum, ſeu nares cohibemus à percipiendis ſinè juſta cauſa ſibi gratis, & odoriferis, & econtra ipſum adigimus ad ſuſtinenda etiam ſibi ingrata & fœtida. Patet Reſponſio ex terminis, & adhuc magis patebit ex Reſponſione ad Quæſitum ſequens.

57. Quæritur II. In quibus, & quomodo Mortificatio odoratûs in praxi virtuosè exerceri poſſit? Reſp. Quamvis odoratus inter reliquos ſenſus ſit innocentior, tamen in pluribus magno cum beneplacito Divino, & proprio merito mortificari poteſt, &, ut mortificetur, decet, præſertim in ſequentibus.

58. *Primò.* Cavendô, ne linteola, vel alias veſtes balſamô, oleô, aut aliîs ſpeciebûs odoriferîs inungamus ad hoc, ut nos, & alii gratum odorem ſentiant, quod Religioſos dedecet maximopere, & planè turpiſſimum, & apertum eſt ſignum hominis nimis ſenſualis, & effœminati; indéque minimè virtutis odorem, ſed vitii fœtorem apud alios diffundet, ſéque non ſolùm non acceptum, ſed odioſum, & contemptibilem apud alios meritò reddet.

59. *Secundò.* Cohibendô, ne quis flores in hortis decerpat, eósve, vel alia odorifera circumferat, eiſque identidem odoratum recreet.

60. *Tertiò.* Ne quis ſuffitu, præſertim nimis exquiſito, in ſua habitatione utatur, niſi neceſſitatis, vel honeſtatis ratio aliud ſuadeat moderatè faciendum.

61. *Quartò.* Abſtinendô à non

non neceſſaria ſumptione tabaci, utpote qui ſæpe ſæpius ſuperfluè, & non niſi ex mera conſuetudine ſumitur: vel, ſi veræ neceſſitatis causâ, aut ex præſcripto Medici illum ſumere oportet, cohibendô ſe, ut nunquam exceſſivè, ſed rarò, & moderatè ſumatur. Pro ulteriori motivo ſit, quòd ii, qui ſemel, vel ſubinde duntaxat illum ab initio ſumere inchoant, vix ampliùs ceſſent, ſed potiùs ſucceſſivè ſemper ſæpius, & ita frequenter ſumant, ut paulatim contrahant ſibi ſummè nocivum habitum, & ad exceſſum vix ampliùs deponendum deveniant. Sanè ſatis, ſupérque experientia teſte conſtat, omnino paucos hodie eſſe, qui tabacum ſinè exceſſu, & abuſu ſumunt, vel jam aſſuetum nimis exceſſivè eundem ſumendi modum iterum deponunt; bene verò pleroſque in eo inveteraſcere, indéque evenire, quòd plurimi eorum (fatentibûs ipsiſmet, & dolentibûs) exceſſu hujusmodi debilitent memoriam, vocis bonitatem deſtruant, ſanitatem diminuant, aliáque mala incurrant.

62. Quodſi ad obviandum ejusmodi noxiis exceſſibus in aliqua Religioſa Communitate vel Inſtituto ea foret laudabilis obſervantia, mos vel conſtitutio, ut nulli, niſi de licentia Medici uſus tabaci liceret, cavendum foret, ne fictis, vel inſufficientibûs rationibûs à Medicis conſilium, vel atteſtatum de neceſſitate, utilitate, vel exigentia naturæ ſumendi tabacum quiſpiam expracticet; præſertim cùm Medici in hoc paſſu faciliores ſint, rationes in contrarium, quæ apud Religioſos militant, fortè minùs penſandô, & attendendô.

63. *Quintò.* Denique valde meritoriè mortificatur odoratus, graveolentiam, & fœtorem patienter, & humiliter ſinè querela propter DEUM ſufferendô, caſu quo ob animarum ſalutem, vel aliud pium opus, aut ob aliam occaſionem illum ſuſtinere neceſſe ſit.

## §. VI.

## *De Mortificatione tactûs.*

64. **Q**Uæritur I. Quid, & quàm neceſſaria ſit Mortificatio tactûs? Reſp. I. Mortificatio tactûs eſt ea, qua ſenſum tactûs activè, & paſſivè cohibemus ab illicitis, periculoſis, inhoneſtis, indecentibus, ac etiam ſubinde licitis; ac econtra adigimus ad ſuſtinenda dura, doloroſa &c. Reſponſio ex terminis clara magis adhuc patebit ex ſubjungenda mox praxi, & variis modis hujus mortificationis. Solùm notanda ſunt verba: *activè, & paſſivè*; quia ſenſus iſte non tantùm coërcendus eſt, ne quid activè malè tangat, ſed ne illicitè, periculosè &c. ab aliis tangamur, adeóque ne etiam paſſivè ſe malè habeat.

65. Reſp. II. Mortificatio tactûs non minùs ac aliorum ſenſuum neceſſaria eſt. Ita communiter ſentiunt Aſcetæ. Ratio eſt; quia hic ſenſus ex periculoſiſſimis eſt, proin cautâ ac circumſpectâ vigilantiâ & cuſtodiâ coërcendus. Hinc S. Baſilius *Lib. de vera Virginit.* ſcribit eſſe *Tactum omnium ſenſuum perniciosiſſimum, & ſæviſſimè blandientem: ſensúsque reliquos ad voluptatis illecebras pellicientem. Hic enim, toto cùm ſit diffuſus corpore, per omnem ſuperficiem adversùs animam ſævè dominatur.*

66. Quæritur II. Qualiter in praxi mortificatio tactûs exercenda ſit? Reſp. Quamvis in plurimis Mortificatio tactûs fieri partim ſanctiſſimè poſſit, partim neceſſariò debeat; attamen ſpecialiter in ſequentibus exercenda eſt. *Primò*. Ne quis unquam nedum alterius cujuscunque ſexûs, ſed ne in proprio quidem corpore, partes inhoneſtas præſertim nudas, ſinè verè coram DEO ſubſiſtente neceſſitate, tangat. Quæ Mortificatio apud Religioſum tam conſtans, & firma eſſe debet, ut mori potiùs paratus ſit, quàm huic mortificationi contrarium agere unquam attentet.

67. *Se-*

67. *Secundò.* Ne quis aliam perſonam, etſi proprii ſexûs, etiam in partibus honeſtis e. g. manu, aut facie, ſinè vera ac rationabili cauſa, vel neceſſitate tangat. Hanc mortificationem omnes veri amatores caſtitatis ſedulò obſervant.

68. *Tertiò.* Conſtanter & inviolabiliter ſe cohibere, ne quis alterius ſexûs perſonas, quantumvis forent perſonæ conſanguineæ v. g. Matrem, Sororem &c, etiam in partibus honeſtis, facie e. g. vel manibus tangat, vel ab eis ſe tangi permittat. Contrarium faciens, vel permittens minorem integerrimæ caſtitatis amatorem ſe exhibet.

69. *Quartò.* Sub nullo etiam pietatis, devotionis, amicitiæ &c. prætextu manus alterius ſexûs comprimere, vel permittere, ut ab hoc id ſibi fiat. Contrarium facientes periculo mali ordinariè, & meritò ſubjacent.

70. *Quintò.* Magis ſe cohibere, ne quis ſub quocunque tandem pietatis prætextu, fœminam ad faciem, vel manum, quàm diabolum oſculetur; cùm minùs in hunc quàm illam oſculando periculum interveniret laſcivitatis. Pariter

71. *Sextò.* Omnibûs modîs cavere, ne quis ſub quocunque tandem prætextu (etiamſi tantùm joci causâ id fieret) oſculum à muliere in facie recipiat. Contrarium voluntariè permittens, non tantùm ſuſpectus, ſed & reus laſcivæ mentis ordinariè meritò cenſendus eſt.

72. *Septimò.* Quamvìs ſubinmulieres devotæ Sacerdotum, & Religioſorũ, præſertim Confeſſariorum ſuorum manus ex innocenti ductu pietatis, confidentiæ, & reverentiæ erga characterem Sacerdotalem publicè ſoleant oſculari; attamen ſancta, DEO valde grata, meritoria, ac integerrimæ puritati conformior praxis ac mortificatio eſt, id debitô modô cavere, ac impedire, neque, ut fiat, permittere; proutà pluribus virtutum, præſertim verò caſtitatis ſingularibus cultoribus cum maxima ædificatione, ac utilitate ſanctè practicatur. Quæ cautela, & ſanctæ mortificationis praxis & vobis cum tempore ſervanda, plurimùm commendatur Chariſſi-

riſſimi! aſſecurandò, inde non fore, quòd notam inurbanitatis incurratis, vel confidentiam earundem erga vos in rebus conſcientiæ diminuatis. Certò hanc, & piam de vobis æſtimationem adaugebitis, præſertim ſi cum modeſtia, & prudentia id declinetis, vel etiam dicatis, vos id nunquam permiſſuros, eò quòd DEO gratius, virtuti, & Sanctorum exemplis conformius ſit, ejusmodi devotionem omittere.

73. Præter hactenus enarratas plurimæ aliæ poſſunt fieri mortificationes tactûs, quibûs modò ab hoc, modò ab illo tangendo, arripiendo &c. amore DEI abſtinere poſſumus, quos modos memoratus DEI, & virtutis amor homini bonæ voluntatis facilè inſpirabit, & ſuggeret.

74. Porro Mortificatio tactûs non tantùm in abſtinendo conſiſtit, ſed etiam in adigendo eundem ad ſuſtinenda dura, & doloroſa; prout in Reſponſione *num. 64.* datâ notanter expreſſum eſt. Qui mortificationis modus potiſſimùm conſiſtit in mortificatione corporis externa propriè tali, e. g. uſu flagellorum, cilicii &c. de qua mortificatione jam actum eſt *Capite præcedenti.*

CA-

# CAPUT VII.

## De Mortificatione interna in genere, & in ſpecie.

### §. I.

### *De Natura, Præſtantia, Utilitate, Facilitate, ac Neceſſitate Mortificationis internæ.*

1. JAm digredimur ad illud Mortificationis genus, & varias ſpecies ejusdem, quæ DEO præ aliis mortificationibus gratiſſima, nobis ſummè meritoria, utilis, & proficua, ſimúlque multis ex cauſis abſolutè, & inevitabiliter neceſſaria eſt. De hac etiam, videlicet Mortificatione interna, præcipuè intelligenda ſunt ea, quæ SS. PP. & Aſcetæ, cùm de Mortificatione, & abnegatione ſui ſcribunt, ejúsque Præſtantiam, Utilitatem ac Neceſſitatem enixè deprædicant, atque commendant, in medium afferunt, & allegata ſunt *Cap. V. de Mortificatione* ut ſic, ſive generaliter ſumpta.

2. Quæritur I. Quid ſit Mortificatio interna? Reſp. Mortificatio interna eſt illa, qua potentias internas, puta intellectum, judicium proprium, memoriam, voluntatem, & amorem proprium, item internas malas paſſiones, & inordinatos affectus, deſideria, inclinationes, averſiones &c. mortificamus. Vel paulò aliter: eſt virtuoſa aliqua vis, ſeu violentia, qua adigimus, & vincimus noſmetipſos, ad faciendum, vel patiendum, & ſuſtinendum, quod dictis potentiis internis, & malis paſſionibus, inclinationibus &c. contrarium, difficile, moleſtum &c. eſt; & econtra ad omittendum illud, vel carendum aliquo, quod eis acceptum, gra-

gratum, volupe &c. attamen illicitum, vel minùs rectum, curioſum, inutile &c. quin & ſubinde, quod ſolummodo indifferens eſt. Patet deſcriptio ex terminis, & adhuc magis ex dicendis clareſcet.

3. Solùm interea notandum, quòd, quamvìs Mortificatio quinque ſenſuum externorum, de qua *Cap. praeced.* egimus, non ad internam, ſed ad externam Mortificationem pertineat, attamen dicta Mortificatio quinque ſenſuum externorum (ſicut & linguæ) in caſu, quo non tam ſenſum externum, quàm internum potiùs naturæ inordinatum affectum, vel averſionem utendi, vel non utendi aliquo ſenſu externo mortificamus, vera etiam mortificatio interna ſit, & dici poſſit, prout jam *Cap. V.* inſinuatum eſt. Et quoniam ferè omnis mortificatio ſenſuum externorum talis eſt (excepta illa auſteritate purè externa corporali, qua corpus mortificatur) quæcunque in ſequentibus de Mortificatione interna dicentur, etiam de Mortificatione quinque ſenſuum externorum, utpote ordinariè etiam modô explicatô, interna dicta ſunto.

4. Quæritur II. Quantæ Præſtantiæ & Utilitatis ſit Mortificatio interna? Reſp. I. Quamvìs omnis Mortificatio juxta antecedenter dicta valde præſtans, DEO grata, & nobis meritoria ſit, ordinariè tamen, & cæteris paribûs loquendô, mortificatio interna incomparabiliter præſtantior, DEO gratior, & nobis magìs meritoria eſt, quàm externa purè & propriè talis. Ita unanimis, & certa doctrina SS.PP. & Aſcetarum. Ratio eſt; tum quia longè, imò incomparabiliter magìs à nobis requirit DEUS mortificationem internam, quàm externam corporis; quandoquidem hæc ordinatur ad hoc, ut interior homo inordinatos affectus, & malas paſſiones ſubjugandô, & refrænandô debitè ſe habere poſſit ad finem ſuum, ſcilicet ad DEUM amandum, eique ſerviendum: tum quia mortificatio interioris hominis longè magìs, imò abſolutè, & quaſi continuò neceſſaria eſt ad obſervanda ſanctiſſima Mandata, Legéſque Divinas, & humanas, atque ad virtu-

virtutes, & perfectionem acquirendas: tum quia mortificatio interna magis tollit radicem quorumcunque malorum, & defectuum noſtrorum nec non impedimenta virtutum, & unionis cum DEO, quæ radices, & impedimenta ſunt ipſæ malæ paſſiones, inordinati affectus, & deſideria noſtra. Quibus accedit, quòd mortificatio interna ex ſe, & naturâ ſuâ longè difficilior, & perverſæ noſtræ naturæ magis moleſta, & contraria ſit, quàm externa, conſequenter cum majori victoria fiat: ſiquidem longè difficilius eſt cohibere paſſionem e. g. vindictæ, ùt inimico ſuo parcere, eum diligere, illique benefacere tunc, quando optima occaſio ſe vindicandi adeſſet, ac neſcio quam mortificationem externam corpori inferre. Pariter longè difficilius eſt vehementer ebullientem iræ, indignationis &c. paſſionem, ne erumpat, cohibere, quàm ciliciô, vel flagellis corpus affligere &c. quò autem ex ſe, & naturâ ſuâ difficilior propter Deum aſſumitur mortificatio, eò magis DEO erit grata, & nobis meritoria, ùt per ſe clarum eſt. Porro, quæ de Mortificatione interna in genere hìc dicta ſunt, etiam de ea in ſpecie, ùt de mortificatione intellectûs, & proprii judicii, propriæ voluntatis &c. intelligenda veniunt.

5. Reſp. II. Mortificatio interna valde inſuper proficua, & utilis eſt, prout *Cap. X. num. 18. & ſeqq.* agendô de utilitate extirpationis malarum paſſionum dicetur.

6. Quæritur III. Quantæ facilitatis, & conſolationis ſit mortificatio interna? Reſp. Quamvis mortificatio interna perverſæ noſtræ naturæ moleſta, & difficilis maximè ab initio appareat; ordinariè tamen etiam internam conſolationem ſecum, vel poſt ſe trahit, quæ habitam momentaneam quaſi, & brevem difficultatem, ac moleſtiam longè ſuperat, & abundè ſupplet, ut proin mortificatio interna etiam facilis, & jucunda dici queat. Patet hoc tum ex Authoritatibus *Cap. I. §. IV.* adductis: tum continuâ experientiâ, qua conſtat, quòd quævis ſui victoria, ſeu quævis mortificatio interna præter magnum beneplacitum

citum Divinum, & ingens meritum noſtrum ſemper ſecum trahat, & relinquat conſolationem animi, adeò quidem, ut etiam plures poſt annos adhuc conſolatione anima in DEO fruatur ex eo, quòd in hoc, vel in illo ſe propter DEUM mortificaverit, & ſe abnegaverit: quæ conſolatio longè major eſt, quàm falſa, & momentanea illa, quam ſentiunt, qui malæ paſſioni indulgent; præſertim cùm falſa, & momentanea, aut brevis ejusmodi delectatio, & conſolatio præter alios malos effectus econtra ordinariè ſecum trahat, vel paulò poſt adferat, & relinquat diuturnam deſolationem, tædium, languorem, & inquietudinem.

7. Ex quo SS. PP. meritò inferunt, longè facilius, & jucundius eſſe, malas paſſiones, inordinatos affectus &c. mortificare, quàm omittendô internam mortificationem eis indulgere; quandoquidem mortificationi internæ piè dediti, conſtanti, eáque vera, & ſancta pace, quiete, tranquillitate, & conſolatione animi fruuntur, illis econtra, qui mortificatione hac neglecta, ſuis paſſionibus paſſim indulgent, nunquam verâ, minùs conſtanti conſolatione gaudentibûs.

8. Quæritur IV. Quantæ neceſſitatis ſit Mortificatio interna? Reſp. Mortificatio interna non tantùm DEO gratiſſima, nobis utiliſſima, ſed etiam abſolutè, ac inevitabiliter, & quidem ſæpiùs quotidie eſt neceſſaria non ſolùm ad virtutes, & perfectionem Religioſam, veram pacem, quietem, & conſolationem animi acquirendam, ſed etiam ad peccata vitanda, ad præcepta ſervanda, & ſalutem æternam conſequendam. Patet Reſponſio ex textibus, & rationibus ſupra *Cap. V. n. 16. 17. & 18.* poſitis, utpote quæ de interna mortificatione principaliter ſunt intelligendi; quibûs etiam hanc ipſam reſponſionem *cit. num. 16.* jam poſitam probavimus. His accedit, quòd, cùm juxta dicta & dicenda, potiſſimus, & principalis labor, cura, & conatus ſpiritualis conſiſtat in extirpatione malarum paſſionum, inordinatorum affectuum, pravorum habituum, ſeu vitiorum, ac econtra in implan-

implantatione virtutum, quatenus ſic naturam noſtram peccatô originalî corruptam, & malis paſſionibûs repletam corrigamus, & ad eum ſtatum, in quo per DEUM ab initio creata fuerat (quippe natura noſtra erat unius voluntatis, & ſpiritûs cum DEO, paſſionésque illius omnes rectæ, ac ad omne bonum, & beneplacitum Divinum inclinantes) quantùm poſſibile, redigamus, ſicque impleamus, quod S. Paulus *ad Coloſs. cap. 3. ỷ. 9. & 10.* ait: *expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes novum.* In hac, inquam, extirpatione paſſionum, & vitiorum, ac econtra in virtutum implantatione cùm potiſſimus, & principalis noſter labor, cura, & conatus ſpiritualis conſiſtere debeat, palàm eſt, quotidianam, eámque frequentem mortificationem internam abſolutè eſſe neceſſariam, hoc ipſo, quòd in hac mortificatione conſiſtat extirpatio malarum paſſionum, & vitiorum ſubſtantialiter, prout dicetur *Cap. X. n. 8.*

## §. II.

## *De Mortificatione Intellectûs.*

9. POſt dicta de Mortificatione interna in genere recto ordine progredimur ad eandem in ſpecie, & quidem ante omnia præcipuè ad mortificationem trium potentiarum animæ, intellectûs videlicet, memoriæ, & voluntatis, eò quòd, ſi hæ bene regulentur, ſuóque officiô ritè fungantur, reliqua mortificatio interna, nempe malarum paſſionum, inordinatorum affectuum, & pravorum habituum, ſeu vitiorum ordinariè tam difficilis ampliùs non ſit, ſed facilè conſequatur.

10. Porro, quamvis inter memoratas potentias Regina, & Do-

Domina ſit libera voluntas, nihilominus quia voluntas in ſe cæca eſt, indéque in omnibus ab intellectu dependet, ut ab eo illuſtretur circa eligendum bonum, & evitandum malum, ac propterea ipſa voluntas nil eligat, nil velit, nil reſpuat &c. niſi ſibi priùs ùt bonum, aut malum ab intellectu repræſentetur, juxta illud tritum: *nil volitum, niſi præcognitum*: ideo præ omnibus neceſſarium eſt, ut per mortificationem bene reguletur intellectus, præſertim verò ne ſit, vel maneat in rerum ſcitu neceſſariarum, vel utilium pravâ ignorantiâ, aut nocivo errore, hinc

11. Quæritur I. Quid ſit Mortificatio intellectûs? Reſp. Mortificatio intellectûs eſt illa, qua adigimus intellectum ad cognoſcenda, addiſcenda, & conſideranda illa, quæ ſecundùm DEI, & Superiorum voluntatem intuitu ſtatûs, conditionis, officii, & talentorum noſtrorum ſcitu neceſſaria, vel utilia, & proficua nobis ac aliis ſunt, indéque cuſtodiatur à prava ignorantia, & errore; econtra ut cohibeatur ab illicitis, nocivis, curioſis, inutilibus &c. Hæc deſcriptio patebit magis ex ſequentibus.

12. Quæritur II. Quàm neceſſaria ſit Mortificatio intellectûs? Reſp. Præter magnam præſtantiam, de qua ſupra *num. 4.* dictum fuit, mortificatio intellectûs tam ad vitanda peccata, quàm ad acquirendas virtutes, & perfectiones, ſicut ad exercendas alias mortificationes, abſolutè eſt neceſſaria. Ratio eſt, quia natura hujus mortificationis *num. præced.* deſcriptæ duo puncta ſive genera mortificationum includit. *Primum* eſt, ut intellectus arceatur ab ignorantia, & errore, ac compellatur ad cognoſcenda, & conſideranda neceſſaria, ac utilia: *Secundum* verò eſt, ut cohibeatur à curioſis, nocivis, inutilibus &c. Neceſſitas quò ad hoc genus ſive punctum declarabitur infra *à num. 26.* agendò de praxi hujus mortificationis.

13. Primum hujus mortificationis genus quod attinet, ſumma illius neceſſitas ex eo palàm eſt; quia, ſi intellectus bonum aliquod ignorat, etiam voluntas illud non amabit, nec appe-

appetet; cùm juxta tritum *ignoti nulla cupido ſit*: neque odio habebit, nec fugiet malum, ſi illud ùt tale intellectus non cognoſcit, vel viam, modum, & media malum fugiendi, & bonum proſequendi ignorat; vel ſi debitam horum notitiam quidem habet, ea tamen, ſicut & motiva eorum rarò, aut nunquam conſiderat, nec voluntati exhibet. Adhuc magis in actibus ſuis deficiet, & impinget voluntas, ſi intellectus non tantúm ignorans, ſed etiam poſitivè errans eſt, & bonum pro malo, econtra verò malum pro bono apprehendit, viásque, modos, & media minùs proficua, vel plùs nociva, quàm profutura voluntati exhibet.

14. Dum econtra, ſi rerum veritates non prout ab extrinſeco apparent, & ſenſibus noſtris objiciuntur, aut prout eas mundus æſtimat; ſed prout ſecundùm rectam rationem, & vera principia ſupernaturalia bonæ, aut malæ ſunt, bene cognoſcit, eáſque, ſicut & motiva malas fugiendi, & bonas proſequendi ſæpius, & bene conſiderat, revolvit, & voluntati exhibet, voluntas quoque in actibus ſuis bene eliget; dum enim intellectus frequenti conſideratione perpendit, ac voluntati proponit varia æternæ veritatis principia, fundamenta, & doctrinas practicas, e. g. omnia eſſe vanitatem, & mendacium, præter amare DEUM, & illi ſoli ſervire; cuncta, quæ mundus, & ſenſualis corrupta natura noſtra adeò æſtimat, appetit, & neſcio quibûs mediis, & modis quærit, veluti ſunt honores, dignitates, divitiæ, deliciæ terrenæ, non niſi vanitatem, & afflictionem ſpiritûs parere; non ſolùm ſummè æquum, juſtum, & utiliſſimum, ſed etiam longè facilius, & jucundius eſſe DEO ſervire, quàm mundo, carni, aut diabolo: unicam guttulam conſolationis Divinæ ſuperare omnes mundi delicias; injurias, ignominias, vilipenſiones, perſecutiones, afflictiones, infirmitates, dolores, & omnis generis adverſitates à DEO immiſſas, aut permiſſas, eſſe inenarrabilia DEI dona, magis quàm omnia mundi bona æſtimanda: mortificationem malarum

noſtra-

noſtrarum paſſionum etiam minimam, qua quis ſe ipſum vincit, nobiliorem eſſe, quàm ſi quis fortiſſima vincit mœnia, imò quàm ſi miracula patraret, & mortuos ſuſcitaret &c. Hæc & ſimilia, inquam, dum intellectus bene perpendit, ac voluntati debitè exhibet, mediáque, vias, & modos ad agendum, vel omittendum ei proponit, procul dubio voluntas iis conformiter movebitur, reſolutiones, propoſita, & actus imperabit, & exercebit, atque juxta genuinas in DEO, & in virtute fundatas veritates bene & ordinatè procedet.

15. Econtra verò ſi intellectus horum, & ſimilium ex ignavia ignarus, aut in iis non niſi obiter verſatus eſt, vel omnino poſitivè erroneam de iis cognitionem habet, aut eorum bene equidem gnarus, illa tamen raro, aut nunquam bene conſiderat, & revolvit, voluntas quoque nec ad faciendum bonum, nec ad malum vitandum, & omittendum movebitur, neque bene aget, ſed prout erroneus intellectus, ſenſus, ſenſualitas, inclinationes, amor proprius, paſſiones, mala exempla aliorum, vel dæmon res, & objecta exhibent, malè & inordinatè procedet in ſuis actibus. Ex quibus abundè patet abſoluta neceſſitas mortificationis intellectûs.

16. Quæritur III. In quibus, & quomodo in praxi exerceri debeat mortificatio intellectûs quoad utrumque punctum, ſive genus mortificationis *num. 12.* allegatum? Ante Reſponſionem notandum, omnem hominem ex natura ſua habere appetitum ſciendi, ſeu naturalem inclinationem ad habendam notitiam, & cognitionem rerum; tametſi etiam non paucos invenire ſit, qui ex ignavia & deſidia debitam diligentiam & conatum ad comparandam ejusmodi cognitionem minimè adhibent. Porro, quia ferme innumera ſunt objecta, quæ ſciri, & cognoſci poſſunt, debitè mortificandus, & coërcendus eſt intellectus, ne in acquirenda ſcientia, & cognitione rerum pro libitu vagetur, ſed relictis, aut poſtpoſitis aliis, illarum ſcientiam, & cognitionem debitam ſibi comparet,

paret, quæ ſcitu magis neceſſaria, & utilia ſunt: plures enim reperiuntur, qui tum ex corrupta natura, tum ex tentatione dæmonis majorem ſentiunt inclinationem, & appetitum ſciendi curioſa, inutilia, & nociva, quàm neceſſaria, & utilia, imò ad debitam horum notitiam, & cognitionem acquirendam, etiam tædium quandoque, & quaſi averſionem habent. Hîs prænotatîs

17. Reſp. I. Mortificatio intellectûs circa primum punctum quoad praxin principaliter exerceri debet, ut cohibeatur, & adigatur, quatenus dimiſsis, vel poſtpoſitis aliis, ante omnia bene addiſcat, & cognoſcat ea, quorum debitam ſcientiam, ſeu notitiam exigentia ſtatûs, conditionis, officii, obedientiæ, qualitatum, & talentorum noſtrorum à nobis requirit. Ratio eſt; quia horum præcipuè, & non aliorum ſcientiam, & notitiam à nobis requirit DEUS, ſicut & de horum, & non aliorum ſcientia, vel culpabili ignorantia nos aliquando judicabit, ac præmiabit, vel puniet DEUS. Hinc dicitur Eccli. *3. ✠. 22. & ſeqq. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed, quæ præcepit tibi DEUS, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus ejus ne fueris curioſus. Non eſt enim tibi neceſſarium, ea, quæ abſcondita ſunt, videre oculîs tuîs. In ſupervacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus operibus ejus non eris curioſus.* Porro illa, quæ neceſſariò diſcere, & ſcire debemus, ſunt ſequentia, & quidem

18. *Primò.* Quivis Religioſus ratione ſtatûs Chriſtiani ſcire debet, quæ ſunt ſcitu neceſſaria neceſſitate medii, ùt quòd detur, & exiſtat DEUS juſtis præmia, improbis ſupplicia, & pœnas tribuens; item quòd hic DEUS ſit unus, & trinus, ſeu detur SS. Trinitas: item Filium DEI eſſe pro nobis incarnatum, Chriſtúmque ùt verum DEUM, & hominem nos redemiſſe &c.

19. *Secundò.* Ratione ejusdem Chriſtiani ſtatûs diſcere, & ſcire debet etiam illa, quæ ſunt ſcitu, & creditu neceſſaria neceſſitate præcepti, præcipua videlicet myſteria, & prima rudimenta Fidei Chriſtianæ, veluti ſunt Articuli in Symbolo

bolo Apoſtolico contenti, Præcepta Decalogi & Eccleſiæ &c. ùt de per ſe notum eſt.

20. *Tertiò.* Ratione ſtatûs Religioſi quivis tenetur ſcire, & bene conſiderare ſui, quem profeſſus eſt, S. Ordinis Regulam, præſertim in ſacra Religione noſtra, ubi præter tria vota eſſentialia continentur plura, ſub gravi peccato obligantia. Huc etiam referri debet notitia Conſtitutionum ſive Statutorum tam Generalium, quàm, & præcipuè quidem, Provincialium, ſeu Provinciæ ſuæ; cùm enim in his norma rectè vivendi à Superioribus, conſequenter à DEO præſcripta, quoad multa in iisdem contineatur, de horum quoque obſervantia, proinde & debitè comparata notitia, aliquando coram Altiſſimo Religioſum reſpondere oportebit.

21. *Quartò.* Principaliter etiam Religioſus ſufficienter addiſcere, & bene conſiderare debet ea, quæ ſcitu neceſſaria, & magìs utilia ſunt ad acquirendam perfectionem Religioſam tanquam præcipuum finem, ad quem Religioſorum quivis tendere obligatur ex dictis *Cap. I.* §. 2. conſequenter ſcire debet, in quo illa conſiſtat, quæ ſint motiva, & media illam acquirendi &c. Innuit id paucìs verbìs Sanctus P. Noſter Franciſcus in ſua *Regula cap. 10.* ubi in Domino JESU Chriſto ſeriò, & paternè admonet ſuos Fratres, ut ſinè inordinata cura acquirendi alias ſcientias *attendant, quòd ſuper omnia deſiderare debent, habere Spiritum Domini* (id eſt ſanctam, à DEO datam, ſeriam voluntatem, fervénſque deſiderium ad perfectionem veniendi, Deóque debitè ſerviendi) *& ſanctam ejus operationem,* hoc eſt, talem noſtram cooperationem, ut bona voluntas in effectum deducatur. Hinc licèt ibi *Cap. 5.* velit, ut Fratres etiam laborent, attamen eos laborare, & ſtudiis, ac ſcientiis vacare vult taliter ſolùm, *ut ſanctæ Orationis, ac devotionis ſpiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia deſervire.* Ut proin procul dubiô graviter errent illi Religioſi, qui otiò culpabiliter deditì, vel aliis negotiis, aut ſtudiis ferè penitus immerſi, nullam, vel non

niſi

niſi exiguam, & prorſus inſufficientem curam habent acquirendi, conſervandi, ac in opus deducendi neceſſariam ſcientiam Aſceticam tendendi, & acquirendi perfectionem Religioſam.

22. *Quintò.* Religioſus Clericalis Ordinis ſcire debet Rubricas Breviarii, & Miſſalis; utpote quæ ſunt Leges Eccleſiaſticæ ad Officium Divinum ritè perſolvendum, tremendúmque Miſſæ Sacrificium debitè peragendum præſcriptæ, etiam in conſcientia obligantes. Huc etiam ſpectat debita notitia Ritualis ſive Diœceſeos, ſive Ordinis, & Provinciæ.

23. *Sextò.* Quivis ſcire debet, quæ ratione ſui officii requiruntur: ſic Superior, Director ſpiritualis, Magiſter, Confeſſarius, Concionator, Operarius &c. ſcire debent, quæ ad officium ſuum debitè obeundum ſcitu neceſſaria ſunt.

24. *Septimò.* Salvîs obedientiæ muneribûs quivis conari debet acquirere ſcientiam, & notitiam eorum, ad quæ Deus ſpecialia dona, & talenta ſibi dedit. Cùm enim infinitè ſapiens DEUS non cuivis ad quodvis ſoleat dare dona, & talenta, ſed ſapientiſſimè & providentiſſimè dividat ſingulis, prout vult; debet quivis ſecundùm dona, & talenta à DEO ſibi data, quantùm eſt in ſe, ſe applicare, & operari, quatenus, uti Apoſtolus *ad Rom. Cap. 12.* ferè per totum pulcherrimè demonſtrat, ſcribens: *ſicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent:* ℣. *4.* ita & nos, qui *unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter alterius membra* ℣. *5.* eundem actum habere nec debeamus, nec poſſimus, ſed *ſecundùm gratiam, quæ data eſt nobis differentes* ℣. *6.* ad eundem autem finem tendentes mutua charitate, & dependentiâ mutuâ operemur, ut, ſicut *non poteſt oculus dicere manui, operâ tuâ non indigeo, aut caput pedibus, non eſtis mihi neceſſarii, 1. ad Cor. 12.* ℣. *21.* ita nullus noſtrûm ad alterum dicat, operâ tuâ non indigeo; cùm quivis ſit certum in corpore myſtico membrum, certîs à DEO gratiîs, donîs, aut talentîs pro bono totius corporis dotatum, juxta quæ proin, ſi ſe applica-

verit, & operatus fuerit, quantum eſt in ſe, ſive magnum illud fuerit, ſive parvum, ſive honorificum, ſive abjectum, DEO ſatisfacit, & conſolatoriè aliquando dicere poterit: *Domine unum, vel duo, vel tria, vel quinque talenta tradidiſti mihi, ecce totidem alia lucratus ſum.* indéque audire merebitur: *Euge ſerve bone, intra in gaudium Domini tui. Matth. 25.* Sicut e. contra illi, qui dona, vel talenta à DEO data, ex ignavia, vel ſocordia debitè non applicant, nec operantur talentis ſuis conformiter, tanquam abſcondentes talenta ſua in terram, graviſſimè aliquando judicabuntur à ſtrictiſſimo Judice.

25. Dicitur autem *num. præced.* notanter: *quantum eſt in ſe,* id eſt, debet quivis, quantùm ſalvîs aliis obedientiæ muneribûs prudenter poteſt, juxta talenta ſua operari, & qualificatum ſe reddere, ut, ſi Deus per Superiores velit illum ad munus talentis proportionatum applicare, debitè diſpoſitus exiſtat, ita tamen, quòd, ſi Superiores ex quacunque cauſa nolint, plena reſignatione in Divinam voluntatem, omnino contentus eſſe velit; quia, quantum eſt in ſe, fecit, indéque meritô apud DEUM minimè carebit.

26. Reſp. II. Circa ſecundum mortificationis punctum ſive genus *num. 12.* adductum, in praxi intellectus cohiberi debet *Primò.* à lectione, ſtudio, vel haurienda notitia illicitorum; qualia ſunt laſciva, amatoria, detractoria: ſigillo Sacramenti pœnitentiæ, vel juratæ, aut aliàs graviter debitæ fidelitati, aut taciturnitati contraria: item ea, quæ in libris prohibitis, in litteris ſecretis continentur &c. Unde, ſi intellectus hujusmodi legere, indagare, & ſcire appetit, neceſſariò mortificari debet.

27. *Secundò.* A nocivis, id eſt, quorum notitia, vel cognitio non niſi mentis turbationem, varias inordinatas cogitationes, & ſolicitudines, alióſve malos effectus parit.

28. *Tertiò.* A curioſis, & inutilibus; tum quia ſimilia multas diſtractiones in oratione tam interna, quàm externa cauſant: tum quia, ubi horum ſpecies magis copioſæ ſunt, bonas cogitationes obruunt, & ſpiritum devotionis extinguunt;

guunt; tum quia tempus ad neceſſaria, obligatoria, & utilia adimunt.

29. *Quartò.* A ſuperfluis, id eſt, talibus, quæ ſcire ex ſe quidem utile foret, tamen nobis ſcitu neceſſaria, & utilia hîc & nuncnon ſunt. Unde monet Apoſtolus *ad Rom. 12. ℣. 3. Dico enim per gratiam, quæ data eſt mihi, omnibus, qui ſunt inter vos, non plus ſapere, quàm oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem; & unicuique ſicut DEUS diviſit menſuram fidei.*

30. Porro, cùm inter actus intellectûs ſit etiam proprium, nec non temerarium judicium, in quibus ſæpiſſimè errat, conſequenter mortificari debeat; hinc ponitur

## §. III.

## *De Mortificatione, ſive abnegatione judicii proprii, ac temerarii.*

31. QUæritur I. Quid, quàm præſtans, & neceſſaria ſit mortificatio proprii judicii? Ante Reſponſionem notandum, quòd omnis opinio, aut judicium, quod ex certis cauſis, vel rationibus nobis formamus, dici poſſit judicium proprium, hoc ipſo, quòd à nobis, ſeu proprio noſtro intellectu formetur; hoc notato

32. Reſp. I. Mortificatio, ſeu abnegatio proprii judicii eſt illa, qua ſubjicimus illud, & accomodamus judicio Divino, Superiorum, & aliorum. Deſcriptio ex terminis ſatis clara, adhuc clarior erit ex dicendis.

33. Reſp. II. Mortificatio proprii judicii plurimùm præſtans, DEO grata, & nobis utilis, atque meritoria eſt. Patet reſponſio tum ex iis, quæ de mortificatione generaliter ſumpta *Cap. V. à num. 6.* tum quæ de interna (cujusmodi etiam hæc ſpecies eſt) *in præſent. Cap. num. 4.* diximus: tum ex eo; quia ex ſe valde difficile eſt, judicium, & opinionem ſuam aliorum judicio, & opinioni poſtponere, & ſubjicere, præſertim ſi rationes, & cauſas opinionis, & judicii no-

ſtri prudentes, ſolidas, juſtas, ſanctas, & aliis prævalentiores eſſe cenſemus. Hinc, ſi iis non obſtantibûs, noſtrum judicium propter DEUM abnegamus, illúdque judicio Divino, vel Superiorum locum DEI tenentium, vel ex humilitate etiam æqualium, aut inferiorum ſubijcimus, procul dubiô mortificatio DEO ſummè grata, & nobis valde meritoria eſt.

34. Reſp. III. Mortificatio, & abnegatio proprii judicii, ac opinionis ſæpe abſolutè neceſſaria, & obligatoria eſt. Ita comunis omnium. Ratio eſt, quia, niſi quis judicium proprium mortificet, ſed ei in omnibus ſemper pertinaciter adhæret, in graves, & frequentes errores, damna, & peccata labatur neceſſe eſt, uti patebit ex Quæſito mox ſequente, ac allegatione variorum modorum, quibûs in praxi abnegatio proprii judicii fieri debet.

35. Quæritur II. In quibus, & quomodo mortificatio hæc, ſive abnegatio proprii judicii practicè, ſive in praxi ſit exercenda? Reſp. potiſſimùm in ſequentibus. *Primò* abſolutè neceſſaria eſt in materia, & articulis Fidei, ita, ut, quamvis materia aliqua, vel articulus Fidei ſecundùm rationes naturales intellectui noſtro videatur impoſſibilis, ac imperceptibilis, eiſque uti & ſenſibus noſtris omnimode contrarius, nihilominus intellectum, & judicium noſtrum abnegare, & captivare neceſſariò debeamus, credendô ex hoc motivo, quia infinitæ veritatis Deus, qui nec fallere, nec falli poteſt, vel immediatè per ſe, vel per Filium ſuum, aut per infallibilem Eccleſiam Catholicam nobis ejusmodi veritatem revelavit.

36. Circa quas Fidei materias, mortificatio proprii judicii apud profundos Theologos, & Philoſophos, aliſque magis ſagaciores, & doctiores plerumque magis meritoria eſt, quàm apud ſimplices, & indoctos: hoc ipſo, quòd illi magìs, quàm iſti rationes naturales, quæ videntur Fidei contrariæ, cognoſcant, & penetrent, ac nihilominus intellectûm in obſequium Fidei captivent, ſuúmque proprium judicium rationibus naturalibus innixum

nixum abnegent, eique contrarium credant propter Divinam in dicendo, & revelando veracitatem ſimpliciter & abſolutè infallibilem.

37. Præfata neceſſitas mortificationis proprii judicii in materia Fidei etiam inde patet, quia ex defectu illius omnes hucuſque exorti ſunt, ac etiamnum oriuntur hæreſiarchæ, & hæreſes. Hoc ipſo ſiquidem, quòd aliqui ſuperbiâ elati judicio proprio nimiùm innitentes, iſtud abnegare, vel mortificare, & infallibili Eccleſiæ ſubjicere noluerint, & adhuc nolunt, in hæreſes inciderunt, & in iisdem adhuc perſeverant. Porro ad captivandum intellectum, & abnegandum judicium proprium in Fidei materiis, quæ captu, & creditu difficiles videntur, valde ſerviet, ſi quis ſecum ita ratiocinatur: omnipotens, & infinitè ſapiens DEUS facilè poteſt facere, quod meus miſer, & limitatus intellectus, aut ſenſus non poteſt capere; conſequenter, quia ſic dicit, verum eſt, cùm infinitè verax, & omniſcius ſit, qui nec fallere, nec falli poteſt.

38. *Secundò.* Omnino frequenter neceſſaria eſt mortificatio judicii proprii, ad exercendam reſignationem in Divinam voluntatem, caſu quo, ùt non raro contingit, DEUS diſponit, vel permittit, quæ juxta judicium, & opinionem noſtram nobis, vel aliis, aut etiam toti alicui Communitati, Provinciæ, Regno, Eccleſiæ &c. temporaliter, vel ſpiritualiter nociva videntur: in quibus caſibus proprium noſtrum judicium Divino judicio humiliter ſubijcere oportet. Ad quod in praxi multùm juvat, ſæpe cogitare, & conſiderare, quòd prorſus nil ſive bonum, ſive malum ſinè DEO diſponente, aut permittente fieri queat, DEUS autem omnia & ſingula, in ſubſtantia, & modo, circumſtantiis, pondere, & menſura ſapientiſſimè, juſtiſſimè, & providentiſſimè, ex juſtiſſimis cauſis ab æterno cognitis ordinet, & permittat, ſimúlque ex cunctis, quæ diſponit, & malis, quæ permittit, bonum elicere ſciat; iſtúdque tempore ſibi meliùs viſo re ipſa elicere benigniſſimè, & miſericordiſſimè evenire faciat.

39. Ter.

Digitized by Google

39. *Tertiò.* Neceſſaria eſt abnegatio, ſeu mortificatio judicii proprii in materia obedientiæ, ita, ut, quantumvis id, quod Superior vult, præcipit, aut aliàs ex obedientia nobis incumbit, proprio judicio noſtro adverſum, inutile, imprudens, erroneum &c. videatur (dummodo manifeſtè peccaminoſum non ſit) & econtra contrarium longè melius, & utilius nobis appareat, nihilominus juxta obedientiam juſſa implere, ac propterea judicium noſtrum abnegare, illúdque judicio Superiorum humiliter accomodare ſemper oporteat. Pro cujus praxi juvát pro principio habere, & in quovis emergenti caſu cogitare: Superior poteſt habere, & habebit ſuas cauſas, quas ſubditis dicere non tenetur, nec ſemper expedit. Neque decet, ut ſubditus diſcutiat præcepta Superioris, ſed ut illi locô DEI ſimpliciter, & cæcô modô obediat; præſertim cùm ſubditus errare non poſſit obediendô, datô etiam, quòd Superior erraret præcipiendô, dum nil apertè peccaminoſum mandat. Hinc bene ad propoſitum Caſſianus ſcribit *Lib. 4. Inſt. cap. 41. Stultum te ſecundùm Apoſtoli ſententiam facias in hoc mundo, ut ſis ſapiens: nihil ſcilicet diſcernens, nihil dijudicans ex his, quæ tibi fuerint imperata, ſed cum omni ſimplicitate, ac fide obedientiam ſemper exhibeas, illud tantummodo ſanctum, illud utile, illud ſapiens eſſe judicans, quidquid tibi vel lex DEI, vel Senioris examen indixerit.*

40. Contra hanc neceſſariam mortificationem proprii judicii plurimùm errant, qui proprio judicio inhærentes, illud, quod juxta propriam opinionem, & judicium illorum minùs rectè, minùs utiliter, & imprudenter, aut aliàs inconvenienter præcipi, ſibi videtur, aut omnino non, aut imperfectè, vel non niſi cum impatientia, tædio, vel murmuratione peragunt. Adhuc graviùs errant, & peſtis planè Religionis ſunt, qui Superiorum præcepta, & diſpoſitiones proprio judicio, & opinioni contrarias non tantùm apud ſemetipſos, ſed etiam apud alios vilipendunt, irrident, traducunt, malè interpretantur,

ac

ac obmurmurant, indéque multis ſcandalum præbent.

41. *Quartò.* Neceſſaria eſt mortificatio proprii judicii, quod formatur juxta principia mundi, & carnis; cùm enim juxta hæc ſæpiſſimè aliqua videantur bona, utilia, delectabilia, deſiderabilia, quæ ſecundùm veram rationem, & principia ſpiritûs, ac virtutum talia non ſunt, ſed contraria inveniuntur; judicium ejuſmodi abnegare, & deponere, ac juxta principia ſpiritûs, & virtutis judicare, ac procedere oportet.

42. *Quintò.* Toties neceſſaria eſt mortificatio proprii judicii, & opinionis, quoties in diſcurſu, converſatione, conſultatione &c. judicium, & opinionem aliorum abſolutè veram, vel ſaltem veriorem, probabiliorem, & meliorem noſtrâ advertimus. Contra quod multi errant, qui ſuas opiniones, ſententias, data conſilia &c. pertinaciter manutenere nituntur, etiamſi cognoſcant, & deprehendant, aliorum judicium, & opinionem eſſe magis fundata, & veriſimiliora: quod manifeſtum ſignum latentis ſuperbiæ eſt, qua erubeſcunt ſuam prolatam opinionem mutare, aut revocare, ne videantur erráſſe, aut minùs docti eſſe. Tales recordentur, non tantùm humilis, & virtuoſi, ſed eſſe etiam ſapientis, mutare conſilium.

43. *Sextò.* Valde bona, ac virtuti humilitatis conveniens eſt mortificatio proprii judicii, & opinionis, in dubiis & obſcuris, neglectô ſuô, aliorum etiam æqualium, aut minorum conſilio ſe accomodare.

44. *Septimò.* Ea obſervanda eſt mortificatio, quâ intellectus cohibetur, ne ſtatim juxta opinionem, & ſuum judicium proprium ſolùm procedat, præſertim in rebus arduis, vel majoris momenti, ſed priùs etiam alios deſuper conſulat, juxta monitum Spiritûs ſancti *Eccli. 32. ℣. 24. Fili! ſinè conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* Et illud *Prov. 11. ℣. 14. Salus, ubi multa conſilia.* Conſulendi autem præ aliis illi ſunt, quibus reſpectu petentis conſilium, aut materiæ conſilium dare ex munere, vel officio convenit, uti reſpectu ſubditorum plerumque ſunt Supe-

riores, ac Confeſſarii, reſpectu Tyronum Magiſtri, & Directores ſpirituales, reſpectu ſtudentium, aut juvenum Confeſſariorum in materia circa Confeſſionale Profeſſores, ſive Lectores, vel alii doctiores, ac Seniores experti &c. Jam de judicio proprio progredimur ad judicium temerarium, de quo

45. Quæritur III. Quid, & quàm neceſſaria ſit mortificatio, ſeu abnegatio judicii temerarii, uti etiam ejuſmodi ſuſpicionis? Ante Reſponſionem notandum, judicium temerarium ad propoſitum eſſe firmam intellectûs ſententiam, ſeu aſſenſum de improbitate proximi, ſinè ſufficientibus indiciis, rationibus, vel conjecturis. Differt à ſuſpicione temeraria, quòd hæc non ſit firmus, ſed debilis, ac anceps aſſenſus, & ſententia de improbitate proximi, conjuncta cum dubitatione de oppoſito, de quibus magìs Theologi. Hoc præmiſſo

46. Reſp. I. Mortificatio judicii temerarii, & ſuſpicionis eſt, qua intellectus cohibetur, ne ſinè apertis, aut certò apertè ſufficientibus rationibus, indiciis, aut conjecturis malè de proximo judicet, vel ſuſpicetur: & econtra adigatur, ut vel factum ipſum, vel intentionem bene judicet, interpretetur, ac pro poſſibili excuſet. Definitio hæc adhuc magìs declarabitur ex dicendis paulò poſt *à num. 50.*

47. Reſp. II. Mortificatio judicii temerarii (idem eſt de ſuſpicione temeraria) abſolutè neceſſaria eſt. Probatur tum ex dictis *num. 8.* de neceſſitate Mortificationis internæ in genere; tum à contrario, quia ſemper peccaminoſum eſt, & quidem loquendô de judicio temerario, juxta Theologos in materia gravi mortale; ſi tale judicium, ſententia, ſive aſſenſus ſit firmus, & verè deliberatè voluntarius, atque ex inſufficientibus indiciis, cognitis ùt talibus, formatus. Inſuper quia peſſimos ſecum trahit effectus, ſingulariter verò charitatem proximi, à DEO tantopere demandatam, quietem & ſanctam pacem, atque fraternam converſationem impedit, & deſtruit.

48. Terribilia ſunt, quæ contra

tra judicium, & ſuſpicionem temerariam ſcribunt SS. Patres, è quibus S. Doroth. *Doctr. 6.* inquit: *Nihil adeò provocat DEUM, nihil adeò hominem ſpoliat, & fert in ambiguum, ùt obloqui, ùt judicare, ùt ſpernere proximum.* Cui conſonat noſter Didacus Stella *in Cap. 6. Lucæ.* ita habens: *Fieri non poterit, quin in manus Divinæ iræ incidas, quandoquidem tam audax es, ut officium DEI fureris*; verè enim authoritatem, & judicium Divinum uſurpat, qui proximum malè judicat, cùm ſolus DEUS ſcrutetur renes, & corda, ac cujusvis occultas cauſas, rationes, & intentionem ſolus cognoſcat, indéque ſolus de homine rectè judicare poſſit. Unde S. Paulus *ad Rom. 14. ℣. 4.* in temerè judicantem invehitur: *Tu quis es, qui judicas alienum ſervum?* Et. *1. Corinth. 4. ℣. 5.* omnes monet: *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium.*

49. Unde Chriſtus *Matth. 7. ℣. 1. & ſeqq.* ſeriò admonet omnes: *Nolite judicare, ut non judicemini; in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini: quid autem vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Quibùs verbîs videtur indicare, eos, qui malè, & temerè de proximo judicant, aut ſuſpicantur, ipſosmet ordinariè malos, imò pejores eſſe eo, quem ùt talem judicant; & plerumque tales judicamus alios, quales nos ſumus, ita ut, qui bonùs, juſtus, fidelis, verax, ſincerus &c. eſt, tales etiam alios reputet; econtra, qui nequam, mendax, falſus &c. eſt, tales etiam reliquos facilè judicet, ut proin vix certius mali hominis habeatur ſignum, quàm illius, qui malè de proximo judicare, ac ſuſpicari ſolet, juxta illud Scripturæ *Eccle. 10. ℣. 3. In via ſtultus ambulans, cùm ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat.* quod etiam S. Paulus *ad Rom. 2. ℣. 1.* clarè indicat illîs verbìs: *Propter quod inexcuſabilis es, ô homo omnis, qui judicas, in quo enim judicas alterum, te ipſum condemnas; eadem enim agis, quæ judicas*: vult dicere: non ita temerè de proximo judicares, niſi eadem ageres.

50. Quæritur IV. In quibus, & quomodo mortificatio, ſive

abnegatio judicii temerarii, & ſuſpicionis in praxi ſit exercenda? Reſp. In ſequentibus potiſſimùm. *Primò.* Univerſaliter cohibere intellectum, ne quis de ullo unquam malè judicet, vel ſuſpicetur; ſed, ſi res apertè mala non eſt, eam bene interpretetur, bonáque ex intentione factam credat. Celebre, & verè aureum ad hoc facit monitum S. Bernardi *in Formula honeſtæ vitæ poſt cap. 25.* illîs verbîs: *Quæcunque audis, vel vides in Religioſis perſonis, puta bona intentione dici, vel fieri, etiamſi contraria videantur.*

51. *Secundò.* Si factum alterius apertè malum eſt, cohibere intellectum, ne de illo multùm cogitet, ſed (niſi quis ſit Superior) quantùm fieri poteſt, excuſet, & cogitet: *hoc nil ad me. qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat, 1. Cor. 10. ℣. 12.*

52. *Tertiò.* Præcipuè cavere, & cohibere intellectum, ne facta illorum, erga quos odium, rancorem, aut averſionem quis ſentit, malè vel ſiniſtrè judicet, aut interpretetur: quæ mortificatio eò major, & quaſi heroica, indéque DEO eò gratior eſt, quò magis natura perverſa ad contrarium propenſa eſt, & de inimicis, vel adverſariis noſtris ferè ſemper malè judicare, aut ſuſpicari, factáque eorum ſiniſtrè, & malè interpretari ſolet.

53. *Quartò.* Omnî modô præcavere, ne tempore perſecutionum, adverſitatum, tribulationum &c. in judicia, & ſuſpiciones temerarias contra quemcunque tandem labamur, neque illis immoremur, aut in illis nos detineamus: cùm enim diabolus bene ſciat, tali tempore corruptam naturam noſtram ad malè judicandum, & ſuſpicandum eſſe ex ſe valde pronam, omnibûs viribûs, & dolîs eam inducere ſatagit, ac propterea excoquit, & ſuggerit intellectui varia argumenta, rationes, & apparentias ad malè judicandum, & ſuſpicandum; quatenus malè judicantem, & ſuſpicantem ad odium, vindictam, & averſionem erga proximum, aliáſque malas reſolutiones, & effectus perducat: ut proin tali tempore mortificatio temerarii judicii, ac ſuſpicionis plurimùm ſit neceſſaria.

54. *Quintò.* Oportet refræ-

nare

nare intellectum, ne unquam de Superioribus, eorúmque actis, vel factis, mandatis, ordinationibus &c. malè judicet, ſuſpicetur, vel ea ſiniſtrè interpretetur; ſed de cunctis bene ſentiat, & judicet, aut certè ab omni judicio abſtrahens ubique cæcô modô obediat, ſe accomodet, Superiorem ùt DEI Vicarium conſideret, ejus voluntatem tanquam DEI reſpiciat, & exequatur, eò quòd, licèt omne temerarium judicium, & ſuſpicio de proximo ſit mala, Deóque multùm diſpliceat, tamen omnium peſſima, Deóque ſummè diſplicens ſit illa, quæ de Superiore locum DEI tenente concipitur, ob peſſimos, quos parit, effectus.

55. *Sextò.* Ne quis proximum ex ſola facie, vel ſpecie externa malè judicet.

56. *Septimò.* Ne ex uno facto apertè malo, proximus habitualiter, & abſolutè malus, vel ordinariè talis judicetur.

57. *Octavò.* Ne ex delicto, vel etiam malo habitu unius perſonæ totam Communitatem talem eſſe judicemus, vel ſuſpicemur.

58. *Nonò.* Ne Sæculares præcisè ex eorum veſtibus, inceſſu, converſatione, actione &c. malè judicemus, cùm in cunctis cauſæ, rationes, & intentiones nobis ignotæ latere poſſint. Huc ſerviat, & bene obſervetur exhortatio S. Patris in *S. Regula c. 2.* ubi ad fratres ſuos ait: *Moneo, & exhortor, ne deſpiciant, neque judicent homines, quos viderint mollibùs veſtimentìs, & coloratìs indutos, uti cibìs, & potibùs delicatis, ſed magìs unusquisque judicet, & deſpiciat ſemetipſum.*

## §. IV.

## *De Mortificatione memoriæ.*

59. PRæviè eſt advertendum, quòd, quamvis intellectus & memoria, ac utriusque officium diſtinguantur,

tur, ſecluſa tamen ſpeculatione Philoſophica actus utriusque potentiæ in nonnullis aſſimilentur. Propriè loquendô, officium & munus memoriæ eſt, ſpecies recipere, conſervare, eáſque denuo ſuo tempore repræſentare. Jam

60. Quæritur I. Quid ſit Mortificatio memoriæ? Reſp. I. Mortificatio memoriæ eſt illa, qua hanc animæ potentiam cohibemus à cogitandis, aut rememorandis illicitis, nocivis, inutilibus &c. ac econtra adigimus eam ad cogitanda, ſeu revolvenda neceſſaria, ſalutaria, & utilia. Patebit deſcriptio paulò poſt ex varia praxi hujus mortificationis. Porro de præſtantia, utilitate & neceſſitate hujus mortificationis abundè ob paritatem rationis conſtat ex hucuſque dictis.

61. Quæritur II. Quomodò in praxi mortificanda ſit memoria? Reſp. Præter alios modos, praxéſque partim neceſſariò, partim utiliter, & meritoriè, magnóque cum beneplacito Divino exercetur in ſequentibus. *Primò*. Ne unqam imaginetur, vel etiam ſimpliciter cogitet de objectis obſcænis, vel eorum olim auditorum, viſorum &c. voluntariè memor ſit; cùm enim horum memoria ſemper ſecum trahat peccatum, aut periculum peccati, mortificatio illius omnino neceſſaria eſt.

62. *Secundò*. Mortificanda eſt memoria, ut, dum exhibet ſpecies commiſſorum olim peccatorum delectabilium, ſtatim, dum ultro incidunt, memoria illicò vel penitus avertatur, vel dolor, aut contritio, aliique boni actus virtutum eliciantur, delectabili objectô totaliter rejectô.

63. *Tertiò*. Mortificanda eſt memoria, ne ſibi imaginetur, honores, bonorum poſſeſſiones, & delicias, quibus ſæculares fruuntur; quia horum recordari mera vanitas, & periculum eſt, mentem nocivè diſtrahens, divinas gratias, & delicias animæ ſpirituales impediens, apertúmque præbens ſignum, quòd quis ad hujusmodi adhuc inordinato feratur affectu.

64. *Quartò*. Mortificanda eſt memoria, ne penitus inutilium, vel otioſorum, aut prorſus impertinentium recordetur, aut ſimi-

ſimilia ſibi imaginetur; quia ſicut de verbo, ita & de cogitatione otioſa voluntariè habita aliquando reddenda erit ratio.

65. *Quintò.* Tenenda eſt mortificatio memoriæ, ne quis tempore orationis, meditationis, & aliorum Divinorum præfatis, vel aliis, etiam cæteroquin utilibus, e. g. ad ſuum officium pertinentibus inhæreat, ſed eas, quamprimum advertit, ocyus dimittat, firmiter credens, quòd, ſi etiam illas, quæ utiles videntur, ex reverentia DEO ſub oratione debita dimittat, DEUS easdem, vel multò meliores congruo tempore ſit immiſſurus.

66. *Sextò.* Cohibenda eſt memoria, ne ampliùs recordetur injuriarum, offenſarum &c. ſibi illatarum. Quodſi ultro, aut ſubitò incidant, citò expellantur, actúsque humilitatis, & charitatis exerceantur, breviter orandô, aut piam mentis elevationem &c. formandô pro ſuo adverſario, ſimúlque cogitandô, nullam ſibi factam eſſe injuriam, ſed hæc, & longè graviora adverſa propter ſua peccata ſe eſſe promeritum, indéque adverſarium non niſi inſtrumentum juſtitiæ Divinæ fuiſſe.

67. *Septimò.* Econtra memoria adigenda eſt, ut ſæpius recordetur, & memor ſit propriæ ſuæ vilitatis, malitiæ, tepiditatis, imperfectionum, & peccatorum ſuorum, nec non defectuum in virtutibus; quatenus inde quis magis ad propriam ſui cognitionem deſcendat, ex hac verò ad ſui vilipenſionem, & contemptum, ſicque ad profundam DEO tam dilectam, nobísque ſummè neceſſariam humilitatem perveniat.

68. *Octavò.* Frequenter mentem ſubeat memoria quatuor noviſſimorum; quia horum recordatio ad varia, præſertim autem ad vitanda peccata perutilis eſt juxta illud: *Memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis. Eccli. 7. ℣. 40.*

69. *Nonò.* Sæpe memoria recordetur innumerorum quaſi beneficiorum, & gratiarum Divinarum, præſertim creationis, conſervationis, redemptionis, vocationis, protectionis, mirabilis DEI circa nos diſpoſitionis, & providentiæ, infinitæ miſericordiæ, aliorúmque

tum

tum communium, tum ſpecialium, quæ quotidie à DEO nobis conferuntur, beneficiorum; horum enim memoria multùm juvat non tantùm ad ſummè debitam gratitudinem DEO exhibendam, & augendum amorem erga illum, ſed etiam nos cohibet ab offenſa DEI, erga nos continuò & tantopere benefici.

70. *Decimò*. Denique memoria frequenter reminiſcatur Divinarum Perfectionum, ùt infinitæ Bonitatis, Omnipotentiæ, Immenſitatis &c. quorum cognitio plurimùm ad DEI amorem, & in cunctis perfectè agendum impellit. Præcipuè verò Omnipræſentiæ Divinæ, ſeu DEI ſemper, ubique, & in omnibus præſentis ſæpiùs meminiſſe juvat, & qualiter practicè id obſervandum ſit, dictum eſt fusè ſupra *Cap. III.* §. *II.* Item in *Parte priori Cap. XI.* §. *2.*

## §. V.

## *De Mortificatione, ſive abnegatione voluntatis propriæ.*

71. PRæadvertendum eſt, Mortificationem voluntatis latiſſimam eſſe: cùm enim nec bonum detur, nec malum, niſi voluntarium ſit, id eſt, niſi à libera voluntate procedat, ejúsque conſenſu fiat, omittatur &c. in quovis autem horum ſtante perverſitate noſtræ corruptæ naturæ, aliqua difficultas ordinariè interveniat, indéque ſancta aliqua vis, & abnegatio voluntatis requiratur, manifeſtè ſequitur, quòd mortificatio voluntatis latè ſumpta, & in genere loquendô, ad obſervantiam cujuscunque Divinæ, naturalis, & humanæ legis, aut præcepti, atque in cujusvis virtutis exercitio, & mali omiſſione ordinariè interveniat ſaltem mediatè, & concomitanter, licèt immediatè, & propriè loquendô, alia potentia, ſenſus, vel paſſio mortificetur. Verùm

rùm de mortificatione voluntatis hoc modo, ſive genericè ſumpta, in præſenti §. non agitur, ſed de mortificatione voluntatis propriæ, adeóque propriè ſumpta.

72. Porro voluntas propria accipitur quidem ſubinde, prout eadem eſt cum amore proprio, de quo *infra Cap.* 9. in quo ſenſu ita ſcribit S. Bernardus *Serm. 3. de Reſurr. Voluntatem dico propriam, quæ non eſt communis cum DEO, & hominibus, ſed noſtra tantùm, quando, quod volumus, non ad honorem DEI, non ad utilitatem fratrum, ſed propter noſmetipſos facimus, non intendentes placere DEO, & prodeſſe fratribus, ſed ſatisfacere propriis motibus animorum.* Verùm in hoc ſenſu hìc non agimus de ea, ſed prout voluntas propria opponitur voluntati Superiorum, & reſignationi in Divinam voluntatem quoad ejus diſpoſitiones, & permiſſiones. Quodſi ſubinde ſumatur pro judicio, ſeu opinione propria, id propterea fit, non quod revera diſtincta non ſint, ſed quòd plerumque ſimul concurrant, & voluntas propria à judicio proprio dependeat, ab illóque dirigatur, & reguletur, ita ut omnis, qui voluntatem propriam mortificat, etiam iudicium proprium mortificet, & abneget, ac econtra: ut proin ea, quæ de mortificatione proprii judicii ſupra *à num. 31.* diximus, etiam hìc applicari valeant. Hìs præmiſsis

73. Quæritur I. Quid, & quantæ præſtantiæ, ac neceſſitatis ſit mortificatio, ſive abnegatio voluntatis propriæ? Resp. I. Mortificatio propriæ voluntatis eſt illa, qua adigimus voluntatem noſtram ad amplectendum, omittendum, & ſuſtinendum illa, & taliter, quæ, & qualiter vult Superior, vel aliàs diſponit, aut permittit voluntas Divina, quamvis proprio judicio, & voluntati noſtræ ſint, aut videantur contraria, adverſa, moleſta, inutilia &c. econtra verò oppoſita, quæ nos vellemus, juxta opinionem noſtram, & judicium proprium appareant juſta, ſancta, magìs rationabilia, utilia &c. Deſcriptio patet ex terminis, declaranda magìs adhuc *Quæſito ſeq.* ubi agetur, qualiter in praxi ſit abneganda propria voluntas.

74. Reſp. II. Mortificatio propriæ voluntatis ſummè præſtans, utpote DEO gratiſſima, animæ maximè utilis, & meritoria eſt. Ita concorditer SS. PP. & Aſcetæ. Probatur Reſponſio ex variis Authoritatibus. S. Bonaventura *in Spec. Diſcipl. cap. 4.* ait; *Tota Religionis perfectio in voluntatis propriæ abdicatione conſiſtit.* B. Climacus *gradu 4.* dicit; *Beatus, qui voluntatem ſuam mortificavit: nam ad Crucifixi dexteram conſtituetur.* Caſſianus *Lib. 4. cap. 43.* ait: *Mortificatione voluntatum extirpantur, atque marceſcunt univerſa vitia.* Abbas Joann. *in Coll. PP. 19. cap. 8.* aſſerit; *Finis cœnobitæ eſt, omnes ſuas mortificare, & crucifigere voluntates.* Thaulerus *Epiſt. 8.* iis monet verbis: *Omnem diem inter amiſſos deputetis, in quo DEI amore propriam non fregiſtis voluntatem.* Bloſius *cap. 2. de Inſtit. ſpirit. Nihil DEO gratius offerri poteſt abnegatione propriæ voluntatis*; rationem addit, *quia homini nihil eſt charius ipſa voluntate, & arbitrii libertate.* Pergit dein illis verbis jam *Cap. 5. §. 1. n. 6.* citatis: *quando quis propter DEUM ſenſualitati, voluntatique propriæ etiam in rebus minimis reluctatur, ac ſe mortificat, rem ipſi DEO magis gratam facit, quàm ſi multos mortuos ad vitam revocaret.* Unde ad S. Gertrudem teſte eodem Bloſio *in Monil. cap. 11.* aliquando dixit Chriſtus: *Qui vult, ut ad ipſum liberè veniam, debet mihi clavem propriæ voluntatis reſignare: quòd ſi ex humana fragilitate contigit, eum reſumere, perficiendô in aliquo voluntatem propriam; hoc ſtatim per pœnitentiam diluat, ſuámque voluntatem iteratò mihi reſignet; & ſuſcipiet eum dextera miſericordiæ meæ, deducétque cum inæſtimabili honore ad regnum claritatis æternæ.* Similia ſexcenta alia teſtimonia de grandi præſtantia mortificationis, & abnegationis voluntatis propriæ in ſcriptis ferè omnium Sanctorum inveniuntur. Quæ omnia confirmat Chriſtus ſuô ſanctiſſimô exemplô, & teſtimoniô dicens *Joann. 5. ℣. 30. Non quæro voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me.* Et iterum *Joann. 6. ℣. 38. Deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me.* Et, cùm Patrem oravit, ut auferret à ſe calicem, ad eruditionem noſtram addidit:

dit: *Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Luca 22. ℣. 42.*

75. Ratio autem, cur hæc abnegatio, & mortificatio voluntatis propriæ tam præſtans, Deóque adeò grata, & nobis meritoria ſit, jam tacta, & allegata eſt ex Bloſio *num. præc.* videlicet; quia homini nil charius eſt, quàm libertas propriæ voluntatis, præſertim ſi id, quod vult, aut deſiderat, proprio ſuo judicio, tanquam ſummè juſtum, rationabile, ſanctum, utile, ſimúlque amabile, & delectabile, contrarium vero imprudens, irrationabile, inutile, ſimúlque difficile, & odioſum apparet. Proinde ſi, hìs non obſtantibûs, voluntatem, & judicium proprium amore DEI abnegat, Deíque & Superiorum voluntati ſe humiliter ſubmittendô mortificat; procul dubiô id in maximum DEI beneplacitum, & ſui meritum cedit, cùm in tali mortificatione ingens plerumque ex ipſa etiam rei natura reperiatur difficultas, ſicque magna ſui victoria, teſte Thoma Kemp. *Lib. 3. cap. 49. n. 5.* ubi ait: *Vix eſt aliquid tale, in quo tantundem mori indiges, ſicut videre, & pati, quæ voluntati tuæ adverſa ſunt: maximè autem cùm diſconvenientia, & quæ minùs utilia tibi apparent, fieri jubentur.*

76. Reſp. III. Mortificatio, ſeu abnegatio propriæ voluntatis inſuper abſolutè, & quidem frequentiſſimè neceſſaria eſt tam ad peccata vitanda, quàm ad acquirendas virtutes, & perfectionem, nec non ad pacem, & quietem animi. Ita rurſus SS. PP. & Aſcetæ, quorum tot poſſent afferri teſtimonia, ut integer tomus impleri poſſet. Ratio Reſponſionis eſt; quia voluntas propria radix innumerorum malorum, & impedimentum bonorum eſt, ac idipſum, quod aliàs de ſe bonum eſſet, coinquinat, conſequenter niſi jugiter mortificetur, cuncta ſiiſque, déque vertit. Audite Chariſſimi! ſolum Divum Bernardum acriùs cæteris invehentem in propriam voluntatem *Serm. 3. de Reſurr. Dom.* ubi ſcribit: *Ceſſet voluntas propria, & infernus non erit. In quem enim ignis ille deſæviet, niſi in propriam voluntatem?* *Propria ſiquidem* (ait *Serm. de Verb. Sap.*) *voluntas DEUM impugnat, & adverſus eum extollitur. Ipſa eſt, quæ paradiſum ſpoliat, & ditat infernum,*

*num, qua ſanguinem Chriſti evacuat, & ditioni diaboli ſubjugat mundum.* Dein *Serm. 27. De diverſis. Unde enim ſcandala* (inquit) *unde turbatio, niſi quòd propriam ſequimur voluntatem, & temerè quod volumus, in corde noſtro definientes, ſi quô modô id prohiberi contingat, aut impediri, continuò etiam in impatientiam, in murmurationem, in ſcandalum proni ſumus.* Et *ibid. Serm. 12. Caveamus à propria voluntate tanquam à vipera peſſima, & nequiſſima, & quæ ſola deinceps damnare poſſit animas noſtras.* Item *Serm. 71. ſuper Cant. Grande malum propria voluntas, qua fit, ut bona tua tibi bona non ſint; quia nihil omnino, quod propria inquinatum ſit voluntate, guſtabit is, qui paſcitur inter lilia:* Hæc autem omnia, ſimiliáque, & diſſimilia mala ex una radice pullulant propriæ voluntatis.

77. Quæritur II. In quibus potiſſimùm, & quomodo in praxi abneganda ſit propria voluntas? Reſp. In ſequentibus, & quidem *Primò.* Semper & in omnibus, quæ facienda, aut omittenda ſunt juxta præſcriptū obedientiæ, ita, ut omnia ſic agamus, quæ, ac prout volunt Sacra Regula, Statuta, præcepta, decreta, juſſa, mandata, & voluntas Superiorum, etiamſi ea quoad ſubſtantiam, vel modum, aut quoad utrumque proprio judicio, voluntati propriæ, proprióque amori noſtro ſummè forent contraria. Solet autem in his non rarò diabolus, mala natura, & inordinatæ paſſiones noſtræ Religioſis ſubditis varias, eáſque grandes pro diverſitate materiæ difficultates, & imaginationes intrudere, & ſuggerere, in quibus reprimendis & ſuperandis voluntati noſtræ, & amori proprio procul dubiô vi magna reſiſtendum eſt, ut abnegata voluntate propria, alienam, DEI videlicet & Superiorum exequendô, id, quod obedientia, tanquam certa DEI voluntas præſcribit, exactè adimpleamus; quod ſi amore DEI, & ad obſequendum ejuſdem ſanctiſſimæ voluntati fiat, incredibili planè cum beneplacito Divino, & merito noſtro mortificatio propriæ voluntatis exercetur.

78. *Secundò.* Mortificanda eſt voluntas propria, ut quis juxta obedientiæ præſcriptum cæcô

modô

modô ſe habeat nullatenus indagandô, diſcutiendô, diſputandô, vel quærendô, quare hoc, & non illud, quare tali, & non alio modo, quare ſibi, & non alteri fuerit demandatum. Inſuper, ut promptè ſinè dilatione, & tergiverſatione voluntas ſe ſubijciat, & quidem hilariter, & patienter ſinè interna, & externa impatientia, ſinè querela, & murmuratione, uti magis & ampliùs dicetur *infra Cap. XXIV. de Obedientia.*

79. *Tertiò.* Eſt valde nobilis propriæ voluntatis mortificatio, qua adigitur voluntas, ut non tantùm nil agat, aut omittat contra voluntatem, obedientiam, & præſcriptum Superiorum, ſed etiam ut prorſus nil velit, nil appetat, nihil eligat, aut reſpuat, ſinè obedientiæ virtute, ac voluntate, aut conſilio Superiorum, vel Directorum animæ, ita ut nec locum, nec officium, nec aliud, quodcunq; demum, quis eligat, petat, aut procuret, nec extraordinaria opera pietatis, aut devotionis peragat ſinè præſcitu, & voluntate Superiorũ conſequenter ſinè obedientiæ virtute, aut merito. Hanc propriæ voluntatis mortificationem ſanctè practicârunt, eamque etiamnum practicant plerique amatores majoris perfectionis, & meritò; tum quia tali modô in omnibus ſuis actionibus ab omni errandi periculo immunes, & ſecuri ſunt de certa voluntate, & beneplacito Divino, quod in quovis obedientiæ munere, & actu, qui de mandato, aut ſaltem voluntate vel approbatione Superiorum fit, infallibiliter invenitur: tum quia ſic cuncta aliàs de ſe jam bona, meliora, DEO gratiora, & magis meritoria evadunt.

80. *Quartò.* Sancta voluntatis propriæ mortificatio eſt, qua adigitur voluntas noſtra, ut caſu, & tempore, quo deficiunt, vel haberi non poſſunt Superiores, in rebus dubiis, & quibusvis aliis indifferentibus aliorum potiùs, etiam æqualium, vel minorum, quàm propriam quis ſequatur voluntatem, & judicium. Hanc mortificationem commendat S. Bonaventura *cap. 4. de Remed. defect.* ubi ſuadet: *In indifferentibus, alterius, quàm ſuam, potiùs ſtudeat adimplere voluntatem,*

*imò ſemper in exterioribus actionibus ſtudeat abnegare, aliorum beneplacita affectans cum omni vigilantia in licitis adimplere: & hoc circa omnes ſtudeat obſervare.*

81. *Quintò.* Præter mortificationem propriæ voluntatis, prout hæc opponitur voluntati Superiorum, in praxi frequentiſſimè etiam exercenda eſt altera mortificatio voluntatis propriæ, prout nempe hæc opponitur Reſignationi in Divinam voluntatem in omnibus, quæcunque ipſa diſponit, aut permittit. Hac itaque mortificatione adigatur voluntas noſtra propria, ut ſe humillimè reſignet, & ſubjiciat voluntati Divinæ, eam laudandô, & adorandô, ſemper & in omnibus, quæcunque DEUS circa nos, vel alios diſponit, aut permittit, etiamſi talis diſpoſitio, aut permiſſio juxta humanum judicium, rationéſque naturales (quas pariter abnegare oportet) valde difficilis, aut etiam minùs juſta, & æqua videatur. Quantæ verò præſtantiæ, utilitatis, & meriti hæc mortificatio, ſeu abnegatio propriæ voluntatis adeóque conformatio voluntatis noſtræ cum Divina ſit, quantùm Deo placeat, ac quantam animæ quietem jugiter cauſet, ex inſtituto dicetur infra *Cap. ultimo* de Reſignatione in Divinam voluntatem.

82. Porro pro faciliùs exercenda, & practicanda hac mortificatione, ſeu abnegatione voluntatis noſtræ propriæ, juvat ſeriò conſiderare, mentique altè imprimere, quòd prorſus nil fieri poſſit ſinè diſpoſitione, vel permiſſione Divina, quæ ſemper, & in omnibus quoad ſubſtantiam, & modum ſanctiſſimè, juſtiſſimè, & providentiſſimè procedit, ita, ut etiam ex malis, quæ DEUS permittit, ſciat, & intendat elicere bonum, illúdque tempore ſibi meliùs viſo, actu eliciat, dummodo homo ipſe malitiosè non impediat, ſed debitè cooperetur, & humiliter ſe voluntati Divinæ reſignet. Præterea conſiderare oportet, quòd finis, & centrum creationis noſtræ ſit, ut ex amore erga DEUM in omnibus faciamus, & adimpleamus ſanctiſſimam ejus voluntatem, in cujus perfecta executione, & abnegatione noſtræ voluntatis

ſumma conſiſtit perfectio, & ſanctitas. In praxi optimè ſerviet ex Thoma Kempenſi *Lib. 3. cap. 15. n. 2.* omni cum humilitate, & plena reſignatione in Divinam voluntatem ſequenti, aut ſimili modô cor & voluntatem noſtram ad DEUM dirigere: *Domine tu ſcis, qualiter melius eſt: fiat hoc, vel illud, ſicut volueris. Da, quod vis, & quantum vis, & quando vis. fac mecum, ſicut ſcis, & ſicut tibi magìs placuerit, & major honor tuus fuerit. Pone me, ubi vis, & liberè age mecum in omnibus. In manu tua ſum, gyra, & reverſa me per circuitum. En ſervus tuus ſum, paratus ad omnia.*

# CAPUT VIII.

## De malis Paſſionibus in genere, nec non de mortificatione earundem.

### §. I.

### *De Natura, & Diviſione noſtrarum Paſſionum, & Affectuum.*

1. ANtequam materiam de Mortificatione malarum noſtrarum Paſſionum aggredimur, neceſſarium omninò videtur, priùs declarare, quid, & quotuplex ſit Paſſio, idque ſimplici, & clarô ad hominem, ac propoſitum noſtrum accommodatô modô, quatenus etiam illi, qui in Philoſophia, & Theologia adhuc vel penitus non, vel non adeò profundè, aut perfectè ſunt fundati, rem in ordine ad praxin ſufficienter capere valeant, etiamſi theoricè, & ſpeculativè loquendô materiam ex fundo non intelligant, quod etiam neceſſe non eſt. Pro quo

2. Sciendum eſt, Paſſiones

tam

tam à Theologis, quàm Philoſophis, ſanctíſque Patribus, & Aſcetis diversîs appellari nominibûs, quæ reipſa conveniunt, idémque ſignificant; ſubinde enim vocantur appetitus, ſubinde motus, ſubinde affectiones, ſubinde affectus animi; à potiori autem Paſſiones appellari conſueverunt, eò quòd (licèt ſint veri actus, ſeu actiones potentiæ ſenſitivæ) dum exurgunt, ſenſibile corpus humanum per illas ſemper aliquo modo alteretur, & aliquid habeat, quod patiatur, præſertim in corde, utpote ſede appetitûs potentiæ ſenſitivæ, à qua paſſiones proveniunt. Jam

3. Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Paſſio? Reſp. I. Paſſio, prout ſervit ad propoſitum noſtrum, eſt motus potentiæ ſenſibilis, ſeu ſenſitivæ internæ, ex cognitione, imaginatione, vel opinione objecti boni, vel mali ſenſibilis proveniens. Ita in re definit eam D. Thomas, & cum eo communis aliorum. Dicitur primò *Motus ſenſibilis*, quia, uti jam dictum, verè ſenſibiliter movetur, & patitur corpus humanum, ſeu potiùs pars corporis, ſcilicet cor hominis.

4. Dicitur ſecundò *Potentia ſenſitiva interna*: tum quia ab hac proveniunt paſſiones, & motus animi, ſeu cordis, neque enim hic agimus de paſſionibus voluntatis, de quibus infra *à num. 23.* tum ad diſtinctionem motûs corporalis externi quinque ſenſuum; non enim de externis, ſed internis motibus, & paſſionibus corporis, ſeu partis illius, cordis videlicet hìc agitur.

5. Dicitur tertiò *ex cognitione, imaginatione, vel opinione objecti boni, vel mali ſenſibilis proveniens*; quia ex hac proveniunt, ſeu exſurgunt motus, ſive paſſiones animi, & cordis (quæ hìc, & ad propoſitum pro eodem ſumuntur) ex cognitione enim, imaginatione, vel opinione objecti, ſeu rei apprehenſæ ùt bonæ, movetur cor ad concupiſcentiam, ſeu deſiderium illius vel, ſi illam actu jam poſſidet, illóque fruitur, ad gaudium, & delectationem: econtra ex cognitione, imaginatione, ſeu opinione objecti, ſive rei malæ, movetur ad fugam, timorem, odium, ſeu averſionem

illius

illius; vel, ſi illam actu jam ſentit, ad triſtitiam, & dolorem. Unde additur in definitione, ſeu deſcriptione Paſſionis *Boni, vel Mali*, ſimúlque apponitur *ſenſibilis*; objectum enim potentiæ ſenſitivæ, & actuum, motuum, ac paſſionum illius non niſi materiale, ac ſenſibile eſt.

6. Reſp. II. Paſſiones ſunt variæ, & quidem juxta communem doctrinam undecim numerô, videlicet Amor, Deſiderium, Gaudium, Odium, Fuga, Triſtitia, Spes, Audacia, Deſperatio, Timor, & Ira. Harum aliæ in ſenſitiva potentia concupiſcibili, aliæ verò in iraſcibili reſident, ùt mox poſtea *num. 8.* dicetur.

7. Ne verò Chariſſimi! in horum terminorum terreamini intelligentia, breviter ſcire oportet, in inferiori parte hominis, corde videlicet (ſeu, ùt alii volunt, in corde, & hepate ſimul) duas eſſe internas potentias ſenſitivas, ſeu ſenſibiles, quæ etiam ſenſualitates vocantur, concupiſcibilem videlicet, & iraſcibilem, quæ, licèt juxta communem doctrinam inter ſe diſtinguantur, tamen in ordine ad propoſitum noſtrum, reipſa planè conveniunt, cùm utraque hæc potentia ſenſitiva pro ſuo objecto habeat bonum, & malum ſenſibile, per cognitionem, imaginationem, vel opinionem ſibi vel ùt conveniens, vel ùt diſconveniens repræſentatum, & præcisè in hoc differat, quòd potentia concupiſcibilis verſetur circa bonum, & malum ſimpliciter tale, potentia iraſcibilis verò circa bonum, & malum, non ſimpliciter tale, ſed circa bonum arduum, & difficile acquiſitu, ac circa malum evitatu difficile; ut proin illæ paſſiones, & affectus, qui reſpiciunt bonum, vel malum ſimpliciter tale, ſinè difficultate, vi, aut pugna acquirendum, aut vitandum, dicantur pertinere ad ſenſitivam potentiam concupiſcibilem: paſſiones verò, quæ reſpiciunt bonum, & malum ùt arduum, & difficile, ſeu non niſi cum difficultate acquirendum, àut vitandùm, in potentia iraſcibili reſidere, & ad eam pertinere dicantur.

8. Quæritur II. Quænam Paſſiones ad potentiam ſenſitivam

vam concupiſcibilem, & quænam ad iraſcibilem pertineant, ac quomodo ſingulæ definiantur, & intelligendæ ſint? Reſp. I. Ad potentiam concupiſcibilē pertinent ſex ſequentes, videlicet Amor, Deſiderium, Gaudium, Odium, Fuga, & Triſtitia. Quas ſingulas deſcribemus, & declarabimus breviter.

9. *Amor*, ſeu paſſio amoris eſt inclinatio, ſeu propenſio potentiæ concupiſcibilis ergà omne illud, quod juxta judicium, imaginationem, vel opinionem noſtram apparet bonum, prout tamen abſtrahit à præſenti, vel futuro: & quoniam plurima ſunt, quæ bona apparent, qualia ſunt cuncta utilia, pulchra, & delectabilia, ideo latiſſimè patet, & extendere ſe poteſt amor.

10. *Deſiderium*, ſeu, quod idem eſt, concupiſcentia eſt inclinatio, & propenſio ad bonum amatum aſſequendum, & eo fruendum, nondum præſens, ſed adhuc abſens, vel futurum. Et hæc paſſio Deſiderii duplex eſt, una naturalis, ſeu potentiæ concupiſcibili inſita à natura, qualis eſt e.g. ad cibum, potum, & ſimilia; altera, quæ provenit ab imaginatione, & opinione noſtra repræſentante nobis aliquid ùt bonum.

11. *Gaudium*, ſeu, quod idem eſt, delectatio eſt quietatio quædam, ſeu contenta quies, ac lætitia ſuper bono præſenti, ſeu quod actu poſſidemus, eóque fruimur.

12. Hinc, cùm dictæ paſſiones circa idem verſentur objectum, cognitum nempe, ſeu apprehenſum ùt bonum, hoc ſolo cum diſcrimine, quòd amor feratur erga bonum, prout abſtrahit à præſenti, vel abſenti; deſiderium feratur erga bonum abſens conſequendum; gaudium autem delectetur, & lætetur bonô, quod actu jam habet, vel quo actu fruitur, omnes tres ad amorem reduci, & in aliquo ſenſu amor dici valent, ita, ut deſiderium boni nil aliud ſit, quàm progreſſio, & extenſio amoris: gaudium verò, ſeu delectatio ſit fruitio amoris.

13. *Odium*, ſeu paſſio odii eſt horror, ſive averſio à malo, prout abſtrahit à præſenti, & abſenti, eo prorſus modo, quo amor, cui odium directè opponi-

ponitur, abſtrahit à bono præſenti, & abſenti.

14. *Fuga*, ſeu abominatio, quæ opponitur deſiderio, eſt averſio, & declinatio à malo, quod non eſt præſens, ſed abſens, vel futurum.

15. *Triſtitia*, ſeu dolor, quæ opponitur gaudio, ſive delectationi, eſt averſio, moleſtia, & afflictio potentiæ ſenſitivæ, proveniens vel ex interna mali, actu præſentis, apprehenſione, vel à ſenſibili experimento mali præſentis corpus affligentis.

16. Porro, ſicut deſiderium boni abſentis, & gaudium de bono præſenti ad amorem reduci, & in aliquo ſenſu amor dici poſſunt, ita etiam fuga, ſeu abominatio mali abſentis, & triſtitia ſeu dolor ortus ex malo præſenti etiam ad odium reduci, & in aliquo ſenſu odium dici valent; cùm, ſicut non ſolummodo bonum, ùt abſtrahit à præſenti, vel abſenti, ſed etiam bonum abſens, & præſens revera amamus, & amare dicimur, ita etiam non ſolummodo malum, ùt abſtrahit à præſente, vel abſente, ſed etiam malum abſens, & præſens odio habemus, & averſamur.

17. Reſp. II. Ad potentiam ſenſibilem iraſcibilem pertinent quinque paſſiones reliquæ, nempe Spes, Audacia, Deſperatio, Timor, Ira: quas pariter, uti ſupra paſſiones potentiæ concupiſcibilis, breviter deſcribemus, & declarabimus. Itaque

18. *Spes*, ſeu paſſio ſpei eſt inclinatio, ſive propenſio potentiæ ſenſibilis ad bonum abſens, vel futurum arduum, id eſt, non niſi cum difficultate obtinendum, ita tamen, quòd acquiri poſſe putetur. Convenit in re ipſa cum deſiderio, ſola hac cum diſtinctione, quòd deſiderium ſit inclinatio ad bonum abſens non arduum, ſpes verò ſit ad bonum arduum, indéque illud ad potentiam ſenſitivam concupiſcibilem, hæc verò ad iraſcibilem pertinere dicatur.

19. *Audacia* eſt motus, ſeu inclinatio ad bonum jam inſtans, & ſimul valde arduum, ſeu difficiliùs obtinendum.

20. *Deſperatio* eſt totalis dejectio potentiæ ſenſitivæ ob difficultatem in acquirendo bono, quod quis ſe conſecuturum diffidit.

21. *Timor* eſt averſio, ſeu declinatio à malo futuro arduo, evitabili tamen: convenit cum fuga illo ſolo cum diſcrimine, quòd fuga ſit averſio à malo futuro non arduo, timor à malo futuro ſive abſente arduo, ac propterea hic ad iraſcibilem, illa verò ad concupiſcibilem potentiam ſenſitivam pertineat.

22. *Ira* eſt appetitus vindictæ, ſeu eſt motus, & propenſio potentiæ ſenſitivæ ad vindictam ob injuriam, vel malum ſibi illatum.

23. Quæritur III. Utrùm non tantùm in potentia ſenſitiva, ſed etiam in voluntate dentur ſupra dicti undecim affectus, & quomodo hi ab illis, nempe affectibus, ſeu paſſionibus potentiæ ſenſitivæ diſtinguantur? Reſp. Eos omnes omnino dari etiam in voluntate, diſtingui tamen in ſequentibus. Et quidem *Primò*, quòd affectus, motus, ſeu paſſiones potentiæ ſenſitivæ ex natura ſua verſentur præcisè circa objectum bonum, & malum ſenſibile: econtra verò prædicti affectus, prout ſunt actus voluntatis, non circa ſenſibile duntaxat, ſed etiam circa objectum bonum, & malum ſpirituale verſentur.

24. *Secundò*. Differunt in hoc, quòd affectus voluntatis intrinſecè ſint liberi, indéque moraliter boni, vel mali: econtra verò motus, affectus, & paſſiones potentiæ ſenſitivæ ex ſe non ſint liberi, indéque nec boni, nec mali, niſi in quantum ſubſunt voluntati, & ab hac imperantur, vel liberè admittuntur, aut non impediuntur. Hinc potentiæ ſenſitivæ motus, ſeu paſſiones non ſemper ſunt malæ, ſed etiam bonæ eſſe poſſunt, & tunc tantùm ſunt malæ, quando ſunt inordinatæ, ſeu quando adverſantur Legi Divinæ, naturali, aut humanæ, rectæque rationi, & ùt tales à voluntate imperantur, aut liberè admittuntur, ſeu non impediuntur, dum tamen liberè non admitti, ſed (quantum poſſibile) impediri deberent, fieríque contra eas proteſtatio, vel diſſenſus.

25. *Tertiò*. Differunt inſuper, quòd ſupradicti affectus, quando, & quatenus ſunt actus voluntatis, non alterent corpus, uti faciunt affectus à potentia ſenſitiva interna provenien-

venientes, qui propterea ordinariè vocantur *paſſiones*, non item provenientes à voluntate, utpote nullam in corde alterationem, aut paſſionem cauſantes. Ubi tamen fatendum, quòd etiam dicti affectus voluntatis, ſi non ordinariè, ſæpe tamen redundent, & tranſeant etiam in potentiam ſenſitivam, ejúsque actus concomitantes habeant, uti patet de intenſo amore quorundam Sanctorum, ex quo cor illorum mirè patiebatur; item de intenſo dolore ob peccata commiſſa, de triſtitia Chriſti habita in monte Oliveti &c. propterea affectus ordinariè etiam paſſiones vocantur, non attendendò, utrum à voluntate, vel potentia ſenſitiva proveniant, præſertim cùm juxta dicta etiam paſſiones moraliter bonæ dentur. Præmiſſâ itaque neceſſariâ notitiâ de natura cujusvis paſſionis pergimus nunc ad mortificationem paſſionum. Ponitur ergo

## §. II.

## *De Mortificatione malarum, ſeu inordinatarum Paſſionum in Genere.*

26. MAteria hujus Paragraphi tanti momenti eſt, ut de mortificatione malarum paſſionum, & affectuum ſcribi poſſet integer tractatus, & liber. Vos Chariſſimi! in eadem inſtruemini, quantum neceſſe, & ſatis eſt tam pro adeò neceſſaria ſubſtantiali rei cognitione haurienda, quàm pro ſancta praxi eandem exercendi.

27. Notandum autem priùs, juxta jam dicta etiam bonas dari paſſiones, quales ſunt, quæ ex fine ſupernaturali voluntariè, & ordinatè proveniunt, vel ex bonis actibus, & affectibus voluntatis etiam in potentiam ſenſitivam tranſeuntibus conſurgunt, in quibus ſenſibus utique multæ dantur bonæ paſſiones Amoris, Deſiderii, Gaudii &c. ſeu ſanctus, & bonus

Amor, bona Deſideria, Gaudia, Odia, ſancti Timores &c. Verùm de his hic non eſt ſermo, ſed tantùm de malis, ſeu inordinatis paſſionibus, id eſt de illis, quæ vel ſinè recta ratione, fine, aut motivo ſupernaturali, vel quod pejus eſt, etiam contra rectam rationem, contra legem naturalem, Divinam, aut humanam exurgunt, admittuntur, aut foventur, & hoc ipſo malæ, ac inordinatæ ſunt. Jam

28. Quæritur I. Quid ſit mortificatio malarum, ſeu inordinatarum paſſionum? Reſp. Mortificatio hæc eſt ea, qua ex motivo ſupernaturali dictis malis paſſionibus ſive ſimpliciter reſiſtimus, diſſentimur, contradicimus, eas non admittimus, ſed ſtatim dimittimus, vel rejicimus: ſive etiam id, quod eis contrarium eſt, agimus, omittimus, vel patimur. Deſcriptio ex ſe clara, magis adhuc patebit ex praxi infra *Num. 35. & ſeqq.*

29. Quæritur II. Quàm præſtans & neceſſaria ſit mortificatio malarū paſſionum? Reſp. Mortificatio malarum paſſionum una ex omnium præſtantiſſimis, DEO gratiſſimis, & nobis utiliſſimis actibus eſt, uti ex dictis de mortificatione ex- & interna ſatis ſuperque patet; verùm inſuper inevitabiliter, & quidem quotidie ſæpius neceſſaria eſt, tam ad peccata vitanda, quàm exercendas, & acquirendas virtutes, perfectionem ſpiritualem, verámque pacem, tranquillitatem, & quietem animi. Ita unanimi calculô ſentiunt omnes SS. PP. & Aſcetæ. Ratio eſt; quia, cùm malæ, & inordinatæ paſſiones noſtræ ex natura ſua ad omne malum inclinent, & econtra à bono retrahant, & avertant, niſi jugiter mortificentur, reſiſtendô eisdem, & contrarium agendô, omittendô, aut patiendô, innumera facilè omnis generis ſequuntur mala, & peccata; ac econtra bona, & virtutes paſſim negliguntur, & omittuntur, aut non niſi imperfectè, defectuosè, & peccaminosè peraguntur; indéque fit, quòd homo juxta inordinatas ſuas paſſiones paſſim ſinè mortificatione illarum vivens, beſtiis ſimilis, imò illis pejor evadat; cùm, ſicut beſtiæ ſolent, iſte pariter non niſi ſecundùm

cundùm inſtinctum, inclinationem, vel averſionem ſenſualis naturæ procedat; quin totaliter paſſionibus deditus, pejorem beſtiîs ſe exhibeat per hoc, quòd beſtiæ, utpote ratione deſtitutæ, non niſi juxta inſtinctum naturæ, naturalísque phantaſiæ, & ſenſuum procedere habeant, homo verò talis, utut ſit ratione præditus, non juxta, ſed contra rationem agens, juxta malas paſſiones corruptæ ſuæ naturæ procedat, vel dictâ, ſibi à DEO indita ratione, ad ſatisfaciendum ſuis paſſionibus etiam poſitivè abutatur.

30 Inſuper homines totaliter mortificationem malarum paſſionum ſuarum negligentes ſentiunt illum malum effectum, quòd nunquam vera fruantur pace, & quiete animi, ſed ſemper inconſtantes, nunc timidi, nunc anxii, & ſoliciti, jam inordinatè, ſed non verè gaudentes, nunc triſtes, jam tædioſi, jam puſillanimes, modò ſuſpicioſi, modò iracundi, modò impatientes, modò gloriæ, honoris &c. cupidi, prout nempe paſſiones, illarúmque occaſio, & materia volunt, eóſque adigunt, nunquam conſtantes, niſi in hoc, quòd virtutibûs ſemper deſtituti vitam variè peccaminoſam, ex omni parte imperfectam, & tepidam jugiter ducant, nec non ad bonum quaſi inſenſibiles evadant, prout bene advertit S. Chryſoſtomus *Hom. 54 in Joan.* ſcribens: *Sicut vires corporis moriuntur, & omnem ſenſum amittunt, ita &, anima, cùm multis detinetur affectibûs, virtuti moritur, & ſi quid attuleris, non ſentit, ſed ſive ſupplicium, ſive quodcunque aliud minaberis, nullo ſanè ſenſu movetur.*

31. Horribilia ſunt, quæ de peſſimis effectibus malarum paſſionum Sancti PP. ſcribunt, quos compendioſè in ſuo libello de *Semita Perfectionis* refert Dirckinck *Serm. 1. paſſu 24.* illîs verbîs: *Si paſſionum noſtrarum detrimenta innumera crebriùs meditaremur, profundiùs penetraremus, quantò eas ſtudiò comprimeremus I. illa enim hoſtes noſtri ſunt, qui teſte S. Auguſtino in Pſalm. 121. in Proœmio ad peritura nos vocant, ad ima præcipitant, in profunda demergunt, intellectum excæcant, voluntatem à virtutum ſtudio avocant, memoriam bonorum* eli-

*elidunt, appetitum concitant, rationem perſequuntur, corpus in haram, & jumentorum ſtabulum permutant, equo effrani, & indomito ſimiles reddunt, & quò impetus incitaverit, per omnem licentiam nos currere faciunt; nullâ valetudinis, nullâ famæ, nullâ privati, communiſque boni habita ratione.* II. *Arma ſunt paſſiones, quibûs nos Sathan impugnat; retia, quæ nos capiunt; carnifices, qui nos vexant, & vix ullam quietis partem nobis relinquunt.* III. *Veluti procellæ ſunt, ac fluctus in ſe mutuò colliſi, qui cordis noſtri mare commovent, & concutiunt, perturbant, & agitant. Hîs autem turbato cordis mari amamus, quod foret odiendum, odimus, quod foret amandum, deſideramus fugienda, & fugimus deſideranda lætamur de triſtibus, & dolemus de lætis: hinc peccatorum ſcaturigo, hinc pugna, & colluctatio, ut velimus, & nolimus: velimus virtutem, quia bona eſt, nolimus, quia difficilis eſt: velimus vitium, quia jucundum, nolimus, quia fœdum, & noxium.*

32. Præterea inter alios nocivos effectus malarum paſſionum etiam iſte eſt, quòd impediant puram orationem vocalem, & mentalem, nullas aut paucas admittant, vel admiſſas illico ſuffocent bonas cogitationes, & inſpirationes divinas; dum animus illuc, quò fert paſſio, jugiter quaſirapitur, vel trahitur, vix non ſemper inquietam curam, & ſolicitudinem patiens, ut id, quod inordinatè deſiderat, acquirat, vel ne omittat, quod jam habet; vel ne incurrat, aut illi superveniat, quod timet, & averſatur, facilè perturbatus & afflictus, ſi res actu non juxta, ſed contra deſiderium, & voluntatem ſuam procedat.

33. Dum econtra ille, qui malas paſſiones ſuas mortificandô abnegat, eáſque propter DEUM, & virtutem ſibi ſubjectas habet, nihil præter DEUM, & ſanctiſſimum ejus beneplacitum, ac voluntatem deſiderans, nihilque, quàm quod ei adverſatur, timens, dulci ſemper, eáque ſancta fruatur pace, quiete, & libertate animi, indifferens ad omnia, quia in omnibus habet ac invenit, quod unicè deſiderat, voluntatem nempe Divinam, quæ etiam facit, ut ſemper ſerenus, ſemper ſit idem, nunquam turbatus, indéque gra-

tiarum,

tiarum, luminum, & inſpirationum divinarum nunquam non capax; inſuper ſemper etiam in medio tribulationum, & adverſitatum quietus, lætus, & contentus, teſtibus non tantùm innumeris S. Scripturæ, & SS. PP. textibus (quos brevitatis gratiâ omittimus) ſed ipsâ etiam experientiâ quotidianâ; unde ſibi & inordinatis paſſionibus mortuus, Divus Apoſtolus Paulus *2. ad Corinth. 7. ℣. 4.* exclamavit: *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudiô in omni tribulatione noſtra.*

34. Quibus accedit, quòd paſſiones ſuas jugiter mortificans ſemper in virtute & perfectione proficiat, quia, uti bene dicit Thom. Kemp. *Lib. 3. cap. 39. n. 4. Verus profectus hominis eſt abnegatio ſui ipſius*, qui eò major eſt, quò magis ſe ipſum quis mortificat, prout idem teſtatur præfatus Author *Lib. 1. cap. 25. n. 3.* dicens: *Ibi homo plùs proficit, & gratiam meretur ampliorem, ubi magìs ſe ipſum vincit, & in ſpiritu mortificat.* Hinc *eod. Lib. 1. cap. 3. n. 3.* monet: *Hoc deberet eſſe negotium noſtrum, vincere videlicet ſeipſum, & quotidie ſe ipſo fortiorem fieri:* ſecus enim muneri noſtro non ſatisfacimus, nec veri ſumus Religioſi; quia, ùt idem ait *Lib. 1. cap. 17. n. 2. Habitus, & tonſura modicum confert, ſed mutatio morum, & integra mortificatio paſſionum verum faciunt Religioſum.*

35. Quæritur III. Quomodo in praxi debitè fieri poſſit, & debeat mortificatio malarum noſtrarum paſſionum, & quæ conducant ad eam? Ante Reſponſionem ex ſupra dictis rememorari oportet, quòd omnis paſſio nonniſi ex cognitione, imaginatione, vel apprehenſione boni aut mali ſenſibilis conſurgat, indéque hominem pro diverſitate objecti ſenſibilis cogniti, vel apprehenſi dirigat, ita, ut, ſi objectum ei apparet bonum ſenſibile, illuc eum alliciat, & inclinet, etiamſi moraliter coram DEO malum ſit: econtra, ſi objectum apparet malum ſenſibile, ſeu ſenſualitati noſtræ contrarium, difficile, odioſum &c. hominem ab eo avertat, ſui horrorem, & fugam in eo excitet, etiamſi coram DEO bonum, aut etiam præceptum ſit. Hinc ad paſſionum debitam mortificationem oportet cognoſcere,

& conſiderare res, non prout juxta ſenſum apparent, ſed prout juxta rationem, & virtutem verè coram DEO bonæ, vel malæ per intellectum cognoſcuntur, & ita cognitas voluntati proponere, quatenus ſic debitè eligat, indéque paſſioni reſiſtat, eam abneget, & mortificet, ſi cognoſcat, bonum ſenſibile, ad quod inclinat, coram DEO malum eſſe, vel malum ſenſibile, à quo avertit, coram DEO rectum, bonum, vel etiam præceptum eſſe; niſi enim intellectus res, & objecta prout juxta rationem, & virtutem coram Deo exiſtunt, conſideret, & voluntati repræſentet, procul dubio voluntas tanquam potentia ex ſe cæca juxta imaginationem, & apprehenſionem ſenſibilem, juxta quam mala paſſio incitat, & pellicit, eligendô procedet, præſertim ſi, uti ſæpe fit, etiam ipſemet intellectus non attendens, nec conſiderans, qualiter res ſecundùm rationem, & virtutem coram DEO ſe habeat, eam juxta ſenſualitatem duntaxat reſpicit, ac ùt bonum, vel malum ſenſibile voluntati repræſentat. Jam ad Quæſitum

36. Reſp. I. Ut mortificatio malarum paſſionum debitè, & faciliter in praxi fieri valeat, neceſſaria eſt prævia ſufficiens cognitio malitiæ, damni, & malorum effectuum inordinatæ paſſionis, quæ mortificanda eſt, & econtra cognitio præſtantiæ, ac utilitatis ejusmodi mortificationis; ſeu breviùs: neceſſaria eſt prævia ſufficiens cognitio convenientium motivorum paſſiones mortificandi. Ratio eſt; quia, cùm juxta dicta mala paſſio feratur in materiam, & objectum bonum ſenſibile, quod juxta ſenſualitatem gratum, acceptum, delectabile, aut utile apparet corruptæ naturæ; vel econtra avertat ab objecto malo ſenſibili, quod juxta ſenſualitatem odioſum, difficile, doloroſum, vel afflictivum apparet: nemo profectò ſeriò, & efficaciter reſpuet, rejiciet, omittet, & abominabitur, quod naturæ corruptæ tam gratum, & acceptum, delectabile, ac utile apparet; niſi priùs cognoſcat, hujusmodi bonum ſenſibile à parte rei, ſecundùm rationem, & virtutem illud attendendô, coram DEO revera malum, animæ nocivum, & à DEO prohibitum,

tum, vel eidem contrarium eſſe, ipſiúsque apparentem bonitatem, delectationem &c. quam præſeferre videtur, nonniſi falſitatem, vanitatem, mendacium, & afflictionem ſpiritûs eſſe. Sicut econtra ſenſualis homo efficaciter non eliget, non amabit, nec patienter tolerabit, quod naturæ juxta ſenſualitatem ſuam tam odioſum, difficile, & adverſum eſt, niſi intellectus priùs cognoſcat, hujusmodi juxta ſenſualitatem difficilia, & adverſa DEO eſſe valde accepta, nobis diverſimodè utilia, occultam ſecum trahere animi quietem, conſolationem, & lætitiam, ſimúlque æternum parere gaudium, & felicitatem &c. ut proin extra dubium ſit, ad mortificandas, & vincendas malas paſſiones omnino requiri præviam cognitionem malitiæ, & peſſimorum effectuum, quos inordinatæ paſſiones, niſi mortificentur, ſecum trahunt, & econtra fructuum, qui hanc mortificationem conſequuntur, quibûs motivîs attentîs voluntas juxta dictam cognitionem rationabilem, & non ſecundùm ſenſibilem apprehenſionem eligit, & reſolvit, indéque malæ paſſioni reſiſtit.

37. Cæterùm cognitio genuinæ veritatis rerum ſecundùm rationem, & virtutem, partim legendô Libros Aſceticos, partim meditandô, partim ſpirituali inſtructione acquiri debet. Ad quem finem ipſe etiam intellectus mortificandus eſt, ut dimiſsîs aliîs curiosîs, inutilibûs, vel nocivîs adigatur ad debitam cognitionem hujusmodi acquirendam juxta jam dicta alibi.

38. Reſp. II. Quandocunque mala paſſio, & tentatio illius nos infeſtat e. g. ſi conſurgit deſiderium, & inclinatio ad abſens bonum ſenſibile, in ſe tamen malum, & illicitum, aut minùs utile: vel gaudium, delectatio, complacentia ſuper hujusmodi bono ſenſibili præſenti, vel econtra timor, fuga, averſio à malo ſenſibili abſenti, vel futuro, quod tamen juxta rationem, & virtutem coram DEO bonum eſt: vel triſtitia, afflictio, turbatio mentis, indignatio, impatientia, vel ira ob hujusmodi apparens malum ſenſibile præſens &c. principaliter, & ante omnia in

praxi attendendum eſt, ne ſcienter, & voluntariè conſentiamus hujusmodi malæ paſſioni, motui, vel tentationi, ſed illico breviter memores convenientium motivorum, præſertim quòd hoc, vel illud ſpecialiter placeat DEO, velit DEUS, hoc, vel illud diſpliceat DEO, offendat DEUM &c. ſtatim invocatô breviter auxiliô Divinô diſſentiamus, reſiſtamus, vel proteſtemur, ſimúlque ad id, quod coram DEO rectum, bonum, aut beneplacitum eſt, nos reſolvamus, &, ubi occaſio eſt, agamus, vel ſuſtineamus, etiamſi juxta ſenſualitatem difficile, & moleſtum ſit; vel econtra illud reſpuamus, deteſtemur, nolimus, & omittamus, quod coram DEO malum, illicitum, aut inutile eſt, etſi juxta ſenſualitatem gratum, acceptabile, & delectabile foret.

39. Quòd ſi materia, & occaſio paſſionis adhuc durare, ejúſque motus, & tentatio etiamnum, non ita tamen vehementer inſtare videatur, ut animum nimis turbet, & rapiat, ſed eatenus ſaltem pacatum relinquat, quatenus debitè ſe recolligere valeat, ulteriùs in praxi obſervandum, ut, ſi tempus, & occaſio patitur, bene conſideremus convenientia motiva, & rationes reſiſtendi paſſioni, eámque vincendi, præſertim magnum inde ſuboriturum beneplacitum Divinum, & econtra diſplicentiam, & offenſam illius, ſi non reſiſtamus; inſuper conſideremus, adeſſe nunc occaſionem, in re, & veritate exercendi illud, quod forſan toties jam propoſuimus, ac promiſimus, ſícque in opere, DEO inſigniter placendi, eúmque amandi, & honorandi. Dein hujus intuitu oportet paſſioni denuo reſiſtere, actúſque ei contrarios, & virtutis oppoſitæ elicere, & repetere cum firmo propoſito moriendi potiùs, omnéque aliud malum ſuſtinendi, quàm malæ paſſioni conſentiendi, ſi ad DEI offenſam tendit.

40. Caſu quo autem paſſio aliqua, motus, aut tentatio ſubitò, & ex improviſo, vel præviſa quidem, ſed ita vehementer, vel graviter infeſtat, & animum turbat, ut convenientia motiva reſiſtendi ſufficienter conſiderare quis non ſtatim

valeat,

valeat, ulteriùs in praxi ſpecialiſſimè obſervandum, ut ſtatim ſaltem breviſſimè memor beneplaciti, & diſplicentiæ Divinæ ſui cum diffidentia, & cum fiducia in DEUM, brevibûs jaculatoriis precibûs DEUM pro ſuo auxilio humillimè invocet, & paſſioni ſtatim reſiſtat, breviter cogitandô e.g. vel ſubinde, nemine advertente, etiam oretenus dicendô: *JESU! ne derelinquas me, adjuva me! Ter admirabilis Mater DEI ora pro me! Sancte Angele Cuſtos juva pugnare, & vincere! SS. Patroni intercedite pro me! nolo ô JESU! nolo: non conſentio, proteſtor, & volo potiùs millies mori, quàm te offendere &c.* Quæ, vel ſimiles breves invocationes auxilii Divini, actúſque reſiſtentiæ, & proteſtationes tamdiu continuandi ſunt, donec mala paſſio, motus, & tentatio aliqualiter ſedata, indéque animus magìs pacatus fiat, & periculum lapsûs abeſſe videatur.

41. Poſtquam itaque paſſio, & tentatio paulìſper fuit ſedata, atque adeò, ut ceſſet, & abſit periculum peccandi, ſufficienter ſuppreſſa, vel non tantopere ampliùs infeſtans apparet, materia tamen, occaſio, ac objectum malæ paſſionis adhuc durare videtur, pro conſtantia in bono quoad praxin ſummè conducens, & meritorium, Deóque gratum erit, tunc rationes, & motiva reſiſtendi, ac mortificandi paſſionem (ſi, & in quantùm tempus, aut occaſio permittunt) conſiderare, actúſque paſſioni contrarios, ac virtutis oppoſitæ, ùt paulò ante dictum, efficaciter elicere, & repetere.

42. Porro, quamdiu mala paſſio durat, pro praxi ulteriùs venit advertendum, ut non tantùm, modô hactenus dictô, internè reſiſtamus, & pugnemus, ſed inſuper etiam caveamus, & ſanctâ vi & violentiâ cohibeamus malam paſſionem, ne in actum aliquem, vel ſignum externum prodeat, ſeu ne illam externè vultu, oculìs, motu corporis, verbìs aut ſignìs manifeſtemus, ſed intus pugnandô, externè ita indifferentes, & pacatos nos exhibeamus, ut nemo inordinati amoris, deſiderii, gaudii, timoris, triſtitiæ, odii, averſionis, iræ, impatientiæ, vel cujuscunque

demum alterius malæ paſſionis ſignum aliquod in nobis advertat.

43. Præ omnibus autem in praxi ſummopere cavendum, ne, dum mala paſſio aliqua, vel tentatio nos infeſtat (præſertim verò, ſi graviùs, vehementiùs, & diutiùs moleſtat) ullô modô admittamus, & moroſè inhærendô foveamus malas, vel inordinatas cogitationes e. g. odii, averſionis, impatientiæ, iræ, vindictæ, triſtitiæ, tædii, puſillanimitatis, ſuſpicionis, internæ murmurationis, vel alias ejusmodi, quibûs mala paſſio, motus, & tentatio magis intenditur, augetur, & fovetur. Cavendum inſuper, ne nos magis perturbemus, cogitandô, & ruminandô e. g. quàm malè, quàm iniquè nobiſcum agatur, quanta injuria nobis fiat, quàm injuſtè, quàm doloſè hic, vel ille procedat, quàm ingratus, mendax &c. ſit, qualiter, & quomodo contra illum nos velimus defendere, hîs, vel illîs verbis illum pungere, converſationem illius vitare, hoc, vel illud obſequium negare, nos vindicare &c. vel quàm durum, grave, & intolerabile ſit, quod nobis injungitur, quàm iniquè poſtulata nobis negentur, ille præferatur, nos negligamur &c. hujusmodi enim cogitationes admittere, eíſque inhærere, idem eſt, ac oleum igni affundere; cùm ſicut ignis per oleum, ſic mala paſſio per hujusmodi cogitationes multùm intendatur, periculosè augeatur, & foveatur, indéque eveniat, quòd præter peccata, & imperfectiones, quas ita cogitandô, & ruminandô ordinariè committimus, etiam alios, eósque varios malos effectus, damna, & afflictionem corporis, & animi ſuſtinere habeamus, nunquam victores malarum paſſionum futuri, ſed ſemper victi, & mancipia earundem. Quare, quamprimum ejusmodi cogitationes, quas mala paſſio excoquit, advertuntur, vel ſtatim dimittendæ ſunt, vel eisdem poſitivè reſiſtendum, & locô earum illico ad DEUM, ad preces, ſeu invocationem Divini auxilii, & bonas cogitationes, ac convenientia motiva, & actus virtutis oppoſitæ recurrendum erit.

44. Præterea pro praxi ſolicitè

citè attendendum, ut prudentes, cauti, & conſiderati ſimus in cunctis verbis, & operibus noſtris, ne ſtatim agamus, vel loquamur, quod incidit, vel quod naturalis inclinatio, vel inordinata paſſio, aut naturæ pruritus ſuggerit, aut quò inclinat; aut ne ſtatim omittamus, circa quod illa averſionem, horrorem, aut difficultatem habet, ſed cautè & circumſpectè in cunctis nos habendô, priùs breviter attendamus, aut conſideremus, an bonum, vel malum, DEO gratum, vel contrarium ſit. Tradit præter alios, & ſpecialiter inculcat hanc doctrinam Sanctus Bernardus illîs verbîs *in Serm. div. Serm. 6. de Verbis Habac. Primus* (ait) *contemplationis gradus iſte eſt, dilectiſſimi, ut inceſſanter conſideremus, quid velit Dominus, quid placeat ei, quid acceptum ſit coram ipſo.*

45. Denique hucuſque dictis de praxi mortificandi malas noſtras paſſiones, plures celebres Aſcetæ doctrinam etiam hanc ſuperaddunt, quòd videlicet omne illud, ad quod paſſio, vel affectus naturalis, ſeu ſenſibilis inclinat, vel à quo avertit, ſemper nobis debeat eſſe aliquo modo ſuſpectum, & hoc ipſo nec agendum, omittendum &c. donec priùs cognoſcatur, placere, vel diſplicere DEO, eſſe bonum, vel malum morale, aut quæ noſtra ſit intentio, vel finis. Et meritò; aliàs enim frequentiſſimè ruemus præcipitati, & peſſimè ab- & ſeducti, in ea, quæ mala paſſio ſuggerit, cùm ex iteratò dictis noſtra per peccatum Adæ corrupta ſenſualis natura ordinariè magìs ad malum, quàm bonum morale inclinet, magìs à bono, quàm malo morali avertat, aut minùs ſancto plerumque in res feratur fine.

46. Porro ad praxin mortificandi paſſiones, ſeu reſiſtendi eisdem, omnino ſerviunt ea, quæ *Cap. X. §. 2. de Extirpatione Paſſionum* infra dicentur. Item ea, quæ de praxi, & modo reſiſtendi tentationibus ad peccatum *in Parte priori Cap. V. §. 1.* per totum diximus; cùm enim omnis tentatio ad peccatũ à malis paſſionibus noſtris proveniat, ipſo dæmone, ſi nos tentat, iîs utente, eáſque commovente, ordinariè omnis, qui tentationi

ad

ad peccatum reſiſtit, etiam malæ paſſioni reſiſtit, & eam mortificat: ut proin poſita ibidem etiam ad præſens propoſitum ſerviant.

# CAPUT IX.

## De Mortificatione Amoris proprii, nec non inordinatarum Cogitationum.

POſt mortificationem paſſionum in genere oporteret quidem agere de mortificatione cujusvis paſſionis in ſpecie. Verùm, quia juxta dicenda Amor proprius eſt radix, fons, & origo omnium malarum paſſionum, conſequenter, qui ipſum debitè mortificat, reliquas quoque paſſiones facilè quoque mortificare ſciet; gratiâ brevitatis de ſola paſſione Amoris proprii agemus. Igitur ſit

### §. I.

### *De Abnegatione, ſive Mortificatione Amoris proprii.*

1. NOtandum prævié, duplicem eſſe Amorem proprium, unum *inordinatum*, alterum *ordinatum*, rectum, & juſtum, quo videlicet non tantùm ſpiritualia, ſed etiam corporalia, & temporalia bona appetimus, ac deſideramus, iisque delectamur in tantum, in quantum pro bono animæ, & æterna ſalute noſtra propria conducunt, & ſerviunt. Quem Amorem proprium ut habeamus, eóque nos ipſos diligamus, etiam voluntas, & præceptum Divinum eſt, ſervítque pro regula amandi proximum, juxta illud magnum præ-

præceptum Divinum: *Diliges proximum tuum ſicut te ipſum, Matth. 19. ℣. 19.* Verùm de hoc ſancto, & ordinato amore proprio hic non eſt ſermo, ſed de amore inordinato, & vitioſo, qui etiam communiter *amor proprius* appellari ſolet. De hoc itaque

2. Quæritur I. Quid ſit, quas proprietates habeat, & quàm malos effectus ſecum trahat amor proprius? Reſp. I. Amor proprius eſt inclinatio, & propenſio, qua ſinè ullo reſpectu ad DEUM, & proximum, vel alio motivo ſupernaturali, appetimus ea duntaxat, iiſque delectamur, quæ, & quatenus nobis bona, ſcilicet ad propriam noſtram ſenſualitatem, commoditatem, libertatem, vel ad utilitatem, & proſperitatem, vel ad laudem, gloriam, & honorem noſtrum ſunt, vel eſſe videntur: econtra ea, quæ hujusmodi bono noſtro, quod amamus, contraria ſunt, timemus, averſamur, fugimus, & declinamus. Definitio ex terminis clara patebit adhuc magìs ex dicendis. Interea

3. Reſp. II. Proprietates, & mali effectus amoris proprii ſunt tam multi, támque noxii, ut nihil in toto mundo ſit, quod adeò nocet homini, quàm amor proprius. Ita ſentiunt SS. PP. & Aſcetæ facilè omnes. Sic enim Thomas Kemp. *Lib. 3. Cap. 27. n. 1.* habet: *Scito, quòd amor tuiipſius magìs nocet tibi, quàm aliqua res mundi.* Et D. Auguſtinus *Serm. 47. de Diverſis,* inquit: *Prima hominis perditio fuit amor ſui*, videlicet inordinatus. Ratio eſt, quia amor proprius non tantùm inter omnes malas paſſiones peſſima, ſed etiam omnium illarum principalis origo, fons, radix, & dux eſt, uti poſt S. Auguſtinum variis in locis bene advertit, & declarat Div. Thomas; ideo enim habemus inordinatam paſſionem deſiderii erga aliquid, eóque inordinatè delectamur, quia illud tanquam nobis bonum e. g. tanquam nobis utile, glorioſum, jucundum, vel delectabile amamus: & ideo habemus inordinatam paſſionem odii, fugæ, timoris, iræ &c. erga aliquid; ſeu ideò inordinatè odio habemus, fugimus, averſamur, vel timemus aliquid, quia apparenti bono

noſtro, quod inordinatè amamus, e. g. commoditati, ſenſualitati, utilitati noſtræ &c. adverſatur, illud tollit, impedit, vel minuit, ut proin, quidquid malorum de malis paſſionibus in genere, vel in ſpecie ſcribitur, & dicitur, amori proprio principaliter attribui poſſit, & debeat.

4. Ratio ulterior eſt; quia amor proprius ſicut omnium malarum paſſionum, ſic etiam omnium peccatorum, & vitiorum principalis origo, fons, & radix eſt; uti cum S. Paulo communiter advertunt SS. PP. S. Paulus enim ex hoc ſolo, quòd quis ſeipſum inordinatè amet, integrum cumulum vitiorum recenſet *2. ad Timoth. 3. ℣. 2. & ſeqq.* dicens: *Erunt homines ſe ipſos amantes* (audi ſequelam) *cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſinè affectione, ſinè pace, criminatores, incontinentes, immites, ſinè benignitate, proditores, protervi, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm DEI.* Ecce quot, & quàm mali fructus ab una radice amoris proprii pullulent: ideo enim homo e. g. ſuperbus eſt; quia inordinatè amat propriam laudem, gloriam, exaltationem &c. tanquam ſibi bonum: econtra quia odio habet, averſatur, & fugit ea, quæ gloriæ, laudi, honori proprio, quem amat, contraria ſunt. Item ideo avarus eſt; quia ea, quæ habet, tanquam ſibi bona inordinatè diligit. Ideo invidus eſt; quia bonum, quod amat, & pro ſe appetit, totum, vel magis in altero, quàm in ſe videt. Ideo luxurioſus eſt; quia amat ſenſualem delectationem tanquam apparens ſibi bonum. Ideo furatur; quia rem tanquam ſibi bonam, & utilem amat. Ideo guloſus eſt; quia guſtum, & oblectamentum in cibis tanquam ſibi bonum apparens inordinatè amat. Ideo impatiens, iratus, triſtis eſt; quia experitur, quæ amori proprio, ſeu inordinatè à ſe amatis, ſeu deſideratis contraria ſunt &c. Idipſum clarè comprobat S. Auguſtinus variis in locis graviter invehens in amorem proprium, tanquam radicem & originem omnium iniquitatum, & ſanctæ charitatis venenum: unde & S. Thomas ait *1. 2. q. 77. a. 5. Inordinatus amor ſui eſt cauſa omnis pecca-*

*peccati.* nec mirum; quia, ſi juxta prælaudatum S. Auguſtinum *Cap. 26. Man. amare Creatorem, eſt totum hominis bonum*, ſequitur, quòd totum hominis malum ſit amare ſe ipſum.

5. Quæritur II. Quid, quàm præſtans, utilis, & neceſſaria ſit mortificatio amoris proprii? Reſp. I. Hæc mortificatio eſt illa, qua ex fine, & motivo ſupernaturali nosmetipſos cohibemus, ne mente volvamus, loquamur, agamus, vel proſequamur illa, vel illis inordinatè delectemur, ad quæ tanquam apparentia ſibi bona, ùt e. g. commoda, jucunda, delectabilia &c. inordinatus amor inclinat, propendet, aut fertur: & econtra qua nos adigimus, ad recipienda, agenda, vel patienter, & ſinè ira, impatientia, indignatione, triſtitia &c. ſuſtinenda illa, quæ inordinato amori, & propenſioni contraria, & adverſa ſunt: ſive, quæ tanquam apparentia ſibi mala inordinatus proprius amor horret, averſatur, fugit &c. Definitio ex terminis, & præcedentibus dictis obſcura non eſt, hinc

6. Reſp. II. Inter omnes abſolutè, tam in- quàm externas mortificationes omnium præſtantiſſima, DEO gratiſſima, nobis utiliſſima, omniúmque maximè, & quidem quotidie, ac quaſi continuò neceſſaria eſt mortificatio amoris proprii. Patet reſponſio ex hucuſque pertractatis; hoc ipſo enim, quòd inordinatus amor proprius ſit radix, fons, & origo omnium aliarum malarum paſſionum, nec non omnium vitiorum, & peccatorum, & ſic conſequenter, qui inordinatum amorem proprium debitè mortificat, & frequenti mortificatione eradicare, & extirpare allaborat, etiam quamlibet aliam malā paſſionem, & vitium hoc ipſo mortificet, & eradicare conetur; palàm eſt, eam omnium præſtantiſſimam, DEO gratiſſimam, nobis utiliſſimam, ſummè meritoriam, & neceſſariam eſſe, indéque cuncta, quæ de præſtantia, utilitate, & neceſſitate mortificationis in genere, & in ſpecie uſque modò dicta ſunt, de mortificatione amoris proprii principaliter, & eminenter intelligenda eſſe, ut proin meritò dicat Thomas Kemp. *Lib. 3. cap. 53. n. 3.* *Ex*

*hoc vitio, quòd homo ſemetipſum nimìs inordinatè diligit, penè totum pendet, quidquid radicaliter vincendum eſt: quô devictô, & ſubactô malô pax magna, & tranquillitas erit continuè.*

7. Dicitur autem in Reſp. *Num. præc.* de neceſſitate hujus mortificationis notanter: *& quidem quotidie, & quaſi continuò*, quia amor proprius nunquam non, & quaſi continuò, ac ferè in omnibus ſe inſinuat, ita, ut, niſi quis bene vigilet, & attendat, finaliter inveniat, quòd ferè ubique, & in omnibus aliqualiter ſe ipſum quærat, ſuámque ſenſualitatem, commoditatem, vel libertatem, aut utilitatem, laudem, & gloriam ſuam, vel ſuorum, directè, vel indirectè intendat, indéque vix actus, aut opus aliquod ſit, quod non aliquo, occultô modô amore proprio inquinatum eſt; adeò, ut ipſis etiam honeſtis, piis, & virtuoſis actibus ſæpiſſimè reperiatur ſe ſe immiſcere, ùt dum virtutem humilitatis e. g. patientiæ, obedientiæ, charitatis erga proximum, vel alia bona opera exercemus, aut de his diſcurrimus, frequenter amor proprius in his & ſimilibus intervenit ſubdolè, ita, ut exercendô ejusmodi virtutes, pro humilibus, piis, in materia Aſcetica bene eruditi, & fundati &c. habeamur, amemur, æſtimemur, vel aliud nobis bonum obveniat; quod bene attendens S. Paulus *ad Philipp. 2. ℣. 21.* dicere non dubitavit: *Omnes, quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ ſunt JESU Chriſti.* Ex quibus ſatis patet, omnino neceſſe eſſe, quaſi continuò, ac ferè in omnibus amorem proprium mortificare, cùm ferè in omnibus ſe inſinuet, indéque occaſionem præbeat, eum mortificandi, & abnegandi, prout magis liquet ex actibus amoris proprii, quorum aliquos hìc ſubjungimus. Itaque

8. Quæritur III. Quinam ſint præcipui actus amoris proprii, quos evitare & mortificatione abnegare oportet? Reſp. Inter alios ferè innumeros actus amoris proprii ſubſequentes quoque meritò numerantur, qui licèt etiam alterius paſſionis, & vitii, præſertim ſuperbiæ ſint, & dicantur, tamen quia ex radice amoris proprii, utpote omnium paſſionum, & vitiorum radicis, & fontis proveniunt,

veniunt, etiam illius actus eſſe bene dicuntur, veluti

I. Deſiderium commoditatis, utilitatis, laudis, honoris, promotionis propriæ.

II. Agere, vel omittere aliqua, ut præfatorum aliquid acquiramus, vel quia pro conſecutione ejusdem ſervire videntur.

III. Gaudere, vel lætari inaniter in allegatorum aliquo.

IV. In ſe ipſo, vel in ſuis actibus, & factis, etſi ſanctis, & piis, vanam complacentiam, aut inanem gloriam habere, vel quærere.

V. Optare, ut bona, & laudabilia, quæ agimus, aliis innoteſcant.

VI. Deſiderium excellentiæ, & honoris ſuper alios.

VII. Cupere agnoſci, & talia agere, unde laus, & admiratio ſequatur.

VIII. Deſiderare, prætendere, quærere, eligere pro ſe meliora, faciliora, magìs commoda, pulchra, grata &c. & econtra horrere, fugere, & declinare vilia, groſſa, difficilia.

IX. Timor contemptûs, & vilipenſionis.

X. Erubeſcentia ob defectus naturales.

XI. Occultatio, & defenſio ſuorum defectuum.

XII. Ob defectum rerum, vel ob moleſtiam, aut adverſitatem aliquam citò conqueri, aut impatientem eſſe; quia amor proprius nil vult pati, quod ſibi adverſum eſt.

XIII. Inordinatam curam, & ſolicitudinem pro propinquis, & amicis ferre.

XIV. Solatia ſenſibilia venari à creaturis.

9. XV. Se ipſum, ſive ſuum proprium, qualecunque tandem bonum, pro fine habere. quod eſt propriiſſimus, ſimul & univerſaliſſimus, omnes alos includens actus amoris proprii, qui & inde *inordinatus* vocatur: cùm enim homo non propter ſe ipſum creatus ſit, ſed principaliter propter DEUM (qui *univerſa propter ſemetipſum operatus eſt*, teſte S. Scriptura *Prov. 16. ℣. 4.*) ut eidem, & non ſibi ſerviat, illius, & non propriam voluntatem faciat, ut non propriam, ſed DEI gloriam, non propriam utilitatem, & commoditatem, ſed Dei beneplacitum quærat, ſicque

non ſe, ſuúmque amorem, ſed DEUM Deíque amorem in cunctis pro fine, & præ oculis habeat, utique contra hunc juſtiſſimum ordinem inordinatè facit, qui non DEUM, ipſius gloriam, voluntatem, & beneplacitum, ſed ſe ipſum, ſuam gloriam, ſuum bonum, ſuam commoditatem, delectationem, ſuúmque proprium intereſſe duntaxat pro fine habet, ſícque ſe ipſum quaſi pro DEO conſtituat, & reſpiciat.

10. Quæritur IV. Quænam in praxi obſervanda ſint circa mortificationem amoris proprii? Reſp. Eadem obſervari debere, quæ de modo, & praxi mortificandi paſſiones in genere diximus *Cap. præced. à n. 35.* Cùm enim juxta dicta inordinatus amor proprius ſit radix, fons, & origo omnium aliarum paſſionum, utique pro mortificatione illius quoad praxin, utilia, & neceſſaria cenſenda ſunt, quæ ùt talia pro mortificanda quavis alia paſſione inveniuntur *loc. cit.* adducta, quæ proin ibidem revideri poterunt.

## §. II.

## *De Mortificatione inordinatarum Cogitationum.*

11. PRævie eſt advertendum, eam eſſe naturam noſtram, & ita conſtitutam, ut vigilans nunquam eſſe poſſit ſinè cogitationibus, ita, ut, ſi non habeat, admittat, aut foveat bonas, & utiles, neceſſariò habere debeat malas, periculoſas, nocivas, vel ſaltem inutiles, otioſas, curioſas, ſuperfluas &c. quæ ex variis proveniunt cauſis, præſertim verò ſequentibus, videlicet

12. *Primò.* Ab objectis diverſis ſenſuum exteriorum, ſpecies dein in ſenſu interiori cauſantibus; de iis enim, quæcunque tandem ea ſunt, quæ vidimus, legimus, audivimus, guſtavimus &c. etiam cogitamus, eá-

eáque ſubinde mente revolvimus.

13. *Secundò.* A paſſionibus, & concupiſcentiis noſtris, præſertim verò ab amore proprio, utpote qui ſicut omnium malarum paſſionum, & vitiorum, ita etiam omnium malarum nocivarum, periculoſarum, inutilium, otioſarum &c. cogitationum principalis, & uberrimus quidem fons eſt, adeò, ut ab ipſis cogitationibus noſtris amorem noſtrum, ſeu, quid amemus, facilè cognoſcamus. De illo enim, quod amamus, & deſideramus, à potiori etiam cogitamus, juxta illud Chriſti *Luc. 12. ℣. 34. Ubi theſaurus veſter eſt, ibi & cor veſtrum erit.* Super quod pulchrè diſcurrens S. Laurentius Juſtinianus *in Ligno vitæ. Tract. de charit. Cap. 4. Vis nôſſe* (inquit) *ubi theſaurizas? attende, quid amas: vis nôſſe, quid amas? attende, quid cogitas; ita fit, ut theſaurum tuum ex tuo amore cognoſcas, & amorem tuum ex indicio cogitationis intelligas.* Hinc etiam meritò poſt mortificationem amoris proprii de mortificatione inordinatarum cogitationum, utpote ab illo potiſſimè provenientium, hìc agitur.

14. *Tertiò.* Solent inordinatæ cogitationes obvenire perfrequenter ab aſtu, & fraude dæmonis; poteſt enim, & ſolet is in organis corporis animales ſpiritus, & ſpecies movere, indéque varia repræſentare, quatenus, quos non poteſt impudicîs, vel aliîs pravîs cogitationibûs vulnerare, ſaltem otioſîs, vanîs, & inutilibûs cogitationibûs moleſtet, diſtrahat, ac à bonis cogitationibus impediat, aut ſuperfluîs curîs, & cogitationibûs de rebus ad vitam neceſſariis, aliíſve agendis doloſè occupet. His præmiſsîs

15. Quæritur I. Quid, & quàm neceſſaria ſit mortificatio cogitationum inordinatarum? Reſp. I. Hæc mortificatio eſt illa, qua cohibemus nos, ne voluntariè, & advertenter concipiamus, vel admittamus inordinatas cogitationes, & ne inadvertenter, vel etiam advertenter admiſſas retineamus, vel foveamus, eis inhærendô & immorandô, ſed ut eiſdem reſiſtamus, eáſque rejiciamus, & earum locò animum ad alias bonas, & utiles convertamus.

16. Reſp.

16. Reſp. II. Mortificatio prædicta cogitationum inordinatarum ſicut una ex præſtantiſſimis, ita etiam una ex ſummè neceſſariis eſt tam ad peccata, & omnis generis mala vitanda, quàm ad acquirendas virtutes, & animi quietem, ac conſequentia inde bona. Ratio eſt; quia, uti cuivis vel parùm conſideranti patet, ſi cogitationibus, quæ à malis noſtris paſſionibus, præſertim amoris proprii, vel ab objectis ſenſibilibus, aut à ſuggeſtione dæmonis proveniunt, liberam ſinè ulla mortificatione relinquamus viam, & curſum, innumeris neceſſariò ſubjacebimus peccatis; hoc ipſo, quòd tam malæ paſſiones, quàm dæmon per inordinatas cogitationes non niſi ad peccatum inclinent, & malæ cogitationes voluntariè admiſſæ, de ſe peccatum ſint, etſi ad opus malum externum non procedatur. Accedit, quòd cogitationes inordinatæ initium ſint omnis peccati, etiam verbô, vel opere commiſſi; hoc ipſo, quòd nec verbum, nec opus, aut actus peccaminoſus fiat, niſi priùs de illo cogitetur; conſequenter ſi cogitationibus libera ſinè mortificatione permittatur via, innumera, & quaſi continua peccata, & ex his omnis generis mala ſequi, neceſſe eſt.

17. Econtra verò omnis virtus impeditur: tum quia hæc in anima vitiîs repleta, iîſque ſubjecta locum non habet: tum quia per copioſas inordinatas cogitationes impediuntur, minuuntur, vel omnino excluduntur bonæ cogitationes ad virtutem requiſitæ, quibûs virtutes eliciuntur, foventur, & conſervantur: tum quia nullam ſinunt fieri, ſed ſemper impediunt bonam, attentam, devotam, ac debitam orationem tam internam, quàm externam, quæ tamen ſummè neceſſarium medium eſt ad virtutem, & perfectionem acquirendam; hoc ipſo, quòd ferè omnem deleant animi devotionem.

18. Pariter per has cogitationes impeditur, & turbatur quies animi; nemo enim magis inquietus, & turbatus eſt, quàm qui variîs cogitationibûs inordinatîs, & ſolicitudinibûs per malas paſſiones, & dæmonem excitatîs agitatur, liberúmque ſinè mortificatione eis permit-

tit

ſit curſum; ut proin ſumma eas mortificandi, & debitè cohibendi neceſſitas ex multis capitibus palàm appareat.

19. Quæritur II. Quænam potiſſimùm cogitationes inordinatæ ſint mortificandæ, & quid in praxi circa earundem mortificationem obſervandum ſit? Reſp. I. Triplex eſt genus inordinatarum cogitationum, quas cohibere, & mortificare oportet juxta S. Bernardum *Serm. 32. inter Serm. de diverſis. Primum* genus eſt earum cogitationum, quæ voluntariè admiſſæ, peccatum grave, vel ſaltem leve ex natura ſua ſunt: inter quas præcipuè ſunt cogitationes impuræ, cogitationes propriæ æſtimationis, vanæ complacentiæ, inanis gloriæ, judicia, & ſuſpiciones temerariæ, cogitationes vindicativæ, malarum imprecationum, averſionis, & odii contra proximum: quas hoc ipſo, quòd peccatum ſint, cohibere, & mortificare patenter neceſſarium eſt.

20. *Secundum* genus eſt cogitationum otioſarum, curioſarum, vanarum, inanium, ac inutilium, quia, etſi hæ peccatum non ſemper conſtituant, tamen variis modis animæ nocent, ejúſque debitum profectum & virtutem multùm impediunt, bonas cogitationes, memoriam præſentis DEI, preces jaculatorias ſeu elevationem mentis ad eundem magna ex parte diminuunt, devotionem extinguunt, orationem in- & externam diſtractam, imperfectam, & tepidam reddunt, ac ſæpe nobiliſſimum tempus, quod ad utilia tam benignè conceſſum eſt, malè perdunt, ſimúlque illud efficiunt, quòd DEUS hominem, qui his voluntariè inhærere ſolet, conſolatione Divina non adeò frequenter viſitet, boníſque inſpirationibus ex parte privet: ex quibus & aliis cauſis eas mortificandi neceſſitatem nemo non videt.

21. *Tertium* genus eſt earum cogitationum, quæ nimia cum ſolicitudine, vel aliàs inordinatè, ac ſuperfluè habentur de neceſſariis vitæ, puta, de alimentis, veſtimentis, habitatione, & aliis neceſſariis, de noſtro, vel aliorum proſpero rerum ſucceſſu, de rebus temporalibus; item de officio, & munere noſtro; de ſanitate, de fa-

ma, & honore noſtro, vel etiam bonis fortunæ: quamvis enim iſtæ cogitationes, ſi debito tempore, & modo, ordinatè habentur, malæ non ſint; tamen ſi nimia ſolicitudine, & curâ, ſi modô, & indebitô tempore e. g. ſub oratione, aut aliis Divinis, ſi ſuperfluè, & nimiùm habentur, & foventur, plurimùm nocivæ ſunt, & eoſdem effectus, qui *num. prae.* continentur, producunt, atque hoc ipſo neceſſitatem eas mortificandi manifeſtè indicant.

22. Quod variè etiam in ſacris Paginis indicatur: ob has enim arguit Martham plùs, quàm neceſſe erat, curis temporalium intentam, Chriſtus Dominus *Luc. 10. ℣. 41. & 42. Martha, Martha! ſolicita es, & turbaris erga plurima; porro unum eſt neceſſarium.* Item *Matth. 6. ℣. 25. & ſeqq.* inordinatè ſolicitas cogitationes de rebus neceſſariis arguit, & diſſuadet Chriſtus: *Dico vobis, ne ſoliciti ſitis* (intellige, inordinatè, ac ſuperfluè) *animæ veſtræ, quid manducetis, neque corpori veſtro, quid induamini. Nónne anima plùs eſt, quàm eſca, & corpus plùs, quàm veſtimentum? Reſpicite volatilia cæli, quoniam non ſerunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater veſter cæleſtis paſcit illa: nónne vos magìs pluris eſtis illis? Et de veſtimento quid ſoliciti eſtis, conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt, non laborant, neque nent, dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt, ſicut unum ex iſtis: ſi autem fœnum agri, quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit, quantò magìs vos modicæ fidei? Quærite ergo primùm Regnum DEI, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.*

23. Reſp. II. Quoad praxin mortificandi inordinatas cogitationes, & quidem quoad omnia tria genera earum *num. 19. & duob. ſeqq.* allegata, ſequentia obſervare juvat. Et quidem quoad *primum genus cogitationum inordinatarum* ſtudioſè & in timore DEI ſeriò eſt attendendum, ne voluntariè, & advertenter eas admittamus, vel iis inhæreamus, ſed, quamprimum advertimus, illico dimittamus; vel poſitivè, ubi opus eſt, eisdem reſiſtamus, contra illas proteſtandô, virtutéſque, vel cogitationes bonas oppoſitas eliciendô.

24. Dupliciter ſiquidem inordi-

ordinatas cogitationes, quibus corrupta noſtra natura inhærere geſtit, & inclinat, mortificare poſſumus: *primò* eas ſtatim, ac advertimus, ſimpliciter dimittendô, abſque exercitio alterius actûs, qui modus facilis, & ſecurus meritò à potiori adhibetur, & ſuadetur, ſi cogitatio mala, ſive tentatio non adeò vehementer inſtat, nec gravis apparet. *Secundò* poſitivè reſiſtendô, contradicendô, & proteſtandô, vel virtutem oppoſitā eliciendô, cogitandô e.g. *nolo ô JESU! nolo, proteſtor, non conſentio, deteſtor has cogitationes; volo potiùs mori, quàm conſentire, & te offendere. DEUS adjuva me &c.* qui modus tanquam valde utilis, & quaſi neceſſarius adhibendus erit, ſi malæ cogitationes à paſſionibus noſtris, vel dæmone excitatæ animum magis infeſtant, & moleſtant; quo caſu etiam motiva convenientia in contrarium conſiderare, & virtutes oppoſitas elicere optimum, ſecuriſſimum, & maximè meritorium erit.

25. Ulteriùs in praxi mortificandi ejusmodi cogitationes inordinatas obſervanda erit doctrina *cap. præced. num. 42.* poſita, de non inhærendo, & immorando cogitationibus, quibûs paſſiones intenduntur, foventur, & augentur.

26. Pariter etiam valde utilis, facilis, DEO grata, & meritoria eſt ea praxis mortificandi malas, ſeu peccaminoſas cogitationes, & reſiſtendi eisdem, qua in omni humilitate, & ſinceritate, fide, & fiducia, ſemel pro ſemper pactum initur cum DEO, per quod quis firmiſſimè conteſtetur, quòd, quandocunque mala cogitatio, & tentatio ad peccatum animum ſubierit, pronuntiandô, vel cogitandô certum aliquod verbum e. g. SS. Nomen JESUS, non tantùm efficaciſſimè velit per hoc, & intendat ejusmodi malæ cogitationi diſſentire, contra eam omni perfectiori modo proteſtari, ſed etiam virtutem oppoſitam, præſertim amoris DEI ſuper omnia perfectiſſimô modô elicere. Pactum hoc poſſet iſto, vel ſimili modô formari: „Clementiſſime Deus! „coram immenſa Majeſtate tua „Divina, totáque Cœleſti Cu„ria humillimè, & ſinceriſſimè „conteſtor, quòd, ſi obvene„rit mihi mala, ſeu peccami-

„noſa cogitatio, & tentatio, „ego verò econtra cogito, vel „pronuntio SS. Nomen JESUS, „velim non tantùm diſſentire „hujusmodi cogitationi, contra „ipſam proteſtari, eámque „tanquam tui offenſam ſummè „deteſtari, cum firmiſſima re- „ſolutione, potiùs millies mo- „ri, quàm te offendere, ſed e- „tiam virtutem oppoſitam præ- „ſertim amoris tui ſuper omnia „omni poſſibili pefectiori mo- „do elicere. Præcedente enim, & initô talî pactô, mortificatio cogitationum, & tentationum malarum ſinè ulla difficultate, fatigatione, aut anxietate, faciliter, & ſecurè, magnóque cum beneplacito Divino, ac grandì noſtro cum merito ſatis erit, quòd quis, dum tales cogitationes ingruunt, ſimplici cum reflexione ad pactum pronuntiet duntaxat, aut cogitet Nomen JESUS.

27. *Secundum genus inordinatarum cogitationum* optimus mortificandi modus eſt, eas, quamprimum advertimus, ſimpliciter dimittere, earúmque locò animum ad alia utilia divertere, &, ubi curioſitas, vel inclinatio naturæ diutiùs inhærere geſtit, opportuna motiva eas dimittendi, & mortificandi conſiderare, ſimúlque perpendere, quàm vanum, ſtultum, & inutile, ſimúlque nocivum ſit, iis inhærere, quàm dolendum, quòd nobiliſſimum tempus ad utilia nobis conceſſum, adeò vanis, otioſis, & inutilibûs perdamus. Pro mortificatione inſuper ſimilium cogitationum plurimùm juvat, ſemper eſſe debitè occupatum, & vitare otium, utpote quod ordinariè eſt cauſa innumerarum hujusmodi cogitationum. Præcipuè verò pro mortificatione earum ſervit aſſueſcere, ut ſemper quid bonum, ac utile (quantum humanô modô fieri poteſt) cogitemus, ad quem finem materiam habemus quaſi infinitam.

28. *Tertium genus inordinatarum cogitationum* in praxi pariter optimè, & faciliter mortificari poteſt, ſimpliciter dimittendô illas, pro quo pariter juvat conſiderare motiva *num. 21.* allegata, nos ab inordinata ſolicitudine, & cogitationibus rerum neceſſariarum cohibentia, præſertim verò infinitam bonitatem, ſapientiam, providentiam, & omnipotentiam Divinam,

nam; hoc ipſo enim, quòd DEUS infinitè bonus nos amet, & omne neceſſarium bonum nobis tempore congruo conferre velit, ac tanquam ſapientiſſimus id facere optimè ſciat, & ùt omnipotens facilè poſſit, meritò firmiter ſperare, & credere debemus, quòd id præſtiturus, nobiſque res neceſſarias daturus, famam, honorem, ſanitatem &c. conſervaturus, vel reparaturus ſit, tempore, & modô, quo ipſe pro ſua gloria, & noſtro bono meliùs eſſe cognoverit, conſequenter nos ſuperfluam curam, ſolicitudinem, & cogitationes de illis meritò dimittere debeamus, præſertim ſi, quod ex parte noſtra eſt, humiliter, indifferenter, ac cum reſignatione in voluntatem DEI, & fiducia in eundem bona cum intentione faciamus.

29. Porro pro mortificandis, ſeu vitandis, vel dimittendis, cunctis inordinatis cogitationibus quo ad omnia tria recenſita genera plurimùm etiam ſerviunt ſequentia, partim alia, partim jam tacta fundamenta & principia. I. Frequens, humilis, & fiducialis brevis oratio, & elevatio mentis ad Deum, ut cor noſtrum ab inordinatis cogitationibus mundet, & cuſtodiat, ſæpe clamandô ad eundem: *Cor mundum crea in me DEUS. Pſalm. 50. ℣. 12.*

30. II. Memoria præſentis DEI, omnia interiora noſtra videntis, ac conſiderantis, indéque ſecum ipſo perpendere, quàm indecens, indignum, & abſonum ſit, præſente, & omnia intima inſpiciente DEO tam vana, tam ſtulta, tam otioſa, & inutilia, non dicam turpia, iniqua, malitioſa &c. mente revolvere.

31. III. Humiliare ſemetipſum, & arguere, quòd longè magis in vana, terrena &c. quàm in DEUM, & virtutes ferantur cogitationes, & affectus noſtri diligendô; quandoquidem, quod magìs amamus, de illo magìs cogitamus.

32. IV. Si tempore importuno e. g. ſub oratione, aut de futuris contingentibus cogitationes, etſi apparenter bonæ, & utiles nos vexant, eas ocyus dimittere, & cuncta comittere DEO, qui ſuo tempore omnia bene diſponet, nobiſque bonas inſpirationes, & cogita-

 tiones

tiones etiam tunc, quando opus erit ſimilibus rebus vacare, præbebit; vel expedit cogitare: *faciam, quod ſuo tempore rectum coram DEO cogitavero, interea Dominus providebit*: præſertim ſi de rebus poſt notabile tempus primùm futuris cogitationes nos moleſtant.

33. V. Semper eſſe occupatum, & vitare otium, utpote innumerarum cogitationum inordinatarum fœcundam matrem.

34. VI. Principiis cogitationum inordinatarum ſtatim obſtare, nullíſque voluntariè, & cum advertentia adhærere; præſertim ſi laſcivæ forent.

35. VII. Singulariſſimè cavere, ne tempore exurgentium paſſionum, nec tempore adverſitatum, tribulationum, perſecutionum, in-& externarum afflictionum tales admittantur, aut foveantur cogitationes, quibûs paſſio magis intenditur, vel animi afflictio, aut triſtitia tantùm augetur, & adverſitas difficilior efficitur: ſed potiùs ſtatim, dum advertuntur ſimiles cogitationes, eis breviter reſiſtatur, & recurratur ad DEUM, ad preces, breviterque invocatô auxiliô Divinô conſiderentur convenientia motiva, & rationes, quibûs adverſitates toleratu faciles, & meritoriæ evadunt, voluntas noſtra Divinæ ſeſe reſignatè conformat, ac inordinatæ paſſiones ſedantur, & ſuperantur.

36. VIII. Cuſtodire ſenſus externos; quia à libero, incauto, & immortificato illorum uſu innumeræ generantur cogitationes inordinatæ, prout ſuperiùs de mortificatione dictorum ſenſuum jam dictum eſt.

37. IX. Tandem ad mortificandas inordinatas cogitationes multùm juvat, ſæpe conſiderare non tantùm maximam eas mortificandi neceſſitatem, ſed etiã ſummam præſtantiam hujus mortificationis; cùm quævis mortificatio etiam unius duntaxat vanæ, aut otioſæ, vel inutilis cogitationis dimittendô illam, vel reſiſtendô eidem propter DEUM facta, DEO ſummopere placeat, & nobis admodum meritoria ſit.

38. Et hæc de mortificatione tam interna, quàm externa in genere, & in ſpecie dicta ſufficiant. Solùm dicta de mortificationis ſumma neceſſitate,

præ-

præſtantia, ac utilitate, quin etiam jucunditate & conſolatione, quæ in praxi & exercitio mortificationis haud deeſt, ut vos Chariſſimi! altiſſimè cordi habeatis, & ferventer practicetis, vehementiſſimè in Domino admonemini; ita tamen, ut cujusvis mortificationis uſum & praxin ſinè anxietate, ſcrupuloſitate aut turbatione prudenter, & diſcretè, menteque pacata, & quieta propter DEUM, illiusque amorem, & honorem exerceatis.

# CAPUT X.

## De Extirpatione, ſeu eradicatione malarum paſſionum, inordinatorum affectuum, vitiorum, ac pravorum habituum; & econtra de implantatione virtutum, ac bonorum habituum.

1. JAm, DEO favente, aggredimur magni momenti Caput, illud nempe, in cujus uſu, exercitio, & praxi labor, ac conatus noſtrúmque certamen ſpirituale contra malas paſſiones, inordinatos affectus, vitia, ac pravos habitus exuendos & radicitus extirpandos (utpote qui in virtutum profectu, & Religioſæ Perfectionis ſemita nobis maximo obſtaculo ſunt, atque à fine debito nos aberrare faciunt) potiſſimùm conſiſtere debet, eò quòd in hoc fermè totus cardo Religioſæ vitæ vertatur, totúmque negotium in via virtutum, & perfectionis ab eo dependeat; uti ex ſequentibus patebit.

§. I.

Digitized by Google

## §. I.

### *De Natura, præſtantia, utilitate, & neceſſitate eradicandi malas Paſſiones, & pravos Habitus; & econtra implantandi virtutes, ſeu bonos Habitus.*

2. ADvertendum priùs, diſcrimen latiſſimum intercedere inter malas paſſiones, ſive inordinatos affectus, & inter malos habitus, ſeu vitia; enimvero paſſiones malæ, & inordinati affectus ſunt nobis à natura noſtra per peccatum originale multùm corrupta congeniti, & quaſi in hoc ſtatu connaturales: unde tametſi frequenter in nobis cauſent peccatum, ſi eiſdem debitè non reſiſtamus; ſi tamen eiſdem paſſionibus non conſentimus, nec in malum actum eas exire, vel dominari permittimus, non ſunt formaliter peccaminoſæ, ſeu peccata, ita, ut imputentur nobis ad culpam, ſed potiùs ſunt occaſio, quaſi continuò nos mortificandi, virtutes, & actus DEO gratiſſimos exercendi, ac nobis plurimum promerendi, reſiſtendô, & pugnandô contra eas: ſic enim nemo vituperandus, nec culpæ, vel peccati eſt arguendus ex eo, quòd à natura inordinatiſſimè inclinatus ſit ad iram, vindictam, indignationem, vanam gloriam, laſciviam &c. ſive, quòd habeat à natura ſibi congenitas paſſiones iræ, vindictæ &c. dumodo hujusmodi paſſioni ad malum inclinanti non conſentiat, eamque dominari, & in malum ſuâ culpâ exire non permittat; bene verò exinde potiùs laude, & præmiô dignus eſt.

3. Habitus mali econtra à natura nobis congeniti non ſunt, ſed generantur noſtrâ culpâ per frequentatos malos actus, quos liberè comittimus; frequentatio enim actuum generat habitum, ſeu conſuetudinem, & quidem talem, ſeu conſimilem, quales ſunt actus illi, à quibus ejusmodi conſuetudo fuit genita, ſeu comparata, ita, ut, ſi ſint actus e. g. iræ, fiat, & naſcatur habitus iræ, ſi ſint multiplicati

cati actus impatientiæ, enaſcatur habitus, ſive conſuetudo vitii impatientiæ, qui dein habitus, & conſuetudo facilitat, & hominem ſic malè habituatum inclinat ad ſimiles actus malos, ex quibus fuit generatus.

4. Porro habitus ejusmodi malus, ex actibus peccaminoſis generatus, vocatur etiam vitium, iſtud autem à peccato per hoc diſtinguitur, quòd peccatum conſiſtat in ipſo actu, aut omiſſione peccaminoſa, ſeu ſit ipſe actus, vel omiſſio peccaminoſa; vitium verò conſiſtat in malo habitu, ſeu conſuetudine per frequentatos malos, ſeu peccaminoſos actus generata, vi cujus vitioſi habitus, & conſuetudinis quis dicitur vitioſus; ſicut econtra ab habitu virtuoſo denominatur virtuoſus. Cæterùm, quæ de extirpatione malarum paſſionum dicentur, etiam ſuô modô de extirpatione habituum vitioſorum intelligenda erunt. Hoc prælibato

5. Quæritur I. Quid ſit extirpatio malarum paſſionum, ſeu inordinatorum affectuum, nec non malorum habituum?

Reſp. Eſt virtuoſus, & debitus conatus, quo per valde frequentes actus tam internos, quàm externos mortificationis malarum paſſionum, vel pravorum habituum, præcedente, vel concomitante conſideratione convenientium motivorum productos, dictas paſſiones debilitamus, & quaſi extinguimus, ſimúlque habitum, & vi hujus facilitatem acquirimus, ita debilitatas paſſiones vincendi, quoties data occaſione, vel inſtigante dæmone, aut perversâ naturâ ſe inſinuant, & ad malū nos inclinant, vel à bono avertunt. Patebit deſcriptio hæc explicatione terminorum.

6. Dicitur I. *Conatus virtuoſus*, id eſt, ex ſupernaturali aliquo virtutis motivo factus.

7. Dicitur II. *Debitus*, id eſt veſtitus debitô modô, mediiſque neceſſariis adhibitis, quatenus majori cum fructu, & faciliori effectu eradicatio fiat, de quo modo infra §. 2. agetur.

8. Dicitur III. *Per valde frequentes actus mortificationis paſſionum*: à frequentatis namque, id eſt frequenter factis actibus mortificationis paſſionum extirpa-

tirpatio potiſſimùm dependet, vel potiùs in hac frequentatione conſiſtit extirpatio earum, ita, ut ſinè frequenti horum actuum exercitio impoſſibile ſit inordinatas paſſiones, vel pravos jam contractos habitus extirpare. Ratio eſt; quia, ſicut per debitè frequentatos actus noſtra quantumvis mala, perverſa, vel malè habituata natura ad quodvis ſibi contrarium aſſuefieri, & habituari poteſt, ita etiam per debitè frequentatos actus abduci, & deſuefieri valet ab eo, ad quod aliàs mala ſua paſſione, vel inordinato affectu ferebatur, vel ad quod jam habituata erat; eò quòd per ſingulos hujuſmodi debitè productos bonos actus, quibûs malam paſſionem impugnamus, ei reſiſtimus, vel eidem contrariam virtutem exercemus, ſícque paſſionem mortificamus, & nos abnegamus, ſemper aliqualiter debilitetur, & minuatur mala paſſio, vel malus habitus, ac econtra ſucceſſivè generetur bonus, ſi non omnino duplex habitus, dictæ malæ paſſioni, vel habitui contrarius, quo aſſueſcimus, & facilitamur partim tentationi, ac malæ paſſioni reſiſtere, eámque mortificare, & abnegare, partim virtutem contrariam exercere; conſequenter ſi dicti actus diu, & debitè frequentantur, ſemper magis, ac magis debilitatur, & minuitur mala paſſio, vel pravus habitus, & econtra comparatur, & ſucceſſivè creſcit, & augetur habitus bonus, ac virtuoſus, malæ paſſioni, & pravæ conſuetudini, ſive habitui contrarius, donec ita debilitata mala paſſione, vel habitu malo, & econtra ſufficiente generato habitu bono, quavis data occaſione malam paſſionem, vel inordinatum affectum facilè repellere, mortificare, abnegare, & ſuperare, ac econtra bonum actum virtutis eidem contrarium facilè (utpote jam aſſueti, & habituati, atque per frequentes actus, & inde acquiſitâ gratiâ confortati) producere valeamus.

9. Dicitur autem notanter in Reſponſione *valde frequentes*, ſeu valde diu frequentatos actus; quia, niſi diu inhæreatur frequenti exercitio hujuſmodi actuum, parùm, vel nihil ad extirpationem proderit; cùm

malæ

malæ paſſiones hoc ipſo, quòd à natura nobis congenitæ, ac inſuper plerumque etiam malo habitu obfirmatæ ſint, ſimúlque à dæmone mille fraudibûs, & tentatione foveantur, valde firmæ, & tenaces exiſtant, conſequenter non facilè debilitentur, aut minuantur, minùs extirpentur, niſi diu, & valde frequenter actus contrarii exerceantur, quibûs paſſiones rejicimus, eis contradicimus, & virtutes contrarias elicimus. Quod idem de malo habitu intelligendum.

10. Dicitur ulteriùs *debitè*, id eſt, recta cum intentione, ſimúlque prudenter, & diſcretè, ac ſinè anxietate, vel ſcrupuloſitate.

11. Dicitur inſuper: *actus tam internos, quàm externos*, cùm enim malæ noſtræ paſſiones, & inordinati affectus, ſicut etiam pleriqne mali habitus ſint, conſiſtántque in mente, & in homine interiori, ad eos extirpandos ſummè proficuum, quin inevitabiliter neceſſarium eſt, actus internos eisdem oppoſitos ſuis temporibûs frequenter elicere, & hujusmodi exercitium diu continuare, idque etiam ob rationes infra *num. 49. & 50.* ponendas. Additur tamen: *externos*; quia, ſi ſolos internos virtutum actus, piáque deſideria, & volitiones produceremus, & data occaſione virtutem ipſam, prout oportet, in ipſo opere, & realiter exercere nollemus, nugari potiùs, quàm ſeriò rem agere videremur. Occaſione itaque imminente, & præſente, id realiter, & in opere etiam externè, ſi opus eſt, exercere debemus, omittendô, aut committendô, de quo tot actus internos, deſideria, & propoſita, nolitiones, vel volitiones priùs jam habuimus.

12. Præterea dicitur *mortificationis actus*, id eſt, malæ paſſioni, vel pravo habitui contrarios, & adverſos, quibûs partim contradicimus, reſiſtimus, & malos motus, ac actus inordinatæ paſſionis nolumus, abjicimus, ac etiam deteſtamur, ac odiô habemus; partim actus virtutis contrarios elicimus; hujusmodi enim actus paſſioni contrarios exercendô, eo ipſo mortificatur, & abnegatur paſſio mala, ídque, ad quod inſtigat, denegatur.

 13. Dici-

13. Dicitur ulteriùs: *præcedente vel concomitante cognitione, & conſideratione convenientium motivorum productos*; nemo enim verè, ſeriò, efficaciter, & conſtanter illud reſpuet, nolet, fugiet, & odiô habebit, quod naturæ ſuæ corruptæ eſt gratum, & acceptum, ſeu in quod mala paſſio naturalis totaliter fertur, & inclinatur, niſi illud tanquam malum, & nocivum rationabiliter cognoſcat, ac bene conſideret; adeóque niſi habeat, & conſideret debita ac efficacia motiva, id, quod paſſio appetit, nolendi, & omittendi: cujusmodi motiva ſunt e. g. turpitudo, malitia, vanitas, damna, mali effectus &c. talis paſſionis. Pariter econtra nemo deſiderabit, appetet, aut amabit, neque exercebit, quod naturæ ſuæ, ſeu naturali paſſioni, & inclinationi totaliter eſt adverſum, difficile, odioſum &c. niſi illud tanquam bonum, & utile animæ ſecundùm rectam rationem cognoſcat, & bene conſideret, adeóque niſi habeat, & conſideret motiva illud volendi, deſiderandi, amandi &c. (cùm univerſaliter nil volitum ſit, quin antea præcognitum) talia autem motiva eſſe poſſunt e. g. præſtantia, varia utilitas, & neceſſitas id faciendi.

14. Dicitur inſuper: *paſſiones debilitamus, & quaſi extinguimus*; per quemvis enim tam externum, quàm internum actum, quo paſſionem aliquam mortificamus, paſſio hujusmodi aliqualiter debilitatur, per multos & frequentatos verò actus ſucceſſivè ita debilitamus, ut eam non quidem totaliter (ſecus eſt in eradicatione pravorum habituum, qui ſicut totaliter noſtrâ culpâ liberè contrahuntur, ita totaliter per actus contrarios deſtruuntur) ſed *quaſi extinguamus*. Quantumvis enim mortificamus paſſiones noſtras, actúsque mortificationis frequentemus, efficere tamen non poſſumus, quin oblatis occaſionibûs, præſertim inſtigante dæmone ſubinde aliqualiter adhuc ſeſe inſinuent, & nos moleſtent; quia tamen per dictos frequentatos actus jam ſunt debilitatæ, ut tantâ vehementiâ nos ampliùs non infeſtent; præterea etiam, quia per eosdem frequentatos actus jam habitus, ſeu conſuetudo

fuit

fuit acquiſita in eisdem vincendis, eas facilè vincimus; tum quia habitus inclinat ad ſimiles actus, eósque facilitat, ex quibus eſt generatus: tum quia paſſio, uti dictum, jam eſt debilis, anima pugnans econtra eſt fortior, utpote majori, & efficaciori gratia Divina, quæ per quemvis ſupernaturalem actum mortificationis acquiritur, & augetur, mirè confortata: & ideo in concluſione dicitur: *ſimúlque habitum: & vi hujus facilitatem, acquirimus, ita debilitatas paſſiones vincendi.*

15. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ, & utilitatis ſit Extirpatio noſtrarum malarum paſſionum? Reſp. Eſt tantæ præſtantiæ, & utilitatis corporalis, & ſpiritualis, ut vix verbîs explicari valeat. Ratio patet: cùm enim juxta dicta *Cap. V. à num. 6.* unicus præſertim internæ mortificationis actus ſit maximæ præſtantiæ, meriti, & fructûs, extirpatio autem malarum paſſionum, ſicut & pravorum habituum, ſubſtantialiter conſiſtat in frequenti exercitio hujusmodi actuum mortificationis, neceſſariò ſequitur, extirpationem inordinatarum paſſionum tantæ eſſe præſtantiæ, tanti fructûs, & utilitatis, ut vix ſatis explicari poſſit; unde SS. PP. & Aſcetæ in ea commendanda verba præſtantiam illius ſufficienter exprimentia invenire non poſſunt.

16. Dicitur autem notanter *utilitatis corporalis, & ſpiritualis.* Non enim ſpiritualem duntaxat, ſed etiam temporalem, & corporalem, eámque grandem affert utilitatem. *Spiritualis* quidem evenit utilitas: tum quia DEO gratiſſima, & nobis inexplicabiliter meritoria: tum quia facit, quòd homo continua pace, & quiete animi fruatur; hoc ipſo enim, quòd per extirpationem paſſionum immunis fiat ab omni inordinato affectu, & deſiderio quarumcunque creaturarum, voluptatum, & vanitatum &c. item ab omni inordinato timore, ſive alicujus boni temporalis amittendi, ſive cujuscunque tandem temporalis mali incurrendi: nam, quòd tantopere inconſtantes, & inquieti ſimus, quòd toties turbemur, triſtemur, tantásque afflictiones, & amaritudines animi, curas, & ſolicitudines patiamur, ratio, ſi

non unica, certè potiſſima ſunt malæ, & inordinatæ paſſiones, inordinati affectus, & deſideria noſtra, quæ, ſi non ſortiuntur id, quod appetunt, omnis generis anguſtias, turbationes, timores, triſtitias, & afflictiones animi pariunt: ſic e. g. qui inordinatè afficitur erga divitias, honores &c. eáque inordinatè amat, ambit, vel deſiderat, millenis certò curis, & inquietis cogitationibus torquetur, & moleſtatur, ut ea acquirat: mille anxius ſentit timores, ne per hunc, vel illum impediatur, indignatur, triſtatur, turbatur &c. ſi res pro voto non ſuccedunt: ſi verò acquirit, & poſſidet, quod inordinatè deſideraverat, rurſus inconſtans paſſionibus torquetur, anxiis cogitationibus, & curis agitatur, ne fortè iterum amittat: triſtatur, turbatur, & tædio affligitur, ſi periculum amiſſionis vel à longè imminet, vel ſi actu iiſdem ſive ex parte, ſive ex toto privatur: ſit itaque ſemper inconſtans, & inquietus nunquam vera fruitur pace, & quiete animi.

17. Pariformiter, qui inordinatè timet, & averſatur malum aliquod v. g. paupertatem, contemptum, perſecutiones, infirmitatem &c. rurſus multivariè inquietatur, & turbatur cogitationibus, & curis, ne malum tale ſuperveniat, vel ut jam præſens iterum removeatur: triſtatur, & indignatur, ſi actu ſentit malum, quod impedire, vel removere nequit: varias habet ſuſpiciones, & judicia, averſiones, & odia, jam contra hunc, jam contra illum, quem directè, vel indirectè cauſam ſui mali eſſe apprehendit, vel ſuſpicatur.

18. Dum econtra, qui erga nullam creaturam, aut aliquid terrenum inordinatè afficitur, nec inordinatum aliquod deſiderium erga rem quamcunque habet, ſine omni cura, & ſolicitudine vivit, ſive eam acquirat, ſive non: nec indignatur, nec turbatur, ſi eam non ſortiatur: & ſi acquirit, ac poſſidet, nullam habet inordinatam lætitiam, nec aliquâ angitur curâ, ne amittat, & ſi amittit, non turbatur, nec triſtatur, quia non inordinatè erga eandem mens fuerat affecta.

19. Similiter qui nullum malum temporale inordinatè timet,

met, aut averſatur, vivit ſinè moleſta cura, & ſolicitudine, ne tale ſuperveniat: nec inordinatè triſtatur, aut turbatur, ſi eodem obruitur; ſed ſciens, & conſiderans, cuncta quoad ſubſtantiam, & modum provenire à ſapientiſſima, providentiſſima, juſtiſſima, & ter optima diſpoſitione, & voluntate Divina, ordinante, vel permittente, nec eſſe malum (pœnæ ſcilicet) in civitate, quod non fecit Dominus, æquô animô, ac pacifica, quieta, & reſignata mente bonum, & malum de manu DEI ſuſcipit, nil aliud deſiderans, quàm ut in omnibus ſanctiſſima fiat Voluntas Divina, in cujus executione, & adimpletione tanquam centro creationis ſuæ dulciter, & contentiſſimè quieſcit.

20. Præter dulciſſimam hanc pacem, & quietem animi parit extirpatio paſſionum etiam ſanctam libertatem, ſemper, & ubique; abſque reſpectu humano & temporali agendi, & loquendi, quæ recta ſunt: enimverò, qui nil terrenum inordinatè deſiderat, neque malum aliquod inordinatè timet, talis, utpote ab inordinata cura, & deſiderio, vel timore immunis liberrimè, ac ſinceriſſimè agit, omittit, & loquitur, prout coram DEO, quem ſolum ejúsque beneplacitum & voluntatem præ oculis habet, rectum judicat; dum econtra, qui aliquid inordinatè timet, vel deſiderat, continuum quaſi mancipium ſuarum paſſionum eſt, ſancta animi libertate ſemper privatus, utpote qui, quod rectum apertè cognoſcit, liberè, & ſincerè loqui, vel agere non audet, ſed ſemper timidus, anxius, & ſolicitus manet, ne etiam rectum agendô, vel loquendô hunc, vel illum, à quo bonum temporale inordinatè deſiderat, vel ſperat, offendat, vel ne propterea ab hoc, vel illo perſecutionem pati habeat, diſgratiam incurrat &c.

21. *Corporalis* utilitas verò, quæ conſequitur extirpationem malarum paſſionum, & pravorum habituum manifeſtè apparet ex eo, quòd tam juxta communem Medicorum ſenſum, quàm continuam experientiam nil adeò noceat ſanitati, vitámque corporalem abbreviet, quàm inordinatæ,

ac

ac indomitæ paſſiones animi, & provenientes exinde inordinatæ curæ, & triſtitiæ juxta illud *Prov. 17. ℣. 22. Spiritus triſtis exſiccat oſſa.* Et illud *Eccleſiaſt. 30. ℣. 24. & ſeqq. Triſtitiam longè repelle à te, multos enim occidit triſtitia, & non eſt utilitas in illa. Zelus* (inordinatum intellige) *& iracundia minuunt dies, & ante tempus ſenectam adducet cogitatus. Triſtitia*, ait S. Franciſcus Saleſius *in Philoth. part. 4. cap. 12. animam turbat, & inquietat, inordinatos ei injicit timores, vires ac robur illius eripit, omnémque ſanitatem tollit*: nam, uti Medici advertunt, triſtitia ſucceſſivè calorem vitalem in homine minuit, concoctionem æqualem impedit, atque ita deducit ad tabem, & tali modò inadvertenter putredinem in homine cauſat, ut talis de die in diem in viribus deficiat, quod eſt proxima diſpoſitio ad mortem. Econtra plùs quàm omnis medicina ſanitatem fovet, conſervat, vitámque prolongat animus indifferens, quietus, & pacatus, ſeu ab inordinatis paſſionibus & curis immunis, ſancta libertate, & indifferentia, pace, & quiete, indéque conſurgente ſancta jucunditate, lætitiâ, & exultatione cordis gaudens, juxta illud *Eccli. 30. ℣. 23. Jucunditas cordis hæc eſt vita hominis, & theſaurus ſinè defectione ſanctitatis, & exultatio viri eſt longævitas.*

22. Præter dictam ſpiritualem, & corporalem utilitatem, inſuper multiplicem aliam temporalem utilitatem confert huc uſque explicata paſſionum extirpatio; ſicut enim teſte experientiâ omnibus odioſus, & deſpectus eſt, varíeque, & plurimùm temporaliter ſibi nocet, qui paſſionibus ſuis inordinatis multùm ſubjectus, eas paſſim dominari permittit; ſic econtra omnibus acceptus, ubique æſtimatus, & amatus præ cæteris, ad ritè obeunda munera, & officia etiam altiora, & magis honorifica magis dignus, & idoneus habetur, & promovetur, variáque alia bona temporalia percipit, quia ab inordinatis paſſionibus liber, non niſi quæ recta ſunt, ſancta libertate, & indifferentiâ, animô quietô, & pacatô agit, & loquitur.

23. Quæritur III. Quantæ neceſſitatis ſit dicta extirpatio malarum

larum paſſionum, & pravorum habituum? Reſp. Non tantùm ſummè utilis, & præſtans, ſed etiam ſummè, imò abſolutè neceſſaria eſt extirpatio malarum noſtrarum paſſionum, & habituum, tum ad peccata vitanda, tum ad virtutes, & præcipuè ad perfectionem acquirendam. Eſt certa, & indubitata omnium doctrina, quæ needum ex dictis de neceſſitate mortificationis generatim, ſed & præcipuè ex eo patet, quòd, etſi continua jejunia, vigilias, orationes perpetuas, eáſque acerbas corporis mortificationes, & alia varia, multiplicata bona opera externa exerceamus; vel (quod bene notandum) ſi ſubinde duntaxat, aut raro malas noſtras paſſiones, inordinatos affectus, & deſideria abnegandô, & reſiſtendô mortificamus, de reliquo autem nullam, aut exiguam curam, laborem, & violentiam adhibemus, ut id frequenter, & quaſi continuò agamus, quatenus paſſiones indomitas per valde frequentatos mortificationis actus ſufficienter debilitemus, ſicque extirpemus, & eradicemus, certè nunquam (creditote Chariſſimi!) ad conſtantem, vel ad ſolidam aliquam virtutem, minùs ad perfectionem ſimus perventuri, utpote in bono ſemper inconſtantes, peccata, & varias imperfectiones tamdiu duntaxat vitantes, quamdiu occaſiones paſſionibus noſtris, inordinatis affectibus, & deſideriis contrariæ, vel acceptæ non occurrunt. Hîs verò emergentibûs indomitæ, & in vigore ſuo etiamnum relictæ paſſiones malæ illico ſe produnt, cornua erigunt, & hominem malis paſſionibus ſubjectum pro libitu huc, illúcque vertunt, nunc ad inordinatam triſtitiam, puſillanimitatem, turbationem, nunc ad inordinatam lætitiam, diſſolutionem permovent, jam ad iram, impatientiam, & indignationem, jam eò impellunt, & trahunt, ut debitæ, ac ſolidæ virtutis actus, & exercitia, præſertim profundæ humilitatis, patientiæ, obedientiæ, plenæ reſignationis in Divinam voluntatem &c. paſſim omittat, peccata econtra, & varias imperfectiones juxta impulſum paſſionum ſuarum committat, oc-

cultâ ſuperbiâ, amore, voluntate, & judiciô propriô ordinariè refertus, ac in omnibus, præterquam in obſequio ſuæ paſſionis plerumque inconſtans.

24. Hinc graviſſimè decipiuntur, & errant (prout *Cap. 1. num. 27. & 28.* dictum eſt) qui nullam, vel modicam, aut non debitam gerendô curam extirpandi malas paſſiones, & habitus, in externis devotionibus, & bonis operibus, aut in externis præcisè auſteritatibus, & corporis caſtigationibus præcipuè occupantur, & confidunt, putantes, ſatis bene ſe agere, dummodo hæc quotidie peragunt; cùm tamen de malis paſſionibus, & habitibus extirpandis, omnium prima, præcipua, & continua cura eſſe deberet; eoquòd DEUS illam ad vitanda peccata, ac virtutes, & perfectionem acquirendas præ cæteris ſummè proficuam, imò abſolutè neceſſariam, adeóque ſibi præ omnibus gratam, & acceptam à nobis exigat.

25. Hac de cauſa celeberrimus Aſceta Laurentius Scupuli *in Certamine Spirituali Cap. 1.* dicere non dubitat, quòd ille, qui debitum ſtudium, curam, & operam impendit, ut ſuas malas paſſiones, inordinatos animi appetitus, inclinationes, deſideria, & affectus etiam minimos, mortificet, & extirpet, longè majus, & gratius DEO obſequium præſtet, quàm ſi effrenes, & indomitas aliquas paſſiones relinquens, cruentis flagellîs, vigiliîs, jejuniîs, abſtinentiîs, vel aliîs externîs mortificationibûs rigidiſſimîs, & operibûs cæteroquin præſtantiſſimîs antiquos Anachoretas ſuperaret, vel plura animarum millia ad DEUM converteret. Quamvis enim tot animarum converſio, vel alia excelſa opera in ſe præſtantiora ſint, quàm mortificatio, & extirpatio alicujus malæ paſſionis, & inordinati affectûs, quia tamen non illud, quod in ſe præſtantius, & excellentius, Deóque, abſolutè loquendô, gratius eſt, magis curare, & agere debemus, ſed illud, quod à quovis noſtrûm hîc & nunc DEUS magis exigit, & deſiderat; prout revera magis à nobis exigit, ut inordinatos noſtros affectus, & malas paſſiones mortificemus,

mus, ac extirpemus, quàm quòd neglectâ, vel non adhibitâ debitâ curâ, & operâ mortificandi, & extirpandi malas paſſiones, unam, vel plures ex eis indomitas relinquendô, aliis neſcio quibus ſecundùm ſe magnis, & præſtantibus bonis operibus, vel mortificationibus externis vacemus.

26. Quæritur IV. Quid, quantæ præſtantiæ, utilitatis, & neceſſitatis ſit implantatio virtutum, ſeu bonorum habituum? Reſp. I. Implantatio virtutum, ſeu bonorum habituum eſt virtuoſus, & debitus conatus, quo per valde frequentatos tam internos, quàm externos virtutis actus, & mortificationes paſſionis, vel vitii oppoſiti, præcedente, vel concomitante conſideratione convenientium motivorum productos, habitum virtutis acquirimus. Reſponſio quò ad pleraſque particulas abundè patet ex ea, quæ ſupra *num. 5.* data, & fusè declarata eſt in definitione ſive deſcriptione extirpationis malarum paſſionum; unde miſſa non neceſſaria repetitione dictorum, pauca ſolùm reſtant explananda.

27. Dictum eſt notanter, *& per mortificationes paſſionis, vel vitii oppoſiti*; ſicut enim ſi malam paſſionem, vel vitium extirpamus, præter ipſas formales mortificationes ejuſmodi paſſionis, etiam actus virtutis ei oppoſitæ frequenter elicere oportet, ita econtra ſi virtutem implantare volumus, præter formales actus talis virtutis, etiam mortificationes paſſionis, vel vitii tali virtuti oppoſiti frequenter elicere neceſſe eſt; ſiquidem quaſi inſeparabilis, & tanta connexio, ac cohærentia inter virtutis implantationem, & vitii alicujus vel malæ paſſionis eradicationem intercedit, ut, qui malam paſſionem, vel vitium eradicare vult, actus virtutis his oppoſitæ frequenter eliciat, & econtra, qui virtutem implantare deſiderat, per actus virtutis vitium, vel paſſionem oppoſitam frequenter mortificet, & abneget. Sic qui malæ paſſioni iræ e. g. reſiſtit, eámque mortificat, etiam virtutem patientiæ exerceat, neceſſe eſt, & qui actum virtutis e. g. patientiæ elicit, paſſionem quoque oppoſitam mortificare debet. Hinc

communiter etiam ſuadent Aſcetæ, ut, qui vitium aliquod, vel malam paſſionem extirpare cupit, ſimul etiam virtutem oppoſitam implantare ſtudeat, indéque de utroque legat, meditetur, examen inſtituat &c. quatenus legendô, meditandô &c. naturam, proprietates, qualitates, effectus, ac motiva pro, & contra ſufficienter cognoſcere valeat. Ob quam cauſam etiam nos infra agendô de virtutibus, & vitiis, dum de certa virtute tractabimus, ſimul etiam vitium ei oppoſitum examinabimus, ut ſic contraria juxta ſe poſita magis eluceſcant, indéque motiva virtutem amandi, & proſequendi, ac e-contra vitium oppoſitum fugiendi, & odiô habendi magis cognoſcantur, & imprimantur.

28. Additur tandem in fine Reſponſionis: ***habitum virtutis acquirimus***; quia, quales ſunt actus, talis eſt habitus ex iis generatus, conſequenter ſi frequenter eliciuntur in-& externi actus virtutum humilitatis v. g. patientiæ, reſignationis &c. acquiritur etiam habitus humilitatis, patientiæ, reſignationis.

29. Reſp. II. Eadem, ſi non major, eſt præſtantia, utilitas, & neceſſitas implantandi virtutes, quæ eſt extirpandi malas paſſiones, habitus, & vitia. Ratio eſt; quia juxta paulò ante dicta implantatio virtutum, & extirpatio paſſionum, ac vitiorum ſunt ad invicem cohærentia, & connexa, ita, ut, qui paſſionem malam, vel vitium extirpat, hoc ipſo etiam virtutem oppoſitam implantet, & e-contra. Quare, quæ de præſtantia, utilitate, ac neceſſitate extirpationis malarum paſſionum, & vitiorum diximus, à ſenſu contrario etiam de implantatione virtutum intellecta, & repetita volumus.

30. Ulterior ratio eſt, quòd virtutes à DEO partim graviſſimè præcipiantur, partim tanquam ſibi gratiſſimæ & acceptiſſimæ ſummè ſuadeantur, indéque à cunctis SS. Patribus, & Aſcetis maximè commendentur. Sunt inſuper neceſſariæ ex hoc capite; quia ſinè illis mera inconſtantia in quovis bono, ac econtra continuum periculum relapsûs ſit; cùm, qui unum ſolummodo, vel alterum virtutis actum ſubinde

inde exercet, cæteroquin autem debitè ſolicitus non eſt, ut per ſæpe frequentatos actus verum habitum (in quo virtus conſiſtit) generet, datis occaſionibus ſæpius lapſurus, quàm victurus ſit, utpote facilitate, & inclinatione ad bonum (quam habitus ſecum trahit) privatus, & econtra vehementiâ paſſionis, & vitii oppoſiti in majori adhuc gradu inhærentis gravatus exiſtens.

31. Accedit, quòd Perfectio Religioſa juxta dicta *Cap. 1. n. 23.* non conſiſtat in uno & ſolo habitu charitatis, nudè ſumpto, ſed concomitanter etiam in aliis virtutum habitibus, ſive adminiculo aliarum virtutum; cùm igitur nos ad perfectionem tendere graviter teneamur (uti *loc. cit. num. 40. & ſeqq.* fuit declaratum) etiam ex hoc ſatis dignoſcitur neceſſitas implantandi virtutes.

## §. II.

## *De Modo, & praxi extirpandi malas paſſiones, affectus, & inclinationes inordinatas, pravóſque habitus, & vitia: ac econtra implantandi habitus bonos, ſeu virtutes.*

32. Est hic Paragraphus planè ſcitu præ aliis utiliſſimus; quantumvis enim ſciamus, ſummam utilitatem, & præſtantiam, ac inſuper maximam, imò abſolutam neceſſitatem jugiter mortificandi, & extirpandi malas noſtras paſſiones, inordinatos affectus &c. ac econtra implantandi virtutes; ſi tamen ignoramus modum, & praxin id rectè, & facilè præſtandi, atque in effectum, & opus deducendi, prior notitia nil, vel parùm nobis proderit; cùm, ignoratâ hac prælaudata praxi, ignoremus, quod Religioſum ſcire, & practicâ obſervantiâ obſervare præprimis oportet; unde Chariſſimi! ut totum huic doctrinæ, & capiendæ & in

praxi obſervandæ animum intendatis, & ſtudia veſtra indeſeſſo cum conatu eò convertatis, neceſſe eſt.

33. Quæritur I. Quid ſit, ſive in quo conſiſtat modus, & praxis debitè eradicandi, ſeu extirpandi malas noſtras paſſiones, inordinatos affectus, pravósque habitus, ſive vitia, & malas conſuetudines?

34. Ante Reſponſionem ſciendum eſt, quemvis hominem habere à DEO perfectam voluntatis libertatem, vi cujus circa quodvis objectum (dummodo intellectus ei hoc ùt bonum ſecundùm rectam rationem, eſto non ſecundùm inclinationem naturalem, ſive naturæ, & ſenſuum, oſtendat, ac proponat) poteſt elicere actum volitionis, ſeu proſecutionis, adeóq; rem etiam naturæ ſummè adverſam, & naturali paſſioni, vel inclinationi contrariam velle, & appetere, idque toties, quoties vult, & eâ intentione, fine, & motivo, quo vult, & ſibi placet. Prout patet in ſumptione Medicinæ, quam, etſi ea naturæ noſtræ, ſive appetitui naturali ſummè contraria ſit, attamen rationabiliter eam ſæpe appetimus, volumus, & poſſumus illâ intentione, fine, vel motivo, ut ea mediante depellamus infirmitatem, & recuperemus ſanitatem. Sic econtra poſſumus non velle, ſed nolle, reſpuere, omittere &c. res nobis ſecundùm naturam gratiſſimas, idque rurſus toties, quoties volumus, atque ex fine, & motivo nobis beneplacito. Hoc notato

35. Reſponderi poſſet, quòd modus, & praxis extirpandi, ſeu eradicandi malas paſſiones, inordinatos affectus, malos item habitus, ſeu pravas conſuetudines, & vitia principaliter, & ſubſtantialiter conſiſtat in quotidiana frequenti productione, ſeu exercitio actuum virtutum, præſertim verò internorum, inordinatæ paſſioni, vel malo habitui (quem quis extirpare intendit) contrariorum, ſæpius in die tam ante, quàm in, & poſt occurrentem occaſionem, materiam, ſive objectum talis paſſionis eliciendorum; nihilominus, ut prorſus exacta habeatur notitia de præſenti materia, quæ tanti momenti eſt, explicatione, & decla-

declaratione opus eſt nonnihil fuſiori; itaque

36. Reſp. Modus, ſeu praxis extirpandi malas paſſiones, pravóſque habitus conſiſtit in hoc, quòd quis præcedente partim per lectionem ſpiritualem, partim per meditationem, partim per inſtructionem, vel aliunde acquiſita, debita cognitione malæ paſſionis (quam quis extirpare intendit) malíve habitûs, ſeu vitii, ejúſque peſſimarum proprietatum, damnorum, & effectuum, cum humillima ſui diffidentia, & firmâ confidentiâ in DEUM, ac frequenti invocatione gratiæ, & auxilii Divini ſeriam & efficacem voluntatem, fervens deſiderium, & firmiſſimum habeat, ac continuet propoſitum malam paſſionem hujuſmodi, aut vitioſum habitum, funditus, & radicitus extirpandi, indéque vigilet, attendat, & debitum conatum ſanctam ſibi inferendô vim & violentiam adhibeat, quatenus, præcedente vel concomitante conſideratione convenientium motivorum, præſertim verò, quòd talis paſſio, vel malus habitus utpote radix multiplicis offenſæ Divinæ, DEO ſummè diſpliceat, & econtra in extirpatione eorum ſummopere complaceat, frequenter, & ſæpius in die tam ante, quàm in, ac poſt ocurrentem occaſionem, materiam, ſive objectum hujuſmodi malæ paſſionis, vel vitii debitè eliciat actus virtutum præcipuè internos, malæ paſſioni, pravo habitui, vel vitio contrarios, id eſt, tales, quibûs hujuſmodi malæ paſſioni, aut habitui, eorúmque motibus, & pravis inclinationibus partim reſiſtimus, & contradicimus, eas nolumus, & rejicimus, & ſucceſſivè omnino etiam averſamur, & odiô habemus: partim verò quibûs actus virtutis oppoſitæ exercemus, háncque & objectum, ſeu materiam, & occaſionem illius volumus, eligimus, & diligimus, ſícque affectu, & effectu mortificamus, & abnegamus memoratam malam paſſionem, vel habitum. Ex qua deſcriptione ſtatim declaranda

27. Colliges, & optimè quidem, ea, quæ de praxi extirpandi malas paſſiones & pravos habitus *num. præced.* dicta ſunt, eo ipſo etiam *de implantatione*

*tione virtutum & bonorum habituum* intelligenda eſſe, ídque ob mutuam connexionem *num. 37.* explicatam. Jam

38. Declaratur, & explicatur poſita deſcriptio, & dicitur I. quòd quis *præcedente debita cognitione malæ paſſionis &c.* hæc ſiquidem cognitio prorſus eſt neceſſaria: tum quia, ſi quis hac caret, neſcit, quid, aut de quo agat, vel quid impugnet, faciléque ex ignorantia errat; tum quia, qui naturam, proprietates, damna, & malos effectus paſſionis, vel mali habitus (idem eſt de cognitione naturæ, proprietatum, effectuum &c. virtutis) non cognoſcit, ea, uti oportet, non averſabitur, nec debitò illa odiô proſequetur; conſequenter in extirpatione ejuſmodi malæ paſſionis, pravive habitûs debito fervore carebit; cùm,ſicut ignoti nulla cupido, ita & nec fuga, nec averſio, vel odium Ill.us.

39. Dicitur II. *Partim per lectionem, partim per meditationem &c.* Lectio enim, meditatio, & inſtructio ſunt optima media, quibùs ſucceſſivè non tantùm ſemper magis, ac magis perfectè cognoſcimus naturam virtutis, ejúsque bonas proprietates & effectus, ſed etiam naturam paſſionum malarum, vitiorum, & virtutum cum proprietatibus, & effectibus, damnis, & fructibus, ac actbus eorum, motiva item & media, paſſiones, & vitia ſubjugandi, ac econtra virtutes proſequendi. Hinc communiter ſuadent Aſcetæ, ut tempore, quô quis malam paſſionem, vel vitium extirpare (aut virtutem implantare) intendit, de eadem etiam lectionem ſpiritualem pro majore ipſius cognitione acquirenda, vel renovanda inſtituat, & hunc in finem Meditationes quoque, Recollectiones, & ſpecialiter Examen particulare dirigat.

40. Dicitur III. *Cum humillima ſui diffidentia*, ſicut enim hæc, unà cum firma fiducia in Deum, frequenti oratione, ſeu invocatione auxilii Divini, ac debitâ vigilantiâ ad cuncta bona eſt neceſſaria, ita vel maximè neceſſaria eſt ad extirpationem malarum paſſionum, & vitiorum, vel econtra ad implantationem virtutum.

41. Dicitur IV. *Seriam & efficacem*

*ficacem voluntatem, fervens deſiderium, & firmiſſimum propoſitum habeat*; hoc enim ſi quis non habet, omnia fruſtranea erunt: non enim in effectu & ipſo opere efficaciter quis præſtabit, quod ne quidem affectu & mente firmiter & efficaciter propoſuit, ſe facturum. Additur: *& continuet*; quantumvis enim firmum propoſitum, & efficacem voluntatem quis habeat paſſionem aliquam extirpandi, ſi in hoc non continuet, ſed remittat, & tepeſcat, exiguus, vel nullus ſequetur bonus effectus.

42. Dicitur V. *præcedente, vel concomitante conſideratione convenientium motivorum*; ob dicta *num. 13.* Voluntas enim non fertur in incognitum; hinc neceſſe eſt, debitam conſiderationem ſufficientium motivorum frequenter voluntati exhibere, quatenus horum intuitu ad bonum, quantumvis aliàs odioſum, moveatur, & à malo, etſi cæteroquin naturæ grato, & accepto, cohibeatur.

43. Additur: *Præſertim verò, quòd talis paſſio, vel malus habitus DEO ſummè diſpliceat, & econtra in extirpatione eorum ſummopere complaceat*: voluntas ſiquidem, & beneplacitum Divinum inter omnia optimum, & excellentiſſimum motivum, finis, & intentio ſicut in cunctis aliis, ita etiam in extirpatione malarum paſſionum, & vitiorum eſſe debet; præſertim quia juxta dicta DEUS in qualibet, & conſequenter multò magis in frequenti mortificatione, & abnegatione malarum paſſionum, ſeu in ipſa extirpatione earundem prorſus ſingulare, & extraordinarium beneplacitum habet.

44. Dicitur VI. *Frequenter, & ſæpius in die eliciat actus virtutum, præcipuè internos malæ paſſioni, vel vitio contrarios &c.* in quotidiana enim frequenti productione horum actuum extirpatio principaliter conſiſtit juxta dicta ſupra *à num. 8.*

45. Dicitur denique: *Tam ante, quàm in, & poſt occurrentem occaſionem, materiam, ſive objectum hujusmodi malæ paſſionis, vel vitii*; quovis enim ex his tempore præfatos actus contrarios frequenter, prudenter tamen, pacatè, tranquillè, & ſinè anxietate vel ſolicitudine de certo numero actuum exer-

cere juvat eum, qui paſſionem, vel habitum efficaciter, & debitè extirpare deſiderat, vel econtra virtutẽ ſive habitum virtuoſum implantare; prout magis dilucidabitur in Quæſito ſequenti.

46. Quæritur II. Quænam circa prædictum modum extirpandi malas paſſiones, inordinatos affectus & vitioſos habitus ſint in praxi utiliter obſervanda? Ante Reſponſionem advertendum venit, quòd ſicut objecta & occaſiones malarum paſſionum, ita etiam conſurgentes exin tentationes & motus in potentia ſenſitiva ſive concupiſcibili ſive iraſcibili conſiderari poſſint vel ùt abſentes quidem adhuc, ita tamen, ut timeantur futuræ, ſive ſuborituræ, vel ùt præſentes, actúque nos infeſtantes, aut jamjam, vel proximè imminentes. Solent autem hæ paſſiones ſubin ex improviſo, vel prævisæ quidem, attamen ita graviter ac vehementer obruere hominem, ut non ſtatim capax ſit ad conſideranda motiva in contrarium. Jam ad Quæſitum, ut, cùm aliqua in, aliqua ſub, & aliqua poſt paſſionem & tentationem exortam ſint obſervanda, claritatis & majoris facilitatis gratiâ per plures Reſponſiones ſatisfiat, remiſſivè tamen ad ea, quæ habentur ſupra *Cap. VIII. de Mortific. Paſſionum. num. 38. & ſeqq.*

47. Reſp. I. Antequam mala paſſio, quam quis extirpare intendit, actualiter ſe movet, aut inſtat, oportet, ut quis tempore opportuno, præſertim Meditationis, Lectionis ſpiritualis, aut Examinis particularis &c. naturam, malitiam, damna & peſſimos effectus hujus malæ paſſionis, vitii, aut pravæ ſuæ conſuetudinis aliquoties bene conſideret, & ex hac conſideratione, præſertim verò, quòd DEO ſummè diſpliceat, ísque extirpationem illius maximè deſideret, permotus incipiat, eam internè nolle, reſpuere, rejicere &c. eliciendô actus vilipenſionis, contemptûs, nolitionis &c. circa hujusmodi malam paſſionem, vitium &c. ac objectum illius; econtra eliciendô actus virtutis oppoſitæ hujus materiam, objectum, & occaſionem eligere, velle, deſiderare &c. hósque

actus

actus in uno quaſi continuo aliquoties repetere.

48. His non-contentus eandem conſiderationem, ſi, & in quantum temporis opportunitas patitur, frequenter aſſumat, perutile eſt, quatenus ea mediante malitiam, turpitudinem, vanitatem, damna, & malos effectus paſſionis hujusmodi, aut vitii ampliùs adhuc cognoſcens, eam non tantùm ſimpliciter nolit, & reſpuat, ſed etiam rationabiliter ſaltem, id eſt, ductu rectæ rationis, & motivô ſupernaturali virtutis averſetur, & actus deteſtationis, & odii circa illam, & econtra actus virtutis oppoſitæ eliciat, ac ſæpiùs repetat.

49. Porro hujusmodi frequentem productionem, & repetitionem actuum poſt dictam conſiderationem eliciendorum, non ſemel duntaxat, ſed aliquoties, vel ſæpius in die, quando, & quantum tempus patitur, facere præſtat; quia, quod bene notetis Chariſſimi! à frequenti quotidiana repetitione hujusmodi internorum, ac ſubinde etiam oretenus apud ſemetipſum prolatorum actuum nolitionis, averſionis, deteſtationis &c. circa malam paſſionem, malúmve habitum, inordinatum affectum, vel conſenſum in tentationem, ac econtra in repetitione actuum virtutis oppoſitæ optatus extirpationis fructus, & effectus potiſſimùm dependet; adeò, ut, quò ſæpius hujusmodi actus repetuntur, eò citiùs, meliùs, & efficaciùs mala paſſio, & malus habitus extirpetur.

50. Nec refert, quòd tales actus virtutum, ſive pii affectus, nondum præſente materia, objecto, vel reali occaſione paſſionis, actualiter ebullientis, à nobis eliciti, videantur quaſi inanes, & ſteriles, ſimul etiam ſubinde difficiles, & quaſi coacti. Nam plurimum utilitatis etiam tunc conferunt; tum quia quovis hujusmodi apparenter inani, ac ſterili virtutis actu interno mala paſſio (idem eſt de malo habitu) ſemper aliqualiter ſaltem debilitatur, & minuitur, habitus virtutis econtra contrariæ aliqualiter inducitur, & plantari incipit, vel pergit: tum quia præter DEI magnum beneplacitum, magnúmque meritum, homo ſemper novam ſibi gratiam

comparat, confortatur, & ad realiter pugnandum ſuo tempore, quo paſſio actualiter eundem infeſtat, & impugnat, atque ad reſiſtendum mirè diſponitur: tum quia iidem ab initio debiles, ſteriles, ac difficiles actus, ſucceſſivè fiunt faciliores, ferventiores, ac efficaciores. Unde denuo impensè commendatur, & inculcatur quotidianum, ac fervens hujusmodi actuum exercitium, repetitâ denuo admonitione, ut memorati actus prudenter, & diſcretè, ac ſinè omni anxietate de modo, numero, vel ſpecie actuum, ac ſinè coactione ad devotionem, vel fervorem ſenſibilem, ſanctâ aliqua libertate ſpiritûs elicianttur.

51. Ulteriùs admodum conducit, ſi quis ſæpius ſibi proponit, quaſi actu inſtaret, occaſionem, materiam, vel objectum aliquod in ſpecie, in quo, vel circa quod aliàs mala paſſio, inordinatus affectus, vel malus habitus ordinariè ſe movere, & in malum actum prodire conſuevit, aut quod objectum, materia, vel occaſio certò, vel probabiliùs brevi ſe offeret: qua facta repræſentatione conſideret motiva, factáque conſideratione eliciat ſæpe dictos virtutum actus, & bona propoſita. Caſu quo autem quis adverteret, quòd mala paſſio ex ſola imaginatione objecti ſic liberè ſibi propoſiti oborta, ſtatim, antequam contraria motiva conſiderare valeat, ſe movere incipiat, ac mox invocatô breviter auxiliô, contradicat, proteſtetur fortiter, & magnanimiter eidem reſiſtat, eámque reprimat, ne rationalis voluntas ei conſentiat, multò minùs verbô, aut opere in actum exeat.

52. Deinde, ſi paſſio ſuborta aliqualiter ſuppreſſa, & ſedata videatur, conſideret rationes, & motiva hujusmodi malæ paſſioni, inordinato affectui, vel vitio reſiſtendi, & econtra virtutem oppoſitam exercendi, ac ſtatim iterum imaginatione prioris objecti motum paſſionis reexcitet, ac virtute cognitorum motivorum fortiùs adhuc reſiſtat, tali motui contradicendô, ac econtra actus virtutis contrariæ exercendô. Et hoc non ſemel, vel bis duntaxat, ſed,

ubi

ubi tempus patitur, ſæpiùs, & tam diu, donec non tantùm per ſerios, & efficaces, ſed etiam quaſi indignabundos voluntatis actus malam paſſionem, & motum illius totaliter rejiciat, averſetur, & deteſtetur; ac econtra actus virtutis oppoſitæ non ſolùm ſimpliciter, ſed quaſi cum gaudio, & hilari mente eliciat, materiámque inſuper, & occaſionem ipſo etiam opere exhibendi, deſideret, & cum gaudio exſpectet. Et hactenus dicta ſint de modo & praxi, quo nos circa extirpationem malæ paſſionis, vel habitûs gerere debemus, antequam materia, ſeu objectum, & occaſio illius actu præſens eſt. Jam ulteriùs pergendô

53. Reſp. II. Quando occaſio, vel tentatio malæ paſſionis, malíve habitus jamjam imminet, vel actu præſens eſt, pravúsque motus, vel mala inclinatio, aut averſio jam aliqualiter ſentitur, quamprimum advertitur, oportet, quòd quis conſideratis, quantum fieri poteſt, motivis à conſenſu in malam paſſionem abſterrentibûs, illico cum humiliana ſui diffidentia, & firma confidentia in DEUM, breviterque invocatô auxiliô, & gratiâ ejus, reſiſtat, contradicat, proteſtetur &c. nullatenus permittens, ut voluntas internè conſentiat, multò minùs mala paſſio in actum aliquem externum prodeat, vel ſignô externô ſe manifeſtet, ſed econtra præter reſiſtentiam, & proteſtationem contra omnem conſenſum breviter ſaltem ſimul tamen firmiſſimè proponat, potiùs mori, quàm in malum conſentire.

54. Quòd ſi motus malæ paſſionis, pravæ conſuetudinis, aut vitii, indéque tentatio ſubitò, & ex improviſo, antequam bona motiva conſiderari valeant, aut etiam præviſa quidem, magis tamen, & fortiùs infeſtet, memorata brevis, humilis, & fiducialis invocatio auxilii Divini, ſimúlque brevis interna reſiſtentia, & proteſtatio jugiter, & tamdiu continuanda erit, donec mala paſſio, motus, vel tentatio illius aliqualiter ſedata, & majus periculum lapsûs abeſſe videatur, prout *Cap. VIII. num. 40.* jam eſt inſinuatum. Ubi etiam nonnulla tunc, quando paſſio actu nos

infeſtat, cavenda recenſuimus *num.* 42. *&* 43. quæ proin revidenda ſunt.

55. Poſtquam autem mala paſſio, motus, & tentatio illius dictô modô aliqualiter ſedata, & reſpectu majoris periculi ſufficienter ſuppreſſa, vel ſaltem non tantopere ampliùs infeſtans apparet, materia verò, & occaſio illius adhuc durat, rationes, & motiva reſiſtendi, & ſuperandi malam paſſionem (ſi, & in quantum tempus patitur) breviter ſaltem conſideret, ſimúlque cogitet, adeſſe nunc occaſionem, in re, & veritate actu exercendi illud, quod toties internè jam propoſitum, Deóque promiſſum eſt; deinde intuitu conſideratorum motivorum, actus virtutum malæ paſſioni contrarios, aliquoties iterum eliciat, repetátque.

56. Reſp. III. Quando tandem malæ paſſionis motus, & occaſio omnino ceſsârunt, videndum, an quis vicerit, vel victus ſit à paſſione. Si primum, ſummopere caveat, ne inde vanam complacentiam habeat, aut vanam gloriam deſideret, aut aliis ſuam habitam tentationem, & ſuperatæ paſſionis victoriam jactabundè manifeſtet; ſed, quantum poteſt, abſcondat, ſoli DEO gloriam tribuat, ei breviter gratias agat, in eóque, & propter eum de parta victoria lætetur, fruendô pace, & conſolatione ſpirituali, quæ omnem ſpiritualem victoriam, & ſui propter DEUM abnegationem ſequitur (*ſicut* econtra triſtitia, & afflictio ſpiritûs, & gravedo cordis quemvis lapſum) ſimul tamen etiam, quantum patitur tempus, denuo ad mentem revocet habitam malæ paſſionis, vel vitii occaſionem, & materiam, ac conſideratis motivis, eam de novo aliquoties non tantùm ſimpliciter rejiciat, ſed etiam odium erga illam concipiat, & actus virtutis contrariæ eliciat.

57. Si verò in tentationem, & motum paſſionis malæ quis conſenſit, caveat, ne proptereà puſillanimis, aut inordinatè triſtis evadat, multò minùs animum abjiciat, vel pugnare ceſſans, paſſioni adhærere pergat, id, quod diabolus doloſè intendit; quatenus ſaltem uſque ad futuram Confeſſionem Sacramentalem errantem ad anti-

antiqua redire faciat, ſicque illum à recenſito hactenus modo pugnandi, & utiliſſima frequentatione bonorum actuum impediat; caveat, inquam, ſummopere ab hoc, atque poſt lapſum ſtatim coram DEO ſe humiliet, culpam ſuam agnoſcat, doleat, veniam precetur, & certò ſperet, ſimúlque emendationem efficaciùs proponat; idque ſemper faciat, etiamſi ſæpius, imò ſæpiſſimè labatur. Curet etiam deteſtandô malam paſſionem & lapſum ſuum, proportionatos virtutum & propoſitorum actus elicere.

58. Præprimis verò attendat, ut ex ſuo lapſu principalem, quem DEUS per lapſum à ſe permiſſum ordinariè intendit, fructum eruat, videlicet cognitionem ſuiipſius, ſuæ infirmitatis, inconſtantiæ &c. indéque deſcendat ad humiliationem & ſui contemptum. Ex quo eveniet, quòd talis vî actuum humilitatis, doloris, deprecationis, innovationis, propoſiti &c. magis cautè ſe habiturus ſit in emergentia ſimilis tentationis, fructum potius ex lapſu ſuo, quàm damnum relaturus, vel ſaltem damnum, quod ex lapſu incurrit, compenſaturus. Verùm

59. Petes, num tota hæc doctrina de extirpatione alicujus paſſionis, vel mali habitûs, e. g. iræ, indignationis, aut impatientiæ poſſit practicô aliquô exemplô oſtendi? Reſp. omnino. Ponamus ergo quempiam paſſioni, iræ, vel impatientiæ deditum, ita, ut ferè ob quamvis adverſitatem, afflictionem, dolorem, contradictionem, aut ſi quid non juxta ſuum beneplacitum vel propriam voluntatem ſuccedit, leviter ſaltem mox iraſcatur, indignabundus fiat, & impatiens. Talis itaque advertens, quantum DEO diſpliceat, ſibique varimodè noceat indomita hæc paſſio, pravúsque per tot jam actus, iræ & impatientiæ contractus habitus, voléns que extirpationem ejus, in praxi ita ſe gerat.

60. Ante omnia totali cum diffidentia ſui ipſius humillimè agnoſcat, & fateatur, ſe extirpationem hujus malæ paſſionis & habitûs, ſuis etiam totîs applicatîs viribûs, præſtare minimè poſſe, ſimúlque tamen firmiſſimè,

miſſimè, & conſtanter ſperet in gratiam, & auxilium Divinum, quòd, ſicut mediante eo omnia poſſumus, ita quoque poſſit extirpare malam hanc paſſionem, & habitum; prout etiam cum gratia Divina facere ardenter deſideret, ac firmiſſimè, & efficaciter proponat. Et quoniam DEUS invocari vult, pro gratia, & auxilio non tantùm ab initio, ſed & in decurſu frequenter, fiducialiter, & humiliter, breviter ſaltem, illum imploret: quô ſuppoſitô, aliquoties in- & per Lectionem, Meditationem, Recollectionem &c. antequam realis occaſio, vel materia iræ, aut indignationis actu præſens eſt, cognoſcere ſatagat, & conſideret naturam, qualitates, malitiam, turpitudinem, & malos effectus hujus paſſionis & vitii, iræ, ac impatientiæ.

61. E. g. Quid eſt hæc Ira & impatientia tua? eſt inordinatus motus indomitæ tuæ naturæ, quo, ſi eundem non cohibes, ſed voluntariè admittis, ſemper DEUM offendis, animæ, & corpori noces, famam perdis, ſanitatem deſtruis, vitam abbrevias, proximum ſcandalizas, quin etiam toti communitati gravis exiſtis, & odioſus; nihilominus tamen adverſitatem, ob quam indignaris, non minuis, ſed econtra auges, meritô te privas, & martyr dæmonis evadis &c. Nónne ergo ſtultum, ſimúlque iniquum eſt, toties, & quidem etiam ob tam levem cauſam iraſci, indignari, & impatientem eſſe? præſertim ſi ulteriùs conſideres tuas adverſitates plerumque modicas, vel re ipſa fortè nullas eſſe, ſoláque apprehenſione tua graves fieri; præterea quæcunque, ſive magna, ſive modica ſint, à DEO ordinante, vel permittente ad gloriam ſuam, & ad bonum tuum provenire; quandoquidem, ſi adverſitatem, ob quam indignaris, vim tibi inferendô, motúsque ſupprimendô patienter ſuſtineres, DEUS inde ingens beneplacitum, honorem, & gloriam, tu verò magnum meritum, proximus item non modicam ædificationem caperet, ipſa inſuper adverſitas toleratu facilior, imò levis, ſuavis, ſimúlque conſolatoria evaderet; nam jugum Chriſti ſuave eſt, & quævis adverſitas propter

pter DEUM patienter tolerata conſolationem internam inſeparabiliter annexam habet. Præterea adverſitates ſunt neceſſariæ, & ſecuriſſima via ad cœlum; unde & *oportuit pati Chriſtum, & ſic intrare in gloriam ſuam. Luca 24. ℣. 26.* Conſidera, quid ille, quantum, & qualiter pro te paſſus ſit, ac erubeſce, quòd propter ipſum tam modicum tolerare nolis, maiora adverſa, quin æternas forſan pœnas pridem promeritus.

62. Hac, vel ſimili conſideratione facta plures actus elice, quibûs hanc paſſionem, & vitium, aut inordinatum motum illius nolis, abjicias, & abomineris; econtra verò actus virtutis contrariæ, patientiæ nempe, & manſuetudinis exerce hoc vel ſimili modo: „O Amantiſſime DEUS! quia video à ſtulta mea ira, indignatione, & impatientia tanta oriri mala, præſertim verò, quia video te inde toties offendi, nolo ampliùs deteſtabilem hanc paſſionem, nolo eidem ampliùs conſentire, nolo, nolo, ſed eam exnunc abjicio, deteſtor, abominor, firmiſſimè proponens cum „tua Divina gratia, ob nullam ampliùs cauſam iraſci, vel indignari, ſed amore tui patienter, & humiliter ſuſtinere, quidquid adverſi mihi imminéris, præſertim cùm nil mali, nil adverſi excogitari poſſit, quod non ab amantiſſima manu tua ordinante, vel permittente proveniat, & quod ob peccata mea innumera non ſim promeritus. Volo ergo Domine! amore tui, & odio mei volo pati; volo Domine! volo omnis generis adverſitates patienter ſuſtinere, quia verbô, & exemplô id me docuiſti; tollam omnem crucem à manu tua mihi impoſitam, & ſequar te; volo Domine! volo, cupio, & deſidero pati. Venite ergo omnes ab æterno mihi præparatæ cruces, & tribulationes quæcunq; eo tempore, & momento, eâ menſurâ, eô modô, iiſque in circumſtantiis, quibûs vos ab æterno mihi præparavit, ſuaviter diſponens, providentia Divina: ſed, quia ſinè te, Domine DEUS adjutor meus! nil poſſum, in omnibus gratiam tuam fiducialiter, & humillimè invoco, ac indu-

„indubitanter ſpero. Hos, & ſimiles actus, quibûs talis prævia conſideratione motivorum impatientiam, aut iram abominatur; & econtra patientiam, ejúsque objectum (adverſitates videlicet) eligit, & amplecti cupit, non ſemel, ſed ſæpius (prudenter tamen & quietè) quotidie eliciendô, brevì magnum fructum ſentiet.

63. Præterea, antequam realis occaſio, vel materia impatientiæ, iræ &c. actu præſens eſt, talis prævie ſubinde ſibi ipſi imaginetur occaſionem, & objectum, ex quo aliàs iraſci, indignari, vel impatiens fieri ſolitus eſt, præſertim tale, quod certiùs, & propinquiùs imminet: cogitandô e. g. *Hoc, vel illud hoc tempore, in illo loco tibi probabiliter, aut certè continget, hoc vel illo odioſo modo ille te tractabit, hanc injuriam, illam irriſionem, & contemptum, illa punctoria verba, illam adverſitatem ſuſtinere indubiè debebis. Quid, ſi hoc, vel illud in ſpecie tibi contingeret, quid ageres? qualiter te haberes?* Ex ſimili imaginatione, & præviſione, dum talis (prout fieri ordinariè ſolet) paſſionem moveri, & naturam efferveſcere ad iram vel impatientiam ſentit, invocatô breviter auxiliô Divinô ſtatim reſiſtat, &, ne conſentiat, motum reprimat, quantum poteſt. Superatô dein, vel aliqualiter ſedatô paſſionis motu (idem eſt, ſi nullus inordinatus motus fuiſſet ſubortus) conſideret allegata *num. 61.* motiva impatientiam, iram, vel indignationem evitandi, & econtra patientiam exercendi circa hanc, vel illam adverſitatem in ſpecie; hácque conſideratione excitatus rejiciat denuo, cum odio, & averſione abominetur omnem impatientiam; & econtra toties, vel ſæpius (prout tempus, occaſio, & diſpoſitio tulerint) eligat adverſitatem hanc, vel illam in ſpecie, variósque actus patientiæ circa eam exerceat.

64. Porro, ſi reipſa proximè jamjam imminet, vel actualiter irruit occaſio, qua mala paſſio, & natura ad impatientiam moveri, & tentari ſolet, vel actu jam tentari, & commoveri incipit, talis omni modo curet, ut nullatenus, ne internè quidem, conſentiat, vel amaras cogitationes admittat,

mukò

multò magis caveat, ne paſſio, vel indignatio in actum aliquem externum per ſigna, ùt e. g. torvum, aut triſtem vultum, aut verba, vel opera prodeat, ſed ſtatim cum humillima ſui diffidentia, & confidentia in DEUM, B. V. MARIAM, Angelum Cuſtodem, unúmve, vel plures SS. Patronos Divinum auxilium invocandô, ſimúlque immediatè reſiſtendô, actum nolitionis, & contradictionis circa hunc malum motum eliciat, ac econtra actum virtutis contrariæ exerceat, hoc, vel ſimili modo: „DEUS „in adjutorium meum intende, „Domine ad adjuvandum me „feſtina. JESU! ne derelinquas me, MARIA Mater gratiæ aſſiſte mihi; Sancte Ange„le Cuſtos pugna pro me: „Sancti Patroni mei orate pro „me. Nolo ô JESU! nolo, „non conſentio, ſed proteſtor, „& volo potiùs mori, quàm „conſentire, & te offendere. „Volo, ô DEUS! volo hoc N. „amore tui patienter tolerare, „nec verbô, ſignô, vel opere „impatientiam oſtendam &c. Hujusmodi, vel ſimiles actus tamdiu continuet, donec paſſio, & motus illius deſinat, vel ſaltem ita ſedetur, & quieſcat, ut ſinè periculo lapsûs ſe recolligere, & motiva reſiſtendi, ac patiendi conſiderare valeat.

65. Poſt ita ſuperatam tentationem, & ſedatum motum impatientiæ caveat à vana complacentia, vanâque gloria, & multò magis à jactantia; curétque, ut DEO ſoli laudem tribuat, & breviter gratias agat, in eóque, & propter eum ob partam victoriam delectetur: ſimul tamen etiam, ſi tempus patitur, denuo ad mentem revocet præhabitam occaſionem, ſeu objectum, patientiam exercendi, ac conſideratîs ſæpe dictîs motivîs patientiæ, aliquoties de novo abjiciat, & deteſtetur vitium impatientiæ, & indignationis; actúsque virtutis patientiæ econtra aliquoties eliciat.

66. Cuncta hæc in praxi, hoc, ſimilíve modô, fieri poſſunt: „DEO gratias, DEO „gratias: gaudeo amantiſſime „DEUS, quòd mihi occaſio„nem, & materiam amore tui „aliquid patiendi, & tibi pla„cendi tribueris, méque paſ-

„ſionem iræ, indignationis, „vel impatientiæ ſuperare ſeceris; non nobis Domine non „nobis, ſed Nomini tuo da gloriam, tibi ſoli honor, & gloria, tibi gratiarum actio. O anima mea! quantæ tibi nunc eſt „conſolationi, & mentis ſolatio „quòd juvante Deo, malæ naturæ tuæ peſſimam paſſionem abnegaveris, & viceris? „quare Domine! in æternum „abjicio, quin & abominor, „deteſtor, & execror omnem „impatientiam, præſertim. N. „& in hac occaſione, & econtra amore tui, ad tuam laudem, & gloriam hanc N. adverſitatem, & quamlibet aliam, animô ſemper patienti „lubenter ſuſtinere volo, quandocunque, quotiescunque, & „quomodocunque DEO meo „placuerit eam, vel qualemcunque demum mihi immittere, aut permittere; ſiquidem „fixum, ratum, & firmiſſimè „concluſum eſt, DEI amore „cuncta ſemper, præſertim hoc „N. patienter tolerare.

67. Caſu quo autem talis in occaſione illâ malo motui iræ vel impatientiæ conſenſiſſet, & à paſſione ſuperatus, verbis, ſignis, & opere iracundum, indignabundum, vel impatientem animum oſtendiſſet, ſtatim, ac lapſus eſt, ad DEUM recurrat, corã illo ſe humiliandô, & veniam precandô, e. g. cogitandô, vel etiam ſubindè oretenus dicendô: „O benigniſſime DEUS! jam iterum erravi, jam denuo peccavi, & te „offendi irâ & impatientiâ *meâ*, „ob quod ex corde doleo, quia „te, quem ſuper omnia diligo, „offendi; verùm firmiſſimè „propono, me emendare, magis attendere, majorem vim „mihi inferre, & hoc N. ſi denuo mihi evenerit, patienter „propter te perferre, tua *mo* „adjuvante gratia, ſinè qua, „proh dolor! nihil poſſum, toties jam lapſus, & relapſurus „denuo, niſi tu, Domine! efficaci gratia, pro qua humillimè flagito, inconſtantiam „meam & fragilitatem confortaveris.

68. Hac, vel ſimili reconciliatione cum DEO facta, de novo motiva patientiæ, præſertim circa hanc occaſionem in ſpecie conſideret, actus patientiæ plures eliciat, & malos actus impatientiæ ſcilicet, non tan-

tantùm ſimpliciter, ſed etiam cum ſanctâ aliqua indignatione, & abominatione deteſtetur, ac firmiùs, quàm unquam, ſe emendare proponat. Quibûs ſic peractîs quietè confidat in DEI miſericordiam, & in ſuis propoſitis pergat, ac ſi nunquam peccâſſet, ſummopere cavens, ne ob lapſum factum puſillanimis, aut inordinatè triſtis evadat, vel animum dejiciat, quaſi paſſionem hanc & vitium impatientiæ ſubjugare, & tandem extirpare non poſſet; ſed reaſſumptâ firmâ in DEUM fiduciâ diſcat, & conetur eò ferventiùs, ingruente ſimili occaſione, vim, & piam violentiam paſſioni huic ſuperandæ inferre. Et hæc de extirpatione malarum paſſionum & pravorum habituum vobis, Chariſſimi! pro utiliſſima praxi ſufficiant.

# CAPUT XI.

## De Virtutibus, & Vitiis oppoſitis in genere.

Acturi jam, Chariſſimi! de Virtutibus & Vitiis, de his neutiquam ſecundùm omnem amplitudinem pertractabimus: nihil tamen omittemus, quò minùs ſufficientem ſaltem de cujusvis natura, & motivis, uti & praxi virtutes exercendi, & vitia fugiendi, neceſſariam haurire valeatis notitiam; de aliquibus verò, illis videlicet, quæ tanquam fundamentalia ac præcipua, ſcitúque, acquiſitu, vel (loquendô de vitiis) vitatu magis neceſſaria ſunt, plenam pro ſanctâ praxi acquiratis notitiam, Sacræ Scripturæ, & ſanæ Theologiæ quidem conformem, à ſuperfluis tamen ſubtilitatibus ſcholaſticis abſtrahentem.

Servabimus autem illum ordinem, ut, dum de aliqua virtute in ſpecie agemus, etiam de vitio illius oppoſito ſimus actu-

ri: tum ut contraria, juxta ſe poſita, magis elucefcant: tum quia, ſicut virtus aliqua ſinè oppoſito vitio bene cognoſci non poteſt, ita etiam illa debitè practicari, & implantari nequit, niſi vitium oppoſitum, cui quis ſubjacet, ſimul impugnetur, & eradicetur. Porro in hoc Capite ordimur à virtute & vitio in genere, poſtea digreſſuri ad ſpecialia, ſive virtutes & vitia oppoſita in ſpecie. Sit ergo

## §. I.

## *De Natura, Diviſione, Præſtantia, ac Neceſſitate Virtutis in genere.*

1. QUæritur I. Quid, & quotuplex ſit Virtus? Ante Reſponſionem notandum, virtutis nomen varias habere ſignificationes; ſubinde enim accipitur pro qualibet perfectione, aut vigore naturali, præſertim illo, qui in vi & facultate operandi conſiſtit: ſic *Pſal. 32. ỳ. 6.* dicitur; *Verbô Domini Cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Verùm in hoc quaſi naturali duntaxat ſenſu hic de virtute non agitur. Dein accipi ſolet pro ipſo actu virtutis, ſeu operatione, moraliter bona; quæ acceptio, licèt magis ad propoſitum præſens, & communi ſenſui conformis ſit, quia tamen virtus, propriè loquendô, non in ipſo actu, ſed in habitu conſiſtit, ideo

2. Reſp. I. Virtus ùt ſic eſt habitus, bene perficiens ſubſtantiam rationalem, ſeu intellectualem, & ad bonam operationem inclinans ac facilitans. Ita in re virtus ùt ſic communiter definitur à Theologis: quæ definitio convenit cum illa, quam tradit Ariſtoteles *2. Eth. c. 6.* illis verbis: *Virtus eſt, quæ facit habentem, & opus ejus, bonum,* ſeu eſt qualitas & habitus, per quem is ipſe, qui eam habet, & opus ejus, ſeu actus, quem exercet, redditur bonus.

3. Di-

3. Dicitur autem in definitione; *habitus*; quia, quamvis juxta dicta quivis virtutis actus communiter etiam dicatur virtus, tamen propriè virtus non in actu, ſed in habitu, per frequentatos virtutis actus acquiſito, vel à DEO infuſo, conſiſtit.

4. Dicitur ulteriùs; *bene perficiens ſubſtantiam rationalem*; virtus enim ſubſtantiam ſeu naturam rationalem, præſertim humanam, ſeu hominem, peccatô originali & actuali malè corruptum & deſtructum, iterum reficit, & perficit, Deóque gratum & acceptum reddit; tum ex eo, quòd in brutis, ratione carentibus, aut in rebus inanimatis virtus propriè talis non detur, ſed in rationali duntaxat creatura, Angelis videlicet, & hominibus.

5. Dicitur denique: *ad bonam operationem inclinans & facilitans*, hic enim eſt unus ex propriis effectibus virtutis, inclinare videlicet, & facilitare ad ſimiles bonos virtutum actus, ſeu bonas operationes, ex quibus virtus, ſeu habitus virtuoſus generatus eſt. Sicut enim quivis habitus ſeu conſuetudo (reipſa enim conſuetudo, & habitus acquiſitus ferme idem ſunt) ex pluribus actibus acquiſitus, inclinat, & facilitat ad ſimiles, ex quibus generatus eſt, actus, ita & virtus, ſeu habitus virtuoſus inclinat, ac facilitat ad bonas operationes, ſeu bonos virtutum actus, ex quibus generatus eſt; quod etiam experientiâ conſtat: ad illa ſiquidem, quorum quis habitum ſeu conſuetudinem jam habet, magis inclinatur, eáque faciliùs facit, quàm alia, quorum nullum adhuc habitum vel conſuetudinem poſſidet. Quare, ſi quis nullam adhuc, vel modicam facilitatem ad exercendam virtutem aliquam, vel actus illius habet, ſed potiùs difficultatem, & averſionem erga illius actus, & inconſtantiam ſentit, virtutem talem vel omnino non, vel non niſi in gradu remiſſo, minimè verò ſolidè & perfectè habere cenſendus eſt.

6. Hinc SS. PP. & Aſcetæ tres gradus virtutis ùt ſic, communiter aſſignant in homine. *Primus gradus* habetur, quando quis virtutem ſeu actus virtutum exercet quidem, ſed ple-

rumque non niſi cum magna adhuc difficultate, & reſiſtentia ſenſualis aut corruptæ naturæ. Et hunc gradum incipientes in via virtutum atque perfectionis habere ſolent, utpote qui ab initio, donec præſtantiam virtutis ſufficienter cognoſcere, & amare diſcant, eámque exercere aſſueſcant, varias ordinariè difficultates, reſiſtentias, & averſiones in ea exercenda ſentiunt.

7. *Secundus gradus* habetur, quando actus virtutum aliqua quidem, ſed minore cum difficultate & reſiſtentia perverſæ ac corruptæ naturæ exercentur. Qui gradus in proficientibus plerumque invenitur, utpote qui per virtutis actus, ſæpius jam exercitos, aliquam ſaltem facilitatem illos denuo exercendi, & inclinationem ad illos ſucceſſivè acquirunt; præſertim ubi majorem de præſtantia virtutis cognitionem habere, & aliqualiter frequentatô illius exercitiô experiri incipiunt, non tam difficile, quàm facilè, non tam amarum, moleſtum, triſte & tædioſum, quàm dulce, gratum & jucundum eſſe, virtutes exercere.

8. *Tertius gradus* habetur, quando actus virtutum faciliter plerumque, & quadam cum voluptate, lætitia, & conſolatione ſpirituali exercentur. Qui gradus apud perfectiores animas reperitur; hoc ipſo enim, quòd animæ hujusmodi ex frequentiori, & quaſi jugi virtutis exercitiô præſtantiſſimos, eósque dulces fructus & effectus illius reipsa agnoſcant, & experiantur, eámque exercendi perfectum habitum, & ſanctè radicatam conſuetudinem jam habeant, eis non ampliùs difficile, ſed facile, ac jucundum eſt, virtutem exercere, & à vitio oppoſito abſtinere, ita quidem, ut, etſi DEUS ſubinde internam conſolationem ſenſibilem eis ſubtrahat, ipſi tamen æſtimationem & amorem illius, facilitatémque ac inclinationem ad exercitium ejusdem non perdant, & locò ſenſibilis, alia majori, imò ſumma animi conſolatione ſubſtantiali, in Divina voluntate fundatâ, recreentur: uti verbo & opere docuit Aſceta aureus Thomas Kempenſis dicens ad Deum *Lib. 3. c. 16.* in fine: *Et ſi tua defuerit conſolatio; ſit mihi tua voluntas & juſta probatio pro ſummo*

*ſummo ſolatio.* Præter hos gradus virtutis ùt ſic, habet quævis virtus in ſpecie ſuos particulares gradus.

9. Reſp. II. Virtus ùt ſic ad propoſitum noſtrum dividitur I. in Theologicam & Moralem. *Theologica* eſt, quæ principaliter tendit in DEUM, tanquam immediatum objectum: de hac tractabitur infra *Cap. XXVI.* agendô de Fide, Spe, & Charitate. *Virtus Moralis* eſt, quæ debitè dirigit mores juxta rectam rationem, legémque Divinam, naturalem & humanam, ac propterea moderatur noſtros inordinatos affectus & paſſiones animi.

10. II. Virtus dividitur in infuſam & acquiſitam. *Infuſa* eſt, quæ abſque noſtra cooperatione ab ipſo DEO infunditur, quales præcipuè ſunt tres virtutes Theologicæ, utpote quæ, prout habitus ſunt, cuivis infanti, ac etiam adulto immediatè infunduntur à DEO, dum ſuſcipit Sacramentum Baptiſmi. *Virtus acquiſita* eſt, quæ acquiritur per frequentatos virtutis actus, utpote qui generant virtutis habitum, ſeu ſanctam conſuetudinem. Porro quamvis virtus moralis homini etiam infundi à Deo poſſit; attamen in præſenti quando de virtutibus moralibus loquimur, ſemper intelligimus acquiſitas, ſive quas per frequentatos actus acquirere ordinariè ſolemus.

11. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ, & neceſſitatis ſit Virtus? Reſp. I. breviter: Virtus eſt ejusdem præſtantiæ & neceſſitatis, quantæ Perfectio Religioſa: cùm enim virtus ùt ſic, ſeu in genere, ſub ſe comprehendat omnes virtutes in ſpecie, hæ autem, pro diverſitate ſtatuum & officiorum proportionaliter habitæ, hominem perfectum efficiant, ipſámque perfectionem (conformiter dictis *Cap. I.* §. *1.*) conſtituant; ita ut vir perfectus, & vir debitè virtuoſus, perfectióque Religioſa, & vita debitè virtuoſa ferè idem ſit, meritò eadem, quæ de Præſtantia, & Neceſſitate Perfectionis etiam de virtute ùt ſic dici & applicari valent.

12. Reſp. II. Virtus, etiam quà habitus, ſeu radicata quædam ſancta conſuetudo ex multiplicatis & frequentatis actibus virtutis generata, admo-

dum neceſſaria eſt. Ratio patet; quia, ſi quis ſubinde duntaxat & rarò aliquem exercet virtutis actum, & non ſedulò conatur, per multiplices & frequentatos actus habitum virtutis generare, & implantare, indéque facilitatem & inclinationem ad illam, quâvis datâ occaſione, acquirere, nunquam ſanè ſolidam, firmam, aut conſtantem, imò nullam habebit virtutem, utpote quæ non in uno, vel altero virtutis actu, ſed in habitu conſiſtit, indéque ſæpius contra, quàm juxta virtutem aget, difficultate, averſione, & perverſæ naturæ malâ paſſione, habitúque vitii oppoſiti, ordinariè prævalentibûs, & ad actus, virtuti contrarios, quaſi trahentibûs.

## §. II.

## *De Natura, & Malitia Vitii in genere.*

13. QUæritur I. Quid ſit Vitium? Ante Reſponſionem notandum, non agi hìc de vitio, vel defectu naturali, ſed morali, & prout opponitur virtuti ſupernaturali. Hoc notato

14. Reſp. Vitium ùt ſic, eſt habitus, ſubſtantiam rationalem malè inficiens, & ad malas operationes facilitans, & inclinans. Vel, ut in ſenſu Ariſtotelis loquamur: *Vitium eſt, quod facit habentem, & opus ejus, malum.* ſeu eſt talis qualitas & habitus, per quem is ipſe, qui illum habet, & actus ejus redditur malus. Deſcriptio hæc patet ex deſcriptione Virtutis §. *præced.* datâ, à cujus ſenſu contrario explicatur: ſicut enim juxta ibidem dicta virtus non in uno, vel altero virtutis actu, ita etiam vitium non in uno, alteróve vitioſo actu, ſeu peccato actuali, ſed in habitu, per plures actus vitioſos, ſeu peccata generatô, conſiſtit: & ſicut virtus, ita & vitium nonniſi in ſubſtantia rationali datur: pariter ſicut virtus hominem perficit, & ornat: item ſicut virtus, utpote habitus, ad operationes & actus bonos, ita vitium illum

malè

malè inficit, & deturpat, ac, tanquam habitus vitioſus, ad operationes & actus malos inclinat, & facilitat.

15. Quæritur II. Quantæ malitiæ ſit Vitium, & quàm neceſſariò fugiendum? Reſp. I. Quantæ præſtantiæ, utilitatis, & neceſſitatis eſt Virtus, tantæ malitiæ, damni, & tantoperè vitatu neceſſarium eſt vitium. Sicut enim virtus ùt ſic omnes virtutes in ſpecie, indéque omnem perfectionem ſub ſe comprehendit, ſic etiam vitium ùt ſic omnia vitia & peccata in ſpecie, conſequenter omnem malitiam & imperfectionem ſub ſe comprehendit, ut proin, quæcunque de malitia, damnis, aliíſque malis effectibus peccati, & peccaminoſæ vitæ *in Parte priori* ad longum diximus, vel maximè etiam de vitio, tanquam peſſimo habitu dici valeant.

16. Reſp. II Sicut *ex num. 12.* virtus, quà habitus, admodum neceſſaria eſt; ſic econtra ſummopere neceſſarium eſt, ut vitium, *quà habitus*, omnibûs viribûs declinetur, vitetur, &, ſi alicubi jam exiſtit, maturè iterum eradicetur. Ratio eſt; quia, cùm ad propoſitum habitus & conſuetudo idem ſint, & ſonent, conſuetudo autem, juxta veriſſimum comune axioma, ſit quaſi altera natura, ac propterea, ubi ſemel radices egerit, vix ampliùs, aut certè non niſi difficillimè deponatur, procul dubio ſummè neceſſarium eſt, ut vitium, quà habitus, totis viribûs declinetur, ſeu ne per repetitos actus vitioſos conſuetudo peccandi contrahatur: &, ſi ineſt, omni conatu maturè iterum, ne altiùs radices agat, per actus contrarios virtutum, ſanctámque violentiam oppugnetur, & eradicetur; præſertim cùm quodvis vitium ſeu habitus vitioſus etiam à congenita mala paſſione, continuâ tentatione, & fraude dæmonis, malô exemplô aliorum &c. plurimùm firmetur.

17. Quapropter, Chariſſimi! quod in aliis abs dubio obſervaveritis, in vobismet quoque obſervatote, videlicet, quàm difficile & quàm rarum ſit, quòd aliquis hujusmodi habitus ſeu conſuetudines vitioſas, præſertim ſi magis radicatæ fuerint, ex toto deponat. Conſiderate, & examinate veſtrum

vivendi modum, an non plures mali habitus ſeu pravæ conſuetudines jam defacto circa hominem in- & exteriorem in vobis vigeant: & quos deprehenditis, totîs viribûs, dum adhuc in tenera flexibili exiſtitis ætate, maturè deponere, eradicare, & bonos, eisdem contrarios implantare, juxta doctrinam *Cap. præced.* traditam, efficaciter conemini, aliorum, quorumcunque. tandem, malô exemplô minimè attentô.

# CAPUT XII.

## De Virtutibus Cardinalibus Prudentiæ, & Juſtitiæ: nec non de Vitiis eisdem oppoſitis.

1. POſtquam in præcedenti Capite de Virtutibus in genere breviter egimus, pergimus nunc ad easdem in ſpecie, & quidem inprimis ad Cardinales, utpote præcipuas inter virtutes morales, de Theologicis acturi inferiùs.

2. Porro Virtutes Cardinales dicuntur illæ, quæ ſunt quaſi fontes & cardines aliarum virtutum, utpote quæ ex illis oriuntur, eisque innituntur, ita ut, quemadmodum oſtium in cardine, ſic omnis virtutis, & honeſtæ vitæ ratio in illis verſetur, eisque innitatur. Tales juxta unanimem ſententiam ſunt quatuor, videlicet Prudentia, Juſtitia, Temperantia, & Fortitudo: quævis autem dictarum virtutum plures ſub ſe continet ſpecies, prout infra de quavis ſuô locô. Jam incipiendô de prima, ponitur

§. I.

# §. I.

## *De Virtute Prudentiæ, tanquam prima ex Cardinalibus: nec non de Vitiis oppoſitis.*

3. QUæritur I. Quid, & quàm præſtans, ac neceſſaria ſit Virtus Prudentiæ? Ante Reſponſionem nota, quòd, quamvis nonnulli Prudentiam à Diſcretione diſtinguant, tamen communiter pro eadem ſumantur virtute. Hoc notatô

4. Reſp. I. Prudentia, ſeu Diſcretio eſt virtus intellectualis, quæ homini proponit, quid, quando, & quomodo rectè agendum, vel omittendum ſit. Eſt in re communis, & patet ex terminis; ſolùm adverte, dictum eſſe: *intellectualis*, quia hæc virtus non in voluntate, ſed in intellectu reſidet, eúmque perficit, adhuc tamen inter virtutes morales meritò connumeratur; quia actionum noſtrarum moralium eſt directiva. Porro virtus Prudentiæ pro diverſitate objecti diverſa ſortitur nomina, ita ut alia *Prudentia*, dicatur *Monaſtica*, alia *Militaris*, alia *Oeconomica*, alia *Legiſlativa*, alia *Politica*. Prima ſuggerit, quæ circa diſciplinam, & obſervantiam regularem, ſecunda, quæ circa militiam, tertia, quæ circa totius familiæ honeſtatem & utilem inſtitutionem, quarta, quæ circa leges ferendas, quinta, quæ circa Rempublicam rectè agenda, vel omittenda ſunt: his tamen, quia ad propoſitum noſtrum haud deſerviunt, minimè immoramur.

5. Reſp. II. Virtus Prudentiæ & Diſcretionis ſicut in ſe præſtantiſſima, ita in omnibus & ubique ſummè neceſſaria eſt. Ita omnes. Ratio eſt; quia Prudentia & Diſcretio eſt lux agendorum, ars rectè vivendi, voluntatis oculus, cæterarúmque virtutum dux, fons, & norma, ſinè qua nulla vera virtus conſiſtere poteſt: unde rectè dicit S. Bern. *Ser. 49. Super Cantica. Tolle hanc* (diſcretionem) *& virtus vitium erit.* Et S. P. N. Franciſcus teſte S. Bonavent. *in*

*Legend. c. 5.* diſcretionem vocare ſolebat: *aurigam virtutum.* & in Jure Can. *c. Cuſtos. De Officio Cuſtodis.* dicitur: *Diſcretio noſcitur omnium virtutum eſſe mater.*

6. Quæritur II. Quinam ſint actus & praxes Prudentiæ ſeu Diſcretionis? Reſp. Sunt varii, inter quos etiam ſequentes meritò numerantur.

I. De his, quæ in conſultationem veniunt, utilia ab inutilibus, & mala à bonis, conſiderato ſtatu, officio, vocatione, talentîs, & viribûs noſtrîs, ſecernere.

II. Ea eligere, quæ meliora ſunt, & fini, ad quem tendimus, congruentia.

III. Diſtinguere tempora laborandi, & quieſcendi; loquendi, & tacendi; & in omnibus debitas circumſtantias obſervare.

IV. Non cuivis fidere, & revelare ſua arcana, ſed obſervare illud Salomonis: *Totum ſpiritum ſuum profert ſtultus; ſapiens differt, & reſervat in poſterum. Prov. 29. ℣. 11.*

V. Nulli extraneo revelare ſecreta domûs, aut Monaſterii juxta illud *Prov. 25. ℣. 9. Secretum extraneo ne reveles.*

VI. Non ultra vires & talenta aliquid aggredi, vel aſſumere.

VII. Etiam in pietatis & mortificationis, præſertim externæ, actibus vel exercitiis ea, quæ ſanitatem notabiliter deſtruunt, ad executionem officii, vel ad meliora inhabilem reddunt, aut impediunt, non exercere, nec aliis ſuadere, minùs imponere, vel præcipere.

VIII. Durante paſſione, ira, vel indignatione nil grave reſolvere, & linguam bene cuſtodire.

IX. In quovis diſcurſu, præſertim cum Majoribus, & Senioribus non ſuperfluum, nec inconſideratum, aut præcipitem in verbis, ſed parcum & conſideratum eſſe.

7. Quæritur III. Quæ ſint vitia Prudentiæ oppoſita? Reſp. Quamvis omne peccatum, & vitium Prudentiæ opponatur, utpote rectæ rationi à prudentia ſuggeſtæ contrarium, tamen propriè loquendô imprudentiam ſibi oppoſitam habet per defectum, per exceſſum verò prudentiam hujus ſæculi falſam, ſeu fucatam.

8. Per Imprudentiam, adeó-

que

que per defectum peccatur contra virtutem Prudentiæ quatuor præcipuè modis. Et quidem I. *Præcipitatione*; dum nempe intendens finem aliquem ſtatim opus aggreditur, non præhabita ſufficienti conſideratione & deliberatione de negotii natura & circumſtantiis, de neceſſariis vel conducentibus mediis exequendi, de cavendis vel removendis impedimentis & difficultatibus &c. Eâdem præcipitantiâ præcipuè & frequentiſſimè contra Prudentiam peccatur per linguam, dum ſcilicet quis nulla habita ratione, vel conſideratione rerum, perſonarum, temporis, loci, modi, vel aliarum circumſtantiarum ſtatim profert, aut effutit, quod paſſio, vel inclinatio, aut loquacitas ſuggerit.

9. II. *Inconſideratione*, quæ tamen cum præcipitantiâ ferme coincidit.

10. III. *Inconſtantiâ*; dum quis in rebus & negotiis, ſufficienter jam conſideratis, & deliberatis, actúque rectè judicatis, & conclusis, ſinè ſufficienti cauſa ſuum mutat judicium, & propoſitum.

11. IV. *Negligentiâ*, quæ eſt omiſſio diligentiæ requiſitæ ex parte intellectûs, quatenus moveat, & dirigat voluntatem, víresque externas, ut agant, & exequantur id, quod faciendum eſſe jam judicatum, & concluſum fuit.

12. Per Exceſſum, ſeu per falſam & fucatam prudentiam peccatur contra virtutem Prudentiæ, quinque potiſſimùm modis. Veluti I. *Prudentiâ carnis*, qua quis excogitat media, ad peragenda opera carnis, juxta inſtinctum corruptæ naturæ, amoris proprii, commoditatis, ſenſualitatis, & inordinatarum paſſionum; quæ prudentia carnis ſpecialiter etiam opponitur prudentiæ ſpiritûs, qua quis novit excogitare, & adhibere media ad perficienda opera ſpiritûs, ſeu virtutum. De utraque hac prudentia diſcurrit S. Paulus *Rom. c. 8. ℣. 6. & 7.* dicens: *Prudentia carnis mors eſt; prudentia autem ſpiritûs vita & pax: quoniam ſcientia carnis inimica eſt DEO.*

13. II. *Aſtutiâ*, in eo ſenſu ſumptâ, quo quis iniqua excogitat media ad fallendum proximum, cum affectu id opere exe-

exequendi; quæ aſtutia etiam continet artem nequiter ſimulandi, & diſſimulandi, cordéque duplici agendi, & converſandi; de qua *Eccli. 2. ℣. 14.* dicitur: *Væ duplici corde, & labiis ſceleſtis, & manibus malè facientibus, & peccatori terram ingredienti duabûs viis.*

14. III. *Dolô*, qui eſt aſtutiæ executio, per actum externum in materia juſtitiæ, præſertim in contractibus.

15. IV. *Fraude*, quæ ferè coincidit cum dolo; exceptô, quòd fiat per facta duntaxat, ùt e. g. per injuſtam menſuram, ſalſam monetam.

16. V. *Inordinata ſolicitudine temporalium*, quæ eſt nimia mentis occupatio in conquirendis & conſervandis bonis temporalibus. Quæ tanquam ſummè nociva, utpote mentem à DEO & virtute nimiùm abſtrahens, ſæpe reprehenditur, & maximè diſſuadetur à Sacra Scriptura, ùti *Luc. 10. ℣. 41.* ubi Chriſtus Martham arguit, dicens: *Martha, Martha, ſolicita es, & turbaris erga plurima: porro unum eſt neceſſarium.* & *Matth. 6 ℣. 31. & ſeqq.* ubi Salvator à ſolicitudine temporalium ſuos ſæpe dehortatur, & tandem concludit: *Nolite ergo ſoliciti eſſe, dicentes: quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur. Scit enim Pater veſter, quia his omnibûs indigetis. Quærite ergo primum Regnum DEI, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.*

17. Notandum tamen, hæc intelligenda eſſe de inordinata ſolicitudine temporalium: ordinata ſiquidem & prudens ſolicitudo, quæ abſque nimio affectu ad temporalia, & anxietate cordis fit, mentémque à Divinis nimiùm non abſtrahit, non eſt vitium; cùm etiam in Sacra Scriptura commendetur, ut quis curet, & ſolicitus ſit circa ſibi neceſſaria; hinc dicitur *Prov. 6. ℣. 6. Vade ad formicam ò piger.* Et *Proverb. 10. ℣. 5. Qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt: qui autem ſtertit æſtate, filius confuſionis.*

§. II.

## §. II.

## *De altera Virtute Cardinali, videlicet Juſtitia: nec non de vitio Injuſtitia.*

18. Quamvis tractare de Juſtitia ad Theologiam, tam ſpeculativam, quàm moralem ſpectet; attamen, quia pro Aſceſi quoque notitia & praxis hujus virtutis omnino neceſſaria eſt, de eadem, omiſsis ſcholaſticis difficultatibus, ſolùm breviter in tantùm agemus, in quantum pro Aſceſi requiritur, & ſufficit. Hinc

19. Quæritur I. Quid, & quotuplex ſit Juſtitia propriè dicta? Ante Reſponſionem notandum, Juſtitiam diverſimode ſumi: & quidem *inprimis* communiſſimè, & generaliter ſumitur pro univerſali rectitudine vitæ ſecundùm omnes Leges, ſeu pro habitu inclinante ad vivendum juxta omnes Divinas & humanas Leges. In quo ſenſu Juſtitia continet in ſe omnes virtutes, facitque de illa plurimis in locis mentionem Sacra Scriptura, uti *Sap. 5. ỳ. 16. Juſti autem in perpetuum vivent.* Item: *Juſtorum animæ in manu DEI ſunt, & non tanget illos tormentum mortis. Sap. 3. ỳ. 1. Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit. Prov. 12. ỳ. 21.*

20. *Secundò* magis ad propoſitum, adhuctamen minùs propriè ſumitur Juſtitia pro virtute inclinante voluntatem ad reddendum alteri debitum ſuum, qualecunque tandem illud ſit; in quo ſenſu de juſtitia loquens Apoſtolus *Rom. 13. ỳ. 7.* dicit; *Reddite ergo omnibus debita; cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.* Sic accepta Juſtitia continet omnes illas virtutes, quæ inclinant ad reddendum cuivis illud, quod ei moraliter & ex honeſtate virtutis debetur: uti ſunt Religio, Pietas, Obſervantia, Gratitudo &c. de quibus *Cap. ſequenti* agetur.

21. *Tertiò* accipitur Juſtitia in proprio & ſtricto ſenſu, tribuens

buens cuivis debitum legale, & jus propriè dictum. Hinc

22. Reſp. I. Juſtitia, propriè loquendô, eſt virtus, jus ſuum cuique tribuens. Ita in re communis. Patet deſcriptio ex terminis; & ſolùm declarandum, per verba *Jus ſuum* intelligi jus propriè tale, ſeu debitum legale, id eſt, ex lege debitum, ſive ad quod alteri tribuendum quis lege adſtringitur: in quo differt à Juſtitia minùs ſtrictè tali, utpote quæ quidem etiam cuivis ſuum debitum, ſeu id, quod ei debetur, tribuit; verùm non ex lege, ſed ex honeſtate virtutis, ſeu ex debito morali duntaxat, ùt vocant Theologi, qui plura de hac materia tractant.

23. Reſp. II. Juſtitia propriè dicta, dividitur in commutativam & diſtributivam. Juſtitia *Commutativa* eſt, quæ in commutationibus rerum, in pactis, & contractibus ſervat æqualitatem dati & accepti, attendendô valorem rerum ſinè ullo reſpectu ad qualitatem perſonarum, ut proin vi Juſtitiæ, nobilis æquè, ac ignobilis, dives ac pauper in commutatione rerum tanti valoris dare debeat, quanti valoris erat res accepta: tantum præſtare, quantum pacto, vel contractu promiſit: tantum pretium emptor ſolvere, quantum merx valet; & econtra venditor rem vendendam in tanto valore dare, in quanto pretium. Quæ tamen æqualitas, juxta communem æſtimationem hominum ſumenda eſt; cùm impoſſibile foret, in omnibus æqualitatem, omnino exactiſſimam ad obulum uſque ultimum inter datum, & acceptum cognoſcere, atque determinare; cùm in taxando rerum pretio diverſæ exoriantur ſæpe hominum opiniones pluris, vel minoris rem aliquam æſtimantium.

24. Juſtitia *Diſtributiva* eſt virtus, quæ diſtribuit munera, honores, commoda, & onera communia, puta dignitates, officia, beneficia, præmia, communes exactiones, tributa, pœnas &c. inter partes communitatis, pro diverſitate qualitatum, meritorum, & demeritorum, quæ quisque habet, ita ut illis, qui magis ſunt qualificati, magisque meriti, majores dignitates, & officia magis honorifica, majoráque præmia; minora verò, minùs qualifi-

catis,

catis, minúſque meritis tribuat.

25. Juſtitia Diſtributiva ſubdividitur in præmiativam & punitivam, ſeu vindicativam. *Illa* pro diverſitate qualitatum & meritorum diſtribuit præmia, munera, honores &c. *Hæc* verò, vindicativa ſcilicet, pro diverſitate delictorum ac demeritorum infligit pœnas, habitâ tamen etiam ratione ſtatûs & dignitatis; ſed de hoc ſatis.

26. Quæritur II. Quàm præſtans, utilis, & neceſſaria ſit Juſtitia? Reſp. Juſtitia, una ex præſtantiſſimis, DEO gratiſſimis, ſummè meritoriis, utiliſſimis, & abſolutè neceſſariis virtutibus eſt. Ita SS. PP. Theologi, & Aſcetæ. Patet ejus præſtantia ex variis S. Scripturæ textibus; uti *Pſal. 10. ℣. 8. Juſtus Dominus, & juſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus ejus.* & *Pſal. 145. ℣. 8. Dominus diligit juſtos.* Hinc illam ab hominibus ſpecialiter requirit, prout Michæas dicit *c. 6. ℣. 8. Indicabo tibi, ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te: utique facere judicium.* Unde juſtitiam etiam Chriſtus verbô & exemplô docuit, dicens: *Matth. 22. ℣. 21. Reddite ergo, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt DEI, DEO.*

27. Utilitas verò hujus virtutis ex eo liquet, quòd DEUS non ſolùm æternâ, ſed etiam temporali felicitate juſtos præmiet, juxta illud *Sap. 10. ℣. 10. Juſtum deduxit per vias rectas, & oſtendit illi regnum DEI, & dedit illi ſcientiam Sanctorum; honeſtavit illum in laboribus, & complevit labores illius.* Et: *Juſti hæreditabunt terram. Pſal. 36. ℣. 29.* Facit inſuper DEUS, ut etiam modicum temporale magis proſit juſto, quàm multæ divitiæ injuſtæ, juxta illud *Pſal. 36. ℣. 16. Melius eſt modicum juſto ſuper divitias peccatorum multas.* Et *Prov. 16. ℣. 8. Melius eſt parum cum juſtitia, quàm multi fructus cum iniquitate.* Nec unquam in tantum derelinquuntur juſti, quin ſemper adhuc neceſſaria habeant. *Junior fui, etenim ſenui* (ait David *Pſalm. cit. 36. ℣. 25.*) *& non vidi juſtum derelictum, nec ſemen ejus quærens panem.* Aſſiſtit quoque juſtis, eóſque ubique protegit, & tuetur DEUS; *Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas. Pſal. 124.*

Mm 2 ℣. 3.

ỳ. 3. Hinc hortatur quemvis Spiritus Sanctus *Eccli. 4. ỳ. 33. Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia, & DEUs expugnabit pro te inimicos tuos.*

28. Ratio autem, cur DEUS adeò deſideret, ac exigat juſtitiam, & juſtos hìc & ibi tantopere præmiet, eſt ſumma & inevitabilis neceſſitas juſtitiæ: hæc enim ſi non ſervaretur, non niſi confuſio & turbatio in toto exiſteret orbe, periret pulcherrimus, a DEO intentus Univerſi ordo, unà cum commercio humano; eſſéntque Provinciæ & Regna non niſi horrenda latrocinia, cùm núllus alteri, quod ſuum eſt, redderet, ſed potiùs aliena raperet, proximum pro libitu in bonis fortunæ, famæ, & vitæ læderet &c. quæ omnia contra juſtitiam militant. Et hæc neceſſitas juſtitiæ non tantùm quoad juſtitiam commutativam, ſed etiam diſtributivam, tam præmiativam quàm punitivam, ſeu vindicativam reperitur; grandia enim ubique ſequerentur mala, ſi, neglectìs bonìs, dignìs, & promeritìs, ad officia promoverentur, honorarentur, & præmiarentur mali, indigni, aut inhabiles; vel ſi delicta manerent impunita, undique liberiùs & copioſiùs perpetrarentur.

29. Quæritur III. Quid, & quantæ malitiæ ſit Injuſtitia? Reſp. I. Injuſtitia eſt vitium alteri ſuum non tribuens, ubi li *tribuens* poſitivè & negativè intelligi poteſt, ita ut injuſtitiam committat, ſive ſuum alteri non reddat, ſive ſuum eidem poſitivè auferat, noceat, aut damnum inferat.

30. Reſp. II. Sicut Juſtitia eſt una ex præſtantiſſimis, DEO gratiſſimis, utiliſſimis, & abſolutè neceſſariis virtutibus: ita econtra Injuſtitia unum ex peſſimis, maximè nocivis, periculoſis, coram DEO abominabilibus, evitatu & eradicatu ſummè neceſſariis vitiis eſt. Unde DEUS injuſtitiam, ſive veriùs injuſtitiæ reos, tam Communitatem, quàm Perſonas ſingulares, tam Principes, quàm privatos, hìc & ibi, temporaliter & ſpiritualiter punit; ſicut enim *Juſtitia elevat gentem. Prov. 14. ỳ. 34.* & *c. 16. ỳ. 12. Juſtitia firmatur ſolium*, & Regnum, ita *propter injuſtitiam transferuntur regna*,

*regna*, ac integræ familiæ pereunt: ſiquidem *injuſti punientur, & ſemen impiorum peribit; Pſalm. 36. v. 28.* Nec durant divitiæ injuſtorum, nec iis gaudet tertius hæres; quia *Subſtantia injuſtorum, ſicut fluvius ſiccabuntur. Eccli. 40. v. 13.* Hinc *melius eſt parum cum juſtitia, quàm multi fructus cum iniquitate. Prov. 16. v. 8.* Et quod maximè penſandum eſt, injuſti ùt plurimùm in æternum damnantur; cùm enim juxta S. Auguſt. *Epiſt. 54. ad Macedon.* & omnes Theologos, non dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, ſive in bonis fortunæ, ſive in fama, & honore: pauci autem debitam reſtitutionem facere velint, eorum plurimos perire, neceſſe eſt, & conſequens, qui graviter detrahendô famæ, vel graviter nocendô in bonis fortunæ injuſtitiam cõmittunt. Ob quã peccata injuſtitiæ longè periculoſiora ſunt, quàm cuncta alia; hæc ſiquidem ſincera confeſſione & contritione delentur: peccata injuſtitiæ autem, etſi millies Confeſſioni Sacramentali ſubjiciantur, non dimittuntur, niſi voluntas efficax reſtituendi accedat, & ipſa reſtitutio, quantùm fieri poteſt, opere ſequatur, prout ampliùs in Theologia, in qua, cùm agatur tam de actibus Juſtitiæ, quàm de peccatis Injuſtitiæ, circa has materias eò remittimini.

# CAPUT XIII.

## De Virtutibus ad Juſtitiam pertinentibus, necnon de Vitiis oppoſitis.

1. Jam *Cap. praced. num. 20.* diximus, præter Juſtitiam ſtrictè dictam, dari etiam Juſtitiam minùs ſtrictè talem, qua videlicet alteri reddimus quidem ſuum debitum, non tamen legale, ſed morale duntaxat, ac ex honeſtate virtutis. Tales virtutes Juſtitiæ annexæ; & veluti partes illius ſunt *Religio*, utpote qua debitum cultum & honorem reddimus DEO: *Pietas*, qua debitum cultum exhibemus Parentibus: *Obſervantia*, qua Superioribus debitum deferimus cultum: *Gratitudo*, qua debitum morale reddimus Benefactoribus: *Veritas & ſinceritas*, qua debito morali exigente, verè & ſincerè loquimur, & converſamur cum aliis: *Amicitia* & *Affabilitas*, qua, uti ex debito morali debemus, cuivis bene volumus, & benevolè facimus, ac cum quovis ſuaviter, modeſtè, amicè colloquendô converſamur: *Obedientia*, qua Superioribus ſubjectionem noſtram debitam exhibemus. De quibus omnibus (exceptâ Obedientiâ, utpote de qua inferiùs *Cap. XXIV.* per totum ex inſtituto tractabitur) & vitiis eorum oppoſitis, per diſtinctos Paragraphos breviter, & quantum ſatis eſt, agemus. Ponitur itaque

§. I.

## §. I.

## *De Religione, Pietate, ac Obſervantia, nec non de Vitiis oppoſitis.*

2. QUæritur I. Quid, & quàm præſtans ſit virtus Religionis? Ante Reſponſionem notandum, Religionem tripliciter ſumi. I. pro norma cultûs Divini, omnibus communi, qua homines mancipantur Divino obſequio, quantum præcisè neceſſarium eſt ad æternam ſalutem; in quo ſenſu dicitur Religio Chriſtiana, & Religio Catholica. II. Pro ſtatu Religioſo. III. Pro virtute; & in hoc ultimo ſenſu duntaxat hic eſt quæſtio, ad quam

3. Reſp. I. Religio eſt virtus moralis, qua DEO, tanquam noſtro, & omnium Creatori, ac Supremo Domino, debitum exhibemus cultum. Ita in re habet communis. Dicitur *Virtus*, locò generis. Additur *Moralis*, ad diſtinctionem virtutum Theologicarum, utpote quibus iſta non annumeratur, cùm DEUM pro immediato objecto *ut quod* non habeat, ſed cultum ipſius; DEUM verò ſolummodo tanquam objectum *cui* reſpiciat, cui nempe cultum debitum exhibet.

4. Additur: *qua debitum exhibemus cultum &c.* ubi per cultum intelligitur honor, non qualiscunque, ſed cum implicita conteſtatione ſupremæ DEI excellentiæ, & noſtræ ſubmiſſionis erga illum, tanquam noſtrum & omnium creaturarum Creatorem, primum Principium, & Dominum, qui ſuâ omnipotentiâ, infinita bonitate, ſapientia, & providentia omnia producit, & conſervat, ſanctiſſiméq;, juſtiſſimè & ſapientiſſimè gubernat; ut proin cultus, ad propoſitum propriè talis, plus, quàm honor ſimplex importet; cùm hic etiam æqualibus & inferioribus deferatur juxta illud Apoſtoli *Rom. 12. ℣. 10. Honore invicem prævenientes*; quamvis cultus DEI cæteroquin etiam honorem illius includat, ita, ut, qui DEO cultum

tum debitum reddit, etiam ei honorem exhibeat.

5. Reſp. II. Virtus Religionis inter virtutes morales omnium præſtantiſſima eſt. Ita docent communiter Theologi Ratio eſt; quia poſt virtutes Theologicas proximè accedit DEO, cùm cultum DEI pro immediato objecto habeat, nósque per actus ſuos, præſertim per orationem, DEO conjungat, & adhærere faciat, atque à creaturis avocet.

6. Quæritur II. Quinam ſint potiſſimi actus virtutis Religionis? Reſp. hos communiter cum S. Thoma undecim ſequentes numerari, videlicet

7. I. *Adoratio*, quæ eſt actus Religionis, quo tum mente, tum corpore nos coram DEO, tanquam ſuprema Majeſtate, & omnium Creatore, primo Principio, & Domino proſternimus, eique ùt tali omne ſervitium, reverentiam, ſubmiſſionem, amorem, & honorem deberi conteſtamur; quamvis detur & alia Adoratio, ſed non propriè dicta, qua videlicet colimus, & *quaſi* adoramus B. V. MARIAM, Angelos, & Beatos in cœlis, quatenus in ipſis reſplendet Divina Majeſtas, virtúsque & ſanctitas. Ad diſtinctionem tamen harum adorationum, Adoratio propriè dicta, nempe DEI, vocatur *Latria*, ſeu cultus latriæ: Adoratio, ſeu *quaſi* talis, qua Angelos & Beatos in cœlis colimus, *Dulia*, ſeu cultus duliæ: illa verò, qua B. V. MARIAM colimus propter ſpecialiſſima DEI dona, in illa relucentia, ac præſertim propter Maternitatem DEI, dicitur *Hyperdulia*, ſeu cultus hyperduliæ.

8. II. *Oratio*, tam interna, quàm externa, de qua per extenſum egimus in *Parte priori.*

9. III. *Devotio*, quæ, in quantum eſt actus Religionis, aliud non eſt, quàm oblatio, & traditio ſuiipſius ad ſerviendum DEO, tanquam totius univerſi Domino. Dicitur notanter: *in quantum eſt actus Religionis*; nam inſuper, & quidem communiter accipitur non pro ipſo actu, ſed pro pia quadam affectione, ſanctáque inclinatione, & promptitudine ad ea cuncta, quæ pro cultu & honore Divino faciunt. Unde illi, qui hujusmodi piam affectionem, & promptitudinem habent, *devoti* vocan-

vocantur: ſicut econtra, qui eâ carent, nullius, vel modicæ devotionis aſſeruntur.

10. Porro, quamvis hujus devotionis cauſa potiſſima Spiritus Sanctus ſit, intellectum illuminans, & affectum inflammans; tamen etiam ex parte noſtra plurimùm fovetur ex frequenti pia lectione, meditatione, & conſideratione Divinorum Attributorum ſeu Perfectionum, ejuſdemque Beneficiorum, præſertim Creationis, Conſervationis, Gubernationis, Redemptionis, Vocationis, Providentiæ, Protectionis, & Cuſtodiæ, Miſerationis, & Clementiæ &c. Vix enim poſſibile eſt, quin iſta ſæpius & bene conſiderans, non piè afficiatur ad omnem cultum, honorem, & obſequium tali & tanto DEO præſtandum.

11. IV. *Sacrificium*, quod propriè & ſtrictè loquendô, ac prout eſt actus Religionis à reliquis diſtinctus, eſt quædam rei externæ oblatio, DEO exhibita, qua ſupremum DEI dominium & excellentiam, noſtrámque ſubjectionem ad ipſum conteſtamur, mediante aliqua ipſius rei oblatæ deſtructione, vel immutatione: qualia ſacrificia plura, & varia erant in Lege veteri, quæ tamen per Legem novam abolita, in uno tremendo Miſſæ Sacrificio coadunata exiſtunt; quamvis etiam in Lege nova quædam adhuc rationem Sacrificii habeant, ut dum oleum in lampade coram Sanctiſſimo, cerei in Altari, & thus in igne conſumuntur in cultum & honorem Majeſtatis Divinæ.

12. V. Oblatio, per quam ad præſens, & prout eſt actus Religionis, non quævis oblatio, ſed illæ duntaxat intelliguntur, quæ à fidelibus in templo ad Altare, vel cippos, ad cultum, & honorem DEI fiunt.

13. VI. *Primitiæ*, id eſt, primi fructus agrorum, vinearum, arborum &c. qui ad cultum, & honorem DEI, tanquam primi principii, & Largitoris omnium fructuum, in ſignum gratitudinis, & noſtræ ſubjectionis offeruntur. Huc etiam pertinent primi partus animalium ad eundem finem oblati, quamvis aliàs potiùs *primogenita*, quàm Primitiæ vocentur.

14. VII. *Decima*, id eſt decima pars omnium fructuum, juſte

ſtè acquiſitorum, quæ DEO in recognitionem univerſalis ſui dominii debita, quot annis Miniſtris Eccleſiæ ſolvitur.

15. VIII. *Votum*, quo intelligitur Promiſſio DEO facta de bono meliori.

16. IX. *Juramentum*, quo ex neceſſitate, vel alia juſta cauſa, debita cum reverentia DEUM, tanquam infallibilem Veritatem, in teſtem alicujus veritatis adducimus.

17. X. *Adjuratio*, ſeu obſecratio, qua DEUM per infinitam ſuam bonitatem, per merita Chriſti, B. V. MARIÆ, vel aliorum Sanctorum, aut etiam proximum noſtrum per DEUM, B. V. MARIAM, Sanctos, vel aliam rem Sacram adjuramus, & obſecramus ad aliquid obtinendum.

18. XI. *Laus DEI*, qua Deum propter infinitas ſuas perfectiones, ejúsque mirabilia opera hymnis, pſalmis, & canticis ſpiritualibus, aliisve verbis, & præconiis ore laudamus, de qua laude fit mentio *Apocal. 19. ỳ. 5. Laudem dicite DEO noſtro omnes ſervi ejus; & qui timetis eum, puſilli & magni.* & *Pſalm. 33. v. 2. Semper laus ejus in ore meo.* Quoniam verò laudi DEI plerumque admiſcetur oratio juxta illud *Pſalm. 17. v. 4. Laudans invocabo Dominum.* ad illam laus DEI etiam reduci poteſt.

19. Tandem, quia etiam alios virtutum actus, & opera bona ad Divinum cultum & honorem referre poſſumus, etiam illi in aliquo ſenſu actus Religionis vocari poſſunt, juxta illud *Jacob. 1. v. 27. Religio munda & immaculata apud DEUM, & Patrem hæc eſt, viſitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.* Cæterùm de actibus Religionis ampliùs agitur in Theologia.

20. Quæritur III. Quæ potiſſimùm ſint Vitia & peccata Religioni oppoſita? Reſp. Sequentia. I. *Superſtitio*, quæ eſt vitioſus cultus veri aut falſi Numinis, quo videlicet vel Deum verũ quis colit modô inconvenienti & incongruô: vel alteri, quàm DEO vero, Divinum cultum exhibet.

21. II. *Idololatria*, quæ eſt ſuperſtitionis ſpecies; qua quis alium, quàm DEUM verum, agnoſcit, colit, eique ſervi-

vitutem, ſoli vero DEO debitam, exhibet.

22. III. *Divinatio*, quæ eſt inquiſitio de aliquo occulto, ope & diſciplina dæmonis facta.

23. IV. *Vana obſervantia*, quæ eſt pariter ſuperſtitionis ſpecies, qua adhibentur media inepta & inutilia ad aliquid præſtandum, vel impetrandum, ad quod nec à DEO, nec à natura ullam habent virtutem.

24. V. *Magia ſuperſtitioſa* ſeu diabolica, quæ eſt modus operandi mira ope dæmonis; quæ operatio ſi fiat duntaxat ad oſtentationem, aut operantis vel alterius commodum ſinè ullius damno, communiter *Magia* vocatur: ſi verò ad noxam, alteri inferendam, fit, *Maleficium* vel *Veneficium* nominatur.

25. VI. *Tentatio DEI*, quæ eſt actus, quo quis abſque juſta cauſa dicit, vel facit aliquid ad capiendum experimentum de Divina aliqua Perfectione v. g. Omnipotentia, Scientia, Juſtitia, alióve Attributo Divino, ubi per *experimentum* intelligitur omne extraordinarium opus, vel auxilium DEI præſtandum ſupra communem rerum ordinem: quæ tentatio DEI expreſsè, & directè vel tacitè & interpretativè fieri poteſt. *Primò modò* fieret, ſi quis v. g. hac expreſſa ac directa intentione per menſem vel ultra ſinè omni cibo & potu vivere, vel è turri ſe præcipitare, vel in ignem projicere, vel in aliud evidens periculum vitæ præcipitare ſe vellet ad experiendum, an DEUS ipſum à morte liberare poſſit, vel perire ſinat. *Secundò modò* fit, ſi quis ſimile quid faciat temerè confidens, vel expectans, fore, ut DEUS ipſum ſit liberaturus. Eſt enim irreverentia DEI, ſi quis abſque juſta cauſa, relictis ordinariis mediis, prætendere, & expectare velit à DEO extraordinarium aut miraculoſum opus, vel auxilium.

26. Dicitur tamen: *abſque juſta cauſa*; quia, ſi quis ſimile quid faceret ex ſpeciali inſtinctu Divino, vel ſi neceſſariò expoſceret honor DEI, vel defenſio Religionis, vel ſi quis aliàs haberet donum miraculorum, Tentatio DEI non eſſet.

27. VII. *Sacrilegium*, quod eſt indigna tractatio perſonæ, vel loci, vel rei Sacræ. Tripliciter enim Sacrilegium committi poteſt, indignè tractandô

videlicet vel *Perſonam Sacram*, v. g. percutiendô Clericum: vel *Locum Sacrum*, peccandô v. g. in loco Sacro: vel *Rem Sacram*, abutendô v. g. re Sacrâ vel benedictâ. Huc pertinet etiam abuſus verborum Sacræ Scripturæ ad fabulas, ſcurrilia &c.

28. VIII. *Simonia*, quæ eſt vitium, quo promittitur, datur, aut accipitur temporale pro ſpirituali.

29. IX. *Violatio voti*, quæ eſt transgreſſio promiſſi DEO deliberatè facti.

30. X. *Perjurium*, ſive juramentum falſum, quo quis aliquid ſub conteſtatione Divini Numinis confirmat eſſe verum, quod tamen ipſe reputat eſſe falſum, vel econtra ait eſſe falſum, quod putat eſſe verum.

31. XI. *Blaſphemia*, quæ eſt contumelioſa in DEUM locutio per verba aut facta maledictionis, convitii &c. de quibus omnibus ampliùs Theologi.

32. Quæritur IV. Quid, & quantæ præſtantiæ ſit Pietas? Ante Reſponſionem notandum, non eſſe hic ſermonem de Pietate, prout coincidit cum devotione, vel prout importat quaſi univerſitatem virtutum (in quo ſenſu dicitur *1. Timoth. 4. v. 8. Pietas autem ad omnia utilis eſt*) ſed prout eſt ſpecialis, à cæteris diſtincta virtus. Jam

33. Reſp. I. Pietas eſt Virtus, qua Parentibus tanquam vitæ, & educationis noſtræ authoribus, debitus cultus, & officium exhibetur: ubi per cultum *debitus honor & reverentia*, per officium verò *obſequium*, *ſubventio*, & *defenſio* intelligitur. Parentum autem nomine veniunt etiam Parentes & Magiſtri ſpirituales, qui nos Chriſto genuêre, quibus ex pietate debitum adeò magnum à filiis deferendum competit, ut nunquam ad æqualitatem ſatisfieri poſſit, juxta notos verſiculos:

*Dignas Cælitibus, Genitoribus, atque Magiſtris,*
*Pro merito grates reddere nemo poteſt.*

34. Reſp. II. Pietas valde præſtans, & DEO grata virtus eſt, adeò, ut eam erga Parentes DEUS ſub ſpe præmii, & comminatione pœnæ etiam in hac vita, demandet. Uti patet, *Exod. 20. v. 12. Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram. ac Deut. 5. v. 16.*

*16. Honora Patrem tuum, & Matrem, ſicut præcepit tibi Dominus DEUS tuus, ut longo vivas tempore, & bene tibi ſit in terra.* Item *Eccli. 3. v. 9. In opere & ſermone, & omni patientia honora Patrem tuum.* Nam *mala fama eſt, qui derelinquit Patrem, & eſt maledictus à DEO qui exaſperat Matrem. ibid. v. 18.* Et profectò habemus innumera exempla, ex quibus conſtat, quòd DEUS illos, qui Parentibus debitam exhibent pietatem, variîs benedictionibûs, & vitâ longævâ præmiet; illos verò, qui debitam Pietatem erga Parentes non obſervant, variîs pœnîs ac præmatura morte afficiat. Et meritò; quia Pietas ab ipſa dictatur natura, adeóque eam violantes, naturæ leges violare, & contra naturam agere videantur, beſtiîs pejores, utpote quæ, inſtigante ſaltem naturâ, officia pietatis naturalis ſuis exhibent catulis, *cùm, etſi natura negaverit eis rationem, non denegaverit pietatem,* ùt ex S. Chryſoſtomo ait Lohner *in Bibl. Tit. 97. §. 9.*

55. Quæritur V. Quinam potiſſimi ſint actus Pietatis, & quinam eidem adverſentur? Reſp. Sequentes. I. Parentes, ùt tales, agnoſcere, & amare, eorúmque conditionem, etſi vilem, & abjectam non erubeſcere.

II. Eoſdem filialiter timere, verbîs & ſignîs eos revereri, & honorare.

III. Victum, & alia neceſſaria, ſi indigent, illis miniſtrare, in periculis defendere, in neceſſitatibus ſubvenire &c.

IV. Correptionem illorum reverenter, & patienter ſuſtinere.

V. Pro ipſis tam vivis, quàm defunctis preces ad DEUM, & alia pia opera peragere.

VI. Abſtinere ab omni eo, quod illos juſtè contriſtare poteſt.

VII. Incommoda & miſerias ſenectutis, aliósque defectus illorum naturales, patienter tolerare &c. qui, & alii Pietatis actus, nobis commendantur à Spiritu Sancto, juxta mox allegatum textum *Eccl. 3. ℣. 9. In opere, & ſermone, & omni patientia honora Patrem tuum.* Et *℣. 14. ac 15. Fili! ſuſcipe ſenectam Patris tui, & non contriſtes eum in vita illius. Et ſi defecerit ſenſu, veniam da, & ne ſpernas eum.*

36. Econtra errant contra Pietatem, & à contrario huic virtuti adverſantur I. Qui vilem parentum conditionem erubeſcunt.

II. Qui eos declinant, fugiunt, vel ſe eis ſubtrahunt.

III. Qui inhumanîs, irreverentialibûs, vel verbîs aſperîs eos alloquuntur, aut taliter eis reſpondent.

IV. Qui ſignîs vel factîs eos inhonorant, aut irreverentes erga illos ſeſe exhibent.

V. Qui indigentibus non ſuccurrunt.

VI. Qui verbîs, vel factîs eos contriſtant.

VII. Qui juſtam correctionem eorum vel omnino non, vel non niſi cum impatientia ſuſcipiunt.

VIII. Qui defunctorum parentum piè non recordantur.

IX. Qui contra parentes malè loquuntur, murmurant &c.

37. Quæritur VI. Quid, & quàm præſtans ſit Virtus Obſervantiæ? Reſp. I. Obſervantia eſt virtus, qua Majoribus ætate, dignitate, aut eminente ſcientiâ, vel excellenti virtute debitus tribuitur honor. Ubi per *Majores ætate* intelliguntur Senes: *Dignitate* Principes, Prælati, & Superiores: *Sapientiâ*, qui literarum ſtudiô pro DEI gloria, & bono communi ſpecialiter eminent: *Virtute*, qui vitæ ſanctitate & integritate ſingulariter florent.

38. Reſp. II. Virtus Obſervantiæ tam à Sacra Scriptura, quàm SS. PP. multùm commendatur, DEO & hominibus accepta eſt, & ſi recta intentione exercetur, magnum meritum, ac in omni Republica & Congregatione bene ordinata, valde neceſſaria eſt. Unde *coram cano capite* (præcepit DEUS ipſe *Levit. 19. ℣. 32.*) *conſurge, & honora perſonam ſenis.* Et Paulus 1. *Tim. 5. v. 17. Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè, qui laborant in verbo, & doctrina.* Huc quadrat etiam illud Pauli ad *Rom. cap. 13. v. 7. Reddite ergo omnibus debitum, cui honorem, honorem.* Ratio eſt; quia dignum & juſtum eſt, ut, quos DEUS majore ætate, dignitate, vel ſpecialibûs donîs honorat, illos, vel DEUM in ipſis, & dona illius, etiam nos honoremus, DEO ſic volente, & beneplacitum deſuper habente; quod

ipſum

ipſum, non verò mundana ſive pſeudo-politica, intentio & finis eſſe debet exercendi virtutem Obſervantiæ. Hanc quo minùs impensè colatis, & in praxi exerceatis, neutiquam terreamini ab aliquibus, qui, neſcio, ſub qua falſa ſpecie humilitatis, ſive contemptoris reſpectûs, gratiæ, & favoris humani, virtutem Obſervantiæ paſſim negligunt, & econtra illos, qui eam exercent, adulatores, ambitioſos, & aucupatores favorum & gratiarum iniquè vocant. Nolite, inquam, ab iis terreri, multò minùs eos imitari; quia tales nequaquam ſunt humiles & veri contemptores humanorum favorum, ſed, utì bene eos appellat doctiſſimus Alvarez *Tom. 2. Lib. 3. part. 2. c. 7. §. 5. Sunt homines ſtulti & ſuperbi*, temerè improbantes, quod ipſa æterna Sapientia ordinavit.

39. Quæritur VII. Qui potiſſimùm in praxi ſint actus virtutis Obſervantiæ, & quinam eidem adverſentur? Reſp. Inter alios obſervantiæ actus eſſe etiam ſequentes.

I. Seniorum & Majorum convenientem æſtimationem habere, eósque ex interna animi reverentia etiam externè honorare.

II. Advenientibus caput inclinare, in ſedendo honoratiorem locum, in ambulando dextram, in loquendo primas concedere.

III. Alia quoque conſueta reverentiæ ſigna pro more patriæ, aut communitatis, in qua vivitur, exhibere.

IV. Illîs loquentibûs tacere.

V. Errantes in diſcurſu non corrigere, minùs confundere, ſed vel diſſimulare, vel excuſare.

40. Econtra virtuti Obſervantiæ adverſantur I. Qui nullam Majorum, & Seniorum æſtimationem internè habent.

II. Qui rarò aut nunquam conſueta externa reverentiæ ſigna eis exhibent.

III. Qui ea exhibent quidem, ſed quaſi coactè, & cum tædio, vel ita inconvenienter & modicè, ut vix advertatur.

IV. Qui ſtultè, & ſuperbè gloriantur, quòd Majores non curent, nec eis reverentiam exhibeant.

V. Qui contra exercentes virtutem Obſervantiæ murmurant,

rant, illósque adulationis, ambitionis, aut falſæ politicæ arguunt.

VI. Qui poſitiva irreverentiæ ſigna Majoribus exhibent.

VII. Qui hos in diſcurſu, vel aliàs audacter corrigunt, confundunt, irrident &c.

## §. II.

## *De Gratitudine.*

41. QUæritur I. Quid, & quotuplex ſit Gratitudo? Reſp. I. Gratitudo eſt Virtus, qua beneficia, ab alio accepta, agnoſcimus, laudamus, & data opportunitate pro viribus compenſare conamur. Patet ex terminis.

42. Reſp. II. Gratitudo generatim duplex eſt: una erga DEUM, altera erga homines: ubi tamen de gratitudine erga DEUM notandum, de illa in ſtrictô ſenſu non verificari ultima definitionis verba: *Et data opportunitate pro viribus compenſare conamur*: tum, quia DEUS, qui nullius eget, noſtra compenſatione non indiget: tum, quia impoſſibile eſt, DEO pro innumeris beneficiis, quæ quotidie recipimus, propriè & condignam compenſationem fieri: tum, quia, quidquid habemus, ab illo habemus, conſequenter quidquid ei pro beneficiis acceptis damus, vel offerimus, propria ipſius dona & bona, pro donis ab eo acceptis, damus, quæ utique compenſatio non eſt.

43. Verificantur tamen præfata verba in ſenſu ſpirituali ac myſtico, eatenus nempe, quatenus eidem offerimus infiniti valoris Miſſæ Sacrificium, ſuô modô infinitè Eucharisticum, ſeu gratiarum actorium: & quatenus in gratiarum actionem debitum eidem præſtamus obſequium, agendô & patiendô, quæ vult, quæ ei placent &c. Quod totum indicatur *Pſalm. 115. v. 12. & ſeqq. Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam &c. Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus.* Ubi per

per calicem partim calix Sanguinis Chriſti, qui in Miſſa offertur; partim calix omnis generis tribulationum, & adverſitatum intelligi poſſunt; ſciebat enim Propheta, DEO acceptiſſimam eſſe gratitudinem illam, qua in gratiarum actionem pro innumeris beneficiis, ab eo acceptis amore illius omnia adverſa libenter & patienter ſuſtinemus, & ſervandô vota ac promiſſa ſanctiſſimam voluntatem ejus adimplemus.

44. Quæritur II. Quæ ſint motiva exercendi gratitudinem erga DEUM? Reſp. Inter alia ſunt etiam ſequentia. I. *Voluntas & ſingulare beneplacitum DEI*, juxta illud *ad Theſſal. 1. cap. 5. ℣. 18. In omnibus gratias agite; hæc eſt enim Voluntas DEI.* Et *ad Coloſs. 3. ℣. 15. Grati eſtote.* ac ibidem ℣. *17. Omne, quodcunque facitis, in verbo, aut in opere, omnia in Nomine Domini JESU Chriſti, gratias agentes DEO, & Patri per ipſum.* Unde S. Chryſoſt. *Hom. 51. in Gen. Nihil tam gratum DEO, ùt anima grata, & gratias agens; nam cùm innumeris beneficiis quotidie omnes nos proſequatur, nil aliud à nobis exigit, quàm habere gratias pro his, quæ nobis facta ſunt &c.*

45. II. *Summa æquitas*, ob continuam multitudinem & magnitudinem gratiarum & beneficiorum, quæ quotidie à DEO recipimus tam communia, quàm ſpecialia; qualia ſunt Beneficia *Creationis*, & quidem ad imaginem DEI, ad æternam beatitudinem. *Continua Conſervationis*, item *Redemptionis* per pretioſiſſimum Sanguinem JESU Chriſti. *Continua Protectionis, & Cuſtodiæ* ab inimicis viſibilibus, & inviſibilibus, aliisq; innumeris malis, quibûs jugiter opprimeremur, niſi DEUS nos cuſtodiret. *Diſpoſitionis & Providentiæ*, qua omnia circa nos ſapientiſſimè, miſericordiſſimè, & ſuaviſſimè diſponit, ordinat, & permittit pro noſtra ſalute. *Miſerationis & Clementiæ*, qua non obſtantibûs innumerîs quaſi & continuîs noſtrîs peccatîs non ceſſat nobis parcere, & pro malis bona continuò reddere. Beneficium *aëris, luminis, ſolis, ac ſtellarum, omniúmque Creaturarum*, & quidquid in eis boni continetur; cùm hæc omnia propter nos homines creaverit, & conſervet juxta illud *Gen. 1. ℣. 26.*

*Faciamus hominem ad imaginem,& ſimilitudinem noſtram, & præſit piſcibus maris, & volatilibus cæli,& beſtiis, univerſaq; terræ &c.* ut proin, quocunque nos vertimus, beneficia Divina erga nos occurrant pene innumera, cauſamque & occaſionem habeamus pia gratitudine gratias agendi DEO identidem.

46. III. *Utilitas*, ſiquidem præter magnum beneplacitum Divinũ,& meritum animæ illam etiã affert utilitatem Gratitudo erga DEUM, quòd beneficia à DEO collata conſervet, atque ad nova & majora præparet,eáque obtineat. Nam,ùt dicit S. Chryſoſt. *Hom. 26. ſuper Matth. Optima beneficiorum cuſtos eſt ipſa memoria beneficiorum, & perpetua gratiarum confeſſio.* Non enim DEUS (ait paulò ante hunc textum) *alicujus noſtri eget, ſed nos omnium, quæ illius ſunt, indigemus: ſiquidem gratiarum actio illi quidem nil omnino addit, nos autem magìs illi familiares facit. Nam* ſunt ejusdem verba *Hom. 2. in Ep. 2. Cor. 1.* ſi, cùm *beneficium aliquod ab hominibus accepimus, atque id celebramus, promptiores eos ad bene de nobis merendum reddimus; multò magìs DEI beneficia prædicantes ad majorem benevolentiam ipſum attrahemus.* Unde Thom. Kem. *L. 2. c. 10. n. 5. Eſto gratus pro minimo, & eris dignus majora accipere.* Et ibidem: *Qui gratiam DEI retinere deſiderat, ſit gratus pro gratia data.*

47. IV. *Exemplum Chriſti*, qui, dum opus aliquod aggredi volebat, priùs oculos in cœlum levans, gratias egit Patri Cœleſti, ùt patet in multiplicatione panis, ſuſcitatione Lazari,& inſtitutione Eychariſtiæ.

48. V. *Exemplum B. V. MARIÆ*, Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum, qui frequenter erant dediti gratiis agendis DEO pro beneficiis ejus.

49. VI. *Turpitudo*, & grande *damnum* ingratitudinis, utpote quæ non tantùm apud DEUM, ſed etiam apud homines abominabile vitium eſt, ipſa etiam natura illam abhorrente, & gratitudinem brutis quoque animalibus dictante. Unde DEUS eam variè punit, & propter ingratitudinem, quæ juxta S. Auguſtinum *in Soliloq. c. 18.* obſtruit fontem Divinæ miſericordiæ ſuper hominem, gratias & beneficia iterum aufert; nam, ùt ait Thom. Kem. *Lib. 2. c. 10.*

*n. 2.*

*n. 2. Non poſſunt in nobis dona gratiæ fluere, quia ingrati ſumus authori.* Hinc ingratitudo à S. Bernardo *Serm 51. in Cant.* vocatur *Ventus urens, ſiccans ſibi fontem pietatis, rorem miſericordiæ, fluenta gratiæ.* Afficit inſuper DEUS ingratos aliis pœnis, quas varias & maximas refert S. Paulus *Rom. 1.* in Romanos à DEO ideo immiſſas; *Quia, cùm cognoviſſent Deum, non ſicut Deū glorificaverunt, aut gratias egerunt. ibidem ỳ. 21.*

50. Quæritur III. Quæ ſit praxis, & qui actus Gratitudinis erga DEUM? Reſp. Inter alios eſſe etiam ſequentes, DEO valde gratos, & nobis meritorios.

I. Gratiarum & Beneficiorum Divinorum ſæpe recordari.

II. Illa debitè æſtimare, magni facere, & pro ipſis jugiter gratias agere.

III. DEUM tanquam infinitum, & continuò beneficentiſſimum Benefactorem laudare, ipſíque ſoli de cunctis gloriam dare.

IV. Aſſueſcere, ut etiam pro minimis beneficiis, & rebus per gratiam DEI à nobis bene geſtis, nec non ob mala & pericula, à quibus ſumus liberati, DEO, breviter ſaltem agamus gratias per illa aurea verba: *DEO gratias: DEO gratias.* Quæ verba B. V. MARIA ferè ſemper in ore habuit, & primi Chriſtiani frequentiſſime proferebant, ita ut etiam (prout fertur) locò ſalutationis adhiberent verba: *DEO gratias.* Ex quo factum, quòd teſte S. Auguſtino, Chriſtiani ab aliis non Chriſtianis per irriſionem vocati fuerint: *DEO gratias.*

V. Non tantùm pro ſpecialibus, ſed etiam pro communibus DEI beneficiis, puta Creationis, Conſervationis, Redemptionis, Vocationis, Protectionis & Cuſtodiæ &c. DEO quotidie debitas referre gratiarum actiones.

VI. In aſpectu, uſu, & fruitione creaturarum, & utilitatis earum gratias agere DEO, utpote qui eas propter nos creavit, variíſque virtutibûs pro commodo noſtro ditavit.

VII. Etiam pro cunctis adverſitatibus, tribulationibus, perſecutionibus, humiliationibꝰ, morbis, & doloribus Deo ex corde gratias agere, quia præfatæ & quævis aliæ adverſitates revera DEI maxima beneficia ſunt;

præſertim quia etiã occaſiones & materia ſunt, amorem erga DEUM ipſo opere exhibendi, & varias DEO gratiſſimas virtutes, veluti patientiæ, humilitatis, reſignationis &c. exercendi, DEOque ſummopere placendi. Hinc, ùt dicitur, DEUS S. Thereſiæ revelavit, unam gratiarum actionem pro adverſitatibus à DEO immiſſis, vel permiſſis, ſibi magìs eſſe acceptam, quàm mille gratiarum actiones pro aliis beneficiis. Unde dicitur *Pſalm. 89. v. 15. Lætati ſumus pro diebus, quibûs nos humiliáſti, annîs, quibûs vidimus mala.*

51. Quæritur IV. Quæ ſint motiva exercendi Gratitudinem erga homines? Reſp. In aliquo ſenſu eſſe eadem, quæ ſunt erga DEUM, ſupra *à n. 44.* relata; ſiquidem I. Etiam *Voluntas Divina* eſt, ut erga homines quoque, tanquam inſtrumenta Divina, per quæ nobis beneficia obvenerunt, grati ſimus. II. Etiam *æquum* eſt, ut erga homines, à quibus bona accepimus, gratos nos exhibeamus. III. *Utile* quoque eſt; quia etiam homines per gratitudinem accipientium ad alia rurſus, imò ad majora excitantur, uti *n. 46.* citatus S. Chryſoſtomus loquitur. IV. *Exemplum* Chriſti, B. V. MARIÆ, & omnium Sanctorum, qui omnes, etiam erga homines benefactores, magnam ſemper exhibuêre gratitudinem. V. *Turpitudo ingratitudinis*, utpote quæ non tantùm erga DEUM, ſed etiam erga homines coram DEO, & hominibus turpis eſt.

52. Quæritur V. Quæ praxis, & qui ſint actus gratitudinis erga homines? Reſp. Inter alios eſſe ſequentes.

I. Beneficia accepta non negare, nec diſſimulare, ſed agnoſcere, & gratâ memoriâ retinere.

II. Beneficia accepta debitè æſtimare, & pro eis gratias agere.

III. Beneficium & Benefactorem laudare, & coram aliis, quid in nos boni contulerit, data occaſione opportuna publicare.

IV. Benefactorem revereri, & amare.

V. Beneficium mutua, vel, ubi fieri poteſt, majori beneficentia compenſare.

53. Ex quibus facilè colligendi

gendi ſunt actus ingratitudinis oppoſiti, videlicet

I. Beneficium acceptum negare, non agnoſcere, diſſimulare, vel illius ſtatim oblivisci.

II. Beneficium acceptum parùm vel nihili æſtimare, & gratias pro eo non agere.

III. Erubeſcere fateri, vel manifeſtare coram aliis, quæ & qualia beneficia à Benefactore ſibi collata ſint.

IV. Beneficium acceptum habita opportunitate, & occaſione non compenſare.

V. Benefactorem nullo reverentiæ, amoris, & gratitudinis ſigno reſpicere.

VI. Quod peſſimum, Benefactorem declinare, averſari, diffamare, perſequi, vel aliàs mala pro bonis reddere.

## §. III.

## *De Veritate, & Simplicitate.*

54. Quæritur I. Quid ſit Veritas? Reſp. Veritas eſt virtus, quâ quamlibet rem, prout in ſe eſſe internè credimus, ſcimus, vel putamus, exteriùs manifeſtamus verbìs, vel ſignìs. Patet definitio ex terminis, indéque colligitur, Veritatem principaliter in hoc conſiſtere, ut internæ noſtræ menti conformiter loquamur, ſcribamus &c. nunquam contra mentem agendô.

55. Quæritur II. Quæ ſint motiva amplectendi, & exercendi virtutem Veritatis? Reſp. Inter alia aſſignantur ſequentia: Et quidem *Primum* eſt *Voluntas DEI*, & ſingulare beneplacitum illius; cùm Veritas ſit virtus DEO gratiſſima, adeò, ut ipſemet *Veritas* appellari, & *DEUS Veritatis* dici, honorari, & laudari velit per veritatem, ipſemet in nobis, & per omnia veritatem ſervans, eámque cuſtodiens, & præmians: uti paſſim ex obviis locis S. Scripturæ patet; Chriſtus namque de ſe ait *Joan. 14. ℣. 6. Ego ſum Via, & Veritas, & Vita.* & David, cum ſingulariter laudare vellet Deum, à ve-

à veritate ipſum laudavit: uti *Pſalm. 118. ℣. 160. Principium Verborum tuorum Veritas. & Pſalm. 99. ℣. 5. Uſque in generationem & generationem Veritas ejus:* ſiquidem *Veritas Domini manet in æternum. Pſalm. 116. ℣. 2.*

56. Hinc, ſicut ipſe DEUS Veritatis eſt, eámque ubique obſervat, ita eandem etiam in aliis diligit, & ab illis obſervari deſiderat, ſic enim Pſalmiſta teſtatur: *Veritatem diligit DEUS. Pſalm. 83. ℣. 12.* adeò quidem, ut pro Judicibus, & Superioribus, tanquam locum ſuum tenentibus, non niſi veros & ſinceros eligi velit Spiritus Sanctus *Exod. 18. ℣. 21.* ibi: *Provide de omni plebe viros timentes DEUM, in quibus ſit veritas.*

57. *Secundum* motivum eſt magna *ſecuritas*, & ſancta *libertas*, quæ in veritate latet, & ex ea ſequitur. Enimvero, qui non niſi veritatem loquitur, ſemper ſecurus eſt, nunquam timere habet, ubique comparere, & ſtare audet, nec timet, nec anxius, nec ſolicitus eſt, quid, aut quibus cum circumſtantiis loquatur, ſed prout rem in ſe eſſe credit, ſcit, aut putat, liberè pronuntiat, etiam in caſu, quo veritas odium ſibi, & perſecutionem parere poſſe, prudenter prævidet; quia in protectione & providentia Judicis DEI firmiter confidit, & ſperat, fore, quòd omniſcius & ter optimus DEUS, qui reddit unicuique juxta opera ſua, cuncta bene diſpoſiturus, atque etiam ex malis & adverſis, quæ forſan propter veritatem pati contingat, longè majus bonum, præſertim animæ, ſuo tempore ſit eliciturus. Quod meritò conſiderans Vir ſecundùm cor DEI, ne unquam vel in minimo à veritate declinaret, ardenter rogavit Dominum: *Ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque; quia in judiciis tuis ſuperſperavi. Pſalm. 118. ℣. 43.* Ubi tamen notandum, quòd, ſicut in aliis virtutibus, ita etiam in veritate dicenda, diſcretio & prudentia adhiberi debeat, ita, ut, etſi nunquam contra veritatem loqui, vel mentiri liceat, tamen etiam non omnia, quæ vera ſunt, edicere expediat, ſed ea, quorum prolatio nil prodeſt, quin magis nocet, reticere, ea verò, quæ hìc & nunc, ſeu in his circumſtantiis nil proſunt,

ad

ad magis conveniens tempus reſervare oporteat.

59. *Tertium* motivum eſt magnum *meritum*, & *præmium* apud DEUM. Cùm enim infinita bonitas Divina eò magis actibus, & operibus noſtris, meritum & præmia tribuat, quò magis illa coram oculis DEI ſunt accepta, & Divino beneplacito conformia, veritas autem juxta paulò ante dicta acceptiſſima DEO ſit, clarè patet, eam non niſi magnum ſequi meritum, & præmium. Hinc Ezechias, juxta effatum Divinum jam moriturus, DEUM placandi, & indictam ſibi mortem evadendi, fortius motivum, quàm eſt veritas, haud ſciens, cum lachrymis ita DEUM rogavit: *Obſecro Domine, memento, quæſo, quomodo ambulaverim coram Te in veritate. 4. Reg. 20. ℣. 3.* Et David, dum enumerat eos, qui magis DEO accepti ad tabernaculum Divinum, tanquam præmium æternum ſecurè pervenient, etiam veraces, & ſinceros adducit *Pſalm. 14. v. 1. & 3.* dicens: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Qui loquitur veritatem in corde ſuo, qui non egit dolum in lingua ſua.*

60. *Quartum* motivum eſt *utilitas* temporalis, in ſpiritualem denuo redundans; veritatis enim amantes, ac in verbis veraces & ſinceri non tantùm apud DEUM, ſed, DEO cooperante, cordáque hominum dirigente, etiam apud homines grati, & accepti ſunt, inſuper & digni habentur, quibus officia, negotia, & dignitates conferantur: quamvis enim hæc, in quantum ſola temporalia reſpiciunt, plùs ſpernere, & fugere expediat; attamen in tantum utilitatem conferunt, in quantum hominem, magis habilem reddunt ad majora & utiliora pro DEI gloria, ſalute animarum, & bono communi, tam ſpirituali, quàm temporali præſtanda.

61. *Quintum* motivum eſt *turpitudo*, malitia, & damnum vitii oppoſiti, mendacii videlicet & doli, de quibus §. *mox ſequente.*

62. Quæritur III. Quæ praxis, & quinam ſint actus, quibûs exercetur virtus Veritatis? Reſp. Inter alios eſſe ſequentes.

I. Semper & ubique, quando, & quomodo oportet, rem edi-

edicere, ſcribere, vel aliîs ſignis manifeſtare, prout in ſe eſſe ſcimus, credimus, vel putamus.

II. Res, earúmque circumſtantias non augere, vel minuere, nec eis aliquid addere, vel demere, ſed prout ſunt, ſimpliciter enarrare.

III. Incerta vel dubia, vel quorum notitia non ampliùs bene memoriæ occurrit, pro certis non dicere, ſed addere modum, quo res in mente noſtra eſt, v. g. *quantum ſcio, quantum recordor; puto, non tamen ſcio; erit probabiliter, dubito nihilominus &c.*

IV. Quæ ex auditu, vel lectione habemus, non ex proprio ſenſu narrare, ſed addere: *Sic audio; ſic hic, vel ille narravit; ſic legi.*

V. Quando unam eandémque rem ſæpius narramus, & non ampliùs bene recordamur verborum formalium & circumſtantiarum, quibûs olim narravimus, abſtrahere ab allegatione formalium, & rem in ſubſtantia narrare, additâ etiam clauſulâ defenſivâ veritatis, ubi & quando oportet v. g. *quantùm adhuc recordor, quantùm ſcio &c.*

VI. Nunquam ob ſpem lucri, aut metum damni proprii, aut ob alterius favorem palliare, & celare veritatem, ſi exigente juſtitia, vel alia virtute illam dicere tenemur.

VII. Etiam ex metu, vel vano reſpectu Principum non omittere, veritatem edicere, ubi eam dicere tenemur. Nam *quisquis metu cujuslibet poteſtatis veritatem occultat, iram DEI ſuper ſe provocat, quia magìs timet hominem, quàm DEUM.* Dicitur ex S. Auguſtino *c. Quisquis. 11. q. 3.*

VIII. Quando veritatem dicere oportet, quæ alteri odioſa, vel minùs grata prævidetur, uti verbîs, & modô honeſtîs, civilibûs, & humanîs; ſic enim prolata, vel non, vel minùs nocebit, & ubique prævalebit juxta illud *3. Eſdræ. cap. 4. Magna eſt veritas, & prævalet.*

63. Quæritur IV. Quid ſit Simplicitas, & quæ motiva eam amplectendi, & exercendi? Ante Reſponſionem nota, Simplicitatem hic non ſumi pro defectu ſagacitatis, ſcientiæ, vel prudentiæ, aut pro hebitudine, prout vulgò accipitur, ſed pro vera ſinceritate: unde

64. Reſp. I. Simplicitas ſeu Since-

Sinceritas eſt virtus, qua quis abſque omni dolo, fraude, ſimulatione, duplicitate, captione, adulatione, hypocriſi &c. verbîs & factîs talem exteriùs ſincerè & ingenuè ſeſe exhibet, qualis interiùs eſt. Definitio patet ex terminis.

65. Reſp. II. Inter plura alia motiva Simplicitatem ſeu Sinceritatem exercendi communiter cenſentur ſequentia. *Primum* eſt *Divinum beneplacitum*; quia nempe DEO ſingulariter accepta eſt teſte Davide *1. Paralip. 29. ℣. 17.* ubi ait: *Scio Deus meus, quòd probes corda, & ſimplicitatem diligas; unde & ego in ſimplicitate cordis mei lætus obtuli univerſa.* Unde etiam verè ſimplices præ aliis ad Divinam ſuam converſationem admittit, juxta illud *Prov. 3. ℣. 32. Cum ſimplicibus ſermocinatio ejus*, ita, ut juxta S. Gregorium, de fidei, aliiſque myſteriis Divinis tales copioſiùs illuminet, & alia ſpecialia lumina ſuperna, gratias ac inſpirationes tribuat, ac eorundem affectus, deſideria, & petitiones benignè reſpiciat, atque exaudiat. Hinc monet Spiritus Sanctus *Sap. 1. ℣. 1. Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum.*

66. *Secundum* eſt magna *ſecuritas*, ſanctáque *libertas*, & fiducia, quæ in ſimplicitate latet, & ex illa ſequitur, eo ferme modo, quo paulò ante de Veritate dictum eſt. Nam juxta effatum Spiritus Sancti *Prov. 10. ℣. 9. Qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter*; unde S. Paulus enarrans, qualiter Apoſtoli ſinè cura, quid homines de ipſis dicant, ſimpliciter ac ſincerè converſati fuerint, & in hoc ſuam gloriam & conſolationem poſuerint, dicit *2. Cor. 1. ℣. 12. Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ, quòd in ſimplicitate cordis, & ſinceritate DEI converſati ſumus in hoc mundo.*

67. *Tertium* motivum eſt magna *utilitas*; unde *Prov. 28. ℣. 18.* dicitur: *Qui ambulat ſimpliciter ſalvus erit.* Patet etiam utilitas ex eo, quòd ſimplices non minùs, ac veraces, & ſinceri, coram DEO, & coram hominibus grati & accepti ſint, ab eiſque æſtimentur. Et profectò quis magis æſtimetur, & ametur, quàm talis, de quo certò conſtat, quòd ſinè ulla fraude, fuco, & dolo, ſinè ſimulatione, dupli-

duplicitate &c. ſimpliciter, verè, & ſincerè ambulans, ſemper & ubique inveniatur?

68. *Quartum* motivum eſt *turpitudo*, malitia, & damnum vitii oppoſiti, doli videlicet, & fraudis; ſicut enim ſimplicitas, & ſinceritas coram DEO, & hominibus amabilis, grata, & accepta eſt, ſpiritualiter & temporaliter fructificat, ita fraus & dolus abominabilis, odioſa, & damnoſa ubique exiſtit, prout §. *ſeq.* dicetur.

69. Quæritur V. Quæ ſit praxis, & qui actus Simplicitatis? Reſp. Inter alios eſſe ſequentes.

I. Tales nos exhibere verbis & factis, quales revera ſumus, nec virtutem aliquam, aut perfectionem, vel ſanctitatem, quam non habemus, ſimulare.

II. Neminem unquam decipere, nec captioſè, vel ita agere, & loqui cum aliquo, ut inducatur, vel capiatur in verbis.

III. De quovis bene ſentire, & facta ejus bene interpretari; ac inſuper, ſicut exteriùs profitemur conſolationem, ſi aliis cuncta bene & proſperè favent, ita eadem illis etiam deſiderare internè in animo.

IV. Superflua, exceſſiva, vel affectata, & ex corde non procedentia verba nemini exhibere.

V. Magiſtris & Directoribus conſcientiæ, cuncta candidè & ſincerè, ut bene ab eis dirigamur, ſinè ullo fuco aperire.

## §. IV.

### *De Vitiis Veritati & Simplicitati oppoſitis; Mendacio videlicet & Dolo.*

70. QUæritur I. Quid ſit Mendacium? Ante Reſponſionem notandum, Mendacium dupliciter ſumi poſſe, vel pro ipſo actu mendacii, ſeu actuali mendacio, vel pro habitu & conſuetudine ex multiplicatis mendaciis contracto, ad eadem frequenter iteranda facilitante, & inclinante, qui habitus propriè vitium mendacii, & virum mendacem

dacem conſtituit: hic tamen potiſſimùm de mendacio actuali erit quæſtio. Jam Reſp. Mendacium actuale eſt locutio contra mentem, dum nempe exteriùs aliter loquimur, quàm internè ſcimus, credimus, vel ſentimus. Porro per locutionem hic non tantùm intelligitur ea, qua verbis, ſed etiam illa, qua literis vel ſignis aliis mentem manifeſtamus; hinc mendacium nedum ore, ſed & opere committi poteſt.

71. Quæritur II. Quæ ſint rationes & motiva averſandi, vitandi, & fugiendi mendacium? Reſp. Eſſe tot & tanta, quòd integer tractatus ex iis conſcribi poſſet. Inter alia movere poſſunt ſequentia.

72. *Primum*; quia mendacium (& multò magis habitus, ſeu conſuetudo mentiendi) coram DEO ſummè abominabile eſt juxta effatum Spiritûs Sancti *Prov. 12. ℣. 22. Abominatio eſt Domino labia mendacia.* Ita quidem, ut inter *ſex, quæ odit Dominus Prov. 6. ℣. 17. linguam mendacem* ponat Spiritus Sanctus; quantùm enim veritatem diligit, tantùm econtra mendacium averſatur, & odiô habet.

73. *Secundum* motivum eſt; quia Mendacium ſemper peccatum, & ita intrinſecè malum eſt, ut nunquam, & ex nulla cauſa, etiam ad ſalvandam propriam, vel alienam vitam licitè fieri poſſit, utpote ſemper contra legem Divinam & naturalem militans; cùm enim ex una parte mentem, & cogitationes noſtras internas invicem videre non poſſimus, ex altera verò parte earum manifeſtatio pro humano commercio abſolutè neceſſaria ſit, ter optimus & ſapientiſſimus DEUS dedit naturæ humanæ vocem & linguam, aliáque ſigna externa ad hunc finem, ut iis cogitationes & conceptus noſtros internos invicem verè & ſincerè communicare, & neceſſarium commercium habere poſſimus: quare illi, qui mentiuntur, voce & ſignis contra finem præfatum abutuntur, ac peccant. Unde

74. *Tertium* motivum eſt, & cauſa fugiendi mendacium, quia variè nocet, & præjudicat commercio humano. Adducta digna ſunt, quæ ad propoſitum ſcribit noſter S. Bernardinus Senenſ. *Tom. 1. Serm. 31. art. 2. cap.*

*2. cap. 7.* „Conſtat (inquit) „quod tota communicatio hominum inſtrumentaliter conſiſtit in actu ſignificationis; nullus enim poteſt alteri communicare aliquid ſui cordis, niſi „per aliquod intermedium ſignum: in quibus ſignis vox „obtinet principatum; ergo „corruptio ſignificationis, quæ „ex mendaci lingua procedit, „eſt corruptio totius communicationis humanæ. Unde videmus ex hoc ſequi, quòd ex „multitudine mendaciorum & „hominum, qui ſunt mendaces, nullus quaſi alteri credit; „ſinè mutua autem credulitate „nulla eſt fidei ſocietas, nulla „in aliquo fides, nulla ſpes & „confidentia firma, nulla amicitia vera, nulla pietas, nullum fœdus, vel pactum, nulla concordia, nulla pax, nulla denique in aliquo bono firmitas eſſe poteſt. Ergo mendacium cauſa eſt innumerabilium ſcelerum & malorum. Unde pergit idem Sanctus *Tom. 4. Serm. 16. art. 3. cap. 4. in Apoſtrophe.* „O Mendacium perniciosum & nequam! tu mutuam inter homines credulitatem extinguis &c. Tu mater omnium fraudum, tu nutrix omnium duplicitatum, tu „fomentum omnium detractionum, tu cauſa omnium proditionum, omnium falſorum teſtimoniorum, omnium perjuriorum &c. O maledictum „mendacium, per te nulla eſt „fida ſocietas, nulla in aliquo „fides, nulla ſpes, vel confidentia firma &c.

75. *Quartum* motivum eſt; quia mendacium ipſis mendacibus ſpiritualiter & temporaliter nocet. *Spiritualiter* quidem, cùm juxta dicta quodvis mendacium ſemper peccatum ſit. Et quamvìs mendacium *jocoſum*, quod ex ſolo joco ad exhilarandum alterum ſinè illius præjudicio & damno fit, ſicut & mendacium *officioſum*, quod pariter ſinè ullius præjudicio, ad propriam vel alterius utilitatem, vel defenſionem committitur, ordinariè non niſi peccatum veniale ſit, tamen peccatum *pernicioſum*, id eſt, quod cum directo aut indirecto præjudicio vel comunitatis, aut alicujus in particulari fit, peccatum mortale (niſi parvitas materiæ excuſet) coram DEO tam abominabile eſt, ut inter graviſſima peccata

in

in Sacra Scriptura expreſsè ponatur. *Apoc. 21. ℣. 8. Incredulis & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in ſtagno, ardenti igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda.* Cui conſonat illud *Sap. 1. ℣. 11. Os, quod mentitur, occidit animam.*

78. *Temporaliter* verò nocet in fama & fortuna; quia mendaces ubique vilipenduntur, flocci habentur, & ad munera inhabiles reputantur. Inſuper illud dolenter pati debent, quòd eis non credatur, etiamſi verum dicant, quovis dubitante, an verum ſit dictum illius, qui aliàs mentiri aſſolet. *Qui delectatur mendaciis* (ait S. Ephrem. *Tom. 1. de Virt. & Vitiis*) *hic in verbis ſuis omnem perdit authoritatem: odibilis enim DEO pariter & hominibus redditur &c. nullum eſt hoc majus animi vulnus, nullum eo dedecus gravius; homo enim mendax ab omnibus rejicitur, & ab omnibus irridetur.* Hinc apud ipſos etiam Ethnicos ſummô odiô habebantur mendaces, adeò, ut quovis munere & officio indigni haberentur, & variîs ignominiîs, quin etiam mortis pœnâ plecterentur.

79. *Quintum* motivum eſt; quia mendaces ſunt filii diaboli, qui propriè eſt mendacii pater, teſte S. Ambroſio *Serm. de Abraham. rel. c. cavete. 22. q. 5.* ita exhortante: *Cavete, Fratres, mendacium; quia omnes, qui amant mendacium, filii ſunt diaboli*: cujus etiam figuram & effigiem circumferunt, uti advertit S. Thom. Opuſc. de erudit. Principum: *Qui loquitur mendacium* (ait) *diaboli figuram gerit, & imaginem.* Hinc, dum aliquando interrogatio fiet: *Cujus eſt hæc imago & ſuperſcriptio, ac reſponſum fuerit, diaboli; dicetur ſtatim: reddite ergo, quæ ſunt diaboli, diabolo.*

80. Ex quibus omnibus palàm eſt, quantâ quis curâ fugere habeat mendacium, auxeſes, & exaggerationes in narrationibus rem augendô, vel minuendô, aut circumſtantias falſas apponendô ex jactantia, inordinato affectu, aut garrulitate &c. Ad quod quemvis veſtrûm meritò Status Religioſus animet; ſi enim in quovis etiam ſæculari, mendacium reputatur adeò turpe & abominabile vitium, turpiſſimum ſa-

nè & magis abominabile erit in Religioſo, in quo mendacium pro paradoxo habendum eſt. Prout habuit mox citatus D. Thomas in noto illo itinere, quod refert Engelgrave *in Luce Evang. Dom. Paſs.* §. *1.* cùm enim ſub via Socius Religioſus jocô diceret: en boves volantes; jámque ſuſpexiſſet Thomas, riſit Socius Doctoris ſimplicem credulitatem. At Thomas ſeverô ſupercil ô Socium coarguit, dicens: *Faciliùs, ô Frater credendum, boves volare, quàm Religioſum mentiri.*

81. Quæritur III. Quid ſit Dolus, & quinam eum committant? Ante Reſponſionem notandum, non agi hìc de dolo, & fraude, quæ committitur in contractibus & commerciis humanis contra juſtitiam commutativam (in hac enim acceptatione de dolo agitur ex profeſſo in Theologia) ſed de dolo, qui committitur in converſatione humana ad decipiendum proximum. In quo ſenſu Reſp. I. Dolus eſt calliditas, fallacia, & machinatio, quæ ad circumveniendum, fallendum, & decipiendum proximum, verbis, ſignis, vel factis fieri ſolet. Deſcriptio patet ex terminis. Ex ea autem

82. Reſp. II. Dolus non tantùm verbîs, ſed & ſignîs, literîs, nutibûs, ſimulatîs ceremoniis, & factîs doloſa mente commiſsîs committitur. Reſponſio declaratur inductione: nam

I. Dolum committit, qui alicui ſuum amorem, fidelitatem, ſinceritatem, & amicitiam, neſcio quibûs verbîs expreſſivîs conteſtatur, animô autem inimicus ejus, & adverſarius eſt.

II. Dolum committit, qui aliquem, vel ejus facta, dotes talenta, qualitates &c. extollit, laudat, approbat; mente autem, & coram aliis contemnit, vilipendit, vituperat, & malè interpretatur.

III. Dolum committit, qui alicujus ſecreta expiſcatur fictâ amicitiâ & ſinceritate, ad hoc, ut ei nocere valeat, eadem aliis propalandô.

IV. Dolum committit, qui coram alio amici ſui inimico, ſe pariter inimicum & adverſarium ſimulat, ac contra eum murmurat, cúmque contemnit, ad hoc, ut, quid alter dicat, & obloquatur, iterum referre valeat amico ſuo.

V. Do-

V. Dolum committit, qui alicui in faciem auxilium & conſilium pro obtinendo e. g. munere, beneficio &c. præſtandum promittit, at in ſecreto illum ab eodem impedire, directè vel indirectè nititur.

VI. Dolum committit, qui ſub ſecreto quid audit, ſecretúmque aſſecurat, & tamen audita aliis, præſertim adverſariis, ut illis placeat, revelat.

VII. Dolum committit, qui diſcurſum & interrogationes ita, & illo fine inſtituit, ut proximum ſincerè reſpondentem in ſermone capiat, qui diſcurſus etiam *captioſi* dicuntur. Hi nimirum agunt Phariſæorum more, qui *Matth. 22. ℣. 15.* Chriſtum interrogârunt, *ut caperent eum in ſermone.*

VIII. Dolum committit, qui cuivis placere volens, cujusvis opinionem fictè approbat, cùm tamen internè, & coram aliis reprobet.

IX. Dolum committunt, qui, neſcio quibûs exceſſivis & fictis ceremoniis ac verbis ſuam erga alterum obſequioſitatem conteſtantur, dum tamen in hujus abſentia contra illum contemptim murmurant, eúmque vilipendunt. His ſolemniter adnumerandi ſunt omnes hypocritæ.

83. Quæritur IV. Quæ ſint rationes & motiva averſandi, & evitandi omnem dolum, & fallaciam erga proximum ſuum? Reſp. Inter alia fugam hujus vitii ſuadere ſequentia.

84. *Primum*; quia doloſi Deo abominabiles ſunt, & ab eo maledicti, juxta illud *Pſalm. 5. ℣. 7. Virum doloſum abominabitur Dominus.* Et *Malach. 1. ℣. 14. Maledictus doloſus.* Nec mirum; quia DEUS, qui Veritas eſt, & veritatem diligit, ac benedicit, neceſſariò dolum, tanquam vitium veritati etiam & ſinceritati contrarium abominatur, & maledicit.

85. *Secundum* motivum eſt; quia doloſi & fallaces, plerumque ſibi ipſis plùs nocent, quàm proſunt; permittente enim, & diſponente DEO doli eorum ſeriùs aut citiùs innoteſcunt, ipſique confunduntur, atque à DEO & hominibus ſpernuntur: hinc Pſalmiſta *Quoniam DEUS diſſipavit oſſa eorum, qui hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam DEUS ſprevit eos. Pſal. 52. ℣. 6.* Inde etiam turpiter erubeſcere debent

debent juxta illud *Pſalm. 30. v. 19. Muta fiant labia doloſa*, ita, ut ampliùs ſe defendere non valeant; nam, poſtquam *labia doloſa in corde & corde locuti ſunt. Pſal. 11. v. 3.* illico ſequitur: *Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa.* ibidem *v. 4.*

86. *Tertium* motivum eſt, quòd doloſi non tantùm coram DEO, ſed etiam coram hominibus abominabiles & odioſi exiſtant; enimverodoloſus homo ubique, & ab omnibus odiô habetur, ita, ut quivis ejus converſationem paſſim declinet, & fugiat, utpote ſemper inſecurus, quò doloſus ſuîs verbîs tendat, an non dolosè decipiat &c. ut proin quivis cum David *Pſalm. 42. v. 1.* DEUM meritò roget: *Ab homine doloſo erue me.*

87. *Quartum*; quia doloſos ordinariè diu vivere non permittit DEUS, ſed vitæ curſum, aliàs à naturæ authore conceſſum, notabiliter abbreviat juxta illud *Pſalm. 54. v. 24. Doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* prout etiam ex pluribus hiſtoriis conſtat, quòd DEUS doloſorum vitam abbreviârit, vitæque annos amaritudine & maledictione repleverit. Verbô: *Filio doloſo nihil erit boni. Prov. 14. v. 15.*

88. *Quintum* motivum eſt; quòd econtra ii, qui dolos fugiendô, rectè & ſincerè agunt, & loquuntur, longiori, eâque quietâ, & benedictione, & miſericordiâ DEI repletâ fruantur vitâ; provocans enim Spiritus Sanctus ad hujusmodi vitam ait *Pſalm. 33. v. 13. & 14. Quis eſt homo, qui vult vitam, diligit dies videre bonos: Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Enimvero, qui non egit, vel *juravit in dolo cum proximo ſuo, hic accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à DEO ſalutari ſuo. Pſalm. 23. v. 4.* Inſuper talis bonitatem Divinam ſingulariter experitur, quod conſiderandô Regius Pſaltes admirans exclamat: *Quàm bonus Iſrael Deus his, qui recto ſunt corde. Pſalm. 72. v. 1.*

§. V.

## §. V.

## *De Amicitia, & Affabilitate.*

89. QUæritur I. Quid, & quàm præſtans ſit Virtus Amicitiæ? Reſp. I. Eſt habitus mutuæ benevolentiæ, in virtute & honeſtate fundatæ, communicationem bonorum ſecum trahentis. Dicitur *Habitus* locò generis, in quo cum cæteris virtutibus convenit. Additur *mutua benevolentia*; qua ſcilicet duo vel plures ſibi invicem ex corde bene volunt, ſeu omne verum bonum exoptant, &, ubi occaſio datur, reipſa præſtare, & malum à proximo, ſive amico avertere ſatagunt.

90. Dicitur in deſcriptione ulteriùs: *in virtute & honeſtate fundata*, id eſt, inter virtute præditos, & propter virtutem, & honeſtatem; utpote in qua vera, & virtuoſa benevolentia fundatur, quæ, ſi vel inter malos, vel ex malo fine, aut certè non ex ſupernaturali, ſed purè ex naturali inclinatione & affectu, aut ex mero indifferenti fine habetur, virtus non eſt, ſed ordinariè periculoſum vitium, plures ſecum trahens effectus, ùt infra patebit. Talis amicitia erat inter Pilatum, & Herodem, qui priùs erant inimici in ordine ad perdendum Chriſtum Dominum. Tales plures ſunt hodie amici, qui, quamvìs verâ amicitiâ careant, tamen ad malum, vel non niſi proprium commodum reſpicientem finem, mutuò, quaſi amici, correſpondent, verbo & opere coadjuvant, & ſibi invicem bene volunt.

91. Ex defectu conditionis hujus, nimirum *in virtute fundata*, à virtute Amicitiæ etiam excluditur amicitia illa, quæ non niſi ex conjunctione ſanguinis, cohabitationis domeſticæ, vel identitate patriæ oritur, utpote quæ nil ſupernaturale, vel virtutis, ſed naturale duntaxat quid continet.

92. Dicitur tandem in deſcriptione Amicitiæ: *communicationem bonorum ſecum trahentis*; quia virtus amicitiæ non ſolùm in

in affectu mutuæ benevolentiæ conſiſtit, ſed effectum ſecum trahit per diſcretam & prudentem communicationem bonorum, non ſupernaturalium duntaxat, ſed, ex fine ſupernaturali, etiam naturalium & temporalium, ita, ut verus, in virtute fundatus amicus, non tantùm bona animæ, ſed etiam corporis, famæ, & fortunæ amico ſuo ex corde exoptet, pro poſſibili procuret, & communicet, idque conſtanter & fideliter, quovis, etiam adverſitatis tempore.

93. Reſp. II. Vera Amicitia, in virtute, & honeſtate fundata, eſt virtus ſatis præſtans, utpote DEO valde grata, amicis meritoria, & pro utroque homine multùm utilis, & conſolatoria. Ratio eſt; quia multùm participat de charitate proximi, quæ charitas DEO ſemper gratiſſima, ac meritoria eſt, uti ſuô locô magis dicetur, & ex variis S. Scripturæ locis patet; unde & Chriſtus virtutem amicitiæ verbô & exemplô docuit; *Vos autem* (ait ad Apoſtolos *Joan. 15. ℣. 15.*) *dixi amicos, quia omnia, quæcunque audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Apoſtoli exemplum Chriſti ſecuti pariter ſuos habuêre amicos, uti S. Paulus chariſſimum Timotheum, & Joannes *Epiſt. 3. ℣. 14.* ad Gajum ſcribens ait: *Salutant te amici: ſaluta amicos nominatim.*

94. Quanta autem conſolatio & utilitas pro utroque homine ex vera amicitia ſequatur, audite Spiritum Sanctum *Eccli. 6. v. 14. & ſeqq. Amicus fidelis, protectio fortis, qui autem invenit illum, invenit theſaurum. Amico fideli nulla eſt comparatio, & non eſt digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis; & qui metuunt Dominum, invenient illum.* Hinc & *eodem c. 25. v. 12.* meritò dicitur: *Beatus, qui invenit amicum verum.* Nec mirum; quia ab amico fideli in dubio habemus fidele conſilium, in afflictione refrigerium, in mœſtitia ſolatium, in ſpirituali adjutorium; ſi erramus, vel periclitamur, ipſe ſincerè monet, blandè corrigit, charitativè reducit, in proſperis recto corde congratulatur, & congaudet. Pulchrè ad propoſitum loquitur S. Ambroſius *L. 3. Offic. c. 16. Solatium* (inquit) *vitæ hujus eſt, ut habeas,*

*habeas, cui pectus aperias tuum, cum quo arcana participes, cui committas ſecretum pectoris, ut colloces tibi fidelem virum, qui in proſperis gratuletur tibi, in triſtibus compatiatur, in perſecutionibus adhortetur.*

95. Quæritur II. Quæ ſit praxis, & qui actus veræ Amicitiæ? Reſp. Inter alios eſſe ſequentes.

I. Amicos virtute præditos, ſibi eligere, ex quorum amica converſatione fructum ſpiritualem capiamus; inter malos enim, vel virtute deſtitutos vera amicitiæ virtus non invenitur.

II. Amicum præcipuè propter virtutem, non propter quæſtum, nec propter commoditatem, vel voluptatem, & conſolationem naturalem, ex amica converſatione promanantem, diligere; nam, uti bene ſcribit S. Hieron. *Epiſt. 103. ad Paulinum*: *Vera illa neceſſitudo* (amicitia) *eſt, & Chriſti glutinô copulata, quam non utilitas rei familiaris, non præſentia tantùm corporum, non ſubdola & palpans adulatio, ſed DEI timor, & Divinarum Scripturarum ſtudia conciliant.*

III. Ab amico nil unquam turpe, nil injuſtum, nil minùs honeſtum petere, vel propter illum facere, aut permittere, ſed ſola honeſta, ſancta, vel licitè utilia, & convenientia.

IV. In converſatione, etiam cum amico, civilitatem & modeſtiam Religioſam ſervare: econtra omnem levitatem, diſſolutionem, ſcurrilitatem, omnéque indecorum vitare.

V. Amicum, auxiliô indigentem, pro viribus fideliter juvare, ſicque veram amicitiam non tantùm affectu, ſed etiam effectu comprobare.

VI. Amici abſentis famam, honorem, & æſtimationem, aliáque illius bona, ubi, & quando opus eſt, tueri, ita tamen, ut regulæ veritatis, & prudentiæ non excedantur.

VII. Conſtanter, etiam tempore adverſitatis & perſecutionis, amico adhærere, eíque pro poſſe aſſiſtere; nam, ùt dicitur *Prov. 17. v. 17. Omni tempore diligit, qui amicus eſt, & frater in anguſtiis comprobatur.*

VIII. In adverſis amico condolere, eúmque conſolari, in proſperis verò eidem gratulari, & cum eodem gaudere, ita tamen, ut immoderata evitetur læti-

lætitia, mutuúmque gaudium & conſolatio ac congratulatio laudem DEI, debitámque gratiarum actionem admixtam habeat.

IX. Dum in tribulatione, vel perſecutione amicus conſolatur amicum, non convitiandô perſecutores aut adverſarios, vel alios, præſertim Superiores, id facere; ſed adhortandô ad confidentiam in DEUM, patientiam, & reſignationem in voluntatem Divinam, ſimúlque pro poſſibili excuſandô adverſarios & inimicos, ac juxta verbum & exemplum Chriſti ſuadendô dilectionem inimici, & retributionem boni pro malo; qui inter nobiliores, Deóque gratiores, & ipſis amicis utiliores actus veræ amicitiæ eſt.

X. Amicum, ex ignorantia, malo ſuppoſito, vel fragilitate humana errantem, vel malè agentem, in ſecreto amicè monere, fideliter edocere, blandè corrigere, & ad meliora inducere: blanda & ſuavia veri amici verba plus apud amicum proſunt, & efficiunt, quàm aliorum etſi cæteroquin penetrantes exhortationes, aut feriæ, licèt juſtæ, correctiones.

XI. Amico ſecreta communicare, &, ſi capax eſt, conſilium bonum petere ab eo, & accipere. Item ſecreta ab amico accepta in ſecreto ſervare, &, ubi neceſſe, aut utile videtur, illum fideliter monere, eſque conſulere.

96. Quæritur III. Quantùm cavenda ſit amicitia particularis, & quænam ſint ſigna illius? Reſp. Summopere cavenda eſt omnis amicitia particularis, atque in praxi veræ & virtuoſæ amicitiæ bene attendendum, ne in amicitiam particularem declinet, quia hæc in Religionibus, & ſacris Communitatibus multùm nociva, & periculoſa eſt, ſolétque ordinariè & ferme ſemper non niſi inter tepidos, diſſolutos, otioſos & diſcolos, atque virtute deſtitutos Religioſos intervenire. Dicitur autem *particularis amicitia* illa, quæ non ex virtute, vel propter virtutem ac honeſtatem, ſed ob commoditatem, voluptatem, ſenſualitatem, vel ſympathiam, convenientiam, aut gratam aliquam qualitatem naturalem enaſcitur, ac in prædictis fundatur. Porro actus & ſigna

ſigna amicitiæ hujuſmodi particularis ſunt

I. Quando amici loco vel tempore prohibito conveniunt, ibíque contra obedientiam tempus malè perdunt.

II. Quando convenientes, contra alios, præſertim Superiores, loquuntur, murmurant, eos traducunt, ſuáſque malas ſuſpiciones, & temeraria judicia mutuò manifeſtant.

III. Quandò propter amicam converſationem, obedientiæ & officii munera negligunt, aut intempeſtivè, vel defectuosè peragunt.

IV. Quando in ſua converſatione à potiori, non niſi vana, inutilia, otioſa, vel alia illicita proferunt.

V. Vel maximè, quando turpia, & inhoneſta loquuntur; vel ad ea, quæ aliàs injuſta, aut obſervantiæ & diſciplinæ Regulari contraria, mutuò animant, juvant &c. quæ non tantùm particularis, ſed verè diabolica meritò vocari poteſt amicitia.

VI. Quando talia, ab aliis audita, amico referunt, quæ animorum odium, averſionem, & diſcordiam cauſare ſolent, pacémque turbare poſſunt, & charitatem.

VII. Quando amicus amicum in perſecutione, tribulatione, vel adverſitate exiſtentem, non ad virtutem, ſed ad vindictam animat, ad eámque conſilio & opere juvat.

97. Colligetis Chariſſimi! ad evitandam omnem, eámque pernicioſiſſimam amicitiam particularem conſultiſſimum eſſe, cum ſancta quadam indifferentia cuivis amorem, debitúmque honorem & humanitatem exhibere, quo fiet, quòd omnes veſtri, vóſque omnium amici ſitis, ſancta ſemper mentis libertate gaudentes, & nemini prorſus obſtricti; hinc Apoſtolus monet *Rom. 13. ℣. 8. Nemini quidquam debeatis, niſi ut invicem diligatis; qui enim diligit proximum, legem implevit.* Idipſum, quòd ſancti & perfecti viri non tantùm docuerunt, ſed & re, ac opere obſervârunt erga omnes, ſalvâ juſtitiâ diſtributivâ, & diſcretione debita, æqualiter & indifferenter ſe habentes, ac cuivis charitatis munera, omnéque aliud, ex virtute debitum, exhibentes, non ſinè ſpeciali fructu proprio: cùm præter magnum meritum & continuam pacem ac quie-

Q q 3 tem

Digitized by Google

tem etiam illud obtinuerint, quòd tali modô longè plures amicos acquiſierint, quàm ſi cum uno vel altero duntaxat ſpeciali amicitia, quantumvis ſancta, conjuncti fuiſſent.

98. Quæritur IV. Quid, & quàm præſtans ſit virtus Affabilitatis? Reſp. I. Affabilitas juxta D. Thomam *2. 2. q. 114. a. 1.* eſt virtus, qua quis convenienter, comiter, & ſuaviter, ex fine ſuperno ſe habet erga omnes, quibuscum vivit, & converſatur. Dicitur: *convenienter*; id eſt, ut converſatio noſtra ſit talis, qualem conditio & circumſtantiæ perſonarū, quibuscum agimus, ac aliarum rerum prudenter requirunt, & ne in affectatum, ſimulatum, vel adulatorium modum declinetur; nam contra Affabilitatem delinquitur tum per exceſſum, ſeu nimiô placendi ſtudiô, dum quis in omnibus ſe accommodat aliis, cuncta approbandô, laudandô, & tunc erit *adulatio*: tum per defectum, éſtque *moroſitas*, qua quis in converſatione aliis tædioſum & aſperum ſe exhibet, & de hac §. *ſequente.*

99. Additur in deſcriptione: *comiter*; quia Affabilitas comitatem, modeſtiam, humanitatem, & civilitatem, maximè Religioſam, ſibi adjunctam habet. Ulteriùs dicitur: *ſuaviter*; quia ſuavitas in loquendo, converſando, & reſpondendo, affabilitatis proprietas eſt, quæ facit, quòd nulli difficile, vel grave, ſed cuivis facile, imò & gratum ſit, affabilem alloqui, cum ipſo diſcurrere, & converſari. Denique additur: *ex fine ſuperno*; id eſt, ſupernaturali; quia videlicet DEO ſic placet, eique acceptum eſt; vel quia charitas proximi ſic exigit; aut quia ad communem pacem, concordiam, & amicitiam fovendam, ac conſervandam multùm ſervit &c. quando enim ex fine naturali, vel temporali duntaxat exercetùr, mundo quidem etiam grata, vera tamen virtus non eſt, nec coram DEO meritoria.

100. Reſp. II. Virtus affabilitatis valde præſtans, Deóque & hominibus accepta eſt. Ratio patet tum ex eo, quòd pacem, ac charitatem concilieт & conſervet: tum ex iis, quæ de præſtantia Modeſtiæ, Civilitatis, & Humanitatis Religioſæ dixi-

diximus: hæc enim cum affabilitate multùm coincidit, ita, ut utriusque praxis, actus, & regulæ multùm conveniant; de quibus, quia *in Parte priori Cap. ultimo* latìs dictum, eorùm hic repetitio ſupervacanea videtur; hinc ſolùm additur, actus & praxin affabilitatis potiſſimùm in modeſtia, ſuavitate, & lenitate verborum, cum ſerenitate vultûs, conſiſtere.

# §. VI.

## *De Vitiis, Amicitiæ, et Affabilitati oppoſitis: Inimicitia videlicet, & Odio, nec non de Moroſitate.*

101. Quæritur I. Quid ſit Inimicitia? Reſp. Inimicitia eſt mutua duorum vel plurium, vel unius erga alterum malevolentia. Dicitur in iſta deſcriptione: *vel unius ad alterum*; quia non raró contingit, quòd aliquis ſit verus inimicus alterius, & tamen iſte alter non ſit mutuò, & reciprocè inimicus, ſed potiùs amicus illius, eúmque juxta doctrinam, & exemplum Chriſti verè diligat, pro illo oret, eíque benefacere cupiat.

102. Additur autem: *malevolentia*; quia in hac potiſſimùm inimicitia conſiſtit, qua duo vel plures ad invicem, aut unus alteri ex corde malè volunt, malum exoptant, &, ubi poſſunt, inferunt, vel de malo huic inimico ſuo ab aliis illato, aut aliunde proveniente gaudent, & econtra de proſperitate triſtantur.

103. Quæritur II. Quid ſit Odium? Ante Reſponſionem notandum, duplex juxta communem Theologorum doctrinam dari Odium, videlicet Odium inimicitiæ, & Odium averſionis, ſeu abominationis. *Odium inimicitiæ* eſt, quo ipſam perſonam proſequimur, & odiô habemus, eíque malè volumus: at verò *Odium averſionis* ſeu *abominationis* eſt, quo non ipſam perſo-

perſonam, ſed ea, quæ eam circumſtant, ſeu in illa exiſtunt, ut puta malas & inconvenientes ipſius qualitates morales vel naturales, vitia, paſſiones &c. odiô habemus, & averſamur, malum tamen ipſi perſonæ non volentes, vel exoptantes. Hac diſtinctione præmiſſa.

104. Reſp. *Odium inimicitiæ* (de quo in præſenti potiſſimùm loquimur) Aſceticè loquendô, idem eſt, ac inimicitia ſeu malevolentia, paulò ante *num. 101.* deſcripta, ut proin dicta, & dicenda de inimicitia etiam de odio inimicitiæ intelligenda ſint.

105. Quæritur III. Quantæ malitiæ, & quàm nocivum vitium ſit Inimicitia? Reſp. I. Inimicitia & odium erga proximum ſuum eſt unum ex graviſſimis, DEUM maximè offendentibus vitiis. Eſt unanimis ſenſus S. Scripturæ, & SS. PP. Ratio quoque ſuffragatur; quia inimicitia, conſequenter & odium, non tantùm amicitiæ, juxta dicta, ſed etiam charitati & paci contraria eſt, eámque impedit, & deſtruit: cùm enim DEUS poſt ſui dilectionem nil adeò acceptum habeat, præcipiat, inculcet, & commendet, quàm charitatem, & dilectionem proximi (uti infra *Cap. XXVII.* ampliùs dicetur) pacémq; & concordiam, mirum non eſt, ſibi tantopere diſplicere vitium charitati oppoſitum, odium videlicet inimicitiæ, indéque exurgens diſcordia: ut proin meritò S. Ephrem. *Tom. 1. Chriſtian. Interrog. Quod peccatum, dicat:* *Quemadmodum omnium virtutum excelſiſſima eſt charitas, ita univerſorum vitiorum graviſſimum eſt, odiſſe proximum.*

106. Porro hæc maxima averſio, qua fertur DEUS in odium inimicitiæ, ſatis deſumitur ex illo textu Evangelii *Matth. 5. ℣. 23. & 24. Si offers munus tuum ad Altare, & ibi recordatus fueris; quia frater tuus habet aliquid adverſùm te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Ex hoc enim patet, DEO tamdiu ingrata eſſe homninis munera, & obſequia, quamdiu foventur, & durant inimicitia & odium; & quidem, (quod bene notandum) non tantùm ſi quis ipſemet in ſe habet odium & inimicitiam adverſùs alterum,

ſed

ſed etiam, ſi erga talem minimè gerat odium, aut inimicitiam, ſolùm advertat, alterum adversùs ſe inimicitiam, aut odium nutrire; dicit enim Sacer textus: *Si recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adverſùm te, relinque munus tuum &c.* Hic tamen textus potiſſimùm intelligendus eſt de caſu, quo quis injuſtè offendit proximum, ſive ſuâ culpâ cauſam inimicitiæ ſubminiſtravit; talis enim tenetur omnino congruis mediis e. g. deprecatione veniæ, ſatisfactione legitima, pacifica, & manſueta excuſatione, beneficentia, humanitate, obſequiis &c. ſatagere, ut reconcilietur, & placetur inimicus.

107. Dictum autem eſt *num. præced.* notanter: *Caſu, quo quis injuſtè offendit proximum &c.* ſi quis enim proximum juſtè offendit, corrigit, punit, ad Superiorem defert, iniquè petita denegat, contra iniqua ſe opponit, ei contradicit &c. illúmque propterea ſibi inimicum reddit, vel aliàs nullam inimicitiæ cauſam ſuâ culpâ præbet, nullatenus talis habet, quòd precetur veniam, nec quidquid curandum eſt; nam juxta mentem S. Chryſoſtomi non eſt hoc ſpectandum, ut non habeamus inimicum, ſed ne juſtè, & cum cauſa: & ut, licèt millies habeamur odiô, non habeamus odiô, neque averſemur. Nec dolendum, vel triſtandum, ſed potiùs gaudendum, ſi propter rectè facta, omiſſa, vel negata, odium, inimicitiam, perſecutiones &c. aliorum pati deberet; quia inde certum pignus cœli, grandéque meritum ſibi eveniret, juxta illud: *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Matth. 5. ℣. 10.* Et illud *Luc. 6. ℣. 22. & 23. Beati eritis, cùm vos oderint homines. & cùm ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum, tanquam malum propter filium hominis: gaudete in illa die, & exultate, ecce enim merces veſtra multa eſt in cælo.*

108. Profectò Chariſſimi! ſi ad virtutem & perfectionem Religioſam ſeriò contendere pro obligatione veſtra cupitis, quorundam odia, averſiones, & perſecutiones ſuſtinere neceſſariò debebitis: enimvero *Omnes, qui piè volunt vivere in Chriſto JESU, perſecutionem patientur. 2. Tim. 3. ℣. 12.* ſiquidem etiam

etiam in ſacris Religionibus ſubinde aliqui, etſi pauci, reperiuntur tepidi, qui bonos, & zeloſos, utpote ſuis moribus & vitæ diſſimiles averſantur, quaſi odiô habent, & perſequuntur: hi tamen nec curandi, nec timendi ſunt, ſuadente Chriſto *Luc. 12. ℣. 4. Dico autem vobis, amicis meis; ne terreamini ab his, qui occidunt corpus*; quia *Juſtorum animæ in manu DEI ſunt. Sap. 3. ℣. 1.* qui illos ſingulari cura defendit, & protegit, nec plus mali, nec aliter ſuper eos permittit, quàm pro majori ſua gloria, & eorum ſalute bonum fore cognoſcit; quod nulli durum videatur, quia, ut ait Chriſtus *Joann. 15. ℣. 20. Non eſt ſervus major Dominô ſuô: ſi me perſecuti ſunt, & vos perſequentur.*

109. Reſp. II. Inimicitia & Odium etiam ſummè nocivum vitium eſt, præſertim in Sacra aliqua Communitate. Probant reſponſionem peſſimi effectus, quos producit. *Inprimis* enim, qui verum odium, rancorem, & inimicitiam erga proximum habet, innumeris animi turbationibus, ſuſpicionibus, judiciis temerariis, motibus, tædiô, & inquietudine, ac omnis generis moleſtiis agitatur: quidquid ille etiam benè agit, hic malè interpretatur, ſuſpicatur, judicat&c. ſi ab aliis laudatur, vel honoratur, hic internè triſtatur: ſi promovetur, ipſe turbatur, & timet, ne ſibi noceat: contra alios, qui favent tali, quem ipſe odiô inimicitiæ perſequitur, ſimul rancorem & odium concipit; econtra verò illos, qui contra talem pariter averſionem & odium fovent, diligit, eorum dicta approbat, ſicque in ſe & in aliis animi quietem magis magíſque peſſundat, & econtra amaritudine mentem replet.

110. *Secundò.* Quia *omnis, qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. 1. Joan. 3. ℣. 15.* Talibus verbis vel ideo exprimere voluit dilectus Chriſti Diſcipulus malitiam hujus vitii: cùm prænoverit varios eſſe, qui latens in corde odii venenum haud æqua ponderant lance, & parvipendere aſſolent: uti bene advertit D. Auguſtinus *Hom. 5. Ne contemnerent* (inquit) *homines, quæ intus habent in corde, & illa accuſarent, quæ fierent per corpus, jam, qui odit fratrem ſuum, dicit, homicida eſt.* Et pergit S. Doctor: *Non*

*Nondum manus armata eſt, nondum fauces obſedit, nondum inſidias præparavit, nondum venena quæſivit, & reus in oculis DEI conceptô odiô jam tenetur. Adhuc vivit, quem quærit occidere, & occidiſſe jam judicatur.* Quo autem cum fœnore? nempe in ipſius odientis perniciem: *Expaveſcis?* ait idem Sanctus *Serm. 237. de Temp. an non expaveſcis? Qui odit, homicida eſt. Non venenum paraſti, non ad percutiendum inimicum cum gladio proceſſiſti, non miniſterium ſceleris præparâſti, non locum, non tempus, poſtremò ipſum ſcelus non feciſti. Tantùm odiſti, & priùs te, quàm illum occidiſti.*

111. *Tertiò.* Quia, qui odium & inimicitiam erga proximum fovet, eámque deponere, & inimico ex corde ignoſcere non vult, puram, ac utilem orationem minimè fundere poteſt ad Dominum DEUM: quomodo enim ex illa cæteroquin præſtantiſſima & efficaciſſima oratione Dominica in veritate & cum fructu poterit enuntiare verba illa: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*; cùm dimittere, & ignoſcere efficaciter non vult ei, quem odiô inimicitiæ averſatur, & proſequitur?

112. *Quartò.* Quia, qui retinendô odium & inimicitiam proximo ex corde non ignoſcit, vindictam animô, verbis, vel factis, nempe vel inferendô malum proximo, vel lætandô de illius malo, vel triſtandô de bono ejusdem, directè vel indirectè, implicitè vel manifeſtè fovere dignoſcitur, ſicque ſe-ipſum vindicare volens DEI munus præſumptuosè uſurpare audet contra prohibitionem Domini, qui ſibi vindictam reſervat, ſuo tempore juſtè ſumendam; *Scriptum eſt enim, mihi vindicta, ego retribuam. Rom. 12. ỷ. 19.* & *Deut. 32. ỷ. 35. Mea eſt ultio, & ego retribuam in tempore.* Talem proin DEUS ſua protectione & aſſiſtentiâ ita derelinquet, ut contra inimicum nihil valens, atque à DEO derelictus, præter grande animæ damnum, ordinariè etiam temporaliter plùs ſibi, quàm inimico noceat, ſeipſum interna afflictione, tædio, ac indomita paſſione ſucceſſivè perimat, inimico interea ridente, & DEO inſuper puniente.

113. Dum econtra illum, qui

nullum odium & inimicitiam admittens, injurias & offenſas ſibi illatas ex corde dimittit, pro inimicis ſuis orat, eiſque data occaſione præter amicitiæ ſigna etiam benefacere ſatagit, ſicque DEO vindictam relinquit, DEUS præter ingens meritum, mirabiliter defendit contra adverſarios ſuos, & inimicos, hóſque eò certiùs & graviùs punit, debitam vindictam de illis ſumendô, quò minùs homo ſeipſum vindicat, & quò magis, locò vindictæ, Leges Chriſtianæ charitatis adimplere ſtudet, ut proin melior, ſecurior, & certior modus ſe de ſuis inimicis ſanctè vindicandi, & contra eos triumphandi non ſit, quàm eis ex corde ignoſcere, pro illis orare, illis benefacere, ſigna, & opera charitatis exhibere, nullámque de injuriis illatis vindictam quærere; ſic enim DEUS, ſicut ſervos ſuos innocentes, præſertim propter juſtitiam, injurias, & perſecutiones cum patientia, & ſinè cupidine vindictæ ſuſtinentes, mirabiliter protegit, & defendit, eorúmque juſtitiam tempore, Divinæ Providentiæ meliùs viſô, quaſi lumen educit *Pſalm. 36. ℣. 6.* ita econtra injuſtos perſecutores & inimicos ſuorum famulorum tandem juſtiſſimè plectit, ac de iiſdem vindictam ſumit.

114. Nihilominus tamen erraret quis maximopere, qui ideo abſque propria vindicta inimicis ignoſceret, pro illis oraret, illis benefaceret, ſignáque charitatis & opera exhiberet, ut DEUS vindictam de illis ſumat; hoc enim eſſet indirectè ſe vindicare: quamvis licitum ſit confidere, fore, quòd DEUS tempore ſibi bene viſo, & modô coram oculis Divinis meliorî certò eum defenſurus ſit, ac econtra rationabiliter prævidere (non verò deſiderare) vindictam Divinam, à manu Divina injuſtis perſecutoribus & inimicis ſuo tempore inferendam.

115. *Quintò.* Odium & inimicitia inducunt grave periculum æternæ damnationis: eò quòd ille, qui diu in odio & inimicitia contra proximum perſeverat, illam etiam, dum in extremis conſtitutus eſt, difficillimè aut omnino non deponat, præſertim cùm propter varios odii & inimicitiæ frequentatos pecca-

peccaminoſos actus, indéque generatum malum habitum talis animus ad ſpirandam vindictam proclivis, & ad reſiſtendum debilis, diabolus verò ad impugnandum fortior eſt. Cujus rei horrenda paſſim habentur exempla,& hiſtoriæ, ex quibus conſtat, plurimos, qui odium & inimicitiam diu foverunt,illam etiam in ultimis,prout oportebat, non depoſuiſſe, indéque inter manifeſta eáque terribilia deſperationis ſigna æternùm periiſſe. Huc facit illa ſimilitudo Evangelica *Matth. 18.* ubi juſtè iratus Dominus ſervum ſuum tradidit tortoribus, ex eo, quòd conſervo noluerit dimittere minora debita, cùm tamen Dominus eidem ſervo dimiſerit majora debita.

116. Dictum autem in concluſione *num. 109.* notanter fuit: *præſertim in aliqua ſacra Communitate* inimicitiam & odium eſſe vitium ſumè nocivum; quia, etſi hoc vitium ubique graviter noceat, attamen ſpecialiſſimè & graviſſimè nocivum, damnoſum, & periculoſum eſt in ſacris Communitatibus, cùm enim juxta dicta odium & inimicitia pacem & charitatem deſtruant, ſine pace autem & charitate ſacræ & Religioſæ Comunitates jam non ampliùs ſacræ, ſed ſacrilegæ & miſerrimæ exiſtant; facilè colligere eſt, quantùm noceant ſacris Communitatibus odium & inimicitia mutua; præcipuè ſi, uti ordinariè fieri ſolet, etiam malæ factiones & ſchismata inter fratres ſeu Conreligioſos generantur.

117. Ex quibus facilè colligetis, Chariſſimi! quantopere fugere habeatis nocivum adeò vitium inimicitiæ & odii adverſùs alios, ut proin omnibus ſemper in pacifica charitate conviventes, altè cordi inſcribatis, & nunquam non ſervetis doctrinam S. Pauli ad propoſitum traditam *Rom. 12. ℣. 17. & ſeqq.* ***Nulli malum pro malo reddentes: providentes bona non tantùm coram DEO, ſed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes: non voſmetipſos defendentes, Chariſſimi! ſcriptum eſt enim: Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus, ſed ſi eſurierit inimicus tuus,ciba illum: ſi ſitit, potum da illi; hoc enim faciens, carbones congeres ſuper caput ejus. Noli vinci à malo, ſed vince***

*in bono malum.* Ut autem nonnullæ vobis ſuppetant Regulæ, qualiter in praxi vitium inimicitiæ fugere, & contra inimicos veſtros virtuosè gerere vos oporteat, præter praxes infra *Cap. XXVII. n. 9. & ſeqq.* de dilectione proximi allegandas, alias ſuppeditabit Reſponſio ad Quæſitum ſequens.

118. Quæritur IV. Quinam actus in praxi ſint potiſſimùm ad vitium inimicitiæ evitandum, nec non erga inimicos exercendi? Ante Reſponſionem nota, certiſſimè actus DEO gratiſſimos, & plerumque heroicos, ſumméque meritorios eſſe actus dilectionis inimicorum, uti & eos, quibus tolluntur, vel impediuntur odia ac inimicitiæ. Jam Reſp. præcipuè eſſe ſequentes in praxim meritò deducendos.

I. Diligenter cavere, ne ulli unquam demus juſtam cauſam odii, & inimicitiæ erga nos, docente Paulo: *Nemini dantes ullam offenſionem. 2. Cor. 6. ℣. 3.*

II. Si quem immeritò offendimus, aut injuſtè læſimus, indéque odium illius, inimicitiam, & averſionem erga nos excitavimus, conari, ac, quamprimum prudenter fieri poteſt, eidem reconciliemur, veniam precandô, humiliter excuſandô, competenter ei ſatisfaciendô; vel alia charitatis, humanitatis, & amicitiæ ſigna & obſequia extraordinaria, quibus placari rationabiliter creditur, ſancta intentione pacis exhibendô. Sic enim requirere videtur doctrina Chriſti ſupra *num. 106.* adducta.

III. Si quis propter juſtitiam, propter rectè facta noſtra, vel omiſſa, aut aliàs abſque juſta cauſa odium, inimicitiam, averſionem &c. erga nos fovet, injuſtè nos offendit, & iniquè perſequitur, ſummopere cavere, ne mutuum in nobis erga illum concipiamus, minùs retineamus, vel externè manifeſtemus odium, inimicitiam, aut averſionem animi; ſed potiùs eum nihilominus corde, verbo, & opere ſincerè diligamus juxta præceptum Domini *Matth. 5. ℣. 44. Diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos.* Cujusmodi dilectionis & beneficentiæ actus & opera ſunt, quæ ſequuntur.

IV. Nunquam cogitare de vindicta; tametſi fortè opportuna

tuna

tuna occaſio ſe offerret, faciliter, etiam in occulto, ac nemine advertente ſe de inimico vindicandi, ſed amore JESU crucifixi, & è cruce pro inimicis ſuis Patrem orantis ex corde ignoſcere, atque inimico ſuo ſincera charitatis & amicitiæ ſigna ac opera realiter exhibere.

V. De proſperitate illius gaudere, & ob adverſitates eidem condolere.

VI. Non murmurare contra illum, nec malè, vel contemptibiliter, ſed (quantum prudenter & rationabiliter fieri poteſt) data occaſione laudabiliter & honorificè de illo loqui.

VII. Si alii contra inimicum noſtrum malè vel ſiniſtrè loquuntur, ipſum, ejúſque facta, vel ſaltem intentionem excuſare.

VIII. Si bene de ipſo loquuntur alii, libenter audire, & approbare.

IX. Nunquam exprobrare offenſas, vel injurias ab eo illatas, nec ullum averſionis, odii, aut inimicitiæ ſignum erga illum oſtendere, ſed potiùs

X. Sæpius pro inimico ad DEUM orare, juxta illud *Matth. 5. ℣. 44. Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos.*

XI. Si inimicus conſiliô, operâ, vel auxiliô noſtrô indiget, illud ſincero corde eidem præbere, docente Paulo *Rom. 12. ℣. 20. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi.*

119. Hi, & alii hujusmodi actus dilectionis inimici, perverſæ naturæ noſtræ plerumque difficiles quidem ſunt, tamen, quò magis corruptæ naturæ adverſantur, ejúſque abnegationem exigunt, eò magis heroici, & DEO grati, nobiſque meritorii exiſtunt, adeò, ut ſubinde unicus talis actus ſufficiens ſit ad varias extraordinarias Divinas gratias obtinendas, & his mediantibus ad profectum in virtutibus & perfectionem, nec non ad varia corporalia & temporalia mala avertenda, bonáque impetranda, ut proin eorum exercitium & praxis vobis, Chariſſimi! impenſiſſimè commendetur.

120. Quæritur V. An, & qualiter Religioſus odium averſionis, & diſplicentiæ licitè ac meritoriè habere, qualiter item illud moderari poſſit, ac debeat? Reſp. *Odium averſionis*, quo videlicet non ipſam perſonam, ſed inconvenientes malas ipſius

ipſius qualitates naturales, vel morales, ac vitia præcipuè odiô habemus, non tantùm licitè, ſed etiam quandoque meritoriè, & cum beneplacito Divino habere poſſumus, dummodo debitum modum obſervemus, & juſtos terminos non excedamus, neque in odium inimicitiæ tranſeamus. Ratio eſt; quia hoc odio non averſamur proximū, ſed malum in ipſo, neq; cupimus proximo malū, quatenus malū ipſius eſt, ſed quatenus rationem boni habet, in ipſumet, quem odiô habemus, vel in Communitatem, vel in ipſum DEUM redundantis, in quantum videlicet per malum, quod tali odiô optatur proximo, oritur ſalus animæ ipſius, vel impediuntur majora mala, aut ſcandala à Communitate, minuuntur offenſæ Divinæ &c. Prout etiam in hoc ſenſu Sancti, perfecti ac zeloſi viri odiô abominationis & diſplicentiæ oderunt, & perſecuti ſunt impios, ſceleratos, ſcandaloſos &c. non quidem intuitu perſonæ, ſed intuitu malorum, & qualitatum, ac vitiorum in ipſis repertorum. Accedit, quod odium illud averſionis & abominationis benè ſtare valeat cum perfecta dilectione illius, quem tali odiô proſequimur.

121. Sic e. g. ſi quis hominem, imò proprium parentem, quem ſincerè diligit, inter latrones viventem, vitiiſque immerſum ſcit, licitè poteſt odiô averſionis & abominationis ferri, non in ipſam perſonam Patris, ſed in malas qualitates, & vitia ejus, eíque optare malum e. g. ut capiatur, incarceretur, & morte plectatur; id tamen, non quatenus ei malum, ſed quatenus eidem bonum eſt, ut nempe talis hac via reſipiſcere, pœnitentiam agere, ac ad mortem ſe præparare, ſicque per mortem temporalem vitam æternam adipiſci valeat. Ex hac ratione ſimili odiô licet optare, ut jam inveteratus in vitiis conſuetudinarius, quem quis cæteroquin ſincerè diligit, in gravem morbum incidat, vel alio obruatur malo gravi, quatenus illi bonum eſt, ut videlicet tali modô manum DEI agnoſcat, illuminetur, & excitetur ad pœnitentiam & emendationem, indeque æternam damnationem evadendô, ſalutem æternam conſequatur.

122. Ob

122. Ob ſimilem rationem præfatô abominationis, vel averſionis odiô licitum eſt optare mortem, & gaudere de morte Principis, qui palàm ſcandalosè vivit, Provinciam injuſtè emulget, & deſtruit, vel hæreſin introducere ſatagit; idque non quatenus malum eſt, perſonam Principis afficiens, ſed quatenus ſcandala publica avertantur, graviſſima damna, & ruina à patria tollantur, ipſáque in fide Catholica conſervetur.

123. Sic pariter Superiores Religioſi ſuos ſubditos, quos tamen ſincerè in Chriſto amant, odiô abominationis & averſionis, non tantùm licitè, ſed etiam ſanctè & meritoriè perſequuntur, malîs pœnæ afficiunt, promotionem eorum ad officia & dignitates juſtè impediunt, promotos deponunt &c. ſi illos ſcandaloſos, ſceleratos, vel diſſolutos aut diſcolos inveniunt; id enim non fit, ut inde perſonis illorum malè ſit, ſed ut bonum illis proveniat, ut convertantur, ut alii terreantur, ut ſcandala, & alia mala, in Communitate tollantur, vel avertantur, ne diſciplina Regularis jacturam patiatur &c.

124. Non minùs boni & zeloſi Religioſi ſanctô odiô abominationis & averſionis licitè perſequuntur malos, diſcolos, tepidos, ſcandaloſos &c. eos, eorúmque delicta ad Superiores deferendô, ne mali ſibi & aliis noceant, ſcandala eveniant, cultus Divinus, Obſervantia & diſciplina Regularis jacturam incurrant.

125. Unde David, licèt nunquam habuerit odium inimicitiæ erga aliquem, nec de ullo, etiam infenſiſſimo inimico unquam ſumpſerit, aut concupiêrit vindictam, habitâ quantumvìs optima occaſione, prout ſæpiùs habuit reſpectu Saul Regis, lethalis inimici ſui, tamen piè glorians de ſancto abominationis & averſionis odio erga iniquos & malos, DEO fiducialiter proponebat: *Nónne, qui oderunt te, Domine! oderā; & ſuper inimicos tuos tabeſcebam. Perfectô odiô oderam illos, & inimici facti ſunt mihi. Pſalm. 138. v. 21. & 22.* Inſuper univerſaliter teſtatur: *Iniquos odiô habui. Pſalm. 118. ỳ. 113.*

126. Dicitur tamen notanter in Reſponſione *num. 120.* datâ: *Dum-*

*Dummodo debitum modum obſervemus, & juſtos terminos non excedamus, neque in odium inimicitiæ tranſeamus.* Cautè enim & prudenter, ſimúlque charitativè circa iſtud odium averſionis procedendum, & inprimis ſingulariter obſervandum, ne propter intereſſe noſtrum, proprium temporale, commodum & utilitatem, aut ex latente vindicta e. g. quia talis nos offendit, nobis contrarius eſt &c. odiô averſionis, ſeu abominationis proſequamur proximi qualitates & vitia, indéque eidem cupiamus mortem, vel aliud malum, aut de eodem gaudeamus, vel de bono illius triſtemur; hoc enim tanquam illicitum repetitùs vicibûs damnatum eſt ab Innocentio XI. Pontifice Maximo. Et meritò; quia taliter non zelo, aut ex fine bono, ſed ex amore naturali, ac intereſſe proprio odium averſionis habetur, quod implicitè in odium inimicitiæ tranſit.

127. Ulteriùs attendere debetis, ne facilè aliquem malis qualitatibûs imbutum, in eiſque habituatum, indéque odiô averſionis dignum cenſeatis (niſi res ſit notoria) ſed potiùs, quamdiu poteſtis, de quovis bene & meliùs, quàm de vobis ſentiatis, vitia ipſius extenuetis, intentionem excuſetis, emendationem forſan jam factam credatis, & non tam ad aliorum, quàm ad veſtra vitia & imperfectiones attendatis, ſícque ordinariè ab aliàs licito averſionis odio abſtineatis, præſertim quando reſpectu talis Superiores non exiſtitis, vel aliàs veſtri officii non eſt ad alios attendere.

128. Porro, quamvìs etiam propter inconvenientes qualitates etiam naturales (e. g. quia aliquis eſt ex natura deformis, turpis, infirmitate, vel defectu naturali nauſeam, & averſionem naturalem creante, infectus, vel antipathiâ noſtræ indoli contrarius &c.) odium averſionis habere erga proximum, *ex num. 120.* culpâ vacet, attamen cavendum, ne propterea, & ex amore proprio vel ſenſualitate (e. g. ne eos diutiùs cum horrore aſpicere, vel cum ipſis convivere, & converſationem cum eiſdem habere debeamus) mortem vel aliud malum eis cupiamus; ſed potiùs curan-

randum, ut perſonas ejusmodi nihilominus mente & opere eò magis diligamus, quò magis abſque illorum culpa inconvenientes qualitates eis adhærent, ipſique commiſeratione & charitate digni ſunt.

129. Porro, etſi ex præciſo odio averſionis tales declinare, culpâ vacet, noſtra tamen fuga & declinatio ab eis prudenter & ita fieri debet, ne noſtram erga illos averſionem naturalem, vel odium abominationis advertant, indéque graviter affligantur, & triſtentur; ſecus enim charitatem lædimus: præſertim ſi ex odio averſionis eis noſtrum negaremus auxilium, quo indigent. Cogitare potiùs oportet, etiam in nobis multa eſſe, quæ aliis contraria ſunt & gravia, indéque obſervare doctrinam S. Pauli *ad Gal 6. ℣. 2. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis Legem Chriſti*, id eſt legem charitatis.

130. Pro quo plurimùm juvat conſiderare, quòd cum hujusmodi hominibus in communitate convivendô, vel cum eis converſandô, & agendô noſtrúmque auxilium eis impendendô, feliciſſimam occaſionem habeamus, etiam ſubinde heroicos, indéque DEO gratiſſimos, nobíſque ſummè meritorios actus mortificationis exercendi, ſi nempe horrente ſubinde naturâ, horrorem & averſionem amore DEI & proximi diſſimulandô, ſimúlque nos mortificandô, & abnegandô converſationis ſolatium, & charitatis obſequium, quo indiget, pro viribus ſerena mente illis impendamus. Profectò vix exprimi poteſt, quantopere hujusmodi actus DEO placeant, & nobis proſint: ut proin eorum ſancta praxis & exercitium impensè vobis commendetur.

131. Quæritur VI. Quid ſit, & quantùm aliis diſpliceat Moroſitas? Reſp. I. Moroſitas ad propoſitum eſt vitium affabilitati oppoſitum, quo quis in converſatione, & diſcurſu aliis ſe inconvenientem, difficilem, moleſtum, inamænum, aſperum, & tædioſum exhibet, ita, ut cum tali agere, converſari, vel loqui, moleſtum & grave ſit. Patet deſcriptio hujus vitii ex ipſis terminis.

132. Reſp. II. Moroſitas Deo, & hominibus diſplicet. Inprimis

mis quidem DEO: tum, quia eſt contra charitatē proximi, utpote quæ exigit, ut erga quemvis nos benignos, humanos, affabiles &c. exhibeamus; nam *Charitas benigna eſt. 1. Cor. 13. ℣. 4.* & vult, ut ſimus *nemini dantes ullam offenſionem. 2. Cor. 6. ℣. 3.* ac *honore invicem prævenientes. Rom. 12. ℣. 10.* alterutrum ad converſationem gratam animemus, ita, ut nulli difficile, vel grave ſit in caſu, quo neceſſitas vel cauſa rationabilis exigit, nobiſcum agere, & converſari: tum, quia moroſitas contraria eſt ordinato per DEUM commercio humano; cùm enim DEUS naturam humanam, & rationem vitæ noſtræ ita ordinaverit, ut unus alterius auxiliô, operâ, conſiliô, & converſatione indigeat, indéque bene ordinatum commercium humanum mutuum exiſtat, procul dubio contra Divinam ordinationem & voluntatem ſe habet, ſícque Deo diſplicet, qui per ſuam moroſitatem, ſeu aſperum & tædioſum converſandi modum, ab hujuſmodi neceſſario commercio humano alios abſterret, & converſationem illis difficilem, gravem, & moleſtam reddit.

133. Quòd autem etiam hominibus diſpliceat, ex ſe patet, eò quòd, teſte experientiâ, hujuſmodi moroſi à nemine attendantur, & cunctis odioſi exiſtant, ita, ut eos ferè quivis paſſim fugiat, & declinet, atque moleſtiam ſentiat, ſi cum tali, urgente neceſſitate, agere, & converſari debet. Quare Chariſſimi! pro viribus cavete, ne vitium moroſitatis contrahatis, vel ſi ex natura ad illam inclinatis (prout in hypocondriacis, melancholicis, exceſſivè bilioſis, tetricis &c. res ſe habet) naturæ non indulgeatis, ſed illi fortiter reſiſtatis; ſicut enim alias malas & inordinatas corruptæ naturæ paſſiones abnegare, eíque reſiſtere oportet, ita etiam innatam moroſitatem abnegandô mortificare, eíque reſiſtere neceſſe eſt. In quo caſu eò majus beneplacitum Divinum, majúſque meritum operantis, & copioſior occaſio erit, ſe abnegandi, DEOque gratiſſimos quin & quodammodo heroicos actus exercendi, quô major

jor corruptæ naturæ inclinatio animum ad moroſitatem trahit.

134. Cæterùm, quia vix contingit, quin non in communitatibus ſubinde unus vel alter ſaltem, ex natura moroſus inveniatur, quibus convivere neceſſe eſt, pro ſancta praxi ſingulariter obſervetis, ut etiam erga hos, quantum eſt ex parte veſtra, debitam charitatem, humanitatem, & affabilitatem exhibeatis, ac propterea illos, eorúmque converſationem paſſim & indiſtinctim non fugiatis, vel declinetis, ſed toties, quoties prudens ratio, utilitas, neceſſitas, vel charitas exigit, amore DEI, cum eiſdem benignè, ſuaviter, & pro exigentia perſonæ convenienter agatis, ac converſemini, odioſam & moleſtam ipſorum naturam & defectus patienter tolerandô. Et hæc de virtutibus (ac vitiis oppoſitis) ceu ſpeciebus & partibus virtutis Cardinalis Juſtitiæ dicta ſufficiant.

# CAPUT XIV.

## De tertia Virtute Cardinali, videlicet de Temperantia: nec non de Abſtinentia & Sobrietate, vitióque Gulæ.

ABſolutâ duplici virtute Cardinali, Prudentiâ, & Juſtitiâ, pergimus ad tertiam, Temperantiam ſcilicet, & huic annexas virtutes, quarum præcipuè ſunt tres, tanquam ſpecies Temperantiæ, videlicet *Abſtinentia* & *Sobrietas*, de quibus *in hoc Cap.* agetur, atque *Caſtitas* (cui aſſociatur *Pudicitia*) de qua *Cap. ſeq.* tractabitur. Et quoniam inſuper etiam aliæ virtutes ad Temperantiam reducuntur, ùt *Manſuetudo, Taciturnitas, Modeſtia, Humilitas &c.* de his quoque in *ſubſeqq. Capitibus* neceſſariò agendum erit, ſicut & de Vitiis, quæ eis ſunt oppoſita. Sit itaque

## §. I.

## *De Temperantia.*

1. QUæritur I. Quid, & quantæ præſtantiæ ſit virtus Temperantiæ proprie dictæ? Ante Reſponſionem notandum eſt, hic non eſſe ſermonem de Temperantia largè ac generaliter ſumpta, prout nempe non tantùm ſenſuum, ſed etiam animi inordinatos appetitus ac concupiſcentias moderatur; in quo ſenſu ad eam communiter etiam reducuntur ſupra enumeratæ virtutes annexæ v. g. Manſuetudo, Modeſtia, Humilitas &c. ſed de Temperantia in propria acceptatione, prout videlicet coercet inordinatos appetitus circa ſenſus. Hoc prænotato

2. Reſp. I. Temperantia propriè dicta eſt virtus refrænans inordinatos appetitus, ſeu concupiſcentias, quæ verſantur circa delectabilia ſenſuum, guſtûs præſertim & tactûs. Ita in re communiter deſcribitur tam à Theologis, quàm ab Aſcetis, patétque ex terminis. Ubi tamen notanda illa verba: *guſtûs præſertim & tactûs*; licèt enim Temperantia omnes moderetur ſenſus & inordinatas concupiſcentias, & appetitus corporis, præcipuè tamen & proximè verſatur circa cohibendas illicitas voluptates, quæ oriri ſolent ex eſculentis, poculentis & venereis; unde non dicuntur ſecundùm rigorem intemperantes illi, qui delectantur etiam immoderatè e. g. oderatû florum, aut odoriferorum hujusmodi, vel videndîs picturîs &c.

3. Reſp. II. Temperantia eſt una ex præſtantiſſimis, DEO gratiſſimis, & abſolutè neceſſariis virtutibus; cùm enim ex illicito uſu ſenſuum noſtrorum potiſſima, eáque graviſſima committantur peccata, facilè patet, quàm præſtans, DEO grata, & neceſſaria ſit Temperantia, qua dicti inordinati appetitus & concupiſcentiæ circa ſenſus, ne in uſum illicitum, & peccaminoſum abeant, debita mortificatione & abnegatione,

juxta.

juxta rectam rationem, legem & voluntatem Divinam coercentur, & cohibentur, indéque tot, tantáque peccata, & offenſæ Divinæ evitantur, ac econtra innumeri, DEO gratiſſimi actus mortificationis, & aliarum virtutum exercentur.

4. Probatur præſtantia Temperantiæ ulteriùs etiam ex eo, quòd vi illius à beſtiis & brutis animalibus potiſſimùm diſcernatur homo: beſtiæ enim, utpote ratione deſtitutæ, purè procedunt, prout motus, inclinatio, & concupiſcentia beſtialis naturæ dictant, juxta quas ſenſuales inclinationes & ſpurios appetitus ſi etiam homo procedit, beſtiis ſimilis eſt: ſi verò per Temperantiam inordinatos motus & concupiſcentias naturales circa ſenſus, juxta rationem & legem coercet, & moderatur, à beſtiis diſcernitur, & ratione ſeu regulâ recti ducitur.

5. Quæritur II. Qui ſint actus Temperantiæ? Reſp. Omnes actus mortificationis quinque ſenſuum (de quibus ſupra *Cap. VI.* egimus) eſſe, & dici actus Temperantiæ, ſicut etiam omnes actus virtutum, quæ tanquam partes & quaſi ſpecies ad Temperantiam pertinent, de quibus in hoc, & ſubſequentibus Capitibus ſingillatim exactiùs agemus.

## §. II.

## *De Abſtinentia, & Sobrietate.*

6. Quæritur I. Quid, & quantæ præſtantiæ ſit virtus Abſtinentiæ? Ante Reſponſionem notandum, Abſtinentiam variè ſumi: Et *inprimis* pro abſtinentia naturali, qua ab omni penitus cibo & potu abſtinemus, qualis à media nocte requiritur ad ſumptionem Eucharistiæ. *Secundò* ſumitur pro ipſo jejunio Eccleſiaſtico, vel Regulari, quod videlicet ab Eccleſia, vel Regula aliqua demandatur: éſtque aliud, quo jubemur à ſola carne abſtinere die veneris & ſabbati,

bati, aliud non tantùm à carnibus, ſed etiam à duplici refectione abſtinere præcipimur; uti ſunt jejunia, quæ obſervare debemus tempore quadrageſimæ, item in quatuor temporibus, in certis profeſtis Domini, ac Sanctorum &c. de quo jejunio ex profeſſo agitur in Theologia.

7. *Tertiò* eſt, & dicitur abſtinentia ethica ac moralis, qua inordinatum appetitum in uſu ciborum refrænamus juxta rectam rationem & legem. Et in hoc ſenſu de Abſtinentia principaliter & potiſſimùm hic agitur, ita tamen, ut etiam abſtinentia, in ſenſu jejunii ſumpta, ſubintelligatur; tum, quia inordinatus appetitus ciborum juxta rectam rationem coercetur carentiâ ciborum, lege Eccleſiaſticâ vel Regulari prohibitorum; tum, quia omnis recta abſtinentia à cibis in Scriptura Sacra, & à SS. PP. plerumque, imò ordinariè *jejunium* vocatur. Hîs notatîs ad propoſitum.

8. Reſp. I. Abſtinentia eſt virtus, quæ inordinatum appetitum, uſúmque ciborum juxta rectam rationem & voluntatem ac beneplacitum Divinum refrænat, ac moderatur; cùm enim corrupta noſtra natura, ob voluptatem & ſenſualitatem in comedendo repertam, plus vel aliter appetat plerumque, quàm recta ratio, debitus comeſtionis finis, & DEI voluntas exigit, vel permittit, virtute Abſtinentiæ opus eſt, quæ inordinatum comedendi appetitum, & uſum rationabiliter refrænet, ac coerceat; hac enim neglectâ, innumera levia, & gravia, imò graviſſima mala corporis & animæ ſequi neceſſe eſt, uti ex infra dicendis magis patebit.

9. Reſp. II. Abſtinentia eſt una ex præſtantiſſimis, utiliſſimis, & ſummè neceſſariis virtutibus. Ita ſentiunt omnes SS. PP. & Aſcetæ ob ſequentes rationes. Et quidem *primò*; quia DEO ſummè placet: quippe non ſolùm quà actus mortificationis DEO ſingulariter accepta eſt; ſed inſuper eo ipſo, quòd per eam innumera evitentur peccata, & offenſæ Divinæ, ſummum beneplacitum cauſatur DEO.

10. *Secundò*, quia ſummè utilis eſt animæ; cùm præter magnum

gnum meritum & augmentum gratiæ ſanctificantis, quod ex quolibet ſupernaturali abſtinentiæ actu acquiritur, etiam ad gratias actuales, lumina & dona Divina, ad quodvis exercitium pium, ad pugnandum contra malas paſſiones, nec non ad omne bonum ſpirituale huic virtuti deditum apprimè habilem reddat. Mira ſunt, quæ SS. PP. de magna utilitate & fructu, quem anima percipit ex abſtinentia & jejunio (quos ambos terminos promiſcuè ſumere ſolent) paſſim loquuntur. *Jejunium* (inquit S. Auguſtinus *Serm. 230. de Temp.*) *purgat mentem, ſublevat ſenſum, carnem ſpiritui ſubjicit, cor facit contribulatum, & humiliatum, concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, caſtitatis verum lumen accendit.* Et S. Ambroſius *de Elia & jejunio, cap. 3.* ait: *Jejunium refectio animæ, cibus mentis eſt. Jejunium culpæ mors, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum eſt caſtitatis.*

11. Præcipuè verò habilem reddit animam ad orationem in- & externam, ac omnem devotionem. Nam teſte S. Bernardo *Serm. 4. in Quadrag. Jejunium orationi devotionem, & fiduciam donat: oratio virtutem impetrat jejunandi, & jejunium gratiam promeretur orandi: jejunium orationem roborat, oratio ſanctificat jejunium, & Domino repræſentat.* Hinc Angelus ad Tobiam *cap. 12. ℣. 8.* ait: *Bona eſt oratio cum jejunio.* Ubi econtra, ſi abſque debita abſtinentia vivitur, plerumque non niſi tepida, languida, DEOque magis diſplicens, quàm placens, ſicque exiguæ efficaciæ oratio, ac admodum modica vera devotio invenitur.

12. *Tertiò.* Quia potenter ſervit ad placandam iram Divinam, ad ſatisfaciendum pro peccatis, ac ad obtinendam DEI miſericordiam, aliáque dona & gratias Divinas. Legitur paſſim in Sacris paginis, quòd homines, imminentem, præſertim à Sanctis prædictam iram & vindictam Divinam, timentes, ad jejunium confugerint, eóque DEUM placârint, prout patet in Ninivitis; etſi enim Jonas interitum totius civitatis, intra quadraginta dies certò futurum, prædixiſſet, tamen quia omnes, à minimo uſque ad maxi-

maximum, ſtatim ad jejunium confugerunt, miſericordiam DEI obtinuerunt *Jonæ 3.* Pariter Achab, dum Elias Propheta juſſu DEI, ei mortem, & totius familiæ interitum prophetavit, jejuniô miſericordiam obtinuit *3. Reg. cap. 21.* Similiter omnes Sancti tam in antiquo, quàm novo Teſtamento, dum iratum DEUM placare, vel ſpeciale donum & gratiam à DEO obtinere, aut aliquod majoris momenti opus aggredi voluerunt, præter orationem ſemper etiam abſtinentiam & jejunium, deſiderato cum effectu, adhibuêre. Unde bene dicit Chryſoſt. *Serm. de Jejunio. Jejuna, quia peccâſti: jejuna, ut & non pecces: jejuna, ut & accipias; jejuna, ut & permaneant, quæ accepiſti.* Et S. Bernardus *cit. Serm. 4. in Quadrag.* „ Bonum & ſalutare jejunium, quo rediமuntur æterna ſupplicia, dum „ remittuntur hoc modo peccata. Non ſolùm autem abolitio eſt peccatorum, ſed „ extirpatio vitiorum: non ſolùm obtinet veniam, ſed & „ promeretur gratiam: non ſolùm delet peccata præterita, „ quæ commiſimus, ſed & repellit „ futura.

13. *Quartò.* Quia ſingulariter ſervit, & neceſſaria eſt ad fugandum, & vincendum dæmonem, atque tentationes illius. Unde ſeriò monet S. Petrus; *Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quærens, quem devoret &c. 1. Petr. 5. ℣. 8.* Et Chriſtus *Luc. 21. ℣. 34. Attendite vobis, ne fortè graventur corda veſtra in crapula & ebrietate.* Nos etenim, teſtatur S. Auguſt. *Serm. 65. de Tempore. tentantem diabolum aliter ſuperare non poſſe, niſi jejuniis.* Jejuniô autem mediante fugatur, terretur, & vincitur. *Pulchra res jejunium,* ait D. Hieron. *Lib. 2. contra Jovin. quæ dæmones terret.* Imò, inquit S. Laurent. Juſtin. *de caſto connubio. cap. 6. Timet antiquus adverſarius cum abſtinentibus habere conflictum.* Hinc etiam à S. Baſilio *Serm. 1. de Jejunio.* contra dæmonis inſultus vocatur Jejunium *animæ optima cuſtodia, munimentum, & arma.* ac ea de cauſa ad id paulò poſt ſequentibus quemque hortatur verbis: „ In „ ſumma, Dominus JESUS per „ jejunium diaboli inſidias, co„ natúſque evaſit, profectò nos „ inſtruere volens, ut jejuniis nos-

„noſmet ad certamina cum ini„micis paratos reddamus, & ut „adverſario per abſtinentiam, „anſam omnem ad erectionem „contra nos eripiamus.

14. *Quintò.* Quia abſtinentia & jejunium, teſtibûs cunctis SS. PP. Aſcetîs, & experientiâ, valde præſtans & neceſſarium medium eſt pro tuenda & conſervanda caſtitate, adeò, ut S. Bruno dicere non dubitaverit: *Ubi Abſtinentia non eſt, ibi caſtitas & honeſtas eſſe non poſſunt.*

15. *Sextò.* Quia abſtinentia plus, quàm omnes medicinæ, conducit, & ſervit pro conſervanda, & recuperanda perdita ſanitate corporali, nec minùs etiam pro præcavendis morbis ac infirmitatibus, juxta unanimem ſenſum non tantùm SS. PP. & Aſcetarum, ſed etiam omnium Medicorum, adſtipulante continuâ experientiâ, & infallibilî verbô Divinô *Eccli. c. 37. ℣. 34. Propter crapulam* (id eſt, crudam epulam, ſeu exceſſum in cibo, uti loquuntur S. Chryſoſt. & alii SS. PP. *multi obiêrunt. Qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam.* Hinc bene ſcribit S. Ephrem *de Jejun.* quòd ſit *Mater ſanitatis. Valet namque*, ait S. Laurentius Juſtin. *in Ligno vitæ. cap. 3.* hæc *virtus ad corporis incolumitatem, nihilque ſic ægritudinem fugat, ut moderata refectio.* Sicut enim juxta inferiùs dicenda omnium morborum & præmaturæ mortis potiſſima cauſa eſt gula, ſic optatæ ſanitatis & longævæ vitæ mater eſt abſtinentia; qua mediante antiqui SS. PP. & Eremitæ, non obſtante ſummo eorum vitæ rigore, ordinariè ſani centum & plures plerumque attigerunt ætatis annos; Galenus quoque Medicorum Anteſignanus (prout ipſusmet atteſtatur) per ſolam abſtinentiam jugiter ſanus centum & quadraginta attigit annos: eandem ferè ætatem, mediante abſtinentiâ, conſecutus eſt alter Medicorum Princeps Hypocrates, ita, ut ambo abſtinentiam ſupra omnes medicinas extulerint. Quibus conſonat Scholâ Salernitana notîs illîs verſiculîs:

*Cùm tibi defuerint Medici: Medici tibi fiant*
*Hæc tria: mens hilaris, requies, moderata diæta.*

16. Et ob præfatos, pluresque alios optimos effectus SS. PP. & Aſcetæ virtutem Abſtinentiæ ſemper unam ex præci-

puis, ſummè utilibus, & abſolutè neceſſariis virtutibus unanimiter reputârunt, & commendârunt, quam proin, Chariſſimi! & vos altè cordi habeatis, & implantare ſatagatis, utpote ſinè qua in anima & corpore infelices, ac miſeri, & prætnaturè valetudinarii, ad cuncta inhabiles, vobis & aliis inutiles, & graves eritis, abſtinentiâ curaturi, & econtra aucturi veſtras infirmitates copiâ medicinarum.

17. Quæritur II. Quæ potiſſimùm ſit praxis, & qui actus virtutis Abſtinentiæ? Reſp. Eſſe ferè eandem praxin, eosdémque Abſtinentiæ actus, quos ſupra *Cap. VI. à num. 36.* recenſuimus de *Mortificatione guſtûs*; cùm enim juxta dicta Abſtinentia ſit virtus coërcens inordinatum appetitum & uſum ciborum, Mortificatio autem guſtûs idem præſtet, conſectaneum eſt, quòd hæc & Abſtinentia fermè coincidant, ita, ut omnis Abſtinentia ſit etiam Mortificatio guſtûs, exceptô, quòd Mortificatio guſtûs latiùs pateat, utpote quæ etiam ſobrietatem ſeu mortificationem inordinati appetitûs bibendi comprehendit. Hinc quæ de praxi Mortificationis guſtûs, & de duodecim actibus ejusdem *loc. cit.* diximus, etiam tanquam actus Abſtinentiæ huc referendi ſunt: quibus pro ſancta & utili praxi pauca adduntur, & quidem

18. I. Doctrina S. Bonaventuræ, ne unquam appetitus totaliter ſatietur, ſeu ne *tantum* comedatur, quin aliquis appetitus, plura adhuc comedendi, remaneat.

19. II. Eſt ea abſtinentia, quam plures ex Religioſis practicant, dum ſingulis ſeptimanis die Veneris in memoriam & honorem Paſſionis & Mortis Chriſti, vel die Sabbati, in honorem B. V. MARIÆ, ab omni cibo penitus abſtinent, vel ad abſcondendam hujusmodi abſtinentiam non niſi modiciſſimum quid ſumunt.

20. III. Eſt abſtinentia, *qua* in Profeſtis ſolemnioribus Domini, vel B. V. MARIÆ, aut SS. Patronorum noſtrorum, vel aliîs diebûs, ab uno ſaltem, eóque meliori, ad quem *guſtus* magis inclinat, cibo abſtinetur.

21. IV. Item alia, qua etiam

de

de ordinariis cibis, quibus veſcimur, unum, eúmque meliorem & magìs ſapidum bolum DEI amore relinquimus.

22. In quibus, & ſexcentis aliis modis, (quos amor DEI facilè invenit) exercendi abſtinentiam, & mortificandi guſtum duo ſpecialiter etiam obſervanda ſunt. *Unum* quidem, ut, quantùm prudenter poſſibile, abſtinentia piâ fraude ita fiat, & tegatur, ne alii advertant: quatenus ſic evitetur omnis vana gloria: quòd ſi verò ita abſcondi nequeat, quin alii advertant, omittenda non eſt, dummodo non propterea fiat, ut ab eis videamur, & tanquam abſtemii habeamur; ſic enim qui abſtinent, peccant, & prorſus nullum meritum habent, teſte Chriſto JESU *Matth. 6. ℣. 5. Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuam.* Dum econtra, qui abſtinentiam abſcondere non valentes, illam nihilominùs purè propter Deum, ex fine aliquo ſupernaturali, exercent, meritum ſuum non minuunt, ſed augent, eò quòd bonô ſuô exemplô etiam alios ædificent, ſícque adimpleant illud Chriſti *Matth. 5. ℣. 16. Luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.*

23. *Alterum* eſt, ut in abſtinentia ſervemus diſcretionem, ne ſanitati noceamus, vel nos inhabiles reddamus ad obedientiæ & ſtatus noſtri munera ritè obeunda: hic enim indiſcretus zelus eſt vitioſus; ſiquidem ſinè diſcretione, quæ eſt juxta *cap. Cuſtos. de Offic. Cuſtod. Mater virtutum*, omnis virtus nomen ſuum perdit.

24. Quæritur III. Quid, & quantæ præſtantiæ ſit Sobrietas? Ante Reſponſionem notandum, Sobrietatem in largiori ſenſu abſtinentiam includere, ita, ut ſobriè vivens intelligatur ille, qui non tantùm in bibendo, ſed etiam in comedendo ab omni exceſſu abſtinet juxta illud *ad Titum. 2. ℣. 12. Sobriè, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo.* Verùm quæſtio procedit de Sobrietate non in hoc largiori, ſed proprio ſenſu ſumpta, & prout ab abſtinentia diſtinguitur. Ideóque

25. Reſp. I. Sobrietas eſt virtus, quæ inordinatum appetitum, uſúmque potûs, præſer-

tim inebriare valentis, juxta rationem, voluntatem, & beneplacitum Divinum refrænat, ſeu moderatur. Sicut enim in comedendo datur inordinatus appetitus, & uſus, qui per virtutem Abſtinentiæ coërcetur, ita etiam datur in bibendo inordinatus appetitus &uſus, quem per virtutem Sobrietatis cohibere, & debitè moderari oportet. Unde, ſicut abſtinentiæ adverſatur gula, ita Sobrietati opponitur ebrietas; tametſi gula ſæpius ſumatur, prout non tantùm exceſſum in ciborum uſu, ſed & in potu importat.

26. Dicitur autem notanter in Reſponſione: *Præſertim inebriare valentis*; ad denotandum, quòd, etſi Sobrietas præcipuè reſpiciat hoc, ut omnis vera ebrietas vitetur, id eſt, gravis exceſſus in potu, qui rectum rationis uſum ad tempus tollat, vel impediat; attamen etiam communiter pro ea virtute ſumitur, qua omnis etiam minor exceſſus in potu vitatur.

27. Reſp. II. Præſtantia Sobrietatis ex eo potiſſimùm colligitur, quòd graviſſima, eáque plurima corporis & animæ impediat mala, quibûs obruitur omnis bibulus, qui ſobrietatis virtute deſtitutus exceſſui in potu plerumque indulget; adeò, ut bibuli intra modicum tempus ſenſim ſinè ſenſu ſanitatem deſtruant, & infirmitates varias contrahant, in anima verò tepidi, languidi, ſinè vera devotione, ſinè ſpiritu, & virtute, variis vitiis repleti, indéque coram DEO abominabiles, *ſibi* & aliis graves, nemini verè utiles, ſed onera & ſcandala S. Ordinis ſui & Provinciæ exiſtant, prout magis *ex* §. *ſequenti* patebit.

28. Quæritur IV. Quæ praxis, & qui potiſſimùm ſint actus virtutem Sobrietatis exercendi? Reſp. præter alios eſſe ſequentes.

I. Potum vini, & cereviſiæ, vel alterius rei inebriare valentis, ſemper ita ſumere, ut nullo modo uſus rationis obtenebretur, & nequis ad orationem, pia exercitia, functiones ſtatûs vel officii &c. minùs habilis reddatur.

II. Appetitum potûs non tantùm ita temperare, ne uſus rationis turbetur, ſed inſuper, experientia doctrice, prudenter ita moderari, ne plus, quàm neceſſi-

ceſſitas exigat, de potu ſumatur; ſunt enim nonnulli, qui, licèt ob fortiorem naturam, etiam plus neceſſariò bibentes, rationem non obnubilent, tamen hoc ipſo, quòd ultra exigentiam naturæ bibant, exceſſum non ſinè peccato veniali, & ſanitatis jacturâ, ſucceſſivè ſecuturâ, faciunt.

III. Extra tempus prandii, vel cœnæ ſinè urgente neceſſitate vel ſatis rationabili cauſa nil bibere.

IV. Potûs causâ ſub alio prætextu nunquam exire; quando enim ex hoc fine Monaſterium egredimur, peccatum ordinariè ſtatim in foribus eſt.

V. Oblatum à ſæcularibus extra tempus menſæ hauſtum non acceptare, ſed modeſtè, religiosè, & civiliter recuſare; quo actu ſobrietatis ſæculares mirè ædificantur, ſicut viciſſim non raro bibulum Religioſum vilipendunt, eſto etiam neſcio quibûs humanis verbîs potum obtulerint, & ad bibendum quaſi coëgerint.

VI. Solius voluptatis gratiâ non bibere, ſed uti cibum, ita & potum neceſſitatis causâ, præcipuè verò, quia Deus vult, modeſtè, ac moderatè ſumere, nec propter aliam cauſam voluptate, ſeu oblectamentô, quod DEUS cibo & potui indidit, frui, ac propterea bonam intentionem prævię facere.

VII. Subinde amore DEI etiam à potu neceſſario ad aliquod tempus abſtinere, & ſitim, corporis ſanitati minimè adverſantem pati.

## §. III.

## *De Vitio Gulæ, & peſſimis effectibus ejusdem.*

29. EXaminamus hic, Chariſſimi! vitium verè peſſimum, animæ & corpori ſummè nocivum, omnis devotionis, ſpiritûs, & virtutis maximum impedimentum; econtra vitio-

vitiorum potiſſimū fomentum, morborum inſuper & aliorum origo malorum: vitium videlicet Gulæ, abſtinentiæ oppoſitum, quod prô dolor! ipſas quandoque ſacras Religiones quodammodo inquinare audet, impeditque, ne hodie tot ampliùs, ac olim, in Religioſis Domibus reperiantur animæ ſanctæ, & perfectæ, bene verò non pauci numerentur tepidi, languidi, imperfecti, indevoti, ſolidis virtutibûs deſtituti, at vitiis econtra ſubjecti, & verè miſeri. Vitium hoc, unà cum ambitione, ferè omnium malorum, in Religionibus contingentium, potiſſima cauſa, & econtra debitæ perfectionis Religioſæ, ac virtutum in iis ſummum impedimentum eſt, quod ſi in illis non vigeret, Religioſi à potiori quaſi Angeli eſſent. Quare, Amantiſſimi! ut hujus vitii malitiam, peſſimóſque effectus, quos habet, maximáque, quæ infert, damna penſiculatiùs conſideretis, ſanctúmque exinde mox in limine horrorem concipiatis, vehementer in Domino admonemini.

30. Quæritur itaque I. Quid ſit, ac quibûs modis & actibûs committatur vitium Gulæ? Reſp. I. Gula in tota latitudine, & prout eſt vitium non ſolùm abſtinentiæ, ſed & ſobrietati oppoſitum, bene deſcribi poteſt: Eſt inordinatus appetitus & uſus cibi & potûs. Vel: eſt habitus inordinatè comedendi, & bibendi. Ita in re communiter deſcribitur; videtur tamen poſterior deſcriptio eſſe conformior Theologiæ: cùm enim juxta hanc omne vitium non in uno duntaxat, vel altero malo actu, ſed in habitu, ſeu in conſuetudine, ex pluribus malis actibus contracta conſiſtat, ita etiam gulæ vitium non in uno, vel altero actu inordinatè appetendi & ſumendi cibum ac potum, ſed in habitu, ſeu conſuetudine ex pluribus hujuſmodi inordinatis actibus contracta conſiſtit; ut proin, licèt quis quovis voluntario inordinato appetitu vel uſu *cibi* & potûs peccatum gulæ committat, tamen ex uno vel altero tantum actu *guloſus*, ſeu vitiô gulæ laborare non dicatur, niſi etiam habitus, ex multiplicatis actibus jam contractus, adſit.

31. Dicitur autem notanter: *cibi & potûs*; quia ſumendô gulam

lam in ſua latitudine nedum exceſſum in cibo, ſed & in potu includit, ita, ut peccatum gulæ committat tam is, qui inordinatè comedit, quàm ille, qui inordinatè bibit, ita tamen, quòd inordinatus uſus vel exceſſus in cibo *commeſſatio*, in potu verò *ebrietas* vocetur, de qua ſingulariter paulò poſt *à num. 61.* agemus.

32. Reſp. II. Quamvis plurimis, tamen potiſſimùm quinque modis committitur peccatum gulæ, expreſſis noto illo verſiculo.

*Præproperè, lautè, nimis, ardenter, ſtudioſè.*

Ubi cum D. Gregorio *Lib. 30. Mor. c. 27.* communiter docent Theologi & Aſcetæ. Et quidem *Præproperè* ſeu *intempeſtivè* comedit, & bibit, indéque peccatum gulæ committit, qui abſque rationabili cauſa tempus prandii præveniens, de manè, ſícque inordinatè voluptatis gratiâ, comedit, vel bibit. Huc reducuntur, & peccatô gulæ ſe inquinant etiam illi, qui poſt prandium, vel medio inter prandium & cœnam tempore ſinè juſta causa comedunt, vel bibunt. Item, qui poſt ſumptam jam cœnam adhuc hauſtus nocturnos faciunt.

33. Contra primum hunc gulæ modum, graviter minitandô inſurgit Spiritus Sanctus *Eccle. cap. 10. ỳ. 16. Væ! tibi terra! cujus Principes manè comedunt:* per hoc indicare volens, vel ex hoc ſolo Principem vitioſum, & malè degentem, indéque terram, ſeu populum eidem ſubjectum infelicem eſſe, ſi Princeps manè, vel extra tempus comedens, & bibens guloſus exiſtit: ſicut econtra ex eo, quòd Princeps aliquis non inordinatô, ſed ſuo tempore temperatè & frugaliter comedit, & bibat, indéque guloſus non appareat, Princeps boni Regiminis, ac propterea terra, & populus ei ſubjectus felix & beatus cenſeatur; nam *Beata terra, cujus Principes veſcuntur in tempore ſuo ad reficiendum, & non ad luxuriam,* inquit *Eccle. cit. cap. 10. ỳ. 17.* Quod autem de Principe, id proportionaliter etiam de aliis extra conſuetum tempus abſque rationabili cauſa, conſequenter inordinatè, edentibus, vel bibentibus intelligendum venit.

34. *Lautè* comedere, & bibere,

bere, indéque peccatum gulæ committere cenſentur, qui nimis delicatis, vel pretioſis cibis, aut potu contra ſtatûs conditionem utuntur, vel eosdem inordinatè appetunt; tales enim per hos potiſſimùm non niſi voluptatem, ſenſualitatem & guſtum quærentes, hoc ipſo contra finem comedendi,& bibendi, à DEO intentum agunt, & peccatum gulæ certò committunt; quia defacto non ampliùs dubium, ſed certum eſt, eos, qui ſolius voluptatis aut ſenſualitatis causâ comedunt, vel bibunt, ſaltem venialiter peccare, poſtquam Innocentius XI. contrariam doctrinam actu damnavit, quæ ſic ſonat: *Comedere, & bibere uſque ad ſatietatem ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum.* Id, quod etiam de vilibus & communibus cibis intelligendum eſt; hinc optimè advertit S. Gregorius *Lib. 30. Mor, cap. 27.* ſcribens; *Neque enim cibus, ſed appetitus in vitio eſt; unde & lautiores cibos plerumque ſinè culpa ſumimus, & abjectiores non ſinè reatu conſcientiæ deguſtamus.*

35. Ad hoc genus Gulæ reducitur comedere,& bibere ea, etiam vilia, quæ vel ex natura ſua, vel ob conſtitutionem comedentis, aut bibentis certò noſcuntur ſanitati nociva; qualiter comedentes, & bibentes non tantùm DEUM offendunt, & quidem verè deliberatè, ſed præter nocumentum corporis etiam propriæ famæ præjudicant; dum hoc ipſo, quòd ſciant, & plerumque etiam fateantur, hunc vel illum cibum ſibi nocivum eſſe, & tamen comedunt, guloſos ſe eſſe, manifeſtè produnt.

36. Ubi tamen attendere oportet, Chariſſimi! ne in aliud extremum declinantes, in uſu ac ſelectu cibi & potûs nimis & inordinatè ſanitati corporali intendatis, tanquam delicati, vel apprehenſivi viles & communes cibos quaſi ſanitati nocivos detrectandô, & eorum locô cupedias, vel cibos exquiſitos, pretioſósve, aut certam ſpeciem potûs determinatè appetendô, vel prætendendô; ſive etiam, ſi deſiderata non apponantur, contra Superiores vel alios murmurandô: ſiquidem hujusmodi Religioſi (ſi qui eſſent) DEO & hominibus odioſi, & grave onus ſuis forent ſacris

cris

cris Religionibus, ac hoc ipſo plerumque minùs ſani; quia quò magis ſanitati inordinatè attendunt, eam magis amittunt, eò quòd ſtulta apprehenſio, & inordinata cura, quam in uſu & ſelectu cibi & potûs habent, tædium præterea, & animi afflictio, quam in defectu inordinatè deſideratorum ſentiunt, ſanitatem ſummoperè lædant: dum econtra illi, qui communibus in S. Communitate apponi ſolitis cibo & potu contenti exiſtunt, conſolati, indéque ordinariè magis ſani vivunt, DEO ejusmodi ordinarios cibos, & Communitatis amatores, & ſacræ paupertatis, quam voverunt, humillimè memores, ſpecialiter benedicente.

37. III. *Nimis* ſeu *nimiùm* comedit, & bibit, ac peccatum gulæ committit, qui plus alimenti ingerit, quàm natura, quæ de ſe paucis contenta eſt, & munera à ſe obeunda exigunt, aut ſanitas tolerat. Taliter enim comedens, & bibens naturam non recreat, ſed gravat, calorem naturalem fatigat, & obruit, vires non reficit, ſed deſtruit, intellectum hebetat, & omnis generis morbos ſucceſſivè generat, ſicque contra rectum à DEO ordinatum finem comedendi, & bibendi, conſequenter inordinatè comedit, ac bibit: eſto talis minimè de pretioſis & delicatis, ſed de communibus ſolùm & vilibus cibis vel potu nimiùm ſumat. Quod bene advertere habent illi, qui, neſcio, qualiter mortificati & abſtinentes ad tempus, vel etiam conſtanter unam vel alteram magis delicatã & pretioſam ſpeciẽ cibi quidem ſibi interdicunt, uno tamen vel altero cibo vili aut communi ſe plenè infarciunt: de quibus S. Bernardus *in Apolog. ad Guil. Abb.* „Repleti ventrem fabâ, mentem „ſuperbiâ, cibis damnamus ſaginatos, quaſi non melius ſit, „exiguo ſagimine ad uſum veſci, quàm ventoſo legumine uſque ad ructum exſaturari, & „præcipuè, cùm Eſau non de „carne, ſed de lente ſit reprehenſus, & de ligno Adam, non „de carne damnatus.

38. Porro, quandonam *nimis* vel *nimiùm* quis comedere, vel bibere cenſendus ſit, una pro omnibus certa menſura ſtatui non poteſt, cùm naturæ ſint

valde diverſæ, ita, ut una majori, altera minori indigeat alimentô: cunctis tamen ſervire poſſunt ad hoc præter Regulam & praxin ſupra *num. 18.* allegatam, ſequentes Medicorum Aphoriſmi:

1. *Natura paucis eſt contenta.*

2. *Frigidus ventriculus* (id eſt, ſtomachus, qui ex ſe reſpectivè frigidus eſt) *plus appetit, quàm concoquere poteſt.*

39. Dant alii etiam ſequentem regulam; quando quis poſt comeſtionem ad orationem, vel alia ſua munia notabiliter minùs habilis invenitur, ſignum eſt, eum nimis ſeu nimiùm comediſſe, vel bibiſſe; quia moderatô cibô & potu non debilitatur, nec inhabilitatur, ſed confortatur, & habilitatur natura ad ſua munera obeunda.

40. Verùm circa hoc optima Magiſtra experientia eſt, quæ quemvis prudenter attendentem facilè docebit, quandonam nimis vel nimiùm comedat, aut bibat; præſertim ſi bonæ voluntatis exiſtens, abſtinentiæ & ſobrietatis cupidus DEUM, ad hoc ritè cognoſcendum, pro lumine humiliter & fiducialiter implorat.

41. IV. *Ardenter*, ſeu *nimis avidè & feſtinanter* comedunt, qui cibum non debitè maſticandô, alios atque alios bolos raptim deglutiunt; & dum unus adhuc in ore eſt, alium jam præparant, vel pro eo capiendo manum extendunt; ita enim manducantes manifeſtè oſtendunt, quòd DEI, bonæ intentionis, & omnis bonæ cogitationis, omníſque modeſtiæ, ac etiam ſanitatis immemores ſoli attendant voluptati guſtûs, eique inhient, ac hoc ipſo contra debitum finem veſcantur, indéque peccatô gulæ ſe contaminent, præſertim cùm taliter comedentes ordinariè etiam nimiùm comedant, ſicque ſanitati dupliciter noceant; qui proin ſingulariter attendere habent monitum Spiritûs ſancti *Eccli. 37. ℣. 32. Noli avidus eſſe in omni epulatione.* Quod rurſus etiam de cibis vilibus, ac communibus intelligendum, ac illis bene eſt notandum, qui voluptati guſtûs immerſi ſubinde magis ardenter, & majori cum aviditate cibis vilibûs & communibûs ventrem replent, quàm alii delicatis, & pretioſis.

42. V. Denique *Studioſè* comedere,

medere,& peccatum gulæ committere cenſentur, qui cibos nimis exquiſitè præparatos, ac pro omni deſiderio guſtûs deliciosè coctos, inordinatè appetunt, indéque, ſi ſecus fiat, cum impatientia obloquuntur, & vel inde inordinatum & delicatum ſuum appetitum, gulæque vitium manifeſtant. His annumerantur, qui ob quemvis, etiam levem, defectum in ordinariis cibis repertum conqueruntur, & impatientes ſeſe exhibent. In quorum numero, teſte experientiâ, frequentiùs inveniuntur illi, qui, ſi in ſæculo perſtitiſſent, vel egeni & pauperes fuiſſent, aut ſaltem eam, qua in Monaſteriis fruuntur, ciborum largam ſufficientiam, jugémque in victu providentiam DEI minimè habuiſſent; & tamen ejusmodi delicatuli, quos ſæculum, vili locô natos, Religioni dedit, non raro ſunt magis querulosi (ùt ſcitè advertit Lancicius *Opuſc. 2. num. 37.*) quàm nobilibûs nati parentibûs, ac delicatè educati. Illos meritò arguit Divus Hieronymus *Epiſt. 2. ad Nepot.* ſcribens: *Natus in paupere domo, & tugurio ruſticano, qui vix miliô & cibario pane rugientem ventrem ſaturare poteram, nunc ſimilam & mel faſtidio.* Severè talibus minatur Gerardus Abbas *Dom. 3. Quadrag.* exhortans: *Væ, væ, væ, & æternum væ! qui plùs ſervit corpori in cœnobio, quàm potuiſſet in ſæculo.*

43. Quæritur II. Quantùm animæ noceat vitium gulæ? Reſp. Quamvis peccata gulæ ex ſe ordinariè & plerumque non niſi venialia, ac raro mortalia peccata ſint, tamen quia gula, teſte S. Chryſoſtomo *Hom. 58. in Matth. Fons, Mater, atque origo vitiorum omnium eſt*, nullum vitium tam damnoſum & periculoſum animæ eſt, quàm gula, ideo meritò inter ſummè malitioſa, & DEO exoſa reputatur. Id paucis declarat Vinc. Belvacenſis *Lib. 3. Spec. mor. Part. 8. diſt. 1.* dicens: *Gula reddit hominem DEO abominabilem, & exoſum, quia creaturam viliſſimam deificat, præferens eam DEO. Guloſum odit DEUS; quia templum ſuum convertit in fanum diaboli, & in latrinam ſeu vas ſtercorum, & ſentinam omnium vitiorum, ac habitaculum dæmonum.* Fundatur hæc doctrina in verbis S. Pauli *Philipp. 3. ℣. 19.* ubi de guloſis dicit: *Quo-*

*rum DEUS venter eſt.* Quare Dominus DEUS peccatum gulæ, quam primus parens noſter Adam, manducandô de pomo vetito, commiſerat, in tantum punivit, ut totum genus humanum ejusdem culpæ per labem hæreditariè in omnes Adæ poſteros (demptâ B. V. MARIA) propagatam, & transfuſam graviſſimè reum puniverit.

44. Porro, quantùm vitium guloſitatis directè & indirectè noceat animæ, ulteriùs ex ſequentibus liquet. *Primò.* Præter varia alia, quæ gignit peccata, animæ utique maximè nociva, teſtibûs SS. Patribûs impedit lumina Divina, ſpeciales gratias, & dona Spiritûs ſancti, ſinè quibus anima planè miſera eſt: ſiquidem *Sinè tuo Numine, nihil eſt in homine*, ut canit Eccleſia.

45. II. Impedit virtutes & perfectionem; *Neque enim*, ait S. Iſidorus *Lib. 2. de ſummo bono, cap. 42. Poſſe quempiam virtutum perfectionem attingere, niſi priùs ventris edomuerit ingluviem.* Unde Chariſſimi! quicunque (prout ex dictis quivis veſtrûm obligatur) tendendi ad virtutes & perfectionem, efficacem & ſeriam voluntatem, verúmque ſincerum deſiderium habet, vitium guloſitatis vitet, & domet, abſolutè neceſſe eſt; cùm idem ſit, nolle vitium gulæ deſerere, ac nolle ad virtutes & perfectionem tendere. Et profectò tamdiu nec in vobis, nec in aliis veram, ſolidam, conſtantem virtutem deprehendetis, quamdiu in aliquo vitium gulæ vigere cernitis.

46. III. Non tantùm impedit virtutes acquirendas, ſed etiam deſtruit jam acquiſitas, verúmque ſpiritum & devotionem extinguit; quia, *Sicut omnes carnales cupiditates per Abſtinentiam reſecantur*, ait S. Iſidor. *loc. cit. ita omnes animæ virtutes edacitatis vitiô deſtruuntur.* Id, quod experientia prô dolor! in pluribus docet, qui, dum priùs abſtinentiæ & ſobrietatis virtute guſtum debitè mortificantes, & gulam edomantes, magnos greſſus in ſpiritu, & variis virtutibus fecerunt, in antiquam ſylvam iterum redièrunt, vitámque tepidam, imperfectam, & peccaminoſam ſucceſſivè ducere, atque omnem ſpiritum devotionis unà cum virtutibus amitte-

mittere cœperunt, poſtquam denuo gulæ indulſerunt.

47. IV. Animam, ejúſque vires mirè debilitat, eámque languidam, & propè inhabilem reddit ad vincendas tentationes, & reſiſtendum dæmoni, variis modis nos jugiter impugnanti. Hinc ait S. Bernardus *Serm. 24. de Modo bene vivendi. Nemo poteſt à ſemetipſo tentationes dæmonum expellere, niſi refrænaverit in ſe appetitum gulæ.* Et profectò qualis victoria contra tentationes ſperanda à guloſo, qui uberioribus gratiis ſpiritualibus, & donis Spiritûs ſancti deſtitutus, atque ſolidis virtutibus carens, aliàs jam languidam, & tepidam vitam ducit? Dæmon optimè ſciens, quantum per gulam ſpiritualiter debilitetur anima, ante omnia hoc vitio tentavit, & cum grandi damno totius generis humani vicit primum hominem. Gula etiamnum eſt primum, idque fortiſſimum inſtrumentum ad infirmandam, & debellandam animam; gula ſiquidem intellectum hebetat, ut nequaquam, ſaltem ſeriò cæleſtia cogitet, voluntatem ad vilia & peccaminoſa concupiſcenda deprimit, & omnes mentis vires enervat, noxio ciborum potúſque humore prægravatas. Hoc per Spiritum ſanctum probè ſciens S. Petrus pro primo, eóque neceſſario ad reſiſtendum dæmoni ſuadet medio, gulæ fugam 1. *Pet. 5. ℣. 8.* altè inclamat: *Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret.* Seriò etiam Salvator noſter monet *Luc. 21. ℣. 34. Attendite vobis, ne fortè graventur corda veſtra in crapula & ebrietate.*

48. V. Omnium SS. Patrum calculô infelix mater libidinis eſt, quamvis enim gula multivaria peccata generet, attamen ſpecialiter libidinem procreat, adeò, ut libido nullis magis dominetur, quàm gulæ mancipiis. *Edacitas*, ait S. Gregorius *Part. 3. Curæ Paſtor. Admonit. 20. uſque ad luxuriam pertrahit, quia, dum ſatietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur.* Nam, ut bene advertit S. Hieronymus *Lib. 1. in Epiſt. ad Titum. Ubicunque ſaturitas atque ebrietas fuerint, ibi libido dominatur. Specta ventrem & genitalia, pro qualitate vitiorum ordo membrorum.* Et paucos invenire eſt,

qui

qui multùm guloſi, ſimul & caſti ſunt: imò S. Bruno jam ſuperiùs allegatus, abſolutè pronuntiare audet: *Ubi abſtinentia non eſt, ibi caſtitas & honeſtas eſſe non poſſunt.* Et S. Joan. Clim. *Grad. 14. in Scala Paradiſi.* *Qui, ventri dum obſequitur, fornicationis ſpiritum vincere vult, is ei ſimilis eſt, qui oleô incendium extinguere nititur.* Itaque Chariſſimi! ſi libidinem, vitiorum turpiſſimum fugere ita cupitis, ut neò umbra culpabilis de illa in vobis appareat, nolite eſſe mancipia gulæ, ſed ſequamini conſilium S. Baſilii *de vera Virgin.* loquentis: *Ante omnia adversùs guſtum Virgo* (& pudicitiæ amator) *tota contentione pugnabit, fontésque voluptatum ventris, & impudicitiæ fomitum, inde manantium ſiccabit; ventre enim diſtentò neceſſe eſt, ea, quæ ſub ipſo ſunt, membra ex humoris redundantia ad propria & naturalia moveri.*

49. VI. Multùm eripit nobiliſſimum tempus; quando enim homo inordinatè comedit, & bibit, in intellectu obſcurus, in corpore gravatus, & hoc ipſo ſegnis & languidus, indéque ad functiones & munera ſua obeunda inutilis ac indiſpoſitus eſt, ex quo fit, quòd poſtea tempus plerumque garriendô, deambulandô, dormiendô, aut aliàs, donec ſuperflua digerat, otiandô miſerè perdat.

50. VII. Eſt inſuper gulæ vitium valde univerſale, & vel ideo periculoſum; nam, ut benè advertit S. Auguſtinus *Lib. 10. Confeſſ. cap. 31.* quia cibo & potu corpus reficere quotidie debemus, occaſiones gulæ adeò faciliter, ſicut in aliis vitiis, declinare non poſſumus, in quibus, quia natura ipſa, præſertim jam malè habituata, ad gulam multùm inclinat, & mala exempla ſemper obvia fermè ubique ad illam trahunt, dæmon præterea innumeris fraudibûs ad eidem indulgendum incautos inducit, planè ita conſtituta videtur, ut, niſi DEUS, & bonus, ac ſupernaturalis finis jugiter præ oculis habeatur, frequentiſſimè aliquo ex ſupra recenſitis gulæ modis, leviter ſaltem, peccetur, præſertim nimis ſeu plus juſtô & neceſſariô, aut nimis avidè, vel ſolius voluptatis gratiâ comedendô, & bibendô, quod peccatum eò frequentiùs committitur, & in radicatum abuſum abit, quo minùs

cura-

curatur, minúſque de illo vitando cogitatur, ac econtra quò magis univerſaliter, & plerumque impunè graſſatur; ſiquidem

51. Tantopere jam, & tam univerſaliter prô dolor! hoc vitium guloſitatis invaluit, ut non tantùm impunè & liberè, ſed ridentibûs, & adhortantibûs aliis committatur, ac reciproco pro honore, & gaudio habeatur, ſi alicui pro gula, ſeu inordinato appetitu cibi & potûs, atque pro guſtu, oblectamento, & delectatione in iis, ſicque plerumque, ut ſoli voluptati ſatisfiat, ſerviatur. Ad eundem finem etiam ordinariè cibus & potus à guſtu laudantur, ac alii, ut illo fruantur, rogantur, animantur, & quaſi compelluntur, paucîs anxietatem aliquam habentibûs, etſi ſoli voluptati inhærendô & intendendô plenîs buccîs, plena aviditate, & cum exceſſu in quantitate gulæ penitus indulgeant.

52. Quare maximopere errarent ii Religioſi, qui illud Monaſterium vel Conventum feliciorem reputant, præferunt, & ambiunt, in quo menſa pinguior habetur & largior; & econtra illa Domicilia ac Monaſteria declinant, & fugiunt, ubi vel ex indigentia vel amore virtutis & diſciplinæ Regularis parciùs vivitur: hoc etenim revera manifeſtum guloſi, & hoc ipſo etiam tepidi, imperfecti, ac ſolidîs virtutibûs deſtituti Religioſi ſignum eſſet.

53. VIII. Vitium gulæ, quaſi incurabile, & vel ideo ſummopere fugiendum eſt, ac, ne radices agat, primîs ſtatim annîs vigilanter cavendum, nec non, ſi illas agere cœperit, illico heroica mortificatione eradicandum eſt. Experientiâ enim teſte, eâque certâ compertum habetur, quòd, ubi vitium gulæ, ejúſque mala conſuetudo in aliquo invaluerit, vix, vel penitus non deponatur, donec variîs moleſtîs, doloroſîs, & gravibûs morbîs, quibûs guloſus ordinariè afficitur, edendi & bibendi appetitus ſucceſſivè penitus emoriatur, atque miſer in corpore & anima præmaturè vitam finiat, indéque non ipſe gulam relinquat, vel deponat, ſed ab ipſa gula deſeratur. Præter experientiam certam teſtatur id S. Baſilius per horrendam, & memoriæ meritò im-

primendam ſententiam *Cap. VI. num. 35.* citatam: ut proin quaſi idem ſit, eſſe radicatum guloſum, ac eſſe in corporis & animæ ſanitate & ſalute quaſi deſperatum. Verùm de nocumentis, quæ hoc vitium corpori infert, mox ampliùs.

54. Quæritur III. Quantopere corpori noceat vitium gulæ? Reſp. Concors eſt omnium non tantùm SS. PP. ſed & Medicorum ſententia, quotidianâ experientiâ comprobata, nil eſſe, quod adeò corpori nocet, ſanitatem deſtruit, vitam abbreviat, ipſámque prorſus miſeram reddit, ac gulæ vitium; Pro firmanda hac certiſſima doctrina tam S. Scripturæ, quàm SS. PP. Aſcetarum & Medicorum teſtimonia ſuppeterent plurima, ſufficiunt ſequentia.

55. *In multis eſcis erit infirmitas.* dicit Spiritus ſanctus *Eccli. 37. ℣. 33.* Et *propter crapulam multi obierunt: qui autem abſtinens eſt, adjiciet vitam. ibid. ℣. 34.* Conſonat S. Chryſoſtomus, damna corporis & ſanitatis, quæ per gulam generantur, compendiosè & breviter, ſed emphaticè declarans *Hom. 45. in Matth.* illis verbis: *Quod neceſſitatem in comedendo excedit, id non alimentum, ſed peſtis eſt.* Et paulò ſuprà; *Nihil certè ita corpori noſtro repugnat, & obeſt, ut ſatietas.* Concordant & alii SS. PP. teſtandô, quòd ſicut omnium vitiorum animæ, ita omnium morborum corporis gula ſit origo. Horum aliquos recenſens Seneca *Epiſt. 95.* ait: *Inde pallor & nervorum tremor, & miſerabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: quid capitis vertigines dicam? quid oculorum, auriúmque tormenta? Multos morbos multa fercula fecerunt: neceſſe eſt enim, ut inter ſe tam diverſa diſſideant, & hauſta malè digerantur.* Bene ad propoſitum ex mente Medicorum ſonant illi verſus:

*Multa tibi multos coacervant fercula morbos:*
*Ferre ſolent paucas fercula pauca cruces.*

Item noti ſequentes;

*Pone gula metas, ut ſit tibi longior atas.*
*Eſſe cupis ſanus? ſit tibi parca manus.*

56. Cornelius à Lapide *in Cap. 37. Eccli. ℣. 34.* adducit cujusdam viri ſapientis ſequens notabile axioma: *Pene omnes homines mori gulâ*; non quòd ex ſola

ſola gulâ, vel ob illam ſtatim moriatur, ſed quòd plurimi, etſi non ordinariè, tamen ſuis temporibûs & diebûs præſertim in conviviis, exceſſum in cibo & potu, vel alterutro eorum faciant, indéque ſanitati noceant, morbos concilient, & vitam ſenſim & inadvertenter abbrevient, ſicque in aliquo ſenſu gulâ moriantur: quamvis non pauci ſint, qui ex ſola gula moriuntur, prout prô dolor! plura lamentabilia non deſunt exempla, quibûs conſtat, quòd multi ob gravem exceſſum in cibo vel potu ſtatim, plures autem, qui eâdem adhuc, vel ſecundâ, aut tertiâ ſubſequenter die mortui ſunt; præſertim ubi exceſſum etiam aviditas comitatur. Hinc bene citatus Cornelius concludit: *Sobrietas ergo ſanitatis & longævitatis eſt mater; crapula verò & ebrietas infirmitatis ac brevis ævi. Plures enim occidit crapula, quàm gladius.*

57. Ratio autem tantorum malorum corporalium, ex gula orientium, eſt; quia, dum intempeſtivè, vel nimiùm, vel avidiùs comeditur, aut bibitur, corpus & ſtomachus malè gravantur, calor naturalis ſupprimitur, vel unà cum ſanguine accenditur, bilis acuitur, & in ventriculum nocivè trahitur, cruditates variæ, noxiique & ſuperflui humores generantur, neceſſaria concoctio impeditur, vel malè & vitiosè contingit &c. ex quo malus chylus, malique humores, & ex malo chylo, malisque humoribus malus & vitioſus ſanguis, qui dum unà cùm noxiis humoribus in varia corporis vaſa diffunditur, integra agmina variorum morborum ſucceſſivè generantur, & augmentantur, præſertim ſi, uti fieri ſolet, gula fœcunda parens & radix omnium præfatorum malorum ac morborum perdurat, & ſtomachum cruditatibûs, noxiis humoribûs, nimiô & corruptô acidô aliàs jam repletum, vel gravatũ, ſuperfluò cibô & potu aut intempeſtivè, aut nimis avidè ſumptô denuo affligit, ſicq; mox recenſita mala unà cum neceſſariò ſequentibus morbis augmentat.

58. Altera, eáque non modica, cauſa & ratio, cur per gulam tot mala corporis, & tanta deſtructio ſanitatis generentur, vita notabiliter abbrevietur &c. eſt abuſus, ſeu ſu-

perfluus uſus medicinarum, gulam ordinariè ſubſequens; illi ipſi enim, qui per gulam varios ſibi morbos conciliant, & ſanitatem deſtruunt, omnium maximè ad medicinas recurrunt, iiſque ſuperfluè & inordinatè utuntur: cùm enim partim à morbis, quos imminere timent, ſe præſervare, partim præſentes, quos ſentiunt, depellere, jugiter ſoliciti ſint, & multas, eáſque hunc in finem diverſas medicinas adhibeant, ídque frequenter, & quaſi continuò practicent, per hoc corpori & ſanitati magis nocent, quàm proſunt, totámque naturam non raro penitus deſtruunt, ipſis medicinis, quibus morbis mederi, & vitam prolongare nituntur, plures & majores infirmitates cauſant, vitámque magis abbreviant, magíſque miſeram efficiunt.

59. Id, quod Medicorum concors, & experientiâ teſte certiſſima doctrina eſt, ultro fatentium, quòd nimis frequens medicinarum uſus longè plùs noceat, quàm profit, atque ſanitatem & naturam deſtruat, vitámque multùm abbreviet; dum econtra illi, qui raro vel nunquam Medicis & medicinis utuntur, longè majori plerumque pollere ſanitate, vitámque ducere longiorem, dignoſcuntur. „Novi virum Principem (inquit ad propoſitum Drexelius *in Aloë lib. 2. cap. 10. §. 2. n. 6.*) „quem ſeptem Medicorum placita ſuaviter deduxerunt ad „plures (puta mortuos) potuiſſet vir iſte vivere, ſi faber „ferrarius, aut ſector lignarius „fuiſſet, quem pauperies copiâ „pharmacorum abſtinere coëgiſſet. Memini Medicorum „Principem dicere: *Cavete à no„bis, quantum poteſtis.* Nec ignoramus, peritiſſimos è Medicis parciſſimos in porrigendis „pharmacis extitiſſe. Complures novi viros, fœmináſque „poſt ſumpta pharmaca cœpiſſe ſerio ægrotare, quibus antea conſtabat ſanitas. At prophylactico (inquiunt) opus „eſt; præſtat morbum prævenire, quàm præveniri. Si morbum prævenire idem eſt, ac „accelerare, non malè hi ratiocinantur. Invaletudinem „ſatis cavet, qui ſemel iterúmq; „in anno alvi ductione corpus „eluit. Mors in olla viri, ubi „pharmaca tam crebra, & multiplicia.

tiplicia. Hucuſque Drexelius. Quibus additur effatum plurium celeberrimorum Medicorum aſſerentium, verum eſſe illum Aphoriſmum: *Nulla medicina eſt optima medicina.* Alii id ipſum opere conteſtantes, vix ullam unquam, etiam in infirmitate conſtituti, ſumpsêre medicinam. Alii liberè faſſi ſunt, longè plures à Medicis, præſertim junioribus per ſua conſilia, & medicinas occidi, quàm ſanari.

60. Per quod tamen nec Medici, nec medicinarũ uſus abſolutè rejiciuntur; cùm plures dentur neceſſitatis caſus, in quibus pro conſervanda ſanitate & vita Medicos & medicinam adhibere non tantùm utile, ſed ſubinde etiam obligatorium eſt. Unde ipſæ Sacræ paginæ commendant Medicos, & medicinas *Eccli. 38. ℣. 1. Honora Medicum propter neceſſitatem.* ac ibidem ℣. 11. 12. & 13. *Da locum Medico, etenim illum Dominus creavit; & non diſcedat à te, quia opera ejus ſunt neceſſaria: eſt enim tempus, quando in manus illorum incurras.* De medicinis quoque ibidem ℣. 4. dicitur: *Altiſſimus creavit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa.* Sed juxta principia ipſorum Medicorum improbatur ſolummodo, & ſummè diſſuadetur uſus medicinarum extra caſum veræ, & non imaginariæ ſolùm neceſſitatis, principaliter verò ſemper & pro ſemper frequens uſus & copia earundem; quia ex dictis certum eſt, his non curari, ſed augeri morbos.

61. Quæritur IV. Quænam Vitium Ebrietatis, ſeu conſuetudo excedendi in potu damna animæ & corporis, ac quos alios malos effectus cauſet? Ante reſponſionem notandum, Ebrietatem in triplici ſenſu ſumi. Et quidem *primò* pro tali potûs exceſſu, quo homo voluptatis causâ ita ſe ingurgitat, ut ratione penitus privetur: & hæc eſt Ebrietas *plena* ac *perfecta*, ſive propriè talis. *Secundò* pro eo exceſſu, quo quidem rationis uſus non penitus tollitur, ita, ut adhuc ſufficienter diſcernere poſſit inter bonum & malum, ratio tamen & intellectus obſcuratur, atque ad ſpiritualia & alia munia homo minùs habilis redditur, corpus etiam ita gravatur, ut pedes vacillent, aliqualiter obnubilen-



Digitized by Google

tur, & caligent oculi, lingua titubet, & facilè omnes animadvertant, talem feciſſe notabilem exceſſum, qui communiter defacto (quamvis abuſivè) vocatur *crapula*; quia propriè, ac juxta ſenſum Scripturæ loquendô *crapula* eſt exceſſus *in cibo*, juxta Cornelium à Lap. *num. 58.* citatum, & alios, ſeu cruda epula, qua plus cibi ſtomacho ingeritur, quàm debitè digerere poteſt; ex quo variæ cruditates, corpus lædentes & gravantes cauſantur. *Tertiò* ſumitur pro malo habitu, ſeu cônſuetudine extra tempus abſque neceſſitate, vel etiam in ordinaria menſa plerumque plus bibendi, quàm naturæ neceſſitas exigit, etſi ad plenam ebrietatem, vel notabilem quantitatem non deveniatur. Hîs præmiſsis

62. Reſp. I. Omnia, quæ de damnis, & malis effectibus gulæ hucuſque dicta ſunt, etiam de ebrietate intelligenda ſunt; quia gula ex dictis non tantùm cibi, ſed etiam potûs eſt inordinatus appetitus, & uſus.

63. Reſp. II. Ebrietas in primo ſenſu accepta (quæ apud Religioſos utique nunquam invenienda, ſicque tanquam quid paradoxum apud illos reputari debet) præter ſupra recenſita damna etiam illud habet, quod ex genere ſuo ſit peccatum mortale, ſimulque vitium ſummè ſcandaloſum & beſtiale, præſertim ſi, quod DEUS avertat, in Religioſo reperiretur.

64. Reſp. III. Ebrietas in ſecundo ſenſu accepta, ſeu, juxta communem loquendi modum, *crapula*, præter communia damna Gulæ, etiam illud ſpeciale habet, quòd, etſi ordinariè ex ſe non ſit mortale, ſed ſolùm veniale, quamvis ex gravioribus peccatum, tamen in Religioſo ſit ſatis ſcandaloſum in dedecus, & vilipenſionem nedum talis Religioſi, ſed & ipſius Religionis vergens, præſertim ſi apud ſæculares contingat, vel ab iiſdem advertatur, maximè frequentiùs, ubi planè tales ſemiebrii Religioſi ſe exponunt periculo grave ſcandalum præbendi proximo. Hinc minimè ægrè ferant, ſi Superiores ſanctô Religioſæ diſciplinæ zelô ducti ejusmodi defectus, & in bibendo exceſſus, tam ſpiritualiter, quàm corporaliter graviter damnoſos, ac notabiliter ſcandaloſos, impunè haud

ſinant

ſinant graſſari; aliàs enim liberiùs & frequentiùs committerentur, & in malam conſuetudinem degenerarent, non ſinè magno præjudicio ſpiritûs & virtutis, obſervantiæ & diſciplinæ Regularis.

65. Reſp. IV. Ebrietas in tertio ſenſu accepta, ſeu abuſus extra tempus ſinè neceſſitate, aut aliàs ſuperfluè bibendi, uti faciunt bibuli, illum damnoſum habere ſolet effectum, quòd in homine, præſertim Religioſo, quaſi omnem ſpiritum devotionis & virtutis inadvertenter, ſenſim ſinè ſenſu, extinguat, virtutes priùs habitas tollat, acquirendas impediat, orationem internam & externam, aliáque pia exercitia efficiat imperfecta & languida, hominem deſidem & pigrum reddat, eúmque ad otium, nugas, fabulationes, variáſque imperfectiones, & peccata, ſaltem venialia diſponat, & tandem, ſi non graviter malitioſum, tamen verè tepidum, & vel inde in peſſimum ſtatum deducat. Inſuper intellectum & memoriam hebetat, offuſcat, & debilitat, ac pro omni majori & meliori negotio vel penitus, vel plurimùm inhabilitat.

66. Corpori autem ac ſanitati, & quidem non leviter nocet; quia acidum juſtum, ac neceſſarium in ſtomacho nimis diluit, diſſipat, naturalem appetitum ad neceſſaria alimenta ferè penitus tollit (experientiâ enim teſte, qui multùm bibunt, parùm comedere valent) concoctionem impedit, & corpus ſuperfluis ac noxiis humoribûs replet, ac brevi tempore varias infirmitates conciliat, hominémque jugiter valetudinarium conſtituit.

67. Quare, Chariſſimi! ex totis viſceribus admonemini, quatenus omnî modô caveatis, ne unquam malum habitum ſive conſuetudinem contrahatis, extra ordinarium tempus menſæ abſque neceſſitate, vel etiam tempore ordinario ſuperfluè, ſeu cum exceſſu bibendi, adeóque ne amatores ſuperflui potus, ſeu malè habituati bibuli unquam evadatis. Tales enim bibuloſitati dediti, ſive bibuli conſuetudinarii, qui occaſionem, & tempus ſive de manè, ſive poſt prandium, ſive de nocte poſt cœnam abſque neceſſitate bibendi, vel etiam ſub ordinariis menſis inordinatè ac ſuper-

perfluè potandi quærunt, vel quamlibet datam, ubi poſſunt, arripiunt, etſi ad notabilem crapulam non deveniant, & multò magis, ſi etiam hæc aliqualiter accedat (uti apud bibulos plerumque, vel perſæpe contingit) quoad animam omni ſpiritu devotionis, omníque ſolida virtute deſtituti, plerumque otioſi, deſides, pigri, garruli, tepidi, ac laxitatis & libertatis amatores exiſtunt, inſuper plerumque valetudinarii. nec DEO, nec ſibi, nec proximo, nec Monaſterio, nec Provinciæ, nec Religioni, neque Eccleſiæ ampliùs debitè proſunt, ſed omnibus ferè graves, & odioſi, veráque inutilia terræ pondera, Conventuúmque & Provinciarum onera, meritò reputandi ſunt.

68. Quæritur V. Quæ ſint motiva cavendi, & vincendi vitium gulæ? Reſp. Motiva cavendi, & vincendi gulam ferè innumera eſſe, eáque prorſus efficacia; ex quibus conformiter ad ea, quæ diximus, pauca ſequentia adducuntur: & quidem motivum

69. *Primum.* Sæpius, & bene conſiderare graviſſima damna, quæ à vitio gulæ cauſantur in anima: quòd videlicet juxta dicta *à num. 43.* ſit origo omnium vitiorum, ſingulariter verò libidinis: virtutes cunctas impediat, & acquiſitas deſtruat: intellectum hebetet: nobiliſſimum tempus perdat: quòd ſit fortiſſimum omnium diaboli inſtrumentum & medium, quo animam ad omne vitiorum genus inducere, eam ad reſiſtendum tentationibus debilem, & quaſi inhabilem facere, omnem ſpiritum devotionis & virtutis extinguere, dona Spiritûs ſancti, aliáſque gratias Divinas partim impedire, partim tollere efficaciter ſolet: & quòd præterea (atque hoc ipſo vitium peſſimum ac periculoſiſſimum) teſte experientiâ, ſemel radicatum vix ampliùs corrigatur, & emendetur.

70. *Secundum* motivum. Debitè conſiderare, quòd nolle efficaciter & ſeriò reſiſtere gulæ, illam vincere, & fugere, eámque mortificare, & debellare, idem ſit, ac nolle ad virtutem & perfectionem tendere: nolle bonum Religioſum eſſe; ac econtra velle tepidum, languidum, virtutibûs deſtitutum, vitiis

tiis ſubjectum, ad nihil utilem atque ad debitè laborandum pro DEI gloria, & ſalute proximi quaſi inhabilem eſſe. Quàm tremendum autem, & horrendum ſit, hujusmodi velle, & nolle, per ſe patet.

71. *Tertium* motivum. Sæpe, & bene perpendere plurima, & graviſſima corporis & ſanitatis damna, quæ ex gula ſequuntur; cùm juxta dicta ſit origo omnium morborum, & nihil corpori & ſanitati tantopere noceat, naturam deſtruat, quàm gula: nil vitam ita abbreviet, ipſámque brevem vitam adeò miſeram reddat, quàm gula: nil corpus ita gravet, & cruciet, quàm gula: nil intellectum & memoriam ita hebetet, & offuſcet, quàm gula: nihil hominem maturè valetudinarium, & in corpore undequaque miſerum faciat, ac gula.

72. *Quartum.* Sæpius conſiderare finem, ob quem Religionem ſumus ingreſſi, qui utique non erat, ut in ea guloſè vivamus, & ventris curam habentes, inordinatè in cibos & potum nos effundamus, ſed ut DEO debitè ac perfectiùs ſerviamus, ac mortificationem Christi in corporibus noſtris circumferentes, pœnitentiam agamus, atque ad virtutem, & perfectionem tendamus, conſequenter gulam, quæ omnis virtutis & perfectionis extremus hoſtis eſt, fugiamus.

73. *Quintum* motivum. Seriò recogitare, quàm iniquum, quin etiam inſanum, & plus, quàm beſtiale ſit, tot, & tam gravia animæ & corporis mala contrahere, tot, & tanta utriusque hominis bona perdere, propter modicam, eámque breviſſimam voluptatem guſtûs, quæ ſolummodo durat, quamdiu cibus & potus in ore, & palato eſt: poſtea enim, ſi ſuperfluè, vel inordinatè, & guloſè ſumitur, illico incipit corpus aggravare, ac memorata mala ſucceſſivè inducere.

74. *Sextum* motivum. Bene perpendere, quòd is, qui parùm & cum abſtinentia comedit, ac bibit, in effectu longè plus comedat, & bibat, quàm qui ſuperfluè & nimiùm, aut aliàs inordinatè comedit, & bibit. Item, quòd oblectamento ſeu voluptate, quam gulloſus in cibo, & potu quærit, abſtinens longè meliùs, perfectiùs, & diu-



Digitized by Google

& diutiùs fruatur, ac ipſe guloſus. Hoc ipſo enim, quòd abſtinens non plus, quàm naturæ neceſſitas exigit, ſicque reſpectivè parùm comedat, & bibat, alimentis frugaliter ſumptis, & hoc ipſo magìs conducentibûs, ordinariè ſemper ſanus, & bene valens exiſtit, vitámque notabiliter prolongat, atque præfatô oblectamentô & voluptate (quamvìs propter eam ſervus DEI non manducet, nec bibat) quotidie per plurimos annos frui poteſt; dum econtra guloſus, eò quòd nimiùm, vel aliàs inordinatè ac guloſè comedendô & bibendô varias infirmitates brevì contrahat, valetudinarius ac miſer evadit, vitámque notabiliter abbreviat, maturè jam ab hoc, jam ab illo, aliàs ſapidiſſimo, cibo abſtinere, atque medicè proin miſerè vivere, & illa voluptate carere debet.

75. Quæritur VI. Quæ ſint media evitandi vitium guloſitatis? Reſp. potiſſimùm ſequentia. *Primum* medium. Sæpius relegere, & bene conſiderare, ac memoriæ altùm imprimere hactenus recenſita, vel ſaltem unum, alterúmve, aut aliqua magìs penetrantia motiva vitandi, & vincendi gulam.

76. *Secundum.* Cognitâ malitiâ, & horrendis tam corporis, quàm animæ damnis, peſſimiſque effectibûs gulæ, perpetuum bellum ſibi indicere, heroicè ſtatuendô, nunquam eſſe mancipium tam nocivi vitii gulæ, ſed eidem quotidie, quavis data occaſione, fortiter reſiſtere.

77. *Tertium* medium. *Sibi ipſi* in cibo & potu cum prudentia & diſcretione ſtatuere certam menſuram, quæ, attentis omnibûs, naturam non gravat, ſanitatem non lædit, & tamen ad conſervandas & reparandas naturæ vires ſufficiens, & neceſſaria videtur.

78. *Quartum* medium. Exemplum Chriſti JESU, & Sanctorum, aliarúmque animarum perfectarum præ oculis habere, & cogitare, nullum guloſum ad perfectionem & virtutem perveniſſe, téque, quamdiu guloſus es, ad eam nunquam perventurum fore.

79. *Quintum* medium. In menſâ, antequam incipias comedere, aut bibere, bonam intentionem cum bono propoſito

ſito & invocatione Divina facere.

80. *Sextum* medium. Sedulò & practicè ſe aſſueſcere ad actus mortificationis gulæ & guſtûs, ſupra *Cap 6. à n. 36.* recenſitos, nec non ad actus virtutis contrariæ, abſtinentiæ videlicet & ſobrietatis *hoc Cap. §. præcedente. num. 28.* adductos. Tandem pro coronide hujus materiæ de noxio gulæ vitio

81. Quæritur VII. Quid in comedendo & bibendo obſerſervandum, pro conſervanda ſanitate, & prolonganda vita: ac econtra pro cavendis infirmitatibus, & præmatura morte? Ante reſponſionem notandum, hanc quæſtionem non ex fine naturali duntaxat, ſeu amore naturali ſanitatis & vitæ, ſed principaliter ex fine ſupernaturali inſtitui; quia in ſtatu ſanitatis pro DEI gloria, bono communi Eccleſiæ & Ordinis, nec non pro nobis & aliis præſtare multa poſſumus; infirmi autem & valetudinarii, parùm, & quaſi nihil valemus, uti bene advertit Thomas Kempenſis *Lib. 1. de Imitat. cap. 23.* dicens: *Multa bona operari potes, dum ſanus es: ſed infirmatus, neſcio, quid poteris?* Accedit; quòd non ſimus Domini vitæ noſtræ, ſed eam, quantùm prudenter poſſumus, licitis mediis conſervare, econtra ea vitare, quæ ſanitati corporali adverſa ſunt, conſequenter vitam abbreviant, & deſtruunt, ſervatis prudentiæ regulis, ſalvâque obedientiâ & aliis virtutibus, nec non Statûs & Conditionis legibûs ſeu conſtitutionibûs, omnino teneamur: ad quem finem etiam quæſtio iſthæc principaliter inſtituitur, quamvis exinde magna etiam ſequatur felicitas naturalis, & corporalis. Jam

82. Reſp. Ad Quæſitum per ordinem ad finem in prænotato poſitum, inter alia ſequentes eſſe potiſſimùm regulas obſervandas.

*Primò. Circa cibos* ſummopere cavere, ne nimiùm, ſeu plùs, quàm reſtauratio, & conſervatio naturæ, virium, & ſpirituum exigit, comedatur, juxta dicta *n. 38. & ſeqq.* nimiâ enim ciborum quantitate natura non reſtauratur (ex repetitò dictis) ſed gravatur; neque vires reficiuntur, ſed minuuntur; calor inſuper naturalis fatigatur, & obruitur, exin mala conco-

ctio ſequitur, & morbi procreantur. Hinc peritiſſimus in arte Magiſter Galenus ſuaſit ſaluberrimum pro ſanitate conſervanda remedium, nedum diætam, ſeu moderatum uſum ciborum, ſed & ut quis decima quaque die ab omni prorſus alimento abſtineat.

*Secundò.* Cavere, ne nimis properanter, & ardenter comedatur.

*Tertiò.* Item, ne extra tempus ordinarium abſque neceſſitate comedatur; cibum enim, altero nedum digeſto, alium ingerere, æquè nocivum eſt, ac corpus ſuperfluo potu implere.

*Quartò.* Juvat pro ſanitate ad menſam vitare nimiam ciborum varietatem, ſeu diverſitatem, & moderatè ſe ſatiare homogeneis; quia, cùm inter tot diverſos cibos alii tardioris & difficilioris, alii facilioris, & citioris ſint concoctionis, inæqualem concoctionem, indéque infirmitatem ex nimia diverſitate ciborum ſequi, neceſſe eſt, teſte ipsâ S. Scripturâ *Eccli. 37. ℣. 33. In multis eſcis erit infirmitas.* Hinc ſanitati ſemper aliquo modo nocent, qui majoribus aſſidentes conviviis, ferme de quovis cibo comedunt.

*Quintò.* Cruda cuncta communi Medicorum judiciò ſanitati nociva cenſentur.

*Sextò.* Nimiùm ſalita, ſuffita, & acetoſa, ſanitati etiam ſuo modo obſunt.

*Septimò.* Sicut & cibi nimis pingues, ac unctuoſi, præſertim ubi ſinè pane, vel alio temperante aliqualiter, ſumuntur.

*Octavò.* Dulciaria & bellaria cuncta, omnéque ſacchari variegatum blandimentum ſtomacho adverſa, & ſanitatis certa nocumenta ſunt. Tritum etiam & notorium Medicorum dictum eſt: *Saccharum eſt dentibus venenum: fellis augmentum: hepatis incendium: ſtomachi non leve nocumentum.*

*Nonò.* Obeſt bonæ concoctioni, conſequenter & ſanitati, ſtatim poſt menſam intensè ſtudere, vel etiam vehementem corporis motum aut laborem aſſumere; quia poſt menſam magis indiget ſtomachus ſpiritibûs ad concoquendum, qui eidem per intenſum ſtudium, vel vehementem laborem notabiliter auferuntur.

*Decimò.* Superfluus, & frequens medicinæ uſus ſanitati plurimùm nocet, & ùt octo caven-

eavendus eſt ob dicta ſuperiùs n. 58.

*Undecimò.* Quia, quò magis cibi maſticantur, eò faciliùs concoquuntur; ideo ſanitatis etiam regula eſt, dentes bene pro maſticando conſervare, ac ideo attendere, ut in juventute quotidie debitè laventur, purgentur, & mundi conſerventur, eáque vitentur, quæ illis nociva ſunt, uti ſaccharum &c.

*Duodecimò. Circa potum* regula ſanitatis univerſalis eſt, ordinariè abſtinere à ſuperfluo potu, & exceſſu etiam minùs gravi; præcipuè verò cavere, ne quis habituatus bibulus evadat; talem enim eſſe, idem eſt, ac brevi valetudinarium, in corpore & anima languidum, ac prorſus inutilem eſſe.

*Decimò tertiò.* Omnes potus chymici, uti vinum aduſtum, roſolia, ſpiritus &c. ordinariè ſunt nociva, ac proptereà vitanda, præſertim inclinantibus ad hecticam, & phtyſin. Vinum, quò fortius, eò difficilioris concoctionis eſt, & ideo non niſi parcè bibendum.

*Decimò quartò.* Porro unum ex præcipuis ſanitatis principiis & regulis eſt, cavere à triſtitia, & afflictione animi, ab inordinatis ſolicitudinibus, ab ira ac indignatione &c. & econtra conari, in cunctis ſancta intentione, cum prudentia & diſcretione pro poſſe facere facienda, & de reliquo plena cum reſignatione, mente indifferenti, hilari, pacata, quieta & ſerena committere cuncta DEO, pariquе mente acceptare, quidquid ille diſpoſuerit, vel permiſerit; ſicut enim triſtitia & animi afflictiones, inordinatæ curæ, ac ſolicitudines, ira, ac indignationes, teſte ipſa Sacra Scriptura, mirè nocent ſanitati, vitamque abbreviant, ſic econtra mens in DEO indifferens, ſerena, hilaris, & pacata, ſanitatem conſervat, recuperat, auget, vitámque prolongat.

*Decimò quintò.* Oportet cavere ipſius etiam ſanitatis inordinatam curam, & ſolicitudinem; quia & hæc plùs nocet, quàm prodeſt tam corpori, quàm animæ.

83. Porro ſciendum eſt, præfatas & alias ſanitatis regulas non niſi prudenter, & præcipuè ſalvâ ſemper in cunctis obedientiâ, & aliîs virtutibûs, ſalvîs item Ordinis, Provinciæ, Sta-

Statûs & Officii Regulis & Conſtitutionibûs eſſe obſervandas. Quando enim obedientia, vel mandatum Superiorum aliud præcipit, vel prohibet, Regulæ & Conſtitutiones aliud jubent, vel prohibent, vera quædam virtus, exigentibûs circumſtantiis, aliud ſuggerit, ex diſpoſitione, vel permiſſione Divina aliud accidit, quàm una vel altera ſanitatis Regula præſcribit, aut ſuadet, amore DEI obſequi, & ſe accomodare, etiam ſpreta ſanitatis ratione, omnino oportet; quia longè plùs attendenda ſanctitas, quàm ſanitas, & longè plùs æſtimanda vita animæ, quàm corporis. Non eſt quidem illicitum, occultos ſuos, Superiorem forſan latentes, defectus exigentibûs circumſtantiis debita cum reverentia, humilitate, & reſignatione manifeſtare; ſi tamen Superior hos non attenderet, aut ob emergentes circumſtantias res aliter fieri nequeat, quin una vel altera ſanitatis regula, & ipſa ſanitas aliqualiter patiatur, Superioribus obedire, & voluntati DEI ex amore erga eundem quieta mente ſe ſubjicere Religioſus debet.

84. Unde graviter errant aliqui pro ſanitate corporali inordinatè, & nimiùm ſoliciti, qui ſtatim timent, contriſtantur, conqueruntur, impatientes fiunt, ac Superioribus, & aliis importuni ſunt, ſi ex ſupra dictis cauſis uti, vel carere, facere, aut omittere debent, quod ſanitati eorum aliquo modo videtur contrarium, de quibus nota illa ex S. Bernardo circumfertur ſententia: *Væ Religioſo! qui plus curat ſanitatem, quàm ſanctitatem.*

* * * * *

CA-

# CAPUT XV.

## De Virtute Caſtitatis, & Pudicitiæ: nec non de Vitio oppoſito.

EAm hic Amantiſſimi! Virtutem, Caſtimoniam videlicet, diſcutimus, quæ Religioſarum mentium eſt ſingulare ornamentum, ſicut econtra oppoſitum luxuriæ vitium, quod juxta Apoſtolum ne quidem nominetur in nobis, animæ inquinamentum eſt longè turpiſſimum.

## §. I.

### *De Natura, & Præſtantia Caſtitatis ac Pudicitiæ.*

1. QUæritur I. Quid, & quotuplex ſit Virtus Caſtitatis? Reſp. I. Caſtitas eſt virtus coërcens inordinatum appetitum, & uſum circa impura & venerea. Sicut enim abſtinentia & ſobrietas coërcet inordinatum appetitum & uſum in cibo & potu, ita Caſtitas coërcet inordinatum appetitum & illicitum uſum circa impura, & facit, ut homo nec cogitatione, nec ore, nec opere impuris, aut venereis illicitè ſe inquinet.

2. Reſp. II Caſtitas triplex eſt; Virginalis videlicet, Vidualis, & Conjugalis. *Hæc* eſt, quæ inter conjuges datur; quamvis enim hi debito conjugali licitè utantur, tamen ſua facultate non abuti, ſed etiam Caſtitatem ſuô modô ſervare tenentur, de qua in Theologia. *Caſtitas vidualis* eſt, quam poſt obitum conjugis integrè obſervat pars relicta, ita, ut nec matrimonium ampliùs ineat, nec in ſtatu viduitatis aliquo, qualicunque, luxuriæ peccato ſe

coin-

coinquinet. *Caſtitas Virginalis* eſt, quæ non tantùm inordinatum appetitum, & uſum venereorum extra matrimonium coërcet, ſed etiam matrimonium perpetuò vitans, licitum in illo carnis uſum abdicat. Quæ Caſtitas, & Status virginalis cæteris perfectior eſt, prout definivit Concil. Trid. *ſ. 24. can. 10.* illis verbis: *Si quis dixerit, ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui Virginitatis, vel Cœlibatûs, & non eſſe melius ac beatius manere in Virginitate, aut Cœlibatu, quàm jungi Matrimonio, anathema ſit.*

3. Porro Caſtitas Virginalis ſubdividitur in propriiſſimè, & in minùs propriè talem. *Prima* eſt, qua quis ab omni venerea corruptione corporis huc uſque non tantùm immunis fuit, ſed ab eadem perpetuò, ſeu per totam vitam abſtinere, & integritatem corporis ſervare firmiter ſtatuit, ac proponit. In quo ſenſu Caſtitas vocatur *Virginitas*, eámque habere, & verè virgo eſſe, tamdiu quis dicitur, quãdiu propoſitum hoc ſervat, & imunis eſt à venerea corporis corruptione. Corrumpitur autem corpus & integritas illius, atque memorata vera virginitas tollitur per quemvis concubitum carnalem, vel voluntariam peccaminoſam pollutionem; non item per involuntariam, & conſequenter non peccaminoſam; nec etiam per violentam virginis oppreſſionem paſſivam, ſi deſit conſenſus in illam; quin imò in tali caſu procedit dictum S. Luciæ: *Si invitam juſſeris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam.*

4. *Altera* Caſtitas Virginalis eſt, qua quis tam à licito carnali in matrimonio, quàm ab omni illicito uſu venereorum externo, & interno perpetuò abſtinere firmiter ſtatuit, ac proponit, poſtquam priùs contra caſtitatem jam peccavit, & corporis integritatem corrupit. In quo caſu, etſi quis non ampliùs ſit virgo, nec veram habeat virginitatem, tamen adhuc caſtitatem virginalem colere cenſetur. Porro in præſenti agitur de utraque primùm explicata caſtitate virginali.

5. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit virtus Caſtitatis? Reſp. Caſtitas, una ex præſtantiſſimis, & DEO gratiſſimis virtutibus eſt. Maxima ejusdem præſtantia dilucidè patebit ex ſequentibus

tibus rationibus, quæ ad magni habendam, eligendam, & colendam caſtitatem quemvis merito animare poterunt. Et quidem

6. *Primò.* Quia, Chriſtus ùt homo, omnis ſanctitatis perfectiſſimum exemplar, ipſemet caſtitatem, & quidem integerrimam, ac perfectiſſimam elegit, eámque tantopere coluit, & tam patenter de ſe teſtatam eſſe voluit, ut, licèt invidi Judæi illum in pluribus falſiſſimè inſimulârint, & accusârint, pluráque falſa judicia & ſuſpiciones de illo habuerint, & calumniosè contra eum effutiêrint, in puncto caſtitatis tamen illum vel in minimo reum, aut ſuſpectum arguere nunquam fuerint auſi, uti ex Sacris Literis bene advertunt SS. Patres.

7. *Secundò.* Quia Chriſtus JESUS caſtitatem ita dilexit, ut non niſi de caſtiſſima, ac integerrima Virgine naſci, & non niſi caſtiſſimum Nutritium habere, ſolíſque cum caſtis diſcipulis, qui uxores priùs habitas etiam in vivis adhuc relinquerent, ac caſtitatem impoſterum perfectè ſervarent, ambulare, & converſari, atque per eos mundum convertere voluerit.

8. *Tertiò.* Quia quò magis quis caſtus eſt, eò magis à Chriſto diligitur, doníſque & gratiis Divinis cumulatur, uti conſtat de S. Joanne Evangeliſta, quem teſtibus SS. PP. Chriſtus ideo plùs, quàm omnes alios diſcipulos amavit, quia ſemper virgo fuit, & virgo permanſit, caſtitatem virginalem integerrimam perpetuò ſervans. Quod etiam Eccleſia in ejus Feſtivitate teſtatur illis verbis: *Diligebat autem JESUS eum, quoniam ſpecialis prærogativa caſtitatis ampliori dilectione fecerat dignum, quia virgo electus ab ipſo, virgo in ævum permanſit.* Ob eandem integerrimam caſtitatem ante mortem ſuam in cruce pendens Chriſtus Virgo, Virginem Matrem ſoli Virgini Joanni commendavit. Virginitas fuit cauſa, quòd DEUS ineffabilia SS. Trinitatis, & Incarnationis, aliáque innumera & altiſſima Myſteria, præſertim in Apocalypſi contenta, illi præ cæteris Apoſtolis revelaverit; quia nullum, quàm perfectè virgineum, ad illa tam aptum fuit ſubjectum.

9. *Quartò*. Quia animæ caſtæ dilectum ſunt habitaculum Spiritus Sancti, & Sponſæ Chriſti, juxta unanimem ſenſum SS. PP.

10. *Quintò*. Quia Caſtitas facit homines Angelis quodamodo ſimiles; *Quoniam, qua non nubunt, neque nubentur*, ait S. Ambroſius *Lib. 1. de Virginibus*, *erunt ſicut Angeli DEI*. Hinc Caſſianus *Lib. 6. cap. 6.* affirmat: *Nulla virtute tam propriè carnales homines ſpiritualibus Angelis imitatione converſationis æquantur, quàm meritò & gratiâ caſtitatis*. Et S. Baſilius *de vera Virginit.* *Hi profectò, qui virginitatem ſervant, Angeli ſunt, non obſcuri aliqui, ſed ſanè illuſtres, atque nobiliſſimi*. *Nemo miretur*, inquit S. Ambroſius *loc. cit.* *Si Angelis comparentur, quæ Angelorum Domino copulantur*. Imò audet edicere S. Cyprianus *Lib. de Pudic. & bono Diſcipl.* *Virginitas æquat ſe Angelis; ſi verò exquiramus, etiam excedit, dum in carne luctata, victoriam & contra naturam refert, quam non habent Angeli*.

11. *Sextò*. Quia omnes, quotquot fuêre verè ſanctæ, perfectæ, & devotæ animæ, nullâ exceptâ, ſingulariter coluerunt, & pro eâdē conſervanda maxima actitârunt, DEO ſemper mirabiliter adjuvante, & caſtitatem eorum donis & gratiis ſpecialibûs præmiante. Hujusmodi exemplis pleni ſunt libri, ex quibus pauca duntaxat breviter adducimus.

12. Joſeph Patriarcha, quia maluit in carcerem detrudi, & pro impudico oppreſſore reputari, quàm caſtitatem violare, Providentiâ Divinâ, quæ ſuaviter diſponit omnia, mirabiliter cum eo ludente, mirè exaltatus, & totius Ægypti Gubernator effectus eſt.

13. S. P. N. Franciſcus ab impudica fœmina ad laſciviam tentatus, pavimentum prunis ardentibûs conſtravit, & in eiſdem decumbens ad idem ſtratum procacem mulierculam invitavit; quo facto impudentem convertit, inter ardentes carbones illæſus. Ex ſimili cauſa in Ægypto in ardentem rogum ſe injecit, & laſcivè tentantem mulierem ad fidem convertit. Aliquando à dæmone per impuras ſuggeſtiones tentatus, in foveam, glacie plenam, ſe præcipitavit, & alia vice ad repri-

men-

mendas carnis tentationes in copioſam nivem ſe projecit.

14. Nota ſunt illuſtria ea caſtimoniæ facinora, queîs D. Benedictus ſe aculeatis volutavit in vepribus, ac S. Thomas Aquinas effrontem fæminam titione fugavit. Præter ſexcenta alia notum eſt de Godefrido Bullionio, quod, dum in recuperanda Palæſtina, mira fortitudine equites cataphractos uno ictu in medium ſecârat, interrogatus, unde tantum robur, tantásque vires haberet, reſpondiſſe feratur: *Nunquam hac dextera molli aliquo, aut turpi tactu contaminata fuit.*

15. *Septimò.* Sicut nunquam fuit, qui non ſaltem à tempore ſuæ converſionis erat ſpecialis amator & ſectator caſtitatis, ita etiam in futurum nullus, ſolidis virtutibûs præditus, verus bonus Religioſus erit, qui caſtitatem ſingulariter non coluit; ut proin verus bonus Religioſus eſſe, atque ad virtutem & perfectionem, uti graviter tenetur, tendere efficaciter qui vult, ſpecialis amator, & ſectator conſtans caſtitatis ſit, omnino neceſſe eſt; teſtatur enim S. Hieronymus *Lib. 1. contra Jovinianum. Pudicitiam inprimis eſſe retinendam, qua amiſſa omnis virtus ruit.*

16. *Octavò.* Quia avertit innumera, eáque graviſſima damna, & pericula, quæ juxta dicenda ex vitio oppoſito, luxuria videlicet, ſequuntur.

17. *Nonò.* Quia in extollenda & commendanda caſtitate omnes SS. PP. & Aſcetæ unanimiter ita conveniunt, ut videantur eis ad hujus virtutis excellentiam condignè deprædicandam verba deficere. Textus eorum pene innumeros adducere, brevitatis causâ omittitur, & paucis concluditur encomium caſtitatis, videlicet effatô Spiritus Sancti *Sap. 4. v. 1. O! quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate: immortalis eſt enim memoria illius, quoniam & apud DEUM nota eſt, & apud homines.*

18. Quæritur III. Qui ſint actus Caſtitatis? Item quæ ſecura praxis, modus, & media, eam debitè ac perfectè ſervandi? Reſp. breviter. Omnes & ſingulos illos actus, quibûs ab internis & externis actibus luxuriæ, ſeu ab omnibus quibuſcunque tandem, caſtitati contrariis,

puta ab omni voluntaria, graviter vel leviter illicita, impura cogitatione, verbo vel opere, obſcœna delectatione, & complacentia, eorúmque periculis abſtinemus, eáque cavemus, eſſe etiam veros actus caſtitatis; qui actus, qualiter in praxi debitè & ſecurè exercere, ac quæ media pro ſervanda caſtitate ſpecialiter ſerviant, dicemus ſequenti §. agendô de vitio luxuriæ; hoc ipſo enim, quòd actus caſtitatis nihil aliud ſint, quàm actus, quibûs abſtinemus à quavis interna & externa ſpecie luxuriæ, ejúsque periculis, eadem etiam praxis, mediáque eadem, quæ pro hac vitanda & cavenda ſerviunt, pariter ad ſervandam caſtitatem conducunt. Quare pleniorem reſponſionem dabit ſequens §. *num. 68.*

19. Quæritur IV. Quid & quantæ præſtantiæ ſit Pudicitia? Reſp. I. Pudicitia eſt virtus, quæ ſpecialiter viſum, os, & tactum cohibet, ne in aliquid indecens, minúsque honeſtum tendant, quod munditiæ caſtitatis obſit. Hinc ſecundùm S. Thomam eſt aliqua, & quidem illa ſpecies, & pars caſtitatis, quæ à præviis venerearum rerum avocat actibus, quales ſunt impudici aſpectus, verba, oſcula, & tactus, ſimiléſve laſciviæ. Dicitur autem *Pudicitia* à pudore, quo meritò ſuffunduntur caſtitatis & honeſtatis amantes, quandocunque aliquid virtuti Caſtimoniæ adverſum occurrit, cujus eos pudet, & ſancto cum rubore deſuper erubeſcunt.

20. Reſp. II. Pudicitia hoc ipſo, quòd ſpecies & pars caſtitatis ſit, ejusdem cum ipſa præſtantiæ eſt. Cui accedit, quòd non tantùm coram DEO, ſed etiam coram hominibus maximo in amore & honore ſit. Sicut enim impudici, id eſt, illi, qui laſciviam ſuam palàm exhibere, & inverecundiam ſuam patenter oſtendere non erubeſcunt, ſui contemptum & averſionem apud alios ſibi generant, & quaſi infames ſe reddunt: ſic econtra verè pudici facilè apud omnes ſpeciali in amore & honore habentur, ſimúlque proximum multùm ædificant.

21. Reſp. III. Actus Pudicitiæ circa aſpectum, os, & tactum ſunt potiſſimùm ſequentes. *Primò.* Ab omni fœminarum maximè juniorum, & adoleſcentium aſpectu, qui turpem crea-

creare poſſet cogitationem, abſtinere. Hinc ſi oportet talibus colloqui, caſtitatis ſolicita cuſtos verecundia, ſive pudicitia, non niſi demiſsis oculis cum eiſdem diſſerit, agitque.

*Secundò.* Etiam propriarum naturalium partium, minùs honeſtarum, aſpectum cavere.

*Tertiò.* Pro poſſibili attendere, ut, dum neceſſitati naturæ ſatisfaciendum, à nemine quis videatur, vel advertatur.

*Quartò.* Verbum turpe, aut duntaxat minùs honeſtum, nunquam proferre, neque audire illud ſinè aliquo verecundiæ rubore, & erubeſcentiâ.

*Quintò.* Tactum cujuscunque perſonæ non tantùm minùs honeſtum, ſed etiam nihil indecentiæ habentem, ſi neceſſarius non ſit, penitus evitare.

*Sextò.* Proprium corpus nudum, præſertim circa partes occultas, ſinè vera neceſſitate nec attrectare, nec aſpicere.

*Septimò.* Ob ſummè debitum reſpectum erga DEUM, & Angelum Cuſtodem, ita pudicè & circumſpectè, dum ſoli ſumus, nos habere, ac ſi ab aliis videremur.

## §. II.

## De Natura, Malitia & Damnis Vitii *Luxuriæ.*

22. CHariſſimi Tyrones Religioſi! de materia hujus Paragraphi non niſi ægerrimè, & religioſo cum horrore agimus; quia vitium luxuriæ tam turpe, & abominabile eſt, ut nec nominetur inter honeſtos homines, præſertim Religioſos, docente S. Paulo *ad Epheſ. 5. ŷ. 3. Fornicatio, & omnis immunditia nec nominetur in vobis.* Et profectò paradoxum meritò reputari deberet, Religioſum DEO per ſacra vota conſecratum, vel unicum inveniri, qui ſacrilego auſu eò uſque devolvatur, ut nefando hoc vitio ſe coinquinet, niſi lachry-

mis ſanguineis non ſatis deplorandâ experientiâ, apertè conſtaret, etiam ex Religioſis in domo DEI, prô dolor! fuiſſe aliquos (utique paucos) adeò perditæ vitæ Religioſaſtros, qui ſui Statûs & Profeſſionis fœdè immemores, omni amore & timore DEI poſtpoſito, nec propriam, nec Religionis famam, nec interitum animæ curantes, in turpiſſimum, ter maledictum, & abominabile vitium luxuriæ, ac occaſione hujus in alia graviſſima, horrente cœlo, ac ſæculo nauſeante, & obſtupeſcente, cum prægrandi ſcandalo ſe præcipitare non dubitârint: quos verè perditos, & vel nomine ac Habitu Religioſo prorſus indignos, ne ullus unquam infeliciter ſequatur, de hujus vitii malitia ac turpitudine, nec non de cauſa ejuſdem, modo, & mediis illud vitandi agere neceſſe duximus.

23. Prævìe verò meritò ſupponimus, in quovis veſtrûm verificari tritum illud, verúmque principium: *Caſtis omnia caſta.* Verè enim caſti animi, quando ex obedientia, charitate proximi, officio, vel alio virtutis motivo, aut neceſſaria, veréque rationabili cauſa, de materia luxuriæ tractare, legere, ſcribere, loqui, vel audire debent, non ad turpia, ſed ad horrorem potiùs, averſionem, & abominationem turpis vitii hujus moventur: quòd ſi ſubinde, DEO permittente, eos naturalem aliquem carnis motum pati contingat, omnem conſenſum in turpem voluptatem, vel aliud malum cum divina gratia facilè cohibent, reſiſtunt, & vincunt, indéq; talem naturalem motum, tanquam quid involuntarium, ſicque neutiquam peccaminoſum minimè curantes, in obedientia, vel alterius virtutis exercitio innocenter, & meritoriè pergunt. Ex quo fit, quòd plerumque citra omnem inordinatum motum agenda peragant non ſecus, ac ſi de ſecandis vel portandis lignis, aut excutiendo tritico agerent, vel egiſſent. Hoc itaque etiam piè ſupponendô de vobis

24. Quæritur I. Quid ſit Luxuriæ vitium? Reſp. Luxuria eſt inordinatus appetitus, vel uſus venereorum. Patet deſcriptio ex terminis, quibûs indicatur, peſſimum hoc vitium tam internè per inordinatum appe-

appetitum, quàm externè per uſum comitti. Sic enim

I. Peccatur mortaliter quavis cogitatione impura, & complacentia venerea, ſive delectatione moroſa, quam quis capit ex cogitatione rei obſcœnæ, etſi fiat ſinè intentione progrediendi ad aliquod opus, vel actum venereum. Sufficit etiam ad hoc, ut ejusmodi delectatio moroſa ſit grave peccatum, quòd breviſſimè duret, dummodo voluntariè cum perfectâ advertentia, ac plenè deliberatè fiat. Nam delectatio neutiquam dicitur *moroſa* ratione temporis, ſed ratione moræ, dum videlicet voluntas advertens malitiam & illicitatem ſuæ cogitationis, cui culpabiliter inhæret, nihilominus moroſè in ea perſeverat, atque in ipſa complacet.

II. Deſideriô illicitô cujuscunque laſcivi actus; quicunque enim externum, qualecunque tandem peccatum luxuriæ ipſo opere committere voluntariè cupit, & deſiderat, coram DEO jam reus eſt talis peccati, juxta verba Chriſti *Matth. 5. ℣. 28. Ego autem dico vobis; quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, jam mœchatus eſt eam in corde ſuo.*

III. Committitur hoc vitium externo actu, vel uſu variè: veluti venereis aſpectibûs, impuris tactibûs, oſculis, luxurioſâ commixtione corporum, & plùs, quàm diabolica ac infernali, utpote infernum replente pollutione propria. De aliis ſpeciebus luxuriæ tractatur in Theologia morali; interim ulteriùs

25. Quæritur II. Quàm malitioſum, & abominabile coram DEO ſit vitium Luxuriæ? Reſp. Eſſe concordem SS. PP. ſententiam, malitiam & abominationem hujus nefandi vitii eſſe tantam coram DEO, eíque tantopere diſplicere, ac in tantum offendere, ut humanô eloquiô explicari nequeat. Demonſtrant id variè. *Primò.* Quia eſt ex ſeptem peccatis Capitalibus, & quidem, quod tremendum, ferè ſemper mortale, ita, ut in illo non detur parvitas materiæ; cùm etiam unica ſimplex impura cogitatio, laſcivô animô voluntariè, ac plenè deliberatè, etſi ſolùm breviſſimè habita, jam peccatum grave ſit coram DEO, cœlô privans.

pœnám-

pœnámque æternam inducens. Ex quo facilè colligere eſt, quàm abominabile coram DEO ſit, ſi internæ malitioſæ luxuriæ etiam accedant affecti diverſis malitiîs actus externi.

26. *Secundò.* Quia nullum vitium ita extinguit memoriam, & timorem DEI, quàm Luxuria, indéque cauſa eſt plurium aliorum, & quidem graviſſimorum peccatorum; libidinoſi enim, ut libidini ſatisfaciant, DEI, ſepoſito erga illum omni amore, & timore, penitus immemores, etiam alia, etſi graviſſima ſcelera perpetrare nullatenus curant. Prout bene advertit Oleaſter jam citatus *in Parte priori. fol. 20.* dicens: *Sunt quædam vitia ſic colligata, ut, quamprimum unum admittis, aliud te invadere neceſſarium ſit; trahit luxuria & libidinis ardor ad omnia, quæ vult, etiamſi maxima ſint peccata.* Et S. Thomas de Villa Nov. *Conc. 2. de S. Ildephonſo. Nullus ad DEI contemptum promptior, ad malum perpetrandum audacior, nullus ad perſiſtendum in peccato tenacior, quàm luxurioſus.*

27. Nec mirum; quia diabolus animam libidinoſi quaſi totaliter poſſidet, in eáque tanquam proprio habitaculo pro libitu dominatur. Hinc S. Lucas *Cap. 8. ꝟ. 32.* refert, integram legionem dæmonum, quos Chriſtus ab aliquo obſeſſo expulerat, rogâſſe illum, ut permitteret eos gregem porcorum ingredi, ſimul innuendô, hoſpitium quaſi proprium dæmonum eſſe homines immundos, fœda libidine contaminatos, qui porcis, utpote animalibus immundis, ſpurcis, cœnóque amicis, meritò aſſimilantur, uti ad propoſitum aptiſſimè advertit S. Bonavent. *in Expoſ. Cap. 8. Lucæ. Rurſus, ait, in hoc oſtendit Dominus carnales homines, qui deſignantur per porcos, juſtô DEI judiciô expoſitos eſſe dæmonibus.* Et Cornelius à Lap. *in cit. loc. Ut indicaret, quales eſſent animæ immundæ & fœdæ, congrua dæmonum habitacula, útque innueret, eos facilè à dæmonibus occupari, qui porcorum more vivunt.*

28. *Tertiò.* Deſumunt gravitatem malitiæ ex modo, quo DEUS minas intentat luxurioſis per verbum *Væ!* hoc enim verbo, graviſſimam, æternis pœnis dignam malitiam indicare vult, ſimúlque prædicere,

eas tali vitiô infectis certò obventuras. Minatur autem Deus per verbum *Væ!* luxurioſis in Scriptura Sacra *Amos. 6. ℣. 4. Væ! qui laſciviitis in ſtratis veſtris:* quem textum SS. PP. de laſcivis & libidinoſis univerſim intelligi debere ajunt, utpote quibus æterna pœna jam eſt parata: prout etiam abſolutè prædicitur *Apoc. c. 21. ℣. 8. Fornicatoribus; pars illorum erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure, quod eſt mors ſecunda.* quæ pœna ideo etiam certiùs expectat libidinoſos, quòd vitio huic aſſueti, in eóque habituati, plerumque de ſalute ſua deſperare, indéque in omne aliud vitiorum genus ſe projicere, ac propterea iram DEI in ſe maximopere concitare ſoleant: uti bene advertit S. Paulus *ad Epheſ. 5. ℣. 5. & 6.* dicens: *Hoc enim ſcitote, intelligentes, quòd omnis fornicator, aut immundus* (nota, non tantùm *fornicator*, ſed etiam *omnis immundus*) *non habet hæreditatem in regno Chriſti, & DEI; propter hæc enim venit ira DEI in filios diffidentiæ.* Ubi S. Thom. per *filios diffidentiæ* libidinoſos, de ſua ſalute deſperantes, ac propterea in quævis alia vitia ruentes, intelligit. Id etiam Apoſtolus citatus *ad Eph. 4. ℣. 19.* ulteriùs indicat illis verbis: *Qui deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis.*

29. Et profectò lamentabili experientiâ conſtat, neminem tam horrenda, cujusvis generis, ſcelera perpetrare, quàm libidinoſos, utpote qui plerumque jam deſperati nil ampliùs curant, ita, ut prô dolor! etiam infelices illi Religioſi utut priùs devoti & virtuoſi, qui libidini & ſpurcitiis carnis ſe dedunt, omni virtute depoſita, deſperati contemptores omnium legum futuri, atque, ut libidine liberiùs frui poſſint, in apoſtaſiam, in hæreſes, in atheiſmum, indéque in omne aliud genus ſcelerum prolapſuri ſint: quod utinam funeſtiſſima exempla & facta non comprobarent. Unde S. Auguſtinus dicere non dubitavit *Epiſt. 137. Ex quo DEO ſervire cœpi, quomodo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in Monaſteriis profecerunt; ita non ſum expertus pejores, quàm qui in Monaſteriis ceciderunt.* Ut proin luxurioſi, ſemel habituati characterem beſtiæ, quo verè appro-

priata dæmonis mancipia cenſentur; circumferre, & ceu deſperati, quaſi jure, ad ipſum & regnum ipſius pertinere reputandi ſint.

30. Objicies forſan. Re ita ſe habente, pauci ſalvabuntur, cùm plurimi in ſæculo viventes, luxuriæ vitiô ſint inquinati, in eóque habituati. Dolenter prô dolor! conſequentiam vix negare poſſumus, cùm eam apertè concedat apud S. Thomam Villanov. *num. 26.* citatum S. Remigius, Epiſcopus Rhemenſis, *in Ep. ad Rom.* dicens: *Demptis parvulis, ex adultis propter carnis vitium pauci ſalvantur.* quam terribilem ſententiam præcipuè ob mollitiem ſeu pollutionem, utpote luxuriæ ſpeciem omnium frequentiſſimam, pernicioſiſſimam, Deóque ſummè abominabilem protulit, atque alios SS. PP. ſibi conſentientes habet, uno ore fatentes, eos, qui in turpiſſimo hoc vitio aliquamdiu jam habituati exiſtunt, peſſimum habitum ordinariè vix ampliùs depoſituros eſſe.

31. *Quartò.* Deſumunt gravitatem malitiæ ex gravitate pœnæ, quam DEUS libidinoſis non ſolùm in altera, ſed etiam in hac vita infligit: quia *pro menſura peccati erit & plagarum modus. Deut. 25. ℣. 2.* Conſtat autem, vix eſſe aliud vitium, quod DEUS in hac vita tam horrenda, & univerſali affecit pœna, quàm vitium luxuriæ. Propter hoc enim præcipuè DEUS totum genus humanum, ſolâ exceptâ familiâ Noë, octo duntaxat animabus conſtante, ſicque plurimas milliones hominum horrendô univerſali diluviô una ſtrage delevit; cùm enim vidiſſet DEUS, quòd vitium luxuriæ potiſſimùm, & quaſi univerſaliter invaluerit: *Pœnituit eum, quòd hominem feciſſet in terra* (ait ſacer textus *Gen. 6. ℣. 6. & ſeq.*) *& tactus dolore cordis intrinſecus; delebo, inquit, hominem, quem creavi, à facie terræ, pœnitet enim me feciſſe eos,* qui ſenſus, ùt advertunt SS. PP. non quidem ita intelligendus eſt, quaſi verò DEUS, qui ſemper in ſe immutabilis eſt, veram pœnitudinem habuiſſet, ſed ad captum noſtrum, *Ut exprimatur peccatorum noſtrorum acerbitas, quæ divinam meruerit offenſam: tanquam eò uſque increverit culpa, ut etiam DEUS, qui naturaliter non movetur,*

*tur aut irâ, aut odiô, aut paſſione ulla, provocatus videatur ad iracundiam.* prout hiſce verbis innuit S. Ambr. *de Noë & Arca. c. 4.* Ex quo ipſo loquendi modo etiã facilè deſumitur luxuriæ graviſſima, & coram DEO præprimis abominabilis malitia; quia, uti benè obſervat S. Hieronymus apud Manſi *Tract. 13. de Carnis Vitio. Diſc. 11. n. 12. De nullo peccato legitur, dixiſſe DEUM, quòd pœnituit eum, feciſſe hominem, niſi de peccato carnis, pro quo totum mundum diluviô delevit.*

32. Propter idem luxuriæ vitium præcipuè DEUS etiam igne & ſulphure Sodomam & Gomorrham, universámque circa regionem cum civitatibus & habitatoribus eorum ſubvertit *Gen. 19. ỳ. 24. & ſeq.* Innumera quaſi ſunt exempla alia, ex quibus conſtat, tam communitates & familias integras, quàm omnis generis homines in particulari à DEO horrendè fuiſſe punitos propter ter maledictum carnis ſeu libidinis vitium; ut proin gravitas malitiæ ejus, & abominatio coram oculis DEI ſatis abundè pateſcat.

33. Quæritur III. Quanta damna & pericula animæ cauſet vitium luxuriæ? Reſp. Plurima & graviſſima. Nam *inprimis* hoc ipſo, quòd unum ex capitalibus, DEUM graviſſimè offendentibus peccatis ſit, ſpiritualiter occidit, Deóque ſummè inimicam & abominabilem reddit animam.

34. *Secundò,* Innumera penè alia, eáque graviſſima ſucceſſivè ſecum trahit peccata, in eáque præcipitat juxta dicta paulò antea.

35. *Tertiò.* Ferè omnem extinguit devotionem, pietatem, amorem virtutis, ac guſtum rerum ſpiritualiũ, adeò, ut, ubi libido mentẽ ſemel verè occupat, ibi exulet pietas neceſſe ſit. Unde inquit S. Thomas de Villa Nov. *Conc. 2. de S. Ildephonſo. Avaros, ſuperbos, invidos, iracundos, plures devotos invenies: & licèt peccatores, tamen pii, & qui in DEUM, & Sanctos ejus piam & devotam habeant affectionem. Libidinoſus undique abſorptus eſt in libidinem, neque DEUM, neque Sanctos veretur, neque diligit: nulla in eo devotionis ſcintilla, nullum ſpiritualis amoris veſtigium. Mentes quippe carnalium,* ait S. Gregor. *Lib. 10. Mor. cap. 29. penſare bona non valent. & ex quo luxuria*

*Via ſemel mentem occupaverit, vix eum bona cogitare permittit.* Imò

36. *Quartò.* Non tantùm omnẽ ſpiritum devotionis, Deique & rerum ſpiritualium amorem extinguit, ſed etiam contemptum, vilipenſionem, & quaſi nauſeam ac averſionem eorum generat, ac econtra libidinoſum ad quævis mala promptum & audacem efficit: *Nullus ad DEI contemptum*, ait ſupra *n. 26.* citatus S. Thomas Villan. *promptior, nullus ad malum perpetrandum audacior, nullus ad perſiſtendum in peccato tenacior, quàm luxurioſus.* Hinc perditi iſti homines de rebus ſpiritualibus non tantùm diſcurſum contemnunt, & nauſeant, verùm inſuper alios ad omnem levitatem ac diſſolutionem morum verbô & exemplô animant.

37. *Quintò.* Mentem & intellectum ferè penitus excæcat, adeò, ut huic vitio deditus non ampliùs videat, neque debitè apprehendat, & denique omnino non curet nec graviſſima, quibûs anima talis obruitur, mala, neque viam & media ex hoc mancipatu, & miſerrimo ſtatu ſuo evadendi, ſed ductu rationis & timoris DEI poſthabito, pergat juxta pruritum carnis & libidinem vivere, ſicque continuare ſordidam, ſenſualem & peſſimam vitam, ſicut irrationalis beſtia contra monitum Spiritus Sancti *Pſalm. 31. ℣. 9. Nolite fieri ſicut equus & mulus, quibus non eſt intellectus:* undè bene ad propoſitum ſcribit S. Greg. *Lib. 31. Mor. cap. 31. De Luxuria, cæcitas mentis, inconſideratio, inconſtantia, præcipitatio, amor ſui, odium DEI, affectus præſentis ſæculi, horror autem vel deſperatio futuri generantur.*

38. *Sextò.* Vitium carnis, ſemel radicatum, periculoſiſſimũ eſt non tantùm ob frequentem, eúmque facilem relapſum, ſed etiam, quia quaſi irremediabile eſt, indéque animam in ſummum æternæ damnationis periculum conjicit. Siquidem teſte S. Nilo *De vitioſ. cogitat. Impoſſibile eſt, ex petulanti libidine ad puritatem ſe referre, etſi id quidam affirment.* Nec mirum: cùm enim juxta paulò ante dicta libido omnem ſpiritum devotionis, pietatis, & virtutis, omnem item amorem, & affectum rerum ſpiritualium extinguat, ac econtra contemptum, nauſeam, vilipenſionem, & horrorem illorum cauſet, ſimúlque quaſi totalem mentis cæcitatem indu-

ducat, non cogitant ampliùs libidinoſi, nec capiunt, minùs amplectuntur ea, quæ ſunt ſpiritûs, nec moventur monitis aliorum, ſed utì beſtiæ irrationales in libidine, & annexa miſera vita pergunt, ſicque neceſſariò pereunt, de quibus proin S. Chryſoſtomus *Hom. 22. in Genes.* bene advertit, ſæpius à Deo & S. Scriptura haud ampliùs vocari homines: *Non homines*, inquit, *ſed humanam gerentes formam, & ex hominibus in beſtias mutati, malitiâ voluntatis generoſitatem naturæ amiſerunt: quia, cùm in malum declinant, & ſervi fiunt irrationalium affectionum, imponit eis beſtiarum nomina.* Terribilis de libidinoſis ad propoſitum eſt ſententia Spiritus Sancti *Oſeæ 5. ℣. 4. Non dabunt cogitationes ſuas, ut revertantur ad DEUM ſuum*; quare? audite rationem ſpiritûs Sancti: *quia ſpiritus fornicationum in medio eorum, & Dominum non cognoverunt.* Ergo ubi ſpiritus fornicationis, ſeu ſpiritus libidinis eſt, ibi nulla ampliùs ſeria cogitatio de agenda pœnitentia, de emendatione, de converſione ad DEUM &c. quia nimirum hic ſpiritus excæcat mentem, impedit, & tollit omnes cogitationes bonas, & efficacem emendationis voluntatem. Similem terribilem ſententiam legere eſt in *Apocal. cap. 2. ℣. 21.* qua ſatis manifeſtè indicatur, quòd, licèt DEUS libidinoſo tempus pœnitentiæ concedat, ille tamen pœnitere recuſet. *Et dedi illi tempus, ut pœnitentiam ageret* (ait ſacer textus) *& non vult pœnitere à fornicatione ſua.* O! ergo miſerrimum, infeliciſſimum, & vix non deſperatum ſtatum libidinoſi habituati, utpote qui ſinè ſpe veræ pœnitentiæ, jam quaſi certò deſperatus exiſtit, non quòd pœnitere, & ſe convertere non poſſit, ſed quia mente excæcatus, omnique ſpiritu timoris & amoris DEI, devotionis, & pietatis privatus *non vult pœnitere*: uti conqueritur Dominus DEUS locô mox citatô.

39. *Septimò.* Tandem, & omnium maximè nocet animæ, quia etiam fidem, omnis boni ſpiritualis primum & neceſſarium fundamentum vel mirè debilitat, vel penitus tollit; libidinoſi namque, quando in profundum devenerunt, ut vermem conſcientiæ aliqualiter ſopiant, ſuáque libidine liberiùs frui valeant, de exiſtentia DEI, inferno, im̃ortalitate animæ, æterni-

æternitate pœnarum &c. aliiſque fidei articulis inprimis dubitare incipiunt; poſtea omnem fidem circa ea deponere, & vel occultè ſinè vera fide vivere, vel, ſi à Religione Catholica ad hæreſin publicè non deviant, ſaltem in occulto veri atheiſtæ eſſe non ampliùs horrent, teſte variâ, ſanguineis lachrymis deplorandâ, experientiâ. Et profectò vix poſſibile videtur, quòd, ſi quis veram fidem habens credit ea, quæ de vitio Luxuriæ hactenus dicta ſunt, in libidinem ſe præcipitare, vel in ea perſeverare velit, prout bene advertit præclariſſimus Paciuchellius *in Cap. 1. ad Rom. ÿ. 27.* illis verbis. „Et profectò ſcelus hoc enormiſſimum vigere non eſt veriſimile, niſi in eis, in quibus notitia DEI, ſempiternæque alterius vitæ aut nulla eſt, aut perquam tenuis, ac proptereà atheorum proprium eſſe cenſetur. Unde (inquit) prudenter in Regnis Hiſpaniarum hoc deteſtabile piaculum ad tribunal S. Inquiſitionis judicandum defertur.

40. Quæritur IV. Quanta damna, famæ & vitæ corporali afferat Luxuriæ vitium?

Reſp. I. Nullum ex omnibus vitiis eſt, quòd ita maculat, deturpat, & deſtruit bonam famam, ac æſtimationem Religioſi, quàm vitium libidinis. Reſponſio probatione non indiget; quia experientiâ conſtat, libidinoſum Religioſum nedum à ſuis, ſed ab ipſo etiam ſæculo maximè vilipendi, & ad cuncta inutilem, & ubique periculoſum ac nocivum reputari, hincque juſtô haberi odiô, horreri, ac declinari. Nec ſolummodo propriæ perſonæ, ſed etiam ſui Monaſterii, Provinciæ, & Religionis famam graviſſimè proſtituit, mundô plerumque, etſi erroneè, opinante, ferme omnes, vel ſaltem plures ejusdem farinæ & fæcis in tali Provincia, vel Monaſterio exiſtere, præſertim quãdo ſcitur, carnis delicta ibidem parùm curari, & vel penitus impunita manere, vel certè non graviter, ſed reſpectivè levi duntaxat correctione caſtigari; ut proin Superiores jure meritiſſimo ejusmodi libidinoſum, & degenerem Religioſum, tanquam Communitatis peſtem, ne ſcandalis ulteriùs innocentem Sacræ Religionis famam ſacrilege

gè peſſundare poſſit, à publico ſemoveant, & ad antra pœnitentiæ relegandô, ſeverè puniant, ubi aliquem diabolici hujus vitii reum eſſe, ſufficienter eis innoteſcit.

41. Hinc non deſunt Conſtitutiones, vi quarum nonnulli Superiores Regulares ſuos ſubditos graviter, & ſub nullitate Confeſſionis obligant, ut ſibi verè & fideliter quantocius manifeſtent, ſi quem turpis vitii, vel ſuſpecti conſortii cum altero ſexu reum extra Confeſſionale cognoverint. Quod ſtatutum eò magis utile, & laudabile eſt, quò magis vi illius gravia ſcandala avertuntur, gloriæ DEI, & honori Religionis proſpicitur, ipſiúſque Rei ſaluti omnium optimè conſulitur, utpote à quo non niſi in rigido pœnitentiæ angulo emendationem prudenter ſperare licet.

42. Reſp. II. Vitium Luxuriæ etiam corpori, ſeu ſanitati corporali multùm nocet, prout cum SS. PP. etiam communis Medicorum aſſerit, ac quotidiana inſuper ſuffragatur experientia. *Luxuria*, inquit Euſebius *in Ep. ad Damaſum. corpus debilitat, & quaſi ſemper ipſum morte deſtruit, famam denigrat, marſupia evacuat, furta inſtituit, homicidia cauſat, memoriam hebetat, oculos utriuſque hominis cæcat, & præ cæteris iram provocat DEI.* Cui concordat Hugo à S. Victore *de Inſtit. Monach. Lib. 4. cap. 10.* dicens: *Luxuria animam inficit, corpori morbum paralitiis ingerit, & cæcitatem oculis; corpus inquinat, famam deflorat, inimica eſt proximo, ſætet DEO, placet diabolo, odibilis eſt Angelis.*

43. Et ratio eſt; quia luxuria mirè conſumit, & exhaurit ſpiritus vitales, quibûs deficientibûs corpus & natura debiles evadunt, & inſufficientes ad cavenda & debellanda morboſa accidentia, unde unde provenientia; ex quo evenit, quòd variis morbis & infirmitatibus (de quibus in ſpecie Medici) ſubjaceat, ſingulariter autem debilitetur ſemper viribûs libidinoſus; viribûs autem ac ſpiritibûs tantopere deficientibûs vita præmaturè extinguatur, neceſſe ſit; præſertim cùm DEUS etiam ipſe ob vitium Luxuriæ, coram oculis ſuis ſummè abominabile, vitæ filum maturiûs abſcindat. *Valens* enim

*Do-*

*Domini ſuper facientes mala* (inter quos vel maximè luxurioſi ſunt) *ut perdat de terra memoriam eorum. Pſalm. 33. ℣. 17.*

44. Quæritur V. Quæ ſint potiſſimæ cauſæ, ac radices Luxuriæ? Reſp. inter alias eſſe ſequentes. Et quidem *Prima* eſt ipſa caro ac concupiſcentia carnalis, naturam, per peccatum Adæ corruptam, ad vitium hoc multùm inclinans: quam cauſam & radicem, etſi penitus tollere non poſſimus, cùm carnem noſtram ſemper neceſſariò portemus nobiſcum, ſummopere tamen cavere debemus, ne illam aliis infra enarrandis cauſis excitemus, foveamus, & adaugeamus; ſed potiùs illi debitè reſiſtamus, eámque debilitemus; quatenus nobis potiùs pro ornanda caſtitatis corona, augendóque noſtro merito, quàm pro lapſu carnis ſerviat: prout exemplô ſuô nos docuerunt Sancti, qui eadem carne circumdati homines erant ſicut nos, & tamen, non obſtante carnis tentatione & concupiſcentiâ non ſolùm caſtiſſimè vixerunt, ſed inſuper virtuoſâ ſuâ reſiſtentiâ etiam illud obtinuêre, quòd omnis tentatio & concupiſcentia carnis eis potiùs occaſio fuerit, ſingulares, ac ſubinde etiam heroicos, virtutum actus exercendi.

45. *Secunda* cauſa, & radix libidinis eſt gula: præſertìm verò nimia ſaturitas, ſeu exceſſus in cibo & potu, etiam ordinariô. Ratio eſt; quia per gulam concupiſcentia carnalis multùm excitatur, & augetur; anima verò ad reſiſtendum mirè debilitatur, & quaſi inhabilis redditur. Dum enim corpus nimiô cibô & potu repletur, & gravatur, ſpiritus devotionis ſopitur, intellectus hebetatur, & offuſcatur, ita, ut, donec ſaturitas & nimietas digeratur, nec oratio, nec alia pia exercitatio, nec literarum ſtudia, nec alia honeſta occupatio ſapiat, ſed ſic ingurgitatus homo quaſi ſtupidus, & ferè ad cuncta inhabilis in pernitioſo otio hæreat, & vel inde ſpiritualibûs armis multùm deſtitutus, carnis tentationi per gulam fortiùs excitatæ, & auctæ facilè ſubjaceat, dæmone fortiſſima arma, gulam nempe & otium pro tempore habente, & homine quaſi inermi ad tempus remanente,

ſicque carni & dæmoni infeliciter in prædam ruente. Id, quod pridem teſtatus eſt S. Hieronymus *in Ep. ad Gal. Lib. 3.* ſcribens: *Semper ebrietati juncta luxuria eſt.* & deploranda etiam docet experientia, qua conſtat, quòd nunquam magis, quàm facto exceſſu in cibo & potu turpiſſimum luxuriæ vitium committatur, præſertim ab illis, qui aliàs huic vitio ſunt ſubjecti.

46. *Tertia* cauſa & radix eſt otium: quamvis enim teſte S. Bernardo *Ep. ad Fratres de monte DEI.* omnium tentationum & cogitationum malarum colluvies ſit otium, & malorum omnium ſentina; tamen juxta ejusdem & omnium SS. PP. opinionem ſpecialis, ac fœcunda radix & cauſa luxuriæ eſt, ita, ut otio deditum eſſe, & caſtè vivere, quaſi impoſſibile videatur, uti bene advertit celeberrimus Aſceta Caſparus Druzbicki *Tom. 2. Opuſc. 3. part. 2. de voto Caſtit. cap. 6.* dicens: *Nemo facilè crederet, niſi experientia quotidiana doceret, quàm impoſſibile ſit, otioſitatem cum caſtitate conſiſtere; adeò, ut primus eſſe videatur partus otii oppugnatio caſtitatis. Caſtum eſſe, aut diu eſſe, & otioſum eſſe, majus miraculum eſt, quàm lapidem ſurſum poſitum, amoto licèt obice, non ruere deorſum. Otioſus ac laſcivus & impudicus, fratres ſunt germaniſſimi.* Pariformiter ad propoſitum loquitur Drexelius *Niceta Lib. 1. cap. 3.* dicens: *Uti cognata ſunt vitia mentiri & furari; ita proxima ſibi ſunt, nihil agere, & malè agere, tempus perdere, & caſtitatem non retinere; otiari & luxuriari.* Ratio eſt; quia natura & mens humana ſemper geſtit aliquid habere, quo occupetur, & delectetur, conſequenter, ſi caret honeſtis & licitis, quæ agat, ad illicita, præſertim ad quæ aliàs natura ſuapte multùm inclinat, laſciva videlicet, cogitatione, verbo, & opere infelix ſe convertit, dæmone ad idem totis viribûs inſtigante, & mediante otio januam habente, uti bene advertit S. Bernardus *Lib. 1. de Conſiderat.* illîs verbîs: *Otiô veluti januâ utitur dæmon, ut illicitas cogitationum illecebras etiam in puriſſimas mentes inſtillet.*

47. Id lamentabili ſuo cum damno experti ſunt David, Salomon, & Samſon, quos verbîs ſequentibûs ferme formalibûs

bûs S. Auguſtinus *Serm. 17. ad Fratr. in eremo.* allegat: & David quidem, aliàs vir ſanctiſſimus, utpote qui à luxuria tamdiu immunis fuit, quamdiu bellum Domini gerendô, in militia induſtriè ſe exercuit: quamprimum in otio remanſit, à luxuria illico tentatus fuit, & ſuperatus, turpe adulterium unà cum homicidio commiſit.

48. Salomon quoque, Regum ſapientiſſimus, quamdiu in ædificatione templi occupabatur, carnales tentationes paucas habuit, & habitas facilè ſuperavit: ſed, poſtquam ab opere & labore ceſſans in otio vixit, magis, quàm ullus unquam luxuriæ vitiô ſe inquinavit, ſcortíſque inſtigantibûs in thalamo laſcivo vitulum aureum adoravit.

49. Samſon inſuper fortiſſimus, quamdiu in bello pugnavit, ſui & hoſtium victor evaſit, poſtquam verò in ſinu Dalilæ dormivit, ab ea ſuperatus, & ab hoſtibus captus eſt. *Judic. 16. ℣. 21.* Quare Chariſſimi! otium, tanquam peſtem caſtitatis, & nutricem luxuriæ ſemper fugite, *quia*, S. Auguſtini verbis *Loc. cit.* utendô, *nec ſanctiores Davide, nec fortiores Samſone, nec ſapientiores Salomone vos eſſe cognoſco.*

50. Pro neceſſaria autem otii fuga apprimè vobis ſerviet, ſi debitam talentis, officio, & ſtatui proportionatam, ac à Superioribus providentiſſimè præſcriptam temporis diſtributionem obſervaveritis (de qua actum eſt ſupra *Cap. IV.* §. 2.) hanc enim ſervantes, ab otio immunes, ſemper ſanctè, ac utiliter, ſimúlque juxta obedientiam, adeóque certam voluntatem Divinam, ſummè meritoriè, & conſolatoriè occupati eritis.

51. *Quarta* cauſa & radix luxuriæ eſt ſuperbia non tantùm externa, in pompa, ædificiis, veſtibus, aliíſque jactantiis conſiſtens, ſed etiam & vel maximè interna, quæ in propria ſui ſuper alios æſtimatione, elatione, complacentia ob dona naturæ & gratiæ, habilitatis & capacitatis talentorum &c. indéque conſurgente appetitu laudis, honoris, æſtimationis, & promotionis, nec non in ambitione dignitatum, officiorum &c. econtra aliorum parvipenſione, contemptu &c. conſiſtit. Superbia enim, de qua infra *Cap. XXI.* coram DEO tam abominabi-

nabilis eſt, ut præter alias graviſſimas pœnas ſuos, etiam aliàs dilectos, ſubtractione ſpecialium gratiarum deſerendô, in immania ſcelera, præcipuè verò in turpiſſimum luxuriæ vitium labi permittat, quatenus vel inde ad cognitionem ſuæ vilitatis, impotentiæ ac miſeriæ venientes, ſibimet vileſcere incipiant, ſe aliîs meliores reputare, eóſque ſpernere deſinant, DEOque ſoli de cunctis & in cunctis donis & bonis naturæ & gratiæ gloriam & honorem tribuant. Hinc tritum illud, atque veriſſimum ex SS. PP. deſumptum effatum eſt: *Pœna luxuriæ eſt lapſus ſuperbiæ.* Solet enim DEUS, uti docet S. Thomas 2. 2. *Quæſt. 162. art. 6. ad tertium.* ſuperbiam punire per lapſum carnis & libidinis, ut per eam, tanquam pudendam & probroſam rem, ſe ſuámque infirmitatem agnoſcant, & humilientur, qui nimis altè de ſe ipſis ſentiebant; quæ doctrina plurimîs, iiſque tremendîs (quibûs libri ſcatent) probari poſſet exemplîs, per quæ conſtat, quòd DEUS plurimos, etiam virtutibûs & magna perfectione, imò (quod ſtupendum) donîs extraordinariîs miraculorum, revelationum, extaſum &c. priùs præditos, ob ſuperbiam eorum, & vanam complacentiam, ac elationem, in turpiſſima laſciviæ peccata non tantùm labi, ſed, quod ſummè tremendum, plures ex illis, qui caſtigati nihilominus ſe humiliare, & ſuperbiam deponere neglexerunt, in iiſdem turpiſſimis peccatis æternùm perire permiſerit.

52. Confirmatur doctrina hæc etiam exemplîs Apoſtatarum, utpote qui ferme omnes, quia priùs ſuperbi & ambitioſi, poſtea luxurioſi, ac tandem Apoſtatæ facti ſunt, paucîs ad conſtantem frugem redeuntibûs, plurimîs verò, tanquam à DEO meritò derelictîs, æternùm pereuntibûs.

53. Porro, licèt ſingulæ ex antea recenſitis tribus luxuriæ cauſis & radicibus, gula nempe, otium, & ſuperbia prorſus vitandæ veniant; ſummopere tamen cavendum, ne duæ ex illis, vel omnes tres ſimul in aliquo concurrant. Hîs enim ſimul in homine commorantibûs, luxuriæ vitium à fortiori quaſi neceſſarium conſequens

eſt. Ex millenis unicum ſufficiat exemplum habitatorum Sodomæ & Gomorrhæ, qui, ob concurrentes in eis præfatas tres cauſas, in tanta laſciviæ peccata fuerunt prolapſi, indéque tremendâ ignis pœnâ unà cum omnibus civitatibus & locis circumjacentibus ſimul conſumpti.

54. *Quinta* cauſa & radix eſt frequens, nimia, vel etiam minùs frequens, incauta tamen, & minùs neceſſaria converſatio & familiaritas cum mulieribus, præſertim aliàs jam ſuſpectis, aut diſſolutis, vel formoſis, præſertim juvenibus, vanè comptis &c. Ex hac cauſa ſanè plurimi, priùs caſtiſſimi, in turpe luxuriæ vitium ſucceſſivè delapſi ſunt; quia, uti dicitur *Eccli. 19. ℣. 2. Mulieres apoſtatare faciunt ſapientes.* & ibidem *cap. 9. ℣. 9. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia, quaſi ignis, exardeſcit.* Mira ſunt, quæ de hac peſtifera cauſa ſcribit S. Auguſtinus *Serm. 150. de Temp.* Inter quæ ſequentibûs ferventer monet verbîs: „ Fratres Chariſſimi, ab „ omnibus Chriſtianis, præcipuè tamen Clericis, ſive Mo„ nachis indigna & inhoneſta „ familiaritas fugienda eſt: quia „ ſinè ulla dubitatione, qui fa„ miliaritatem non vult vitare „ ſuſpectam, citò dilabitur in „ ruinam &c.

55. Ratio autem eſt, quia dicta familiaritas & converſatio cum mulieribus ex natura ſua libidinem & concupiſcentiam carnalem excitare, & periculum creare ſolet, quod periculum qui non fugit, ſed amat, utique peribit in illo. Nam, ùt dicitur *Eccli. 42. ℣. 13. De veſtimentis procedit tinea: & à muliere iniquitas viri.* Unde benè advertit S. Iſidorus *Lib. de contemptu mundi Ante ignem conſiſtens, & fervens, ſi aliunde diſſolveris proximus periculo* (fœminæ ſcilicet) *diu tutus non eris.* Cui conformiter S. Cyprianus *Lib. de Sing. Cleric.* ſcribit: *De carbonibus ſcintillæ diſſiliunt, de ferro rubigo nutritur, de veſtimentis procedit tinea, & de muliere peccati aculeus, ſibilus concupiſcentiæ, fomes peſtilentiæ.*

56. Quæ dicta, etſi de quavis non neceſſaria, tamen vel maximè de illa converſatione verificantur, ubi ſolum cum ſola, ſemotis arbitris manere, &

con-

converſari contingit: de qua horribilem profert ſententiam S. Bernardus *Ser. 65. in Cant.* dicens; *Cum fœmina ſemper eſſe, & non cognoſcere fœminam, nónne plus eſt, quàm mortuum ſuſcitare? quod minus eſt, non potes, & quod majus eſt, vis credam tibi?* cujusmodi converſatio & familiaritas, ſi ſuſpectum conſortium indicat, uti ordinariè fit, præcipuè ſi cum perſonis ſuſpectis contingit, aliàs etiam ſub peccato mortali in noſtra S. Regula meritò prohibetur.

57. Dicitur autem *n. 54. cum mulieribus præſertim aliàs jam ſuſpectis &c.* etſi enim converſatio & familiaritas cum piis & honeſtis non tantopere, tamen ſuô modô periculoſa, & non raro cauſa turpis lapsûs eſt, ac, teſte experientiâ, fuit, niſi debitis cum circumſtantiis fiat; quia etiam honeſti & honeſtæ perſonæ carnem & ſanguinem habent, indéque naturalia patiuntur, & à periculo omnis reatûs in mutua converſatione & familiaritate immunes non ſunt, niſi debitæ obſerventur circumſtantiæ, conditiones, & cautelæ infra *num. 68.* allegandæ. *Colloquium enim illius quaſi ignis exardeſcit*, dicitur *Eccli. 9. ℣. 11.* Et hinc teſtatur S. Chryſoſt. *Lib. 6. de Dignit. Sac. cap. 8.* quòd *periculorum ſit occaſio multorum* aſpicere, & converſari cum fœminis non impudicis tantùm, ſed & pudicis.

58. Sexta cauſa & radix ſunt voluntarii, & conſiderati aſpectus alterius ſexûs, præſertim circa nudum collum & pectus, aut ſi oculi verè figantur in faciem, & formoſam ſpeciem mulieris, etiam cæteroquin piæ; quia hujusmodi aſpectus, præterquam quòd virtuti caſtitati ex ſe adverſentur, etiam ſuapte naturâ, ad carnalia movent; unde monet Spiritus Sanctus *Eccli. 9. ℣. 5. Virginem ne conſpicias: ne fortè ſcandalizeris in decore illius.* & ibidem *℣. 8. & 9. Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia, quaſi ignis, exardeſcit.* Item *℣. 11. Speciem mulieris alienæ multi admirati, reprobi facti ſunt.* quapropter *Job cap. 31. ℣. 1.* dicit: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine* aſpicienda ſcilicet. Huc pertinent, & relegenda veniunt

dicta *Cap. VI. §. 11. De Mortificatione viſûs.*

59. *Septima* cauſa & radix eſt aſpectus, & tactus neceſſarius nudi corporis proprii, præſertim inferioris. Cauſa hæc plùs periculoſa & pernicioſa eſt, quàm credi, & explicari poteſt; cùm, teſte lachrymabili multorum experientia, ſæpenumero initium & origo ſit turpis lapsûs occulti; ut proin meritò alibi dictum ſit, apud Religioſum tam conſtans & firmum eſſe debere propoſitum, de nudis proprii corporis partibus verendis, ſinè vera neceſſitate non tangendîs, vel etiam videndîs, ut mori potiùs, quàm propoſitum hoc violare paratus ſit.

60. *Octava* cauſa eſt neglectus, vel lurida & perfunctoria perſolutio orationis, præſertim internæ: tum, quia exiſtente hac cauſa omnis ſpiritus devotionis facilè perit, vel languet, & per conſequens vitia, præſertim illa, ad quæ natura per ſe magis inclinat, facilè intrant: tum, quia ob propriam corruptæ naturæ vehementem inclinationem ad libidinoſa, & luxuriæ pericula ſuperanda, nec non ad vincendos alios caſtitatis hoſtes, quivis indiget ſpeciali gratia, & auxiliô Divinô, per frequentem, humilem, & devotam orationem obtinendô, ad hoc, ut omnino caſtè & integerrimè vivere valeat. Hinc mirum non eſt, quòd carnaliter labatur, qui orationem negligit, vel non niſi luridè perſolvit.

61. Quæritur VI. Quæ ſint potiora media, vitandi omnem Luxuriam, & debitè ſervandi Caſtitatem? Reſp. Inter alia plurima media eſſe ſequentia: & quidem *Primum.* Sæpiùs, & bene, jam unum, vel alterum, jam plura conſiderare motiva caſtitatem amandi, colendi, & ſervandi, ac econtra averſandi, fugiendi, & vitandi omne luxuriæ vitium: videlicet, breviter repetendô dicta §. *praceden. à num. 6.*

I. Quia Caſtitas DEO gratiſſima, & acceptiſſima.

II. Quia Chriſtus, ùt homo; omnis ſanctitatis perfectiſſimum exemplar eam ſingulariſſimè ac tantopere amavit, & coluit, ut non niſi de puriſſima & immaculata Virgine naſci voluerit.

III. Quia

III. Quia eandem Beatiſſima Virgo MARIA ſummè amavit, ac integerrimè ita ſervavit, ut per totam vitam, etiam ab umbra contrarii vitii ſemper fuerit penitus immunis.

IV. Quia, quotquot fuêre & adhuc ſunt ſancti vel perfecti, vel veri ſervi, & famulæ DEI, ſingulariſſimi erant, ac etiamnum ſunt amatores & cultores caſtitatis, ita, ut illi, qui ante converſionem ſuam contrariô vitiô ſe inquinârunt, id amarâ pœnitentiâ, rigidíſque pœnitentiæ & humilitatis operibûs expiare, atque jugibûs lachrymîs per totam vitam deplorare non ceſsârint.

V. Quia caſtæ animæ gratiſſimum habitaculum ſunt Spiritûs Sancti, ac

VI. Electæ & dilectæ Sponſæ Chriſti Domini.

VII. Quia Caſtitas reddit hominem æqualem, imò majorem Angelis.

VIII. Quia caſti præ cæteris à DEO majoribûs donîs ac gratiis cœleſtibûs dotantur.

IX. Quia etiam B. V. MARIA caſtas animas ſingulariter diligit, eáſque præ cæteris ſuô patrocinió ſpecialiter fovet.

X. Quia caſti proximum multùm ædificant, ſúntque præ cæteris habilia inſtrumenta ad DEI gloriam & animarum ſalutem promovendam, aliáque majora opera præſtanda, utpote à DEO in cunctis benedicti, majoribúsque ac pluribûs auxiliis & gratiis Divinîs ſupernîs proviſi.

62. Dum econtra in oppoſito luxuriæ vitio cuncta contraria inveniuntur, intuitu quorum utique hoc à quovis, vel micam rationis habente, extremò odiô habendum, ac fugiendum penitus eſt. Quia videlicet ex dictis breviter ſolùm recapitulandis

I. Coram DEO ſpecialiter, & ita abominabile eſt, ut

II. Vitiô luxuriæ laborantibus per tremendum *Væ*! æternam reprobationem intonet:

III. Quia propter nullum tot damnantur, ac propter vitium Luxuriæ.

IV. Quia præcipuè propter hoc vitium DEUS univerſum, paucîs exceptîs perſonîs, diluviô delevit genus humanum, ac

V. Integras Civitates & Regio-

giones tremendîs deſtruxit flammîs. Nec mirum

VI. Quia nullum vitium DEI ac Divinorum amorem, & memoriam, Spiritum orationis & devotionis, omnísque virtutis ita extinguit, ac econtra vilipenſionem, & neglectum &c. inducit, veluti hoc vitium.

VII. Quia hominem verè excæcat.

VIII. Quia innumera alia ſecum trahit peccata.

IX. Quia fidem aufert, & apoſtatare facit.

X. Quia, quod terribile, ſuos amatores, & ſectatores ſemel habituatos, quaſi deſperatos efficit, vel certè in tantum periculum conjicit, ut de illis plerumque vel modica, vel nulla ſpes conſtantis emendationis ſuperſit.

XI. Quia etiam corpus debilitat, ſanitatem deſtruit, & vitam abbreviat.

XII. Quia vitium luxuriæ turpiſſimè infamat, ſeu bonam famam, æſtimationem & amorem aufert, ita, ut luxurioſus, præſertim Religioſus, non tantùm coram DEO, ſed etiam coram hominibus verè abominabilis, odioſus, & deſpectus exiſtens, ad omnia inhabilis, ubique nocivus, & pericoloſus, utpote omni ſpiritu devotionis, & virtutis deſtitutus, econtra variis aliis vitiis, ùt laxitate, diſſolutione, tepiditate &c. repletus, ſícque non niſi graviſſimum, ſumméque nocivum communitatis, & aliorum onus meritò reputetur.

XIII. Quia luxurioſus non tantùm ſemet, ſed etiam ipſummet S. Ordinem ſuum, integram Provinciam, vel Monaſterium graviſſimè diffamat, confundit, & proſtituit, mundúmque horrendè ſcandalizat, indéque præter maledictionem Divinam, etiam tremendam maledictionem ſui Sanctiſſimi Fundatoris certiſſimè ſuper ſe inducit.

63. *Secundum*, idque ſummè & abſolutè neceſſarium medium vitandi luxuriæ vitium eſt, & econtra ſervandi caſtitatem, ut eô momentô, quo quis hactenus recenſita, inexplicabilia bona & dona caſtitatis exuna, ex altera verò parte incredibilia, eáque diverſa graviſſima damna & pericula vitii oppoſiti, luxuriæ videlicet, cognoſcit, ſeriam, & efficacem habeat volun-

luntatem, ac firmiſſimum & inviolabile concipiat propoſitum, caſtitatem ſemper & ubique per totius vitæ decurſum corde, ore, & opere integerrimè colendi, & ſervandi, omne autem, qualecunque tandem, luxuriæ vitium extremô odiô averſandi, itáque fugiendi, & vitandi, ut etiam umbram illius timeat, & horreat: hanc enim bonam, & efficacem voluntatem, ac firmiſſimum propoſitum qui non habet, vel non niſi languidè, & obiter poſſidet, jam vel exinde verſatur in magno periculo, quo econtra ille caret, qui veram, ſinceram, & efficacem bonam voluntatem habet; hoc ipſo enim, quòd quis aliquid verè, ſincerè & efficaciter velit, id, quod taliter vult, certò præſtat, ſi poteſt; uti quivis virtutem caſtitatis ſervare, & luxuriæ vitium vitare cum Divina gratia certò poteſt, præſertim cùm infinitè bonus DEUS tam bonam, ferventem, & efficacem voluntatem ac propoſitum benignè reſpiciens, intuitu illius neceſſarias largiatur gratias ad hoc ſervandum.

64. *Tertium* medium eſt, frequens, humilis, & fiducialis oratio ac invocatio auxilii Divini cum totali diffidentia ſui, & ſecura confidentia in DEUM, præſertim tempore occaſionis & tentationis; quantumvis enim firmum quis habeat propoſitum, tamen propriis viribus totaliter diffidere, ac in ſola DEI gratia confidere debet, memor, quòd ſinè coadjutrice gratia & auxilio Divino, conſtanter & perfectè continens eſſe non valeat, conſequenter pro dicto auxilio & gratia DEUM jugiter invocare neceſſe ſit, prout clarè nos docet Spiritus Sanctus *Sap. 8. ℣. 21. Et ut ſcivi, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi DEUS det, & hoc ipſum erat ſapientiæ, ſcire, cujus eſſet hoc donum; adii Dominum, & deprecatus ſum illum.*

65. *Quartum* medium eſt, amor, cultus, piáque veneratiò B. V. MARIÆ, præſertim immaculatè conceptæ, & ſpecialis, ſaltem brevis, devotio ad illam hac intentione quotidie perſolvenda, ut ſuis precibûs à DEO donum illibatæ caſtimoniæ, ſeu gratiam integerrimè ſemper & ubique ſervandi caſtitatem nobis obtineat: uti enim illa omnium maximè ama-

bat, & ſingulariſſimè colebat, ac ſervabat caſtitatem, ita etiam, ut ab aliis ametur, colatur, & ſervetur, ſummè deſiderat, caſtóſque & caſtè vivere ſeriò volentes ſingulari virgineo amore & favore proſequitur; prout bene advertit S. Bonaventura, indéque hoc medium ſuadet ſaluberrimum.

66. *Quintum* medium eſt fugere occaſiones externas, & pericula, præſertim magìs propinqua & proxima, quia, *Qui amat periculum, in illo peribit. Eccli. 3. ℣. 27.* quod effatum Spiritus Sancti, etſi in cunctis, tamen præcipuè verificatur in occaſione & periculo peccati carnalis, ob naturalem proclivitatem & infirmitatem corruptæ carnis in ordine ad hoc vitium. Ob quam cauſam unanimî SS. PP. calculô ad ſervandam caſtitatem & vitandam luxuriam protſus neceſſaria eſt fuga occaſionum, & periculorum, adeò, ut, qui ea fugere negligit, veram & ſeriam voluntatem vitandi luxuriam minimè habeat. Cenſentur autem occaſiones & pericula magis propinqua & proxima externa ea eſſe, quæ vel ex natura ſua, vel teſte experientiâ ac conſideratîs circumſtantiis ordinariè inducunt ad lapſum in peccatum caſtitati contrarium.

67. *Sextum* medium eſt, fugere etiam, & tollere communes luxuriæ cauſas & radices: has enim qui fugere, tollere, & vitare non vult, nec effectum illarum fugere velle cenſendus eſt; cùm omnis, qui vult, & ponit cauſam, effectum quoque illarum implicitè velle, meritò cenſeatur. Cauſæ autem communes turpis vitii hujus recenſitæ ſunt ſupra *num. 44. & ſeqq.* & hic ſynopticè repetuntur; videlicet

I. Gula, præſertim nimia ſatietas, vel exceſſus in cibo & potu, utpote quam libido naturaliter comitari ſolet.

II. Otium, quo ſtante, peccata carnis vitare, impoſſibile videtur.

III. Superbia & ſui elatio; cùm ordinaria pœna ſuperbiæ ſit lapſus luxuriæ, etiam perfectiores animas, quando ſuperbire incipiunt, infeliciter inficiens.

IV. Frequens & nimia, vel minùs cauta converſatio cum altero ſexu; hæc ſiquidem etiam

tiam ſapientiſſimos & ſanctiſſimos viros turpiſſimè labi, quin & non rarò apoſtatare facit; quam proin, ut ſemper & ubique fugiatis, abſolutè neceſſe eſt, ſi (uti debetis) veri amatores & cultores caſtitatis, ac econtra oſores omnis luxuriæ eſſe, ſeriò vultis. Pro quo fine etiam actus, infra ſtatim *num.* 68. ponendos, paternè ſuademus.

V. Curioſi, præſertim fixi aſpectus mulieris in faciem, vel, quod pejus, circa nudas partes colli & pectoris; qui aſpectus non tantùm cauſa ſunt libidinis, ſed etiam ordinariè ſignum præbent libidinoſi hominis, & impuri cordis.

VI. Non neceſſarius aſpectus vel tactus nudi, præcipuè inferioris corporis proprii.

VII. Neglectus vel lurida perſolutio orationis, præſertim internæ.

68. Quæritur VII. Quinam ſint actus, vel cautelæ ſalutares in converſatione cum altero ſexu practicè obſervandæ ad hoc, ne quis periculum incurrat, ſe ullatenus hujus libidinoſi vitii labe contaminandi? Reſp. Præter alias cautelas, praxin & actus veris amatoribus caſtitatis in converſatione cum ſexu fæmineo, longè utiliſſimos, ædificatorios, & exemplares, ac vel inde DEO valde gratos, & eisdem meritorios, præcipuè ſequentes ſuadentur.

I. Sinè juſſu, vel voluntate Superioris, atq; abs neceſſitate, vel ſaltem verè rationabili cauſa e. g. infirmam ſpiritualiter juvandi &c. cum fæminis quantumvis piis, devotis ac integræ famæ nunquam converſari, vel ad viſitandam mulierem è Monaſterio egredi.

II. In converſatione cum hoc ſexu puram & ſanctam, ad DEUM directam, fovere intentionem, abſque ulla quæſitione proprii ſolatioli, vel naturalis oblectamenti, ex mutuo, etſi cæteroquin honeſto amore, diſcurſu, vel aſpectu hauriendi, vel lucri corporalis capiendi.

III. Nunquam plùs juſtô converſationem cum hoc garrulo ſexu protrahere, ne quidem prætextu pietatis, aut inſtructionis ſpiritualis; maximè quia plura fructuoſiùs & ſecuriùs ſuo tempore in loco ſacri tribunalis tractari poterunt.

IV. Nullam mulierem, etiam ſpiri-

ſpiritualiter eam juvandi, vel inſtruendi prætextu, ad portam directè vel indirectè vocare, niſi verè juſta cauſa vel gravis urgeat.

V. Si quis à muliere ad portam vocatur, vel humaniter ſe excuſare, vel, ſi ratio coram DEO verè rationabilis, & prudens acceſſum ſuadet, non niſi, quæ neceſſaria ſunt, audire, & reſpondere, ſícque neceſſariis breviter expeditis illico religioſa humanitate diſcedere.

VI. Quando ex juſta cauſa cum muliere converſari oportet, ſummopere cavere, ne quis ſolus cum ſola, præſertim juvene, vel aliàs ſuſpectâ, in ſeparato loco, nemine audiente, vel ſaltem vidente converſetur.

VII. Dum Confeſſio infirmæ actu excipitur, curare, ut, ſi prudenter fieri poteſt, janua cameræ ita aperta relinquatur, quatenus ſaltem videri poſſint Confeſſarius & pœnitens ab aliis, ſi volunt.

VIII. In omni diſcurſu vel converſatione cum muliere, ſive extra Monaſterium, ſive ad portam fiat, omnem jocum, levitatem, ac diſſolutionem penitus vitare, ac cum modeſtia, pudicitia, & humili gravitate Religioſa, oculíſque demiſsis colloqui.

IX. Omnem familiaritatem & mutuam confidentiam cum quavis, maximè tuſationem ſemper, & ubique vitare.

X. In converſatione, vel etiam in occurrentia mulierum oculos in faciem earum nunquam defigere, aut prætereuntes ex curioſitate aſpicere.

XI. Multos inſuper & valde meritorios actus caſtitatis ac mortificationis exercere quis poterit, ſi in variis occaſionibus, & occurrentiis, ab omni curioſo aſpectu mulierum, earúmque veſtitu & ornatu, quantum prudenter fieri poteſt, ſe cohibere aſſueſcat.

XII. Similes caſtitatis & mortificationis actus meritoriè producit, qui ab omni tactu mulierum, cujuſcunque ætatis & conditionis ſint, etiam in partibus honeſtis, uti facie & manibus, ſemper abſtinet.

XIII. Caſtitatis quoque & pudicitiæ actus eſt, manum etiam ex devotione & honeſto amore oſculandam non præbere.

XIV. Mulieris faciem vel ma-

manum, etiam ex puro joco ſolùm, ac abſque laſcivo animo oſculari, ſemper periculoſum, ſcandaloſum, & puræ caſtitati adverſum, adeóque ſemper fugiendum eſt.

XV. Verè caſtorum eſt, nunquam aliquid explicitè aut implicitè laſcivum, quantumvis ingénioſum, etiam ex joco duntaxat, aut ingenii oſtentandi gratiâ narrare, aut proferre.

XVI. Si ſæculares, vel alii ſimile quid libidinosô vel jocosô animô narrant, perfecti amatores caſtitatis non rident, nec ullô modô complacentiam oſtendunt, ſed oculos modeſtè dimittunt, ac ubi, ob authoritatem, ſive dignitatem perſonarum, ita loquentes corrigere non licet, ſilent, ſicque ſe habendô, ſaltem tales tacitè corrigunt, piè corripiunt, & ædificant.

69. Quæritur VIII. Qualiter in praxi quis ſe habere, & quæ media applicare debeat, ut facilè, ſecurè, & abſque ulla anxietate vincat, ſimúlque ab omni, etiam levi, reatu culpæ, ſive peccati, ſe ſervet immunem, magno DEI cum beneplacito, & merito proprio, dum impuris cogitationibûs, vel motibûs, & concupiſcentiis carnalibûs actu vexatur, aut tentatur?

70. Ante Reſponſionem pauca aliqua prænotanda veniunt. Et quidem *Primò* pro conſolatione veſtra ſpeciali ſciendum, non eſſe malum, nec minimum peccatum, pati cogitationes, tentationes, & motus carnales, dummodo liberè quis non conſentiat, ſed debitô, mox poſtea declarandô modô reſiſtat. Ratio eſt; quia dictas miſerias penitus & ita declinare, ac evitare, ut nunquam ſe inſinuent, & hominem moleſtent, in noſtra poteſtate & libertate poſitum non eſt: cùm dæmon & corrupta noſtra natura, etiam nobîs invitis, eas excitare poſſint, & ſoleant: attamen in noſtra poteſtate omnino eſt, eiſdem cum gratia DEI reſiſtere, diſſentire, & ita contra eas pugnandô nos gerere, ut in iis, etiam aliquamdiu inhærentibûs, & continuantibûs, nullatenus peccemus, ſed potiùs ad gloriam DEI, exercendô hac occaſione valde meritorium caſtitatis actum, lucrum & proventum ex ipſis turpiſſimis tentationibus reportemus, ſicque

arma diaboli contra ipſummet retorqueamus, in ipſum vertendô dæmonem, & ſuggeſtas fœdiſſimas tentationes vincamus. Eſt námque

71. Sciendum *ſecundò*, inter alias cauſas hanc ipſiſſimam eſſe, cur DEUS caſtiſſimas etiam, innocentes, ſibíque dilectiſſimas animas nonnunquam, quin etiam frequenter nonnullas turpiſſimè, & graviſſimè carnaliter tentari permittat; prout contigit S. Paulo Apoſtolo, qui *2. ad Cor. 12. ℣. 7. & ſeqq.* de ſeipſo fatetur: ***Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus ſatanæ, qui me colaphizet; propter quod ter Dominum rogavi, ut diſcederet à me, & dixit mihi: ſufficit tibi gratia mea; nam virtus in infirmitate perficitur.*** Præterea

72. Sciendum *Tertiò*, aliam eſſe cauſam, ob quam carnalibûs tentationibûs DEUS ſubin cruciat etiam ſanctas & perfectas animas, videlicet, ne ſuperbiant, & mentis tumore efferantur; ſed in profunda humilitate & timore DEI ſemper permaneant, videntes, in quanto periculo verſentur, & quàm miſerè ac turpiter facilè eſſent lapſuræ, ſi DEUS eas vel ad modicum deſereret, & aſſiſtrices gratias ſubtraheret, prout circa ſuperbos ordinariè facit: quam cauſam etiam S. Paulus adducit *loc. cit.* dicens: ***Ne magnitudo revelationum extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ &c.*** Ulteriùs

73. Sciendum *Quartò*, Deum quandoque etiam permittere ſervos ſuos pati tentationes carnales, ut propriâ experientiâ docti, aliis ſimiliter tentatis diſcant compati, eósque ſanctè & charitativè inſtruere, qualiter in tentationibus hujuſmodi ſe habere debeant, ne peccent, & ſuccumbant, ſed potiùs magno cum beneplacito Divino, ac proprio merito vincant.

74. Sciendum denique *Quintò*, pro conſolatione veſtra, Chariſſimi! quòd etſi DEUS ex ſapientiſſima ſua providentia & judiciis ſubinde etiam graviter, nunquam tamen ultra vires aliquem permittat tentari carnaliter, ſed cuivis, humillima cum ſui diffidentia & confidentia in DEUM ſupernam opem debitè invocanti, talia præbeat auxilia & gratias, ut medianti-bûs illis, ſi velit, facilè vincere, & victoriam magno cum pro-

proventu ex tentatione reportare valeat; quia *Fidelis DEUS eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione proventum*, 1. *Cor*. 10. ỳ. 13. His præſuppoſitis

75. Ad Quæſitum Reſp. I. Ad hoc, ut quis facilè, ſecurè, & abſque anxietate ſanctè vincat, ſi turpibûs cogitationibûs, vel carnalibûs motibûs tentatur, ſequentia benè obſervet: & quidem

76. Obſervandum *Primò*, ut, dum quis advertit, ſe moleſtari impurîs cogitationibûs, vel motibûs carnis, ante omnia caveat, ne circa eas, ne quidem ex naturali curioſitate, complacentiam aut delectationem carnalem moroſam voluntariè conſentiendô admittat, ſed mox breviter & humiliter DEUM pro auxilio & gratia invocet, tentationi fortiter reſiſtat, & contra ex toto corde efficaciter proteſtetur, ſequenti vel ſimilî modô cogitandô, vel, ſi clam fieri poſſit, etiam oretenus proferendô: *Clementiſſime DEUS, ne derelinquas me; miſerere mei, & adjuva me*. vel: *Nolo, ô DEUS! nolo, & proteſtor: non conſentiam, Deteſtor hanc fœditatem &c*. vel: *JESU! JESU! ne deſeras me! aſſiſte mihi miſero, ne ullatenus offendam te*. vel; *O Caſtiſſima & Immaculata Virgo MARIA! ora pro me, & cuſtodi me ab omni immunditia malo*. vel: *Sancte Angele Cuſtos defende me, ſuccurre mihi, ne tentatio hæc turpis noceat*. Hujusmodi enim aut ſimili brevi ac humili invocatione tentatus opitulatricem facilè obtinebit gratiam, & aſſiſtentiam Divinam, ut turpes tentationes vel omnino ceſſent, vel, ſi contra voluntatem adhuc durent, non noceant.

77. Siquidem, tametſi quis turpes cogitationes vel tentationes penitus abigere, aut ſopire non valeat, ſed eas ſubinde etiam diutiùs pati debeat, propterea (ùt *num*. 70. jam dictum eſt) non peccat, dummodo in illam delectationem, vel actum quemcunque venereum haud conſentiat; quapropter etiam nec anxius, nec perturbatus ſit, minùs ſigna vel geſtus externos in totaliter repellendis, vel reprimendis turpibus cogitationibus aut motibus exhibeat, ſed eas contemnere, & ampliùs non curare,

nec

nec eas magis, quàm alias naturales miſerias reſpicere debet, ſi poſt invocatam gratiam, & factam efficaciter proteſtationem invitus easdem ulteriùs pati cogatur. Imò nocet, inordinatè & anxiè conari, ac violenter ſe fatigare ad hoc, ut cogitationes impuræ totaliter abigantur; cùm ſæpe, quò major ſit conatus, & violentia, cogitationes hujusmodi ex animo ejiciendi, eò magis augeantur, & multiplicentur ſpecies; indéque quis magis anxietur, & fatigetur.

78. Ob quam cauſam etiam non expedit, ſed tanquam valde nocivum & periculoſum ſummopere eſt cavendum, ne quis multùm, diu, & anxiè ſe reflectat ſuper cogitationes priùs habitas, vel adhuc durantes, recogitandô, & inquirendô, unde hæ cogitationes provenerint? quomodo in eas devenerit? quales fuerint? num eis diu & quamdiu inhæſerit? utrum, & qualiter in eas conſenſerit? &c. Præterquam enim, quòd tali modô per ejusmodi nimiam, & hoc ipſo vitioſam reflexionem elapſæ ac emortuæ turpium phantaſmatum, ſeu habitarum cogitationum ſpecies denuo reſuſcitentur, augeantur, & firmentur, cerebrum inſuper & caput turbatur, ac debilitatur, variíque ſcrupuli & anxietates generantur, & quidem abſque ulla neceſſitate, fructu, vel utilitate; cùm, ubi de vero & deliberato conſenſu ſatis non conſtat, nulla exiſtat obligatio de illo multùm indagandi, præſertim apud timoratos, diſplicentiam potiùs, quàm complacentiam habentes circa ejusmodi ſibi moleſtas incidentias, atque hinc in timore DEI ambulantes, contra obſcœnas cogitationes efficaciter proteſtari ſolitos. Alii porro, minùs timorati, ſi verè conſenſerunt, faciè advertent, & agnoſcent, citra quòd opus ſit dicta nimia reflexione &c. quòd ſi nullum interveniſſe conſenſum deprehendunt, eo ipſo confiteri non tenentur, ac per conſequens de conſenſu præſtito multùm & periculoſè indagandi in ordine ad Confeſſionem, obligationem non habent: bene verò ex eo conſcientiam quietare valent, quòd, ſuppoſito etiam, ſed non ſatis cognito conſenſu in turpes cogitationes, hujusmodi non

ſatis

ſatis cognitum peccatum, ſicut quævis non cognita, vel oblita delicta in quavis Confeſſione, unà cum aliis ritè in Confeſſione explicatis deleantur, præſertim ſi (quod valde conſultum) contritio & propoſitum circa cuncta peccata in genere fiant, & per brevem clauſulam univerſalem quis ſe etiam de omnibus in genere accuſet.

79. Obſervandum *Secundò*, non ſatis eſſe, quòd tentatus juxta doctrinam *n. 76.* datam ad DEUM pro auxilio recurrat, unáque contra inſtantem tentationem proteſtetur, ac efficaciter reſiſtat, ſed inſuper neceſſe eſſe, ut hoc fiat abſque omni mora, &, quamprimum quis advertit, ſe ejusmodi turpi cogitatione, vel carnali & obſcœno motu tentari; enimvero ſecus tentatio ſtatim invaleſcit, dæmon ad impugnandum fortior, & homo ad reſiſtendum debilior evadit, non abſque magno periculo. Facile ſiquidem eſt, principiis obſtare, & primo ingreſſui turpium cogitationum reſiſtere, & aut bona aliqua cogitatione, aut honeſta occupatione, vel etiam ſolo illarum contemptu, & attentione ad alia mentem ab eis divertere; ſed, ſi aliquamdiu durandô vires receperunt, concupiſcentiam excitârunt, corpus commoverunt, ſícque multùm invaluerunt, tam facile non eſt, ab eis ſinè noxa liberari. Hinc cogitationes laſcivas haud aliter, & adeò properè, citóque excutere oportet, ac ſcintillam aut carbonem accenſum veſti immiſſum: ſicut enim vel modicè durans mora veſtimento damnum infert, ita etiam quævis turpis cogitatio, modicè durare, voluntariè & culpabiliter permiſſa, animam maculat, aut decorem illius minuit, ac inſuper plerumque periculum ad majora cauſat; quia etiam parva neglecta ſcintilla magnum ſæpe excitavit incendium.

80. Obſervandum *Tertiò*, præter ante dictum poſitivum, ſive poſitivè reſiſtendi modum, dari alium, quaſi negativum modum cogitationibus & tentationibus carnalibus reſiſtendi, eáſque abigendi, videlicet abſque omni actu alio, & poſitiva proteſtatione, atque ſinè fatigatione, vel anxietate, aut timo-

re, non curare, ſed contemnere, ſtatímque ſimpliciter dimittere eas, mentémque ad alia divertere, quamprimum quis illas advertit; qui modus æquivalenter eſt proteſtatio aliqua, inſuper non tantùm facilis, & tranquillus, ſed ad vitandum omne peccatum, & periculum ejus omnino ſufficiens eſt, etiamſi quis ex inadvertentia aliquamdiu jam fuiſſet immoratus impuris cogitationibus; quia, quamdiu aliquis non advertit, ſe turpes cogitationes habere, eſséque malum vel peccaminoſum illis voluntariè immorari, aut delectari, tamdiu in illas non conſentit, nec peccat. Et hic modus proteſtandi, & turpes cogitationes abigendi plurimis, præſertim illis, qui in perfecta caſtitate jam magis firmati, & habituati, in minori periculo ſunt, communis & ordinarius eſt, ita, ut, licèt ſubinde etiam illis pro diverſitate occurrentium objectorum, turpes quandoque cogitationes incidant, tamen eas minimè curant, & non curandô quaſi contemnunt, nec eis ullatenus moventur, vel anxiantur, ſed ſtatim, ac illas advertunt, ſinè aliis actibus dimittunt, ſuíſque, quæ habent, negotiis intendunt, vel ad alia mentem divertunt.

81. Obſervandum tamen *Quartò*, quòd etiam primùm dictô, quaſi negativô, reſiſtendi modô, per ſimplicem videlicet dimiſſionem turpium cogitationum, ordinariè utentes, ſubinde poſſint, & meritò debeant, breviſſimè DEUM pro auxilio invocare, contradicere, & proteſtari, ſaltem in caſu, quo per turpes cogitationes, inadvertenter præſentes, naturam aliqualiter moveri ſentiunt, vel quando dictas cogitationes ſimplici dimiſſione non ceſſare, ſed ulteriùs durare advertunt, eáſque inviti pati debent; tunc enim humili & fiduciali invocatione DEI, & proteſtatione omnino opus eſt, præſertim qui in hac materia ſe debiliores, ac in majori periculo eſſe ſciunt. Hinc ulteriùs

82. Obſervandum *Quintò*, quòd, ſi cogitationes turpes, tentationes & motus carnales vehementiores ſunt, magíſque moleſtant, & ad delectationem veneream vel moroſam, vel etiam ad laſcivum aliquem actum peccaminoſum magis incitare

citare videntur, etiam cum majori humilitate ac fervore DEUM & Cœlites pro auxilio invocare, reſiſtere, & proteſtari, aliaque ad propoſitum conducentia media adhibere oporteat, ita tamen, ut cuncta tranquillâ & ſerenâ mente, abſque turbatione, anxietate & ſcrupuloſitate animi, atque ſinè ineptiis, ac inconvenientibûs ſignis aut geſtibûs externis fiant. Porro, ut ſciantur ea media, quæ tempore memoratæ vehementioris & magis periculoſæ tentationis carnalis, præter humilem invocationem Divini auxilii, & proteſtationem jam dictam, utiliter adhibenda ſint.

83. Reſp. II. Media ad faciliter & ſecurè vincendas, & depellendas turpes cogitationes, & exin oborientes motus obſcœnos admodum utilia ſunt ſequentia. *Primum.* Viva fides & memoria præſentis DEI: hanc ſiquidem tam efficax contra carnales tentationes medium communiter reputant SS. PP. ut eam ſolam etiam in graviſſimis ac periculoſiſſimis ſufficientem æſtiment. Et meritò; ſi enim in conſpectu hominis quivis facilè honeſtate ductus, & erubeſcentiâ abſterritus turpia & laſciva perpetrare veretur, ac omittit; quantò magis illa attentare horrebit, quando verè credit, & recordatur, præſentiſſimum eſſe, cunctaque etiam intima & occulta perfectiſſimè videre immenſam ac terribilem Majeſtatem Divinam, DEUM noſtrum, & teſtem, & vindicem omnis turpitudinis, quam extremè averſatur, punitque graviſſimè. Profectò perditiſſimæ & deſperatæ mentis eſſe meritò cenſetur, qui DEI ita præſentis viva fide recordatur, & tamen in conſpectu illius turpiter peccare non horreſcit. Hinc diabolus, quantum poteſt, conatur, ut tempore malæ occaſionis aut gravioris tentationis homo memoriam præſentiæ DEI non admittat, ne per hanc à peccato retrahatur.

84. Hoc medio, memoriâ videlicet præſentis DEI, caſta Suſanna, graviſſimas ſuperavit tentationes, quas paſſa eſt ab impudicis Senibus, caſtiſſimæ huic Matronæ pleno æſtu libidinis effronter inſidiantibus, quibus fortiſſimè reſiſtendò, memor Domini DEI ſui præſentis, repoſuit: *Melius eſt*

*mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini. Daniel. 13. ℣. 23.* Eodem medio innumeri alii in ſummis periculis & tentationibus, carnis ſpurcitias feliciter declinârunt, inter quos quidem meritò recenſendi ſunt, & imitandi illi, qui procaces fœminas, eos ad turpia allicientes, interrogârunt, an ſatis ſecuri ſint, ita, ut nemo eos videat, vel audiat; quibûs affirmativè reſpondentibûs, cunctáque ſecura aſſeverantibûs ulteriùs interrogârunt: num etiam DEUS abſit, ita ut eos videre, & audire non poſſit? qua interrogatione terrefactæ, & confuſæ, caſtos ulteriùs tentare ceſſârunt, & non raro ad ſaniora rediêrunt.

85. *Secundum* medium. Quod tempore vehementioris tentationis carnalis nos roborat, & victores efficit, eſt memoria amaræ Paſſionis & Mortis Chriſti pro nobis exantlatæ: ſiquidem hæc memoria, teſte S. Bonaventura, & aliis SS. PP. mirificam habet occultam vim ad domandas carnis tentationes, & carnalium voluptatum illicia ſuperanda. Imò propriâ doctus experientiâ teſtatur S. Auguſtinus *in Manud, cap. 23. Nullum tam potens eſt, & tam efficax contra ardorem libidinis medicamentum, quàm Mors Redemptoris mei.* Et profectò quis non horreſcat, tam turpiter & graviter offendere DEUM; eundô poſt concupiſcentias ſuas, & carnis deſideria ac ſpurcitias ſectandô, ſi recordatur Chriſtum Dominum amantiſſimum Salvatorem ſuum ſui amore toto corpore horrenda & immania paſſum, ac in Cruce denique mortuum eſſe. Nonne meritò ex S. Bernardi Declamationibus altùm ingemiſcet, & cogitabit: *DEUS meus pendet in Cruce; & ego turpi voluptati operam dabo, eúmque quaſi de novo crucifigam?* juxta illud *ad Hebr. cap. 6. ℣. 6. Rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium DEI, & oſtentui habentes.*

86. *Tertium* medium. Memoria tot tantorúmque tum communium, tum ſpecialium beneficiorum, quæ cuivis DEUS hactenus benigniſſimè contulit, & conferre non ceſſat. Revera, ſi homo homini, tot & tanta beneficia jugiter conferret, efferata beſtia, non homo eſſet, qui tantorum in ſe beneficiorum

ctorum memor, eáque jugiter experiens, gratum animum non exhiberet, ſed locò gratitudinis illum & præſentem, & videntem, ac audientem, graviſſimè injuriare, & offendere non formidaret. Si ergo beneficia ab homine homini collata poſſunt cohibere, ne quis contra Benefactorem ſuum attentare injuriam vel offenſam audeat, quid non evincet memoria tot tantorúmque beneficiorum, quæ nedum largiſſimè contulit, ſed etiamnum jugiter nobis elargiri non ceſſat DEUS?

87. Hoc medio, memoriâ ſcilicet beneficiorum caſtus Joſeph Ægyptiacus graviſſimas tentationes carnis ſuperavit: dum enim Hera ſua, nempe uxor Putiphari, eum ad turpiſſima effronter pellicere, ac ſolicitare attentabat, invitandô: *Dormi mecum*; Joſeph beneficiorum Putiphari memor, eáque commemorans reſpondit: *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis ignorat, quid habeat in domo ſua: nec quidquam eſt, quòd non in mea ſit poteſtate, vel non tradiderit mihi præter te, quæ uxor ejus es: quomodo ergo poſſum hoc malum facere, & peccare in DEUM meum. Gen. 39. ỳ. 8. & 9.* ad quem textum S. Ambroſius bene advertit, quòd, cùm ſola memoria beneficiorum Joſephum cohibuerit, ne thalamum ſui Benefactoris Putiphari turpi adulteriô violaret, eúmque tam graviter offenderet, multò magis memoria incomparabiliter majorum, ac infinitorum pene beneficiorum Divinorum cohibere nos debeat ab omni turpi lapſu, utpote Divini Benefactoris noſtri ſummè offenſivô; & inſuper nos permovere, ut tempore tentationis carnalis piè ingemiſcendô ad DEUM, dicamus cum Joſepho: *Quomodo ergo poſſum hoc malum facere, & peccare in DEUM meum, tantopere me amantem, & mihi benefacientem? Nónne meritò timere debeo, ne tam ingratum collatis beneficiis privet, & nova non ampliùs conferat?*

88. *Quartum* medium. Recordari graviſſimorum damnorum & periculorum corporis, famæ, & animæ ſupra *à num. 34.* recenſitorum, præſertim ſummum æternæ reprobationis periculum, in quo libidinoſi ordinariè vivunt: qui enim horum vel aliquorum ex illis, nos

magis moventibus, vel obiter recordatur, DEUMque pro auxilio humiliter invocat, terrebitur, &, quantumvis actu tentetur, ab omni turpi abſtinebit, ſi vel modicam adhuc ſcintillam timoris DEI, devotionis, vel rationis habeat.

89. *Quintum* medium. Cogitare, & merito timere, ne præſens lapſus forſan ultimus, & talis eſſet, quo menſuram peccatorum ſuorum quis ita compleat, ut intuitu illius DEUS ſpeciales gratias auferat, nec amplius tribuat, ſed derelinquat, & in ſordibus ſuis magis & amplius ſordeſcere, ac demum talem ſecundum carnem laſcive viventem, æternum perire permittat.

90. *Sextum* medium. Senſibilis caſtigatio corporis, quam tempore majoris tentationis carnalis adhibuêre Sancti DEI, & alii ad virtutem & perfectionem tendentes; quorum aliqui magis moleſtante impura cogitatione ſeu tentatione, in vepribus ſe nudos volutârunt, alii diris flagellis in corpus ſæviêrunt, alii acutis ciliciis carnem domârunt, alii rigido jejunio, fame, & ſiti libidinis æſtus extinxerunt, uti ex obviis paſſim conſtat exemplis.

91. *Septimum* medium. Ut, quoties quis vehementius carnaliter tentatur, toties actum virtutis immediatè contrariæ, videlicet actum odii, & averſionis erga turpia, ac econtra actus amoris circa virtutem caſtitatis eliciat, votumque illius renovet.

92. *Octavum* medium, idque valde neceſſarium. Præſens occaſionis vel periculi celer fuga, ita, ut, ſi quis apud mulierem exiſtens tentatur, ab illa diſcedat: ſi illam adire incitatur, non adeat: ſi ſolum, dum otiatur, tentatio invadit, ſtatim ſe diſtrahat aliqua occupatione, oret, alios accedat &c. Summopere autem cavendum, ne quis inſtante tentatione ſe ipſum nudum ullatenus aſpiciat, vel tangat, ſecus enim periculum non fugeret, ſed in idem adhuc magis, & quidem ſummum, ſeipſum præcipitaret; fuga quippe occaſionis & periculi, præſertim majoris vel propinquioris, tanquam neceſſarium medium ad vitandum turpe carnis vitium, ab omnibus

bus Sanctis & Aſcetis ſummopere ſuadetur.

93. His itaque mediis, Chariſſimi! vel aliquibus, aut aliquo eorum pro exigentia circumſtantiarum, tempore gravioris tentationis carnalis ſtatim ſinè cunctatione utendô, cum Divina gratia faciliter ſemper vincetis, ab omni labe & inquinamento ter maledicti vitii immunes. Quapropter attentis, & bene perpenſis, quæ in præſenti dicta ſunt, jurate, & ſtatuite denuo, firmiſſimúmque ac inviolabile propoſitum renovate, ex hoc momento per totam vitam nulli tentationi carnali unquam deliberatè conſentiendi, omnémque qualemcunque actum & ſpurcitiam carnis, ceu ipſum dæmonem fugiendi, ac econtra ſingulariſſimè amandi, & ſemper illibatam ſervandi ſanctiſſimam, DEO, & B. V. MARIÆ, SS. Angelis, & omnibus Sanctis acceptiſſimam virtutem caſtitatis. Hunc in finem expedit revidere ea puncta, & principia, quæ circa tentationes impuras practicè obſervanda jam in *Parte priori. Cap. V. num. 33. & ſeqq.* adnotata ſunt.

# CAPUT XVI.

## De Manſuetudine, & Vitio oppoſito Iracundiæ.

### §. I.

### *De Natura & præſtantia Virtutis Manſuetudinis.*

1. Quæritur I. Quid, quàm præſtans, & utilis ſit Manſuetudo? Reſp. I. Manſuetudo eſt virtus, refrænans iram, ne quis animô inordinatè turbetur, vel exacerbetur,

betur, & ne verbîs, ſignîs, vel factîs iracundum, præſertim propter offenſam vel injuriam ab alio illatam, ſe exhibeat.

Explicatur definitio. Dicitur: *Virtus*, id eſt, bonus habitus jam acquiſitus per multos actus, locò generis, in quo cum aliis virtutibus convenit.

2. Dicitur: *Refrænans iram*; quia Manſuetudo ex ſe opponitur iræ, quam coërcet, refrænat, & moderatur, ne, uti dictum, quis animô inordinatè turbetur, vel exacerbetur; ira enim, niſi à virtute Manſuetudinis cohibeatur, vel ſupprimatur, mirè mentem perturbat, exacerbat, variáſque in ea amaras cogitationes, præſertim vindictæ, vel etiam imprecationis creat.

3. Dicitur ulteriùs: *Et ne verbîs, ſignîs, vel factîs iracundum ſe exhibeat*; ſolet enim ira, niſi virtus Manſuetudinis moderetur irrationabiles paſſiones iracundiæ, non tantùm mentem exacerbare, ſed etiam verbîs & factîs inordinatè ſe manifeſtare, & foras erumpere.

4. Additur: *Præſertim propter offenſam, vel injuriam ab alio illatam*; quamvis enim etiam ex aliis cauſis inſurgere ſoleat ira, quæ à Manſuetudine impediri, & cohiberi debet, præcipuum tamen Manſuetudinis officium eſt, moderari, vel cohibere paſſionem iræ adversùs eum, à quo quis offenſus eſt, ne mens exacerbetur, & (prout plerumque fit) de aliqua vindicta, imprecatione, verbîs vel factîs ſumendâ cogitationes foveat, vel eam etiam actu ſumere attentet; ira enim eſt inordinatus vindictæ appetitus, quem manſuetudo moderari debet.

5. Reſp. II. Manſuetudo una ex præſtantiſſimis, DEO gratiſſimis, hominíque utiliſſimis virtutibus eſt. Ita concorditer SS. PP. Unde Chriſtus perfectiſſimum omnium virtutum exemplar, tametſi omnes & ſingulas imitari verbô & exemplô nos docuerit, attamen ſummam ſuam in virtute Manſuetudinis complacentiam ſingulariſſimè oſtendere volens, ad eandem, à ſe diſcendam, & imitandam præcipuè & expreſſè nos hortatur: *Diſcite à me*, inquit *Matth. 11. ℣ 29. quia mitis ſum & humilis corde. Mitis* autem & *Manſuetus*: ſicut etiam *Mitiтas*, & *Manſuetudo* idem ſignificant.

cant. Hanc virtutem etiam factîs & exemplîs ſemper & ubique exhibuit; in juventute ſiquidem & adhuc puerulus tam mitis, manſuetus, & ſuavis erat, ut Judæi illum ipſam ſuavitatem appellare, & teſte Barry *in Hagioph. de Manſuet.* mutuò ſe hortari conſueverint: *Eamus ad ſuavitatem, ut hilares fiamus.* Creſcens poſtea ætate, crevit etiam in manſuetudine, eámque omni data occaſione exercuit; nam *Cùm malediceretur, non maledicebat. 1. Pet. 2. ℣. 23.* & opere implevit, quod de eo prædixit Iſaias *cap. 53. ℣. 7. Sicut ovis ad occiſionem ducetur, & quaſi agnus coram tondente ſe obmutеſcet.* Et quando atroci injuria, ſub ſpecie amicitiæ nequiſſimô oſculô ſuis inimicis impiè fuit traditus, ſinè ulla indignatione, aut animi turbatione manſuetiſſimè allocutus eſt perditiſſimum & infideliſſimum ſimulatorem, dicens: *Amice, ad quid veniſti? Matth. 26. ℣. 50.* Dein innumeris, iiſque graviſſimis injuriis ac contumeliis affectus, extremô ludibriô habitus, pro ſtulto reputatus, conſputus, cruentis flagellis & verberibus doloroſiſſimè contuſus, ad mortem ignominioſiſſimam injuſtiſſimè condemnatus, Crucique affixus, animi tranquillitatem, ac manſuetudinem nec ad momentum depoſuit, ſed procul ab omni interna & externa ira, indignatione & turbatione, perquam manſuetè ſemper reſpondit, vel ùt manſuetiſſimus agnus tacuit.

6. Pariter B. V. MARIA verbis & exemplis à Filio ſuo edocta, quantopere DEO placeat manſuetudo, eam toto vitæ decurſu inter maximas adverſitates & injurias ſibi, & Filio illatas, ſemper & ubique perfectè exhibuit, teſtibus SS. PP. non tantùm modeſtiſſima, ſed etiam manſuetiſſima, atque ab omni prorſus ira, indignatione, mentis turbatione & exacerbatione penitus aliena; ita, ut, licèt gladius doloris pertranſiverit animam illius *Luc. 2. ℣. 35.* manſuetudinem tamen, ùt ait S. Bonaventura *in Speculo B. V. M. Lect. 4.* patientiam, & tranquillitatem mentis, ac pacem non vulneraverit. *Revolve*, inquit S. Bernardus *Serm. de B. V. M.* qui incipit *Signum. diligentiùs Evangelicæ hiſtoriæ ſeriem univerſam, & ſiquid fortè increpatorium, ſi-*

*quid durum, ſiquod denique ſignum vel tenuis indignationis occurrerit in MARIA, de cætero ſuſpectum habeas.* Hinc meritò Eccleſia de ipſa canit: *Virgo ſingularis inter omnes mitis.*

7. Sancti quoque omnes veteris Teſtamenti hanc DEO gratiſſimam virtutem manſuetudinis ſemper ſtudiosè coluerunt, propterea etiam DEO plurimùm accepti. De Moyſe teſtatur S. Scriptura *Num. 12. ℣. 3. Erat Moyſes vir mitiſſimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra.* Et ideo, ùt bene obſervat S. Dionyſius Areopagita, DEUS illum præ cæteris dignum frequenti ſui apparitione & alloquio cenſuit, Ducem totius populi ſui conſtituit, ſtupenda miracula per eum patravit, ac Divina ſua præcepta communicare dignatus eſt. David quoque etiam inter lethales, quas ab ingratiſſimo Rege Saule innocenter patiebatur, perſecutiones, injurias, & offenſas ſemper manſuetus perſtitit, ab omni ira, ſeu affectu vindictæ & exacerbatione animi contra perſecutorem ſuum immunis; etſi vindicandi ſe occaſio non raro optima ſibi minimè defuerit: quantopere autem per manſuetudinem hanc DEO placuerit, ipſemet innuit, dum ſciens, quàm ea grata ſit DEO, eum fiducialiter rogavit, ut intuitu illius exaudiret preces ſuas *Pſalm. 131. ℣. 1. Memento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus.*

8. De Sanctis in novo Teſtamento pariter pleni ſunt libri exemplis verè mirandæ manſuetudinis; ex quibus conſtat, quantùm hanc virtutem amaverint, ac coluerint, inde etiam inter graviſſimas injurias, & adverſitates ab ira, indignatione, & turbatione animi alieni, ac ubique & in omnibus manſueti, mites, ac tranquilli.

9. Porro non tantùm coram DEO, ſed etiam coram hominibus ſummè accepta eſt Manſuetudo; cùm verè manſuetus ubique in amore ſit & honore: unde ſuadet Spiritus Sanctus *Eccli. 3. ℣. 19. Fili in manſuetudine opera tua perfice, & ſuper hominum gloriam diligeris.* Et S. Chryſoſt. *Hom. 33. in Geneſ.* ait: *Ut diſcas, quantum manſuetudinis ſit robur, quòd ſola hac virtus ſufficiat ſe tolentem ineffabilibûs laudibûs dignum reddere; imò, omni*

*eam*

Digitized by Google

*eum hominum generi præfert.* Et profectò quid acceptius, quid gratius, quid amabilius homine, qui ſinè ira, indignatione, & animi turbatione ſemper tranquillus & ſerenus, mente & fronte, non niſi ſuaviter, modeſtè & manſuetè aliis convivere ſolet?

10. Affert inſuper Manſuetudo grandem ac multiplicem utilitatem: facit enim, quòd DEUS manſuetum in ſpecialem cuſtodiam ac protectionem ſuſcipiat; eſt námque *Suſcipiens manſuetos Dominus. Pſalm. 146. ℣. 6.* in quem textum quidam S. Pater apud Lohner *hoc tit.* ſcribens, ait: *Non dixit opem ferens manſuetis, ſed ſuſcipiens: quid autem eſt ſuſcipiens? Recreans, fovens, bajulans, & velut mater in ulnis geſtans. hoc audiant manſueti, & lætentur.* Præſertim cùm eis etiam præ cæteris varias & majores det gratias; ùt enim dicitur *Prov. 3. ℣. 34. Manſuetis dat gratiam.* Hinc in ſummam hujus virtutis commendationem S. Chryſoſtomus *Serm. de Manſuetud.* ita ſcribit: *Neque DEUS homines ita diligit propter virginitatem, jejunium, contemptum divitiarum, hilarem eleemoſynarum dationem, ùt propter mites, benéque compoſitos mores.* Specialem adjungit utilitatem ejusdem dicens: *Quod in corporibus noſtris nervi, hoc eſt manſuetus homo in Domo, & Eccleſia, & Civitate.*

11. Ulteriùs affert Manſuetudo magnum, ac pretioſum theſaurum meritorum; præſertim ſi inter injurias, & offenſas ab alio illatas exercetur: quod optimè ſciens noſter Venerabilis Servus DEI Fr. Juniperus, uti ex noſtris liquet Chronicis, dum aliquando multis impeteretur contumeliis, veſtimentum extendit, omníque cum manſuetudine ac ſerena mente dixit: *Amice, projicias huc liberaliter; imple gremium iſtud lapidibus pretioſis: imple, ne timeas.*

12. Imò non tantùm ſpiritualiter merentur, ſed & temporaliter benedicuntur. Unde *Matth. 5. ℣. 4.* dicitur: *Beati mites; quoniam ipſi poſſidebunt terram.* quod etiam Pſalmiſta teſtatur, dicens: *Manſueti hæreditabunt terram. Pſalm. 36. ℣. 11.* Et in cunctis ſemper exaudiuntur: *Humilium* enim *& Manſuetorum*, ait ad DEUM Judith *cap. 9. ℣. 16.*

*9. ℣. 16. ſemper tibi placuit deprecatio.*

13. Dictis accedit, & grandem utilitatem Manſuetudinis ulteriùs exaltat, quòd hominem reddat immunem à plurimis, iíſque graviſſimis corporis & animæ malis, quæ juxta dicenda §. *ſeq.* proveniunt ab ira & filiabus ejus, utpote quas cunctas moderatur, & coërcet, ſícque mala, ab illis aliàs provenientia, impedit, & avertit: ob quod ipſum manſuetudo etiam neceſſaria eſt, utpote ſinè qua ira cum annexis ſibi vitiis, quavis data occaſione, maximo cum damno utriusque hominis facilè dominatur.

14. Tandem per Manſuetudinem feliciſſima, obtinentur, & conſervantur conſtans pax, tranquillitas, ac quies animi. *Nihil animum*, ait S. Chryſoſt. *cit. Hom. 33. in Geneſ. ita in tranquillitate & quiete eſſe facit, ùt Manſuetudo & Modeſtia*; & paulò ante: *Illa animam noſtram quaſi in portu conſtituit, & omnis recreationis ac quietis occaſio nobis eſt.* Cujus ratio patet; hoc ipſo enim, quòd manſuetudo iram & indignationem, à qua animi turbatio ac inquietudo potiſſimùm procedit, coërceat, & moderetur, animum in pace & tranquillitate conſervat; quod totum infallibili verbô Divinô confirmatur *Pſalm. 36. ℣. 11. Manſueti delectabuntur in multitudine pacis.* Et ampliùs declaratur *Matth. 11. ℣. 28. & ſeqq.* Cùm enim ibi Chriſtus peramanter invitaret omnes ad quietem animæ, eámque docere vellet, aurea, ac memoriæ intimè imprimenda protulit illa verba: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis*, inordinatâ videlicet curâ, anxietate, turbatione, ac inquietudine animi, *& ego reficiam vos.* ſed qualiter, & quo medio? pergit dulciter: *Tollite jugum meum ſuper vos.* ſed quale hoc jugum? ſuaviter addit: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* ergo manſuetudo & humilitas eſt hoc jugum, quod quietem animæ parit; ſtatim námque Servator ſubjungit: *Et invenietis requiem animabus veſtris.* O dulce jugum! O ſuave medium! uti Chriſtus concludendô ſuam doctrinam ipſemet teſtatur: *Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Ecce! ſuave, dulce, & efficax ab ipſo cœleſti Magiſtro

præ-

præſcriptum medium prò obtinenda & conſervanda optatiſſima & feliciſſima quiete animi, laudatam videlicet manſuetudinem: ut proin dicere non dubitarit S. Ephrem *de Virt. & Vit. Beatus, ac feliciſſimus verè eſt vir ille, qui manſuetus eſt.*

15. Quæritur II. Quæ ſint Media obtinendi virtutem Manſuetudinis? Reſp. Inter alia eſſe ſequentia: & quidem

I. Sæpiùs, præſertim Meditationis tempore bene conſiderare, & revolvere, quàm Deo & hominibus grata, quàm ædificatoria, quàm diverſimodè utilis, quin & neceſſaria ſit hæc virtus.

II. Conſiderare exemplum Chriſti, B. V. MARIÆ, & Sanctorum manſuetudinem ſingulariter amantium, & colentium, præſertim autem Chriſti Domini, in quo tanta erat, ut S. Paulus efficacius motivum permovendi Corinthios non cenſuerit, quàm rogare per manſuetudinem Chriſti, dicens: *Obſecro vos per manſuetudinem & modeſtiam Chriſti. 2. Cor. 10. ℣. 1.*

III. Firmum & efficax facere propoſitum, pro viribus conandi, hanc DEO & hominibus tam gratam ac tantopere utilem virtutem mediante frequenti exercitiô, ſive frequentatis actibûs manſuetudinis implantare, & comparare.

IV. DEUM quotidie ferventer orare pro hac virtute.

V. Singulariter ſtudere humilitati, de qua infra *Cap. XX.* quamvis enim humilitas omnium virtutum, ſpecialiter tamen manſuetudinis fundamentum & mater eſt; hoc ipſo enim, quòd ex dictis manſuetudo ſit virtus refrænans iram, præſertim dum ab aliis injurias & offenſas patimur: humilitas autem has patienter & libenter tolerare doceat, facilè erit iram cohibere, & manſuetudinem exercere, ſi humilitatem quis habeat; hinc manſuetudo cum humilitate à SS. PP. præcipuè autem à Magiſtro omnis ſanctitatis, Chriſto Domino plerumque conjungitur, &, ut utramque diſcamus, & exerceamus, una exhortatione docemur, dum dicitur: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Matth. 11. ℣. 29.*

16. Quæritur III. Quæ praxis, & qui ſint actus manſuetudinis? Reſp. Inter alios præcipuè numerari ſequentes.

 I. Nun-

I. Nunquam turbari animô, ſed eum aptis mediis ſemper ſerenum, tranquillum, & quietum ſervare, quidquid tandem acciderit adverſi.

II. Inordinatum motum iræ, vel indignationis voluntariè nunquam admittere, ſed ſe inſinuanti ſtatim reſiſtere, ac ita animum pacatum conſervare.

III. Subitò & inadvertenter concitatum internum iræ motum, exteriùs nec verbô, nec factô, vel ſignô prodere.

IV. Cogitationes amaras, indignabundas, aut vindictam aliquam ſpirantes, voluntariè non admittere, minùs eas fovere, eiſve inhærere; ſed mentem mox ab eis avertere, & ad bonos actus convertere, ſicque manſuetudinem internè ſervare. Externè autem

V. Dum alii verbis vel factis nos offendunt, vel ſilere, vel non niſi mitibûs ac manſuetis verbis reſpondere.

VI. Quemvis, etiam infimum & pauperem, non niſi manſuetè, modeſtè, & humaniter alloqui, eodémque modo auditum eidem præbere, & reſpondere; dicit enim Scriptura etiam de paupere: *Declina pauperi ſinè triſtitia aurem tuam, & reſponde illi pacifica in manſuetudine. Eccli. 4. ℣. 8.*

VII. Neminem unquam, niſi verè juſta ac rationabilis ſuadeat cauſa, cum indignatione, aut aſperè alloqui, aut ei colloqui, vel taliter reſpondere, ſed blandè ſemper, ſuaviter & manſuetè.

VIII. Nunquam præcipitanter, aut nimis fervidè, nec aliô inordinatam aliquam paſſionem, vel affectum, aut motum animi indicante modô, ſed conſideratè, pacatè, tranquillè, & modô, indifferentiam mentis ab omni paſſione, & inordinato affectu alienæ innuente loqui, vel diſcurrere.

IX. Cum nullo verbis contendere, ſed veritatem pacificè, quietè, & modeſtè proponere, ac tueri, quam ſi proximus altercandô impugnare pergit, in pace ſilere, & tacere.

X. Nullum alicujus erroris, mendacii, aut inſcitiæ cum fervore, vel indignatione arguere, ſed errorem diſſimulare, vel, ſi loqui neceſſe ſit, non niſi blandis & manſuetis verbis, quod res eſt, edicere, & errorem al-

terius

terius, quantum poſſibile, excuſare.

17. Quæritur IV. Quibus præcipuè, & quando conveniat Manſuetudo? Reſpond. I. Quamvis omnibus virtus Manſuetudinis ſemper, & ubique conveniat; attamen præcipuè neceſſaria eſt illis, qui alios regere, & corrigere habent, Superioribus nempe, Magiſtris, & Confeſſariis. Ita communiter docent Aſcetæ, ac meritò, quia plùs quàm certum eſt, præfatos, ſi abſque manſuetudine cum ira aut indignatione mandant, inſtruunt, corrigunt, aut puniunt, plerumque parùm fructificare, ac ſubinde plùs nocere, quàm prodeſſe, DEO peccaminoſum aut vitioſum regendi, inſtruendi, vel corrigendi modum non adjuvante: econtra autem manſuetô modô id facientes ordinariè ſi non totum optatum, ſaltem majorem fructum obtinent: quare S. P. N. Franciſcus *cap. 7. Reg.* Superiores aureis illis admonet verbis: *Cavere debent, ne iraſcantur, & conturbentur propter peccatum alicujus; quia ira & conturbatio in ſe, & in aliis impediunt charitatem.* conſonat etiam doctrina S. Laurentii Juſtin. ſeriò adhortantis Rectores animarum, ut habeant mentem à paſſionibus liberam, & corripiendos ùt Pater arguant; *Alioquin*, ait *cap. 6. de Triumph. agone. vulnus ſuperadditur vulneri, & paſſioni paſſio cumulatur: fitq; frequenter, ut gravior ſit recidiva correptionis, quàm damnum perpetrati ſceleris.* Hinc quoque S. Paulus *ad Gal. 6. ℣. 1.* ait: *Fratres, & ſi praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos, qui ſpirituales eſtis, hujusmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.*

18. Reſp. II. Quamvìs Superiores, & Magiſtri ordinariè manſueti eſſe debeant erga ſubditos & diſcipulos, tamen ſi circumſtantiæ exigunt, vel ſi manſuetìs, blandìs & mitibûs verbìs nihil efficiùnt, etiam diſcretum fervorem & zelum, juſtámque iram & indignationem exhibere licitè poſſunt, quin & debent, præſertim erga illos, qui immorigeri, petulantes, inſolentes, audaces, præſumptuoſi, aut ſuperbi contemptores Superiorum & Legum exiſtunt. Hi enim omnino rigoroſè tractandi, & eò magis juſta cum ira

ac

ac indignatione regendi, magísque humiliandi ſunt, quò magis inſoleſcunt; tunc enim locum habet juſta & ſancta ira, quæ quandoque datur, uti magis dicetur §. *ſequenti.*

19. Nihilominus quod attinet Confeſſionale, pœnitentes ordinariè ſemper cum manſuetudine & verbis ſuavibus monendi, corrigendi, ac inſtruendi ſunt, etiamſi graviſſimi, ſceleratiſſimi, ac inveterati ſint peccatores; quia, quò magis vitiis gravati, & virtutibûs deſtituti; indéque gratiis Divinis ſpecialibûs carentes, ad neceſſariam doctrinam capiendam, & reſipiſcendum debiliores exiſtunt, eò magis manſuetis & charitativis verbis diſponendi, & captandi ſunt, ita tamen, ut, quæ neceſſaria ſunt, manſuetè dici non omittantur, conſequenter graviſſimum periculum, in quo verſantur, demonſtretur, obligationes, quas habent, benè declarentur, graviſſima damna & pericula temporalia & ſpiritualia aperiantur, remedia conducentia & neceſſaria præſcribantur, ac, ubi occaſiones proximas fugere, vel incumbentibus aliis gravibus obligationibus ſatisfacere, firmúmque propoſitum habere detrectant, vel aliàs indiſpoſitos ad abſolutionem ſe exhibent, ipſa abſolutio cordatè, manſuetè tamen & compaſſivo cum amore, abſque omni reſpectu humano, aut inani timore denegetur. Quam doctrinam incidenter ac compendiosè circa munus Confeſſarii hìc adductam pro futuro tempore bene notate, Chariſſimi! donec de eodem munere ritè obeundo ampliorem inſtructionem ſuo tempore acquiratis.

20. Reſp. III. Subditis quoque & diſcipulis tametſi ſemper, attamen tunc manſuetudo præcipuè convenit, ac neceſſaria eſt, quando à Superioribus, Magiſtris &c. quantumvis durioribûs, magis ſeriis, vel aſperis verbis, aut juſta cum indignatione, fervore, & zelo admonentur, corriguntur, aut puniuntur: ſi enim quivis manſuetum, humilem & pacatum ſe exhibere, mentem in pace, quiete, & tranquillitate conſervare, eámque ab omni perturbatione, & amaritudine immunem tenere debet, etiam caſu quo ab alio offenſâ, contume-

tumeliis, & injuriis afficitur; quantò magis id facere debent ſubditi, diſcipuli, & juniores Religioſi, dum à Superioribus, Magiſtris &c. locum DEI tenentibus, ſancta intentione & fine (qui ſemper de illis ſupponendus eſt) verbis aut factis etiam nonnunquam duriùs tractantur, præſertim ubi circumſtantiæ id exigunt?

21. Quæritur V. Quid ſit Clementia? Reſp. Eſt virtus inclinans ad pœnas ex delicto vi Legum, Conſtitutionum, vel Statutorum debitas, moderandas, vel minuendas. Hæc virtus quidem principaliter, & directè reperitur tantùm in Principibus & Superioribus, utpote quibus ſolis ex officio incumbit punire, ſeu pœnas infligere; ſuo modò tamen, ac indirectè dari etiam poteſt in ſubditis, dum nempe vi illius deſiderant, ut pœnæ non ſecundùm rigorem Legum & Statutorum, ſed mitiùs & clementer imponantur. Ratio eam exercendi eſt inprimis exemplum DEI, utpote qui pœnas ob noſtra, etiam graviſſima ac innumera peccata debitas clementiſſimè mitigat, atque infra condignum (id eſt, minùs, quàm gravitas delictorum de ſe exigeret) punit, quin & verè pœnitentibus, ac ſe emendantibus penitus dimittit.

22. Altera ratio eſt fructus, & utilitas inde proveniens; tum, quia ſubditus bonæ voluntatis & indolis, ſi non pro demeritis, ſed mitiùs & clementiùs à Superiore punitur, magis ad emendationem, & obſervantiam Legum movetur, quàm ſi cum omni rigore caſtigatur, ſicque finis legis pœnalis, qui non tantùm in vindicta, ſed principaliter etiam in eo conſiſtit, ut tam delinquens, quàm alii, exemplò puniti delinquentis deterriti, delinquere caveant, magis obtinetur, præſertim quia tenendô viam clementiæ in ſubdito etiam erga Superiorem pius generatur affectus, & veneratio, ut ei impoſterum libentiùs obediat, ejúſque præcepta & mandata magis veneretur, ac exequatur. Nam, ùt dicitur *Prov. 11. ℣. 19. Clementia præparat vitam.* & *Prov. 16. ℣. 15. In hilaritate vultûs Regis, vita: & clementia ejus quaſi imber ſerotinus.* ac ibidem *c. 20. ℣. 28. Miſericordia & veritas cuſtodiunt Regem,*

*gem, & roboratur clementiâ thronus ejus.*

23. Quæritur VI. Quinam ſint actus virtutis Clementiæ, & qualiter contra eam agatur? Reſp. I. Actus Clementiæ eſſe potiſſimùm ſequentes. I. Pœnas etiam ob gravia delicta debitas moderari, & diminuere.

II. Delicta vel defectus leviores, vel minùs graves, ſubinde penitus diſſimulare, & impunitos relinquere, aut in occulto corrigere; præſertim ſi ex ignorantia, vel inconſideratè, vel in vehementia paſſionis, aut in occulto facti agnoſcuntur: tum, quia tali modô Superior multùm lucratur animum ſubditi: tum, quia juxta tritum illud: *Neſcit regnare, qui neſcit diſſimulare.*

III. Contra malignos, procaces, inſolentes, audaces, ſuperbos, pertinaces, & qui aliter, quàm rigoroſè in officio ſuo contineri nequeunt; item, qui in communitatem delinquunt, cum ſeveritate (quæ aliàs clementiæ opponitur) procedere, verus actus clementiæ eſt: quia, dum in putridum hujuſmodi membrum ſævitur, in totum corpus, quod magis reſpiciendum, clementia exercetur, uti bene obſervavit S. Ambroſius.

24. Reſp. II. Contra Clementiam agitur per defectum nimia, ſeu indiſcreta lenitate; per exceſſum verò modis immediatè ſubſequentibus: videlicet

I. Si delicta, etſi graviora, ſecundùm omnem legis rigorem puniuntur.

II. Si nulla habita ratione ad diverſitatem circumſtantiarum, perſonarum, defectuum &c. pœnæ æqualiter infliguntur.

III. Si defectus, etiam leviores, vel occulti nunquam diſſimulantur, aut nunquam in occulto charitativè corriguntur.

IV. Si Superiores ordinariè non niſi torvo, ac nimis ſerio vultu, & vix unquam, aut rarò ſerena & amica facie corrigunt, & puniunt delinquentes, contra doctrinam S. Gregorii *lib. 19. Moral. cap. 16. Regat diſciplina vigor manſuetudinem: & manſuetudo ornet vigorem; & ſic alterum commendetur ex altero: ut nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.*

§. II.

## §. II.

### *De Vitio Iræ, ſive Iracundiæ, ejus Malitia, & Effectibus.*

QUia Ira injuſta, ſeu inordinata, aut immoderata (de qua principaliter hic agitur) eſt vitium, Manſuetudini oppoſitum, recto ordine poſt hanc de illa agitur. Porro hic Iram & Iracundiam non diſtinguimus; etſi ab aliquibus Ira ſumatur pro actuali pruritu & cupiditate vindicandi, & econtra Iracundia pro conſuetudine, ſive habitu iraſcendi. Itaque

25. Quæritur I. Quid ſit Ira, & quoſnam modos vel gradus habeat? Reſp. I. Ira, prout vitium, eſt inordinatus appetitus vindictæ. Dicitur *inordinatus*; quia, ſi appetitus vindictæ ordinatus eſt, prout juxta paulò infra dicenda ſæpe datur, ira vitium non eſt, ſed virtus.

26. Dicitur 2. *Appetitus vindictæ*; hoc enim iræ proprium eſt, appetere videlicet, & ſpirare vindictam contra eos, qui nos verâ, aut putatâ, vel præſumptâ injuriâ affecerunt, aliove modô offenderunt. Quamvis enim ira ſubinde etiam ex aliis cauſis noſtræ voluntati, inclinationi, aut opinioni adverſis, nemine nos offendente, provenire poſſit, & ſæpe ſoleat, dum res non juxta, ſed contra noſtram voluntatem procedunt e. g. dum equus juxta voluntatem non incedit, ignis, prout cupimus, non ardet, calamus denegat atramentum &c. nihilominus principaliter ira provenire ſolet à vera, vel putata injuria, aut offenſa ab alio illata, ex qua bilis movetur, & conſurgit motus ac fervor ſanguinis circa cor, indéque animus graviter vel leviter pro diverſitate iræ conturbatur, effervescit, excandeſcit, emergitque appetitus ſeu cupiditas propria authoritate ſe vindicandi, & offendentem, aut modô nobis contrariô, verbis, opere, vel omiſſione erga nos ſe habentem, affligendi: qui iræ motus & inordinatus appe-

titus vindictæ pro diverſitate, qualitate, gravitate, vel levitate actûs & materiæ, majorem vel minorem inducit, & continet malitiam, de qua ampliùs Theologi. Nos impræſentiarum diverſos iræ motus, & modos, gradus ac actus adducemus; hinc

27. Reſp. II. Potiſſimos modos & gradus iræ eſſe ſequentes. *Primò*, Eſt aliqualis ſaltem iræ gradus, ſi quis ab alio offenſus, ſtatim ſentit motum iræ, & appetitum in alterum verbis vel factis invehendi, ſicque ſe vindicandi, qui, ſi primò primus eſt, ac inadvertenti obvenit, & conſenſus eidem non præſtatur, ſed ſtatim reprimitur, & in actum externum exire non permittitur, nullum quidem peccatum, ſed meritum cauſat; nihilominus tamen, ſi ſæpiùs, præſertim ex levi cauſa conſurgit, paſſionem adhuc intus vivam, & nondum eradicatam indicat, ſignúmque minùs adhuc pacati, manſueti, humilis, & patientis animi eſt, ita, ut tales motus ſæpiùs ſentiens, coram DEO meritò ſe humiliandi, ſuam imperfectionem, & defectum virtutis conficendi, occaſionem ſumere debeat, agnoſcens, quòd vel ob levia ſtatim motus iræ ſentiat.

28. *Secundò*, Alius, ſed pejor gradus eſt, ſi motus iræ, ad extra verbis, ſignis, vel factis erumpere quidem non permittimus, vel potiùs amore proprio, ex timore aut reſpectu humano non audemus, ſed externè ſupprimimus; intus tamen animô turbatô, & inquietô varias vindictæ cogitationes voluntariè aliquamdiu admittimus, illáſque fovemus, cogitandô, & ruminandô, quomodo his vel illis verbis, hac vel illa occaſione offendentem confundere, mordere, arguere, hoc aut illo modo mortificare, hoc vel illud charitatis aut humanitatis obſequium denegare, in hoc, vel illo nocere valeamus, aut velimus; & hinc amarô animô internè varias contra ipſum ſuſpiciones, temeraria judicia &c. nutrimus, ac neſcio quos conceptus vindictæ contra eundem mente coquimus, & cogitationes vindicativas alimus; qui iræ gradus, *Tumor mentis*, dici ſolet, quandoquidem homo præfatis cogitationibus in animo quaſi tumeſcat: &, licèt hic gra-

gradus iræ non rarò peccatum mortale efficiat, etiamſi ceſſante iræ motu iterum ceſſet; attamen

29. *Tertiò.* Alius adhuc pejor, ſumméque nocivus, & malitioſus gradus iræ eſt, quando hujusmodi cogitationes vindicativas non tantùm modico tempore, & quamdiu ſubortus, & excitatus iræ motus durat, fovemus, ſed iram ex poſt contra proximum firmamus, & radicamus, ita, ut ſubinde per multas nedum horas, ſed & dies, menſes, ac annos duret, atque in veram averſionem, odium, ac inimicitiam occultam tranſeat, indéque faciat, ut, etſi quis forſan apertè non poſſit, vel audeat, in occulto tamen directè ac indirectè alteri diverſimodè nocere, famam & æſtimationem ipſius diminuere, mala eidem imprecari, atque alia contra eundem moliri minimè vereatur.

30. Præterea *Quartò.* Alius iræ modus, & gradus eſt, quandò quis ex iræ motû ſtatim verbis & ſignis externis eam manifeſtat: ut dum quis vindicativô animô proximum præſentem, à quo ſe offenſum credit, illicò variis conviciis, & contumeliis afficit, ejus vitia, & defectus ipſi objicit, verbis mordacibus pungit, ac eundem palàm contemnit. Et hic gradus iræ dicitur *Contumelia*, quæ eſt filia iræ.

31. *Quintò.* Rurſum alius iræ modus eſt, quando quis à verbis contumelioſis, injurioſis, contemptivis &c. quidem abſtinet, iram tamen internam tetrico, triſti, torvo, vel melancholico vultu manifeſtat. Item, quando ex ira, & indignatione intus durante ab aliis ſe ſeparat, ac ſolitariè in cellâ, vel alibi, etiam tempore, quo rationabiliter progrediendum eſſet, malè contentus manet, ac nemini quidquam, vel non niſi amarè loquitur, ſicque ſubtractione ſuæ ſocietatis & converſationis quodamodo ſe vindicare nititur.

32. *Sextò.* Iterum alius, & admodum ſtultus iræ modus eſt, dum quis contra res etiam inanimatas iraſcitur, ac ſuam in eas vindictam oſtendit: e. g. ſi calamum pro voto atramentum non præbentem, vel aliud inſtrumentum pro voluntate & deſiderio non ſtatim ſerviens,

iratus concutit, confringit, projicit, maledicit &c.

33. Tandem *Septimò.* Præter alios plurimos, peſſimus iræ modus & gradus eſt, quando quis ex iræ motu etiam ad verbera, vulnera, cædes &c. procedit, vel eas meditatur, ac proponit, indéque occaſionem opportunam, malà propoſita executioni dandi, exquirit.

34. Quæritur II. Quantæ ſit malitiæ, & quanta damna homini afferat Iræ vitium? Reſp. I. Quamvis ſubitanei, vel diu non durantes, etiam vehementiores iræ motus ordinariè non niſi peccata venialia ſint, ſæpiſſimè tamen ira ad peccatum mortale, illúdque graviſſimum, & coram DEO ſummè abominabile aſcendit, præſertim ſi in permanens odium grave, vel inimicitiam tranſit juxta dicta *num. 19.* unde etiam meritò inter peccata Capitalia ponitur. Quandonam autem mortale cenſeatur, ex profeſſo in Theologia morali tractabitur.

35. Dicitur autem notanter: *Præſertim ſi in permanens odium grave & inimicitiam tranſit.* Odium ſiquidem, teſte D. Auguſtino *Serm. 9. ad Fratres in eremo.* eſt ira inveterata in animo: quæ ira quantopere DEO diſpliceat, & quàm graviter noceat, ſupra *Cap. XIII. à num. 105.* ſatis jam fuit declaratum, cùm juxta citatum ibi S. Ephrem *Univerſorum vitiorum graviſſimum eſt, odiſſe proximum.*

36. Reſp. II. Ira eſt vitium plurimùm nocivum animæ. Huic doctrinæ ſuffragatur multiplex ratio, præſertim triplex, quarum, præterquam quòd DEO ſummè diſpliceat, ejúsque offenſam inducat, *Prima eſt*; quia impedit, & tollit virtutes; & econtra varia cauſat peccata & vitia: quamdiu enim quis iræ motu turbatam habet mentem, plura omittit, vel certè non niſi imperfectè & peccaminosè peragit bona: econtra verbo & opere varia paſſim committit mala, quæ ab ira immunis nunquam attentabit, ſiquidem *Ira viri juſtitiam DEI non operatur. Jacob. 1. ℣. 20.* benè verò *Qui ad indignandum facilis eſt, erit ad peccandum proclivior. Prov. 29. ℣. 22.* Hinc iracundiam SS. PP. vocare ſolent januam omnium vitiorum, quâ clauſâ virtutibus intrinſecus datur quies: apertâ verò ad om-

ne

Digitized by Google

ne facinus armabitur animus. Enumerat horum aliqua S. Auguſtinus *Serm. 9. ad Fratres in eremo.* dicens: *Ab ira procedit rancor, à rancore odium (quod eſt ira inveterata in animo) inde naſcitur homicidium, etſi non opere, ſaltem voluntate: inde contumelia, inde detractio, inde ſuſurratio, ſuſpicio, & injuria, quæ ſunt opera carnis & diaboli*

37. *Secunda* Ratio eſt; quia ira intellectum offuſcat, rationem lædit, mentem excæcat, & hominem ad tempus ſtulteſcere facit, ita, ut quæ, quo ordine, quo modo, vel qualiter juxta rationem, vel virtutem agenda, vel loquenda ſint, capere non poſſit; ſed uti beſtia irrationalis juxta motum & turbatam paſſionem naturæ duntaxat procedat. Hinc *Eccle. 7. ỷ. 10.* dicitur: *Ira in ſinu ſtulti requieſcit.* Et S. Gregor. *L. 5. Moral. cap. 31.* ait: *Per iram ſapientia perditur, ut quid, quo vel ordine agendum ſit, omnino neſciatur; ſicut ſcriptum eſt: Ira in ſinu ſtulti requieſcit; quia nimirum intelligentiæ lucem ſubtrahit, cùm mentem permovendò confundit. Per iram juſtitia relinquitur; ſicut enim ſcriptum eſt; Ira viri juſtitiam non operatur; quia, dum perturbata mens judicium ſuæ rationis exaſperat, omne, quod furor ſuggerit, rectum putat.*

38. *Tertia* Ratio eſt; quia ira lædit, & impedit charitatem in ſe, & in aliis, uti optimè advertit Seraphicus Pater Divus Franciſcus *Cap. VII. Regulæ.* pacem inſuper & quietem è medio tollit, & econtra, maximè, ſi in permanens odium & averſionem tranſit, cauſat diſcordias, rixas, & contentiones verborum, quæ apud Religioſos prorſus turpes, ſimúlque nocivæ ſunt. Parit præterea inimicitiam & odium aliorum; eo ipſo, quòd quis ſæpe in ira effutiat ea, quæ de proximo in ſecreto diu malè ſentiebat, dicere autem non audebat, ex quibus exacerbantur animi, & inimicitiæ, ac odia progenerantur. Denique vitium iracundiæ generat cuncta mala, quæ ſupra *Cap. XIII. §. VI. De Odio.* retulimus, cùm odium nihil aliud ſit, quàm ira perdurans.

39. Reſp. III. Nocet inſuper ira plurimùm bonis famæ; notabiliter ſiquidem minuit famam, & æſtimationem; iræ enim deditus parùm æſtimatur, & me-

& meritò; quia plerumque non ſecundùm rationem, ſed juxta paſſionem agit, & loquitur; ſicque ſuam imbecillitatem, variosque virtutis, rationis, & prudentiæ defectus, qui iram comitari ſolent, ipſemet detegit, & vel inde ſuam æſtimationem, & bonam famam minuit, apud ſuos amicos etiam, & illos, qui antea talem multùm æſtimabant, & amabant; cogitabunt enim: *Hac & ſimilia de hoc nunquam crediſſem: Tange montes & fumigabunt &c.*

40. Eſt autem hìc notanda fraus dæmonis, quâ plurimos ad iram movet, vel jam commotam promovet ſub prætextu defendendi ſe, & famam ſuam, dum ab aliis aliquo modo offenduntur, vel injuriantur; cùm tamen iracundô & indignabundô ſe defendendi modô plùs perdant, quàm tueantur ſuam famam & honorem; quem econtra integrum ſervarent, & augerent, ſi tacerent, aut cum manſuetudine reſponderent. Præclarè de hoc & fusè ſcribit S. Chryſoſt. *Hom. 3. in Joan.* ubi inter alia ait: *Victoria contra iram eſt, & quidem maxima, non, cùm ulciſcimur injurias, ſed cùm eas æquô animô toleràmus. Hoc námque magnum eſt, hoc laudabile.*

41. Accedit, quòd, qui ſeipſum modô iracundô, conſequenter peccaminoſô defendit, DEUM adjutorem ſui & defenſorem non ampliùs habeat, ſed adverſarium: econtra, qui ab ira immunis, ad injurias vel offenſas tacet, vel non niſi manſuetè, ac prout decet, ſe habet, ab omnipotente defenditur, ſicque magna cum gloria, & utriusque hominis emolumento vincit; unde meritò attendenda, & ſequenda doctrina S. Pauli *ad Rom. 12. v. 19. Non vosmetipſos defendentes, Chariſſimi, ſed date locum iræ: ſcriptum eſt enim: Mihi vindicta, ego retribuam.*

42. Reſp. IV. Nocet inſuper ira corpori; quandoquidem ejusdem ſanitatem deſtruat, varios morbos cauſet, & vitam notabiliter abbreviet; uti non tantùm SS. Patres advertunt, ſed & omnes Medici aſſerunt, probántque Sacrâ Scripturâ id ipſum atteſtante *Eccli. 30. v. 26. Zelus & iracundia minuunt dies. Iracundus*, inquit S. Ephrem *lib. de Virt. & Vit. ſemper in perturba-*

tio-

*tionibus vivit, animi tranquillitate at pace, comodáque corporis valetudine carens; ſemper enim corpus illius contabeſcit, & animus angitur, caro marceſcit, oboritur pallor, & mens perturbatur, ſenſus debilitatur, cogitationes fluminis inſtar ſcaturiunt.* Ratio inter alias naturalis eſt; quia quavis ira magis & minùs, pro gravitate nempe vel levitate iræ, inordinatè movetur bilis, quæ aliis humoribus permixta varios creat malos effectus, præſertim ſi graviùs, vel ſæpiùs, aut diutiùs iræ motus admittitur. Habemus ſanè multa & plurima exempla, ex quibus conſtat, plurimos frequenti ira ſuam, aliàs optimam, maturè deſtruxiſſe ſanitatem, varióſque ſibi conciliâſſe morbos, alios vitam præmaturè amiſiſſe, alios ſubitanea morte obiîſſe.

43. Quæritur III. Quæ ſint media, & praxis cohibendi, vitandi, & extirpandi vitium Iræ, ejúſque malos effectus? Reſp. Inter alia eſſe ſequentia, & quidem Medium *Primum* eſt, ſæpiùs conſiderare malitiam, pericula, & grandia damna iræ, indéque firmiſſimè propoſitò contra illam ſe armare, &, ſi hoc vitio infectus eſt, ea facere, quæ de extirpatione vitiorum diximus *Cap. X.*

44. *Secundum* Medium eſt, conſiderare valde indecens quin turpiſſimum eſſe in Religioſo, ob quodvis leve verbum injurioſum, levémve offenſam, aut obviantem quandam moleſtiam, vel adversùm res inanimatas, aut irrationales, ſtatim, leviter ſaltem, excandeſcere, iraſci, indignari, motúmque & paſſionem iræ prodere, præſertim verò ſummopere dedecet eos, qui aliàs videri poſſent virtuoſi, zeloſi, devoti &c. ſtatim enim exinde famam ac bonam æſtimationem ſuam minuunt, & meritò; quia in tali Religioſo exiguum, vel nullum ſolidæ virtutis veſtigium, bene autem indomitæ adhuc paſſionis, latentis occultæ ſuperbiæ & amoris proprii non leve ſignum apparet. Sequendum eſt ſanè omnibus Religioſis ſerium D. Pauli monitum *ad Epheſ. 4. ỿ. 31. Omnis amaritudo & ira, & indignatio, & clamor tollatur à vobis.*

45. *Tertium* Medium eſt, aſſuekere actibus & praxi, quos contra inimicitiam & odium,

utpote quod iræ effectus, vel re ipſa ira perſeverans eſt, ſupra *Cap. VIII. num. 118.* adduximus.

46. *Quartum*, aſſueſcere praxi & actibus Manſuetudinis, utpote virtutis, quæ eſt immediatè oppoſita iræ, ſupra *num. 10.* enarratis.

47. *Quintum*, adverſa, injurias, perſecutiones, contemptus &c. quibus ira concitari ſolet, præmeditari, & qualiter in illis amore DEI habere nos debeamus, & velimus, concludere.

48. *Sextum*, iræ & indignationi ſtatim ab initio, dum vel leviter ſe inſinuat, reſiſtere; fortior enim evadens difficilius ſupprimitur.

49. *Septimum*, durante iræ motu nihil reſolvere, ſed differre, donec ſedatus ſit animus; durante enim ira bene non ſapimus, ſed temporaneè ſuô modô ſtulteſcimus, indeque nihil boni tunc producimus.

50. *Octavum*, cohibere ſeipſum, ne internæ iræ motus verbis, ſignis, vel factis externè manifeſtentur, ſpecialiſſimè autem cavere, ne in ira proferantur ſecreta de proximo, nec ſecreta ſiniſtra opinio, aut æſtimatio, quam de illo quis habet; ſiquidem teſte experientiâ, irreconciliabilia odia, vel animorum averſiones, ac inimicitiæ ſequuntur ex hujusmodi manifeſtationibus, quæ ex indomito iræ impulſu incautè fiunt.

51. *Nonum*, non tantùm cavere, ne ira extra prorumpat, ſed illico ſanctè conari, ne intus nutriatur, & perduret; hæc enim ſpecies iræ pejor, quàm ira externa, imò diabolica eſt juxta mentem S. Baſilii *Serm. de Ira.* dicentis: *A dæmonibus irati nihil, nec formâ, neque animi affectu differunt.* Hinc Spiritus Sanctus, dum per Apoſtolum Paulum *ad Epheſ. 4. ỳ. 26.* mandat: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* addit *ỳ. 27. Nolite locum dare diabolo.* quaſi dicat, quando iram internè retinetis, & fovetis, diabolum in habitaculum mentis recipitis, quo ibidem exiſtente, non niſi plurima mala & pericula gravia provenire, neceſſe eſt.

52. *Decimum* Medium eſt, violentam in alium manûs injectionem quamcunque aut percuſſionem, etiam levem, non tantùm

tùm per totam vitam vel maximè cavere, ſed eam, tanquam quid paradoxum pro ſtatu Religioſo maximopere horrere, etſi de ſe videatur moraliter impoſſibile, in aliqua, debitè regulata, Religione caſum violentæ injectionis manûs, aut percuſſionis dari poſſe, quæ adeò dedecet ſtatum Religionis, ut vix ullo alio vitio in tantùm Religioſa diſciplina laxaretur, & ſacrarum Religionum decor deturparetur, ac ejuſcemodi impetuoſo auſu.

53. *Undecimum* denique, idque optimum medium & praxis, nedum propriam iram ſedandi, ac tollendi, proximúmque nobis iratum reconciliandi, eſt humilis & matura deprecatio veniæ ab eo, qui à nobis ex ira, verbo vel facto offenſus eſt, atque competens eidem facienda ſatisfactio, ſicque reconciliatio cum eodem, ita, ut eadem adhuc die, ſaltem ante ſolis occaſum, fiat, juxta præſcriptum Spiritûs Sancti *ad Epheſ. 4. ℣. 26. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* cui concordat illud *Matth. 5. ℣. 23. & 24.* ubi Chriſtus mandat, ut, antequam debita DEO obſequia peragamus, & munera offeramus, priùs reconciliari conemur proximo à nobis injuſtè aut indebitè offenſo, accedendô eundem tempore, & locô (attentis prudenter circumſtantiis) congruô: *Si offers munus tuum*, ait Chriſtus ibidem, *ad Altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adverſùm te* (dum nempe illum injuſtè offendiſti) *vade, priùs reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.*

54. Idem remedium & ſanctam praxim præſcribit S. Bonav. *in Spec. Diſcipl. Part. 2. cap. 3. Si quem*, inquit, *adversùm ſe motum vel leviter ſenſerint, quieſcere neſciant, quouſque ipſum humili ſtuduerint ſatisfactione placare.* quod etiam *in Reg. ad Servos DEI.* mandat S. Auguſtinus illis verbis: *Quicunque convitiò vel maledictô, vel etiam criminis objectu aliquem læſit, meminerit ſatisfactione quantocius curare, quod fecit.* Et rurſus: *Proinde vobis à verbis durioribus parcite, quæ ſi emiſſa fuerint ex ore veſtro, non pigeat ex ipſo ore proferre medicamenta, unde facta ſunt vulnera.* Porro modum ad hoc docet S. Chryſ. *Hom. 11. in Expoſ. alia in*

*Matth.* dicens: *Qualis præceſſit offenſio, talis debet ſequi reconciliatio. Si cogitatu offendiſti? cogitatu reconciliare. Si autem verbis læſiſti? vade, & verbis ſatisfac ei. Si autem operibus offendiſti? redde ei, quæ abſtuliſti.* Sunt nonnulla Monaſteria, in quibus ſancta praxis laudabiliſſimè viget, ut cujus in caſu, quo una Religioſa perſona alteram, etiam ſolo verbo, & leviter duntaxat offendit, offendens ante ſomnum offenſam accedit, & ab ea humiliter precatur veniam.

55. Utinam ſancta hæc conſuetudo & praxis ubique in Monaſteriis vigeret! cùm pro ſedanda mutua, vel proximi ira, inimicitia & odio, ac recuperanda, DEO dilectiſſima, pace & charitate, vix aliud tam efficax, DEOque tam gratum, & nobis meritorium remedium detur; præſertim quia ordinariè, præter humilitatis & charitatis actus, inſignis concurrit victoria & abnegatio ſui ipſius, ac ſæpe actus verè heroicus: inſtigante ſiquidem dæmone, ſuperba noſtra natura plerumque graviter erubeſcit ab altero veniam petere, gravémque ſentit difficultatem in ea petendâ, quam ſuperbam erubeſcentiam & difficultatem dum quis amore DEI, & virtutis generosè vincit, utique ſæpe heroicè agit, & plùs, quàm dici poteſt, Deo placet, ſibíque prodeſt.

56. Cæterùm de Iræ vitio ideo aliquantùm fuſiùs locuti ſumus, quia vix eſt vitium, & paſſio, cujus tot & tantæ ſunt occaſiones, ac incitamenta, quàm iræ; hoc ipſo enim, quòd ex his, quibuscum vivere neceſſe eſt, aliqui ſint, ſi non mali, attamen imperfecti; aliqui, etſi perfecti, noſtro tamen ingenio nullatenus conſoni &c. ſæpe & facilè, niſi omnino bene attendatur, ad iracundiam anſa occurrit. Inſuper quia nonnunquam ea, quæ concupiſcimus, negantur, & ab his, quæ agimus, aut facere aggredimur, quandoque impedimur; & quæ loquimur, ſubin refutantur &c. ac plurima alia noſtræ inclinationi, opinioni, expectationi, & deſiderio adverſa contingunt, bilem & iram moventia, innumeræ planè occaſiones iraſcendi ferè quotidie obveniunt: ex quibus, ſi volumus, prout cum Divina gratia poſſumus, ingentem meſſem noſtræ abnegationis

nis, mortificationis, optimorum, ac ſæpe heroicorum actuum variarum virtutum, indéque magnum meritorum cumulum maximo cum beneplacito Divino vix non quotidie habere valemus. Quare

57. Amantiſſimi pro praxi advertitote, ut ſemper omni cum conatu caveatis, ne ira in mente veſtra radices agat, néve in perdurantem rancorem, odium ac inimicitiam tranſeat. Quem in finem ſummè utile, quin & neceſſe eſt, ut, quamprimum iracundas, amaras & inimicas erga alium cogitationes advertitis in animo veſtro ſubortas, mox ad DEUM profunda cum humilitate recurratis, ac breviter invocatô supernô auxiliô, factáque contra iræ motum proteſtatione, manſuetas, humiles & charitativas cogitationes concipiatis, cogitandô e. g. „Ecce! hanc injuriam, calum„niam, offenſam, contemptum „&c. tui amantiſſimus DEUS „ſubmiſit tibi, vel permiſit ad „tuam humiliationem, & ju„ſtam caſtigationem, quam „millies promeritus es. Utar „ergo hac occaſione, quam „tua paterna, ô DEUS! manus mihi paravit. *Bonum mihi, quia humiliâſti me, ut diſcam juſtificationes tuas. Cognovi, Domine, quia æquitas judicia tua, & in veritate tua humiliâſti me. Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum. Pſalm. 118.* „Gaudeo proin, „quòd hac occaſione humilier, „& aliqualiter Divinum tuum „honorem & gloriam, quam „ſtulta mea ſuperbia tibi mul„toties abſtulit, reſarciam. In„ſtrumentum etiam, quo uſus „es Domine, ad mei humilia„tionem, videlicet hunc proxi„mum meum propter te diligo, „eíque non tantùm toto ex cor„de ignoſco, ſed omne inſuper „excogitabile bonum precor, „atque ut eidem hoc tribuas, „humillimè rogo, ſimúlque „propono, amore tui ei, relicto „omni rancore, cuncta chari„tatis & amicitiæ ſigna corde, „verbo, & opere ſincerè præſtare. Verùm quia datur & tempus iraſcendi, hinc

58. Quæritur IV. An etiam, quando, & qualiter detur ira bona & juſta? Reſp. I. Dari ſubinde etiam bonam & juſtam iram, SS. PP. & Theologi unanimiter docent, ídque ex variis & claris S. Scripturæ Teſtimoniis

& exemplis probant, ex quibus conſtat, etiam ſanctiſſimos & manſuetiſſimos ſubinde juſtâ exarſiſſe irâ. Sic *Exod. 32. ℣. 19.* Moyſes, aliàs omnium hominum manſuetiſſimus ob idololatriam populi tam graviter fuit iratus, ut etiam receptas à Deo Tabulas Teſtimonii, Divinô digitô ſcriptas, confregerit: *Iratúsque valde, projecit de manu tabulas, & confregit eas.* Sic *Num. 25. ℣. 17. & ſeqq.* cùm aliquis ex Iſraelitis in conſpectu Moyſis & omnis turbæ Iſrael protervè intraret ad ſcortum Madianitidem, Phinees hoc videns, ſanctô zelô & juſtâ irâ inflammatus *Surrexit de medio multitudinis, &,* ut ait ſacer textus, *accepto pugione ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lupanar, & perfodit ambos ſimul, virum ſcilicet, & mulierem in locis genitalibus,* quæ ira ita placuit DEO, ut ad Moyſen dixerit: *Phinees filius Eleazari filii Aaron ſacerdos avertit iram meam à filiis Iſrael, quia zelô meô commotus eſt contra eos, ut non ipſe delerem filios Iſrael in zelo meo.* prout etiam propterea actu ceſſavit plaga à filiis Iſrael, teſte ſacro textu. Plura habentur alia exempla in Scriptura Sacra, quæ plurium Sanctorum iram juſtam, à DEO approbatam exhibent.

59. Quinimo etiam omnis ſanctitatis & ſummæ manſuetudinis perfectiſſimum exemplar Chriſtus ipſe *Joan. 2. ℣. 15.* videns, quòd Judæi ex templo DEI facerent domum negotiationis, vendendô oves, boves, & columbas, flagellô *Omnes ejecit de templo, oves quoque & boves, & numulariorum effudit æs, & menſas ſubvertit;* quod videntes diſcipuli *Recordati ſunt, quia ſcriptum eſt: zelus Domûs tuæ comedit me. ibidem ℣. 17.* Sic inſuper paſſim in libris leguntur exempla, quòd plurimi etiam in novo Teſtamento ſanctiſſimi viri, præſertim Superiores, ob exceſſus & prævaricationes ſubditorum, ſanctô zelô & irâ juſtâ graviter in eos animadverterint.

60. Et ratio eſt; quia ira ex ſe eſt paſſio naturalis indifferens, quæ ſicut ad mala, ſic etiam ad bona & magnanima excitat, ac erigit animum, ita, ut talia quis aliàs ſinè iræ motu loqui, aut facere non auderet, vel ex, neſcio, quo timore, ſeu timiditate omitteret. Unde

de ait Seneca *Lib. 1. de Ira, cap. 9. & ſeq. Ira utilis ſæpe fuit: extollit animos: nec quidquam ſinè illa magnificum in bello fortitudo gerit. Optimum itaque quidam putant, temperare iram, non tollere; eóque detractô, quod exundat, ad ſalutarem modum cogere; id verò retinere, ſinè quo languebit actio, & vis, ac vigor animi reſolvetur.* Imo teſte S. Chryſoſt. ſupra citato *Juſta ira mater eſt diſciplinæ.* Hinc dicitur *Pſalm. 4. ℣. 5. Iraſcimini, & nolite peccare.* Conſtat etiam experientiâ, eos, qui ex natura plùs bilioſi, quàm phlegmatici, indéque ad iram magis proni exiſtunt, ad majora agenda & aggrediendа etiam magis eſſe natos & aptos, juſtâ irâ animum eorum excitante: econtra nimio phlegmate præditos ex defectu iræ juſtæ excitatum ad majora animum non habere.

61. Reſp. II. Ad hoc, ut ira ſit juſta, & bona, ſequentes habere debet conditiones. *Prima*, ut non ex privato amore proprio fiat, ſed pro gloria Dei, pro juſtitia, & veritate, pro bono communi, pro legibus & conſtitutionibus, pro conſervanda diſciplina regulari, pro arcendis ac puniendis peccatis & ſcandalis &c. qui enim iraſcitur, quia ipſe verbô aut factô offenſus, quia ſibi adverſa obvenerunt, jam privata authoritate propriam vindictam quærit, quod eſt illicitum, & contra verbum Domini dicentis: *Mihi vindicta, ego retribuam. Rom. 12. ℣. 19.*

62. *Secunda* conditio (ordinariè loquendô) eſt, ut juſtam concipiens iram contra aliquem, illius Superior ſit; Superiorum enim officium eſt, ſubditos errantes corrigere, punire, & conſequenter, ubi neceſſe eſt, iraſci; non verò ſubditorum, utpote quibus potiùs ordinariè competit non iraſci, & indignari aliis, ſed compati, & proprios, non alienos defectus attendere; præſertim cùm ira ſubditi contra ſubditum errantem plerumque nil proſit.

63. Dicitur tamen notanter *num. præced. ordinariè*; quia dantur caſus extraordinarii, in quibus etiam privati & ſubditi, contra alios graviter, præſertim in bonum commune, delinquentes, juſtam concipere iram licitè poſſunt.

64. *Tertia* conditio ad hoc, ut

ut etiam Superiorum ira ſit juſta, ſemper debet eſſe rationabilis & moderata. *Rationabilis* quidem in tantum, ne conſurgat ex quavis levi cauſa, aut defectu, præſertim ſi culpâ vacat; ſed ex cauſa rationabili & gravi defectu, vel levi quidem, ſed iniquè frequentiori. *Moderata* verò, ne ſcilicet nimis excandeſcat, & ne inordinatam paſſionem aut animum turbatum manifeſtet; ſecus enim plùs nocet, quàm prodeſt, ac plùs deſtruit, & ſcandalizat, quàm ædificat; quia ordinariè ſemper verum manet, quod S. P. Noſter etiam de Superiorum ira *Cap. VII. Regulæ.* dicit: *Ira & conturbatio in ſe, & in aliis impediunt charitatem.* Dum econtra, ſi juſta Superiorum ira moderato & pacato animo, adjuncta, ubi neceſſe eſt, ſerioſitate exhibetur, etiam gravem pro exigentia exceſsûs ſumendô vindictam, per impoſitionem gravis pœnæ, longè magis fructificat, ſubdito pœnam promeritam libentiùs ſuſcipiente, ſi pacatô & manſuetô animô, verbiſque pacatis imponatur, quàm leviorem cum excandeſcentia injunctam.

65. Ira autem, cæteroquin juſta, ordinariè immoderata eſſe cenſetur, proin juſta eſſe deſinit, ſi in convitia verbalia erumpit, vel illa conjuncta habet. Quamvìs enim & his ſubinde in caſibus extraordinariis uti liceat, iráque juſta non maculetur, uti patet exemplô Chriſti & Apoſtolorum; cùm Chriſtus S. Petrum vocaverit *Sathanam. Matth. 16. ℣. 23.* Diſcipulos, *ſtultos. Luc. 24. ℣. 25.* Et Paulus ad Cretenſes indirectè dicat, quòd ſint *ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. ad Tit. 1. ℣. 12.* Galatas etiam *inſenſatos* vocet. *ad Gal. 3. ℣. 1.* tamen id neutiquam ordinariè, ſed non niſi rarò & exigente neceſſitate fieri licet, uti cum S. Auguſtino bene advertit D. Thomas *2. 2. q. 72. a. 2. ad 2.* dicens: *Sicut licitum eſt, aliquem verberare, vel in rebus damnificare causâ diſciplinæ: ita etiam & causâ diſciplinæ poteſt aliquis alteri, quem debet corrigere, verbum aliquod convitioſum dicere. Et hoc modo Dominus diſcipulos vocavit ſtultos, & Apoſtolus Galatas inſenſatos. Tamen ſicut dicit Auguſtinus in libro de Serm. Domini in monte,*

*rarò*

*rarò & ex magna neceſſitate objurgationes ſunt adhibendæ.*

66. Porro inter eos, contra quos juſta ira, ac ſubinde etiam gravis objurgatio verbalis & convitia meritò adhibentur, ſunt potiſſimùm inſolentes, petulantes, audaces, & præſumptuoſi. Item inobedientes, pertinaces, & refractarii. Item frequenter, petulanter, vel malitiosè, etſi leviùs, defectuoſi. Item turbatores pacis, diſſeminatores diſcordiarum, factionum capita, litigioſi, rixoſi, ſeductores, ſcandaloſi &c. qui, quò magis in ſua malitia inſoleſcunt, & elati apparent, eò magis tam verbis, quàm factis & pœnis humiliandi, & reprimendi ſunt juxta communem SS. PP. opinionem.

# CAPUT XVII.

## De Taciturnitate, & Silentio: nec non de Vitio Garrulitatis eis oppoſito.

### §. I.

### *De Natura, Præſtantia, & Neceſſitate Taciturnitatis ac Silentii.*

1. Quæritur I. Quid, quàm præſtans, & quàm utilis ſit Taciturnitas? Reſp. I. Taciturnitas eſt virtus, refrænans linguam, ſeu appetitum loquendi, ne illicita, ſuperflua, inutilia, otioſa, aut ſecreta proferat. Ita in re communiter SS. PP. & Aſcetæ; quamvis enim Taciturnitatis maximè proprium ſit, cohibere linguam, ne ſuperfluè, aut inutiliter, vel otioſè loquatur, néve ſecreta illicitè pandat; attamen ejuſdem etiam aliqua proprietas eſt, cohibere linguam, ſeu inordinatum appetitum loquendi, à cunctis ver-

bis illicitis v. g. detractoriis, injurioſis, maledicis, rixoſis, contentioſis, punctoriis, laſcivis, irreverentibus &c. cùm enim corrupta natura noſtra ad præfata ac ſimilia proferenda, pro diverſitate occaſionum & materiæ ſæpe inclinet, indiget virtute aliqua, quæ eam à verbis ejuſcemodi illicitis effutiendis univerſaliter cohibeat, quod facit Taciturnitas.

2. Reſp. II. Quàm præſtans, DEO grata, nobiſque meritoria & utilis ſit hæc virtus coërcens linguam ab omni illicito, aut inordinato verbo, & ſermone, inde palàm eſt, quòd cuſtodiat hominem à pene innumeris peccatis & offenſis in DEUM, atque proximum; ac econtra plurimos, DEO gratiſſimos, & nobis ſummè meritorios producat actus mortificationis & aliarum virtutum, ſimúlque hominem DEO, & hominibus gratum, acceptum, & æſtimatum reddat; hoc ipſo enim, quòd nullum membrum tam periculoſum ſit, quàm lingua; *Lingua* ſiquidem *ignis eſt, univerſitas iniquitatis. Jacob. 3. v. 6.* nullúmque, quo ſæpiùs & ferme quotidie peccamus, nobiſque, & proximis nocemus, quàm lingua, utpote *inquietum malum, plena veneno mortifero. ibid. v. 8.* ac econtra nullum membrum in omni genere tantopere proſit, quàm lingua benè cuſtodita, cohibita, & ad rectum ac ordinatum uſum adhibita, facilè patet, quàm DEO grata, nobis meritoria ac utilis ſit taciturnitas. *Si quis in verbo non offendit*, ait ſacer textus *Jacob. 3. v. 2. hic perfectus eſt vir*, rationem addit: *poteſt etiam fræno circumducere totum corpus.* quaſi diceret: ſi quis linguam, quæ tam labile & periculoſum membrum eſt, & per quam errandi & delinquendi innumeræ quaſi quotidie occaſiones, ac malæ inclinationes ſunt, qua etiam re ipſa ſæpiſſimè & actu delinquitur, bene cuſtodit, debitè coërcet, & moderatur, facilè etiam totum reliquum corpus, id eſt, totum hominem, ejúſque inordinatas paſſiones fræno mortificationis diriget, utpote ob continuas occaſiones mortificationi & abnegationi ſui ipſius jam aſſuetus, indéque gratiis, & auxiliis divinis amplioribus dotatus, & per conſequens ad reſiſtendum etiam aliis malis

lis paſſionibus magis aptus & præparatus; nam univerſaliter, *Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam. Prov. 13. ℣. 3.* &, *Qui vult vitam diligere, & dies videre bonos*, tam temporaliter, quàm ſpiritualiter, *coërceat linguam ſuam à malo. 1. Petri. cap. 3. ℣. 10.* Nam *mors & vita in manu linguæ. Prov. 18. ℣. 21.* Hinc *Beatus vir, qui non eſt lapſus verbô ex ore ſuo. Eccli. 14. ℣. 1.* Pulchrè ad propoſitum de præſtantia Taciturnitatis ſcribit S. Laurent. Juſtin. *cap. 8. de Inſtit. & Regim. Prælat. Lingua prudenter exercitata eſt decor animæ, conſcientiæ ſpeculum, index cogitationum, charitatis vinculum, nutrimentum pacis, honor hominis, honeſtatis exemplar, morum decus, reconciliatrix hominum, amica ſapientiæ, ſpiritualis vitæ magiſtra, fraternæ dilectionis cuſtodia; nulli onerosa, omnibus ſemper amabilis, univerſisque proficua.* Hoc probè ſciens S. David cautiſſimè ſemper cuſtodivit linguam ſuam; ait enim *Pſal. 38. ℣. 2. Ut non delinquam in lingua mea, poſui ori meo cuſtodiam,* & *Pſalm. 140. ℣. 3.* rogat DEUM: *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis.*

3. Præter varias alias ſpirituales & temporales utilitates, quæ commendant virtutem Taciturnitatis, etiam illam affert linguæ refrænatio, & debita moderatio, quòd mirè ſerviat pro conſervanda, concilianda & augenda bona fama, bonáque exiſtimatione: ac econtra pro vitanda multiplici & varia proſtitutione ac confuſione, aliísque inde ſubſequentibus damnis, quia ex diſcurſu & ſermone homo, ejúſque talenta, ſcientia & ignorantia, paſſiones & inclinationes, virtutes & vitia potiſſimùm cognoſcuntur. Unde Philoſophus cupiens juvenem quemdam, qualis ſit, cognoſcere, ad eum dixit: *loquere, ut videam te.* id eſt, ut cognoſcã te. Hinc ſæpe ex uno, vel altero ſermone & diſcurſu bene, prudenter, modeſtè, humiliter, eruditè & aliàs rectè habito magna concipitur æſtimatio de aliquo, qui priùs parùm vel nihil æſtimabatur. Et econtra ex uno vel altero imprudenti diſcurſu, præſertim cum multiloquio, garrulitate, inconſideratè, & incautè juxta paſſionem vel inclinationem duntaxat naturalem, aut aliàs indebitè habito,

bito, æſtimatio & bona fama, quæ priùs de aliquo habebatur, perditur. *Honor & gloria*, ait Spiritus Sanctus *Eccli. 5. v. 15. in ſermone ſenſati: lingua verò imprudentis ſubverſio eſt ipſius.* Et *Prov. 17. v. 28.* Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & prudens eſt: *Stultus* quoque, *ſi tacuerit, ſapiens reputabitur; &, ſi compreſſerit labia ſua, intelligens.* Hinc veriſſimum illud ponderoſum axioma: *Qui nihil ſcit, multum ſcit, ſi tacere ſcit.* quando enim talis tacet, ipſius inſcitia, ignorantia, ac imprudentia, quibûs fortaſſis laborat, in occulto manent: quamprimùm verò loquitur, illico palàm fit: hinc multum ſcit, ſi tacendô eam abſcondere ſcit.

4. Quæritur II. An virtus Taciturnitatis ſit inſuper neceſſaria? Reſp. Non tantùm DEO plurimùm grata, & nobis diverſimodè utilis, ſed etiam abſolutè neceſſaria eſt Taciturnitas, ſeu virtus hæc debitè moderans linguam, & inordinatum appetitum loquendi. Ita ſcribunt, & ſentiunt omnes SS. PP. & Aſcetæ, nec immeritò; cùm enim ex dictis, lingua inter omnia membra ſit periculoſiſſimum, ac ſummè labile membrum, ſimúlque occaſio loquendi, & uſus linguæ ſit frequentiſſimus, ac inſuper abuſus linguæ, ſeu conſuetudo malè & minùs rectè loquendi ſit ſatìs univerſalis, ſícque ſcandalum ferè ubique ad ſequelam inducens, ac inſuper dæmon linguâ tanquam aptiſſimô inſtrumentô ad innumera utatur peccata, impoſſibile eſt, quin ſecluſa virtute Taciturnitatis lingua indomita frequentiſſimè effutiat peccata, ſi non gravia, ſaltem levia, contra charitatem DEI vel proximi, contra juſtitiam vel veritatem, contra pudicitiam, humilitatem, modeſtiam, civilitatem & prudentiæ regulas. Imò etiam apud Religioſos, ſi non aliàs graviter, vel leviter illicita, ſaltem ſuperflua, vana, imprudentia, inutilia, & otioſa non raro audire erit verba & ſermones, indéque variæ ſequantur confuſiones & proſtitutiones, aliáque damna & pericula, niſi per virtutem Taciturnitatis lingua, appetitus, abuſus, pravus habitus, & mala conſuetudo vitioſè loquendi, debitè cohibeantur, ac mortificentur.

5. Un-

5. Unde SpiritusSanctus perpulchram *Prov. 25. v. ult.* comparationem inſtituit, dicens: *Sicut urbs patens, & abſque murorum ambitu, ita vir, qui non poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum.* Quare concludit æterna veritas *Jacob. 1. v. 26. Si quis putat ſe Religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, hujus vana eſt Religio:* præſertim cùm certum ſit, omne verbum verè inutile & otioſum, leve peccatum eſſe, etſi cæteroquin omni alia malitia careat, docente Chriſto *Matth. 12. v. 36. Dico autem vobis, quoniam omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.*

6. Ex quibus perſpicuè colligetis, Chariſſimi! quantùm cordi habeatis virtutem Taciturnitatis, quantúmve vos oporteat attendere prudenti refrænationi linguæ; quatenus ea mediante DEUM, & puram intentionem præ oculis habentes, ſemper ubique & cum omnibus conſideratè, manſuetè, humiliter, modeſtè, pacificè, tranquillè, verè & ſincerè, civiliter & ſerena mente, atque juxta alias præſcriptas regulas rectè & debitè loquendi ſanctam conſuetudinem contrahatis. Ab hac plurimùm dependet ſalus, & non tantùm veſtra, ſed & Religionis bona, ac ad utiliter operandum neceſſaria fama & æſtimatio; manet enim veriſſimum Chriſti Domini effatum *Matth. 12. v. 37. Ex verbis tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Et quidquid faciatis, dicatis, vos defendatis, ac juſtificetis, ſi mortificatione linguæ caretis, vana erit Religio veſtra, & patebunt imperfectiones veſtræ; ſiquidem *Si juſtificare me voluero, os meum condemnabit me. Job. 9. v. 20.* Conſiderate, in quanta æſtimatione habeantur Religioſi illi, quorum diſcurſus modeſtus, manſuetus, humilis, civilis, parcus, conſideratus & prudens eſt: attendite, quantùm ſermo de lingua bene refrænata prodiens, & religiosè diſciplinatus deſerviat ad fructuosè operandum pro ſalute proximi. Proin legite, & relegite Regulas bene diſcurrendi, &, ſi contra unam vel alteram malè habituatos vos eſſe deprehenditis, non ceſſate, donec malum habitum eradicetis, & nunc juxta hanc,

jam juxta illam regulam loqui vos aſſuefaciatis, præſertim in juventute veſtra, quæ adhuc pro voto flexibilis ad cuncta diſcenda, & retinenda aptiſſima eſt.

7. Quæritur III. Quæ ſint Regulæ, & praxis rectè & debitè diſcurrendi, conſequenter virtutem Taciturnitatis exercendi? Reſp. Eſſe eas ipſas, quæ *in Parte priori Cap. XVIII. §. 3.* ſunt adductæ, quas ut ſæpiùs relegatis, bene imprimatis, & in uſum, habitum, & conſuetudinem ſucceſſivè deducere totis viribus ſatagatis, vehementer in Domino admonemini, præſertim verò Regulam XII. *ibidem n. 39.* poſitam, videlicet, ut conſideratè loqui aſſuefaciatis: hac enim bene ſervata, etiam reliquas facilè obſervabitis; eâ verò neglectâ, etiam alias paſſim violabitis, & frequentiſſimè in uſu linguæ errabitis.

8. Quæritur IV. Quid, quàm utile, ac neceſſarium ſit Silentium clauſtrale? Ante Reſponſionem notandum, Silentium ſæpe confundi cum Taciturnitate, dum ſilendò abſtinemus à verbis ſuperfluis, otioſis, & quacunque ratione illicitis, indeque eadem prædicata, quæ Taciturnitati, etiam Silentio, in hoc ſenſu accepto, competere. Verùm ad præſens ſilentium in ſenſu magis proprio accipitur, pro ſilentio ſcilicet clauſtrali in Monaſteriis ſervari ſolito. Hoc prænotato

9. Reſp. I. Silentium clauſtrale eſt virtus, qua Religioſi tempore, & locò à Regulis vel Statutis præſcriptô ab omni diſcurſu & verbis, etiam cæteroquin bonis ac licitis, hic & nunc tamen non neceſſariis, ſicut & quovis alio non neceſſario ſtrepitu abſtinent. Dicitur *Virtus*, locò generis: additur *qua Religioſi &c.* quia de horum, ſeu de religioſo ſive clauſtrali ſilentio hîc agitur.

10. Dicitur, *tempore & locò à Regulis, vel Statutis præſcriptô*; quia in quavis bene regulata Religione dantur Leges, Regulæ, vel ſtatuta, vi quorum obſervatio ſilentii certo tempore & locô, præſertim in Choro, Cellis, Refectorio, Eccleſia, Oratorio &c. ſanctè & neceſſariò præcipitur.

11. Dicitur ulteriùs, *ab omni diſcurſu & verbis, etiam cæteroquin bonis & licitis*; quia ſilen-

tium

tium clauſtrale vult, ut Religioſi non tantùm ab illicitis, otioſis, vanis, indifferentibus, ſed eo tempore etiam à bonis, licitis, & cæteroquin ſanctis præſcripto ſilentii tempore abſtineant, & orationi mentali, aut vocali, lectioni, ſtudio, aut aliis obedientiæ, officii, ſtatûs, & vocationis operibus vacent, aliósque vacare ſinant; adeóque diſcurſu, clamore, ſtrepitu, non impediant, non turbent, non diſtrahant. Unde decipiuntur, & errant, qui tempore ſilentii, neſcio, quos ſanctos & ſpirituales diſcurſus in cellis, vel aliis ſeparatis locis inſtituunt, & deprehenſi ſe juſtificant, & excuſant, dicendô, ſe nil mali, ſed mera bona, virtuoſa, & ſancta fuiſſe locutos, quia etiam bona, pia, & ſancta verba, talia eſſe deſinunt, & ſuô modô mala & illicita evadunt, quando tempore ſilentii, ſicque contra obedientiam, & conſequenter contra certam DEI voluntatem proferuntur.

12. Additur tamen, *hic & nunc non neceſſariis*; quando enim neceſſitas, ratione officii, obedientiæ, vel alterius virtutis aliud exigit, utique etiam tempore ſilentii loqui licet, & decet; ſic quando ob ejusmodi circumſtantias, neceſſe eſt interrogare, informare, reſpondere, vel aliàs loqui, nullatenus contra virtutem ſilentii agit, qui, quantum neceſſe, loquitur; bene verò contra prudentiam ageret, qui exiſtente hujusmodi neceſſitate, prætextu ſilentii loqui, interrogare, vel reſpondere detrectaret. Pariter tempore ſilentii loqui omnino licet, quando & in quantum vera charitas id exigit; ùt ſi quis in magna animi afflictione, turbatione, puſillanimitate, aut alia neceſſitate exiſtens aliorum conſolatione, conſiliô, & auxiliô indiget. Et reverà imprudenter quis ageret, ſi exiſtentibûs hujusmodi loquendi moralibûs neceſſitatibûs, prætextu ſervandi ſilentium ùt mutus taceret, non dandô reſponſum. Quòd ſi tamen ejusmodi, etiam charitativæ, conſolationes, conſilia, diſcurſus, interrogationes, hic & nunc tempore ſilentii neceſſarii non ſint, ſed abſque ullo damno vel periculo bene differri, & alio tempore æquè bene ac utiliter fieri

ri poſſunt, utique eos differre, & ſilentium ſervare oportet.

13. Dicitur denique, *& quovis alio non neceſſario ſtrepitu*: quia non tantùm à verbis, ſed etiam à quovis non neceſſario ſtrepitu virtus ſilentii abſtinere jubet, ne alii in oratione, ſtudio, lectione, aut alio labore, vel etiam neceſſario nocturno ſomno impediantur, aut diſtrahantur.

14. Reſp. II. Hæc virtus, ſeu ſilentium in omnibus Religionibus, & Monaſteriis ſummè utile & neceſſarium eſt. Ita ſentiunt SS. PP. & Aſcetæ, ſilentium miris encomiis paſſim extollentes, idque variis rationibus probantes. Et meritò; quia, ubi ſilentium, ibi locutio & converſatio cum DEO: ibi devotio: ibi pura interna & externa oratio: ibi lectio ſpiritualis: ibi neceſſarium ſtudium, & alii utiles ac neceſſarii labores & occupationes, ſtatûs, vocationis, & officii. *Praclara res ſilentium*, ait S. Diodochus *de Perfect. ſpirit. & nil aliud, quàm mater ſapientiſſimarum cogitationum.* Imò eſt mater omnium virtutum, teſte S. Bernardo *Epiſt. 89. Silentium dicente Iſaia, cultus juſtitiæ eſt, & bonum eſt, expectare, ùt docet Jeremias, ſalutare DEI cum ſilentio. Ad hunc ergo juſtitiæ cultum, ad hanc omnium virtutum matrem, nutricem, cuſtodem, & te, & quicunque tui ſimiles proficere cupiunt in virtutibus, invito, & provoco.* Nam, ùt ait Thom. Kemp. *de Silent. lib. 2. cap. 4. Silentium bene ſervandò, obedientiam etiam ſervas, humilitatem retines, verecundiam adornas, ſenibus reverentiam exhibes, juvenibus exemplum prabes, levibus & diſſolutis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem, & concordiam generas.*

15. Hinc Religioſi Ordines, ſilentium ſuo tempore & loco, imò ſemper, & ubique (excepto modicó tempore & ſpatio pro aliquali diſtractione conceſſo) pro lege fundamentali, utpote ſummè utili, ac neceſſario ſtatuêre. *Ex quo principio natum*, ait Dionyſius Carthuſianus apud Rodriquez *Part. 2. Tract. 2. Cap. 4. ut nulla eſſet Religio, quæ in Regulis ſuis ſilentium non præſcriberet, & aliqua quidem tanto rigore, ut ejus prævaricatores diſciplinâ coërcerentur.*

16. Et providentiſſimè quidem; quia teſte experientia certum

tũ eſt, in illo Monaſterio vix verã vigere diſciplinã, & obſervantiã regularem, ubi nulla vel exigua habetur cura ſilentii: econtra ſignum evidens eſſe, Monaſterium aliquod bene eſſe regulatum, ubi debitè ſervatur ſilentium, & abſunt confabulationes, ſtrepitus & clamores, atque non neceſſariæ cum diſpendio temporis converſationes. Quod ſignum ſingulariter notavit S. Ignatius, inclytæ Societatis JESU Inſtitutor; imò Rodriguez *loc. cit. cap 6.* ex Hieronymo Natali, magni ſpiritûs, virtutis, & eruditionis viro, refert prærogativum ſilentii prorſus ſingulare dicens: *Ad domus alicujus, aut univerſæ etiam Religioſæ familiæ reformationem haud alia re opus eſſe, quàm Silentium reformare: floreat hoc, & illa certiſſimò florebit.*

17. Porro, ſicut ubi in communitate vel monaſterio non debita habetur obſervantia ſilentii, ibi jacturam patitur diſciplina monaſtica, ſic etiam in privatis Religioſis illis, qui obſervantiam ſilentii minùs curantes, quamlibet occaſionem occurrentem garriendi, & confabulandi paſſim arripiunt, vel eandem etiam ſtudiô quærunt, nullus ſpiritus, nulla devotio, nulláque ſolida virtus apparebit. Cujusmodi Religioſi, niſi à Superioribus debitè corrigantur, &, ubi opus eſt, etiam puniantur, non tantùm ſibi, ſed etiam toti communitati multùm nocivi & ſcandaloſi ſunt, hoc ipſo, quòd etiam alios ſucceſſivè ad transgreſſiones legum ſilentii, & exin ſequentia varia mala, tum malô ſuô exemplô, tum verbis paſſim inducant.

18. Quapropter Chariſſimi! ſi diſciplinæ regularis, ſi virtutis, & perfectionis, ſi devotionis, ac quietis internæ amatores eſſe cupitis, æſtimate, & exactè obſervate ſilentium juxta Conſtitutiones veſtræ S. Religionis præſcriptum.

19. Præſertim verò in praxi attendite I. Ut nullus cum aliquo in cellis, vel aliis privatis, præſertim occultis locis ad garriendum & confabulandum conveniat, vel ibidem priùs extra tempus ſilentii licitè exiſtens permaneat, ſed auditô ſilentii ſignô illico diſcedat, non curandô, quòd alii maneant.

20. II. Idpſum pariter obſervetis

vetis etiam tunc, quando moraliter certi eſtis, ob certas circumſtantias nullum tunc Superiorem ſubventurum, aut vos deprehenſurum; quia Deus, cujus ſolius amore ſilentium ſervare debetis, ſemper præſens vos videt, & audit, qui proin in veſtra obedientia eò majus beneplacitum habebit, vósque magìs præmiabitur, quò magìs ab omni reſpectu & timore humano alieni propter ſolum ipſius beneplacitum & ſolius ipſius amore actum obedientiæ exercetis.

21. III. Valde perfectum & Deo gratũ eſt, ſtatim, ac ſilentii ſignum auditur, verba & diſcurſum finire, & abire: ſicut enim, ſi in aliis propter obedientiam litera imperfecta relinquitur, & promptè obeditur, id magni apud DEUM & homines habetur, ſic pariter Deo multùm placebit, & magnum certò meritum is habebit, qui propter ſilentiũ ex obedientia, & voluntate Divina ſervandum, inchoatum abrumpit diſcurſum, vel ab aliorum diſcurſu illico diſcedit.

22. IV. Nec minoris apud DEUM meriti eſt, etiam uno duntaxat, vel paucis verbîs, ad quæ naturalis inclinatio, & occaſio incitat, tempore ſilentii abſtinere, ac propterea nec paucìs quidem abſque neceſſitate vel charitate, aliáve prudenti ratione quid dicere, proponere, aut narrare.

## §. II.

## *De Natura & Malitia vitii Garrulitatis ſive Loquacitatis.*

23. QUæritur I. Quid ſit Loquacitas ſeu Garrulitas? Reſp. Loquacitas, ſeu Garrulitas eſt malus habitus, inclinans ad inconſideratè, ac ſuperfluè, & hoc ipſo ad diverſimode malè loquendum. Dicitur inprimis; *malus habitus*, ſeu mala conſuetudo, ex pluribus actibus malis generata, locò generis, in quo cum aliis vitiis convenit. Quamvis enim multi ex natura ſint loquaces & garruli,

ruli, tamen vitium iſtud non propriè in paſſione naturali, ſed in malo habitu, ex pluribus malis loquendi actibus contracto, conſiſtit.

24. Dicitur ulteriùs: *inclinans ad inconſideratè ac ſuperfluè loquendum.* Sicut enim quodlibet vitium, ſeu malus habitus inclinat ad ſimiles actus, ex quibus eſt generatus, ſic etiam loquacitas, ſeu garrulitatis vitium inclinat ad actus, ex quibus eſt generatum, ad inconſideratè videlicet & ſuperfluè loquendum, qui potiſſimùm proprii actus loquacitatis & garrulitatis ſunt. Garruli enim & loquaces abſque prævia attentione vel conſideratione, quidquid in buccam venit, quidquid incidit, quidquid naturalis inclinatio, ſeu paſſio dictat, effutiunt, ſimúlque admiſcent, quæ nec neceſſaria, nec utilia, nec ad rem facientia ſunt.

25. Additur: *& hoc ipſo ad diverſimodè malè loquendum.* Quia impoſſibile eſt, quin variè ac multipliciter, & quidem in obvio quovis diſcurſu, lingua garrula labatur, malè, peccaminosè, & imprudenter loquatur, ſibíque & aliis noceat, uti ſtatim patebit ex ſequenti quæſtione.

26. Quæritur II. Quàm damnoſum ſit vitium Loquacitatis ſive Garrulitatis? Reſp. Eſt vitium nocivum in bonis animæ, famæ, & fortunæ. Et quidem

27. I. Nocet animæ; fide enim docemur ex Scriptura *Eccli. 20. ℣. 8. Qui multis utitur verbis, lædet animam ſuam.* Et hoc variè; nam imprimis ſicut juxta dicta *n. 14.* ſpiritum devotionis, mentis quietem, internam & externam orationem, ſtudium & laborem, omnémque virtutem promovet Taciturnitas, ita *Nil ſic diſſolvit mentem*, ait S. Laur. Juſtin. *Cap. 15. de Diſcipl. & Perfect. Monaſt. Converſat. compunctionem diſſipat, confuſionem adducit, denigrat honeſtatem, & interioris guſtus dulcedinem tepefacit, ſicut inanis & præſumptuoſa loquacitas.*

28. Dein cauſat innumera, etſi non ſemper gravia, attamen perfrequenter levia & venialia peccata, indéque hominem tepidum, ac in ſpiritu & virtute miſerum efficit. *In multiloquio*, ait æterna veritas, *non deerit peccatum. Prov. 10. ℣. 19.* Enim verò ubi ex garrulitate,

& loquacitate inconſideratè & ſuperfluè diſcurritur, liberè funduntur verba varimode peccaminoſa, videlicet otioſa, vel jactatoria, adulatoria, doloſa, falſa, mendacia, contentioſa, litigioſa, punctoria, detractoria, calumnioſa, murmuratoria, rixoſa, impatientia, iracunda, ſcurrilia, diſſoluta, irreligioſa, charitatis proximi læſiva &c.

29. Imò non levia tantùm, ſed quandoque etiam gravia per hujusmodi garrulitatem ſeu vitioſam loquacitatem perpetrantur peccata. Audiamus deſuper S. Bernardinum Senenſem, qui de lingua garrula & loquaci *Tom. 1. Serm. 23. a. 3. c. 3.* ſic loquitur: *O lingua nequam! O impia odii & invidiæ proles! O beſtifera lepra! tu es, quæ diſcordias ſeminas: tu ſola conculcas bonos, diffamas juſtos: paris ſcandala, perjuria, teſtimonia falſa: occaſiones iniquas multiplicare non ceſſas. Tu lingua ſæva punis inſontes, inter conjuges ſcandala ponis: infamas viduas: defloras virgines: tu pias & ſacras Religioſas confundis: ſimplices conſcientias turbas: tu rancores, tu jurgia, tu livores, & iras, contentiones, & rixas, & contumelias, & ſciſſuras ſuſcitare non ceſſas: diviſiones & partialitates nutris, & lactas: tu ſola proditiones generas, incendia foves, homicidia patras: tu fratricidia, patricidia, matricidia, & cæteras crudelitates virulenta impietate committis. Tu ſola fœdera frangis, in conjurationibus occuparis, ſeparas amicos, multiplicas inimicos. Tu ſola diſſipas civitates, deſtruis regna, confoves tyrannides. Tu charitatem extinguis, deprimis juſtos, magnificas impios, fidem deſtruis, ſpem quoque frangis, cæteráſque virtutes impia crudelitate perſequeris.* Ecce quàm magna & copioſa ex lingua garrula peccata.

30. II. Plurimùm etiam nocet famæ, & minuit, vel penitus tollit æſtimationem hominis loquacis & garruli, ejúſque econtra contemptum & vilipenſionem parit: hoc ipſo enim, quòd quivis ex garruli inconſideratis verbis ac ſuperfluis ſermonibus multos & varios facilè percipit defectus, errores & peccata, eundem minùs vel penitus non ampliùs æſtimat, & vilipendere incipit; præſertim præter alios ordinariè advertetur defectus prudentiæ ac judicii, patebítque aliquis ſtultitiæ

tiæ gradus; garruli enim & multiloqui plerumque prudentiâ & judiciô carent, & vel inde garriendô ordinariè ſe proſtituunt, & confundunt ex multiplici teſtimonio Spiritus Sancti: *Honor & gloria in ſermone ſenſati; lingua verò imprudentis, ſubverſio eſt ipſius. Eccli. 5. ỷ. 15.* & *Eccle. 5. ỷ. 2. In multis ſermonibus invenietur ſtultitia.* Item *Prov. 29. ỷ. 20. Vidiſti hominem velocem ad loquendum, ſtultitia magìs ſperanda eſt, quàm illius correptio.*

31. Imò non tantùm æſtimationem, ſed etiam amorem perdit apud homines garrulus & multiloquus; ac econtra odium & averſionem ſibi parit; quia garruli & loquaces ferè cuivis, quaſi ex natura graves & odibiles ſunt, eorúmque converſatio & diſcurſus pro poſſibili declinatur; hinc ſcriptum eſt: *Terribilis eſt in civitate ſua homo linguoſus, & temerarius in verbo ſuo odibilis erit. Eccli. 9. ỷ. 25.* Et ibidem *c. 20. ỷ. 5. Eſt odibilis, qui procax eſt ad loquendum.* Et tamen, quod mirandum, miſeri & lepidi iſti homines, etſi fugiantur, ac horreantur, ubique occaſionem quærunt, & arripiunt fabulandi, garriendi, & converſandi cum aliis, ſtultè ſibi imaginantes, fore, ut ſua dicacitate, de qua plerumque altè ſentiunt, & ſibimet complacent, æſtimationem & amorem concilient; cùm tamen ad nauſeam uſque diſpliceant aliis.

32. III. Etiam nocet in bonis fortunæ, & utilis promotionis; dicit enim æterna Veritas: *Labia inſipientis præcipitabunt eum. Eccle. 10. ỷ. 12.* Et *Prov. 14. ỷ. 23. Ubi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.* Et profectò quid fortunæ aut promotionis ſperare habeat ille, qui coram DEO, & hominibus odioſus, illinc benedictione cœleſti, hinc gratiâ & favore humano deſtitutus paſſim ùt imprudens, judiciô carens, & ùt loquaculus vilipenditur, ſicque ineptus ad munia obeunda meritò reputatur.

33. Quæritur III. Quæ praxis, & quæ ſint media vitandi, & eradicandi vitium garrulitatis & loquacitatis? Reſp. Inter alia ſervire ſequentia. I. Sæpiùs conſiderare multiplicia, eaque non levia damna, animæ præſertim & famæ, quæ ex loquacitate oriuntur, indéque firmiſſimum facere propoſitum, de-

bitam adhibendi curam & conatum, ut vitium hoc vitemus, &, ſi jam invaluit, denuo eradicemus.

34. II. Firmum habere, & ſæpiùs repetere propoſitum, nunquam incautè, & inconſideratè mox eloquendi, quod incidit, vel ad quod paſſio aliqua vel affectus naturalis inclinat, ſed cautè ſemper & conſideratè, attendendô, an non contra DEUM, vel proximum, vel aliàs peccaminoſum, erroneum, aut contra Regulas bene loquendi fiat.

35. III. Deum ſæpiùs orare pro gratia, & adjutorio vitandi hoc vitium; quia enim juxta Apoſt. *Jacob. c. 3. ℣. 8. Linguam nullus hominum domare poteſt*, pro ea domanda DEUS humillimè invocandus eſt: ſiquidem *hominis eſt animam præparare, & Domini gubernare linguam. Prov. 16. ℣. 1.*

36. IV. Singulariter tunc cum humilitate invocare DEUM pro gratia, quando ſcimus, vel prævidemus, quòd loqui, & diſcurſum cum aliis miſcere oporteat.

37. V. Quando DEI inſtinctû & inſpiratione, vel Angeli noſtri cuſtodis monitu advertimus verba, ad quæ proferenda inclinamur, eſſe contra DEUM vel proximum, vel aliàs peccaminoſa, aut contra Regulas rectè loquendi, linguam cohibere, & mortificare, ne hujusmodi verba proferat. Chariſſimi! incredibile eſt, quot, & quantos, DEO gratiſſimos, in ſecreto, & nemine ſciente, ac advertente exercere poſſitis actus mortificationis, ſi hanc doctrinam obſervetis; ſi enim cautè & conſideratè, prævia, ac ſubinde concomitante invocatione gratiæ Divinæ loqui conamini, DEUS non deerit gratiâ ſuâ, nec Angelus Cuſtos ſuo monitu, quibûs mediantibûs ſæpiſſimè advertetis, verba vel ſermonem, quem proferre jamjam inclinatis, eſſe minùs rectum, ſicque cum magno merito abſtinebitis.

38. VI. Tollere garrulitatis ſeu loquacitatis radicê, quæ potiſſimùm duplex eſt. *Una* refertur à Thom. Kemp. *Lib. 1. c. 10.* illîs verbîs: *Quare tam libenter loquimur, & invicem fabulamur, cùm tamen raro ſinè læſione conſcientiæ*

*ad*

*ad ſilentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab invicem conſolari quærimus, & cor diverſis cogitationibus fatigatum optamus relevare.* Tollitur autem hæc radix, conſiderandô, & credendô, quòd garrulitate conſolationem deſideratam potiùs perdamus, quàm acquiramus, uti *locô cit.* bene advertit idem Kempenſis exclamans; *Sed prô dolor! ſæpe inaniter & fruſtra; nam hæc exterior conſolatio, interioris & Divinæ conſolationis non modicum detrimentum eſt.* Deficiente autem interna, externa non tam conſolatio, quàm deſolatio eſt.

39. *Altera* radix, ſuperbia eſt, vî cujus vel ex jactantia de propria perſona & conjunctis noſtris, vel ideo loquacitatis vitiô nos inquinamus, quia ſuperbè cupimus, ut alii putent, nos ſcire aliquid, expertos & doctos eſſe &c. Quæ radix tollitur humilitate, teſte S. Laurent. Juſt. *de Vit. Solit. c. 14. Illam* (linguam) *optimè compeſcit humilitas, quæ ſilentium diligit, fugit mendacia, omnémque abhorret tumorem.* Et profectò in quovis humili obſervare erit, quòd loquax & garrulus non ſit: talis verò ſemper ſit, & exiſtat omnis ſuperbus, ita, ut vel ex ſola garrulitate & loquacitate ſuperbia loquentis cognoſci valeat.

40. VII. Sibi ipſi pœnam aliquã, toties ſubeundam præfigere, quoties loquacitatis ſe reum cognoverit: vel ſignum monitorium ſibimet ponere ad loquacitatem vitandam, prout S. Petrus de Alcantara fecit, qui per tres continuos annos, quosdam in ore lapillos retinuit, ut à verbis otioſis diſceret abſtinere.

CA-

# CAPUT XVIII.

## De Virtute Sedulitatis, ac Vitio Acediæ & Otii: ubi etiam de pretioſitate temporis.

### §. I.

### *De Natura Sedulitatis, ſive ſolertiæ in agendis: nec non de damnis, & ſignis Acediæ.*

1. QUæritur I. Quid ſit Sedulitas ſeu Solertia? Reſp. Sedulitas ſeu Solertia eſt virtus, quâ quis acediam, & deſidiam fugiens, labores quoſcunque & quælibet agenda, ex ſtatu, officio, vel obedientia ſibi incumbentia, debito tempore, modo & ordine diligenter & fideliter pro qualitate virium peragit.

2. Dicitur: *Virtus*, loco generis. Additur: *quo quis acediam & deſidiam fugiens*; quia acediæ potiſſimum opponitur virtus Sedulitatis. Dicitur ulterius: *labores quoſcunque & qualibet agenda*, adeoque univerſaliter cuncta ſibi incumbentia, ſive communia, vilia, & ordinaria ea ſint, ſive extraordinaria, ardua aut honorifica. Additur denique: *Ex Statu, officio, vel obedientia ſibi incumbentia*; diverſis enim ex cauſis diverſi labores, diverſaque nobis agenda incumbunt, quæ cuncta & ſingula non pro libitu, & inclinatione ſua, ſed *debito tempore, modo, & ordine, diligenter*, id eſt non obiter, præpropere, & perfunctoriè, ſed exactè, perfectè ac fideliter, ſive non ad oculum duntaxat, & falſum ſplendorem, ſed prout natura rei exigit, *pro qualitate virium*, quantum videlicet quis ſcit, & poteſt, ſincerè peragit, qui ſedulus eſt, ſeu virtutem ſedulitatis habet, juxta doctrinam S. Pauli *ad Epheſ. 6. v. 5. & ſeqq. Servi obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore in ſimplicitate.*

*citate cordis veſtri, ſicut Chriſto, non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem DEI ex animo: cum bona voluntate ſervientes, ſicut Domino, & non hominibus: ſcientes, quoniam unusquisque, quodcunque fecerit bonum, hoc recipiet à Domino.*

3. Cæterùm, quia *in Parte priore Cap. VIII. & ſeqq.* ſatis copioſè dictum eſt, quomodo in praxi cuncta negotia, quotidiana, & alia quæcunque opera ritè & perfectè peragenda, ſícque virtus Sedulitatis ſit exercenda; hinc ſtatim tranſimus ad malum ſeu vitium eidem oppoſitum, &

4. Quæritur II. Quid, & quàm malitioſa, ac damnoſa ſit Acedia, ſive Deſidia, Pigritia, & Otium? Ante Reſponſionem notandum, prænominata omnia impræſentiarum pro eodem ſumi, & ſub una venire quæſtione; quamvìs enim aliqualiter differant, in morali tamen æſtimatione quaſi idem ſunt, utpote eosdem poſt ſe trahentia malos effectus, damna & pericula, ut proin, qui acedioſi, etiam tepidi, deſides, pigri, & otioſi ſint, & qui otioſi, etiam acedioſi, tepidi, & deſides exiſtant. Hoc notato

5. Reſp. I. Acedia eſt tædium, torpor, & languor animi ad bene operandum, quo quis actus & opera debita, præſertim ſpiritualia, inchoare, vel inchoata debitè perficere negligit. Patet definitio ex terminis, & ſola notanda verba: *præſertim ſpiritualia*; etſi enim etiam circa alia utilia & laudabilia opera detur acedia, attamen hæc maximè verſatur circa ſpiritualia exercitia, utpote quæ ferè cuncta moleſta, tædioſa & gravia reputat acedioſus, eáque propterea vel negligit, vel non niſi cum nauſea, faſtidio, & tædio negligenter peragit.

6. Reſp. II. Acedia, ſive Deſidia, Pigritia, & Otioſitas eſt unum ex ſummè malitioſis, damnoſis, & periculoſis vitiis, ac vel inde totis viribus fugiendum, &, ubi jam hæret, extirpandum. Ita communiter ſentiunt SS. PP. id probantes tum ex S. Scriptura, tum ex peſſimis, quos cauſat, effectibus. Nam

I. Generaliter multiplicem in homine generat malitiam, imò

imò quaſi omnis malitiæ mater & nutrix eſt. *Multam malitiam docuit otioſitas.* ait Spiritus Sanctus *Eccli. 33. ℣. 29.* & S. Bernardus *ad Fratres de Monte DEI. Omnium tentationum & cogitationum malarum & inutilium ſentina, otium eſt, ſumma etenim mentis malitia eſt otium iners.* Hinc Chryſoſt. ſuos admonens *Hom. 38. in Matth. Valde,* inquit, *deſidero, bonis vos eſſe operibus occupatos; omnium enim vitiorum, quaſi magiſtra quædam, atque origo eſt otioſitas.* Nec mirum; cùm enim acedioſi, deſides, & otioſi in operibus, & exercitiis piis nullum gaudium, nullámque conſolationem, ſed nauſeam potiùs, faſtidium, & tædium habeant, mens autem humana ſemper aliquid quærat, quo delectetur, recreetur, & conſolationem percipiat, neceſſe eſt, quòd, ſi licitis, & ſpiritualibus rebus non delectetur, ad vana & illicita convertatur, indéque diabolo janua ex integro aperiatur, planáque ſternatur via hominem tentandi, & ad peccata tum omiſſionis, tum commiſſionis inducendi, prout bene advertit Albertus Magnus dicens: *Locum diabolo parat, qui otio vacat.* Quem ſecutus diſcipulus ejus S. Thomas Aquinas in familiari diſcurſu ſæpiùs dicere ſolebat: *Otium eſſe hamum, quo dæmon, accomodâ cuivis eſcâ circumpoſitâ, homines ad peccata allicit,* quos otioſos, deſides, & acedioſos eò faciliùs etiam vincit, & ad peccata pertrahit, quò magis à DEO non tantùm derelinquuntur, ſed etiam maledicti exiſtunt, hoc ipſo, quòd opera & exercitia ſpiritualia ex tædio, & faſtidio nauſeantes, vel penitus omittant, vel ordinariè non niſi fraudulenter, & negligenter peragant. *Maledictus autem, qui facit opus Domini fraudulenter* (ſeptuaginta vertunt, *negligenter*) *Jerem. 48. ℣. 10.* Unde meritò *pulvinar diaboli* vocatur otium, eò quòd dæmon ſinè ulla difficultate & labore, quaſi in pulvinari dormiendô otioſos ad quævis peccata ac interitum facilè pertrahat. Horrendum eſt, quod de hoc vitio ſcribit Gerardus Belga jam citatus *Cap. 1. num. 46.* illis verbis: *Grande eſt, quod dico, ſed eheu! tot millium experimentô confirmatum; pauci Religioſi ſunt in inferno, quos non merſit ignavia, quæ vitiorum planè omnium nu-*



Digitized by Google

*nutrix eſt indulgentiſſima, ſcelera omnia clam inducit &c.*

7. II. In ſpecie eſt mater libidinis & luxuriæ, prout ſupra *Cap. XV. à n. 46.* ampliùs demonſtratum, ac inter alia dictum fuit, majus eſſe miraculum, ſi otioſus non ſit luxurioſus, quàm gravis lapis in aëre hæreat. Quàm indicibiliter autem malum & periculoſum vitium ſit libido & luxuria, acediæ & otii filia, *citato Cap. §. II.* per totum ſatis declaratum eſt.

8. III. Etiam tepiditatem generat, vel quodammodo idem cum ipſa eſt, teſtibûs SS. Patribûs; in quàm miſero autem & periculoſo ſtatu exiſtant tepidi, dictum eſt ſupra *Cap. I. à n. 44.*

9. IV. Admodum nocivum & ſcandaloſum vitium eſt acedia, & otioſitas in ſacris communitatibus; cùm acedioſi, deſides, & otioſi non ſolùm ipſimet mala plurima committant, & bona debita negligant, omittant, vel non niſi imperfectè, & peccaminosè peragant, ſed & alios tum ſuô malô exemplô, tum aliis diverſis modis directè ac indirectè ad idem inducant, utpote qui ordinariè laxitatis & libertatis amatores ac defenſores, econtra diſciplinæ & obſervantiæ, veræque vitæ monaſticæ oſores exiſtunt, indéque Religioſos bonos, zeloſos, exemplares, virtuoſos, diligentes & ſedulos odiô habent, averſantur, malè traducunt, eis illudunt, eorum actus & opera ſiniſtrè interpretantur &c. Contra tales S. Laurent. Juſtin. *de Diſcipl. & Perfect. Monaſt. Converſat. c. 13.* ita ſcribit: *Inſtigante livore detractionibus lingua habenas laxant, & vitam proximorum murmurationibûs dilaniare non ceſſant, obſervant greſſus, verba diſcutiunt, & mores illorum, quibus invident, ſemper dijudicant. Eorum derogant devotionibus, eorum virtutibûs laceſſuntur, eorùmque bonis operibûs affliguntur: facilè & pro minimo adversùs eos, quos æmulantur, turbantur, nec ſpiritu livoris agitati ſuum valent cohibere, vel diſſimulare furorem. Inſanabilis prorſus eſt iſtorum languor; non enim placantur blanditiis, non mulcentur obſequiis, non rationibus acquieſcunt. Quin potiùs, quemadmodum ignis accenditur additione lignorum, ita & horum paſſio augetur multiplicatione virtutum.*

10. V. Parit garrulitatem; ignavi enim & otioſi quamlibet

obviam occaſionem garriendi arripiunt, & ſtudiô quærunt, damniſque garrulitatis *Cap. præced. à num. 27.* enarratis ſubjiciuntur, &, dum ſolatium in confabulationibus inutilibus, & nocivis quærunt, nolentes volentes animum magis gravatum ſentiunt. Unde

11. VI. Nocet acedia, deſidia, & otium ex eo, quòd omnem veram tollat, & impediat conſolationem animi, faciatque ignavos, acedioſos, & otioſos jugiter deſolatos, tetricos, languidos, & triſtes vivere; hoc ipſo enim, quòd ea, quæ ſpiritûs & virtutis ſunt, nauſeant, & faſtidiant, nullúmque in iis gaudium & conſolationem habeant; terrena verò, vana, & peccaminoſa, in quibus ſolamen quærunt, nullum, vel non niſi momentaneum, idque falſum, afferant, & econtra cor priùs jam gravatum adhuc magis gravent, & affligant, neceſſe eſt, eos in quaſi continua deſolatione animi, afflictione & tædio vitam degere, ita, ut tædeat eos vivere. Nec mirũ, quia, ut Thom. Kemp. *lib. 1. c. 25. ℣. 7.* optimè advertit: *Religioſus negligens & tepidus habet tribulationem ſuper tribulationem, & ex omni parte patitur anguſtiam, quia interiori conſolatione caret, & exteriorem quærere prohibetur.* præſertim cùm etiam in caſu, quo hanc percipit, non vera, ſed falſa exiſtat, & cor de novo magis gravet, quàm ſublevet.

12. VII. Illud inſuper tremendum damnum, & periculum acediam & otioſitatem manet, quod in Evangelio jam prænuntiatum contra verè acedioſos ac otioſos, qui prorſus ignavi talenta à DEO accepta debitè non applicant, nec eis conformiter operantur; id, quod ſolùm ad animæ interitum ſufficit juxta verba Chriſti *Matth. 25. à ℣. 24.* ubi contra pigrum ſervum, qui, etſi talentum, à Domino acceptum non deſtruxerit, ſed integrum Domino iterum reſtituerit, tamen quia cum illo operatus non eſt, profertur terribilis illa ſententia: *Inutilem ſervum ejicite in tenebras exteriores; illic erit fletus & ſtridor dentium.* Quæ ſententia meritò quemlibet terreat, præcipuè verè in acedia profundatum, & habentem faſtidium rerum ſpiritualium, ob quod committitur vel opus ſub mortali prohibitum, vel omittitur præ-

præceptum. Et quæſo! ſi etiam in illum ſervum, qui talentum non deſtruxit, ſed otioſum duntaxat reliquit, ſinè allegatione ullius alterius cauſæ tam terribilis profertur ſententia, quid continget ullis ignavis, & otioſis, qui præter talenta neglecta, etiam ordinariè adhærentia acediæ, & otio peccata habent, & plerumque talenta à DEO accepta, non tantùm otiari culpabiliter ſinunt, ſed illa inſuper poſitivè deſtruunt?

13. VIII. Acediæ, & otioſitatis vitium ulteriùs propterea ſummè damnoſum & periculoſum eſt, quòd ſemel radicatum & habituatum vix ampliùs dimittatur; cùm acediæ, ignaviæ, & otio dediti neceſſaria ad tollendum hoc vitium media applicare, & vim ſibi inferre, ſeipſos abnegare, ſicque manum apponere efficaciter nolint, hoc ipſo, quia ignavi, deſides, & otioſi ſunt: licèt enim ſubinde emendandi ſe aliqualem, nunquam tamen efficacem voluntatem habent, juxta æternam Veritatem *Proverb. 13. ℣. 4. Vult, & non vult piger.* Hinc terribiliter contra vitium acediæ, ignaviæ, & tepiditatis ſcribit S. Bernardus *Ser. 63. in Cant. Hoc frigus*, ait, *ſi ſemel in animam, anima quidem incuriâ, ſpiritu dormitante pervaſerit, à nemine deinde, quod abſit, inhibente, ad interiora ejus pervenerit &c. Subit quidam animæ rigor, & vigor leteſcit, languor fingitur virium, ingraveſcit tepor faſtidioſus &c.*

14. IX. Ex acedia, ignavia, & otio ſubin etiam ipſa deſperatio ſequitur, ita, ut de emendatione, & ſalute deſperare incipiant, ac continuent teſte S. Chryſoſt. *ad Theod. laps. Ignavia eſt radix & mater deſperationis, imò quam quis haud ineptè nominaverit non tantùm radicem, ſed viciſſim illius quoque & parentem, & altricem: quemadmodum in cadavere tabes gignit vermiculos, quæ ab iis iterum augetur, ita ignavia deſperationem parit, ab ea mutuò & illa nutricatur.* Adeò, ut ſubinde etiam ſeipſos interimant, vel à Fide & Religione apoſtatent; dum enim interna & externa conſolatione ſe deſtitutos, DEO & hominibus odibiles, ſibimetipſis graves &c. conſiderant, tædet eos ſic vivere, ac propterea vel ſeipſos quandoque necandô finem ſuæ miſeriæ facere, vel apoſtatandô

dô per libertatem & ſenſualitatem apud acatholicos plenè vigentem, ſibi mederi, & conſolationem quærere nituntur, ſed minimè inveniunt.

15. Quæritur III. Qui ſint actus, & ſigna Acediæ, Ignaviæ, & Otii? Reſp. Inter alia eſſe ſequentia.

I. Tædium & faſtidium habere erga pia & ſpiritualia exercitia v. g. circa orationem, meditationem, recollectionem, lectionem ſpiritualem, devotionem, virtutum exercitia, interna & externa opera mortificationis, abnegationis ſuiipſius &c.

II. Præfata pia opera, & exercitia variis ſub prætextibus quæſitis, vel arreptis occaſionibus negligere, omittere, declinare &c.

III. Memoratos actus, opera & exercitia pia, quando ignavi ſaltem timore pœnæ, reſpectu humano, vel alio vano fine ad ea obeunda compelluntur, non niſi languidè, tepidè, negligenter, & ſinè ulla vera devotione, vel aliàs imperfectè peragere, ſicque per illa DEUM magis offendere, quàm honorare, magiſque animæ nocere, quàm prodeſſe.

IV. Devotos, fervidos, zeloſos, exemplares & virtuoſos, eorúmque converſationem fugere, declinare, averſari, de eis malè ſuſpicari, & judicare, eorúmque dicta & facta malè interpretari, ſpernere, ridere &c.

V. Raro vel nunquam inſtituere lectionem ſpiritualem, qua anima ad devotionem, ac virtutem amandam, & aſſequendam, ad vitia econtra odiô habenda & fugienda erudiatur, & excitetur.

VI. Opera illa & munia, quæ ex obedientia, ſtatu, vel officio incumbunt peragenda, languidè, obiter, & imperfectè peragere, ex parte, vel ex toto omittere, negligere, aut differre &c.

VII. Garritus, vana colloquia, ac inutiles confabulationes amare, quærere, & quamlibet occurrentem occaſionem ad iſta arripere.

VIII. Nobiliſſimum tempus vel garriendô, vel otioſè circumvagandô, vel omiſsis debitis, neceſſariis, aut utilibûs, inu-

inutilia; curioſa, vel aliena agendô, miſerè perdere.

IX. Stertere, & plùs, etiam de die, dormire, quàm neceſſe ſit.

X. Tepidè, & vel hinc miſerè, ac periculoſiſſimè vivere.

16. Quæritur IV. Quæ ſint motiva, media & praxes vitandi, & eradicandi vitium Acediæ, Ignaviæ, & Otii? Reſp. Præter communia, ad quodvis vitium vitandum, & eradicandum motiva; media, & praxin, ſequentia ſuppetere.

17. I. Sæpiùs bene conſiderare, & altè imprimere graviſſima damna, deſolatum, & miſerum ſtatum hominis, acediâ, ignaviâ, & otiô laborantis. Moraliter enim vix poſſibile videtur, quin homo, rationis compos, fugiat, & vitet, ac, ſi jam contraxit, totis viribûs eradicare conetur hoc vitium, ſi ſæpe & bene conſideret, quòd hoc vitio reddatur odioſus & deſpectus, ſibimet gravis, omni vera interna conſolatione ſemper deſtitutus, tædio, faſtidio, animi languore, & afflictione ferè continuò afflictus, ac in tepidorum numero, conſequenter in miſerrimo & periculoſiſſimo ſtatu exiſtat.

18. II. Conſiderato miſerrimo ſtatu præfato, verum, ſincerum, ſerium & heroicum cum plena diffidentia ſuiipſius, & firma confidentia in DEUM facere, & ſæpiùs repetere propoſitum, efficacémque concipere voluntatem ſe emendandi: quò difficiliùs enim hoc vitium, ſemel radicatum, deponitur, eò majori, efficaciori, & frequentiori indiget emendationis propoſitô; adeò, ut ordinarium, & inefficax, quod pigri quoque & ignavi habent, propoſitum planè non ſufficiat; hoc enim propoſito etiam ipſe *vult, & non vult piger*, ſe emendare.

19. III. Malè habituatæ, languidæ & ignavæ naturæ vim inferre, & ad debitè operandum heroicè compellere; quamvis enim ad quodvis vitium vitandum, & eradicandum requiratur ſancta vis, mortificatio, ac ſui abnegatio; præcipuè tamen neceſſaria eſt ad vitandam, & eradicandam acediam, ignaviã & otioſitatem, utpote quæ ex natura ſua nullam ſuſtinere vult difficultatem, omnémque etiam neceſ-

neceſſarium horret conatum & laborem. Hinc conducit ad hunc finem ſæpe mente revolvere æternam illam veritatem: *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. 11. ℣. 17.*

20. IV. Humillimè, magnáque cum fiducia invocare DEUM pro ſua aſſiſtrice gratia & auxilio, cùm ſinè hac vitium iſtud ſemel radicatum nullatenus ſuperetur.

21. V. Lectionem ſpiritualem frequentare, qua æſtimatio, & amor exercitiorum ſeu operum ſpiritualium, pietas, ſpiritus, & devotio excitetur; languor econtra, tædium & faſtidium erga illa depellatur.

22. VI. Bonam, prudentem, atque à Superiore approbatam habere, & obſervare diviſionem, ſeu diſtributionem temporis, de qua ſupra *Cap. IV. §. II.* egimus.

23. VII. Magnam habere æſtimationem temporis, ejúſque irreparabilem jacturam timere, & cavere; ad quem finem ſubjungitur ſequens

## §. II.

## *De inæſtimabili Temporis pretio, & jactura illius.*

24. Quia per ignaviam, & otium maximè jactura fit temporis, meritò hic Paragraphus immediatè ſubjungitur de pretio temporis, ut otioſi illud ſaluberrimè æſtimare, jacturámque ipſius cavere diſcant, & moveantur. Hinc

25. Quæritur I. Quàm pretioſum, & proin quàm meritò tempus ſit bene applicandum. Reſp. I. Omne, etiam modicum tempus tam pretioſum eſt, ut à nemine ſatis æſtimari valeat. Ita unanimiter ſentiunt, & docent SS. PP. inter quos Sanctus Bernardus *in Declamat. Nihil pretioſius* (ait) *tempore, ſed heu! nihil hodie vilius æſtimatur. Tranſeunt*

*Nunc dies ſalutis, & nemo recogitat.* Concordat S. Laurent. Juſtin. *de Vit. Solit. c. 10. Quid pretioſius tempore? quid, quaſo, illo fructuoſius? quid carius? quid excellentius? quidve amabilius? ſed prô dolor! pene ab omnibus nihil habetur vilius, nil tractatur inutilius, nil indignius poſſidetur.* Ratio tanti pretii eſt; quia per tempus bene applicatum omnia lucrari, & obtinere poſſumus, pœnitentiam agere, veniam impetrare, virtutes exercere, varias gratias, dona cœleſtia, merita, & æternam demum gloriam acquirere; ad quem finem tempus, tanquam nobis proprium, benigniſſimus DEUS conceſſit. *Cætera, quæ habemus in mundo*, ait S. Laur. Juſt. *loc. cit. à nobis aliena ſunt, tempus autem proprie noſtrum eſt, ſi tamen illo utimur ad ſalutem. Illud ſiquidem Divina nobis clementia contulit ad plangendum errata, ad pœnitentiam faciendam, ad promerendam indulgentiam, ad virtutes acquirendas; ad multiplicanda merita, ad vendicandam gratiam, ad inferni ſupplicia evadenda, & ad æternam gloriam conſequendam.* Et S. Bernardinus *fer. 4. poſt. Dom. 1. Quadrageſ. c. 4. Vide peccator temporis pretioſitatem; quia modico tempore poteſt homo lucrari veniam, gratiam, & gloriam.* Et *Tom. 3. Quadrag. 2. Serm. 18. p. 1.* pretium temporis ſuper omnia extollere volens, ait: *Tempus eſt majoris pretii omnibus aliis rebus mundi, quia tempus tantum valet, quantum DEUS; quia, ſi diabolus haberet unum modicum temporis, in quo poſſet pœnitere, ſicut nos, ipſe ſalvaretur, & acquireret Deum, & per conſequens tantum valet tempus, quantum DEUS.*

26. Reſp. II. Omne tempus bene applicandi plures ponderoſæ ſunt rationes, quarum *Prima* eſt; quia breve eſt. Quam rationem adducit S. Paulus *1. ad Corinth. 7. ℣. 29. Hoc itaque dico, Fratres tempus breve eſt.* Et *Job. 14. ℣. 1. Homo natus de muliere, brevi vivens tempore* dicitur: ergo omnino æquum, rationabile, & neceſſe eſt, ne illud, vel etiam partem ipſius inutiliter perdamus, & negligamus. Nec in contrarium facit, quòd multi pluribus vivant annis; tum quia & hi anni brevi tranſvolant, & reſpectu ſummi negotii, quod utili temporis applicatione pertractare nos oportet, videlicet reſpectu æternitatis,

ad quam tenemus, & quam felicem per tempus bene applicatum lucrari poſſumus, & debemus, nihil ſunt, & quaſi dies heſterna, quæ præteriit, apparent; tum ob ſequentem rationem.

27. *Secunda* ratio; quia tempus vitæ & mortis omnino incertum eſt, ita, ut nullus, etiam ſanitatis cæteroquin integerrimæ, ſciat, an diu, vel brevi vivat, aut quando ſit moriturus; cùm innumera pericula, & cauſæ mortis ſint, quibus homo ſubjacet, & DEUS ex inſcrutabilibus ſuis judiciis, ac rationibus occultis homines pro libitu ſuo, ſinè differentia ſtatûs, ætatis, & ſanitatis, quin & non rarò ſubitaneè è vivis tollat, indéq; nullus nec unicô momentô, minùs die vel horâ ſecurus ſit, an non ſit vitæ tempus ultimum, vel in, miſerum quendam redigatur ſtatum naturæ, in quo vel nil, vel parùm boni operari, conſequenter nec pretioſum tempus applicare pro negotio ſalutis ſuæ ampliùs poteſt. Hanc rationem, incertitudinem videlicet temporis de vita & morte ſæpiùs in Evangelio altè nobis inculcat Salvator, ut apud *Matth, c. 24. ℣. 42. Vigilate ergo, quia neſcitis, quâ hora Dominus veſter venturus ſit.* Et *c. 25. ℣. 13. Vigilate itaque, quia neſcitis diem, neque horam.* Et *Marci 13. ℣. 33. Videte, vigilate, & orate, neſcitis enim, quando tempus ſit. Quod autem vobis dico, omnibus dico: vigilate, ibid. ℣. 37.*

28. *Tertia* ratio, quæ quemvis meritò perterrere faciat, eſt, quòd non tantùm incertum ſit tempus vitæ & mortis noſtræ, ſed econtra certum ſit, vitam noſtram finiendam fore tempore, die, ac horâ, qua non putamus, ac minimè imaginamur, teſte æterna Veritate *Luc. 12. ℣. 40. Eſtote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet.* & *Eccle. 9. ℣. 12. Neſcit homo finem ſuum; ſed ſicut piſces capiuntur hamô, & ſicut aves laqueô comprehenduntur*, dum minimè de hoc quid ſuſpicantur: *ſic capiuntur homines in tempore malo, cùm eis extemplo ſupervenerit.*

29. *Quarta* ratio eſt; quia ex dictis in reſponſione præcedente quòvis, etiam modico, tempore, bene applicato, omnis generis bona ſpiritualia, gratias, & dona cœleſtia, augmen-

mentum meritorum, præmium ac gloriam æternam obtinere, & DEUM ipſummet lucrari facilè poſſumus, conſequenter meritò omne quantumvis modicum tempus bene & ſalubriter eſt impendendum.

30. Quæritur II. Quid ſentiendum de jactura, ſive neglectu, & perditione temporis? Reſp. Sicut temporis pretium tantum eſt, ut à nemine ſatis æſtimari poſſit; ita jactura, ſeu perditio illius tam nociva eſt, ut eam nemo ſatis explicare valeat. Ita unanimiter ſentiunt, & lamentabiliter de jactura temporis ſcribunt SS. PP. & Aſcetæ. Ratio principalis eſt; quia tempus ſemel perditum nulla ratione, nullo pretio, nullis etiam totius mundi theſauris recuperari poteſt; ſed ſemel perditum, ſemper manet perditum, & quidem, quod dolendum, ſemper cum jactura & damno æterni alicujus boni, & lucri; nam, cùm quivis, etiam minimus, actus bonus, & ſupernaturale opus virtutis e. g. patiens propter DEUM tolerantia adverſitatis, quod homo quovis, etiam modico tempore præſtare poteſt, præter alia lucra, dona & gratias actuales, æternam mercedem, æternum præmium, augmentúmque gloriæ æternùm durans ſemper promereatur; unde ſcribit Apoſtolus *2. ad Corinth. cap. 4. ℣. 17. Momentaneum & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* conſequens eſt, quòd, qui malè perdit, & negligit tempus, quo hujusmodi actus exercere facilè potuiſſet, perdat ſimul etiam æternam aliquam mercedem, æternum præmium, majus meritum, majorem gloriam, æternùm durantem, majorémque capacitatem, DEUM in æternum magis laudandi, amandi, eóque in æternum magis perfectè fruendi.

31. Quod autem præ aliis maximè dolendum, eſt, quòd jactura temporis non rarò etiam periculum æternæ damnationis ſecum trahat; tum quia perdendô tempus omittuntur, ac negliguntur actus & opera, quibûs certa dona & gratias, ac mediantibûs his iterum alias, eáſque majores, efficacioréſque, & forſan tales obtinere

quis potuiſſet, à quibus ſalus æterna conſecutivè dependet, conſequenter ſæpe prô dolor! contingit, quòd quis perdendô, ſeu negligendô modicum tempus, in periculum æternæ damnationis ſe conjiciat: tum quia, dum malè perdimus, & negligimus tempus, quod ad agendam pœnitentiam, & acquirendam ſalutem æternamDEUS nobis benigniſſimè indulget, ſemper periculum eſt, & meritò timendum, ne juſtiſſimus DEUS propterea tempus hujusmodi nobis clementiſſimè conceſſum abbreviet, vel minùs bene circumſtantionatum, minúſque aptum ad agendam pœnitentiam, & bene operandum concedat; prout reipſâ damnô nunquam reparabili experti ſunt omnes damnati, qui propterea in æternum nil ita deplorant, quàm jacturam temporis, uti ex plurimis authenticis patet hiſtoriis, inter quas etiam illa refertur *in magno Specul. Exempl. Tom. 2. diſt. 9. Ex. 89.* Quòd, dum quidam ſanctus Religioſus ſub oratione mentali lugubrem & horrendo ejulatu plenam audiens vocem, interrogaret, quis eſſet, reſpondentem triſtiſſimam perceperit vocem: ſum unus ex conclamata apud inferos turba; ad quem Religioſus: quare tam luctuosè ſuſpiras? Noveris, reponit damnatus, me, cæterósque averni incolas nil acerbiùs lugere, nil amariùs deplorare, quàm inter vanitates ſæculi, brevéſque illecebras dilapidati temporis jacturam.

32. Hinc damnati cunctos mundi theſauros, omnéſque voluptates, vanitates & honores, ſi haberent, milléque annis, & ultra illis plenè frui ſibi liceret, libentiſſimè darent pro unica hora, vel quâdrante temporis illius, quod ad ſalutem ſibi indultum, in vita malè perdiderunt; quandoquidem brevi hoc tempore utiliter collocato, adeò ferventer eſſent operaturi, ut non tantùm æternas pœnas evitarent, ſed actibûs inſuper extraordinariis in magnos Sanctos evaderent. Idem facerent omnes dæmones. Narrat P. Paulus de Barry *in Solitud. die 4. Diſſert. pomerid.* dæmonem, eccleſiaſtica authoritate compulſum, fuiſſe faſſum: quòd, ſi DEUS poſt diem judicii ei indulgeret, unicum punctulum temporis, plus pro DEO facere

cere vellet, quàm omnes Sancti; alium verò dæmonem juſſum dicere, quod eſſet ſummum tormentum in inferno, reſpondiſſe: jactura temporis.

33. Pariter omnes animæ in purgatorio jacturam temporis, malè perditi, graviſſimè ſentientes, totum mundum cum omnibus ſuis divitiis, voluptatibus & honoribus darent, ſi modiciſſima pars temporis, ab illis malè applicati, ad merendum eis concederetur; quia modico tali tempore ita eſſent uſuri, ut actibûs ſuîs & pœnas purgatorij plenè delerent, & majorem in cœlo gloriam, quàm multi Sancti obtinuerunt, ſibi compararent.

34. Innumeri quoque lethalibus in morbis, præſertim in ultimis, conſtituti, ubi veritas rerum clara mentis luce magis agnoſcitur, & puſillanimitatis, anxietatis, & deſperationis tentatione frequenter torquentur, optare, & inducias petere ſolent, ut ſibi DEUS ſaltem unum adhuc concedat vitæ annum, quatenus illum pro ſua ſalute ſanctè applicare, & pœnitentiam agere poſſent, ſed ſæpe fruſtra.

35. Sanè viſionem verè horrendam narrat S. Joannes Evangeliſta *Apocal. 10. ℣. 5. & 6.* his verbîs contra dilapidatores temporis; *Et Angelus, quem vidi ſtantem ſuper mare, & ſuper terram, levavit manum ſuam ad cœlum, & juravit per viventem in ſæcula ſæculorum, qui creavit cœlum & ea, quæ in eo ſunt, & terram, & ea, quæ in ea ſunt, & mare, & ea, quæ in eo ſunt, quia tempus non erit ampliùs.* Ecce juramentô aſſerit, & confirmat, *quia tempus non erit ampliùs.* Sed pro quibus? pro illis nempe, qui tempus à Deo ſibi benignè conceſſum malè perdunt, negligunt, vel ad debitum finem, à DEO intentum non applicant, veram, ſeriámque pœnitentiam & emendationem procraſtinant, atque ad virtutem & perfectionem debitè & ſeriò tendere de die in diem, de menſe in menſem, de anno in annum differunt. His juramentô affirmat Angelus: *quia tempus non erit ampliùs;* vel certè non niſi taliter circumſtantionatum, in quo ſalus vix ampliùs efficaciter ſperanda.

36. Quod idem inſinuat S. Paulus *ad Epheſ. 5. ℣. 15. & 16.* ubi Epheſios de tempore bene

applicando ſeriò hortatur, ſcribens: *Videte fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed ut ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* id eſt, tales, in quibus exigua vel nulla ſpes pro ſalute ſupereſt; quales ſunt plerumque dies reſidui illorum, qui vitiis jam pro fundè immerſi & aſſueti, malos habitus vix ampliùs deponunt. Item qui in acedia, ignavia & otio nobiliſſimum tempus conſumentes, bonos virtutum actus vel parùm, vel prorſus non curârunt. His enim dies ultimi vix ampliùs verè utiles, ſicque mali ſunt; hoc ipſo, quòd priùs bonis neceſſariis actibus nunquam aſſueti, tunc, quando imminente jam morte graviores corporis dolores, immanes animi afflictiones & anxietates, terribiles diaboli tentationes, ac horrendus timor mortis ingruunt, præfatos actus neceſſarios, quos priùs nunquam didicerunt, minùs exercuerunt, elicere nec ſciant, nec poſſint, nec velint, deficiente præſertim majore & ſpeciali, quam promeriti non ſunt, gratia Divina.

37. Hinc Spiritus Sanctus *Eccli. c. 14. ℣. 14. Non defraunderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat.* omnis à DEO data dies bona, id eſt, dies & tempus idoneum ad bene operandum, & agendum cum gratia eſt donum bonum, deſuper conceſſum, de quo bono dono, ſeu bono tempore ne ullam particulam negligendô, perdamus, hortatur Spiritus S. quod idem Chriſtus facit *Joannis 12. ℣. 35. Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebræ comprehendant.* operemini bene, *donec dies eſt:* quia *venit nox, quando nemo poteſt operari. Joann. 9. ℣. 4.* illud nempe tempus, in quo deficiente ex juſtis judiciis divinis lumine cœleſtis gratiæ, non niſi tenebræ mentis, & nox ſunt, in qua nemo bene, &, prout oportet, ad ſalutem operari poteſt.

38. Quare & S. P. Franciſcus nobiliſſimum tempus mirè æſtimans, ejúsque jacturam tanquam grande malum maximè ſemper timens, ac propterea ignaviam & otium, ignavóſque & otioſos (quos, fratres *muſcas*, vocare ſolebat) ſummô odiô proſequens, inter alias adhortationes ſuas illam *ex Epiſtola ad Gal. 6. ℣. 10.* deſumptam freque-

quentiſſimè & ſingulari mentis ardore ad ſuos Fratres habuit: *dum tempus habemus, operemur bonum.*

39. Quæritur III. Quid in praxi pro pretioſo tempore, bene applicandô potiſſimùm obſervandum ſit? Reſp. Inter alia eſſe ſequentia. *Primò.* Sæpiùs ad mentem revocare, & bene conſiderare ea, vel aliqua eorum, quæ de pretio temporis, & irreparabili ejus jactura ſuperiùs ſunt dicta, indéque magnam ſemper temporis habere æſtimationem.

40. *Secundò.* Firmum habere, & ſæpiùs repetere propoſitum, reſiduum vitæ tempus ſemper bene impendendi, & ad hoc ſe ipſum excitare conſiderandô, quàm malè hucuſque & imperfectè quis vixerit, quot dies jam, ſeptimanas, menſes & annos ſinè vera ſolida virtute, & perfectione Religioſa conſumpſerit, quàm meritò timendum, ne tempus bonum & ſaluberrimum tandem deficiat, & verificetur terrifica Apocalyptici Angeli ſententia: *Quia tempus non erit ampliùs.*

41. *Tertiò.* Prudentem, ſtatui, vocationi, officio, ætati, & naturæ donis conformem, atque à Superiore approbatam habere temporis diſtributionem, eámque exactè obſervare, de qua *Cap. IV.* §. *II.* actum eſt.

42. *Quartò.* Prudenter, & ſalva charitate declinare fures temporis, id eſt illos, qui non niſi vanos, & inutiles diſcurſus habere, aut non niſi inutilia facere, & ad ea alios allicere ſolent. Hi enim fures temporis meritò appellantur, qui non tantùm ipſimet perdunt, ſed & aliis adimunt pretioſum tempus. Unde ille Philoſophus cuidam, ſuo aliàs bono amico, fabulis & nugis tempus cum illo terere volenti, ſevero vultu dixit: *Abi hinc fur temporis.*

43. *Quintò.* Etiam illud tempus, quod ab occupationibus nobis ſupereſt e. g. dum huc vel illuc vadimus, ceſſante lectione ſpirituali ad menſam ſedemus, ſanctè & utiliter impendere. e. g. dum ex obedientia ad hunc vel illum locum nos conferimus, ſingulos paſſus Deo offerre, ſæpiùs cogitandô: *Propter te, Domine, propter te, amore tui, quia tu vis &c.* vel ſi quid acturi cum aliis, ipſos accedimus,

mus; DEUM & Angelos Cuſtodes tam noſtrum, quàm illorum, quibuscum agere habemus, humiliter invocare, ut nos & illos ad id, quod coram Deo juſtum & rectum eſt, illuminent, & juvent. Aut tali, vel ſimili hujusmodi quaſi vacante tempore aliud quid boni cogitare, mentem ad DEUM elevare, preces jaculatorias, ac breves virtutum actus exercere &c. quia inde ingens, & quidem æternum nobis lucrum accumulamus.

44. *Sextò.* Specialiter attendere, ut tempus juventutis & ſanitatis bene impendamus; quia utrumque hoc tempus ad bene & utiliter operandum; omnium optimum eſt: juventutis quidem; tum, quia in illa vires & ſpiritus necdum conſumptos, vel debilitatos, ſed adhuc congregatos & vivaces ad bene operandum habemus; tum, quia in juventute memoria ea, quæ legit, diſcit, & capit, firmiter tenet; tum quia in juventute ad cuncta bona apta & flexibilis natura eſt; tum, quia qualis homo in juventute, talis plerumque in adulta ætate manebit, juxta illud *Prov. 22. ℣. 6. Adoleſcens juxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Hinc felix in ſenio homo, qui in juventute ſua tempus bene impendit; ſic enim etiam, quando quis amplius agere impotens redditus eſt, adhuc tamen dulciter & conſolatoriè fruitur fructibus laborum juventutis ſuæ. Sanitatis autē tempus ideo ſingulariter pretioſum eſt; quia, ut ſanctè advertit Thom. Kemp. jam cit. *Cap. 14. num. 11.* dum ſani ſumus, multa poſſumus; infirmi autem neſcio, quid poſſimus; cùm partim debilitas, partim naturæ languor, partim dolores, partim cura ſanitatis, partim anxietas, parùm vel nihil agere nos permittant.

45. *Septimò.* Non plùs, quàm neceſſitas exigit, ſomno indulgere nocturno. De die verò omnem ſomnum pro poſſibili vitare, niſi vera neceſſitas id exigat, qua urgente, non niſi brevis admittatur.

46. *Octavò.* Nunquam eſſe penitus otioſum, ſed ſemper aliquo occupatum eſſe labore, vel *ſpirituali* ut ſtudendô, legendô, ſcribendô, annotandô, concionandô, confeſſiones audiendô,

dô, alios inſtruendô, in-vel externè orandô; mentem ad DEUM elevandô &c. vel *corporali*, eo ordine, ut ſemper præferatur ille, qui ex officio, ſtatu, vocatione, vel obedientia incumbit; quia talis, quiscunque tandem, ſive publicus ſive occultus, ſive magnus ſive parvus, ſive facilis ſive difficilis, DEO magis gratus, utpote ſanctiſſimæ voluntati ipſius conformis, & vel ideo ſanctiſſimus eſt.

47. Hæc tamen doctrina cum grano ſalis, & diſcretione eſt intelligenda, ita, ut ſuis temporibûs & ſpatiis, etiam quies aliqua & reſpiratio corporis & animi, vel talis accomoda aſſumatur occupatio, quæ corpus & animum recreat potiùs, quàm gravat; quia taliter à labore ad tempus vacare, ne ſcilicet ob continuam intenſionem vires & ſpiritus nimis conſumantur, ſed refocillentur iterum, & ad ſurſus pro DEO laborandum, eique ſerviendum habiles conſerventur, labori æquivalet, & ab otio alienum eſt, dumodo ſancta ad hoc fiat intentio. Hinc omnes, etiam optimè regulatæ, Religiones, ſuas horas & ſtatutum tempus pro honeſta diſtractione ex dicto fine ſuis Alumnis concedunt.

48. Quæritur IV. An, & qualiter jacturam temporis, ſeu tempus malè perditum recuperare, & redimere valeamus, cùm Paulus *ad Epheſ. 5. ℣. 15. & 16.* moneat: *Videte Fratres, quomodo cautè ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed ut ſapientes, redimentes tempus.* Reſp. Quamvis juxta dicta *n. 30.* tempus ſemel perditum, ſemper ac in æternum maneat perditum, & abſolutè loquendô, reparari nequeat; attamen juxta doctrinam SS. PP. præſertim Anſelmi, Bernardi, & D. Thomæ in ſenſu aliquo morali recuperari, & redimi poteſt, ſi nempe ſanctè conamur, ut, quò magis tempus otiandô, vel malè & imperfectè vivendô perdidimus, eò majori perfectione, virtutum, & mortificationis exercitio, DEI & proximi amore, ſanctísque operibûs tempus præſens, & adhuc reſtans inſumamus; tali enim modô juxta monitum S. Pauli tempus redimimus, & etiam brevi duntaxat adhuc reſtante tempore reſarcimus tempora multa, inutiliter nobis elapſa, juxta effa-

tum Spiritûs Sancti *Sap. 4. ℣. 13. Conſummatus in brevi, explevit tempora multa.* Quæ doctrina cuivis adhuc pro conſolatione ſerviat, & ſummè cordi ſit, ut, quò magis pretioſiſſimum tempus in ſæculo, vel Religione malè dilapidâſſe, malèque, tepidè & peccaminoſè ſe vixiſſe agnoſcit, eò majori ſpiritûs & virtutis fervore, ac perfectione tempus præſens, & adhuc reſtans impendere, eóque etiam brevî multa perdita redimere, & reſarcire ſtudeat, & allaboret; omnî tamen modô cavendô, ne intuitu hujus doctrinæ emendationem differat, cogitandô, ſe jam adhuc ſuo tempore juxta præfatam doctrinam vivere, & omne tempus, malè perditum, iterum recuperare velle; taliter enim ſe habens procul dubio graviter erraret, & nec reſiduo bono tempore, nec gratiâ, concedendo ſibi tempore bene utendi, ampliùs dignus foret.

49. Quapropter Chariſſimi! coronidis locò de pretioſiſſimo tempore, ſemper bene applicando, cuivis veſtrûm adhuc altè inculcamus monitum Spiritûs Sancti *Eccli. 4. ℣. 23. Fili conſerva tempus*; quia revera tempus breve, ſimul & incertum eſt, ejúſque finis certò imminebit horâ, qua non putatis.

CA-

# CAPUT XIX.

## De quarta Virtute Cardinali, Fortitudine nempe, & Virtutibus eidem annexis: nec non de Vitiis oppoſitis.

## §. I.

### *De Fortitudine, & Magnanimitate; nec non de Confidentia ſeu Fiducia.*

1. QUæritur I. Quid, quàm præſtans, ac neceſſaria ſit Virtus Fortitudinis? Reſp. I. Fortitudo (à *fortiter ferendo* ſic dicta) eſt virtus, quâ quis labores, & difficultates, ſeu difficilia & ardua quin etiam periculoſa, ex motivo ſupernaturali prudenter aggreditur, & ſuſtinet. Ita in re communiter definitur: patetque definitio ex terminis, in quibus tamen notandi ſunt termini: *Ex fine ſupernaturali*, quibus virtus fortitudinis diſtinguitur ab inani fortitudine illorum, qui ex fine duntaxat naturali, vana gloria, reſpectu humano, deſiderio acquirendi, vel augendi temporalia, divitias, honores, voluptates &c. fortes bellicoſi, & magnanimi eſſe conantur, quæ fortitudo nec eſt, nec dici poteſt vera virtus.

2. Additur in definitione: *prudenter*, ſeu rationabiliter; quia, qui imprudenter & irrationabiliter, adeoque ſine recta ratione aggreditur difficilia, & periculoſa, non vir fortis, ſed audax & temerarius habendus eſt. Hinc teſte Ariſtot. 3. *Ethic. c.* 1. Fortitudo moderatur timorem, ſeu timiditatem & audaciam. Fortitudo ſiquidem conſiſtit in rationabili aggreſſione & tolerantia juſtorum laborum, difficultatum, &

periculorum, quæ timiditas fugit, audacia vero in quævis pericula prorruit, ſive juſta & honeſta ſint, ſive non. Unde vir fortis eſt, & manet non tantùm, ſi ex fine ſupernaturali difficilia, & periculoſa, uti oportet, aggreditur, & ſuſtinet, quando, ubi, & uti recta ratio dictat, ſed etiam tunc, quando ingruentia, difficilia, & pericula timet, & fugit, quæ, ubi, & quando ea timenda, & fugienda, prudens ſuggerit ratio.

3. Cæterùm ex definitione data liquet, duo eſſe generalia, & principalia officia fortitudinis: primum quidem, fortiter aggredi, ùt oportet, graves labores, difficultates, & pericula, ſinè quibus virtus aliqua, vel actus, aut negotium incumbens exerceri nequit; ſecundum verò, eadem ſuſtinere, & pati, prout oportet.

4. Reſp. II. Fortitudo juxta communem SS. PP. & Aſcetarum ſenſum eſt una ex præſtantiſſimis virtutibus. Ratio eſt; tum, quia DEO gratiſſima eſt, hoc ipſo, quod propter DEUM quosvis, etiam graves, labores, quævis difficilia & periculoſa, ubi, & quando oportet, aggredimur, & ſuſtinemus: quod DEO adeo acceptum eſt, ut ipſemet fortitudo noſtra, cujus ipſe author eſt, appellari velit; prout variis in locis ita illum appellat David, uti *Pſalm. 30. ℣. 4. Quoniam fortitudo mea es tu.* Et *Pſalm. 42. ℣. 2. Quia es fortitudo mea.* Item *Pſam. 117. ℣. 14. Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus eſt mihi in ſalutem.* Fortitudo itaque noſtra Dominus eſt, quando per gratiam ſuam nos corroborat, ne in adverſis & difficilibus dejiciamur, & ad blanda illicitè declinemus. Laus noſtra Dominus eſt, ſi fortitudine difficilia agentes, vel ſuſtinentes non nobis, ſed ipſi ſoli omnem laudem & gloriam attribui cupimus, quo modo dupliciter glorificatur, & duplex beneplacitum habet, nósque dupliciter præmiat, & ſuum in nobis amorem auget, ut lætantes cum David dicere valeamus *Pſalm. 17. ℣. 1. Diligam te Domine, fortitudo mea.* Tum, quia ſummè meritoria, ſicque utiliſſima eſt; quo gravior namque eſt labor, difficultas & periculum, quod mediante fortitudine propter DEUM aggredimur, & ſuſtinemus, eò majus

eſt

eſt DEI beneplacitum & noſtrum meritum, conſequenter, cùm fortitudo, non niſi circa gravia & difficilia aggredienda, & ſuſtinenda verſetur, facilè patet, quàm meritoria nobis, adeóque quàm præſtans virtus hæc exiſtat.

5. Reſp. III. Non tantùm DEO ſummè grata & accepta, ac nobis meritoria, ſed etiam abſolutè neceſſaria eſt fortitudo. Ratio; tum, quia ferme cunctæ virtutes, quas exercere, & plurima alia, quæ neceſſariò agere debemus, ob corruptam noſtram naturam eidem difficilia, moleſta & gravia apparent; tum, quia vix non quotidie occurrunt adverſa, amori proprio & paſſionibus noſtris odioſa perferenda; conſequenter ad agendum, & ſuſtinendum virtute fortitudinis indigemus. Hinc à S. Bonaventura *in Diata ſalutis. Tit. 5. de Virt. Cap. 8.* benè comparatur radici arboris; *Nam ſicut radix* (ait Seraphicus Doctor) *portat pondus arboris, & frondes, flores, fructus, & folia; ſic virtus fortitudinis ſuſtinet omnia bona opera, & merita noſtra.* Quapropter, qui iſta non vult perdere, vel periculo exponere, neceſſariò debet contra hoſtes armari. Concordat S. Ambroſius *lib. 1. Officiorum. cap. 39.* dicens; *Non eſt mediocris animi fortitudo, quæ ſola defendat ornamenta virtutum omnium, & judicia cuſtodiat, & quæ inexpiabili prælio adversùs omnia vitia decertat, invicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior adversùs voluptates.* Et profectò quis aggredietur, & perficiet tot & tantos ex officio, vocatione, vel obedientiâ incumbentes, ſæpe graves & difficiles, ac non raro odioſos labores? quis ſuſtinebit tot & tanta, quæ occurrere ſolent, adverſa, quin & quandoque perſecutiones, detractiones, murmurationes, æmulationes, falſos fratres &c. ut loquitur D. Paulus *2. Cor. 11.* niſi polleat virtute fortitudinis?

6. Unde tantopere tam Sacræ Literæ, quàm SS. PP. ad fortitudinem, ſive ad fortiter agendum, & ſuſtinendum nos hortantur. *Expecta Dominum*, ait Pſalmiſta *Pſalm. 26. ℣. 14. viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.* Et Paulus *1. ad Corinth. 16. ℣. 13. Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite, & confortamini.* Chriſtus quoque apud

Thomam Kempenſem ad fortitudinem, fortitérque agendum, & ſuſtinendum, animam fidelem variè hortatur, uti *lib. 3. c. 35. n. 3. Expecta Dominum, viriliter age, & confortare, noli diffidere, noli diſcedere, ſed corpus & animam expone conſtanter pro gloria DEI. Ego reddam pleniſſimè: ego tecum ero in omni tribulatione.* Item *cit. lib. c. 47. Fili! non te frangant labores, quos aſſumpſiſti propter me, nec tribulationes te dejiciant uſquequaque, ſed mea promiſſio in omni eventu te roboret, & conſoletur. Expecta pauliſper, & videbis celerem finem malorum.* Rurſus ibidem *c. 49. Confortare, & eſto robuſtus tam in agendo, quàm in patiendo natura contraria. Penſa horum fructum laborum, celerem finem, atque præmium nimis magnum: & non habebis inde gravamen, ſed fortiſſimum patientiæ tuæ ſolamen.*

7. Quæritur II. Quæ ſint motiva, & media; item quæ praxis, & qui potiſſimùm actus fortitudinis? Reſp. I. Inter alia motiva & media venire ſequentia. *Primum.* Sæpiùs conſiderare exemplum JESU Chriſti, qui planè graviſſima pro nobis aggreſſus, & paſſus eſt; qui enim benè perpendit, quòd DEUS & Dominus pro ſe, viliſſimo ac inutili, ingrato ac nequam ſervo tanta egerit, & ſuſtinuerit, vix poſſibile eſt, quin non pariter ad fortiter agendum, & patiendum pro ſuo tam benigno, & infinitè bono DEO ac Domino ſe reſolvat.

8. *Secundum.* Exemplum innumerorum Sanctorum, quorum fortitudo in ſubeundis, & peragendis graviſſimis, difficillimis, & periculoſis laboribus, ac negotiis, nec non in ſuſtinendis perſecutionibus, adverſitatibus, afflictionibus, & tormentis tanta fuit, ut nec literâ, nec linguâ exprimi valeat, uti cuivis, vel obiter tantùm in vitiis Sanctorum verſato, notum eſt, quorum exempla qui conſiderat, facilè cum Auguſtino ſanctè exſtimulatus concludit; Potuêre invicta fortitudine tam gravia, difficilia, & periculoſa innumeri alii, hi & hi, potero & ego, cùm illi æquè fragiles homines fuerint, uti ego: & mihi gratia DEI, ad fortiter agendum, & patiendum æquèſit parata, ac illis.

9. *Tertium.* Ingens beneplacitum Divinum, & proprium meritum ex dictis.

10. *Quartum.* Sæpe conſide-

rare:

rare: aut fortiter agendum, & patiendum, aut pereundum; quia præter dicta de fide certum eſt; *Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. 11. ℣. 12.* & *2. ad Timoth. Cap. 2. v. 5. Non coronatur, niſi legitimè certaverit.*

11. *Quintum.* Conſiderare exemplum mundanorum, præſertim aulicorum, mercatorum, negotiatorum, avarorum, militum, procorum &c. mirè gravia & difficilia, ac periculoſa, ob ſolam vanam gloriam, reſpectum, aut favorem humanum, vel ex ſpe & deſiderio incerti lucri, aut ex laſcivo amore agentium, & ſuſtinentium. Quis autem detrectet gravia, difficilia & periculoſa agere, ac ſuſtinere propter DEUM, ac propter gloriam, præmia & gaudia inexplicabilia æterna, ſi longè graviora agi, & ſuſtineri conſiderat à mundanis propter creaturas, propter inanem, & fumi inſtar tranſeuntem vanã gloriam, propter caduca, modica, breviter iterum perdenda bona, propter quaſi momentaneam turpem delectationem & laſcivum amorem.

12. Reſp. II. Praxes & actus fortitudinis inter alia eſſe

I. Gènerale habere efficax ac generoſum propoſitum, mentémque præparare, & roborare ad quævis ardua, ac difficilia, non obſtante quovis, etiam mortis, periculo, magnâ in DEUM fiduciâ, aggredienda, ſi ratio boni communis, præſertim Eccleſiæ, vel Religionis propriæ, ſi cauſa virtutis, præſertim obedientiæ id exigit, conſequenter ſi DEUM id velle, eíque ſpecialiter placere cognoſcimus.

II. Simile habere generoſum propoſitum, atque præparare, & firmare animum ad quævis adverſa, ex præfatis cauſis fortiter ſuſtinenda.

III. Si occaſio gravia & difficilia agendi, vel ſuſtinendi ſe offert, recordari univerſalis generoſæ reſolutionis factæ, ac firmi propoſiti, illud amore DEI & virtutis in actum deducendi.

IV. Mentis tranquillitatem in qualibet adverſitate tam imminente, quàm præſente conſervare, ita, ut nec ob timorem imminentis turbetur, nec à præſenti dejiciatur, aut puſillanimis evadat, ſed ſemper tranquillus permaneat animus.

V. Etiam in mediis adverſitati-

tatibus conſolatum vivere, & ſpirituali frui gaudio ac lætitia; utpote quæ in virtuoſa tolerantia magnarum adverſitatum potiſſimum conſiſtit, prout S. P. N. Franciſcus plentiſſimum fratrem Leonem olim docuit; & S. Paulus reipſa expertus eſt, ipſomet teſte *2. ad Cor. 7. v. 4. Repletus ſum conſolatione; ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra.*

VI. DEO devotas agere gratias pro omni, præſertim majori, adverſitate immiſſa, vel permiſſa; ſeque ad ulteriorem, quamcunque tandem, juxta divinum beneplacitum offerre.

VII. Dæmonis & corruptæ naturæ tentationibus in aggrediendo, & ſuſtinendo difficilia, fortiter reſiſtere, & generosè rejicere.

13. Quæritur III. Quid, & quàm præſtans ſit Magnanimitas? Reſp. I. Magnanimitas eſt virtus, qua quis propter DEUM, ex natura & objecto extraordinariè gravia & difficilia, cum periculo mortis etiam, in omni virtutum genere aggreditur, vel extraordinariè graves adverſitates, afflictiones, vel perſecutiones æquo animo ſuſtinet.

Patet definitio ex terminis; & ſola notanda verba: *Extraordinariè gravia &c.* in quibus à virtute fortitudinis differt, cum qua aliàs convenit; ſola exiſtente differentia ſecundùm magis & minus; ita, ut omnis actus Magnanimitatis, ſit etiam actus fortitudinis, ſed non omnis actus fortitudinis ſit etiam actus Magnanimitatis, cùm hæc non circa ſimpliciter; ſed extraordinariè gravia & difficilia verſetur.

14. Reſp. II. Magnanimitas ſicuti extraordinariè gravia & difficilia propter DEUM aggreditur, ac ſuſtinet, ita extraordinariè præſtans & DEO grata, extraordinariè meritoria, præmiáque, dona & gratias extraordinarias à DEO meretur. Ratio eſt; tum, quia DEUS *reddet unicuique juxta opera ſua. Pſalm. 61. v. ult.* Tum; quia actus Magnanimitatis ordinariè etiam ſunt actus heroici, qui quàm præſtantes, DEO grati & nobis meritorii; quandѕ item extraordinariis etiam donis, & gratiis à DEO præmientur, ſupra *Cap. II. §. 3.* ampliùs diximus.

15. Quæritur IV. Quæ ſint

tiic-

media & motiva : item quæ praxis, & qui actus Magnanimitatis? Reſp. I. Media & motiva exercendi actus Magnanimitatis ferme eadem ſunt, quæ de actibus heroicis *cit. cap. 11. §. 3.* & in præſenti *Cap. à num. 7.* adduximus, ſolo hoc addito, quòd, quia juxta dicta virtus hæc Magnanimitatis DEO extraordinariè placet, & hinc ſpecialia præmia & dona, ac gratias extraordinarias obtinet, meritò quemvis ad ſuum exercitium movere debeat.

16. Reſp. II. Praxes & actus Magnanimitatis potiſſimùm eſſe ſequentes. I. Propter magna & ardua, feliciter peracta, nullam laudem, nullúmque honorem ambire, denegatum non curare, & oblatum contemnere, ac declinare.

II. Obſtaculis & impedimentis, perſecutionibûs, falſis judiciis, ſiniſtris ſuſpicionibûs, murmurationibûs &c. quæ in agendo ſummè ardua & difficilia interveniunt, non terreri, non frangi, ſed iis non obſtantibûs cum fiducia in DEUM fortiter, ac magnanimiter propter DEUM agere, ipsáque adverſa intervenientia ſuſtinere.

III. Homines, etiam ſuprema dignitate fulgentes, eorúmque magnas promiſſiones, & minas graviſſimas non curare, ſed reipſa generosè, debito tamen cum reſpectu, humanitate, & humilitate contemnere, ſi ad aliquid DEO, & virtuti contrarium compellunt.

IV. Contra ſummos, etiam capitales, inimicos & perſecutores nunquam cogitare vindictam, nec eam, etiam optima habita occaſione, ſumere, nec aliud malum eis optare, minùs inferre, ſed illos diligere, excuſare, de eis bene loqui, & quavis data occaſione benefacere.

V. Omnes ſupra *n. 12.* recenſiti actus fortitudinis, pro diverſitate gradûs, etiam actus Magnanimitatis eſſe, dicique valent, proin & exercendi.

VI. Acceptum beneficium ab homine, majoribûs beneficiis compenſare.

VII. In proſperis & adverſis moderatum ſe habere, & ſervare animum.

VIII. Apertum eſſe oſorem vitiorum, & virtutis amatorem.

IX. Palàm, & liberè, quæ dicenda, vel agenda ſunt, dicere, & agere, attentis tamen ea

rationabiliter prudentiæ regulis.

X. In moleſtiis, adverſitatibus, & perſecutionibus querulum non eſſe.

17. Quæritur V. Quid, & quàm præſtans ſit Confidentia, ſeu Fiducia? Ante Reſponſionem prælibandum venit, Confidentiam poſſe etiam aliquo modo ſumi pro virtute Spei (de qua infra *Cap. XXVI. §. 3. & 4.* tractabitur) qua quis ſperat, ſive fiducialiter confidit, ſe fore hoc vel illud perfecturum, & difficultates obſtantes ſuperaturum &c. Jam Reſp. I. Confidentia, ſeu Fiducia eſt virtus, qua rationabiliter confidimus, ſeu ſperamus, quòd faciendô, quantùm in nobis eſt, adjuvante DEO, ſeu cum gratia ejus magna, ardua, & difficilia perficere, & difficultates ſuperare poſſimus, qua fiducia firmati, etiam talia, cum ſpe felicis exitûs, promptè, & fortiter aggredimur.

18. Dicitur notanter: *qua rationabiliter confidimus*; dum nempe effectus, vel phyſicè, vel moraliter impoſſibilis non apparet: hoc enim ſi manifeſtè appareret, & tamen quis opus cum ſpe boni exitûs aggrederetur, non rationabiliter confideret, & ageret, ideóque non virtutem fiduciæ exerceret, ſed vitium præſumptionis, audaciæ, vel temeritatis committeret; ſicut & ille, qui media, conatum, & cooperationem ad perficiendum opus, vel obtinendum finem, quantum eſt in ſe, non adhiberet. Hinc notanter in deſcriptione dicitur: *faciendô, quantum in nobis eſt.*

19. Additur etiam: *juvante Deo, ſeu cum gratia ejus*; hoc enim potiſſimùm & quaſi unicum debet eſſe fundamentum confidentiæ ſeu fiduciæ noſtræ, utpote ſinè quo prorſus nihil poſſumus, etſi omnes vires adhibeamus, juxta illud *Joan. 15. ℣. 5. Sinè me nihil poteſtis facere.* Ut proin confidentia & fiducia de rebus, præſertim arduis, rectè gerendis, de bonis obtinendis, de malis declinandis, & avertendis, de adverſis fortiter ſuſtinendis, quæ ſolis naturalibus viribus, vel ſolis mediis humanis aut naturalibus innititur, nec virtus, nec meritoria ſit, DEO illos, qui ſolùm in ſeipſis, vel aliis, quantumvis potentibus, vel in ſolis mediis natura-

turalibus confidunt, ordinariè derelinquente, & conatus eorum non ſecundante, ſed confundente potiùs. Imò maledicuntur à DEO, qui in ſolo homine confidunt; nam, uti dicitur *Jer. 17. ℣. 5. Maledictus homo, qui confidit in homine,* intellige, in *ſolo* homine, ſeu humano auxilio, ſinè reflexione ad Divinum; ſiquidem etiam humana & naturalia auxilia ac media adhibere, atque in eis ſuô modô ſperare licet, expedit, & neceſſe eſt, ſed non ſolùm, nec præcipuè, ſed in tantum, in quantum DEUS vult, ut etiam illa adhibeamus, & in quantum illis virtutem tribuit, eiſque, tanquam inſtrumentis utitur: principaliter autem omnis ſpes, & fiducia in DEO, ejúſque auxilio ponenda eſt, utpote ſinè quo omnia, etiam cæteroquin optima, & proportionatiſſima humana, & naturalia auxilia ac media, prorſus nihil juvant, aut proſunt, nec prodeſſe poſſunt.

20. Reſp. II. Confidentia & Fiducia in DEO, ad aggrediendа, & ſuſtinenda ardua, difficilia, ac periculoſa, ſícque etiam ad exercendam virtutem Fortitudinis & Magnanimitatis, Perſeverantiæ & Conſtantiæ, eſt ſummè neceſſaria, ſimúlque DEO gratiſſima, & nobis mirè utilis, ac meritoria, & propterea admodum præſtans virtus. Ratio eſt; quia, niſi quis cum DEI auxilio bonum ſperet progreſſum, exitum, bonúmque effectum, ardua & difficilia rarò vel nunquam, aut certè non niſi cum timiditate, anxietate, tædio, & vel inde etiam cum turbatione aggredietur, ordinariè autem omnî poſſibilî modô declinabit, & fugiet, ſícque nec fortitudinem, nec magnanimitatem exercebit. *Tolle ſpem, ſive fiduciam & confidentiam,* inquit B. Zenno *Serm. De Fide, Spe, & Charitate. torpet humanitas tota; tolle ſpem: artes, virtutéſque ceſſabunt univerſa; tolle ſpem: & interempta ſunt omnia.*

21. Econtra, ubi firmam in DEO confidentiam & fiduciam quis habet, cuncta, etiam difficilia, & ſummè ardua, ac periculoſa promptè, alacriter, tranquillè, ſimúlque reſignatè aggredietur, & ſuſtinebit, & ita agendô talis DEO ſummopere placet, cúmque glorificat, dum ita confidendô re & opere DEUM credit, & agnoſcit pro om-

nipotente, qui juvare poteſt; pro ſapientiſſimo & omniſcio, qui juvare ſcit; pro ter optimo & amantiſſimo, qui juvare vult. Quapropter etiam DEUS ita in ſe fiducialiter confidentem ſemper & ubique juvat, protegit, defendit ab inimicis, & aliis malis eruit. Hinc promittit apud Pſalmiſtam *Pſalm. 90. ℣. 14. & ſeqq. Quoniam in me ſperavit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum: clamabit ad me, & ego exaudiam eum; cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum; longitudine dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum.* Paulus quoque nos hortatur *ad Hebr. 10. ℣. 35. Nolite amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem.* Item *Jerem. 17. ℣. 7.* dicitur; *Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.* Nec immeritò; nam, ùt nos aſſecurat *1. Joan. 5. ℣. 14. Hæc eſt fiducia, quam habemus ad eum; quia, quodcunque petierimus ſecundùm voluntatem ejus, audit nos.* Sanè & Sacra Scriptura & alii libri pleni ſunt hiſtoriis, quibus claret, quàm mirabiliter DEUS in cunctis juvet, dirigat, atque protegat verè fiducialiter confidentes in eo.

22. Quæritur VI. Quæ ſint motiva & media, item qui actus, & quæ praxis exercendi confidentiam & fiduciam? Reſp. Ad hoc quæſitum ſequetur reſponſio infra *Cap. XXVI. §. IV.* ubi, cùm de virtute theologica Spei agatur, illæ ipſæ praxes *loc. cit.* adducendæ, etiam ad virtutem fiduciæ, & confidentiæ in Deo referri, & pro his ſervire poſſunt.

## §. II.

### *De Audacia, ſeu Temeritate: nec non de Timiditate & Ignavia.*

23. Advertendum, virtutibus in priori Paragrapho recenſitis opponi vitia in præſentis Paragraphi Rubrica

ea poſita; Audaciam quidem & Temeritatem per exceſſum; Timiditatem verò ſeu Ignaviam per defectum. Hinc de his, antequam ad alias in *ſeq.* §. virtutes ad Fortitudinem pertinentes transeamus, hìc agemus. Itaque

24. Quæritur I. Quid, & quantæ malitiæ ſit Audacia, ſeu Temeritas, quæ ſubinde etiam præſumptio vocatur? Reſp. I. Audacia, ſeu Temeritas, ſive etiam præſumptio (quæ hìc promiſcuè ſumuntur) eſt vitium, quo ex propria voluntate, ac ſinè rationabili juſta cauſa ea aggredimur, quæ vel graviter periculoſa, vel noſtras vires, ſive mentis & intellectûs, ſive corporis, evidenter excedunt; vel quæ debitæ reverentiæ, ac reſpectui, aliis, præſertim Majoribus & Superioribus debito, publicè adverſantur. Hoc vitium per exceſſum opponitur virtuti Fortitudinis, Magnanimitatis, & Fiduciæ; quamvis enim hæ virtutes etiam magna, difficilia, ardua & periculoſa aggrediantur, tamen id non niſi cum prudentia, juſta cauſa, & ratione, vel ex officio, obedientia &c. faciunt, & ubi negotium vel actus evidenter non ſuperat vires noſtras; dum econtra Audacia & Temeritas in quævis pericula, ſive juſta, ſive injuſta ſinè prudenti ratione prorruit, vel difficilia & ardua ſuas vires ſuperantia præſumptuosè aggreditur, quod vir, etiam fortis & magnanimus, neutiquam facit, utpote qui talis eſt, & manet, etiamſi ſubinde ardua, difficilia & periculoſa timeat, fugiat, ac declinet, quando, & ubi prudens ratio id dictat, & obedientia vel officium, neceſſitas aut obligatoria virtus aliud non exigit,

25. Pariter etiam fortis & magnanimus cuivis pro diverſitate perſonæ, ſtatûs & officii convenientem reverentiam & reſpectum verbo & opere exhibet; dum econtra audax & temerarius verbis & factis debitam reverentiam & reſpectum lædere non horreſcit, ſed potiùs, quòd talia audeat, ac neminem curet, vel timeat, ſuperbè gloriatur, aut ſibi complacet.

26. Reſp. II. Audacia & Temeritas DEO & hominibus odioſa, & vel inde multùm ma-

ſtitioſa eſt; tum, quia plerumque provenit ex radice ſuperbiæ, quæ per ſe *odibilis coram DEO eſt & hominibus. Eccli. 10. ℣. 7.* tum, quia etiam aliis virtutibus, Religioſo valde neceſſariis, cúmque DEO & hominibus gratum reddentibus, veluti Manſuetudini, Modeſtiæ, ac Civilitati Religioſæ plurimùm adverſatur; tum, quia contra ſanam rationem & prudentiam militat, ob quod ab aliis etiam quandoque *Stupiditas* vocatur; audaces ſiquidem & temerarii, nulla attenta ratione, ſinè ulla prudenti, neceſſaria circumſpectione rerum, circumſtantiarum, perſonarum, propriæ & aliarum, ſicuti ſtupidi, impertinenter, ac imprudenter loquuntur, & agunt.

27. Quæritur II. Quid, & quàm nocivum vitium ſit Timiditas? Reſp. I. Timiditas eſt vitium, per defectum fortitudini oppoſitum, quo in rebus, negotiis, & laboribus magnis, arduis, ac difficilibus pericula & difficultates nimiùm timemus, eáque ſuperare diffidimus, ac propterea declinamus, & aggredi non audemus, etiamſi recta ratio & juſta cauſa id exigant.

28. Reſp. II. Timiditas eſt vitium DEO multùm diſplicens. Ratio eſt; tum, quia diffidentiam, & quaſi incredulitatem in DEUM, & in ejus auxilium involvit, quod DEO plurimùm abs dubio diſplicet; ſicut enim juxta dicta §. *præc.* & dicenda infra *de Virtute Spei.* confidentia & fiducia in DEUM, ejúſque auxilium DEO ſummopere placet; ſic diffidentia & incredulitas in eū, illiúſque auxilium, quam Timiditas includit, eidem plurimùm diſplicet; tum, quia timiditas plerumque etiam plus de reſpectu humano & timore vano, quàm Divino habet, cùm timidus ſæpe ex reſpectu & timore humano magna ac difficilia, etiam ſuô modô obligatoria, aggredi non audet, ſicque facit, ut quis plùs hominem, quàm DEUM reſpicere, & timere cenſeatur; tum etiam, quia non rarò timiditas ex ſuperbia, ſeu ſuperba erubeſcentia provenit, dum vitioſè timidi magna difficilia, quantumvis utilia, ad majorem DEI gloriam vergentia, vel etiam ex aliqua virtute obligatoria ideo aggredi non audent, quia timent, & erubeſcunt errare, & confundi, quod

ce-

defectum humilitatis, & latentem ſuperbiam indicat.

29. Reſp. III. Timiditas inſuper eſt vitium in particulari, & in communi valde nocivum. Ratio eſt; quia hominem ad magna & ardua cuncta ferè inhabilem reddit, aliósque ab iisdem impedit, adeò, ut univerſale illud & commune dictum verificetur, videlicet timidos non eſſe ad magna natos. Cùm enim jam ex diffidentia propriarum virium, & defectu confidentiæ in auxilium Divinum, jam ex reſpectu & timore humano, ne hunc vel illum offendant, jam ex ſuperba erubeſcentia, ne errent, & confundantur, jugiter agitentur, magnum & arduum, quantumvis utile & neceſſarium, non ſolùm omittunt, ſed etiam alios ex timiditatis principiis ab eodem impedire nituntur, ſicque etiam ſæpe communitati graviter nocent. Hinc DEUS ipſe præcepit Duci Joſue, ut formidoloſos & timidos ab exercitu abigeret, utique ne per ipſos à fortiter pugnando etiam alii averterentur. *Loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica: qui formidoloſus & timidus eſt, revertatur. Judic. 7. ỷ. 3.* Pariter ab exercitu formidoloſos & timidos abire fecit Judas Machabæus *1. Mach. 3. ỷ. 56.* Sic etiam præcipitur *Deut. 20. ỷ. 8.* ut Duces ad exercitum loquantur: *Quis eſt homo formidoloſus, & corde pavido? vadat, & revertatur in domum ſuam, ne pavere faciat corda fratrum ſuorum, ſicut ipſe timore perterritus eſt.*

30. Turpe hoc & valde nocivum timiditatis vitium ut fugiamus, & in cunctis, etiam magnis, arduis, & difficilibus ac periculoſis ex obedientia, vocatione, officio, virtute, ordinatione aut permiſſione Divina incumbentibus, vel ingruentibus, firmam in DEUM, ejúsque auxilium, & providentiam, fiduciam habeamus, & econtra, ut ſepoſito omni timore humano ſolùm DEI timorem habeamus, variis in locis nos docent, & admonent Sacræ Paginæ.

31. Quæritur III. Quid, & quàm nociva ſit Ignavia? Reſp. I. Ignavia animi eſt vitium fortitudini oppoſitum, quo ex horrore difficultatum, & laborum, animíque languore prorſus nil arduum, magnum, & difficile

aggre-

aggredi volumus, quantumvis recta ratio, juſtáque cauſa expoſcat, ac voluntas Superiorum accedat; ignavis ſemper habentibus, quo ſe excuſent, & majora, ac difficilia declinent.

32. Reſp. II. Ignaviæ nocumentum ex ipſa deſcriptione ſufficienter patet; hoc ipſo enim, quòd ignavia ubique difficultates & labores horreat, & non niſi juxta commoditatem ac ſenſualitatem vivere velit, plurima ſummè utilia, & neceſſaria negligit, ſicque ſibi & communitati nociva eſt, & facit, quòd ignavi ad nil magnum, aut difficile utiles, inutilia onera communitatum ſint, non niſi fruges conſummere nati, qui etiam, ubi præceptum urget ad agendum, vim ſibi inferre nolunt, cùm tamen *Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. 11. ℣. 12.* Hujuſcemodi ignavi erant ſeptem tribus Iſraël, qui ex mera ignavia poſſeſſionem terræ, à Domino eiſdem datæ, diu neglexerunt, quos propterea acriter increpans Joſue dixit: *Uſquequò marcetis ignavià, & non intratis ad poſſidendam terram, quam Dominus DEUS Patrum veſtrorum dedit vobis. Joſ. 18. ℣. 3.* Cujuſmodi increpationem ignavis jugiter meritò fieri oporteret, eos exſtimulandô: uſquequo marcetis ignavià, & optimas à DEO immiſſas occaſiones pro ejus gloria, veſtra, & aliorum grandi utilitate, agendi, & operandi negligitis?

33. Quæritur IV. Quænam ſint Regulæ & Principia in magnis, arduis, difficilibus, ac periculoſis negotiis aut caſibus practicè ſervandi medium, ne quis virtutem fortitudinis, magnanimitatis & fiduciæ negligat, néve etiam vitium audaciæ, temeritatis, aut timiditatis, vel ignaviæ incurrat? Reſp. Sequentes ſervandas eſſe Regulas & Principia.

I. Ea magna, ardua, difficilia, & periculoſa, quæ vires, & talenta noſtra excedere evidenter apparent, ultrò nunquam aggredi; talia enim aggrediens non fortis & magnanimus, ſed audax, temerarius, & ſtupidus meritò cenſendus eſt, dum econtra ea declinandô fortitudinis virtutem non lædit.

II. Si ejuſmodi opera, queis peragendis impares eſſe nos certò ſcimus, ex obedientia à Superioribus nobis injungi contingat, de-

debita cum reverentia & modeſtia inhabilitatem; & defectum virium aut talentorum verè ac ſincerè manifeſtandô humiliter ſe excuſare: quòd ſi nihilominus Superior in ſuo mandato perſiſtat, facere, quantum in re poſſumus.

III. Magis ardua ac magna vel extraordinariè difficilia aut periculoſa, præſertim aliena, etſi non impoſſibilia, ſinè præſcitu & voluntate Superiorum ultra nunquam aggredi.

IV. Omnia, quæcunque tandem, ardua, difficilia &c. quæ ex obedientia, voluntate Superiorum, conſequenter Divina, vel ex officio, aut ſpeciali aliqua virtute agenda, vel ſuſtinenda occurrunt, ſancta cum intentione, & ex amore DEI, firmâ fiduciâ in auxilium Divinum cum invocatione fiduciali ejusdem, plenáque reſignatione in voluntatem DEI, fortiter, magnanimiter, & tranquillè aggredi, & ſuſtinere, ſicque facere, quantum in nobis eſt, ac magis prementibûs difficultatibûs, vel adverſis ſæpiùs aliqua ex ſequentibus vel ſimilibus animô revolvere, ac ſeipſum animare, cogitandô e. g. *Omnia poſſum in eo, qui me confortat. Regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit. Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam promerendam &c.*

V. Si ſimilia ardua feliciter non procedunt, nec optatum ſortiuntur effectum, ſed fortè confuſionem potiùs, irriſionem, contemptum, ſiniſtra judicia &c. nobis pariunt, nullatenus turbari, aut triſtari, nec conqueri, aut lamentari, ſed hæc fortiter, ac magnanimiter amore DEI, ſic permittentis aut diſponentis, ſuſtinere, & in hoc conſolationem ſuam habere, quòd DEUS ſciat, quid, ac qua mente & intentione egerimus, qui fidelem conatum æquè, quàm effectum plerumque coronat, præſertim ſi ſupervenientem confuſionem, irriſionem &c. fortiter ſuſtinemus, ſicque virtutes multiplicamus. Jam tranſeundô ad reliquas virtutes, quæ ſpectant ad fortitudinem, ſit

## §. III.

## *De Perſeverantia, Conſtantia, & Longanimitate.*

34. Quæritur I. Quid, quàm præſtans, & neceſſaria ſit Perſeverantia? Reſp. I. Perſeverantia eſt virtus, qua in bene cœptis pergimus, eáque continuamus uſque ad finem. Ita in re communiter SS. PP. Ubi per *bene cœpta* intelliguntur cuncta virtutum opera, & mandatorum obſervantia, in quibus bene cœptis virtus Perſeverantiæ facit nos pergere, eáque uſque ad finem continuare, & debitè perficere. Hinc latiùs deſcribens Perſeverantiam Albertus Magnus *in Paradiſo animæ. Cap. 42.* ait: *Eſt in bonis operibus frequens exercitatio, continuum ſtudium ad perfectionem, & virtutum diligentiſſima uſque ad mortem obſervatio.* Seu, eſt bonæ virtuoſæ vitæ, ſemel cœptæ, continuatio uſque ad mortem, uti bene obſervat S. Bernard. *Serm. 1. in feſto SS. Petri & Pauli.* illis verbis: *Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & ſic perſeverare uſque ad mortem.*

35. Reſp. II. Perſeverantia, DEO gratiſſima, homini utiliſſima, ſumméque meritoria, & ad virtutes acquirendas ac vitia extirpanda abſolutè neceſſaria virtus eſt. Ratio eſt; quia, qui perſeverantiam habet, occurrentes in recta via prope innumeras animi & corporis moleſtias, difficultates, adverſa, labores &c. amore DEI facillimè ſuperat, ſeipſum jugiter abnegat, fortiter dimicat, & pene in omni virtutum genere, nunc patientiæ, nunc fortitudinis, nunc confidentiæ in DEUM, nunc charitatis in proximum &c. fideliter, & quaſi continuò ſe exercet, ſicque DEO procul dubio gratiſſimus, ſibi innumera merita, æternámque coronam acquirit. *Eſto fidelis uſque ad mortem* (hortatur Altiſſimus *Apoc. 2. ℣. 10.*) *& dabo tibi coronam vitæ. Perſeverantia*, ait

S. Laur.

S. Laur. Juſtin. *in Ligno vitæ, c. 2. de Perſeverantia. Eſt ſingularis filia ſummi Regis, finis virtutum, earúmque conſummatio: ſola eſt, cui æternitas redditur, vel potiùs, quæ æternitati hominem reddit, dicente Domino: qui autem perſeveraverit uſque ad finem, hic ſalvus erit.* Et S. Bernardinus *Tom. 2. Serm. 65. art. 2. cap. 3. Omnes virtutes abſque perſeverantia contra vitia pugnare poſſunt; ſed ſinè perſeverantia omnino vincere non poſſunt, Domino dicente Matth. 10. Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.*

36. Reſp. III. Perſeverantia non tantùm ad virtutes implantandas, paſſiones & vitia extirpanda, ſed etiam ad ipſam ſalutem æternam aſſequendam abſolutè neceſſaria eſt. Ratio eſt; quia, etſi quis vitam verè Religioſam, piam & virtuoſam inchoet, aut virtutem hanc vel illam exercere, & implantare, ſive econtra paſſionem, vitium, vel pravum habitum eradicare incipiat, & etiam aliquo tempore continuet, tamen ſi non perſeverat, ſed ad antiquum vomitum iterum redit, malis paſſionibus indulget, antiquam malam conſuetudinem, forſan aliorum malis exemplis, fraude dæmonis, aut propria ſenſualitate ſeductus, rurſus aſſumit, nunquam virtutem ſolidam acquiret, minùs firmabit, nec paſſionem vel vitium eradicabit, ſed augebit. Quinimo apud ſimiliter deficientes & recedentes à cœpta vita bona plerumque noviſſima evadunt pejora prioribûs. Unde bene & ſæpiùs penſanda eſt illa Divi Patris Noſtri S. Regulæ inſerta, & ex S. Luca *c. 9. ỷ. 62.* deſumpta gravis ſententia: *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno DEI.* Et illa Chriſti verba *Matth. 10. ỷ. 22. Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.*

37. Circa quæ verba S. Bernardus *Epiſt. 129.* bene advertit: *Non qui cœperit, ſed qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.* Hinc S. Hieronymus *Epiſt. 10.* ait: *Non quæruntur in Chriſtianis initia, ſed finis. Paulus malè cœpit, ſed bene finivit: Judæ laudantur exordia, ſed finis proditione damnatur.* quia teſte S. Auguſtino *Serm. 8. ad Fratres in eremo. Non eſt magnum bonum inchoare, quod bonum eſt; ſed conſummare, hoc ſolum perfectum eſt.* qua-

propter ait S. Gregorius *lib. 1. Mor. cap. 40. Incaſſum bonum agitur, ſi ante terminum vitæ deſeratur; quia & fruſtra velociter currit, qui priùs, quàm ad metas veniat, deficit.* Cui conſonat S. Bernardus *Epiſt. 129.* dicens: *Perſeverantia virtutum conſummatio eſt, nutrix ad meritum, mediatrix ad præmium.*

38. Hinc Sacræ Paginæ, & SS. PP. paſſim fervidè nos hortantur ad perſeverantiam in bono: *Fratres*, ait Paulus *2. ad Theſſal. 3. ℣. 13. nolite deficere benefacientes.* Et *ad Hebr. 12. ℣. 7. In diſciplina perſeverate.* ac *1. ad Cor. 15. ℣. 58. Itaque, fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote, & immobiles, abundantes in opere Domini ſemper.* Et S. Iſidorus *Tom. 2. de Synon. Eſto in pœnitentia firmiter confirmatus; vitam bonam, quam cæpiſti tenere, non deſeras; propoſitum bonæ vitæ conſerva jugiter: Beatus eris, ſi permanſeris: Beatus, ſi perſeveraveris: Salus perſeverantibus promittitur: præmium perſeverantibus datur: Beati, qui cuſtodiunt judicium, & faciunt juſtitiam in omni tempore.* Item S. Bernardus *de Paſſ. cap. 14. Sicut caput noſtrum pro peccatis noſtris acerbitatem ſuſtinens paſſionis uſque ad Conſummationem, id eſt, uſque ad perfectionem omnium Scripturarum, quæ de ipſo erant, perſeveravit patienter; ita & nos, ſi hujus capitis membra eſſe volumus, in omnibus adverſitatibus noſtris virtutem perſeverantiæ conſervemus, ut ad finem confidenter dicere poſſimus: conſummatum eſt.*

39. Quare Chariſſimi! nedum ad ſummè neceſſariam virtutem Perſeverantiæ ferventiſſimè ſemper in bono cœpto tenendam enixè rogamini, ſed & admonemini, ne ſancta principia & doctrinam in Novitiatu, & primis Religioſæ educationis veſtræ annis ſaluberrimè hauſta negligatis, néve ſancta propoſita, ibidem facta, vitámque bonam, virtuoſam, regularem, modeſtam, ibidem cœptam, pedetentim iterum deſeratis, ſed potiùs jugiter in iis proficiatis. Audite hortantem S. Joan. *Epiſt. 2. ℣. 8. & 9. Videte vosmetipſos, ne perdatis, quæ operati eſtis, ſed ut mercedem plenam accipiatis: omnis, qui recedit, & non permanet in doctrina Chriſti, DEUM non habet.* Erit quidem ſæpiùs fortitudine, patientia, pugna, abnegatione ſuiipſius &c. opus ad perſeverandum in bo-

bono, ſed cogitandum: *Non coronabitur, niſi qui legitimè certaverit.* Ad hæc periculoſiſſimum eſt à recta vita, ſemel cœpta, recedere; à quo periculoſiſſimo ſtatu non liberat contrarium exemplum quorumdã aliorum; quia hoc à peccatis & peccatorum effectibus minimè excuſat, ſed tantùm facit, quòd quis habeat ſocios vitæ ſuæ tepidæ, & minùs Religioſæ, ac fortaſſis etiam ad infernum.

40. Quæritur II. Quid, & quàm præſtans ſit Conſtantia? Reſp. Conſtantia eſt virtus, qua in bene cœptis, & in reſolutionibus, opinionibus, conſiliis, ſententiis, prudenter & debitè factis aut datis, ex motivo virtutis firmiter perſiſtimus, & ſinè juſta, vel de novo cognita cauſa, ratione, vel circumſtantiis non recedimus, atque impedimenta, moleſtias, & difficultates non ex diuturnitate temporis, ſed aliunde provenientes, æquanimiter propter DEUM ſuſtinemus, ac ſuperamus. Definitio ex terminis patet. Notanda tamen verba: *Et ſinè juſta cauſa &c. non recedimus*; hac enim de novo adveniente, vel de novo cognita, in data reſolutione, opinione, vel jam cœpto facto perſiſtere, non virtus conſtantiæ, ſed vitium obſtinationis ac pertinaciæ, ordinariè à ſuperbia provenientis, eſt, prout magis dicemus §. *ſeq. de Obſtinatione.*

41. Penſanda ulteriùs verba: *Non ex diuturnitate temporis provenientes.* in quibus potiſſimùm virtus conſtantiæ differt à Perſeverantia, utpote cui proprium eſt, moleſtias, & difficultates ex diuturnitate provenientes ſuperare, ac ſuſtinere, eiſque non obſtantibûs in bene cœptis ſtabiliter permanere. Virtus conſtantiæ verò reliqua impedimenta, moleſtias, & difficultates, non ex longitudine temporis, ſed aliunde v. g. ex humani animi mobilitate & volubilitate, genii inſtabilitate, vel cauſis extrinſecis ſuperare, & ſuſtinere facit: uti ſatis indicat S. Ambroſius *lib. 1. offic. cap. 38.* illîs verbîs: *Gratiâ præparandus eſt animus, exercenda mens, ſtabilienda ad conſtantiam, ut nullis perturbari animus poſſit terroribûs, nullis frangi moleſtiis, nullis ſuppliciis cedere.*

42. Cæterùm, quod præſtan-

tiam hujus virtutis attinet, cùm Conſtantia & Perſeverantia plurimùm conveniant, & tam in Sacris Paginis, quàm à SS. Patribus ſæpe pro eadem virtute ſumantur; ea, quæ de præſtantia perſeverantiæ dicta ſunt, ſuô modô etiam de conſtantia dici queunt; eſt enim & hæc in plerisque, præſertim heroicarum virtutum, actibus, negotiis, & operibus, etiam diu non durantibus, ſummè neceſſaria, utpote ſinè qua cuncta corruunt, evaneſcunt, & perdita erunt.

43. Unde fortiſſima Judith heroicè intendens amputare caput Holofernis, ſpecialiter DEUM invocavit pro conſtantia dicens: *Da mihi in animo conſtantiam. Judith. 9. ℣. 14.* quam etiam eidem DEUS ita tribuit, ut teſte Scriptura *Judith. 16. ℣. 12. Horruerint Perſæ conſtantiam ejus, & Medi audaciam ejus.* Ipſe etiam Dominus Paulum, dum controverſiam cum toto concilio Sacerdotum haberet, monuit: *Conſtans eſto. Act. 23. ℣. 11.* Conſtantiæ enim virtute juſti, auxiliante DEO, malè adverſantes facilè vincunt, & confundunt, prout à SS. Petro & Joanne penitus confuſi ſunt Phariſæi, & Principes Sacerdotum, *videntes Petri conſtantiam & Joannis, admirabantur &c. Act. 4. ℣. 13.* dúmque ſub variis minis prohiberent, ne quidquam ampliùs ulli hominum loquerentur de Chriſto JEſu, neque docerent in nomine ejus, illi nihilominus conſtanter in bono perſeverantes, irrefragabili reſponſô ſe tuebantur. Nam *Petrus & Joannes reſpondentes dixerunt ad eos: ſi juſtum eſt in conſpectu DEI vos potiùs audire, quàm Deum, judicate; non enim poſſumus, quæ vidimus, & audivimus, non loqui. Act. 4. ℣. 19. & 20.* quo, vel ſimili reſponſo, procul dubio etiam alii ſe, ſuámque conſtantiam in bono efficaciter defendere poſſunt, dicendô e. g. „Non poſſum contra DEUM, & conſcientiam, contra veritatem „& juſtitiam agere, vel loqui. „Vel utique non magis reſpiciam hominem, quàm Deum, „& hunc ob vanum reſpectum „offendam, à bono recedendô, malè agendô, aut obligatorium omittendô &c.

44. Quæritur III. Quæ ſint actus, & praxes Perſeverantiæ, ac Conſtantiæ? Reſp. Potiſſimùm eſſe ſequentes.

I, Vir-

I. Virtutum & perfectionis viam, quam ſemel aggreſſi ſumus, non ampliùs deſerere, ſed conſtanter in ea pergere.

II. Modeſtum, civilem, & religioſum externum vivendi, & converſandi modum, ſemel aſſumptum, non dimittere, ſed firmiter retinere.

III. Privatas preces, & ſolidas pias devotiones cum prudentia & diſcretione ſemel ſuſceptas, ac aſſuetas, ſinè gravi cauſa & juſta non omittere.

IV. Nec minîs, nec promiſſis, nec timore perſecutionum vel adverſitatum, nec ullo temporalium aut ſenſualium amore, à recto jam cœpto deflectere.

V. Malô aut tepidô exemplô aliorum, quorumcunque tandem, aut eorum cavillatione, irriſione &c. à recta ſemita, rectíſque principiis, præſertim in Novitiatu & prima educatione hauſtis, nullatenus recedere, ſed ſtabiliter in iiſdem permanere.

VI. Difficultates, & moleſtias ex diuturnitate in via virtutis provenientes fortiter ſuperare, & ad id variis motivîs ſupernîs ſeipſum excitare, præſertim illo, quod admodum familiare erat Sancto Patri noſtro Franciſco: *Modica paſſio, gloria infinita.* Item S. Pauli: *Non ſunt condigna paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam promerendam.* vel: *DEUS & cælum omnia merentur.* Item S. Auguſtini: *Potuerunt iſti & iſti? poteris & tu cum DEI gratia.* Aut Sancti Bernardi: *Ad quid veniſti?* Item: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit.*

45. Quæritur IV. Quid, & quantæ præſtantiæ ſit Longanimitas? Reſp. I. Longanimitas eſt virtus, patientiæ multùm affinis, qua moleſtias corporis, mentis ariditates, conſolationum ſubtractiones, aliáſque adverſitates, vel perſecutiones, ex motivo ſupernaturali diuturno tempore ſuſtinemus, malorúmque remedium, finem ac felicem eventum æquô animô, cum firma in DEUM fiducia, expectamus. Ita in re deſcribitur à SS. PP. & Aſcetis, præſertim P. Alvarez; patétque deſcriptio ex terminis.

46. Reſp. II. Longanimitas eſt virtus ſummè præſtans, utpote DEO gratiſſima, & nobis maximè meritoria; hoc ipſo

ſo enim, quòd quis adverſa quæcunque propter DEUM æquô animô diu ſuſtineat, ſimúlque opportunum remedium & auxilium, nec non felicem exitum à benigniſſimo DEO, juvare volente & potente, firmiter interim ſperet, tempúſque, annum, menſem, diem, horam ac momentum ſuperventuri auxilii cum patientia & fiducia expectet, DEUM mirè honorat, & glorificat, ſibíque meritum ſatis lucroſum comparat. Ex qua ipſa cauſa Deus nonnunquam auxilium diutiùs differt; quia ſic major ſua gloria, magíſque bonum noſtrum expoſcunt. Oſtendit id exemplis plurium Sanctorum, & animarum ſibi ſingulariter dilectarum, quarum aliquas adverſitatibûs & perſecutionibûs, longo tempore premi quidem, ſed non ſupprimi permiſit, alias doloroſîs infirmitatibûs, alias ariditate, omníſque conſolationis ſpiritualis ſubtractione per duodecim, viginti, & plures annos, cum ſummo ſuo beneplacito & afflictarum merito ac majori bono tentavit, & probavit; tandémque mirabiliter liberavit. Hinc Pſalmiſta quemcunque excitat, & monet *Pſal. 26, v. 14. Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.*

47. Præter DEI gloriam & noſtrum grande meritum, ipſa etiam ratio, & ſumma æquitas hanc nobis virtutem longanimitatis colendam ſuadet; tum, quia ipſe DEUS nos diu etiam ſuis mandatis obedire detrectantes longanimiter expectat, ac ſi poſt converſionem, ab illo rurſus recedimus, vel ſegniter nos gerimus, noſtram ingratitudinem, ſegnitiem, & malitiam mirabili longanimitate ſupportat, veréque *longanimis & multùm miſericors eſt, Pſal. 102, v. 8.* Et quidem adeò, ut Sanctus Paulus meritò nos hortetur, ne eâ abutemur, *ad Rom. c. 2. v. 4.* dicens: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? ignoras, quoniam benignitas DEI ad pœnitentiam te adducit?* Ergo æquiſſimum eſt, ut & nos viles homunciones ac inutiles ſervi expectemus ter optimum Dominum, juvare cum tempore, ſibi bene viſo, & ſummè cupientem, & facilè potentem; tum, quia, niſi longanimitatis virtutem

tem exercere ſtudeamus, tempore tribulationum facilè puſillanimes evadimus, meritum minuimus, & auxilium ipſum vel tardiùs, vel minùs acquirimus, aut omnino perdimus. Ob quod ipſum longanimitas virtus valde etiam neceſſaria eſt.

48. Mirè hanc virtutem extollit S. Laurentius Juſtinianus *lib. de inter. Conflictu, cap. 11.* illis verbis: *Eſt longanimitas amica virtutum, gratia advocatrix, religioſitatis domicilium, fidei ſpeculum, teſtimonium ſanctitatis, ornamentum Catholicæ veritatis, DEI imitatrix, interemptrix vitiorum, tentationum medicamentum, perſecutrix dæmonum, & ſpiritualis lancea, inimicorum arma transfigens. Hac Chriſti militibus neceſſaria eſſe probatur. Tolle longanimitatem bellatori, & illico timore comprehenſus terga adverſariis dabit. Si hac operari quiſque caruerit, intermiſſo opere repente deficiet.* Hinc meritò Sacræ Literæ ad longanimitatem nos per D. Paulum excitant *2. Cor. cap. 6.* Ut in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis &c. ambulemus in multa patientia, in longanimitate, & ſuavitate. Et *ad Coloſſ. 1. v. 10. & 11.* Ut ambulemus dignè, DEO per omnia placentes, in omni patientia, & longanimitate cum gaudio. Ad eandem nos Chriſtus in aureo libello *de imitatione. lib. 3. c. 30. §. 2.* pariter hortatur dicens: *Sta firmiter & perſeveranter: eſto longanimis, & vir fortis; veniet tibi conſolatio in tempore ſuo. Expecta me, expecta, veniam, & curabo te.*

49. Quæritur V. Quæ ſit praxis, & qui actus longanimitatis? Reſp. Eſſe eos, qui mox annectuntur, videlicet

I. Perſecutiones, injurias, adverſitates, corporis moleſtias, miſerias, & cætera hujuſmodi adverſa, quantumvis diu affligentia, patienti & æquô animô propter DEUM tolerare, cum firma fiducia, fore, ut DEUS tempore, ſibi viſo, auxilium & remedium ſit allaturus, & omnia in melius verſurus, gloriâ & beneplacitô Divinô ſemper currente, & creſcente.

II. Pari in DEUM fiducia, æquô, & patienti animô, propter eundem & beneplacitum ipſius ſuſtinere diu durantes mentis ariditates, conſolationum ſubtractiones, & DEUM, ſe abſcondentem, ac quaſi in mediis

fluctibus, nos vix non ſubmergentibus, dormientem ſuſtinere.

III, Propter quæcunque adverſa, quæ ſuper ſuas, etiam dilectas, animas immittit, & permittit DEUS, eáſque, uti aurum in igne, probat, & purgat, nunquam à ſtudio ſanctæ orationis, & virtutum deficere; nunquam debita, & obligatoria, nec bona ſupererogatoria ex tædio omittere, ſed in iis ſtabiliter pergere, firmam fiduciam de opportuno auxilio & remedio Divino, felicíque & meliori eventu ſemper retinendô, adjuncta jugiter ſancta illa reſignatione; *Verumtamen, ſicut fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat.* tam in ſubſtantia, quàm in modo, tempore, & aliis circumſtantiis.

IV, Illam in quacunque afflictione mentem inducere, quam habuit Job, quando dicebat; *Etiamſi occiderit me, in ipſo ſperabo: verumtamen vias meas in conſpectu ejus arguam, & ipſe erit Salvator meus, Job, cap. 13. ℣. 15, & 16.*

V, Ad exercendam & continuandam virtutem longanimitatis id ſæpiùs mente revolvere, quod in fine de reſignatione in Divinam voluntatem ampliùs dicemus, prorſus nil fieri poſſe ſinè DEO ordinante, vel permittente, nec aliter, nec diutiùs, quàm ipſe ordinat, vel permittit: DEUM verò omnia in pondere & menſura ſapientiſſimè, providentiſſimè, juſtiſſimè, ter optimè diſponere, & permittere, atque in cunctis ſuam gloriam, majúſque noſtrum bonum ſuaviſſimè intendere.

50. Quamvìs verò ad virtutē Cardinalēm Fortitudinis quoque pertineat Patientia, proin hîc de ea agere oporteret; attamen, quia virtus patientiæ eſt filia humilitatis, ab eáque deſcendit, & ſinè ipſa perſiſtere nequit; hinc priùs de humilitate agendum videtur, poſtea verò de patientia pertractandum, quod faciet *Cap. XXII,*

§. IV.

## §. IV.

## *De Obſtinatione, ſeu Pertinacia, & Inconſtantia, ſeu Levitate.*

51. Quandoquidem virtuti Conſtantiæ opponatur vitium per exceſſum, & defectum; per exceſſum quidem Obſtinatio, ſeu Pertinacia, per defectum verò Inconſtantia, ſeu Levitas: hinc poſt examinatam Conſtantiam de utroque vitio oppoſito hìc agemus. Itaque

52. Quæritur I. Quid, & quantæ malitiæ, ac damni ſit Obſtinatio, ſeu Pertinacia? Reſp. I. Obſtinatio eſt vitium, quo quis ſuæ ſententiæ, ſeu opinioni, dicto, vel facto pertinaciter, & immobiliter, ſed contra rationem adhæret. Dicitur *Opinioni, dicto, vel facto*; in utroque enim tam dicto, & facto videlicet, quàm opinione ſua obſtinationem, ſeu pertinaciam committere quis poteſt, ſi eidem contra ſanam rationem, præſertim cognitam, pervicaciter & immobiliter adhæret, uti plures ſtultè, & iniquè faciunt, qui à ſua opinione, vel ſententia ſemel data, aut prolata non recedunt, etiamſi eisdem clarè remonſtretur, & ipſimet capiant, aut ſepoſita ſua cervice facilè capere poſſent, eam eſſe irrationabilem, & rationi, ac veritati contrariam: item in facto vel opere incepto, aut arrepto immobiliter pergunt, etſi eis ad oculum demonſtretur; quin, tametſi ipſimet videant, eſſe contra omnem rationem, eſſe inutile, damnoſum, periculoſum, injuſtum &c. quod agunt, tenent &c.

53. Reſp. II. Obſtinatio, ſeu Pertinacia DEO, & hominibus exoſa, multúmque damnoſa eſt. Ratio eſt; quia ordinariè ex radice ſuperbiæ, omnibus exoſæ, deſcendit: ſuperbia enim erubeſcit cedere, & errorem ſuum fateri, & ideo facit, ut ab opinione ſemel prolata quis non cedat, ne erràſſe videatur, ne confundatur, ne minùs intelligens, minúsve doctus, vel expertus appareat,

cùm tamen hoc ipſo ſe ipſum magis confundat, & erroris, ac ignorantiæ reus, & quaſi ſtultè obſtinatus, reque ipſa ſuperbus manifeſtè agnoſcatur; eo ipſo, quòd ſapientis ſit, mutare conſilium, ubi veritas illuceſcit, & error præhabitæ opinionis. Nec ſe extricat, ſed magis intricat talis, dum erroneam ſuam opinionem, dictum, vel factum variè defendere, & tueri conatur; quia, quò magis quid erroneum, vel contra rationem apertè militans defendere nititur, eò majores errores de novo committit, & multiplicat, ſeque magis confundit juxta veriſſimum illud principium: *Ex unò abſurdo ſequuntur mille.*

54. Accedit, quòd Obſtinatio plerumque etiam ſit cauſa rixarum, ac contentionum, charitatem, & pacem turbans, teſte multiplici experientia, qua conſtat, quòd, dum quis ſuæ opinioni, dicto vel facto irrationabiliter cum pertinacia adhæret, ordinariè inordinati clamores, & verborum contentiones, mutuique contemptus exoriantur, indéque pax, & charitas multùm patiatur.

55. Quæritur II. Quid, quàm damnoſa, & periculoſa ſit Inconſtantia? Reſp. I. Inconſtantia (quæ etiam Levitas vocatur) eſt vitium conſtantiæ, & perſeverantiæ oppoſitum, quo quis ſinè ſufficienti ratione, vel cauſa, de una ſententia, opinione, reſolutione, modo vivendi &c. facilè movetur in aliam partem, aut bene cœpta omittit. Deſcriptio ex terminis patet, & ſola advertenda ſunt verba, *ſinè ſufficienti cauſa & ratione*; hæc enim ad mutandam, vel dimittendam reſolutionem, opinionem, vivendi modum, aut conſuetudinem; ubi, & quando intervenit, ab Inconſtantia excuſat, & non tam inconſtantem, quàm prudentem animum indicat.

56. Reſp. II. Inconſtantia, præſertim ea, qua quis debitum, & rectum vivendi modum ſemel agnitum, & aſſumptum dimittit, vel de eo in malum mutatur, turpiſſimum, ſummè nocivum, & verè periculoſiſſimum vitium eſt. Ita fatentur omnes SS. Patres: & turpitudo ejus palàm eſt; quia nemo non novit, omnino turpe reputari, ſi quis inconſtans ſit, cùm in com-

commercio humano dictis, & factis inconſtantium nemo ſecurè inniti poſſit, & ex illorum inconſtantia meritò colligatur eorum imprudentia, adeò, ut in Sacris Paginis æquiparentur ſtultis; ſiquidem *Homo ſanctus in ſapientia manet ſicut ſol: nam ſtultus ſicut luna mutatur. Eccli. 27. ℣. 12.* Unde S. Paulus *ad Gal. 3. ℣. 3. Sic ſtulti eſtis*, ait, *ut, cùm ſpiritu cœperitis, nunc carne conſummemini.*

57. Graviſſimum damnum, & periculum Inconſtantiæ ejusmodi vix ſatis deſcribi poteſt. Terribilia ſunt, quæ de dictô modô inconſtantibus in Sacra Scriptura dicuntur, ubi à regno cœlorum vix non jam excluſi reputantur. Enimvero teſte æterna Veritate *Luc. 9. ℣. 62. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno DEI.* Et Spiritus Sanctus *Eccli. 2. ℣. 16.* æternum væ eis annuntiat: *Va his, qui perdiderunt ſuſtinentiam, & qui dereliquerunt vias rectas, & diverterunt in vias pravas. Quid facietis, cùm inſpicere cœperit DEUS?* Non minùs terribilis eſt ſententia, quam profert S. Paulus *ad Hebr. cap. 6. ℣. 4. & ſeqq. Impoſſibile eſt, eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtaverunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritûs Sancti, guſtaverunt nihilominus bonum DEI verbum, virtutésque ſaculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renovari ad pœnitentiam: rurſum crucifigentes ſibimetipſis Filium DEI, & oſtentui habentes.*

58. Nec mirum, quia, qui gratiâ, & lumine Divino prædititi viam rectam ſemel aggreſſi, & in ea progreſſi, inconſtantes iterum in antiquam ſylvam, & ad vomitum revertuntur, plerumque pejores, quàm priùs erant, evadunt, fiúntque noviſſima illorum pejora prioribûs. Hoc bene ſciens dæmon, teſte S. Bernardo *Epiſt. 32.* nil adeò impugnat, quàm perſeverantiam in bono, & ad nil aliud hominem perducere magis nititur, quàm ad inconſtantiam in eodem. Ad quem finem obtinendum, nequiores, quos novit, ſocios infernales, adjutores ſecum aſſumit, uti patet ex doctrina Chriſti *Matth. 12. ℣. 43. & ſeqq.* ubi habetur, quòd dæmon, ſi domum ſuam, id eſt, animam, quam peccatricem ſuô modô inhabitaverat, ob pœnitentiam, & vir-

tutes illius deſerere debet, conſtantiam, & perſeverantiam in bono impugnaturus, ac inconſtantiam eidem perſuaſurus, *Aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe, & intrantes habitant ibi, & fiunt noviſſima hominis illius pejora prioribus.*

59. Peſſimus hic Inconſtantiæ in bono effectus innumeris, iisque lamentabilibus confirmari poſſet exemplis, ex quibus conſtat, quòd priùs optimi, & virtutibus præclari poſtea facti ſint peſſimi, poſtquam per inconſtantiam bonam viam deſerere, & malam infeliciter aggredi inceperunt. Sic Saul priùs omnium optimus, adeò, ut ab ipſo DEO Rex ſuper Iſrael digniſſimus fuerit electus, perſeverantiam in bono per inconſtantiam deſerens in ſcelerum abyſſum devenit, & peſſimus evaſit. Sic Salomon ſapientiâ, & virtute antea præclariſſimus inconſtans in bono viam laſciviæ ingrediens ſcandaloſiſſimus factus eſt idololatra. Sic Rex Joas priùs longè optimus, utpote cultum Divinum ubique reſtituens, idola deſtruens, lucos exſcindens, & per omnia rectè vivens teſte Scriptura *2. Paralip. 24. ℣. 2. Fecitque* (Joas) *quod bonum eſt coram Domino omnibus diebus Joiadæ ſacerdotis*: poſtea defuncto Joiade ſacerdote inconſtans in bono, vias rectas deſerens impiiſſimè vixit, & obiit. Sic Tertullianus ſuo tempore ingeniô, judiciô, ſapientiâ, doctrinâ & virtute omnium Latinorũ Theologorum famoſiſſimus à mulierculis deceptus in hæreſin incidiſſe, & peſſimus hæreſiarcha factus eſſe fertur. Sic Origines ſuo tempore ob ſtupenda ſua talenta, doctrinam & virtutem, Eccleſiæ oraculum, & orbis miraculum habitus, inconſtans in bono in turpiſſimas incidit hæreſes, ita, ut ab Eccleſia excommunicatus, & teſte Baronio ex Prato Spirituali S. Sophronii ad æternos ignes damnatus dicatur. Sic Henricus octavus Rex Angliæ priùs à pietate, & virtute rarus admodum princeps, & acerrimus Fidei defenſor, poſtea inconſtans in bono, amore Annæ Bolenæ captus in abyſſum omnium criminum devenit, atque ex Eccleſiæ & Fidei defenſore in ſummum perſecutorem ejuſdem mutatus, totum Angliæ Regnum à vera Religione ab-

aberrare fecit, & tandem inter deſperata ſuſpiria, & verba ad ſuos prolata: *perdidimus omnia*, Regnum ſcilicet, famam, animam & corpus, infelicem animam efflavit, & ad æternos tranſmiſit ignes.

60. Sic etiam prô dolor! noſtris adhuc temporibûs non deſunt Religioſi, qui primis annis modeſti, manſueti, humiles, obedientes, patientes, ſobrii, exemplares, & ad omnem virtutem præfervidi, magnis paſſibûs ad perfectionem tendere, viſi ſunt, magna ſpes, & gaudium ſui Ordinis vel Monaſterii exiſtentes: poſtea verò, quando in bono inconſtantes eſſe, & juxta quorundam aliorum minûs Religioſorum malum exemplum vivere cœperunt, pedetentim omnem pietatem, ac virtutem exuentes, diſſoluti, elati, præſumptuoſi, impatientes, iracundi, paſſionati, intemperantes, bibuli, otioſi, ſcandaloſi, & nonnunquam etiam peſſimi apoſtatæ fuerunt effecti.

61. Ecce! quanta damna, & pericula ex inconſtantia in bono ſuboriantur, & quàm extremè periculoſum, & damnoſum ſit, in debita religioſa, ac virtuoſa, ſemel agnita, & arrepta vita non perſeverare. Quapropter conſtantes eſtote, Chariſſimi! in bene cœptis, ſancto cum conatu allaborantes, ut gratiâ, lumine Divino, & experientia jugiter creſcente, augeatis magis, & firmetis pios & virtuoſos habitus, ſicque in humilitate & manſuetudine, in modeſtia, & civilitate Religioſa, in ſancta obedientia, obſervantia, & diſciplina regulari, in ſobrietate, & temperantia, in exemplari, ab omni umbra cujuſcunque laſciviæ aliena vita, in pace, & charitate erga omnes, cæteriſque virtutibus minimè deficiatis, ſed potiùs creſcatis, neutiquam attendentes contrariam vitam, contrarios mores, contrariam conſuetudinem, & rationem quorundam fortè aliorum, aut dicteria illorum, neque contemnentes, vel malè judicantes ullum, ſed de omnibus bene ſentientes, DEUM, & quæ DEI, quæque recta ſunt, & quæ in ſchola virtutum didiciſtis, & audiſtis, præ oculis habetote, & DEUS pacis erit vobiſcum.

CA-

# CAPUT XX.

## De Virtute Humilitatis.

DEſcendimus, jam Chariſſimi! ad fundamentum totius ſtructuræ ſpiritualis, ad radicem omnium virtutum, ad fontem gratiarum, ad virtutem DEO gratiſſimam, ad evidentiſſimum æternæ felicis prædeſtinationis ſignum, ad Humilitatem videlicet, quæ tanta eſt virtus, ut de ea integri paſſim reperiantur tractatus. Ex quibus, brevitatis cauſâ, ea duntaxat ſeligemus, quæ ſcitu magis neceſſaria & utilia, ſimúlque ſufficientia videntur.

### §. I.

### *De Natura, Præſtantia, Utilitate, ac Neceſſitate Humilitatis.*

1. QUæritur I. Quid ſit Humilitas? Ante reſponſionem notandum, SS. Patres & Aſcetas duplicem aſſignare Humilitatem, cognitionis videlicet, & affectionis, quarum illa ad intellectum, hæc verò ad voluntatem ſpectat. *Humilitas cognitionis* nihil aliud eſt, quàm ipſa cognitio ſuiipſius, ſeu propriæ vilitatis & miſeriæ. *Humilitas affectionis* eſt, qua ex prævia noſtri cognitione vilitatem noſtram coram DEO, & hominibus fatemur, & quaſi nihil de nobis ſentientes nos ipſos vilipendimus, & parvi habemus, atque, ut idem judicium etiam alii de nobis habeant, eíque conformiter nos tractent, æquum ducimus, & volumus; quæ Humilitas affectionis in voluntate conſiſtens Humilitatem cognitionis in intellectu conſiſtentem neceſſariò præſupponit, & non niſi ex

illa,

illa, tanquam ex radice ſequi poteſt; cùm nemo ſeipſum vilipendat, & ab aliis vilipendi cupiat, qui non priùs ſeipſum vilem, & contemptibilem reverâ cognoſcat: ut proin Humilitas cognitionis, & Humilitas affectionis neceſſariò ſemper cohæreant, cùm hæc ſinè illa eſſe non poſſit, & illa ſinè hac nil proſit; quantumvis enim vilitatem, & miſeriam propriam quis cognoſcat, talem autem ſe fateri,& pro tali haberi nolit, nullum fructum à ſua nuda humilitate cognitionis habebit, nec verè humilis reipſa eſſe, aut dici poteſt. Hinc ob iſtam connexionem præfati SS. Patres & Aſcetæ de utraque, quaſi de una virtute agunt, eámque ùt unam definiunt, gradúsque illius, actus & praxin indiſtinctè proponunt, & explicant; quibus conformiter & nos de Humilitate agemus. Jam

2. Reſp. Quamvis ad mentem SS. Patrum Humilitas breviter definiri taliter poſſet: Humilitas eſt virtus, qua quis ex cognitione DEI, & ſui ſeipſum vilipendit, &, ſi ab aliis vilipenditur, aut contemnitur, æquum agnoſcit, libenter ſuſtinet, imò, ut fiat, cupit: nihilominus, ut tantæ virtutis major & facilior habeatur cognitio, ea prolixiùs deſcribitur, & natura ejus ad facilem captum cujuscunque cum fuſiore dilucidatione explanatur, ùt ſequitur.

3. Humilitas eſt virtus, qua ex cognitione immenſæ Majeſtatis, infinitæ Omnipotentiæ, Sapientiæ, & Sanctitatis DEI, ac econtra vilitatis, imbecillitatis, ignorantiæ & malitiæ noſtræ nobis ipſis vileſcimus, nos ipſos coram DEO vilipendimus, & deſpicimus, atque omni æſtimatione, amore, laude, honore, donîs ac bonîs ſive naturalibûs ſive ſupernaturalibûs prorſus indignos, econtra verò omni contemptu, vilipenſione, opprobrio, irriſione, perſecutione, derelictione, tribulatione, ac adverſitate in- & externa dignos ſincerè æſtimamus, ac judicamus, &, ſi alii idem judicium de nobis habent, eis vitio non vertimus, ſed juſtum & æquum ducimus: atque inſuper, ſi tali judicio conformiter actu nos tractant, urgente veritate & juſtitia libenter, & patienter propter DEUM ſuſtinemus, imò, ut ita tractemur, ipſi-

ipſimet volumus, ac deſideramus, &, ſi fiat, gaudemus,& lætamur in Domino; laudem verò & honorem, tanquam nobis indebitum horremus,&, quantum in Domino prudenter poſſumus, declinamus, fugimus, & recuſamus, cúmque in omnibus, & per omnia ſoli DEO ſemper attribuimus.

4. Explicatur,& declaratur definitio. in qua dicitur primò; *Virtus*, locò generis, in quo cum aliis virtutibus convenit. Dicitur ulteriùs: *qua ex cognitione immenſa Majeſtatis & DEI, & vilitatis &c. noſtra*; ex hac ſiquidem utraq; cognitione præcipuè, & quaſi neceſſariò oritur humilitas erga DEUM, & coram DEO; quando enim per fidei lumen cognoſcimus, & vel parùm conſideramus immenſam Majeſtatem & Magnitudinem DEI, totum univerſum replentem: ex altera verò parte noſtram modicitatem & tenuitatem, quæ reſpectu DEI minùs, quàm pulviſculus, & quaſi nihilum eſt: item ſi DEI infinitam omnipotentiam, quæ cœlum & terram, ac omnia quæ in eis ſunt, creavit, & conſervat, omniáque quæcunque, & quomodocunque voluit, & vult, fecit,& facit,in cœlo & in terra; econtra noſtram extremam imbecillitatem & impotentiam, qui ex nobis, ſicut nihil ſumus, ſic etiam prorſus nihil poſſumus ſinè DEI auxilio, juxta illud *Joan. 15. ℣. 5. Sinè me nihil poteſtis facere.* & *2. ad Corinth. 3. ℣. 5. Non quòd ſufficientes ſimus, cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex DEO eſt.*

5. Item ſi conſideramus infinitam DEI ſapientiam, omniſcientiam, & providentiam, qua omnia præterita, præſentia & futura ab æterno cognovit, & amodo tam internè, quàm externè perfectiſſimè, ac exactiſſimè cognoſcit: nec non qua cuncta in pondere & menſura ſapientiſſimè, & juſtiſſimè diſponit, ordinat, & gubernat, omniúmque artium & ſcientiarum inventor & origo eſt; quia ſapientiæ ejus non eſt numerus, ſed infinitus theſaurus, adeò, ut meritò exclamet Apoſtolus *ad Rom 11. ℣. 33. O altitudo divitiarum ſapientiæ & ſcientiæ DEI.* Econtra ſi cognoſcimus, & vel parùm conſideramus noſtram inſipientiam, inſcitiam, ignorantiam, cæcitatem & ſtultitiam; utpote qui ſicut ſinè Deo pror-

prorſus nil poſſumus, ita etiam ſinè illo prorſus nihil ſcimus, niſi errare, & peccare; nam *Omnis ſapientia à Domino DEO eſt. Eccli. 1. ℣. 1.*

6. Præterea ſi infinitam illius ſanctitatem, ac econtra noſtram malitiam & iniquitatem, atque ad omne malum proclivitatem: ſi inſuper infinitam bonitatem DEI, eúmque ùt infinitum bonum, & omnis boni originem conſideramus; ſiquidē *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum. Jacob. c. 1. ℣. 17.* ac econtra quòd à nobis omnino nihil habeamus, indéque S. Paulus meritò interroget: *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? 1. ad Corinth. cap. 4. ℣. 7.* Item ſi alia attributa ſive perfectiones Divinas: ac econtra oppoſitum extremum defectum noſtrum cognoſcimus, & conſideramus, hercle videtur impoſſibile, quin ex tali cognitione & conſideratione, profunda in nobis, ſaltem erga DEUM, & coram DEO ſequatur humilitas, uti bene advertit Ruisbroch. *Lib. de Regno DEI Mamantium.* dicens: *Naſcitur inde vera humilitas, & minimè ficta ſui in ima abjectio, dum quis DEI conſiderat, & attendit magnitudinem, & ſuam ipſius parvitatem; DEI ſapientiam, & ſuam ignorantiam; DEI divitias & liberalitatē, & ſuam inopiam ac indigentiam; humilitas iſta ſemper hominem ſeſe parvi pendere, & abjicere facit coram DEO.* & *Lib. de præcipuis Virtutibus.* de hac humilitate coram DEO ait: *Humilitas eſt animi dimiſſio, id eſt, interna quædam, & profunda cordis & animi coram celſiſſima DEI Majeſtate inclinatio, atque ſubmiſſio.*

7. Porro hæc Humilitas coram DEO, & erga DEUM eſt primus (juxta dicenda *num. 33.*) & ſubſtantialis, ſempérque ac in omnibus neceſſarius, DEOque gratiſſimus gradus Humilitatis; hic enim facit, quòd nosmetipſos minùs, quàm quamlibet vilem & minimam creaturam jugiter reputantes, coram DEO ſemper profundiſſima cum ſubmiſſione ambulemus, & cum eo non niſi omni poſſibili cum reverentia converſemur: facit inſuper, quòd in nulla re laudem, gloriam & honorem noſtrum nec verbô, nec ſignô quæramus, nec co-

gitatione aut deſideriô appetamus, ſed omnem laudem & gloriam in omnibus & per omnia ſemper ſoli DEO, utpote cui ſoli, tanquam origini & cauſæ omnis boni competit, humillimè attribuamus, atque in laude vel honore, ab aliis nobis exhibito, vanè nullatenus delectemur, vanámve complacentiam habeamus, ſed ſtatim in DEUM referamus, identidem in corde, vel in ore habentes: *Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Pſalm. 113. ℣. 9. Soli DEO honor & gloria &c. 1. ad Timoth. cap. 1. v. 17.* prout magis patebit ex §. *ſeq.* agendô de praxi & actibus Humilitatis.

8. Dicitur ulteriùs in definitione: *Et, ſi alii idem de nobis judicium habent, eis vitio non vertimus*: quod ſecundum gradum humilitatis, de quo infra *num. 37. & ſeqq.* conſtituit illico ſequentem ex primo; hoc ipſo enim, quòd quis ex cognitione ſuiipſius ſeipſum coram DEO vilipendit, & deſpicit, omni laude, & honore &c. prorſus indignum, & econtra vilipenſione, abjectione &c. digniſſimum verè & ſincerè judicat, & æſtimat, aliis, qui idem de ipſo judicium & opinionem habent, ac proferunt, vitio vertere rationabiliter revera non poteſt; quid enim irrationabilius, quàm ægrè ferre, aut alicui ideo indignari, quòd ejusdem nobiſcū opinionis & judicii ſit? cùm unitas opinionis & judicii ſit inter aliquos ex natura ſuâ amicos, non inimicos & adverſarios, atque ex naturali quadam propenſione gaudere faciat, quòd alii judicium ſuum noſtro conforment, & idem nobiſcum ſentiant, ùt bene advertit S. Bonaventura.

9. Dicitur inſuper in definitione: *Atque, ſi tali judicio conformiter actu nos tractant, urgente veritate & juſtitia libenter, & patienter propter Deum ſuſtinemus*; quod ad ſecundum humilitatis gradū adhuc pertinet; qui enim memoratum judicium & opinionem de ſe coram DEO ſincerè habet, aliisque vitio non vertit, ſi ejusdem cum illo judicii & mentis exiſtunt, meritò patienter ſuſtinebit, ſi tali judicio conformiter actu ab aliis publicè, vel privatim deſpicitur, minùs æſtimatur, nullo amore vel honore afficitur, ſi non reſpicitur, ad munia & functiones

ma-

majores non promovetur, alteri cuivis poſtponitur, ex omni parte perſecutionem, opprobria &c. experitur, ubique derelinquitur &c. quia ratio, veritas & juſtitia exigunt, ut quis, prout meretur, tractetur, conſequenter patienter meritò ſuſtinere debet, quocum ita agitur, prout juxta proprium, & aliorum verum judicium à parte rei meretur.

10. Dicitur denique: *Imò, ut ita tractemur, ipſimet volumus, & deſideramus, ac, ſi ita fiat, gaudemus, & lætamur in Domino*: in quo conſiſtit ex dicendis *num. 41.* Tertius humilitatis gradus, qui ſublimior, & difficilior eſt præcedentibûs, ac non niſi à perfectioribus animabus obtinetur, & poſſidetur; quia longè facilius eſt, habita cognitione ſeipſum coram DEO vilipendere, & contemnere, omni laude ac honore indignum, & e-contra omni contemptu, vilipenſione, aliiſque adverſitatibûs quibûſcunque dignum etiam ex corde reputare, atque, ſi talia re ipſa inferuntur, patienter ſuſtinere, quàm hæc ex verè ſincero animo deſiderare; &, ſi fiat, ex corde gaudere, atque lætari; cùm contemptus, vilipenſio, irriſiones, perſecutiones, abjectio, ſubtractio omnis amoris, honoris &c. noſtræ corruptæ, perverſæ & ſuperbæ naturæ ſint penitus adverſa, & contraria: conſequenter gaudium non facilè pariant. Quo non obſtante tamen gradus iſte cum divina gratia acquiſitu omnino eſt poſſibilis, præſertim ſi paulò poſt recenſenda motiva eum obtinendi ſæpiùs bene conſiderantur, & menti imprimuntur. Prout etiam innumeri Sancti, aliæque perfectiores animæ eum poſſederunt, inter quos erant Apoſtoli, qui *Gaudentes ibant à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt pro Nomine JESU contumeliam pati. Act. c. 5. ℣. 41.* Explicatâ igitur Humilitatis naturâ, ulteriùs

11. Quæritur II. Quàm præſtans ſit virtus Humilitatis? Reſp. Eam non tantùm inter præſtantiſſimas virtutes numerari, ſed inſuper adeò præſtantem eſſe, ut, licèt de ea plures integri tractatus ſint conſcripti, attamen Authores fateantur, ſe in extollenda hujus virtutis præſtantia defeciſſe. Patebit aliqualiter maxima ejuſdem præ-

ſtantia ex ſequentibus, quas breviter adducimus, cauſis & rationibus, quæ etiam ut motiva acquirendi, exercendi, atque in ſanctam praxin & habitum deducendi humilitatem omnino ſerviunt.

12. *Prima* cauſa præſtantiæ hujus virtutis, adeóque & primum motivū eandē colendi eſt; quia humilitas eſt virtus DEO gratiſſima, & acceptiſſima, utpote in qua ſpecialiſſimum beneplacitum habet, & per quam ſummè honoratur, ac glorificatur, ipſéque homo DEO gratus & admodum acceptus, ejúſque converſatione, donis, & gratiis dignus, aptúſque redditur, uti ex S. Scriptura, ac SS. Patribus paſſim liquet: *Quoniam magna potentia DEI ſolius, & ab humilibus honoratur. Eccli. 3. ℣. 21.* Hinc etiam *Humilia reſpicit in cælo & in terra*: alta econtra ac ſuperba averſatur, & intueri non dignatur, *Quoniam excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longè cognoſcit. Pſal. 137. ℣. 6.* Ad quem locum S. Auguſt. *Serm. 2 in Feſt. Aſcens. Dom. Altus eſt DEUS, erigis te, & fugit à te. Humilias te, & deſcendit ad te.* Unde & ſolis cum humilibus divina ejus converſatio; nam *Cum ſimplicibus ſermocinatio ejus. Prov. c. 3. ℣. 32.* atque talium oratio illi præ cæteris grata eſt: ſiquidem *Humilium, & manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio. Judith. 9. ℣. 16.* eos etiam præ aliis exaudit; quia *Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit. Eccli. 35. ℣. 21.* Humiles inſuper ſemper inveniunt gratiam apud DEUM; nam teſte Spiritu Sancto *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam. Eccli. 3. v. 20.*

13. Porro quàm gratus, acceptus & pretioſus coram Deo ſit verè humilis, mellifluus Doctor oſtendit, videlicet S. Bernardus *Serm. 39. de Modo bene vivendi.* dicens: *Tantò eris ante oculos DEI pretioſior, quantò fueris ante oculos tuos deſpectior.* Hinc *1. Reg. 15. v. 17.* ad Saul dicitur: *Nonne cùm parvulus eſſes in oculis tuis, caput in tribus Iſraël factus es?* ac ſi apertè dicat: Magnus mihi fuiſti, quia deſpectus tibi; ſed nunc quia magnus tibi es factus, es deſpectus mihi. Tantò ergo quiſque vilior DEO, quantò pretioſior ſibi: tantò pretioſior DEO, quantò propter cum ſit humilior. Certè Beatiſſi-

tiſſima Virgo, quia humillima, ideo ex omnibus creaturis DEO gratiſſima fuit, & propter profundiſſimam humilitatem ſuam potiſſimùm meruit fieri Mater DEI, ipſa teſte: *Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. Luc. 1, v. 48.* pluréſque, & majores recepit gratias, quàm Sancti ſimul, ita, ut revera fuerit gratiâ plena. Pulchrè ad propoſitum Guerricus Abbas *Serm. 3. de Aſſumpt.* inducens Altiſſimum ita loquentem; *Super quem*, inquit, *requieſcam, niſi ſuper humilem? In omnibus requiem quæſivi, ſed apud humilem ancillam inveni. Non eſt inventa ſimilis illi in gratia humilitatis, ideo in plenitudine humilitatis requievit etiam corporaliter omnis plenitudo gratiæ.* Aureus quoque Aſceta, Thomas Kempenſis, quàm grata ſit DEO humilitas, & quantùm humiles diligat, *Lib. 2. c. 2.* indicat illis verbis; *Humilem DEUS protegit, & liberat: humilem diligit, & conſolatur; humili homini ſe inclinat: humili largitur gratiam magnam: humili ſua ſecreta revelat, & ad ſe dulciter trahit, & invitat.*

14. *Secunda* cauſa præſtantiæ Humilitatis, & motivum, totis viribûs conandi, ut eam obtineamus, & jugiter exerceamus, eſt; quia Humilitas eſt baſis & fundamentum, radix & mater omnium aliarum virtutum, totiúsque perfectionis, ac ſtructuræ ſpiritualis, ſinè qua humilitate prorſus nulla virtus multò minùs perfectio acquiri, vel conſervari poteſt. Ita ſentiunt unanimî calculô omnes SS. Patres & Aſcetæ. *Fundamentum ſanctitatis*, ait S. Cyprianus *Serm. de Nativit. Chri. ſemper fuit humilitas.* Et S. Paulinus *Epiſt. ad Celantiam.* inquit: *Nihil habeas humilitate præſtantius, nihil amabilius; hæc eſt enim præcipua conſervatrix, & quaſi cuſtos quædam virtutum omnium.* Cui conſonat S. Chryſoſt. *Homil. 38. ad Pop.* ſcribens; *Humilitati nihil æquale, hæc eſt bonorum mater, & radix, altrix & occaſio, ſimul & vinculum.* Hac autem radice emarceſcente, marceſcunt virtutes aliæ, & hac deficiente, deficiunt virtutes reliquæ unà omnes; hinc idem S. Chryſoſt. *Homil 15. in Matth. Humilitate ſubducta, etiamſi ad ipſum uſque cælum converſationis ſublimitate perveneris, ſimul omnia ſubtrahuntur, atque in finem peſſimum relabuntur.*

Cui

Cui conformiter S. Auguſtin. *Epiſt. 56. ad Dioſcorum. Niſi humilitas omnia, quæcunque bene facimus, & præceſſerit, & comitetur, & ſubſecuta fuerit, jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus totum extorquet de manu ſuperbia.* Si enim humilitate per diffidentiam ſui non præcedente quis in ſeipſo, ſuisve viribus confidit, & de ſe ipſo præſumens DEUM pro auxilio non invocat, nil boni ſpiritualis efficiet, DEO non aſſiſtente, ſed derelinquente, ac confundente; etſi quidem bene ac humiliter cœperit, in decurſu autem operis, ſeu ipſo opere ſibi ipſi vanè complacet, ſe, ſuáque ſciri, & videri ſuperbè deſiderat, omnis virtus, omnéque meritum ceſſat; etſi humiliter cœperit, ac perfecerit, poſtea autem humilitatem deſerens ſoli DEO omnem laudem & gloriam non tribuit, ſed laudari, & honorari de bene facto deſiderat, de illo gloriatur, & vanè ſe jactat, omne bonum ante oculos DEI perit; quandoquidem perit, & ruit fundamentum virtutum omnium & totius ſtructuræ perfectionis, ſcilicet humilitas. Verùm contra hæc

15. Objicies. Fundamentum omnium virtutum, vitæque ſpiritualis Fides eſt: ergo non Humilitas. Dicit enim Scriptura *1. ad Corinth. 3. v. 11. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus JESUS*: qui teſte Apoſtolo *Epheſ. 3. v. 17.* habitat in cordibus noſtris per fidem. & *ad Hebr. 11. v. 6. Sinè fide impoſſibile eſt placere DEO.* Idem docent SS. Patres, inter quos S. Ambr. *Lib. 2. cap. 2. de Cain.* ait: *Hinc ergo* (intellige ex Scripturis) *cognoſcimus, quòd ante omnia fides nos commendare DEO debeat.* Aſt Reſp. Veriſſimum eſſe, fidem eſſe fundamentum omnium virtutum, uti dicetur *infra Cap. XXVI. §. 1.* quo tamen non obſtante etiam Humilitas fundamentum eſt, ſed quævis harum virtutum diverſô modô; fides ſiquidem eſt fundamentum omnium virtutum; quia præ omnibus ducit ad cognitionem DEI, docétque genuinam veritatem rerum Divinarum, ſinè qua cognitione nulla alia virtus dabitur, nemo enim Deum ut infinitum bonum, ac finem ſuum amabit, nec ſperabit, ſícque nec charitatis, nec ſpei virtutem exercebit, niſi priùs per fidem DEUM ſic eſſe cognoſcat; quia priùs debemus cognoſcere finem, quàm ſperare,

rare, & amare. Sic pariter nemo aliam virtutem amabit, & exercebit, niſi priùs per fidem cognoſcat, quod de ea, ejúsque vel neceſſitate vel utilitate docet Scriptura & Eccleſia; nil enim volitum, amatum vel deſideratum, niſi priùs præcognitum: & in hoc ſenſu Fides utique omnium virtutum, etiam ipſius humilitatis fundamentum eſt.

16. Humilitas econtra omnium virtutum fundamentum, præcipuè in eo ſenſu eſt, uti benè advertit S. Thomas *2. 2. q. 161. a. 5. ad 2.* quia eſt removens impedimenta virtutum, reddítque hominem DEO ſubditum, eúmque diſponit ad ſuſcipiendum influxum divinarum gratiarum, hoc ipſo, quòd tollat ſuperbiam, utpote quæ talem influxum, atque ſimul omnes virtutes impedit, juxta illud *1. Petri 5. v. 5. Omnes invicem humilitatem inſinuate; quia DEUS ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Et in hoc ſenſu humilitas omnium virtutum, ac ipſius fidei fundamentum vel certè ſuſtentaculum eſt.

17. *Tertia* cauſa & ratio ſummæ præſtantiæ Humilitatis, ac motivum eam obtinendi eſt; quia fons, origo & radix Divinarum gratiarum, præſertim ſpecialium, & majorum exiſtit, quas non niſi humilibus dat DEUS, qui proin adhortatur *Eccli. 3. v. 20. Humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam.* Conſentiunt SS. Patres, inter quos S. Laurent. Juſtin. *Lib. de Humilitat. cap. 2.* ait: *Humilitatis virtus eſt gratiſſima DEO, nec non cælorum regno ſe poſſidentem efficit aptum, omniúmque gratiarum ſuſceptibilem, & diſpenſatorem idoneum.* Nam, ùt de Imit. Chriſti ait Thom. Kemp. *Lib. 3. c. 42. n. 2. Gratia Spiritûs Sancti cor humile ſemper quærit.* Nec immeritò; humiles enim de donis, & gratiis à DEO acceptis, boníſque inde factis ſoli DEO gratias, laudem & gloriam tribuunt, indéque ulterioribûs pluribûs, & majoribûs recipiendîs dignos, aptóſque ſe reddunt: dum econtra ſuperbi de gratiis & donis à benigna manu DEI ſibi collatis, ſibimet vanè complacent, & gloriantur, atque laudem, & honorem prætendunt, & aucupari quærunt, ſícque vel ideo indignos ulterioribûs ſe reddunt.

18. Pro more ſuo eleganter ad propoſitum ſcribit S. Bonav. *lib. 2. de Profect. Relig. cap. 33. Non eſt mirum, ſi inopes ſimus virtutum, cùm matrem, & cuſtodem virtutum, ſcilicet humilitatem tam alienam à nobis ſentiamus; quid enim cauſa eſt, quòd ille, qui eſt dives in miſericordia, Pater cœleſtis, qui etiam pro dilectione, qua dilexit nos, proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum: quid, inquam, cauſa eſt, quòd nos tam inopes gratiarum & virtutum reliquit, quaſi non ſit ei cura de nobis? nimirum aut deſidia noſtra in cauſa eſt, quòd non inſtanter quærimus eum, ut debemus: aut ſuperbia; quia, etſi quærimus inſtanter, videt tamen nos DEUS pronos eſſe, ut inde extollamur, & fieret nobis ipſa donorum ejus ſublimatio alterius occaſio ruinæ.*

19. *Quarta* cauſa, ac motivum; quia eſt ſecuriſſimum medium declinandi fraudes dæmonis, & vincendi tentationes illius, uti patet ex viſione S. Antonii Magni Abbatis; cùm enim hic aliquando videret totum mundum retibûs, & laqueîs diaboli adeò copiosè & dolosè repletum, ut tot ac tantas inſidias, technas & machinationes poſſe evadere ſibi impoſſibile videretur, indéque exclamaret: *Domine, quis evadet?* audivit Divinum reſponſum: *Humilis.* Unde dicere ſolebat, humilitatem eſſe gladium acutum, qui diabolum fugat, & nos defendit ab omnibus inimicis noſtris. Innumera ſunt Sanctorum exempla, ex quibus conſtat, fraudes & tentationes diaboli, atque ipſum diabolum nulla virtute magìs & fortiùs vinci, ac fugari, quàm humilitate.

20. *Quinta* cauſa & motivum certò ſatìs ponderoſum, quo alliciamur, & pertrahamur ad ſtudioſum hujus virtutis exercitium, eſt, quòd Humilitas evidens ſignum feliciſſimæ ad beatitudinem prædeſtinationis ſit teſte S. Gregorio *lib. 34. Mor. cap. 22.* dicente: *Apertè cognoſcimus, quòd evidentiſſimum reproborum ſignum ſuperbia eſt: at contra humilitas electorum.* Nec mirum; cùm enim humilitas hominem DEO acceptiſſimum reddat, & illum divinîs chariſmatibûs, donîſque majoribûs exornet, ac ſpecialibûs gratiîs repleat, dæmonis inſuper fraudes declinare, & tentationes illius

lius ſuperare faciat, ac prætere a humillimi Chriſti ſectatores, ceu character ſignat, & diſtinguit ab aſſeclis elati Luciferi, quos ſuperbia ſtigmatizat, facilè colligere eſt, quod verè humiles ad æternam beatitudinem ſint prædeſtinati, ſicut ſuperbi ſunt de fæce reproborum. Mellea ſunt verba, quæ fluunt ex ore Abbatis Clarevallenſis, D. Bernardi *Serm. 49. in Cant. Quis ſanè ſapiens hominem damnet, qui à Domino dicitur mitis eſſe & humilis corde? abſit, ut inveniatur expers ſalutis imitator Salvatoris Sponſi Eccleſiæ Domini noſtri.*

21. *Sexta* cauſa; quia Humilitas ad ardua & magna opera, munera & officia ritè adminiſtranda præcipuè aptum & habilem reddit, humilémque exaltat, eíque gloriam & honorem eò magis adjicit, quò magis eum contemnit, & fugit. *Humiliamini in conſpectu Domini, & exaltabit vos.* dicitur *Jac. 4. ℣. 10.* & *1. Pet. 5. ℣. 6. Humiliamini ſub potenti manu DEI, ut vos exaltet in tempore viſitationis*; nam *Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Luc. 18. ℣. 14.* Unde dicitur *Eccli. 11. ℣. 1. Sapientia humiliati exaltabit caput illius, & in medio Magnatorum conſedere illum faciet.* Ratio autem, cur humiles ad ardua & magna ſint magis habiles, eſt; tum, quia majori, quàm alii, lumine, gratiâ & auxiliô divinô gaudent; hoc ipſo enim, quòd ſibi penitus diffidentes in ſolo DEO confidant, inde mirabilem aſſiſtentiam illius largiter ſibi promerentur; tum, quia ex eo, quòd humiles magna & ardua munera, aut officia nunquam affectent, vel ambiant, minùs procurent, ſed ad ea non niſi vocati à DEO veniant, tales ad munus aliquod vocatos, ad idem etiam debitè illuminet, mirè confortet, & potenter corroboret; tum, quia humiles, quandoquidem in operibus arduis nec gloriam deſiderent, nec confuſionem ex infelici eventu forſan ſecuturã timeant, ſed eâ, ſi ſuperveniat, lætentur, ſinè ulla cura vel timore, etiam ardua, cum ſui diffidentia & confidentia in DEUM magnanimiter aggrediuntur, ubi ratio ſtatûs, vel officii, obedientia vel gloria DEI id exigit.

22. Cur autem humiles præ reliquis exaltentur, & honoren-

rentur, inde venit; quia hoc ipſo, quòd nec exaltationem, nec laudem, nec honorem affectent, vel quærant, ſed omnî poſſibilî modô fugiant, ſolíque DEO, cui unicè debetur, attribuant, DEUS ita diſponit, ut laudem, gloriam & honorem, eo ipſo, quòd humiles eum fugiant, & in ſummum Regem gloriæ totum quantum refundant, in DEUM iterum redundantem ſortiantur, & à Deo, atque ab hominibus exaltentur, & glorificentur. *Bona Humilitas*, ait S. Ambroſ. *Serm. 14. in Pſal. 118. quæ nihil appetendô, totum, quod contemnit, adipiſcitur.* Id confirmat exemplô, quod de S. Paula adducit, Divus Hieron. *in Epiſt. 27. ad Euſtoch.* ita ſcribens: *Quantò ſe plùs dejiciebat, tantò magìs à Chriſto ſublevabatur; latebat, & non latebat: fugiendô gloriam, gloriā merebatur, quæ virtutē quaſi umbra ſequitur, & appetitores ſui deſerens, appetit contemptores.* Inſigniter ad propoſitum etiam ſcribit S. Laurent. Juſtin. *c. 3. de Triumphali Chri. Agone. O ſancta Humilitas, ſola in tuis vilis oculis tuô te condemnas judiciô, quantùm DEO amabilis es? quàm cara? quàm dignitate ſublimis? quàm dives meritis? quis te dignè laudare valet? tu omnium te noviſſimam credens cæteros honorabiliter antecedis; dum deſcendis, aſcendis: dum gloriam fugis, acquiris: dum latere cupis, efficeris manifeſta; ſinè tui detrimento proficis, ſinè elatione præes.*

23. *Septima* cauſa & motivum Religioſos ad profundam humilitatem meritò alliciens & potenter permovens eſt doctrina, vita & exemplum Chriſti. *Diſcite à me*, inquit *Matth. 11. v. 29. quia mitis ſum, & humilis corde.* Super quæ verba S. Auguſt. *Serm. 10. de Verb. Domini. Diſcite à me, non mundum fabricare, non in ipſo mundo miracula facere*, non herculeos labores & opera patrare, *ſed, quoniam mitis ſum, & humilis corde.* Et dum ſummum humilitatis actum exercens pedes Diſcipulorum Magiſter & Dominus lavit, doctrinā eis memorialē volens relinquere dixit: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Joan. 13. ỽ. 15.* Diſputantibûs etiam inter ſe diſcipulis, quis eorum eſſet major, ad humilitatem collimabat, inquiens: *Quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus.*

*Matth.*

*Matth. 20. ℣. 26. & ſeq.* Rurſus, quando diſcipulos vanè gaudentes, & quaſi ſibi placentes, quòd etiam dæmonia eis ſubjicerentur, terribilî exemplô & infeliciſſimo lapſu ſatanæ, qui ob ſui vanam complacentiam è cœlo dejectus fuit, à quavis ſpecie ſuperbiæ deterrere, & ad humilitatem hortari voluit, dixit: *Videbam ſatanam ſicut fulgur de cælo cadentem. Luc. 10. ℣. 18.*

24. Exempla item Humilitatis, quæ dedit amantiſſimus Servator, innumera prope & ſtupenda ſunt, cùm tota ipſius vita, non niſi continua humilitas fuerit: *Hoc ſentite in vobis*, inclamat Doctor gentium *ad Philipp. 2. ℣. 5. & ſeqq. quod & in Chriſto JESU, qui, cùm in forma DEI eſſet, non rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem DEO, ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ùt homo, humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem &c.* Totius vitæ decurſus Chriſti fuit continuum humilitatis exercitium: humilitate mundum ſuperbum & dæmonem confudit, ac ſuperavit, totúmque opus Redemptionis explevit. *Tota victoria Salvatoris*, inquit S. Leo *Serm. 7. de Epiphan: qua & diabolum ſuperavit & mundum, humilitate eſt concepta, humilitate eſt confecta.* Et infra: *Tota, dilectiſſimi! Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina in vera & voluntaria humilitate conſiſtit, quam JESUS ab utero Matris uſque ad ſupplicium crucis pro omni fortitudine & elegit, & docuit, ſemper ea aſſumendô, & ſuſtinendô, quæ contemptum & humilitatem ſapiunt, eáque fugiendô, quæ gloriam & honorem ſpirant:* idque jam *ab utero Matris*, utì ulteriùs advertit S. Pontifex; cùm enim in primo inſtanti conceptionis, quo anima corpuſculo fuit unita, jam habuerit perfectum uſum rationis, & tamen habitaculum uteri materni aſſumere, ærumnásque ac miſerias ibidem non horruerit, ſed eaſdem ad inſtar aliorum infantium, qui illas ex defectu rationis non ſentiunt, per novem menſes ſuſtinuerit, excellentem âdeò exercuit humilitatem, ut Eccleſia ſingulari expreſſione eam digniſſimam recolens, cum ſancta veneratione in Hymno Ambroſiano cantet: *Tu ad liberandum*

*dum ſuſcepturus hominem non horruiſti virginis uterum.* Dein etſi Rex cœli & terræ eſſet, palatii locò in obſcuro & humili ſtabulo naſci, ac pro famulatu humilia animalia habere voluit. Exin licèt ſanctiſſimus, in quem peccatum aut labes ulla cadere haud potuit, non ſecùs, ac alii Adæ poſteri macula originali infecti, etiam pro peccatore haberi, ac circumcidi non renuit.

25. Ad hæc, cujus erat totus orbis, & plenitudo ejus, ſicuti non niſi à paupere ac humili Matre naſci, ita ab eadem & à paupere Nutritio, humiliſque Patre putativo ſolummodo vili, humiliſque victu & veſtitu educari, eiſque in cunctis humillimus JESUS obedire voluit. Infinitè præterea ſapiens, etſi theſauros ſapientiæ & ſcientiæ ſuæ mundo pridem manifeſtare potuiſſet; attamen uſque ad trigeſimum annum, nempe uſque ad præfinitum tempus à Patre cœleſti ignotus & abjectus latitare, neſciri, communia pauperis fabri lignarii, cujus filius putari voluit, opera humiliter exercere, vitámque abſconditam mira humilitate ducere prælegit.

26. Dum verò in publicum prodiit, & muneri prædicandi, mundúmque docendi, convertendi, ac redimendi initium dedit, non ſapientes, potentes & nobiles, ſed rudes, ſimplices, ac pauperes piſcatores ſuos in ſocios, & adjutores aſſumpſit; *Quia non multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed, quæ ſtulta ſunt mundi, elegit DEUS, ut confundat ſapientes: & infirma mundi elegit DEUS, ut confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit DEUS, & ea, quæ non ſunt, ut ea, quæ ſunt, deſtrueret, ut non glorietur omnis caro in conſpectu ejus. 1. ad Corinth. c. 1. ℣. 26. & ſeqq.* Nec ſatis.

27. Durante prædicationis munere propriam gloriam & honorem nullibi quæſivit, prout ipſe atteſtatur *Joan. 8. ℣. 50. Ego autem non quæro gloriam meam.* & ℣. 54. *Si ego glorifico meipſum, gloria mea nihil eſt; eſt Pater meus, qui glorificat me.* Imò non tantùm non quæſivit, ſed fugit, & declinavit; nam dum populus miraculis & ſanctitate Chriſti commotus eum aſſumere vellet in Regem, fugit, & abſcondit ſe, teſtibus Sacris Paginis: *JE-*

*JESUS cùm cognoviſſet, quia venturi eſſent, ut raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterum in montem ipſe ſolus. Joan. 6. ℣. 15.* Et dum transfiguraretur, atque majeſtatem gloriæ, potentiæ, & mirabilium Perfectionum ſuarum tribus diſcipulis manifeſtaret in monte, prohibuit eis, ne ulli dicerent, quæ glorioſa de illo facta conſpexerant. *Deſcendentibûs illis de monte præcepit eis JESUS dicens: nemini dixeritis viſionem, donec filius hominis à mortuis reſurgat. Matth. 17. ℣. 9.*

28. Econtra contemptus, vilipenſiones, irriſiones, illuſiones, injurias, calumnias, alapas, verbera, flagella &c. mira humilitate eligere, & ſuſtinere, veſte alba indutus ùt ſtultus haberi, ſpineâ coronâ ludibriosè coronari, & arundine ſceptri locò illuſoriè ſalutari, conſpui, illudi, ac ignominioſiſſima crucis morte inter duos nequam & latrones innocentiſſimus affici dignatus eſt. Legitote, Chariſſimi, hiſtoriam Paſſionis ejus, & invenietis, perfectiſſimum humilitatis Magiſtrum hanc virtutem totâ vitâ ſuâ & verbô docuiſſe, & doctrinam exemplô confirmâſſe.

29. Quæritur III. An, & quàm neceſſaria ſit Humilitas? Reſp. Humilitas cuivis homini tam ad ſurgendum à peccatis, & malo è ſtatu, in quo jam exiſtit, quàm ad vincendas tentationes, fraudes & dolos dæmonis, ad vitanda peccata in futurum, nec non ad virtutem quamcunque, ac multò magis ad perfectionem debitam, & ipſam denique æternam ſalutem obtinendam abſolutè & inevitabiliter ſummè neceſſaria eſt. Ita ſentiunt unanimi ſententia omnes SS. Patres & Aſcetæ. Rationem dant; quia hoc ipſo, quòd Humilitas juxta jam dicta *num. 14.* ſit fundamentum & baſis omnium virtutum, ita, ut ſinè illa nulla ſolida virtus acquiri, & retineri valeat: item quòd ſit radix & origo omnium gratiarum, & donorum Divinorum *ex num. 17.* ſinè quibus nec bonum facere, nec malum, prout debet, vitare, adeóque nec ad finem perfectionis, nec ad æternam ſalutem pertingere quis poteſt, neceſſariò ſequitur, eam abſolutè eſſe ſummè neceſſariam. Sinè virtute etenim humilitatis nulla eſt ſtructura ædificii reliqui ſpiritualis, cum fun-

da-

damentô careat, hoc autem deficiente aut ſublato, omnia corruant neceſſe eſt; hinc Divus Auguſtinus *Serm. 10. de Verbis Domini. Magnus eſſe vis, à minimo incipe; cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis, de fundamento priùs cogita humilitatis.* Id, quod ipſe etiam Magiſter humilitatis Chriſtus JESUS indicat *Matth. 18. ℣. 3.* illis verbis: *Amen dico vobis, niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum.*

## §. II.

## *De Gradibus, Praxique, & Actibus Humilitatis.*

30. Quæritur I. Quot, & quinam ſint Gradus Humilitatis? Item quinam ſint Actus & Praxis illius? Ante reſponſionem advertendum eſt, in aſſignando numero & qualitate graduum humilitatis diſcordare quidem ſanctos Patres & Aſcetas, in re ipſa tamen convenire, cùm, quod unus multis, magiſque extensè dicit, & explicat, alius paucis comprehendat: unus ipſos etiam humilitatis actus pro gradibus ponat: alius verò eoſdem ſub uno genere exponat. Aliqui tres enumerant gradus, quos in hoc conſiſtere ait Richardus de S. Victore *lib. de Conſcient. Secur. cap. 32. Humilis eſt, qui ſeipſum apud ſemetipſum veraciter contemnit: humilior autem, qui ſe contemnit, & ab aliis non refugit: humillimus verò, qui contemptum ſuum non ſolùm contemnit, ſed admodum concupiſcit.* Alii cum S. Bonaventura *lib. 2. de Profect. Religioſ. cap. 33.* quatuor ponunt, videlicet ſpernere mundum: ſpernere nullum: ſpernere ſeſe: ſpernere ſe ſperni.

31. Alii cum S. Laurent. Juſtin. *in Ligno Vit. de Humilitate, cap 7.* ſex numerant. *Primus* gradus eſt, agnoſcere, & confiteri ſe peccatorem, & quidem pejorem credere, indéque ſeipſum deſpicere & contemne-

re.

re. *Secundus*: malitiam ſuam, & peccata cognita deteſtari, deplorare, & per confeſſionem candidè referare. *Tertius*: aliis enarrare contra ſe, quod latet in corde. *Quartus*: velle, ut ab omnibus credatur malum, quod de ſe ipſo ſentit, & narrat. *Quintus*: deſiderare, ut in ore omnium extinctus ſit, & cunctis dicantur errata ſua, & quidquid in ſe invenerit vitioſum. *Sextus* eſt: toto conamine, & magnitudine deſiderii eſurire Chriſti convitia, & exultare in opprobriis, contumeliis, deriſionibus, & infamiis: ac cuncta, ex quibus laudabilis, & commendabilis videri quis poſſet, abhorrere: quidquid applaudit, fugere; omne, quod abjectum eſt, gratanter ſuſcipere, & nihil, quod foris eſt, appetere, vel timere. Alii plures adhuc ponunt gradus, quibûs omiſſis

32. Reſp. I. Tres potiſſimùm ſunt Gradus Humilitatis, in data ſuprà *n. 3.* definitione contenti, & involuti. *Primus* gradus eſt: Ex cognitione DEI, & ſui ipſius ſeipſum coram DEO veraciter vilipendere, & contemnere, omníque æſtimatione, laude, gloria, honore, amore, obſequió, donísque & bonis tam naturalibûs, quàm ſupernaturalibûs prorſus indignum: econtra verò omni vilipenſione, deſpectu, opprobrio, irriſione, perſecutione, adverſitate, tribulatione, mortificatione, derelictione interna & externa omnino dignum verè, & ſincerè ex corde æſtimare, & judicare. Hic gradus meritò primus dicitur, & ponitur, quia ex illo cæteri quaſi neceſſariò ſequuntur: ſinè illo autem nullus alius gradus, nec verus actus humilitatis invenietur, aut certè ex ſincero corde non elicietur, uti ex parte jam dictum, & adhuc dicetur ampliùs.

33. Dicitur autem notanter: *Ex cognitione DEI, & ſuiipſius*; ob dicta ſuprà num. *4. & ſeqq.* Hæc ſiquidem cognitio radix non tantùm primi hujus gradus, ſed etiam totius Humilitatis eſt; quamprimùm enim, ſaltem per fidem, cognitionem DEI, & ſuiipſius quis habet, non poteſt non profundiſſimè ſe humiliare coram DEO; ac inprimis habere, & exercere humilitatem *erga DEUM*, ſeu reſpectu DEI, uti

uti patet ex dictis *loc. mox cit.* Dein propter DEUM, juſtitiam & veritatem etiam *erga homines*, ſive reſpectu hominum; qui enim verè cognoſcit ſuam extremam vilitatem, & miſerias multiplices; inſuper quòd neglectis tot gratiis, Divinis inſpirationibus, & internis ad bonum ſtimulis, tot ac tanta ſibi collata dona & talenta malè impenderit, quin etiam, & non rarò quidem, ad injuriam & offenſam DEI peſſimè abuſus ſit, nullam, vel niſi imperfectam, & minùs ſolidam virtutem, nulláque bona, vel non niſi peccatis, aut imperfectionibus conſperſa opera, panno menſtruatæ ſimilia habeat: econtra defectibus, peccatis & imperfectionibus abundè repletus exiſtat, quorum plura certò ac majora, niſi DEUS illum conſervaret, commiſiſſet, & committeret, æternas inferni pœnas jure promeritus; profectò nedum apud DEUM, ſed & apud homines ſe ſe in veritate prorſus indignum ulla laude, honore, amore, aut favore reputabit; bene verò econtra omni vilipenſione, contemptu, perſecutione, adverſitate &c. omnino dignum meritò ſe judicabit, ſícque primum humilitatis gradum exercebit.

34. Reſp. II. Praxis & actus primi gradûs Humilitatis inter alios ſunt ſequentes:

I. Coram immenſa Majeſtate Divina jugiter profundiſſimè ſe humiliare, & reſpectu illius ſe minùs, quàm minimum pulviſculum, ac quaſi nihil reputare.

II. Conſpectu, exauditione, & converſatione Divina per orationem internam & externam ac laudem Divinam ob ſua peccata, & cor non rectum cum DEO, ſe abſolutè indignum æſtimare, reflectendô ſe ſæpiùs ad ea terrore plena, quæ Spiritus S. fulminat, verba: *Peccatori dixit DEUS: Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? tu verò odiſti diſciplinam, & projeciſti ſermones meos retrorſum. Pſal. 49. ℣. 16. & 17.* Et *Joan. 9. ℣. 31. Scimus, quia peccatores DEUS non audit, ſed ſi quis DEI cultor eſt, & voluntatem ejus facit, hunc exaudit.* qui actus ante orationem, vel tunc, quando non ſemper pro voto exaudimur à DEO, utiliſſimè exercendus eſt, quo me-

mediante ad profundam noſtrî humiliationem deſcendamus.

III. Orationem quamlibet, laudéſque Divinas non niſi profundiſſima, ſummáque cum reverentia in conſpectu tanti Dei ſemper præſentis perſolvere; cùm ipſi etiam Angeli in terram proni laudem Divinam: Sanctus, Sanctus, Sanctus, pronuntient. Defectu hujus meritò ſemper exercendi actûs humilitatis irrepunt innumeræ quaſi irreverentiæ in precibus ac laudibus Divinis, ita, ut frequentiſſimè ejusmodi irreverentiis plùs offendatur, quàm laude honoretur DEUS.

IV. Gratiîs, donîs & beneficiîs tam ſpiritualibûs, quàm temporalibûs & corporalibûs ſe indignum judicare, ac pro æquo & juſto habere, ſi DEUS ea denegat, vel ſubtrahit.

V. Contemptu, vilipenſione, perſecutione, ac adverſitate interna & externa verè dignum ſe æſtimare: ac, ſi diſponente, vel permittente DEO ſimile quid ingruit, æquô animô & patienter tolerare, juſtáque Divina judicia humillimè adorare dicendô, vel cogitandô: *Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum. Pſal. 118. ℣. 137.* vel; *Cognovi Domine, quia æquitas judicia tua, & in veritate tua humiliâſti me. Pſal. cit. ℣. 75.*

VI. Sibi ipſi in omnibus, etiam minimis diffidere, nec unquam vel in ſuis viribus, fortitudine, dexteritate, peritia, ſapientia aut ſcientia, ſed in ſolo DEO, ejúsque gratia, & auxilio perdemiſsè confidere; fide nos certificante, quòd ex nobis ſinè DEI auxilio prorſus nihil valeamus, ùt pluries per decurſum jam dictum eſt.

VII. Ex humili diffidentia in ſe, ſuíſque viribus, & ſola confidentia in DEO, ejúsque auxilio, aſſueſcere, in cunctis humiliter & fiducialiter invocare DEUM pro auxilio, & aſſiſtrice gratia ejus.

VIII. In nulla re laudem, gloriam, æſtimationem, vel honorem proprium intendere, aut quærere, ſed ſolùm beneplacitum Divinum, voluntatis Divinæ executionem, DEIque ſolius gloriam & honorem purô & ſimplicî oculô, ſeu intentione quærere, in- & attendere.

IX. Ex nulla re vel facto, quantumvis laudabili & ſancto, gloriam aliquam, vel honorem

prætendere, aut ſibi attribuere, ſed in ſolum DEUM, à quo ſolo omne bonum provenit, humiliter referre, ex corde cogitandô, vel dicendô; *Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* vel *Soli DEO honor & gloria.*

X. Idem facere, ſi ab aliis laudem & honorem ob facta, vel dotes noſtras nobis deferri contingat.

XI. Laudem & honorem ſtudioſè fugere, indéque ſpecialia dona & talenta, vel extraordinariè bene facta non propalare, ſed, quantùm prudenter poſſibile, ſolerter abſcondere; hinc

XII. Nunquam ſe jactare de donis aut talentis, factis, aut operibus, ſive naturalibus, ſive ſupernaturalibus; qui enim gloriatur, & ſe vanè jactat, apertè convincitur, quòd honorem proprium quærat, indéque fur gloriæ, laudis, & honoris Divini exiſtat, jure merito reprehendendus verbis S. Pauli 1. *Cor. 4. ℣. 7. Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?*

XIII. Te ipſum omnium minimum, quin etiam peſſimum reputare; tum, quia, ſi DEUS aliis hæc feciſſet, quæ tibi fecit, ſi aliis tot, ac tanta media, dona, gratias, illuminationes, & inſpirationes dediſſet, quas tibi dedit, fortè in magno gradu perfectionis ſtarent, cùm tamen tu vix unum, aut ne unicum quidem gradum ſolidæ virtutis & perfectionis attigeris; tum, quia, ſi tu in talibus occaſionibus, tentationibus, & circumſtantiis fuiſſes, in quibus alii fuerunt, vel ſunt: aut ſi Deus tibi ſpeciali gratia efficaciter non aſtitiſſet, dæmonis, carnis, & alias tentationes non avertiſſet, majoréſque & copioſiores gratias reſiſtendi, & vincendi tibi non dediſſet, in longè plura & majora ſcelera lapſus fuiſſes, quàm quivis alius; tum, quia bona, quæ feciſti, & habes, modica, eáque crebrìs imperfectionibûs repleta bene nôſti: imperfectiones verò & peccata, quæ actu commiſiſti, bone DEUS! quot ſunt? & plura ac majora erunt, ſi benigniſſimum Numen deinceps ſubtràxerit efficacem ſuam gratiam, quam ſolis dat humilibus: conſequenter ſi te ſecundùm te ipſum, ſecundùm tuam malitiam, tuam

ſat

ſat magnam pronitatem ad malum & peccata conſideras, meritò omnium minimum & peſſimum te reputare oportet.

35. Id, quod fecerunt ſancti, & perfecti viri, uti Seraphicus S. P. Franciſcus, qui ſe peccatorem maximum ſincerè reputabat, & fatebatur. Nec minùs demiſsè de ſe ſentiebat S. Franciſcus Borgias. Sancta etiam ſacrarum DEO virginum Antiſtes, D. Clara ſuis frequenter ex imo pectore dicere ſolebat: *O Sorores! ſi me cognoſceretis, omnes me abominaremini; non enim ſum talis, ùt putatis, ſed fœmina omnium certò peſſima.* Hinc ſuis Confeſſariis perſuadere totis viribûs conabatur, ut eam haberent pro peſſima & viliſſima creatura totius mundi, ac fæce terræ: quod cùm obtinere non poſſet, exin ſummopere affligebatur. Sic etiam S. Philippus Nerius magno affectu ſe maximum peccatorem totius mundi dicebat: pariter & S. Magdalena de Pazzis ſe omnium viliſſimam, ac ingratiſſimam creaturam, cauſam omnium malorum, & peccatricem omnium maximam uſque ad mortem tam conſtanter, firmiter & ſeriò reputabat, ut morti proxima dixiſſe perhibeatur, ſe ideo à DEO è vivis tolli, ne ejus causâ, ſi diutiùs viveret, mundum gravî ſuppliciô afficiat univerſũ.

XIV. Viliora in cibo, veſtitu, cubiculo vel cella, & quorumlibet aliorum uſu, quantum prudenter fieri poteſt, ſponte eligere, ac ſe melioribûs indignum, reliquos verò hîs magis dignos reputare.

XV. Officiîs, & muneribûs honorificîs ſe indignum æſtimare, eáque, quantùm ſalvâ obedientiâ & charitate prudenter poſſibile, fugere, & declinare, ac econtra

XVI. Officia & munera humilia, vilia, & abjectiora ſponte eligere, eáque obtenta magna alacritate peragere; quod facile erit, ſi quis majoribûs indignum ſe reputat, ſimúlque conſiderat commoda & emolumenta humilium officiorum, utpote per quæ quis Chriſto magìs aſſimilatur, plura peccandi pericula vitat, ſecuriùs latet, à vana gloria magìs abeſt, merita ampliùs auget, mentíſque quietem acquirit, & conſervat. Mira, & plurima ſunt exempla Sanctorum, qui mu-

nia in vulgus ſpecioſa, atque officia vitare, ac econtra vilia & abjecta eligere ſemper conati ſunt juxta exemplum JESU Chriſti, omnis ſanctitatis Magiſtri.

XVII. Verè & ſincerè credere, ſe, ſuámque operam nullatenus eſſe neceſſaria; bene verò ſe ſervum inutilem eſſe; quo non tantùm DEUS, ſed homines facilè carere valent. Quo ſinè totus mundus diu ſtetit, & æquè ſtabit; ſinè quo Religio ſacra æquè floruit, & florebit; ad quid quæſo! talis ſit neceſſarius? præſertim cùm officia, queîs fungitur, alius longè meliùs perficeret.

XVIII. Suos, etiam occultos defectus, errores, & ineptitudinem libenter fateri illis, quorũ intereſt, ejusmodi non ignorare, ne aliter judicemur, quàm coram DEO ſumus.

XIX. Pauperes & vilis conditionis parentes, ſimilémque parentelam non erubeſcere, ſed ingenuè fateri.

36. Reſp. III. Secundus Gradus Humilitatis eſt: Si alii idem judicium de nobis habent, quod nos ipſi de nobis coram DEO, & in conſcientia juxta primum gradum, hactenus declaratum, de nobis habemus, id eis vitio non vertere, nec contra ipſos murmurare, nec conqueri, neque iraſci, aut indignari, minùs illos averſari, aut odio habere, ſed tale eorum de nobis judicium juſtum & æquum ducere, ac, ſi huic conformiter actu nos tractant, urgente veritate & juſtitiâ, id libenter & patienter ſuſtinere. Hic ſecundus gradus quaſi neceſſariò ſequitur ex primo; prout ſupra *num.* *ſ.* jam declaratum eſt.

Hinc ſi iſte ſecundus gradus non habetur, primus neutiquam veram & ſolidam, ſed plerumque non niſi fictam humilitatem innuit; quamvis enim quis dicat, & fateatur, ſe eſſe maximum peccatorem, dignum omni contemptu & perſecutione, indignum omni æſtimatione, & honore &c. tamen ſi ægrè fert, triſtatur, indignatur, aut iraſcitur, dum idem de illo alii ſentiunt, & dicunt, eúmque huic judicio conformiter actu contemnunt, vilipendunt, nullo honore afficiunt, aliis poſtponunt &c. talis nequaquam verè, ſed fictè duntaxat humilis, & occultè potiùs ſuperbus ac hypocri-

crita exiſtit, volens videri humilis, qualis tamen re ipſa non eſt.

37. De ſimilibus S. Ambroſius *lib. 7. Epiſt. 44.* ait: ***Multi habent humilitatis ſpeciem, ſed virtutem non habent: multi eam foris prætendunt, & intus impugnant.*** Hinc perfacile eſt, aliquam habere veſtem contemptam, ſalutare ſubmiſſiùs, manus & genua oſculari, inclinato in terram capite, oculîs dejectîs, humilitate atque manſuetudine polliceri, lenta voce, tenuique ſermone infringere, ſuſpirare crebriùs ad omne verbum, peccatorem ſe, & miſerum clamare; & ſi vel levi ſermone offenſus ſit, continuò attollere ſupercilium, levare cervicem, & delicatum illum oris ſonum inſano repente clamore mutare. Unde de hujusmodi fictè humilibus Pſalmiſta *Pſalm. 143. ℣. 5.* loquitur, dum ait: ***Tange montes, & fumigabunt.*** quaſi diceret: tange internè & occultè ſuperbos, fictéque ad extra ſolùm humiles, & fumigabunt: id eſt, exhalabunt fumum iræ, indignationis, jurgiorum, maledicentiæ, vindictæ &c. quia quaſi integros Veſuvios turbationum, cogitationum & averſionum in præcordiis gerunt, & vel leviter tacti fumum ſuperbiæ continere non valentes, ſtatim evomunt: vel ſi ex timore majoris mali, aut reſpectu humano non audent, fumo iſto internè mirè cruciantur. Quare patientia in contemptu, & vilipenſione lydius eſt lapis, per quem verum humilitatis aurum probatur.

38. Inſignem ad propoſitum doctrinam profert ac ſententiam Thomas à JESU *de Ærumnis Chriſti. Ærum. 2.* illîs verbîs: ***Ad evitandum hoc periculum*** (nempe an non inveniatur occulta ſuperbia) ***attendat, an ea, quibûs humiliatur, ipſi grata & jucunda ſint, & ipſe ea deſideret ex animo, & quærat, propter intimam cognitionem, quam habet, ſuæ vilitatis, & odium, quo ſeipſum proſequitur; contra verò an ea, quæ ipſum extollunt, metuat, ne forſan Deum illis offendat: tunc enim eſt animô bene conſtitutô; quia eſt talis, ut, cùm id exigit honor DEI, bonum proximi, & dignitas officii, poſſit authoritatem ſuæ perſonæ tueri apud homines, & nihilominus coram Deo in humilitate perſiſtere. At ſi laus & honor eum delectet, contriſtet***

***re-***

*reprehenſio, & confuſio pariat ei multas cogitationes, indignationes, tadia, & alias perturbationes animi, ſciat, in eo ſtatu ſe eſſe, in quo multis cum lachrymis oporteat ſupplicare DEO pro ſpiritu humilitatis.* Primus igitur gradus an verus exiſtat, per ſecundum probari debet; de cujus actibus & praxi

39. Reſp. IV. Actus & praxis ſecundi gradûs Humilitatis ſunt, patienter & humiliter ſuſtinere

I. Si alii, ſicut noſmetipſi, nullam de nobis æſtimationem habeant, nos vilipendant, apertè vel occultè nos contemnant, confundant, noſtram ineptitudinem, vel inhabilitatem declarent, vitia & defectus noſtros naturales, aut morales patefaciant, alios magis æſtiment, & ament, nos vilipendant, & fugiant.

II. Si proprio noſtro judicio conformiter nos ad has vel illas functiones minùs idoneos judicantes, à promotione, ab officiis honorificis &c. directè, vel indirectè nos impediunt.

III. Si ad vilia, humilia, vel abjecta applicamur munia.

IV. Si alii nobis præferuntur, & nos negligimur, nulláque noſtri fit reflexio.

V. Si aliis, eorúmque facta, talenta, dotes, & virtutes laudantur, & extolluntur: de noſtris autem nulla fit mentio.

VI. Si facta & opera, dotes ac talenta noſtra contemptim traducuntur, aut vilipenduntur.

VII. Si alii honore, nos opprobrió, confuſione aut contumeliâ afficimur.

VIII. Si nullum charitatis obſequium, nec aliud beneficium vel non niſi cum indignatione nobis præſtatur.

IX. Si alii nos averſantur, ac noſtram præſentiam & converſationem fugiunt.

X. Si alii nos mortificant, reprehendunt, & arguunt, nobíſque contradicunt.

XI. Si aliis in cibo & potu, veſtitu, loco, & aliis meliora, nobis verò viliora & deteriora aſſignantur.

XII. Si humanitatis obſequia, communiter exhiberi ſolita, nobis denegantur.

XIII. Si nullum favorem, vel amorem à Superioribus experimur.

XIV. Si etiam DEUS nos derelinquere videtur, lumen cœleſte, dona, chariſmata meliora, & omnem conſolationem ani-

animi ſubtrahit, tenebras interiores, deſolationem mentis, afflictionem ſpiritûs immittit, aliáve adverſitate, aut cruce interna vel externa, ſive corporali, ſive ſpirituali, diſponendô, vel permittendô nos afficit. In his & ſimilibus oportet eum, qui ſecundum hunc humilitatis gradum practicè exercere cupit, habitô ſemper judiciô & dictamine, quòd juſtè & æquè ſecum ita agatur, humillimo ex corde ſæpiùs ad DEUM exclamare: *Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum. Bonum mihi, quia humiliâſti me, ut diſcam juſtificationes tuas. Pſalm. 118.*

40. Reſp. V. *Tertius* gradus Humilitatis eſt: ex corde etiam optare, ut actu ita tractemur, prout de praxi & actibus ſecundi gradûs Humilitatis mox antea relatum eſt; & verè in Domino gaudere, quando actu nobis ità accidit. Hic gradus difficilior cæteris, & perfectior, ſignúmque non obſcurum jam acquiſitæ humilitatis, & non niſi animarum magìs perfectarum eſt. Verùm, quantumvìs difficilis conſecutio hujus gradûs videatur, (prout jam *num.* 10. adnotatum eſt) poſſibilem tamen eſſe, præſertim amanti DEUM, apertè demonſtrant exempla Chriſti, Apoſtolorum, aliorúmque Sanctorum, & perfectarum animarum, ac omnium verè humilium. Enimverò, *Sicut ſuperbi honoribus, ſic plerumque humiles ſua deſpectione gratulantur,* inquit S. Gregor. *Lib. 1. Dialog. cap. 5.* cui concordat S. Thomas de Villa nova *Conc. 1. de S. Martino.* dicens: *Ille humilis cenſendus eſt, qui ita gaudet in deſpectu, ſicut ſuperbus in honore.* Et S. Bernardus *Serm. 16. in Cant. Verus humilis vilis vult reputari, non humilis prædicari: gaudet contemptu ſui &c.* Sic Chriſtus omnis ſanctitatis, præprimis verò profundiſſimæ humilitatis Magiſter & exemplar, ingens habuit deſiderium ad ſuam paſſionem, ad ludibria, irriſiones, contemptus, & mortem ignominioſiſſimam ſuſtinendam, uti patet ex illo *Luc. 12. v. 50. Baptiſmô habeo baptizari, & quomodo coarctor, uſquedum perficiatur.* Ubi SS. Patres communiter per Baptiſmum paſſionem Chriſti intelligunt, dicentes: Chriſtum ſuſtinuiſſe aliquam compreſſionem, anguſtiam, mo-

moleſtiam, & afflictionem præ mero deſiderio paſſionem & mortem pro DEI gloria & ſalute animarum ſuſtinendi.

41. Chriſtum Magiſtrum ſecuti ſunt hoc in paſſu etiam diſcipuli, ſcilicet SS. Apoſtoli, gaviſi in eo, quòd pro Nomine JESU contumeliam paſſi ſint *Act.* 5. Vir quoque ille Apoſtolicus, S. Pater noſter Franciſcus mirum habuit deſiderium ſui contemptûs & vilipenſionis, ſummopere ſemper delectatus, dum occaſionem eſt nactus, qua deſpectum pati & contemptum potuit. Hinc piis colloquiis differens cum Fr. Maſſæo viro Religioſiſſimo, in quonam conſiſteret denique verum gaudium, rejectis aliis, etſi juſtis gaudiis, conclufit, illud maximè conſiſtere in humili, patienti, ac hilari tolerantia omnis contemptus, vilipenſionis, abjectionis, & adverſitatis.

42. Mira ſunt & varia, quæ paſſim habentur in hoc, Sanctorum exempla. Certè S. Philippus Nereus in deliciis habuit, ab aliis vilipendi; hinc in ſolennitate S. Petri in vinculis publicè coram aliis ſaltare cœpit, quatenus ſic ſpectantibus ludibrio & contemptui eſſet. Rara etiam non latent exempla, è quibus de noſtro Jacobono conſtat, quanto vir iſte humillimus cum amore & deſiderio vilipenſiones & irriſiones ſuſtinendi ad multifaria, quæ ſtulta videbantur mundo, ſe abjecerit. Non minùs S. Thereſia ex flagranti, quo ardebat, deſiderio ſui contemptûs non rarò exclamare eſt ſolita: *O Domine! quando tandem veniet hora, in qua totus mundus me contemnet?*

43. Plurimi alii etiam non minùs doctrinâ, quàm pietate celebratiſſimi viri ex horrore & fuga æſtimationis, laudis ac honoris, & econtra ex deſiderio contemptus, & vilipenſionis, multa verè miranda actitârunt, quaſi ſtulteſcentes coram oculis hominum, ut, quod ſummo ſibi ducebant gaudio, huic ſæculo vileſcerent, inſignes ſui victores, & heroicæ humilitatis, quantum ad tertium hunc gradum, imitatores jure celebrandi merito.

44. Reſp. VI. Praxis & actus tertii gradûs humilitatis inter alios ſunt ſequentes. I. Deſiderare, ut nemo nos, noſtráve talenta, facta aut acta æſtimet,

met, laudet, honoret: &, ſi ita fiat, gaudere, & lætari in Domino, cui ſoli gloria & honor congruit.

II. Optare, & quantum (ſalva ratione ſtatus & officii noſtri) fieri poteſt, procurare, ut quivis nos vilipendat, contemnat, & pro ineptis & inhabilibus vel minùs aptis ad officia & munera honorifica habeat: & gaudere, ſi reipſa alii hoc de nobis judicium tulerint; hinc

III. Gaudere, ſi hoc ſuum de nobis judicium aliis aperiant, ineptitudinem, inhabilitatémque noſtram, nec non vitia & defectus noſtros tam morales, quàm naturales aliis manifeſtent, ac directè vel indirectè à muneribus & officiis honorificis nos impediant.

IV. Cupere, ut nobis viliora quoad victum, veſtitum, locum, cubiculum, officium &c. aliis verò meliora, & magis honorifica tribuantur: ac gaudere, ſi ita fiat.

V. Optare, ut nemo nos amet, ſed quivis nos odiô habeat, averſetur, fugiat, mortificet, & arguat: &, ſi id in facto contingat, gaudere.

VI. Eos omnes, qui nos vilipendunt, aut qualicunque modô nobis adverſantur, tanquam juſtos cenſores ac benefactores noſtros diligere, pro eis orare, eis benefacere, bene de illis loqui, nec contra eos conqueri. Docuit id Chriſtus verbô & exemplô, dicens *Matth. 5. ℣. 44. Diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.* quod idem tanquam ſpecialem actum humilitatis multùm nobis commendat humillimus S. Pater noſter Franciſcus, dum fratres ſuos paternè hortatur, & monet *Cap. X. S. Regulæ. Attendant, quòd ſuper omnia deſiderare debent habere ſpiritum Domini, & ſanctam ejus operationem, orare ſemper ad Deum pura corde, & habere humilitatem, & patientiam in perſecutione, & infirmitate, & diligere eos, qui nos reprehendunt, & arguunt; quia dicit Dominus: diligite inimicos veſtros &c.*

VII. Si coram aliis, vel publicè delinquimus, erramus, aut aliud quid committimus, ex quo confuſio & humiliatio noſtri ſuboritur, dolere quidem, quòd DEUM & proximum offenderimus, aut culpâ vel in-

curiâ noſtrâ quid moleſtiæ eidem intulerimus; ſimul tamen etiam internè lætari, quòd Domino DEO juſtiſſimè permittente, latens ſuperbia noſtra aliis innoteſcat, ſicque, dum palàm fit malitia, ignorantia, & ineptitudo noſtra, inde magis vilipendamur, contemnamur, abjiciamur &c. qui actus humilitatis valde notandus, & practicandus eſt, ut occaſione peccati & erroris noſtri lucrum ex damno reportemus.

45. Porro, etſi ex dictis plures ac diverſi ſint gradus humilitatis, & quivis ſuos actus & praxin habeat; attamen in iis eliciendis non eſt neceſſe, ut multùm attendamus ad ordinem illorum, ſed poterit quivis promiſcuè, prout occaſio & materia ſe præbet, atque gratia Divina movet, ac excitat, ſemper utiliſſimè, ac ſummè meritoriè elici.

46. Quæritur II. Quæ ſint media obtinendi humilitatem? Reſp. Præcipuè ſequentia eſſe. I. Frequenti & ferventi prece DEUM invocare pro ea elargienda; cùm enim natura noſtra, per peccatum corrupta, ex ſe ad ſuperbiam ſummopere inclinet, & humilitatis exercitium omni modô averſetur, supernô auxiliô & gratiâ indigemus pro humilitate acquirenda: quam proin à DEO frequenter, & ferventer, ac fiducialiter petere oportet.

II. Totis viribus jugiter conari pro acquirenda vera cognitione ſuiipſius, ſeu proprii ſui nihili, propriæ ſuæ miſeriæ, vilitatis, imbecillitatis, ignorantiæ, malitiæ, imperfectionum, defectûs virtutum, & multitudinis peccatorum &c. moraliter enim impoſſibile videtur, quin ſe ad ima humiliet, qui ſeipſum undequaque miſerum verè agnoſcit.

III. Sæpe conſiderare motiva, rationes & cauſas, quæ faciunt, & movent ad excolendam in nobis nobiliſſimam hanc virtutem Humilitatis, videlicet (juvat curſim repetere) quòd DEO gratiſſima, nobis ſummè meritoria, & diverſimodè utiliſſima, imò abſolutè neceſſaria ſit, utpote baſis & fundamentum omnium virtutum; cùm ſine illa nulla virtus, multò minùs perfectio acquiri, & ſtare poſſit; item fons & radix omnium gratiarum, præſertim ſpecialium & majorum; enimvero DEUS

DEUS humilibus dat gratiam: *Humilia te in omnibus, & coram DEO invenies gratiam, Eccli. 3. ✝. 20.* Exemplum inſuper Chriſti, Sanctorum & omnium perfectarum animarum; cùm nulla ex his fuerit, ac futura ſit, quæ humilitate non fulſerit, denique quia eſt evidentiſſimum felicis prædeſtinationis ſignum &c. prout §. *præcedente* fuſiùs jam explanatum eſt.

IV. Quavis data occaſione & materia, internè & externè prudenter ſe humiliandô actus humilitatis exercere; quia ſicut cujusvis alterius virtutis, ita & humilitatis habitus non niſi per frequentiſſimos actus obtineri poteſt.

# CAPUT XXI.

## De Vitio Humilitati oppoſito, videlicet de Superbia; nec non vana Gloria, Jactantia, & aliis ſpeciebus Superbiæ.

MEritò poſt virtutem Humilitatis exenteratur monſtrum deformiſſimum, vitium ſcilicet Superbiæ, ut ſic contraria juxta ſe poſita magis elucescant. Eſt enim Superbia vitium è diametro oppoſitum, ſummèque contrarium Humilitati: ſicut namque Humilitas eſt fundamentum totius ſtructuræ & perfectionis ſpiritualis, ſic Superbia totalis eſt ruina ejusdem, & omnium virtutum everſio; ſicut Humilitas eſt mater & radix omniū virtutum, ſic Superbia radix & mater eſt omnium vitiorum; ſicut Humilitas eſt fons omnium gratiarum, & donorum cœleſtium, ſic Superbia eſt impedimentum, & eorumdem diſſipatrix; ſicut Humilitas DEO gratiſſima, nobis utiliſſima, abſolutè neceſſaria, ac evidentiſſimum ſignum eſt felicis prædeſtinationis, ſic econtra Superbia coram DEO & hominibus extremè odioſa, nobis ſemper & in cunctis ſum-

mè nociva & damnoſa, vitatu abſolutè neceſſaria, ac evidentiſſimum æternæ reprobationis ſignum eſt: ſicut Humilitas ſuam tranquillitatem, ſolidámque pacem & quietem animi parit, ſic Superbia eandem deſtruit, ac continuam inquietudinem, & turbationem mentis generat: ſicut per Humilitatem maximè aſſimilamur Chriſto, ſic per Superbiam maximè aſſimilamur diabolo, qui eſt Pater, Dux & Anteſignanus ſuperborum. Ex quo mox prima fronte patet, quàm enorme malum ſit Superbiæ vitium, pro cujus dilucidatione ponitur

## §. I.

## *De Natura, Malitia, & Effectibus Superbiæ.*

1. QUæritur I. Quid, & quotuplex ſit Superbia, ac quænam filiæ, & quaſi ſpecies illius? Reſp. I. Quamvìs Superbia à Theologis communiter paucis & optimè quidem definiatur: Superbia eſt inordinatus appetitus propriæ excellentiæ; nihilominus pro majori & faciliori captu, majoríſque claritatis gratiâ ſic deſcribitur: Superbia eſt vitium, quo quis ex defectu veræ cognitionis ſuiipſius, falsáque æſtimatione, & imaginatione propria inordinatè appetit, ambit, atque ore, & opere, directè ac indirectè quærit propriam excellentiam, æſtimationem, laudem, gloriam, honorem &c. eísque obtentis inordinatè gaudet, & lætatur, ſibíque vanè complacet, denegatis verò, vel ablatis, aut contrario per contemptum, vilipenſionem, aut abjectionem ſibi eveniente, vel ſi alii magis, quàm ille, æſtimantur, præferuntur, honorantur &c. inordinatè triſtatur, turbatur, & indignatur, ac providentiæ Divinæ, ejuſdémque & Superiorum diſpoſitionibus, legibus, aut præceptis ſe ſubjicere renuit, aut non niſi difficulter ſe ſubjicit. Hæc deſcriptio naturam & veritatem ſuperbiæ,

biæ, ejúſque actus & gradus quaſi omnes complectitur, uti patebit per dicenda.

2. Dicitur *Vitium* (locò generis) *quo quis ex defectu veræ cognitionis ſuiipſius, falsáque æſtimatione, & imaginatione propria &c.* ſicut enim juxta *Caput præcedens* ex vera ſuiipſius, ſuæque vilitatis, imbecillitatis, ignorantiæ, malitiæ &c. cognitione humilitas potiſſimùm oritur, ſic econtra ex defectu hujus cognitionis, dum nempe quis ſuam propriam vilitatem, impotentiam, inſcitiam, ſummam miſeriam, peccata, defectus, & imperfectiones innumeras non agnoſcit, nec recogitat; ſed potiùs econtra, neſcio, quæ magna & bona, vel certè majora, quàm habet, ſcit, aut poteſt, de ſeipſo ſibi imaginatur, eáque, quæ habet, fecit &c. ſibi ipſi, ſuis talentis, propriæ induſtriæ, ſcientiæ, dexteritati, ſuíſque viribus adſcribit, indéque magnam de ſe, falſam tamen æſtimationem ac animi tumorem concipit, ſuperbia oritur: hinc evenit, quod mox in data definitione ſubjungitur, videlicet

3. *Inordinatè appetit* (ùt pergit deſcriptio) *ambit, atque ore & opere, directè ac indirectè quærit propriam excellentiam, æſtimationem, laudem, gloriam, honorem &c.* in quo ipſo ſuperbia potiſſimùm conſiſtit; quæ ab initio internè dominatur, dum mens intumeſcit, & ex inordinato propriæ excellentiæ appetitu varias ſpeculationes, curas, & ſolicitudines habet pro obtinenda propria excellentia; timorem item, ſuſpiciones & anxietates parit, an non hac, vel illa via, aut modo, per hunc vel illum ab eo, quod appetit, impediatur. Qui dein appetitus ſpurius etiam ad extra prodit, dum ſuperbus hinc inde, directè, & indirectè variè ſe jactat, & gloriatur de donis & talentis, de factis & meritis: actus & opera coram aliis facit, ut videatur ab hominibus, & ab illis æſtimetur, laudetur, ac aliis præferatur: pietatem inſuper & virtutem ſimulat: defectus econtra tam naturales, quàm morales abſcondit &c. Reliquæ particulæ in allegata deſcriptione ſuperbiæ partim ex ſe abundè conſtant, partim paulò poſt ex actibus ſuperbiæ adducendis magis patebunt.

4. Reſp.

4. Reſp. II. Licèt Superbia variè à variis dividatur; pro captu tamen faciliori bene à S. Bernardo dividitur in ſuperbiam cordis, oris, & operis; quia actus ſuperbiæ corde, ore & opere diverſimodè committuntur.

5. Reſp. III. Egregiæ ſoboles, ac principales filiæ, ſeu quaſi ſpecies ſuperbiæ inter alias ſunt vana gloria, jactantia ſeu gloriatio, vana ſui complacentia, hypocriſis & ambitio: de quibus ſingulis ex profeſſo agemus.

6. Quæritur II. Quinam potiſſimùm ſint actus Superbiæ? Reſp. Inter innumeros pene actus ſequentes eſſe: & quidem loquendô de *Superbia cordis*, actus ejusdem ſunt

I. Internè ſeipſum, ſua dona naturæ, talenta, capacitatem, ſcientiam, doctrinam, propriáſque virtutes inordinatè æſtimare, & deſuper ſibi complacere.

II. Deſiderare, ut noſtra dona, talenta, ſcientia, & virtutes aliis innoteſcant, indéque illi nos æſtiment, atque ad munera honorifica pomoveant &c.

III. Inordinatè lætari, ſi hoc fiat. Econtra verò

IV. Triſtari, ægrè ferre, & animô perturbari, ſi id non fiat, ſed è contrario minùs, quàm alii æſtimamur, vilipendimur, aut poſtponimur.

V. Se meliorem, digniorem &c. aliis æſtimare, & ſibimetipſi in hoc vanè complacere.

VI. Alios contemnere, vilipendere, nulla æſtimatione, honore &c. dignos reputare.

VII. Laudem, honorem, æſtimationem, promotionem, dignitates, munera honorifica &c. arroganter appetere, & ambire.

7. *Superbia oris* verò potiſſimùm ſequentes parturit, & enutrit actus, qui ſunt

I. Seipſum, ſua talenta, dona naturæ, bene facta &c. inaniter laudare, jactare, & extollere.

II. Per verba, & diſcurſum directè aut indirectè ſua talenta & qualitates, ſcientiam, doctrinam, opera laudabilia, virtutes &c. aliis propalare, laudis captandæ gratiâ, honoris, æſtimationis &c.

III. Verbis alios contemnere, ſpernere, ſeipſum aliis meliorem, doctiorem, habiliorem, digniorem &c. inaniter aſſerere.

IV. Suos,

IV. Suos, vel ſuorum natales, clarum ſanguinem, divitias, officia ſua, gradus & opera vanè jactare.

V. Verbis ſe humiliare, ſua dona, talenta, aut bene facta deprimere ad hoc, ut quis ab aliis humilis habeatur.

VI. Pertinaciter reſiſtere claræ veritati, aut ſanæ doctrinæ, ne quis minùs doctus, vel ſciens, aut intelligens appareat.

VII. Suum etiam patentem errorem, aut defectum quemcunque nolle fateri, nec culpam agnoſcere, ſed defendere, &, neſcio qualiter excuſare.

VIII. Verbis inſolenter contendere cum aliis, illos, ceu rerum minùs intelligentes & ſcientes palàm arguere, & ſpernere, ſe verò rerum geſtarum meliùs gnarum, ſcientem, ac intelligentem jactare.

IX. De ſe, vel ſuis mendaciter, falſis cum circumſtantiis, vel exaggerativè laudabilia proponere.

X. Contra Superiores, vel alios murmurare, obloqui, & conqueri, ſi nos minùs, quàm alios æſtimant, hos nobis præferunt &c.

XI. Si alii æſtimantur, aut laudantur, eorum defectus detegere, illorum talenta, bonas qualitates, bene facta, merita &c. extenuare, diminuere, negare, in dubium vocare, ne magis, quàm nos æſtimentur &c.

XII. De Aſceſi & virtutibus diſcurrere, eas laudare, & extollere: ac econtra contra vitia, tepidam, diſſolutam, aut irreligioſam vitam zelosè diſſerere ad hoc, ut quis illis præditus, & ab his immunis cenſeatur.

XIII. De variis diſcurrere, varia narrare &c. eo fine, ut quis eruditus, & rerum gnarus audiatur.

8. *Superbia operis* denique inter alios ſequentibùs turget actibùs, ut

I. Pietatem, & ſanctitatem, juſtitiam, & virtutes, quas non habemus, laudis & æſtimationis vanæ aucupandæ gratiâ ſimulare; vel quas aliqualiter poſſidemus, ex præfato fine directè vel indirectè aliis manifeſtare.

II. Dona extraordinaria v. g. extaſin, revelationes &c. falsò

ſimulare: qui actus eſt unus ex graviſſimis peccatis.

III. Opera bona ideo coram aliis, vel publicè facere, ut videamur pii, ac tanquam devoti, virtuoſi, & juſti habeamur.

IV. Elata mente aliquid ſupra vires temerè attentare.

V. Paupertatem, vel vilem conditionem parentum, aut conſanguineorum erubeſcere, & eam propterea abſcondere, illorúmque præſentiam fugere, vel declinare.

VI. Jurgia, diſcordias, & diſſenſiones elata mente cum aliis habere; nam, ùt ait Scriptura, *Inter ſuperbos ſemper jurgia ſunt, Prov. 13. ℣. 10.* adeò, ut, licèt in aliis vitiis ſimiles ſimilibûs gaudeant, invicem ament, & pacificè convivant, attamen omnis elatus alios ſuperbos odiô habeat, perſequatur, & tolerare non valeat, ùt bene advertit Innocent. *de Vilit. Condit. humanæ. Omnis ferè vitioſus diligit ſibi ſimilem, ſolus ſuperbus odit elatos; unde ſuperbos inter ſemper ſunt jurgia.*

VII. Triſtem, afflictum, melancholicum & tetricum ſe exhibere, talenta negligere, aut non niſi cum tædio ad neceſſaria ea applicare, ſed otioſæ & tepidæ vitæ ſe committere, & quodammodo quaſi deſperatè vivere, ſi quis ad honorifica officia, munia magis digna, & gradus non promovetur, vel ſi alii præferuntur. Quæ triſtitia verè ſuperba cùm exſiccet oſſa, multorum jam ſanitatem cum virtutibus plurimùm deſtruxit, quin & temporalem non rarò vitam abbreviavit præter ea damna, quæ vitæ ſpirituali animæ, & non levia quidem adferre ſolet.

VIII. Nolle obedire, & ſubjici Præpoſitis ſuis; quia juxta SS. Patres omnis inobedientiæ morbus ex ſuperbiæ tumore provenit, ex peſſima radice & cauſa effectus peſſimus. Unde

IX. Suo judicio, & opinioni, præſertim contra judicium & mentem Eccleſiæ, vel Superiorum pertinaciter inhærere; hæc ſiquidem pertinacia præter innumera alia mala potiſſimas generavit hæreſes, & hæreſiarchas.

9. Quæritur III. Quàm DEO exoſum, & peccaminoſum ſit vitium Superbiæ? Reſpond. I. Quamvis omnia peccata & vitia DEO ſint exoſa, præ reliquis

quis tamen ſummô odiô habet, & execratur ſuperbiam. Ita concorditer ſentiunt SS. Patres, Theologi, & Aſcetæ; patetque ex Sacris Literis. *Sex ſunt*, dicitur *Proverb. 6. ℣. 16. & 17. quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima ejus, oculos ſublimes*, id eſt ſuperbos. Et *Eccli. 10. ℣. 7. Odibilis coram DEO eſt, & hominibus ſuperbia*, & rurſus *Proverb. 16. ℣. 5. Abominatio Domini eſt omnis arrogans*, ac *Amos 6. ℣. 8. Juravit Dominus DEUS in anima ſua, dicit Dominus DEUS exercituum, deteſtor ego ſuperbiam Jacob.* Unde dicit apud S. Bernard. Guerricus Abbas, *Serm. in die Purif. Nihil ita oculos ejus* (Chriſti) *offendit, ſicut ſuperbia, quæ Angelum de cælo, & hominem expulit de paradiſo. Meritò hæc oculos Chriſti offendit, quæ pulcherrimum opus ejus in cælo, & in paradiſo fœdavit.* Ratio autem potiſſima, cur DEUS adeò averſetur ſuperbiam & ſuperbos, eſt; quia ſuperbi gloriam & honorem DEI invadere auſu ſanè temerario attentant, húncque illi auferre, & ſibi appropriare moliuntur; quod quantum DEI ſit offenſivum, nemo non dignoſcet; quare non immeritò ſuperbis extremè indignatur Deus, à quo eſt, quidquid boni in nobis eſt. Nam *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens à Patre Luminum, Jacob. 1. ℣. 17.* Quæ ergo & quanta eſt protervia noſtra, qua id, quod per ipſum ſolum ſumus, vel habemus, ſcimus, vel valemus, egimus, vel agimus, tanquam noſtrum iniquè jactitare, laudémque, honorem & gloriam, quæ Deo ſoli, ut Authori omnis boni, competit, eidem auferre, & nobis injuſtè, ac ſuperbè appropriare attentamus? omnia quidem nobis abundè dilargitur, & relinquit, verumtamen laudem, gloriam & honorem ſibi reſervat. Unde per Iſaiam *cap. 42. ℣. 8.* abſolutè pronuntiat; *Ego Dominus, hoc eſt nomen meum: gloriam meam alteri non dabo, & laudem meam ſculptilibus*, ſiquidē *Univerſa propter ſemetipſum operatus eſt Dominus, Prov. 16. ℣. 4.*

§. 10. Patet uberiùs hæc maxima DEI execratio, qua in tot abominabile hoc vitium ſuperbiæ fertur, ex eo; quia nullum vitium, nullúmque peccatorem ita confundit, adeò humiliat, derelinquit, & caſtigat,

quàm ſuperbiam & ſuperbos. Enimvero *Dies Domini exercituum ſuper omnem ſuperbum & excelſum, & ſuper omnem arrogantem, & humiliabitur. Iſai. 2. ℣. 12.* nam *Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur. Luc. 14. ℣. 11.* Imò, ut DEUS ſuperbos magis confundat, & humiliet, totam quaſi contra eosdem ſuam exerit Divinam potentiam; id, quod Evangeliſta innuit; *Fecit potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui. Luc. 1. ℣. 51.* Nec ullum ſuperbum impunitum relinquit, uti bene advertit S. Laurent. Juſtin. *de Compunct. & Complan. Chriſtian. Perfect.* dicens: *Nulli unquam pepercit ſuperbienti, ſive in cælo, ſive in terra.*

11. Et profectò tam Sacræ Paginæ, quàm alii Hiſtoriographi innumera ferè & ſtupenda referunt exempla; ex quibus conſtat, quòd DEUS ſuperbos, & eorum, etiam ſubinde minùs gravem, ſuperbiam mirè confuderit, & caſtigaverit, uti patet in David, in ſubditis ſuis ſæviſſima punito peſte, ex eo præcisè; quia ex vana gloria populum ſuum numerari juſſit 2. *Reg. c. 24.* Nabuchodonoſor propter ſuperbiam Regnô privatus, & formam humanam exutus, beſtiis aſſimilatus eſt, *Daniel. 4.* Sexcenta & plura ſunt alia, quæ in confirmationem dictorum recenſeri poſſent.

12. Porro inter alias pœnas, quibûs DEUS odium, quo averſatur ſuperbiam præ aliis vitiis, abundè manifeſtat, etiam illa horrenda, & meritò timenda eſt, quòd ſuperbos, ſubtractis ſuîs majoribûs & ſpecialibûs gratiîs, in varia, præſertim turpiſſimum carnis vitium frequentiſſimè labi permittat, ut vel ſic ſuam infirmitatem agnoſcant, & depoſitîs adeò odioſæ DEO ſuperbiæ criſtis ſe humilient; ſolet enim, uti docet Doctor Angelicus *2. 2. Quæſt. 162. art. 6. ad tertium*, ſuperbiam punire per lapſum carnis & libidinis, ut per eam tam pudendam & probroſam rem, ſe, ſuámque infirmitatem agnoſcant, & humilientur, qui nimìs altè de ſe ſapiebant. Veritatem hanc ſatis tragicè comprobant infeliciſſimi eventus plurimi, ſed & hodierna prô dolor! confirmat experientia, qua conſtat, non ſolùm vulgares, ſed etiam viros cæteroquin præclariſſimos

ob

ob ſuperbiam in fœdiſſimum luxuriæ vitium turpiſſimè fuiſſe prolapſos; ut proin ordinaria ſuperbiæ pœna, DEO juſtiſſimè ita permittente, ſit lapſus in luxuriæ vitium.

13. Reſp. II. Quamvis non quilibet levis actus ſuperbiæ ſit grave peccatum, cùm etiam in hoc vitio detur levitas materiæ; attamen ſuperbia ex genere ſuo eſt peccatum mortale. Ita cum Eccleſia Catholica omnes tenent SS. Patres & Theologi, uti magis docetur in Theologia per Tractatum de peccatis, ad quem fit remiſſio.

14. Reſp. III. Etſi juxta mox dicta non quilibet actus ſuperbiæ ſit peccatum mortale, quilibet tamen etiam modicæ inanis gloriæ, propriæ æſtimationis, vanæ complacentiæ, jactantiæ &c. actus, aut levis etiam contemptus alterius, voluntariè & cum advertentia commiſſus, vel admiſſus ſemper peccatum veniale, & quidem tale eſt, quod DEUS præ reliquis averſatur, & punit, ac quod etiam ut veniale duntaxat peſſimos plerumque cauſat effectus; prout patet tum ex textibus Scripturæ, & SS. Patrum ſupra allegatorum, indefinitè de ſuperbia loquentium: tum ex iis, quæ mox ſubſequenter de damnis ſuperbiæ adducentur. Nam

15. Quæritur IV. Quàm damnoſa, pernicioſa, & periculoſa ſit Superbia? Reſp. I. Tot, & tanta damna, peſſimóſque effectus cauſat ſuperbia, ut nec linguâ, nec literis condignè exprimi valeat. Horrendè & prolixè de graviſſimis damnis ſcribunt SS. Patres & Aſcetæ: nos brevitatis causâ aliqua adducemus. I. Juxta oraculum Divinum, origo & *initium omnis peccati eſt ſuperbia. Eccli. 10. ỽ. 15. Superbia*, ait apud S. Bernardum Guerricus Abbas *Serm. in die Purif. ſicut & peccatorum primum & maximum, ſic eſt omnium regina & mater vitiorum.* Quod adeò verum habet S. Auguſtinus, ut ſinè ſuperbia nec fuiſſe, nec eſſe, nec fore peccatum exiſtimet; ait enim *lib. de Salutar. Docum, cap. 19. Et ut evidenter oſtendamus, ipſa eſt omnium peccatorum initium, & finis, & cauſa; quia non ſolùm peccatum eſt ipſa ſuperbia, ſed etiam nullum peccatum eſſe potuit, aut poteſt, aut poterit ſinè ſuperbia.* Specialiter verò cau-

cauſa luxuriæ eſt, ùt dictum eſt *num. 12.*

16. II. Superbia eſt ruina omnium virtutum, bonorum operum, adeò, ut quæcunque etiam virtutes & opera bona, quantumvis heroica; ſi ex ſuperbia, aut vana gloria fiunt, vel ſi vanam ſui complacentiam & æſtimationem non excludunt, nomen & ſubſtantiam virtutis amittant, ac econtra naturam vitii aſſumant; *Superbia*, inquit S. Iſidorus *lib. 2. de Summo Bono. cap. 38. ſicut origo eſt omnium criminum, ita ruina cunctarum virtutum.* Nam, ait S. Chryſoſt. *Homil. 32. in Geneſ. Etiamſi quis ſibi plurimorum bene geſtorum conſcius ſit, niſi apud ſe ſentiat, quòd omnium ſit poſtremus, nulla ei futura utilitas ex omnibus bonis ſuis operibus.* cui concordat Caſſianus *lib. 12. de Spirit. Superb. cap. 3.* illis verbis: *Nullum eſt vitium aliud, quod ita omnes virtutes exhauriat, cunctâque juſtitia & ſanctitate hominem ſpoliet, & denudet, ùt ſuperbia malum, tanquam generalis quidam ac peſtifer morbus.* quibus conformiter etiam ſcribit S. Auguſtinus *Tract. 11. de Obed. & Humilit.* illis verbis: *Qui ſuperbiam habet, ſinè cauſa habet alias virtutes, imò eas non habet, ſed videtur habere.* Ut proin ad impediendas & tollendas in ſuperbo virtutes, ad ſeducendum, & inducendum illum ad varia peccata dæmon non habeat, quod laboret; quia perſonam & vicem illius ipſa ſuperbia agit, teſte S. Climaco *gradu 22. Superbus Monachus dæmone opus non habet; ipſe enim ſibi jam & dæmon, & hoſtis, & inimicus eſt.*

17. III. Impedit, & deſtruit omne meritum; quantumvis enim magna, ardua, difficilia, etiam ex ſe ſancta & laudabilia ſummo cum labore, induſtria & fatigatione quis agat, aut patiatur, ſi tamen hæc facit, ut ab hominibus videatur, & exinde laudetur, ſi propterea laudem, aut vanam gloriam appetit, ſi vanè ſibi complacet, ſe meliorem aliis reputat, alios ſpernit &c. omni planè merito apud DEUM caret, ùt patet ex Divino oraculo *Matth. 6. ℣. 2.* ubi Chriſtus de palàm orantibus, & jejunantibus, ut videantur, & laudentur ab hominibus, apertè dicit: *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* O! quantum damnum; quan-

quanta jactura, Chariſſimi! ſummè ardua, etiam in ſe aliàs ſanctiſſima agere, vel pati, & tamen nullam habere apud DEUM mercedem, nullum meritum, ſed pôtiùs demeritum, & pro meritis, quæ ſuperbus vanâ gloriolâ ſtultè venditat, non niſi pœnam exſpectare à juſto Judice, qui & juſtitias ac bona facta judicabit.

18. IV. Impedit Superbia gratias, ſaltem ſpeciales, majores ac magis efficaces; quia DEUS hujusmodi gratias non niſi humilibus præbet, minimè verò ſuperbis, imo his etiam poſitivè reſiſtit, uti liquet ex illa ſuperbis terribili ſententia 1. *Pet. 5. ℣. 5. Omnes autem invicem humilitatem inſinuate; quia DEUS ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* grande damnum! carere gratiâ divinâ, & Deum ſibi reſiſtentem habere. Pariter impedit, & aufert alia dona & bona; dum enim quis ex his ſuperbit, ſicque iiſdem contra DEUM abutitur, DEUS illa aliàs danda denegat, vel data aufert, ut occaſionem ſuperbiendi ſubtrahat.

19. V. Reddit hominē minùs idoneum, quin & inhabilem ad bene & fructuosè operandum, ad munera & negotia maximè graviora, præſertim pro bono communi, pro DEI gloria, & animarum ſalute utiliter peragenda; hoc ipſo enim, quòd quis requiſitis præſertim majoribûs gratiîs & auxiliis ad agendum careat, DEUMque ſibi reſiſtentem habeat, infelix & inſufficiens in ſuis negotiis & muneribus erit, pluſque damni, quàm utilitatis cauſabit, magis confuſionem, quàm gloriam reportaturus; quotidiana enim experientia teſte conſtat, quòd DEUS ſuperbos in ſuis negotiis & muneribus ordinariè derelinquat, variè confundi, ac proſtitui faciat, aut permittat. Accedit, quòd DEUS, qui ſolùm humilia reſpicit, dedignetur, ad ſua præſertim majoris momenti opera uti inſtrumentô ſuperbô.

20. VI. Ferè omnem, ſubinde etiam neceſſariam æſtimationem, bonam famam & amorem apud homines aufert, vel plurimùm minuit, redditque ſuperbum apud homines quoque odioſum teſte æterna Veritate *Eccli. 10. ℣. 7. Odibilis coram DEO eſt, & hominibus ſuperbia.*

*biæ.* & continuâ idipſum experientiâ comprobante.

21. VII. Miſeram, inquietam, deſolatam, triſtem, & melancholicam reddit vitam, non rarò morbos conciliat, vitæ dies abbreviat, & ſæpe mortem accelerat; ſicut enim animus humilis, indéque indifferens, ſemper hilaris animam lætificat, vitam prolongat, & floridam cauſat ætatem: ſic econtra inordinatæ curæ, & triſtitia exſiccant oſſa, juxta illud *Proverb. 17. ℣. 22. Animus gaudens ætatem floridam facit: ſpiritus triſtis exſiccat oſſa.* & triſtitia, ſicut tinea veſtimento, & vermis ligno, cordi & corpori nocet, conſequenter languorem & infirmitatem cauſat, teſte Spiritu S. *Proverb. 25. ℣. 20. Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno, ita triſtitia viri nocet cordi.* indéque vitam abbreviat, juxta illud *Eccli. 30. ℣. 24. & 25. Triſtitiam longè repelle à te: multos enim occidit triſtitia.* Superbi autem plerumque triſtes, deſolati, & abſque vera animi lætitia vivunt; tum, quia præcellentiam, laudem, æſtimationem, honorem &c. hominum, quæ inordinatè appetunt, pro voto non adipiſcuntur, ſed econtrà minùs æſtimantur; tum, quia, quod illos extremè affligit, ſæpenumero variè confunduntur, & contemptui habentur.

22. VIII. Superbia evidens ſignum æternæ reprobationis eſt, uti cum S. Auguſtino communiter notant SS. Patres, ex quibus in ſpecie S. Gregorius *Lib. 34. Mor. cap. 22.* terribilem illam ſententiam proferens ait: *Apertè cognoſcimus, quòd evidentiſſimum reproborum ſignum ſuperbia eſt, ac contra humilitas electorum.* Nec mirum; quia ſuperbi DEO exoſi, ab eóque derelicti, & repulſi, jam in vivis ſunt filii diaboli, & templum ipſius, in quo tanquam re propria pro libitu ſuo regit. Quòd filii diaboli ſint, bene cum aliis SS. Patribus docet Cæſar. Arelat. *Homil. 18. Non diſcernuntur filii Dei, & filii diaboli, niſi humilitate & ſuperbiâ; quemcunque ſuperbum videris, diaboli eſſe filium non dubites: quemcunque humilem eſſe conſpexeris, DEI eſſe filium confidenter credere debes.* Quòd ſint templum diaboli, Chriſtus ipſe ad S. Birgittam dixiſſe refertur *lib. 2. Revelat. c. 9.* illis verbis: *Omnia*

*Chriſtianorum corpora, in quibus regnat humilitas, templum meum ſunt: in quibus autem eſt ſuperbia, non templum meum ſunt, ſed diaboli, qui eos juxta voluntatem ſuam regit ad mundi appetitum.*

23. Reſp. II. Superbia non tantùm DEO maximè exoſa, nociva & damnoſa, ſed inſuper ſummopere periculoſa eſt; idque ex multiplici ratione. *Primò*; quia valde occultum eſt vitium, & à plurimis ſæpe vix agnoſcitur: dicit autem S. Auguſtinus, illa peccata magìs eſſe periculoſa & nociva, quæ minùs agnoſcuntur, nullúmque peccatorem eſſe magìs miſerum, quàm qui ſe miſerum eſſe non agnoſcit: *Illa magìs ſunt noxia*, inquit S. Auguſtinus apud Mich. à S. Cath. *in Trino perf. Tract. 3. Erud. 3. quæ à quibusdam non exiſtimantur peccata; nullum enim magìs & faciliùs decipit, quàm quod non intelligitur malum eſſe. Peſſimum genus peccati eſt, non intelligere peccata: nullus magìs de peccatoribus plangi dignus eſt, quàm qui putat, ſe non habere, quod plangat.* Ut proin ſuperbia tanquam occultum venenum clam ſerpendô plurimùm animæ noceat.

24. *Secundò*; quia, niſi bene, & quaſi continuò attendatur, facillimè, & quaſi inadvertenter committitur; facilè enim, & quàm frequenter, niſi attenta cùm cura quis vigilet, vana gloria & propria complacentia irrepit, nimia ſuimet æſtimatio titillat, & contemptus econtra alterius conſurgit: vana quoque jactantia & gloriatio de ſe vel ſuis facilè erumpit. Nunquid frequenter in verbis & operibus noſtris plùs laudem & æſtimationem propriam, quàm DEI gloriam & beneplacitum præ oculis mentis habemus, corruptâ noſtrâ naturâ ad idipſum penitus pronâ? Nónne facilè & frequenter, ſi vilipendimur, minùs aliis æſtimamur, poſtponimur &c. indignatio; ſaltem interna, variæque cogitationes, triſtitiæ, mentis turbatio, & inquietudo conſurgunt? quæ cuncta defectum veræ humilitatis, econtra verò tumorem ſublatentis ſuperbiæ ſatis inſinuant. Attendat tantùm quivis apud ſemetipſum, & experietur, quàm multivariè hoc vitium incautam præcipuè mentem pulſet. Meritò itaque pronuntiavit S. Hieronymus *Epiſt. ad Fabiol. Manſ.* 41.

41. ſcribens: *Nihil tam periculoſum eſt, quàm gloriæ cupiditas, & jactantia, & animus conſcientiâ virtutum tumens.* ut proin ad declinandum periculoſiſſimum ſuperbiæ vitium, quaſi continuâ cautelâ & vigilantiâ, ſuavî tamen & quietâ, ſinè inordinata anxietate, & turbatione mentis opus ſit.

25. *Tertiò*; quia ex ipſis etiam virtutibus, donis ac bonis tam naturalibus, quàm moralibus à DEO datis potiſſimùm conſurgit, & exoritur; dum videlicet quis propterea ad vanam complacentiam facilè proruit, ſe meliorem aliîs æſtimat, laudem & æſtimationem humanam appetit, eâ ſibi attributâ vanè delectatur, ac de iisdem donis inaniter ſe jactat, prout contigit Phariſæo illi *Luc. 18. ỹ. 11. & 12. Non ſum* (cogitabat ſuperbiens cor ejus) *ſicut cæteri hominum, raptores, injuſti, adulteri; velut etiam hic Publicanus. Jejuno bis in Sabbato, decimas do omnium, quæ poſſideo.* ſicque ex ipſis operibus in ſuperbiam delapſus eſt. *Vitia cætera* (ait Sanctus Auguſtinus *Epiſt. 56. ad Dioſcor.*) *in peccatis, ſuperbia verò etiam in rectè factis timenda eſt.* Et perſæpe ex ipſa victoria contra diabolum, ejúſque tentationes, vitia & paſſiones obtenta oritur ſuperbia, & dæmonem iterum victorem efficit: quod bene obſervat S. Fulgentius *Epiſt. 3. ad Probam.* dicens: *Vitiorum author,* dæmon, *in eo, quod vincere non poteſt vitiis ſuîs, vincit virtutibûs alienis, armîs, quibûs eliditur, dejicit, laudat, qua ſe perſpicit victus, ſuperari virtutem, ut victus poſſit captivare vincentem.* Cui concordat Caſſianus *lib. 11. de Spirit. Cenodox. c. 7. Et hæc eſt*, ait, *ſubtilis inimici verſutia, ut militem Chriſti propriîs faciat telîs occumbere, quem hoſtilibûs armîs ſuperare non potuit.* Unde meritò, & optime ad propoſitum S. Thomas hos verſus adaptavit:

*Cùm bene pugnâris, cùm cuncta*
*ſubacta putâris:*
*Quæ poſt infeſtat, vincenda ſuperbia reſtat.*

26. Plurima ſanè, eáque horrenda paſſim reperire eſt in libris exempla, quæ enarrant, quòd viri ſanctiſſimi æquè ac doctiſſimi, aliæque animæ in vitæ ſanctitate per multos annos viventes, ex virtutibus, aliîsque tum naturalibus, tum moralibus,

bus, majoribus & ſpecialibus donis, talentis, ac gratiis à Divina manu obtentis tandem ſuperbiêrint, & propterea miſerrimè aberrârint.

27. Origines, teſte Baronio, & ſanctitatis, & doctrinæ ſuo tempore quaſi miraculum, quia ſucceſſivè ſuperbiebat, de ſua ſanctitate & doctrina, aliiſque, quibûs erat exornatus, peculiaribûs donîs ac talentis ſibi vanè complacebat, ſe nimiùm, & plùs, quàm alios æſtimabat, illos, eorúmque judicia, & vitæ rationem vilipendebat, atque ſoli ſuo judicio, etiam contra ſenſum Eccleſiæ fidebat, & adhærebat, DEO exoſus factus, ab eóque derelictus in hæreſin incidiſſe, & hæreſiarcha factus dicitur.

28. Jacobus quoque Eremita (uti in ejus vita refertur) etſi vitæ ſanctitate, & maximîs floruerit miraculîs, morbos inſanabiles curaverit, dæmones ab obſeſſis corporibus expulerit, infideles ad fidem converterit; attamen, quia propterea dimiſſa humilitate occultè ſuperbire, nimiámque ſuiipſius complacentiam & æſtimationem concipere, à DEO juſtè derelictus in horrendum lapſus eſt ſcelus: ſiquidem puellæ, quam priùs à dæmone liberaverat, vim intulit, & formidans, ne hæc ſtuprum propudioſum fortaſſis & ſcelus hoc patefaceret, eam occidit, corpúsque in flumen projecit. DEUM immortalem! quis non patenter colligat, quàm periculoſa, & quantopere viris etiam virtute & doctrinâ præclaris timenda ſit ſuperbia; cùm Deus ob hanc etiam eos, qui in culmine ſteterunt perfectionis & ſanctitatis, ac dilectos quoque ſuos amicos in ſuperbiam, & exin in horrenda permittat delabi ſcelera, tantùm, ut hac ratione eos à ter abominabili ſuperbiæ vitio eruat, & inſaniam elationis reſanet.

29. Plura æquè, vel magìs horrenda exempla ad incutiendum ſaluberrimum horrorem hujus vitii brevitatis causâ hîc omittuntur, quandoquidem ex hactenus de ſuperbia dictis ſatis, ſupérque videatur perſpectum, quantopere peſſimum hoc, DEO ſummè exoſum, maximè nocivum, & damnoſum, atque extremè periculoſum vitium ſuperbiæ fugiendum, ac quàm cautè, ne com-

mittatur, vigilandum, & attendendum ſit. Cæterùm media contra ſuperbiam, & praxin hoc vitium vitandi adducemus infra ad finem hujus Capitis, poſtquam priùs de quibusdam filiabus ſuperbiæ actum fuerit; hinc ponitur.

## §. II.

## *De Natura, Malitia, & damnis vanæ Gloriæ.*

30. Quæritur I. Quid ſit, qualiter, quàm facilè & frequenter committatur vana Gloria. Reſp. I. Vana Gloria eſt inordinatus appetitus laudis & æſtimationis humanæ. Dicitur meritò, *inordinatus appetitus*; quia, dum homo in verbis, aut operibus ſuis gloriam & æſtimationem humanam appetit, & quærit; utique inordinatiſſimè appetit; quia contra rectum & juſtum ordinem id, quod ſoli DEO competit, ſibi attribui non minùs arroganter, & injuſtè, quàm inaniter, vanè ac fruſtraneè intendit: unde & *Vana Gloria* vocatur. Hinc juſtè admirans exclamat Propheta *Pſalm. 4. ℣. 3. Filii hominum uſquequo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium.* revera enim admiratione dignum & inordinatum eſt, id diligere, & appetere, quod re ipſa reſpectu diligentis & appetentis non niſi vanum, inane & mendacium eſt, & non niſi gravi corde fit; ſiquidem inordinatus iſte appetitus gloriæ ac laudis humanæ innumeras ſecum trahit curas, & cor multùm aggravat, prout infra patebit ampliùs.

31. Reſp. II. Vix ullum vitium eſt, quod tam facilè, & frequenter committitur, quàm vana gloria. Ratio eſt; quia non minùs ac Superbia valde clanculò irrepit, ac opera etiam alioqui virtuoſa ſuô venenô inficit; præterea non tantùm à malis, & perverſis, qui ad vanam oſtentationem & ob gloriam

riam inanem ſua obeunt, ſed non rarò etiam à viris præclaris quoque, doctis ac probis, piíſque animabus, & quidem etiam in virtutum, ſanctorúmque operum exercitio committitur, idque diverſimodè, præcipuè verò tribûs modis, *ante opus* videlicet, dum ob finem vanæ gloriæ quid peragimus: *in*, ſive *ſub opere*, quando ſub opere, bona cũ intentione cœpto ſubintrogreditur appetitus laudis & æſtimationis humanæ; & demum *poſt opus*, ſi de eo bene peracto vanam gloriolam aucupari poſtea quærimus. Vanam gloriam, quæ ante opus committitur, ſive dum ex vana gloria quid inchoatur, SS. Patres communiter vocare ſolent *Dominam*: quæ in-vel ſub opere conſurgit, *Sociam*; quæ poſt opus, *Servam*. Omnes modi ex tribus enarratis nedum in operibus piis & probis, ſed & malis intercurrere poſſunt; & quidem facillimè ac frequentiſſimè non minùs ac ſuperbia, prout *n. 24.* dictum eſt.

32. Brevitatis cauſâ exemplificatur ſolummodo inductione aliquorum. Et quidem I. Si quis e. g. ſtudet, novas opiniones excogitat, aut peregrinas doctrinas & ſententias introducit, ut ſubtilis profeſſor, vel lector æſtimetur: ſi quis utilibûs dimiſſis, in concione potiſſimùm ornatui ſtudet, ut artificioſus concionator proclametur: vel ſi ſingularem fervorem exhibet, ut ideo fervidus concionator laudetur, vanam gloriam committit.

II. Si quis de rebus ſpiritualibus, de virtutibus &c. diſcurrit, ut in his bene verſatus, vel in iiſdem practicatus, aut rebus ſpiritualibus ſingulariter addictus reputetur: item ſi zelum honoris Divini, regularis obſervantiæ & diſciplinæ, ſanctam ad reprehendendas tranſgreſſiones libertatem exhibet, ut tanquam zeloſus æſtimetur, plenus vanâ gloriâ eſt.

III. Si quis ſe humiliat, ut humilis, modeſtus &c. appareat, vanâ gloriâ tumet, & dupliciter ſuperbus eſt.

IV. Si quis aliquod, qualecunque tandem bonum opus, vel virtutem etiam heroicam coram hominibus exercet, eo fine, ut ab hominibus laudetur, vanam gloriam procul dubio committit.

V. Si quis etiam in occulto



Digitized by Google

opera bona, virtutes, & mortificationes exercet, cupit tamen, vel (quod pejus eſt) directè aut indirectè, ſubdolè conatur, ut hæc aliis innoteſcant, & ipſe bonus Religioſus, virtutibûs & mortificationibûs occultis præditus habeatur, mancipium vanæ gloriæ eſt.

VI. Si quis in vitia, vel vitioſos zelosè invehitur, ut tanquam à vitiis hujusmodi immunis æſtimetur, per vanam gloriam ſimilis eſt eis; imò pejor illîs ſaltem pœnitentibûs, & ſe humiliantibûs coram oculis DEI; uti patet ex doctrina Chriſti *Luc. 18.* ubi publicanum peccatorem Phariſæo ex vana gloria ſe jactanti, & contra vitia loquenti anteponit.

33. Quinimo ferme innumeri ſunt modi, quibûs vana gloria in loquendo, agendo, patiendo, omittendo &c. ſe immiſcet; ut proin facilè & quàm frequenter committatur vana gloria, quæ, ubi alia vitia abſunt, non raro opera cæteroquin præclara etiam ipſorum, qui doctrina & pietate eminent, non dicam aliarum piarum animarum, peſſumdat.

34. Quæritur II. Quàm Deo exoſa, & homini nociva ac periculoſa ſit vana gloria? Reſp. I. Vana gloria DEO plurimùm exoſa, atque homini maximè damnoſa eſt: ratio in promptu habetur; quia eſt ſpecies, & filia ſuperbiæ, quæ quàm DEO exoſa, & homini damnoſa exiſtat, §. *præcedente à num. 9.* jam ſatis dictum habetur. S. Paulus etiam vanam gloriam in ſpecie fugere monet *ad Galat. 5. ℣. 26. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.* quam etiam Chriſtus in Phariſæis vehementer reprehendit *Joan. 5. ℣. 44. Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam, quæ à ſolo DEO eſt, non quæritis.*

35. Et quod dolendum maximè, eſt ingens ſtrages ac damnum, quod noxium hoc vitium vanæ gloriæ infert ipſis, in ſe ſanctiſſimis operibus, dum ipſas pias mortificationes & auſteritates, orationes, ac devotiones, ipſásq; heroicas virtutes, ex antecedente, vel concomitante, vana gloria infectas, omnî meritô penitus ſpoliat, quod damnum revera ſat magnum, & ſanguineîs lacrymîs deplorandum eſt. Hinc Chriſtus in Evangelio toties, & tam ſolicitè

mo;

monet, ne opera noſtra bona coram hominibus faciamus; ut videamur, & laudemur ab eis: ſeu, ne ex vana gloria operemur bonum; quia aliàs mercede vel merito carebimus apud DEUM. Sic enim *Matth. 6. ℣. 1.* diſcipulos ſuos ſeriò monet: *Attendite, ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt.* Quod ut magis caperent, cordíque magis imprimerent, pergit Chriſtus ibidem ℣. 2. *Cùm ergo facis eleemoſynam, noli tubâ canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in Synagogis & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam.* quem locum pulchrè exponit S. Thomas *Caten. aur. in cap. 5. Matth.* dicens: *Tuba eſt omnis actus vel ſermo, per quem operis jactantia demonſtratur;* unde Rabanus: *ante ſe tubâ canit, qui apud alios vult laudari.* Subdit dein Evangeliſta *ibidem* ℣. 3. *Te autem faciente eleemoſynam neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua*; in quem locum rurſus bene ibi gloſſans laudatus S. Thomas ait: *Siniſtra videtur ſignificare delectationem laudis: dextera autem ſignificat intentionem implendi præcepta Divina, cùm ergo conſcientiæ facientis eleemoſynam miſcet ſe appetitio laudis, fit ſiniſtra conſcia dexteræ. Neſciat ergo ſiniſtra, id eſt, non ſe miſceat conſcientiæ tuæ laudis humanæ appetitio.* quaſi dicat: quod agit virtus neſciat elatio, vel vana gloria.

36. Rurſum pergit Chriſtus apud *Matth. loc. cit.* ℣. 16. *Cùm autem jejunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes; exterminant enim facies ſuas, ut appareant hominibus jejunantes: Amen dico vobis, quia receperunt mercedem ſuam.* Ecce quanta cum expreſſione, & quàm efficaciter Chriſtus per particulam *Amen* confirmet, eos, qui bona quæcunque tandem agunt coram hominibus, ut videantur, ſive operandô, ſcilicet ex vana gloria, nullum apud DEUM habituros meritum vel mercedem. O ergo lamentabilis jactura! ô grandis inſania! ea, per quæ gloriam & regnum cœleſte comparare poſſumus, pro vana gloria, quæ mera umbra, & mox evaneſcit ùt vapor, inſanè commutare. Hinc bene ad propoſitum ſcribit S. Gregor. *Lib. 8. Moral. cap. 28.*

*28. Qui pro virtute, quam agit, humanos favores deſiderat, rem magni meriti vili pretiô venalem portat: unde cœli regnum mereri potuit, inde nummum tranſitorii ſermonis quærit.*

37. Apprime huc ſervit exemplum, quod in vita S. Pachomii ſcribunt Roſweidus, Ribadeneira, & Michael à S. Cath. *in Trino perf. Tract. 4. Erud. 1.* In quodam cœnobio, ubi vi Regulæ quivis ſingulis diebûs debebat conficere unam ſtoream, ultro aliquis Monachus una die duas confecit, eáſque prope cellam ſuam ita collocavit, ut S. Pachomius Cœnobii Rector illas videndô & advertendô, eum ob extraordinariam diligentiam laudaret, & æſtimaret, ex eo, quòd ad unam duntaxat obligatus, duas una die texuerit ſtoreas. Verùm vir ſanctus intelligens, hunc Monachum ex vana gloria id feciſſe, ad Monachos ſibi aſſidentes dixit: „ Videte, quæſo, hunc fratrem, qui à ſummo manè uſque in ſeram noctem laboravit, ac ſudavit, & omnem laborem ſuum diabolo conſecravit, hominum laudem & æſtimationem præferens DEO. „ Quare hunc fratrem rigidè increpavit, eíque pro pœnitentia injunxit, ut Fratribûs ad orandum convenientibûs ipſe ingrederetur, & alta voce clamaret: „ Patres, „ & Fratres mei chariſſimi! ora- „ te, quæſo, DEUM pro me miſe- „ ro peccatore, ut mei miſerea- „ tur, quòd vanam laudem ob „ haſce ſtoreas una die à me „ confectas pluris, quàm Re- „ gnum cœlorum fecerim. Injunxit eidem inſuper, ut fratribûs ad ſumendam refectionem congregatîs ipſe duas ſtoreas in humeris geſtans, in Refectorio durante refectione conſiſteret, poſtea cellæ incluſus, ſolóque arido pane & aqua victitans, ſingulis diebûs duas ſtoreas texeret. Ecce, quantopere Sancti vanam gloriam ob jacturam æternæ mercedis & meriti damnârint, & fugiendam docuerint.

38. Reſp. II. Vana gloria inſuper etiam maximè periculoſa eſt. Ratio à pari ex dictis de Superbia *num. 31.* ſatis patet; ut proin non minori ad illud, quàm ad iſtud evitandûm cautelâ & vigilantiâ, quietâ tamen & tranquillâ, non nimis anxiâ, ac inquietâ opus ſit, præſertim cùm

multa palàm, & coram hominibus facere liceat, & meritorium ſit.

39. Quænam autem, quando, & quomodo bona publicè, ac coram hominibus ſinè ulla vana gloria, imò cum merito fieri licitè queant, dicemus §. *ſeq.* agendô de Jactantia & Gloriatione; hinc ponitur

# §. III.

## *De Natura, Malitia, & Damnis Jactantiæ, & vanæ Complacentiæ: ubi etiam de Hypocriſi.*

MErito poſt vanam Gloriam de Jactantia agitur; quia hæc ex illa plerumque oritur, ipſiúsque ſoror, & filia Superbiæ eſt. Hinc

40. Quæritur I. Quid ſit, & qualiter committatur vitium Jactantiæ? Reſp. I. Jactantia eſt verbalis inordinata ſui, vel ſuorum extollentia, dum quis ſeipſum, vel ſuos ob talenta, dona, vel bona ſive naturalia, ſive moralia e. g. ob virtutes, & bona opera, vel etiam ob mala directè, vel indirectè extollit, hæc aut ſimilia aliis enarrandô, deprædicandô &c. ut propterea laudetur, & magni habeatur.

41. Explicatur definitio, & dicitur: *Verbalis extollentia*; quia Jactantia propria ordinariè verbis, & ſermone committitur. Dicitur: *Inordinata*; hoc ipſo enim, quòd ſinè bono fine non niſi propriam vanam laudem, vel æſtimationem quis intendat, inordinatè agit. Dicitur ulterius: *Sui, vel ſuorum*; quia non tantùm ob proprias, ſed etiam ſuorum, puta Parentum, Fratrum, Conjunctorum, Familiæ, Ordinis &c. dona, dotes, ſcientiam, divitias, facta, virtutes &c. quis ſe jactare poteſt, ſi id facit, ut in ſuam, ſuorúmve vanam laudem, ac oſtentionem redundet.

42. Additur: *Ob talenta, dona &c. bona opera, vel etiam ob mala*; quia non ob illa duntaxat, ſed etiam ob iſta, mala ſcilicet opera & facta datur ſuperba jactantia, ſeu gloriatio: quam utpo-

utpote peſſimam, & ordinariè graviter peccaminoſam, ſi de objecto graviter malo ſit, graviter increpat Spiritus S. *Pſal. 51. ℣. 3. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* cujusmodi peſſima jactantia fuit etiam illorum, qui oderunt DEUM; de quibus Propheta *Pſal. 73. ℣. 4. Et gloriati ſunt, qui oderunt te, in medio ſolemnitatis ſuæ*, nec non illorum, contra quos exarſit David *Pſal. 93. ℣. 2. 3. & 4. Exaltare, qui judicas terram: redde retributionem ſuperbis; uſquequo peccatores Domine, uſquequo peccatores gloriabuntur? effabuntur, & loquentur iniquitatem?* Sunt enim, qui etiam gloriantur, & *lætantur, cùm malè fecerint, & exultant in rebus peſſimis, quorum viæ perverſæ ſunt, & infames greſſus eorum. Prov. 2. v. 14. & 15.*

43. Dicitur tandem: *Directè, vel indirectè*; ſunt enim, qui diſcurſu & verbis ſuis quidem directè ſe jactare non videntur, indirectè tamen id faciunt, dum diſcurſum cum aliis ita inflectunt, ut ab his bene facta ipſorum deprædicentur, atque ad hoc anſam ex induſtria præbent.

44. Quæritur II. Quàm Deo exoſa, peccaminoſa, & homini nociva ſit Jactantia? Reſp. I. Quantopere DEO exoſa ſit jactantia, ex eo ſatis liquet, quia eſt ſpecies, & filia ſuperbiæ, quæ quantùm DEO ſit exoſa, dictum eſt ſupra *num. 9.* Per ipſam enim jactantiam quoque homo ob id, quod eſt, habet, vel operatur, laudem, gloriam, & honorem, qui ſoli DEO competit, DEO eripere, & ſibi appropriare arroganter quærit; hinc quemvis ſe vanè jactantem Paulus *1. ad Corinth. c. 4. v. 7.* arguit: *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?* Planè ita plenis buccis ſe, ſuáve elatè extollens ignorat, quòd tota ac omnis *ſufficientia noſtra ex DEO eſt, 2. ad Cor. c. 3. v. 5.* Unde qui ob bona facta vanè gloriatur, idem facit, ac ſi inſtrumentum gloriaretur, non artifici opus facienti, ſed ſibi gloriam de artefacto tribuens, contra quod Iſaias *c. 10. v. 15.* loquens ait: *Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum, à quo trahitur?*

45. Reſp. II. Vana Jactantia ſive

ſive gloriatio ſui vel ſuorum, etſi ordinariè ſit peccatum tantummodo veniale, poteſt nihilominus etiam gravem culpam, ſeu peccatum lethale involvere, ſi fiat de malitia, vel de malis, præſertim graviter peccaminoſis operibus. Item ſi contra juſtitiam, vel charitatem proximi committitur cum gravi ejusdem damno, uti e. g. ſi quis ſe peritum in Jure, & bonum Advocatum jactat, ut cauſas, etiam quas non intelligit, agendas acquirat, quibûs, cum gravi damno clientis, ex ignorantia, adeóque culpâ ſuâ cadit. Ubi cum SS. Patribus notandum, vanam jactantiam dari ob vera, & falſa: ob vera quidem, ſi quis inaniter ſe jactat de eo, quod revera habet, ſcit, operatur &c. ob falſa verò, & mendaciter committitur, quando de eo ſe jactat, quod non eſt, non habet, non ſcit, non egit &c. quæ mendax, ſeu falſa, vel exceſſiva jactantia ſemper majus peccatum, DEOque magis exoſa eſt.

46. Reſp. III. Jactantia inſuper homini maximè damnoſa eſt; tum, quia ſpecies, & filia ſuperbiæ eſt, conſequenter eadem, quæ ſuperbia, damna cauſat; tum, quia eſt ſoror vanæ gloriæ, ex eaque proximè oritur; tum, quia, ſi opus ex præcedente, vel concomitante, bonámque intentionem inficiente ac deſtruente inani jactantia ſive gloriatione fit, hæc non minùs ac ſuperbia aut vana gloria (de quibus paulo ante dictum eſt) opera etiam præſtantiſſima, & alioqui ſanctiſſima, mortificationes item & virtutes quantumvis excelſas, & heroicas, quas homo exercet, deſtruit, meritúmque penitùs adimit, peſſimâ ruinâ virtutum, meritorúmque. Unde bene S. Paulus dicit *1. Corinth. 5. v. 6. Non eſt bona gloriatio veſtra: neſcitis, quia modicum fermentum totam maſſam corrumpit.* id eſt, modica gloriatio, ex appetitu vanæ gloriæ facta, totam maſſam & ſubſtantiam bonorum operum, ac virtutum corrumpit, & inſuper facit, quòd quis laudem & æſtimationem, ex cujus appetitu ſe, vel bene facta ſua jactat, minimè acquirat, ſed potiùs amittat, quia & vilipenſionem exinde reportet, bonámque æſtimationem,

qua alias gaudebat, apud alios peſſumdet.

47. Dum econtra, ſi quis ex humilitate, & ad declinandam vanam gloriam ſua, præſertim extraordinaria, bona opera, & virtutes, aliaque dona occultat, nec vanè jactandò manifeſtat, laudem, gloriam & æſtimationem, quam non quærit, ſed fugit, ultra cumulat: præcipuè ubi DEUS opera bona, & virtutes, à tali ex humilitate occultatas, aliâ viâ, uti ordinariè ſolet, manifeſtat; tunc enim laus, gloria, & æſtimatio ob ejusmodi occultas virtutes mirè creſcit, adeò, ut unus humilis, cujus talenta, ſcientia, dona, bona opera & virtutes, diſponente DEO, aliâ viâ, quàm propriâ jactantiâ manifeſta fiunt, plùs æſtimetur, quàm mille alii, qui ſua talenta, dona, bona & magna opera, ac virtutes neſcio qualiter jactatoriè manifeſtant. Hinc Spiritus S. *Prov. 27. v. 2.* bene monet: *Laudet te alienus, & non os tuum, extraneus, & non labia tua.*

48. Aliud præterea damnum vana jactantia procreat; dum ſcilicet, ſicut ſuperbia, vana gloria, aliæque filiæ ſuperbiæ majores, ac ſpeciales gratias, aſſiſtentias, ac dona Divina aufert, minuit, & pro futuro impedit; hoc ipſo enim, quòd DEUS infinitè bonus videat hominem illis ſuperbè abuti, illa minuit, ſubtrahit, ac pro futuro denegat: quod grande reverà damnum quivis vanè ſe jactans ordinariè experietur.

49. Verùm ſcire forſan cupitis, Chariſſimi! num quis totum meritum etiam illorum bonorum operum, ac virtutum, quas ex recta & ſancta intentione actu jam fecit, ac perfecit, penitus perdat, ſi ſubſequenter de illis ex appetitu vanæ laudis & æſtimationis inaniter ſe jactat? Reſp. Quamvis ſubſequenter vanè ſe jactans eam juxta mox dicta pœnam incurrat, quòd DEUS ſpeciales gratias & dona Divina minuat, aut omnino ſubtrahat, non videtur tamen, quòd merita illorum operum, quæ ex ſancta intentione perfecit, ac continuavit, propterea penitus amittat. Ratio eſt; quia ex communi doctrina Theologorum, & SS. Patrum, ac dictis in Parte priore, merita ſemel obtenta non niſi per peccatum mortale (quale

non

non eſt vitioſa jactantia ſui, aut bene factorum, ùt ſupponitur) mortificantur. Quo non obſtante jactantia etiam in iſtis ſanctè jam & perfectè abſolutis operibus meritò ſummopere fugienda eſt ob gravia damna, quæ ex dictis infert, quæ inter etiam eſt, quòd eatenus meritum diminuat, quatenus hoc ipſo, quòd ejuſmodi vana jactantia, etiam ſubſequens peccaminoſa ſit, demeritum ſive reatum pœnæ ac culpæ inducit.

50. Quæritur III. Quid ſit, & quàm DEO exoſa, hominíque damnoſa, ac periculoſa ſit propria ſui vana Complacentia? Reſp. I. Propria ſui Complacentia eſt vitium, quo quis ob dona, talenta, vel bona, quæ habet, vel ob bene facta naturalia aut moralia ſibi ipſi inordinatè ſeu vanè complacet, illísq; quaſi propriis delectatur. Definitio ſatis conſtat partim ex ſe, partim ex deſcriptione vanæ jactantiæ; ſolùm reſtant explicandi termini: *Quo quis ſibi ipſi inordinatè complacet, iiſque quaſi propriis delectatur*; quod contingit, dum de præfatis quaſi de propriis, & à ſe provenientibus, ſinè reflexione ad DEUM (à quo ſolo omne ſive naturale, ſive morale donum aut factum provenit) vanam complacentiam habet, ac inaniter delectatur; vel ſi ea plùs, quàm à parte rei ſunt, æſtimat, & ſibi complacet: aut ſi propter illa ſe magis, & alios minùs æſtimat &c. Porro, quomodo de cunctis ſupradictis naturalibus, vel moralibus donis, & factis ordinatè, ac licitè, ſinè vana complacentia lætari quis valeat, dicetur infra *num. 65.*

51. Reſp. II. Propria ſui vana Complacentia DEO plurimùm exoſa, & cuivis ſummè damnoſa, ac nociva eſt. Ratio patet; quia ipſa quoque ſpecies, & filia ſuperbiæ eſt, atque cum vana gloria & jactantia, ſi non ſemper has concomitatur, ſæpe coincidit, conſequenter non minùs DEO diſplicet, eosdémque peſſimos effectus & damna cauſat.

52. Reſp. III. Propria vana ſui Complacentia ſummè quoque periculoſa eſt; tum, quia, ùti de vana gloria diximus, etiam & quidem potiſſimùm ex virtutibus & piis operibus oritur, præclaráſque, non raró ac piiſſi-

piiſſimas animas infeſtat, & inficit; tum, quia non ſecus, ac vana gloria frequenter, facillimè, ac ſubitò, dum vix advertitur, admittitur; tum, quia plerumque eſt initium & origo ſubſequentis majoris ſuperbiæ, indéque omnis ruinæ, uti patet in Lucifero, qui ex præcedente propria ſui complacentia & æſtimatione ad tantam ſuperbiam devenit, ut etiam DEO ſimilis eſſe contenderit, uti bene advertitur *Iſai. 14. ℣. 12. & ſeqq. Quomodo cecidiſti de cælo Lucifer, qui dicebas in corde tuo: in cælum conſcendam, ſuper aſtra DEI exaltabo ſolium meum; aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.* ſed quo effectu? *Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. ibidem ℣. 11.* Tremendæ paſſim hiſtoriæ comprobant, non paucos, etiam cæteroquin præclariſſimos doctrinâ & virtute ſummè conſpicuos viros ob inordinatam ſui, & ſuorum donorum, talentorum, virtutum, qualitatum &c. complacentiam & vanam æſtimationem, à Deo derelictos in turpiſſima peccata, & ſceleratam vitam miſerrimè fuiſſe prolapſos.

53. Quæritur IV, An, & qualiter liceat bona ſua opera, & virtutes ſinè vana gloria palàm, ac coram hominibus facere? Reſp. Omnino licet, ac meritorium eſt, ea publicè facere, dummodo non ideo faciamus, ut videamur ab hominibus, indéque ab eis laudemur, ſed ob alias rationes ſtatim infra ſubjungendas. Patet ex doctrina Chriſti, qui docuit, & præcepit, ut opera bona coram hominibus faciamus; ait enim *Matth. 5. ℣. 16. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.*

54. *Prima* igitur ratio eſt, ut glorificetur DEUS, dum proximus noſter ex bonis operibus noſtris publicè & coram aliis factis, nec non ex virtutibus, & vita, quas videt, ad imitandum excitatur, & movetur, ut per ſanctam ſequelam DEUM glorificet. Miræ enim virtutis ad trahendum alios eſt publicum bonum exemplum, ſinè vana gloria, aut alia ſiniſtra intentione datum, adeò, ut hoc plerumque plus, quàm verba, & fervidæ etiam exhortationes apud proximum fructificet; unde

de vulgare illud axioma: *Verba movent, exempla trahunt.*

55. Confirmat hanc rationem S. Auguſtinus *in Epiſt. 1. Joannis. Tract. 8.* illîs verbîs: *Si times ſpectatores, non habebis imitatores: debes ergo videri, ſed non ad hoc debes facere, ut videaris.* Et S. Gregor. *Homil. 11. in Evang. Sic autem ſit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto, ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quâ DEO ſoli placere quærimus, ſemper optemus ſecretum.* Quod ſæpenumero ſanctè prædicavit humillimus S. P. Franciſcus; qui, etſi ad vitandum vanam gloriam, & hominum æſtimationem in heroicum ſui contemptum pueris ludentibus ſe publicè aſſociârit, attamen ſolitus erat alia publicè edere virtutum exempla, quibûs ædificârat facilè omnes. Hunc in finem perambulabat plateas civitatis modeſto inceſſu, demiſsîs in terram oculîs, humilique & paupere habitu indutus, ac tam exemplariter, ut cuncti ejus virtutes & ſanctitatem aliàs probè ſcientes, ex ſolo aſpectu Sancti hujus tacita hac concione, prout D. Pater nominare conſuevit, ſummopere ad ſanctiora fuerint commoti, & excitati.

56. *Secunda* ratio petitur ab ipſo præcepto & voluntate Divina, vi cujus omnia opera bona ex præcepto Divino, vel Eccleſiæ nobis palàm incumbentia e. g. diebûs feſtivîs audire miſſam, jejunia præſcripta obſervare, charitatis opera erga proximum exercere &c. etiam palàm facere nos oportet, ſicut & alia e. g. ſenſuum mortificationes, vitámque verè Chriſtianam & Religioſam, exemplarem, ac irreprehenſibilem omnino publicè exercere convenit. Notant tamen SS. Patres, extraordinaria virtutum & mortificationum opera, quæ plûs admirationem & plauſum, quàm imitationem parere ſolent, ordinariè occultanda eſſe.

57. *Tertia* ratio eſt ad tuendam veritatem, defendendam, & conſervandam bonam famam, atque ad vincendos & confundendos iniquos adverſarios, calumniatores, & detractores. In quem finem S. Paulus *ad Tit. c. 2. ꝟ. 7. & 8.* ſcribit: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina,*

*na, in integritate, in gravitate, verbum ſanum, irreprehenſibile, ut is, qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.*

58. Porro ſingulariter advertatis, Chariſſimi! exercitium bonorum operum, aut virtutum ob tentationem aut timorem vanæ gloriæ ordinariè nullatenus eſſe omittenda; cùm enim antiquus hoſtis ferè nunquam ceſſet etiam in ſanctiſſimis, præſertim in publico neceſſariò faciendis bonorum operum & virtutum exercitiis vanâ gloriâ ſubdolè nos tentare, grandis jactura foret, ſi ob hanc evitandam bona omitteremus, ac vano ex timore negligeremus. Quare, quamprimum vel à longè advertitur ejusmodi tentatio, brevi actu humilitatis, aut proteſtationis erit depellenda, & in bono pergendum; ſic enim non nocebit, ſed proderit nobis tentatio. Imitandus eſt in hoc S. Bernardus; cùm enim aliquando, teſte Ribadeneira in ejus vita, ſummè fructuoſam, coram ingenti multitudine auditorum, concionem ad populum faceret, dæmon illam timore vanæ gloriæ impedire quærens, ſequentibûs eum cogitationibûs eſt aggreſſus. „ Ecce! quanta multitudo auditorum, & quàm erectis auribûs, atque animîs „ præclaræ tuæ concioni intendat. Hoc advertens hæſit nonnihil S. Pater, ſed mox, ut ſuperno lumine edoctus agnovit diaboli fraudem, tentatori fertur reſpondiſſe: *Dæmon, propter te non cæpi, & propter te non deſinam.*

59. Quæritur V. An etiam, & qualiter liceat, vel expediat ſubinde gloriari de bonorum ſuorum operum & virtutum exercitiis, vel aliis benefactis, ſpecialibus donis, aut gratiis Divinis, & num ſit licitum de illis gaudere, & lætari? Reſp. I. Licet ſubinde, & etiam expedit de bonis gloriari, dummodo non aliter fiat, niſi in Domino. Ita SS. Patres & Aſcetæ; patétque ex pluribus Scripturæ textibus, præſertim ex illo *2. ad Corinth. 10. ℣. 17. Qui gloriatur, in Domino glorietur.* Ille autem in Domino, ſive cum ordine & reſpectu ad DEUM gloriatur, qui, dum gloriatur, nullatenus propriam laudem, vel gloriam intendens, omnia dona & bona, quæ facit, à ſolo

DEO

DEO provenire agnoſcit, & fatetur, illique ſoli omnem laudem, gloriam & honorem propterea tribuit, uti bene docet ex S. Chryſoſt. Cornel. à Lap. *in 2. Epiſt. ad Cor. cap. 10.* illis verbis: *Qui verè gloriatur, non in ſe, ſed in Domino glorietur, illi ſcilicet, cujus dona ſunt, omnia accepta ferendô, illi omnem gloriam dandô, & ad illius laudem, & gloriam omnia dirigendô.* Hoc qui non facit, ſed gloriandô ſuam gloriam quærit, ac intendit, quaſi verò dona ac præſtita bona à ſe, vel ſuis meritis, laboribus, ingenio, aut induſtria provenirent, minimè in Domino, ſed peſſimè & ſuperbè gloriatur, quem Apoſtolus *1. ad Corinth. 4. ℣. 7.* increpat dicens: *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?*

60. Porro gloriari in Domino non tantùm licet, ſed etiam ſubinde expedit: & quidem *Primò*, quando id exigere videtur DEI gloria & honor, ac debita gratitudo, qua humiliter enarramus ea, quæ miſericordiſſimè nobis præſtitit illuminandô, dirigendô, adjuvandô, defendendô, largiendô &c. ob quæ illi ſoli omnem laudem & gloriam humili & grata mente tribuimus.

61. *Secundò*, quando ita requirere videtur inſtructio, ædificatio, ſalus & charitas proximi, prout S. Paulum Apoſtolum ſæpiùs feciſſe, ex pluribus Scripturæ locis conſtat, præſertim verò ex Epiſtola *ad Philipp. cap. 3. ℣. 17.* ubi ait: *Imitatores mei eſtote fratres, & obſervate eos, qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram.* Et *c. 4. v. 8. & 9. Fratres, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, quæ & didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis, & vidiſtis in me, hæc agite, & DEUS pacis erit vobiſcum.* Item *ibidem ℣. 12. & 13. Scio & humiliari, ſcio & abundare, ubique & in omnibus inſtitutus ſum, & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriam pati; omnia poſſum in eo, qui me confortat.* Ecce gloriationem S. Pauli in Domino, qui omnia, quæ poteſt, ei ſoli, qui illum confortat, adſcribit.

62. *Tertiò*, quando id requirit neceſſaria defenſio propriæ juſtæ cauſæ, vel famæ, prout idem

Idem fecit S. Paulus pluribus in locis, præſertim verò *Epiſt. 2. ad Corinth. cap. 11.* ubi pro defenſione ſua gloriandô in Domino ad longum adducit ea, quæ fecit, & quæ paſſus eſt. Imò *c. 12.* gloriatur etiam de raptu in cœlum, viſionibus & revelationibus, quas non licet homini loqui.

63. Univerſaliter tamen hìc notant cum SS. Patribus Aſcetæ, in hoc cautiſſimè incedendum eſſe, & ita gloriari plerumque non niſi veteranis, ac in virtute, præcipuè profundiſſimæ humilitatis probatiſſimis viris congruere; eò quòd res periculô plena, valdéque rarum & difficile ſit, ea, quæ in laudem & gloriam propriam cedunt, commemorare, atque exinde vanæ alicujus gloriæ, vel inordinatæ delectationis & complacentiæ propriæ titillatione non tangi.

64. Junioribus verò, imò & ſenioribus, in profunda tamen humilitate necdum fundatis, & vel maximè illis, qui teſte propriâ experientiâ vanæ gloriæ, & inordinatæ complacentiæ aliàs non rarò ſubjacent, enixè ſuadetur, ut à quavis gloriatione penitus abſtineant; tum, quia horum gloriatio plerumque non fit purè in Domino, ſed vanæ gloriæ, & inordinatæ propriæ complacentiæ pice inquinata eſt; tum, quia horum gloriatio ordinariè nihil prodeſt, nec quidquam fructûs ſpiritualis adfert, audientibûs plerumque credentibûs, hujusmodi non ex bono, ſed vano fine, ac inanis gloriæ, & propriæ æſtimationis causâ gloriari. Hinc S. Bernardus *in Formula honeſtæ vitæ*, cunctis junioribus Religioſis abſolutè ſuadet; *Nihil unquam de te loquaris, quod laudem importat, quantumcunque ſit familiaris ille, cum quo loqueris: imò plùs labora celare virtutes, quàm vitia.* Idem ferè repetit *in Spec. Monach.* illîs verbîs; *Loquens nihil dicat, unde multùm eruditus, multùmve Religioſus poſſit putari.*

65. Reſp. II. Sicut gloriari, ſic etiam gaudere, & lætari licet in Domino de donis, & bonis naturæ & gratiæ à Deo datis, nec non de aliis per DEI gratiam bene factis &c. Patet hoc ex paſſim obvijs textibus Sacræ Scripturæ, quibûs juſti exſtimulantur, ut gaudeant, & lætentur in Domino. Sic *Pſal.*

31. ℣. 11. dicitur: *Lætamini in Domino, & exultate juſti, & gloriamini omnes recti corde.* Et S. Paulus *ad Philipp. c. 4. ℣. 4. & 5. Gaudete in Domino ſemper, iterum dico, gaudete, modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.* Porro ille gaudet, & lætatur in Domino, qui bonum, de quo gaudet, à ſolo DEO provenire cognoſcens, ideo gaudet; quia noſcit, inde laudari, & glorificari DEUM, ſanctámque illius adimpleri voluntatem, & beneplacitum.

66. Quinimo etiam expedit gaudere, ac lætari in Domino, illi debitas referendô gratias, omnémque tribuendô gloriam ob bona, quæ habemus, naturalia æquè ac alia moralia v. g. ob integritatem ſenſuum, ob ſanam conſtitutionem naturæ, ob quodcunque temporale donum à DEO datum, ob negotia feliciter geſta, ob liberationem à malis & periculis &c. item ob bona opera, & virtutes, per DEI gratiam factas, ob ſuperatas malas tentationes, ob factam abnegationem & mortificationem propriæ voluntatis, proprii judicii, malarum paſſionum, inclinationum, ſenſuum &c. dummodo cautè attendatur, ne vana complacentia propria deſuper ſubdolè irrepat, ſéque immiſceat.

67. Quæritur VI. Quid, & quàm DEO exoſa, peccaminoſa, ac homini pernicioſa ſit Hypocriſis? Reſp. breviter I. Hypocriſis eſt vitium, quo quis ſanctitatem, vel pietatem, aut virtutem, quam non habet, vel majorem, quam habet, verbis, factis, aut ſignis ſimulat, & fingit. Hoc vitium (utpote ex genere ſuo peccatum grave, ſi in gravi materia committitur: ut ſi quis ſimularet extraordinaria DEI dona, puta extaſes, viſiones &c. vel ſi quis hypocriſin gravi cum deceptione & damno proximi committit) quod DEO præprimis ſit ſummè exoſum, ſatis docent terribilia fulmina & minæ, quibus variè in Sacris Paginis væ æternum Chriſtus minitatur hypocritis; quod væ à Domino non niſi propter peccatum grave intentatur juxta communem doctrinam SS. Patrum & Theologorum. Ait autem *Matth. 23. ℣. 14. Væ vobis, Scribæ, & Phariſæi hypocritæ: quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes; propter hoc amplius accipietis*

*pletis judicium.* & ℣. 25. *Væ vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, quia mundatis, quod deforis eſt calicis, & paropſidis: intus autem pleni eſtis rapinâ & immunditiâ.* ac ℣. 27. & 28. *Væ vobis Scribæ, & Phariſæi hypocritæ, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quæ aforis parent hominibus ſpecioſa, intus verò plena ſunt oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia. Sic & vos aforis quidem paretis hominibus juſti, intus autem pleni eſtis hypocriſi, & iniquitate.* quos proin hypocritas graviter increpans gehennâ dignos pronuntiat *ibidem v. 33. Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis à judicio gehennæ.* cui adſtipulatur Job. *c. 13. ℣. 16. Non veniet in conſpectu ejus omnis hypocrita.*

68. Reſp. II. Quamvis vitium hypocriſis non ſemper ſit peccatum mortale, ſed ſubinde veniale duntaxat, ſi videlicet in materia levi, & ſinè damno proximi committitur: attamen univerſaliter ſummè nocivum & periculoſum eſt; tum, quia filia ſuperbiæ eſt, cujus damna & peſſimos effectus antea recenſuimus; tum, quia duplex in hypocriſi reperitur iniquitas teſte S. Auguſtino *in Pſal. 63.* ſcribente: *Simulata æquitas non eſt æquitas, ſed duplex iniquitas; quia & iniquitas eſt, & ſimulatio.* ut proin *in comparatione duorum malorum levius malum ſit* (ait ſanctus Hieronymus *Lib. 6. in cap. 16.* Iſa.) *apertè peccare, quàm ſimulare, & fingere ſanctitatem.* tum, quia vitium propriè diabolicum eſt; diaboli nempe proprium eſt transfigurare ſe in Angelum lucis, ùt ait Apoſtolus *2. Cor. c. 11. ℣. 14.* Hinc apud S. Gregor. *Lib. 32. Moral. c. 11. in Sum.* dicitur: *Quòd hypocritarum mentes diabolus in virtute poſſideat.* tum, quia hypocrita vix ampliùs corrigibilis eſt; cùm diabolus mentes hypocritarum poſſidens neceſſarias gratias, & inſpirationes Divinas illico avertat, & extinguat, miserúmq; hypocritã pro libitu ad omne malum deducat.

69. Quæritur VII. An, & qualiter liceat abſque hypocriſi abſcondere coram aliis vitia, imperfectiones &c. quibus quis ſubjacet? Reſp. Tametſi ſanctitatem, pietatem aut virtutem, quam quis penitus non habet, aut majorem, quam habet, ſimulare & fingere ne quidem ſub prætextu vitandi ſcandali ſit licitum, ut ex immediatè

tè dictis patet; attamen licet, expedit, ac meritorium, imò ſubin etiam obligatorium eſt, præſertim apud Religioſos, abſcondere coram aliis vitia, imperfectiones, pravas conſuetudines &c. quibus qui aliàs ordinariè ſubjacet, ad vitandum grave, vel leve ſcandalum aliorum, confuſionem, aut proſtitutionem Sacri Ordinis, vel Monaſterii. Ratio eſt; quia virtutem vitio aut imperfectionibus oppoſitam exercere, utique licitum, honeſtum & laudabile eſt; ſicut etiam declinare à malo, & ſcandala evitare utique meritorium ac obligatorium eſt, bonâ famâ communitatis exigente, ne per iniqua facta membri alicujus lædatur.

70. Sic I. licet, & decet ex præfato fine abſcondere, & occultare aliis grave vitium, quo quis miſer forſan laborat.

II. Bene, & meritoriè facit Religioſus, e. g. in cibo & potu aliàs plerumque intemperans, vel excedens, ſi ſaltem coram ſæcularibus, vel juvenibus Religioſis ab exceſſu abſtinet, & temperans eſt, ſcandali evitandi causâ.

III. Idem eſto judicium de eo Religioſo, qui erga aliquem ſuorum confratrum odium, averſionem, aut inimicitiam habet, & hanc, coram ſæcularibus, ne eosdem ſcandalizet, abſcondit, ac econtra charitativum, & pacificum erga illum ſe exhibet.

IV. Bene & laudabiliter agit, qui in Monaſterio, quavis ferè data occaſione, impatientiæ, iræ, indignationi, aut contentioni deditus, ſaltem coram ſæcularibus ſe cohibet, ac patientem, & manſuetum ſe oſtendit. Item

V. Qui domi ſuæ inter fratres diſſolutus, immortificatus, & irreligioſus vivens, ſpectantibûs ſæcularibûs, vel præſentibûs aliis Religioſis modeſtus, mortificatus, civilis & religioſus comparet.

VI. Etiam qui Regulam, Statuta, aut diſciplinam regularem aliàs parùm curans, & paſſim liberè violans, ea ſaltē coram ſæcularibus ad vitandum ſcandalum obſervat.

## §. IV.

### *De Natura, Malitia, & Damnis Vitii Ambitionis: Ubi etiam de Remediis contra Superbiam, & Filias illius, ac de Praxi eiſdem reſiſtendi.*

71. Quæritur I. Quid, quotuplex, & quàm peccaminoſa ſit Ambitio? Reſp. I. Ambitio eſt vitium inordinati appetitûs dignitatis, & honoris, ſeu muneris honorifici. Dividitur ab aliquibus in eccleſiaſticam & ſæcularem; *illa* eſt, qua dignitates & munera honorifica Eccleſiaſtica, *hæc* verò, qua ſæcularia inordinatè appetuntur. Eccleſiaſtica, de qua ſolùm hîc agimus, ſubdividitur in eam, qua dignitates, prælaturæ, vel ſuperioratus eccleſiaſtici, præſertim curam animarum annexam habentes e. g. Præpoſituræ, Abbatiæ, Prioratus, Guardianatus &c. inordinatè appetuntur, aut directè, vel indirectè quæruntur, aut procurantur: & in eam, qua alia munera honorifica, curam animarum annexam non habentia e. g. Doctoris, Profeſſoris publici, Concionatoris &c. inordinatè ambiuntur.

72. Reſp. II. Ambitio dignitatum, curam animarum annexam habentium, ex appetitu inordinato honoris contingens plerumque videtur eſſe peccatum grave. Ratio eſt; quia tot, & tantæ ſunt obligationes Paſtoris animarum, ut eis ſine ſpeciali auxilio, gratia, & aſſiſtentia Divina debitè ſatisfacere, ferè impoſſibile ſit; DEUS autem ambitioſis hujuſmodi auxilia, & gratias ſaltem majores & copioſiores non impertitur, ſed eis, utpote ſuperbis, ac ab eo non vocatis, vel electis, ordinariè denegat, ac etiam reſiſtit. Ex quo conſequens eſt, quòd hujuſmodi à DEO derelicti, ejúſque auxiliô & ſingulari aſſiſtentia deſtituti Superiores ſe, & ſibi commiſſos in grave animarum periculum, in confuſiones, & alia damna conjiciant, proin graviter delinquant. Horrenda auditu eſt terribilis illa ſententia,

tia, quam ſanctitate & doctrinâ celeberrimus Joannes de Avila profert illis verbis; *Tanta eſt obligatio Paſtorum animarum, ut, ſi reipſa tantùm tertiam partem adimplerent, ab omnibus ſancti reputarentur: & tamen, ſi hac contenti ſunt, damnationem non evadent.* Enimvero *Judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet. Sap. 6. ℣. 6.*

73. Confirmatur reſponſio ex illo *Matth. 8. ℣. 3.* ubi, dum diſcipuli ex ambitione de primatu contendebant, Chriſtus advocans parvulum ſtatuit in medio eorum, & dixit; *Amen dico vobis, niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut parvuli, non intrabitis in Regnum cœlorum.* Hoc ipſo autem, quòd diſcipulos, niſi ab ambitione ſe convertant, à regno cœlorum excludat, grave delictum innuit. Concordant SS. Patres, inter quos S. Chryſoſt. *Homil. 2. in Epiſt. ad Titum.* inquit; *Anima omnis, quæ honoris tenetur appetitu, & gloriam ab hominibus quærit, non videbit cœlorum regna. Non mea hæc ratio eſt, à me ipſo iſta non loquor, hæc verba DEI Spiritus profert.*

74. Dicitur autem notanter in Reſponſione *Ambitio dignitatum &c. ex inordinato appetitu honoris contingens*; quia taliter factam graviter peccaminoſam eſſe, certum videtur. Num enim ea ambitio, quâ hujuſmodi dignitatem, vel ſuperioritatem eccleſiaſticam quis ambit non propter honorem, ſed ut per dotes & talenta, quæ habet, prodeſſe valeat ſubditis, eiſque tum ſpiritualiter, tum temporaliter proficuus eſſe, pariter cenſenda ſit graviter peccaminoſa, alia eſt quæſtio; ad quam non improbabiliter quidam reſpondent, etiam illum graviter peccare, qui dignitatem, vel ſuperioratum eccleſiaſticum ambit, non ut præſit, ſeu non propter honorem, ſed ut proſit. Rationem dant; quia grandis, & graviter peccaminoſa præſumptio eſt, ſeipſum dignum, & habilem reputare ad tantum munus & officium DEI dignè, ac utiliter peragendum; indéque illud ambire, dum ad id à DEO quis non vocatur. Superiores ſiquidem eccleſiaſtici Dei ſunt Vicarii, ejúsque munere funguntur, in ordine ad regendas animas; ad quod munus dignè & utiliter obeundum ſpecialis revera gratia, & auxilium, Divinum planè, non ordinarium

ſo-

ſolummodo, requiritur, quod utique ſperare non habent, qui à DEO minimè vocati, ipſimet tale munus ambiunt? multò minùs illi, qui munia honorifica ejusmodi etiam directè, vel indirectè procurant, aut ſe intrudunt.

75. Nec excuſandus videtur, qui dicit, ſe non honorem, ſed utilitatem aliorum quærere, & pro ea præſtanda ſe habilem agnoſcere; *Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem DEUS commendat.* reponit Doctor gentium 2. *Cor. c. 10. ℣. 18.* hoc eſt: non qui ſeipſum judiciò propriò habilem judicat, dignus & probatus eſt, ſed quem DEUS vocatione legitima commendat. Accedit, quòd grandis ſuperba præſumptio ſit, ſeipſum propriò judiciò dignum & habilem judicare ad munus DEI ritè obeundum. Profectò etiam SS. Canones omnem illum, etſi cæteroquin digniſſimum, cunctiſque requiſitis qualitatibus præditum, quavis eccleſiaſtica dignitate indignum reputant, ab eáque abſolutè excludunt, qui illam ſive honoris, ſive utilitatis causâ ambit; quo ſatis innuitur, ambitionem dignitatis, ſeu ſuperioratûs eccleſiaſtici, etiam utilitatis causâ, grandem eſſe maculam, & culpam non levem.

76. Hinc omnem ambitionem fugere Chriſtus verbis nos docuit, & exemplô; dum enim *Matth. 20. ℣. 20. & ſeqq.* Diſcipuli de primatu contenderent, increpans eos dixit: *Non ita erit inter vos, ſed quicunque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter; & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus: ſicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare.* Quare quemvis, etſi ad omnem dignitatem digniſſimus ſit, Apoſtolus *ad Hebr. 5. ℣. 5. & 6.* his admonens verbis: *Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à DEO tanquam Aaron.* mox ſubjungit exemplum Chriſti dicens: *Sic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum: filius meus es tu, ego hodie genui te: tu es ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Imò ad obtinendam dignitatem non tantùm ſeipſum non glorificavit, aut commendavit, ſed dum eum populus rapere, & Regem conſtituere vo-

volebat, fugit iterum in montem ipſe ſolus.

77. In quo plurimi Sancti Chriſtum Ducem ſecuti ſunt, qui, etſi doctrinâ, & ſanctitate præclariſſimi, indéque ad omnem dignitatem eccleſiaſticam digniſſimi, eam, ne quidem aliis proficiendi causâ, ambire non tantùm nullatenus ſunt auſi, ſed etiam, ne ad eam aſſumerentur, ſe abſconderunt, & fugerunt, aut, ſi inviti ad illam fuêre electi, pro viribus humillimè reſtiterunt, donec tandem, ſe à DEO vocatos ut Aaron agnoſcentes, collum jugo & honorifico oneri ſubmiſerint.

78. Reſp. III. Quamvis Ambitio aliarum dignitatum, & munerum honorificorum, juxta communem Theol. ordinariè non niſi veniale ſit peccatum; attamen per accidens, & ratione periculi inde ſubſequentis ſæpe eſſe poteſt peccatum grave. Patebit ex ſequenti reſponſione.

79. Quæritur II. Quàm perniciosum vitium ſit Ambitio? Reſp. I. Omnis Ambitio dignitatis vel muneris honorifici eccleſiaſtici, præſertim proprii honoris causâ facta, non tantùm ipſis ambitioſis, ſed etiam toti Eccleſiæ fuit ſemper, eſt, & nunquam non erit ſummè damnoſa, & pernicioſa. DEUM immortalem! quantam vel in cœlis edidit ambitio ſtragem, dum, uti ex Sacris Paginis conſtat, primogenita, eáque omnium peſſima ſuperbiæ filia, ambitio nempe, meros Angelos convertit in dæmones, eósq; æterna felicitate dejectos ad infernales detruſit pœnas. Ecce! grande ambitionis damnũ, quod aliud eheu! non minus, lapſus videlicet primorum parentum, indéque ruina totius generis humani, ac innumera alia, eáque graviſſima mala fuêre ſubſecuta. Advertens enim dæmon peſſimam & virulentam ambitionis efficaciam eâdem etiam Protoparentes tentavit, hácque ad transgreſſionem mandati proſtratos, unà cum tota infelici poſteritate in ruinam præcipitavit miſerrimam. Ambitiotus DEO extremè abominabile vitium fuit, quod tanta, quæ miſeri Adæ poſteri luimus unà omnes, mala in orbem invexit univerſum. Hoc veneno ambitionis & appetitûs honoris Divini: *Eritis ſicut Dii, Geneſ. 3. v. 5*, in-

5. inflata & infecta Eva eò prolapſa eſt, ut de ligno, ſive pomo vetito comederit, graviſſima DEI prohibitione poſthabita. Nam, uti bene advertit Moyſes Syri Epiſc. *de Paradiſo. Part. 1. cap. 19.* dicens: *Exiſtimandum non eſt, cibi illius ſapore illectam Evam violâſſe imperium DEI, ſed quòd ſperaret, ſe Deam fore, Divinitatémque affectaret, & ipſam ediſſe, & viro porrexiſſe.*

80. Quid? Ex Ambitione tot in Eccleſia DEI hucuſque exorta fuêre ſchiſmata. Ambitio ferè omnium hæreſum cauſa, & origo fuit; eò quòd hæreſiarchæ ob ſibi denegatas, quas ſuperbè ambiebant, dignitates eccleſiaſticas, quaſi in rabiem acti, ſuas hæreſes diſſeminârint. Sic enim teſte Tertulliano, Arius, quia in Patriarchali dignitate Alexandrina, quam toto animo ambiebat, alius ſibi fuit prælatus, ſuperbè deſuper indignatus, ab Eccleſia diſcedens, Arianam hæreſin incepit, & eo tempore totum ferè mundum eâ infecit. Sic etiam ſeductus à mulierculis ipſe Tertullianus ob ſibi denegatum Epiſcopatum Carthaginenſem, quem ambitioſè concupiſcebat, ab Eccleſia defecit, & hæreſin, teſte Pamelio, induxit.

81. Non minùs famoſus Photius ex grandi ambitione Patriarchatûs Conſtantinopolitani novas hæreſes ſparſit, & ſummè damnoſum, uſque in hodiernum adhuc diem durans ſchiſma inter Eccleſiam Latinam & Græcam cauſavit, uti paſſim in hiſtoriis eccleſiaſticis legere eſt. Sic etiam alii hæreſiarchæ, quos brevitatis causâ adducere ſuperſedemus, ob denegatas, quas ſuperbè ambiebant, dignitates & honores ab Eccleſia diſceſſerunt, & ſuam hæreſum zizaniam proſeminârunt.

82. Reſp. II. Quanta damna, turbationes, ſcandala, diſcordias, odia, & averſiones animorum, quantam inſuper jacturam diſciplinæ regularis, ac ruinam animarum in Sacris Religionibus & Monaſteriis procreaverit, ac etiamnum cauſet ambitio, calamô nullatenus exprimi poteſt, & prô dolor! minimè ignotum eſt; adeò, ut in veritate dici queat, vix eſſe vitium, ex quo tot, & tanta damna in Religioſas Communitates redundant, quàm ex ambitione,

ne, & ambitioſis, utpote qui, ſive promoveantur, ſive non, nunquam non maximum & ſibi, & ſacræ ſuæ Religioni damnum adferunt.

83. Siquidem, antequam promovetur ambitioſus, jam talis ex integro miſer, ſibi gravis, & infelix Religioſus eſt; nam (uti in compendio refert Innocentius Papa) ſinè ulla debita cura DEO placendi, virtutésque & perfectionem Religioſam obtinendi, *Ambitioſus ſemper eſt pavidus, & attentus, ne diſpliceat, ſed placeat hominibus, præſertim illis, qui ad dignitatem, & munus honorificum, quod ambit, promovere, aut promotionem ſecundare, vel impedire poſſunt: ideo humilitatem ſimulat, honeſtatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem oſtendit: ſubſequitur, obſequitur, cunctos honorat, aſſurgit, amplexatur, applaudit, adulatur: promptus & fervidus cum zeloſis, remiſſus & tepidus cum luridis, ut cunctis placeat, cunctis acceptus ſit, & à ſingulis approbetur.* Eſt inſuper plenus curâ, anxietate, timore & ſuſpicione, an non hic vel ille ſibi adverſetur, à promotione impediat, an non hic vel ille ei præferatur &c.

84. Poſtquam autem ambitioſus actu, præſertim ad munus Superioris promotus exiſtit, graviora adhuc damna & pericula, non tantùm reſpectu ipſiusmet ambitioſi, ſed & totius Communitatis, cui præeſt, conſurgunt; nam præterquam, quòd recenſitæ in priori *num.* curæ & anxietates adhuc perdurent, ne forſan iterum deponatur, ne ad ampliora officia & dignitates impediatur &c. talis ambitioſus Superior ſinè debita cura, vigilantia & labore regularem obſervantiam & diſciplinam conſervandi, vel reparandi, animas ſibi concreditas, ne quæ pereat, debitè regendi, monendi, & corrigendi vivens, & ut bonus (ſed peſſimè) ac diſcretus Superior audire cupiens, plurima, etiam ſubinde graviora, neceſſariò corrigenda, vel punienda diſſimulat, ac in abuſum abire ſinit, mores item, & vitam irreligioſam ac tepidam, ipſemet tepidus permittit, vel certò indiſcretè, paſſionatè, & omni ex parte infeliciter, utpote ſuperbus, ambitioſus, & à DEO ad hoc munus nequaquam vocatus, indéque neceſſaria ſpeciali aſſiſtentia,

auxiliis & gratiis Divinis deſtitutus ſubditos regit, ſicque ſibi & commiſſæ Communitati graviter damnoſus, & periculoſus exiſtit, adeò, ut, teſte experientiâ, unus vel alter ambitioſus, indéque indignus Superior non rarò in cauſa ſit, quòd integræ Provinciæ, Communitates & Monaſteria à regularum & conſtitutionum obſervantia, religioſáque, ac exemplari vita deficientes, in vitam, vivendíque modum irreligioſum, laxum, diſſolutum, ac tepidum corruerint, utique non ſinè graviſſimo, ac vix, vel non niſi difficillimè, ampliùs reparabili damno, cùm longè difficilius ſit, collapſam Communitatem Religioſam iterum ad refloreſcentem vigorem reſtaurare, & eradicatis, dum altas egerunt radices, abuſibûs ac corruptelis reformare, quàm novam ac bene diſciplinatam inſtituere; ut proin una ex gravioribus pœnis, queis DEUS caſtigat Communitatem Religioſam, meritò reputetur, ſi permittat, ut eidem ambitioſus Superior præficiatur.

85. Quodſi verò ambitioſus non promoveatur, vel promotus iterum deponatur, augentur mala & damna, præſertim reſpectu ambitioſi; tunc enim varias ſuſpiciones coquit, quinam ſint, qui ipſum à promotione impediunt, vel jam promotum denuo detruſerunt: odia inſuper, & averſiones concipit, ac jugiter fovet contra Superiores, alióſve, quos ſcit, vel ſuſpicatur ſuæ promotionis impedimentum, vel depoſitionis cauſam, contra tales paſſim murmurat, amaróque animô detrahit: & ubi ſpes deſideratæ promotionis ampliùs ſuperſtes non apparet, in pejus adhuc proruit; enimverò ſtudet talis excitare diſſidia, jurgia & factiones in Communitate, quibûs ipſe incipit fieri magis deſolatus, turbatus, & inquietus; hinc Religioſa exercitia obire, ſuáque talenta applicare negligit, ac vitæ otioſæ & tædioſæ, vitiiſque adhærentibûs ſe committit, infelicior adhuc futurus, niſi in tempore ſub potenti manu DEI ſe profundè humiliet, & humiliandô ſe in ſanctiſſimã voluntatem Divinã penitus ſe reſignet, quo neceſſariam pacem & ſanctam quietem animi conſequatur.

86. Hac ut jugiter fruamini

Cha-

Chariſſimi! Ambitionis ter abominabile vitium ſtatim in primis Religioſæ juventutis veſtræ annis extremè averſari aſſueſcite, & continuate, vóſque ſemper & ubique quoad loca, munera, officia &c. quæcunque ea ſint, DEI, ac Superiorum diſpoſitioni, plena cum indifferentia, humiliter, & cæca cum obedientia ſubmittite, memores, ſatius eſſe ſubeſſe, quàm ambitiosè præeſſe; ſic enim in centro creationis veſtræ (quæ eſt executio voluntatis Divinæ) ac conſequenter in ſanctâ pace & quiete animi conſolati ſemper vivetis.

87. Nec dicat quiſquam. Si non licet dignitates & munera honorifica, etiam utilitatis præſtandæ causâ ambire: & ſi per officiũ humile, aut labores obedientiales cæteroquin viliſſimos æquè ac per præſtantiſſima munia DEO placere poſſumus; ergo non licebit, vel certè non expediet, minùs neceſſe erit, multùm ſe fatigare ſtudendô, laborandô &c. ut quis ad majora agenda & præſtanda, aut ad publica, ac honorifica, ex ſe etiam neceſſaria, officia & munera habilem ſe reddat; ſed melius erit, in quiete, & otio vivere, expectandô, quid DEUS, & Superiores ſecum diſponant. Nam ſanè peſſima eſt hæc illatio; ſiquidem non tantùm licet, & expedit, ſed etiam obligatorium, certáque voluntas DEI, & Superiorum eſt, ut quivis talenta à DEO data debitè applicet, eiſque conformiter diligentiam impendat, non quidem, ut exinde promoveatur, ſed quatenus talî modô, quantum eſt in ſe, faciendô ad munera, & officia talentis ſuis proportionata, etiam honorifica ac publica, habilem ſe reddat.

88. Quòd ſi DEUS, & Superiores noluerint aliquem, quantumvis ad Cathedram e. g. ſive Eccleſiaſticam, ſive Scholaſticam, ſeu Profeſſuram, vel ad majorem etiam dignitatem optimè talentatum, & aptum applicare ad ejuſmodi officia publica; exinde nullatenus ſepulta erunt talenta ipſius, aut fruſtranea, ſed pro DEI gloria, proximorum ſalute, S. Ordinis ſui, & Monaſterii honore talenta & ſtudia, quæ impendit, ſatis bene collocata erunt per hoc, quòd talis juxta certam DEI vo-

luntatem, beneplacitum & ordinationem (eo ipſo, quòd ex obedientia fiat) minora ac communia officia, & labores cum humilitate ac indifferentia peragat; præſertim cùm, quò magis doctrinâ & virtute quis pollet, eò meliùs & perfectiùs illa munia exequi valeat, & DEO ſingulariter aſſiſtente reipſa peragat non ſinè magno, imò fortè cum majori Divinæ gloriæ, ſalutis animarum, & proprii meriti fructu, quàm ſi, neſcio, quibus dignitatibus vel honorificis muneribus, fortaſſis non ſinè propriæ animæ periculo, fuiſſet præpoſitus: ob quod ipſum mirabiliter ludens in orbe terrarum Divina providentia ſubinde diſponit, vel permittit, quòd etiam præclariſſima & aptiſſima ſubjecta vel omnino non, vel ſeriùs ad dignitates, & munera honorifica promoveantur.

89. Interim tamen abſque omni ambitionis vitio, & ſinè ullo humilitatis, vel obedientiæ præjudicio licitè fieri poteſt, ut quis ſua, Superiorem fortè latentia talenta, habilitatem, ac piam inclinationem ad aliquod munus vel officium (Superioratu excepto) eidem directè, vel indirectè manifeſtet, dummodo id plena cum indifferentia, & reſignatione, purè Superiorem humiliter informaturus faciat, æquè contentus, ſive Superior talem ad ejusmodi officium & functiones cum tempore applicet, ſive non; gratum ſiquidem Superioribus eſt, ſi circa ſubditorum ſuorum talenta, inclinationes & aptitudinem ad obeunda munia, maximè quia plenariam quandoque notitiam de iis non habent, debitè informentur, quatenus tam cum conſolatione ſubditorum, quàm cum fructu, & utilitate aliorum, juxta quod ſibi in Domino bene viſum fuerit, diſponere valeant.

90. Quæritur III. Quænam ſint remedia contra Superbiam, ejúsque filias, & quæ praxis eis debitè ac utiliter reſiſtendi? Reſp. I. Eſſe multa & varia, inter quæ ſequentia meritò numeranda veniunt.

91. *Primum* remedium eſt, ſæpiùs relegere, bene conſiderare, mentíque altè imprimere, quantùm (juxta dicta hoc Capite per totum) DEO & hominibus exoſa, quàm graviter item pernicioſa, & periculoſa ſit Superbia (idem eſto judicium de

de reliquis ſpeciebus ſuperbiæ, ſeu hucuſque recenſitis filiabus ejusdem) præſertim, quòd ſit vitium verè diabolicum, omnium vitiorum radix & origo; virtutum verò omnium, uti & gratiarum Divinarum, præcipuè ſpecialium, & majorum ruina, & impedimentum, quin & æternæ reprobationis ſignum, ac econtra, quàm præſtans, DEO & hominibus grata, utilis, facilis, meritoria, gratiarum Divinarum, præſertim majorum, ac ſpecialium, virtutúmque fœcunda parens, atque felicis æternæ prædeſtinationis ſignum ſit Humilitas.

92. *Secundum* medium eſt cognitio & conſideratio ſuiipſius, propriæ videlicet miſeriæ, vilitatis, impotentiæ, defectus virtutum, multitudinis imperfectionum & peccatorum &c. ſiquidem quaſi impoſſibile videtur, quin homo rationis capax, conſiderandô, quòd à ſeipſo prorſus nihil ſit, nihil habeat (ùt fide certum eſt) nihil ſciat, nihil valeat, ſed omne ſuum eſſe, ac poſſe à ſolo DEO, ejúsque auxilio & gratia ſit, ac profluat; item quòd veris ac ſolidis deſtitutus virtutibûs, plenus imperfectionibûs & peccatis exiſtat: quòd dona, talenta, & gratias à DEO data debitè non applicaverit, ſed ad malum, DEIque offenſam ſæpe, ſi non ùt plurimùm iis abuſus ſit: quòd econtra bona ſua, quæ per DEI gratiam egit, & virtutes, exigua omnino ac modica ſint, eáque imperfectionibûs ſcateant, prout ampliùs de Humilitate diximus *Capite præced.* ſi, inquam, homo rationalis hæc agnoſcit, credit, & conſiderat, quaſi impoſſibile videtur, quòd concipiat inordinatum appetitum propriæ excellentiæ, æſtimationis, vanæ gloriæ &c. Dum econtra ex defectu hujus cognitionis, & conſiderationis ſuperbia, vana complacentia, vana gloria, jactantia, ambitio, falſa ſimulatio &c. facilè & quaſi connaturaliter ſuboriuntur, ac in malam conſuetudinem & habitum non infrequentes abeunt.

93. *Tertium* medium eſt, ut, ſi quis à dæmone, vel corrupta natura ad ſuperbiam, vanam gloriam &c. tentatur, factâ brevi reſiſtentiâ, ſive actu proteſtationis, illico, ſi tempus patitur, elicere conetur, & aſſueſcat

ſcat actum profundæ humilitatis tali tentationi immediatè contrarium. Ut autem ſciatis, qualiter hæc proteſtatio utiliter fieri poſſit, aliquæ ſubjunguntur formulæ practicæ, & breviter.

94. Reſp. II. Si quis tentatur e. g. *vanâ complacentiâ* propriorum talentorum, bene & rectè factorum, virtutum, aut bonorum operum, ſtatim, ac advertitur (ne ſubrepat ſuperba delectatio moroſa) reprimatur e. g. cogitandô: „ *Quid ſuperbit terra & cinis? Eccli. 10. ℣. 9.* quid ſentis de te? an ignoras, quòd à te prorſus nihil boni habeas, ſed *Omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt? Jac. 1. ℣. 17.* an ignoras? quòd ſinè DEO prorſus nihil valeas? quid ergo tibi complaces, quaſi à te bona hæc forent? Soli ergo, *Soli DEO honor & gloria. 1. ad Timoth. 1. ℣. 17.* mihi verò contemptus & confuſio. „

95. Vel: Si quis *vanâ gloriâ*, ſeu inordinato appetitu laudis & æſtimationis humanæ tentatur, ac ut propterea ſua bona opera, aut alia laudabilia coram hominibus faciat, mox humiliter reſiſtendô, ſoli DEO omnem gloriam & honorem tribuat, illíque humillimas de omni qualicunque bono, per gratiam Divinam facto, gratias rependat, identidem repetendô: *DEO gratias, DEO gratias! Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Pſal. 113. ℣. 9.* ſolóque DEO Spectatore internorum & externorum noſtrorum plenè contentus & conſolatus, ac memor doctrinæ Chriſti *Luc. 17. ℣. 10. Cùm feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, ſervi inutiles ſumus, quod debuimus facere, fecimus,* cogitet breviter: „ quod debui facere, feci; imò non feci, quia id, quod feci, reſpectu eorum, quæ facere debui, & quæ Sancti perfectè actitârunt, ac perpeſſi ſunt, nihil, & coram oculis Divinis non niſi imperfectionibûs plenum, ac immundum eſt. „

96. Aut ſi ad vanam jactantiam, vel gloriationem quis tentatur, ſtudeat de talentis & donis à DEO datis, boníſque ac laudabilibus operibus tacere, ea pro poſſibili occultare, &, ſi alii illa laudent, extenuare, ac mente demiſſa recogitare: *Quid habes, quod non accepiſti? ſi autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non*

*acceperis?* 1. *Cor.* 4. ℣. 7. „Túne vanè te jactandô & gloriandô laudem & honorem, qui ſoli DEO competit, tibi ſuperbè audeas arrogare? abſit mihi gloriari, niſi in infirmitatibus meis; *Quoniam laus mea tu es. Jerem.* 17. *v.* 14. „

97. Si quis ambitione tentatur, utiliter poterit cogitare: *Elegi abjectus eſſe in domo DEI mei. Pſal.* 83. *v.* 11. „ Dômine! omni munere honorifico prorſus indignus ſum: omnes alii coram oculis tuis me longè digniores ſunt: mihi non niſi contemptibilia, vilia, & abjecta competunt: permitte, diſpone, & ordina mecum, prout vis, quia in illo loco, eo modo, eo officio tibi ſervire volo, quo tu vis, & tibi placet: beneplacitũ tuum, voluntas tua, ſola voluptas mea, omnis & ſola conſolatio, quies, gloria, deſiderium & centrum meum eſt. Ambiam, ſed non niſi ſoli tibi, etiam in minimo & abjectiſſimo ſervire. „ Talî modô, Chariſſimi! ſi ſemper profundum humilitatis actum tentationi immediatè contrarium elicitis, magnum certò ex tentatione lucrum reportaturi, dæmonem mirè confundetis. Quo etiam medio ordinariè uſa fuit S. Thereſia, ubi à dæmone ad ſuperbiam tentata fuerat.

98. Alia media contra ſuperbiam, & ſpecies illius, item modum, & praxin eis reſiſtendi, ac, ſi jam in pravum habitum abiêrunt, eas eradicandi, habentur *Capite X.* ubi de praxi eradicandi vitia in genere tractatur.

# CAPUT XXII.

## De Patientia.

Quamvìs Patientia ſpectet ad Virtutem Cardinalem Fortitudinis; attamen de illa primùm poſt Humilitatem ideo tractamus, quia genuina filia Humilitatis eſt, adeò, ut, qui humilis verè eſt, eo ipſo etiam patiens ſit.

## §. I.

## *De Natura, Præſtantia, Gradibus, & Motivis Patientiæ.*

1. QUæritur I. Quid ſit Patientia, & quos habeat gradus? Reſp. I. Patientia eſt virtus, qua cuncta adverſa propter DEUM internè & externè æquanimiter ſuſtinemus. Sic in re communiter SS. Patres, Theologi & Aſcetæ. Declaratur definitio.

2. Dicitur: *Qua cuncta adverſa &c.* materia ſiquidem patientiæ ampliſſima eſt, univerſaliter, & ſinè exceptione includens omnia adverſa, quæcunque, & quomodocunque, ac quamdiu à DEO diſponente, vel permittente nobis immittuntur, quæ cuncta æquô animô propter DEUM virtute Patientiæ toleranda ſunt.

3. Reducuntur autem adverſa communiter ad tres claſſes. In *prima* claſſe ſunt, quæ immediatè corpus moleſtant, & exinde etiam animum affligere ſolent: cujusmodi ſunt varii morbi, infirmitates, & dolores e. g. capitis, dentium, renum ex calculo &c. fames item, & ſitis, fatigatio, & debilitas corporis: moleſtiæ inſuper provenientes e. g. ab inclementia aëris, à nimio æſtu, frigore, pluvia, à ventorum aut itineris aſperitate: item ex carentia ſomni, commodi, &, ut nobis videtur, debiti aut neceſſarii cibi, potûs, veſtitûs, cubiculi, cellæ, medicinarum &c.

4. In *ſecunda* claſſe ſunt adverſa, quæ obtingunt circa bona fortunæ; ut ſi quis per furtum, rapinam, inundationem aquarum, per malitiam hominum, vel per caſum aut infortunium bona fortunæ, puta pecunias, ſupellectilem, domos, agros, vineas &c. ex parte, vel ex toto perdit, aut ſi privatur officiô, à quo commoda, & neceſſaria ſuſtentatio dependet.

5. In *tertia* claſſe ſunt, quæ immediatè mentem & animum noſtrum afficiunt, & affligere poſſunt, qualia ſunt e. g. detractiones, calumniæ, & injuriæ nobis

nobis illatæ: perſecutiones, item contemptus, vilipenſiones, aliorum erga nos odia, averſiones, temerariæ ſuſpiciones, judicia &c. Huc pertinent etiam, & præcipuè quidem, afflictiones ſpirituales, quales ſunt e. g. ariditates & derelictiones internæ, anxietates, ſcrupuli, graves & periculoſæ tentationes, ſubtractiones conſolationum ſpiritualium, ac luminis interni &c.

6. Ad hanc claſſem ulteriùs reduci poſſunt adverſa, quæ ſive in corpore, ſive in bonis fortunæ, aut famæ noſtris e. g. Parentibus, Conſanguineis, Superioribus, bonis Amicis &c. quos felices eſſe cupimus, obveniunt; quamvis enim hæc nos immediatè non tangant, attamen ob affectum & amorem, quo his addicti ſumus, mentem & animum affligere poſſunt, ac ſolent.

7. Dicitur ulteriùs in data reſponſione: *Propter DEUM*, id eſt, amore DEI, ob ejuſdem beneplacitum, ad honorem, & gloriam ipſius, vel ex alio fine ſupernaturali; qui enim non propter DEUM, nec ex fine ſupernaturali, ſed naturali, vel temporali duntaxat adverſa quæcunque tandem patitur (e. g. pro acquirendis, vel conſervandis bonis temporalibus, ex reſpectu humano, vana gloria, ex motivo laudis, & honoris humani, ex ſpe obtinendi officium, vel ex neceſſitate, quia avertere, & declinare adverſa nequit, aut ex pura conſuetudine naturali) ſine ulla reflexione ad DEUM, intentione ſupernaturali &c. prout non pauci ſæpenumero varia adverſa æquô animô ferunt, talis ſanè virtutem patientiæ, de qua nunc loquimur, nullatenus exercet, nec DEO placet, nec meritum habet, ſed potiùs ejusmodi adverſitatum tolerantiâ, per quam ex fine ſupernaturali factam DEO ſummè placere, ingentia merita cumulare, ac pro peccatis & debitis ſuis ſatisfacere magno cum proventu, & maxima cum animi conſolatione facillimè potuiſſet, demeretur, verè (quod dolendum) dæmonis martyr.

8. Additur in definitione: *Internè, & externè*; quia virtus Patientiæ exigit, ut cuncta adverſa propter DEUM æquanimiter ſuſtineamus, non tantùm ex-

*externè*; id eſt, ſinè ullo externo impatientiæ ſigno, ſinè ulla contra DEUM, vel hominem, aut aliam creaturam indignatione, aut querimonia, quaſi nimis durè nobiſcum ageretur; quaſi e. g. adverſitas, perſecutio, infirmitas, dolores &c. eſſent nimii, injuſti, & ultra vires; ſed etiam internè, id eſt, ut nec internè aliquem impatientiæ motum, inordinatam triſtitiam, ſuſpiciones, odium, averſionem contra adverſarios, perſecutores, vel eos, qui cauſa adverſitatis noſtræ videntur, admittamus, ſinè amaris, melancholicis, & tædioſis cogitationibus cuncta, utpote de manu DEI, cum plena reſignatione in ſanctiſſimam voluntatem Divinam ſuſcipientes, & amore DEI æquanimiter tolerantes; qui enim externè duntaxat, forſan ex reſpectu, aut timore humano, vel ne impatiens appareat, aut ex quocunque tandem fine vel motivo naturali, vel temporali duntaxat patientem ſe exhibet, internè autem impatientiæ motus, & inordinatam triſtitiam admittit, fovétque, Patientiæ virtutem minimè habet.

9. Dicitur tandem in deſcriptione Virtutis Patientiæ: *Æquanimiter*, id eſt, qua patienti, humili, pacato & quieto animo, propter DEUM adverſa quoad ſubſtantiam, & circumſtantias, ùt modum, tempus &c. ſuſtinemus. Ubi advertendum, quòd in verbo *æquanimiter* SS. Patres, & Aſcetæ tres communiter gradus Patientiæ ponant, ita, ut verè & ex integro æquanimiter pati dicatur, qui patienter, libenter, ardenter propter DEUM ſuſtinet, ùt ait S. Bernardus *Serm. 1. de S. Andrea*; juxta cujus proin mentem

10. Reſp. II. Tres ſunt gradus Patientiæ. *Primus* eſt, cuncta adverſa propter DEUM ſuſtinere *patienter*, id eſt, ſinè invel externo ſigno impatientiæ, verbis, factis, aut inordinato affectu exhibito, quo DEUS, vel proximus offenditur, etſi adverſitas, quam quis actu ſupportat, fragilè naturam noſtram, corpus, & mentem graviter affligat. Qui gradus, teſte S. Laurent. Juſtin. *cap. 6. de Patient.* incipientium eſt, DEO tamen procul dubio multùm acceptus, multúmque meritorius.

11. *Secundus* gradus eſt, cuncta

cta adverſa propter DEUM pati, & ſuſtinere *libenter*, id eſt, lubenti animô, ſinè ulla mentis afflictione aut turbatione. Hunc gradum patientiæ David exercuit, dum dixit: *Bonum mihi, quia humiliâſti me. Pſal. 118. ℣. 71.* Et hic gradus in via virtutis ac perfectionis jam proficientibus convenit; prout inquit S. Laurent. Juſtin. *loc. cit.*

12. *Tertius* gradus eſt, adverſa quæque propter DEUM pati, aut ſuſtinere *ardenter*, ſeu *gaudenter*, id eſt, cum gaudio, mentis exultatione, ac conſolatione, eò quòd quis dignus habeatur, pro DEO, pro nomine & gloria ejus, atque pro ſanctiſſima voluntate ipſius adimplenda aliquid, quodcunque tandem, pati; ad quem gradum etiam pertinet DEO gratias agere pro quibuscunque adverſis, amori noſtro proprio contrariis: item eadem diverſa propter DEUM nedum gaudenter pati, ſed etiam deſiderare. Hic gradus magis perfectis, & in amore DEI fundatis eſt proprius, quem Chriſtus verbô, & exemplô docuit; ait enim *Luc. 6. ℣. 22. & 23. Beati eritis, cùm vos oderint homines, & cùm ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum tanquam malum propter Filium hominis: gaudete in illa die, & exultate; ecce enim merces veſtra multa eſt in cælo.*

13. Hinc Apoſtoli hanc Chriſti doctrinam ſecuti, *Ibant gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine JESU contumeliam pati. Act. 5. ℣. 41.* & S. Paulus de ſe teſtatur: *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudiô in omni tribulatione noſtra. 2. ad Corinth. c. 7. ℣. 4.* Nec minùs etiam S. Jacobus *in ſua Epiſt. c. 1. ℣. 2.* ait: *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias* (id eſt tribulationes & adverſitates) *incideritis.* S. Andreas pariter ingens ſuum gaudium & deſiderium crucis abundè illis verbis oſtendit: *O bona crux, quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſolicitè amata, ſinè intermiſſione quæſita, & jam concupiſcenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.* David quoq; teſtatur: *Lætati ſumus pro diebus, quibûs nos humiliâſti, annis, quibûs vidimus mala. Pſalm. 89. ℣. 15.* Conſtat inſuper, plu-

rimas alias perfectioris vitæ animas ingenti lætitia & conſolatione abundâſſe in omnibus tribulationibus, ac prò his Deo ſummas egiſſe gratias, easdémque jugiter deſiderâſſe, ita, ut ſinè adverſitate nec vivere ampliùs voluerint: prout legitur de S. Thereſia identidem in ore habente: *Domine aut pati, aut mori.* Nec mirum, ſi conſiderémus mox infra referenda Patientiæ motiva.

14. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit Virtus Patientiæ? Reſp. Patientia eſt una ex præſtantiſſimis, principalibus, DEO gratiſſimis, abſolutè neceſſariis, & homini ſummè proficuis virtutibus. Ita omnes SS. Patres & Aſcetæ, patebítque ex reſolutione ſequentis quæſtionis, in qua allegandô motiva, ejusdem præſtantia, utilitas, neceſſitas &c. ſatis patebunt.

15. Quæritur III. Quæ ſint potiora motiva, cauſæ & rationes ad comparandam & jugiter exercendam virtutem Patientiæ? Reſp. Inter plurima alia meritò venire ſequentia. *Primum* motivum eſt; quia adverſa propter DEUM patienter ſuſtinere, eſt beneplacito Divino acceptiſſimum ac gratiſſimum, eúmque ſummè honorat, & glorificat: prout fusè de hoc motivo ſcribunt SS. Patres. Quid autem animam, quæ verè diligit DEUM, magis movere poteſt, & debet, quàm ſcire, & recordari, ſe per hoc ſummopere placere DEO, eúmque honorificare, & glorificare. Hinc S. Chryſoſt. *Homil. 8. in Epiſt. ad Ephes.* ſcribit: *Etiamſi res nullam habeat mercedem, hoc ſolum eſt magna merces, & ſufficiens remuneratio, gravia pati propter DEUM, qui amatur; ſciunt, quod dicitur, qui amant.* Et ex hac ratione pati, idem S. Pater *loc. cit.* plus, quàm totum cœlum æſtimat, dicens: *Si quis mihi daret totum cælum, aut illam* (Pauli) *catenam, ego illam præferrem: ſi quis me apud Superos collocaret cum Angelis, aut cum Paulo vinctio, eligerem cárcerem & vincula. Nihil eſt melius, quàm mala pati propter Chriſtum; non tam beatum exiſtimo Paulum, quòd raptus ſit in tertium cælum, quàm eum cenſeo beatum propter vincula. Mihi eſt optabilius, pati pro Chriſto, quàm honorari à Chriſto. Hoc eſt gloria, quæ omnia ſuperat.*

16. Unde etiam DEUS reci-

pro-

proco, & quidem ſingulari amore & favore proſequitur, ſummúmque beneplacitum in illis animabus habet, quæ propter ipſum, & ejus amore libenter ſuſtinent adverſa, uti ex innumeris, lectu verè jucundis, quæ brevitatis causâ omittuntur, obviè patet exemplis. Rectè proin concludit de hoc motivo loquens Aureus Aſceta *de Imit. Chriſti. lib. 2. c. 12. §. 14. & 15.* illis verbis: *Nihil DEO acceptius, nihil tibi ſalubrius in mundo iſto, quã libenter pati pro Chriſto. Siquidẽ aliquid melius & utilius ſaluti hominum, quàm pati fuiſſet, Chriſtus utique verbô & exemplô oſtendiſſet.*

17. *Secundum* motivum eſt; quia Patientia ex variis cauſis abſolutè eſt neceſſaria: & quidem inprimis ad obtinendum regnum cœlorum, teſte S. Paulo *ad Hebr. 10. ℣. 36. Patientia vobis neceſſaria eſt, ut voluntatem DEI facientes reportetis promiſſionem. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. Act. 14. ℣. 21.* Et ipſa æterna Veritas apertè teſtatur: *Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Matth. 10. ℣. 38.* Planè non eſt alia via ad cœlum, quàm via crucis: hanc Chriſtus, hanc omnes Sancti & Electi præambulare debuerunt. Hinc Chriſtus diſcipulos, ob paſſionem illius triſtes increpavit dicens: *O! ſtulti, & tardi corde ad credendum! nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Luc. 24. ℣. 25. & 26.* Hanc viam patienter qui non ambulat, à cœlo certè aberrat. Nemo poteſt ad cœlum venire, niſi piè vivat: *Omnes* autem, *qui piè volunt vivere, perſecutionem patientur. 2. ad Tim. c. 3. ℣. 12.* in quem textum S. Gregor. *Lib. 6. Epiſt. 27.* inquit: *Ego fidenter dico, quia minùs piè vivis, ſi minùs perſecutionem pertuleris.* Unde *Multæ tribulationes juſtorum. Pſal. 33. ℣. 20.* Neceſſitatem Patientiæ inducit etiam ipſa natura conditionis humanæ, quæ indeclinabilibûs variis plena eſt miſeriis, & adverſitatibûs: *Diſpone, & ordina omnia,* ait Thom. Kemp. *lib. 2. c. 12. § 3. ſecundùm tuum velle, & videre, & non invenies, niſi ſemper aliquid pati debere aut ſponte, aut invitè, & ita crucem ſemper invenies; aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritûs tribulationem ſuſtinebis. Interdum à DEO relinqueris*

*ris, interdum à proximo exercitaberis, & quod amplius eſt, ſæpe tibimet ipſi gravis eris, nec tamen aliquo remedio, vel ſolatio liberari, ſeu alleviari poteris, ſed donec DEUS voluerit, oportet, ut ſuſtineas.* Hinc, ùt ibidem pergit §. 4. *Neceſſe eſt, te ubique tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.* Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Chryſoſt. *Homil. 64. ad Popul. Si cogitaveris, quòd ſive velis, ſive nolis, illatum patieris; ſed ſi gratè quidem, maxima lucraberis, ſi verò ægrè ferens, neque calamitatem ita minorem facies, & majorem reddes procellam. Hæc itaque cogitantes, quod neceſſitatis eſt, hoc noſtra voluntatis eſſe faciamus.*

18. *Tertium* motivum eſt multiplex, & grandis, imò tanta utilitas Patientiæ, ut nec verbîs nec literîs exprimi valeat, prout paſſim fatentur SS. Patres. Nam inprimis juxta dicta per veram in adverſis patientiam plurimùm placemus Deo, illum honoramus, & glorificamus: quæ autem major eſſe poteſt utilitas, quàm iſta? Dein Patientia etiam in modicis, & multò magis in majoribus adverſitatibus, ingentia cauſat merita animæ, obtinet, & auget gloriam cœleſtem: *Quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* dicit S. Paulus *2. Corinth. c. 4. ℣. 17. Patientia,* inquit Vinc. Belvac. *in Speculo Morum. lib. 1. diſt. 88. eſt mercatrix prudentiſſima, quæ mirabiliter & copioſè magnis meritis animam locupletat: nec mirum; quia multam & magnam invenit in mundo materiam, ſpirituales divitias acquirendi; omnes adverſitates, tribulationes, deſolationes, injuriæ, & contumeliæ: item fames, ſitis, æſtus & frigora, infirmitates, & mors ſunt nobis materia merendi, & merita cumulandi.* Conſolatorium eſt, quod celeberrimus Aſceta Bloſius *in Sacello animæ fidelis. c. 12.* pronuntiat: *Nihil unquam, quantumvìs parvum pro Dei honore patimur, quin nobis longè ſit utilius, quàm ſi totius mundi dominiò potiremur.*

19. Porro plurimùm utilis eſt Patientia ex eo; quia per eam pœnæ purgatorii peccatis debitæ diminuuntur, vel penitus remittuntur, uti paſſim docent SS. Patres, quod revera grandis utilitas eſt; quandoquidem,

in

ùt S. Auguſtinus, & cum eo Ven. Beda *in Pſal. 37.* docet: Pœna purgatorii ignis excedit omnes pœnas, quas aliquis in hac vita paſſus eſt; imò tanta eſt, ut, ſi liceret alicui animæ è purgatorio aſcendere, parata eſſet, longè majores afflictiones, adverſitates, & dolores, quin omnia tormenta, quæ unquam paſſi ſunt Martyres, libentiſſimè per centum annos ſuſtinere, ſi per illa unicam hanc ultimam horam, qua in pugatorio adhuc pati haberet, redimere poſſet. Profectò ingens hæc utilitas quemlibet meritò ad patientem adverſitatis reſpectivè modicæ tolerantiam exſtimulet; hinc bene *Lib. 1. de Imitat. Chriſti cap. 21. n. 5. Si etiam futuras inferni, ſive purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo, quòd libenter laborem & dolorem ſuſtineres, & nihil rigoris formidares*, præſertim cùm per adverſitates, afflictiones, dolores &c. propter DEUM patienter toleratos, longè faciliùs & citiùs deleamus peccati, & purgatorii pœnas, quàm per, neſcio quas, magnas corporis caſtigationes & mortificationes voluntariè aſſumptas; crux ſiquidem, adverſitates, dolores, & adverſa quæcunque per DEI diſpoſitionem, vel permiſſionem nobis immiſſa, ac propter Deum patienter tolerata, longè præſtantiora, & ad extinguendas peccatis debitas pœnas efficaciora ſunt, quàm dolores per cilicia, vel alia mortificationis corporalis inſtrumenta voluntariè aſſumpta. Quod meritò conſolari poteſt illos, qui variis adverſitatibus, afflictionibus, doloribúsque premuntur, præcipuè verò ſi tales, quamvis multis conſcientiam onerârint peccatis, voluntarias corporis caſtigationes ſponte aſſumere perhorreſcunt.

20. Quartum motivum virtutis Patientiæ eſt; quia cruces & adverſitates quæcunque ſunt ſpeciale ſignum Divini erga nos amoris, & ſingulare DEI beneficium; hoc ipſo, quia juxta immediatè dicta nobis diverſimodè proficua ſunt adverſa, quæ DEUS immittit. Patet hoc paſſim ex Scriptura; ſic enim ipſa æterna Veritas dicit *Apoc. 3. ℣. 19. Ego, quos amo, arguo, & caſtigo.* cui conformiter dicit Paulus *ad Hebr. 12. ℣. 6. Quem diligit Dominus, caſtigat; flagellat*

*dico vobis*, ait *Matth. 5. ℣. 44. & ſeqq. diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos, ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaveritis fratres veſtros tantùm, quid ampliùs facitis, nónne & ethnici hoc faciunt? Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Quod facere ſingularis virtutis & perfectionis, DEO gratiſſimum, nobíſque ſummè proficuum eſt. *Hæc ſit perfecta, & propria bonitas noſtra, non communis*, ait Tertul. *lib. ad Scapulam. Amicos enim diligere, omnium eſt: inimicos autem, ſolorum Chriſtianorum:* Et S. Chryſoſtomus *Homil. 18. in Matth. Non cogitemus, quòd ſit difficile præceptum, ſed reſpiciamus præmium, & conſideremus, cujus efficiamur ſimiles implendò præcepta. Ut ſitis, inquit, ſimiles Patris veſtri, qui in cœlis eſt.*

23. Eſt inſuper unus ex heroicis, DEO gratiſſimis, & homini ſummè meritoriis virtutis Patientiæ actibus contra adverſantes, aut quacunque tribulatione nobis moleſtos non murmurare, non conqueri, nec malè, ſed bene de illis loqui. Hinc idem S. Chryſoſt. *Homil. 22. in Epiſt. ad Rom.* ait: *Bene loqui de iis, qui nos inſectantur, angeli eſt, & magnum ſignum dilectionis ejus, quæ in Chriſtum eſt.* Imò fuſiùs docet *Hom. 20. in Matth.* eſſe pro beneficio habendum, quòd occaſio nobis præbeatur, dum inimico beneficimus, ut aperiantur nobis januæ fiduciæ veniendi ad Deum, & redimendi peccata noſtra. Hanc heroicam Patientiæ virtutem prælaudata Baptiſta Verana optimè norât, cordintimè exclamare ſolita: „DEUS meus! ſi tu mihi revelares omnia ſecreta tui ſacratiſſimi cordis, & ſi mihi quotidie oſtenderes omnes Hierarchias Angelicas, & ſi quotidie mortuos ſuſcitarem, propter hoc non crederem, me à te amari amore infallibili: ſed quando ſentiam, me ex corde benefacere mihi malefacientibus, dicere bene de eo, qui de me mala loquitur, & injuſtè me condemnat, tunc, Pater æterne! credam per

hoc

hoc ſignum infallibile, quòd ſim tibi vera filia.„

24. *Quintum* motivum colendi, & exercendi Patientiam eſt exemplũ Chriſti &.Sanctorum. Exemplum Chriſti:quod quemlibet meritò &efficaciter movere debet ad tolerandas amore ejus quaſcunque adverſitates & afflictiones; enimvero ſi quis vel obiter ſolùm conſiderat, quæ, & quanta ex amore erga nos patientiſſimè ſimul & innocentiſſimè paſſus ſit Chriſtus; quot perſecutiones & odia, quot contemptus & vilipenſiones; quot ludibria, & irriſiones, quot injurias & calumnias, quot & quantas corporis ærumnas; ac immanes dolores, quantos animi angores uſque ad ſanguineum ſudorem, quin & acerbiſſimam, & ignominioſiſſimam mortem ſuſtinuerit, planè non poteſt non moveri ad quaſcunque reſpectivè modicas adverſitates viciſſim propter ipſum patienter tolerandas; ſicque ad amorem reciprocum per viam patientiæ eidem exhibendum. Nam *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. 1. Petr. 2. ỷ. 21.* Et Chriſtus ipſe *Luc. 6. ỷ. 40. Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum.* ac *Matth. 10. ỷ. 38. Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Ex quo optimè infert Thom. Kemp. *de Imitatione Chriſti lib. 2. cap. 12. §. 6. Nec JESUS Chriſtus Dominus noſter unâ horâ ſinè dolore paſſionis fuit, quamdiu vixit; & quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam viam, quæ eſt via ſanctæ crucis?*

25. Pariter meritò nos moveant exempla pene omnium Sanctorum, incomparabiliter majores adverſitates, quàm noſtræ ſunt, amore DEI patienter & libenter ſuſtinentium. *Intuere*, inquit mox laudatus Aſcetâ *lib. 1. cap. 18. §. 1. Sanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulſit & religio, & videbis, quàm modicum ſit, & pene nihil, quod nos agimus. Heu! quid eſt vita noſtra, ſi illis fuerit comparata? Sancti & Amici Chriſti Domino ſervierunt in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in orationibus & ſanctis meditationibus, in perſecutionibus & opprobriis multis.* Et *lib. 3. c. 19. §. 1.* in perſona Chriſti loquens, ait: *Ceſſa conqueri, conſideratâ meâ, & aliorum*

## §. I.

## *De Natura, Præſtantia, Gradibus, & Motivis Patientiæ.*

1. QUæritur I. Quid ſit Patientia, & quos habeat gradus? Reſp. I. Patientia eſt virtus, qua cuncta adverſa propter DEUM internè & externè æquanimiter ſuſtinemus. Sic in re communiter SS. Patres, Theologi & Aſcetæ. Declaratur definitio.

2. Dicitur: *Quæ cuncta adverſa &c.* materia ſiquidem patientiæ ampliſſima eſt, univerſaliter, & ſinè exceptione includens omnia adverſa, quæcunque, & quomodocunque, ac quamdiu à DEO diſponente, vel permittente nobis immittuntur, quæ cuncta æquô animô propter DEUM virtute Patientiæ toleranda ſunt.

3. Reducuntur autem adverſa communiter ad tres claſſes. In *prima* claſſe ſunt, quæ immediatè corpus moleſtant, & exinde etiam animum affligere ſolent; cujusmodi ſunt varii morbi, infirmitates, & dolorês e. g. capitis, dentium, renum ex calculo &c. fames item, & ſitis, fatigatio, & debilitas corporis; moleſtiæ inſuper provenientes e. g. ab inclementia aëris, à nimio æſtu, frigore, pluvia, à ventorum aut itineris aſperitate; item ex carentia ſomni, commodi, &, ut nobis videtur, debiti aut neceſſarii cibi, potûs, veſtitûs, cubiculi, cellæ, medicinarum &c.

4. In *ſecunda* claſſe ſunt adverſa, quæ obtingunt circa bona fortunæ; ut ſi quis per furtum, rapinam, inundationem aquarum, per malitiam hominum, vel per caſum aut infortunium bona fortunæ, puta pecunias, ſupellectilem, domos, agros, vineas &c. ex parte, vel ex toto perdit, aut ſi privatur officiô, à quo commoda, & neceſſaria ſuſtentatio dependet.

5. In *tertia* claſſe ſunt, quæ immediatè mentem & animum noſtrum afficiunt, & affligere poſſunt, qualia ſunt e. g. detractiones, calumniæ, & injuriæ nobis

nobis illatæ: perſecutiones, item contemptus, vilipenſiones, aliorum erga nos odia, averſiones, temerariæ ſuſpiciones, judicia &c. Huc pertinent etiam, & præcipuè quidem, afflictiones ſpirituales, quales ſunt e. g. ariditates & derelictiones internæ, anxietates, ſcrupuli, graves & periculoſæ tentationes, ſubtractiones conſolationum ſpiritualium, ac luminis interni &c.

6. Ad hanc claſſem ulteriùs reduci poſſunt adverſa, quæ ſive in corpore, ſive in bonis fortunæ, aut famæ noſtris e. g. Parentibus, Conſanguineis, Superioribus, bonis Amicis &c. quos felices eſſe cupimus, obveniunt; quamvis enim hæc nos immediatè non tangant, attamen ob affectum & amorem, quo his addicti ſumus, mentem & animum affligere poſſunt, ac ſolent.

7. Dicitur ulteriùs in data reſponſione: *Propter DEUM*, id eſt, amore DEI, ob ejuſdem beneplacitum, ad honorem, & gloriam ipſius, vel ex alio fine ſupernaturali; qui enim non propter DEUM, nec ex fine ſupernaturali, ſed naturali, vel temporali duntaxat adverſa quæcunque tandem patitur (e. g. pro acquirendis, vel conſervandis bonis temporalibus, ex reſpectu humano, vana gloria, ex motivo laudis, & honoris humani, ex ſpe obtinendi officium, vel ex neceſſitate, quia avertere, & declinare adverſa nequit, aut ex pura conſuetudine naturali) ſinè ulla reflexione ad DEUM, intentione ſupernaturali &c. prout non pauci ſæpenumero varia adverſa æquô animô ferunt, talis ſanè virtutem patientiæ, de qua nunc loquimur, nullatenus exercet, nec DEO placet, nec meritum habet, ſed potiùs ejuſmodi adverſitatum tolerantiâ, per quam ex fine ſupernaturali factam DEO ſummè placere, ingentia merita cumulare, ac pro peccatis & debitis ſuis ſatisfacere magno cum proventu, & maxima cum animi conſolatione facillimè potuiſſet, demeretur, verè (quod dolendum) dæmonis martyr.

8. Additur in definitione: *Internè, & externè*; quia virtus Patientiæ exigit, ut cuncta adverſa propter DEUM æquanimiter ſuſtineamus, non tantùm

*externè*; id eſt, ſinè ullo externo impatientiæ ſigno, ſinè ulla contra DEUM, vel hominem, aut aliam creaturam indignatione, aut querimonia, quaſi nimis durè nobiſcum ageretur: quaſi e. g. adverſitas, perſecutio, infirmitas, dolores &c. eſſent nimii, injuſti, & ultra vires; ſed etiam internè, id eſt, ut nec internè aliquem impatientiæ motum, inordinatam triſtitiam, ſuſpiciones, odium, averſionem contra adverſarios, perſecutores, vel eos, qui cauſa adverſitatis noſtræ videntur, admittamus, ſinè amaris, melancholicis, & tædioſis cogitationibus cuncta, utpote de manu DEI, cum plena reſignatione in ſanctiſſimam voluntatem Divinam ſuſcipientes, & amore DEI æquanimiter tolerantes; qui enim externè duntaxat, forſan ex reſpectu, aut timore humano, vel ne impatiens appareat, aut ex quocunque tandem fine vel motivo naturali, vel temporali duntaxat patientem ſe exhibet, internè autem impatientiæ motus, & inordinatam triſtitiam admittit, fovétque, Patientiæ virtutem minimè habet.

9. Dicitur tandem in deſcriptione Virtutis Patientiæ: *Æquanimiter*, id eſt, qua patienti, humili, pacato & quieto animo, propter DEUM adverſa quoad ſubſtantiam, & circumſtantias, ùt modum, tempus &c. ſuſtinemus. Ubi advertendum, quòd in verbo *æquanimiter* SS, Patres, & Aſcetæ tres communiter gradus Patientiæ ponant, ita, ut verè & ex integro æquanimiter pati dicatur, qui patienter, libenter, ardenter propter DEUM ſuſtinet, ùt ait S. Bernardus *Serm. 1. de S. Andrea*; juxta cujus proin mentem

10. Reſp. II, Tres ſunt gradus Patientiæ. *Primus* eſt, cuncta adverſa propter DEUM ſuſtinere *patienter*, id eſt, ſinè in- vel externo ſigno impatientiæ, verbis, factis, aut inordinato affectu exhibito, quo DEUS, vel proximus offenditur, etſi adverſitas, quam quis actu ſupportat, fragilè naturam noſtram, corpus, & mentem graviter affligat. Qui gradus, teſte S. Laurent. Juſtin. *cap. 6. de Patient.* incipientium eſt, DEO tamen procul dubio multùm acceptus, multúmque meritorius.

11. *Secundus* gradus eſt, cuncta

cta adverſa propter DEUM pati, & ſuſtinere *libenter*, id eſt, lubenti animô, ſinè ulla mentis afflictione aut turbatione. Hunc gradum patientiæ David exercuit, dum dixit: *Bonum mihi, quia humiliâſti me. Pſal. 118. ℣. 71.* Et hic gradus in via virtutis ac perfectionis jam proficientibus convenit; prout inquit S. Laurent. Juſtin. *loc. cit.*

12. *Tertius* gradus eſt, adverſa quæque propter DEUM pati, aut ſuſtinere *ardenter*, ſeu *gaudenter*, id eſt, cum gaudio, mentis exultatione, ac conſolatione, eò quòd quis dignus habeatur, pro DEO, pro nomine & gloria ejus, atque pro ſanctiſſima voluntate ipſius adimplenda aliquid, quodcunque tandem, pati; ad quem gradum etiam pertinet DEO gratias agere pro quibuscunque adverſis, amori noſtro proprio contrariis: item eadem diverſa propter DEUM nedum gaudenter pati, ſed etiam deſiderare. Hic gradus magis perfectis, & in amore DEI fundatis eſt proprius, quem Chriſtus verbô, & exemplô docuit; ait enim *Luc. 6. ℣. 22. & 23. Beati eritis, cùm vos oderint homines, & cùm ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum tanquam malum propter Filium hominis: gaudete in illa die, & exultate; ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlo.*

13. Hinc Apoſtoli hanc Chriſti doctrinam ſecuti, *Ibant gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine JESU contumeliam pati. Act. 5. ℣. 41.* & S. Paulus de ſe teſtatur: *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudiô in omni tribulatione noſtra. 2. ad Corinth. c. 7. ℣. 4.* Nec minùs etiam S. Jacobus *in ſua Epiſt. c. 1. ℣. 2.* ait: *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias* (id eſt tribulationes & adverſitates) *incideritis.* S. Andreas pariter ingens ſuum gaudium & deſiderium crucis abundè illis verbis oſtendit: *O bona crux, quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſolicitè amata, ſinè intermiſſione quæſita, & jam concupiſcenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.* David quoq; teſtatur: *Lætati ſumus pro diebus, quibûs nos humiliâſti, annis, quibûs vidimus mala. Pſalm. 89. ℣. 15.* Conſtat inſuper, plu-

rimas alias perfectioris vitæ animas ingenti lætitia & conſolatione abundâſſe in omnibus tribulationibus, ac pro his Deo ſummas egiſſe gratias, easdémque jugiter deſiderâſſe, ita, ut ſinè adverſitate nec vivere ampliùs voluerint: prout legitur de S. Thereſia identidem in ore habente: *Domine aut pati, aut mori.* Nec mirum, ſi conſiderémus mox infra referenda Patientiæ motiva.

14. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit Virtus Patientiæ? Reſp. Patientia eſt una ex præſtantiſſimis, principalibus, DEO gratiſſimis, abſolutè neceſſariis, & homini ſummè proficuis virtutibus. Ita omnes SS. Patres & Aſcetæ, patebítque ex reſolutione ſequentis quæſtionis, in qua allegandô motiva, ejusdem præſtantia, utilitas, neceſſitas &c. ſatis patebunt.

15. Quæritur III. Quæ ſint potiora motiva, cauſæ & rationes ad comparandam & jugiter exercendam virtutem Patientiæ? Reſp. Inter plurima alia meritò venire ſequentia. *Primum* motivum eſt; quia adverſa propter DEUM patienter ſuſtinere, eſt beneplacito Divino acceptiſſimum ac gratiſſimum, eúmque ſummè honorat, & glorificat: prout fusè de hoc motivo ſcribunt SS. Patres. Quid autem animam, quæ verè diligit DEUM, magis movere poteſt, & debet, quàm ſcire, & recordari, ſe per hoc ſummopere placere DEO, eúmque honorificare, & glorificare. Hinc S. Chryſoſt. *Homil. 8. in Epiſt. ad Ephes.* ſcribit: *Etiamſi res nullam habeat mercedem, hoc ſolum eſt magna merces, & ſufficiens remuneratio, gravia pati propter DEUM, qui amatur; ſciunt, quod dicitur, qui amant.* Et ex hac ratione pati, idem S. Pater *loc. cit.* plus, quàm totum cœlum æſtimat, dicens: *Si quis mihi daret totum cælum, aut illam* (Pauli) *catenam, ego illam præferrem: ſi quis me apud Superos collocaret cum Angelis, aut cùm Paulo vinctô, eligerem carcerem & vincula. Nihil eſt melius, quàm mala pati propter Chriſtum; non tam beatum exiſtimo Paulum, quòd raptus ſit in tertium cælum, quàm eum cenſeo beatum propter vincula. Mihi eſt optabilius, pati pro Chriſto, quàm honorari à Chriſto. Hoc eſt gloria, quæ omnia ſuperat.*

16. Unde etiam DEUS reci-

pro-

proco, & quidem ſingulari amore & favore proſequitur, ſummúmque beneplacitum in illis animabus habet, quæ propter ipſum, & ejus amore libenter ſuſtinent adverſa, uti ex innumeris, lectu verè jucundis, quæ brevitatis causâ omittuntur, obviè patet exemplis. Rectè proin concludit de hoc motivo loquens Aureus Aſceta *de Imit. Chriſti. lib. 2. c. 12. §. 14. & 15.* illîs verbîs: *Nihil DEO acceptius, nihil tibi ſalubrius in mundo iſto, quàm libenter pati pro Chriſto. Siquidẽ aliquid melius & utilius ſaluti hominum, quàm pati fuiſſet, Chriſtus utique verbô & exemplô oſtendiſſet.*

17. *Secundum* motivum eſt; quia Patientia ex variis cauſis abſolutè eſt neceſſaria: & quidem inprimis ad obtinendum regnum cœlorum, teſte S. Paulo *ad Hebr. 10. ℣. 36. Patientia vobis neceſſaria eſt, ut voluntatem DEI facientes reportetis promiſſionem. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. Act. 14. ℣. 21.* Et ipſa æterna Veritas apertè teſtatur: *Qui non accipit crucem ſuam & ſequitur me, non eſt me dignus. Matth. 10. ℣. 38.* Planè non eſt alia via ad cœlum, quàm via crucis: hanc Chriſtus, hanc omnes Sancti & Electi præambulare debuerunt. Hinc Chriſtus diſcipulos, ob paſſionem illius triſtes increpavit dicens: *O! ſtulti, & tardi corde ad credendum! nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Luc. 24. ℣. 25. & 26.* Hanc viam patienter qui non ambulat, à cœlo certè aberrat. Nemo poteſt ad cœlum venire, niſi piè vivat: *Omnes* autem, *qui piè volunt vivere, perſecutionem patientur. 2. ad Tim. c. 3. ℣. 12.* in quem textum S. Gregor. *Lib. 6. Epiſt. 27.* inquit: *Ego ſilenter dico, quia minùs piè vivis, ſi minùs perſecutionem pertuleris.* Unde *Multæ tribulationes juſtorum. Pſal. 33. ℣. 20.* Neceſſitatem Patientiæ inducit etiam ipſa natura conditionis humanæ, quæ indeclinabilibûs variîs plena eſt miſeriîs, & adverſitatibûs: *Diſpone, & ordina omnia*, ait Thom. Kemp. *lib. 2. c. 12. §. 3. ſecundùm tuum velle, & videre, & non invenies, niſi ſemper aliquid pati debere aut ſponte, aut invitè, & ita crucem ſemper invenies; aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritûs tribulationem ſuſtinebis. Interdum à DEO relinquêris*

*ris, interdum à proximo exercitaberis, & quod amplius eſt, ſæpe tibimet ipſi gravis eris, nec tamen aliquo remedio, vel ſolatio liberari, ſeu alleviari poteris, ſed donec DEUS voluerit, oportet, ut ſuſtineas.* Hinc, ùt ibidem pergit §. 4. *Neceſſe eſt, te ubique tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.* Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Chryſoſt. *Homil. 64. ad Popul. Si cogitaveris, quòd ſive velis, ſive nolis, illatum patieris; ſed ſi gratè quidem, maxima lucraberis, ſi verò ægrè ferens, neque calamitatem ita minorem facies, & majorem reddes procellam. Hæc itaque cogitantes, quod neceſſitatis eſt, hoc noſtræ voluntatis eſſe faciamus.*

18. *Tertium* motivum eſt multiplex, & grandis, imò tanta utilitas Patientiæ, ut nec verbîs nec literis exprimi valeat, prout paſſim fatentur SS. Patres. Nam inprimis juxta dicta per veram in adverſis patientiam plurimùm placemus Deo, illum honoramus, & glorificamus: quæ autem major eſſe poteſt utilitas, quàm iſta? Dein Patientia etiam in modicis, & multò magis in majoribus adverſitatibus, ingentia cauſat merita animæ, obtinet, & auget gloriam cœleſtem: *Quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* dicit S. Paulus *2. Corinth. c. 4. ℣. 17. Patientia*, inquit Vinc. Belvac. *in Speculo Morum. lib. 1. diſt. 88. eſt mercatrix prudentiſſima, quæ mirabiliter & copioſè magnis meritis animam locupletat: nec mirum; quia multam & magnam invenit in mundo materiam, ſpirituales divitias acquirendi; omnes adverſitates, tribulationes, deſolationes, injuriæ, & contumeliæ: item fames, ſitis, æſtus & frigora, infirmitates, & mors ſunt nobis materia merendi, & merita cumulandi.* Conſolatorium eſt, quod celeberrimus Aſceta Bloſius *in Sacello animæ fidelis. c. 12.* pronuntiat: *Nihil unquam, quantumvis parvum pro Dei honore patimur, quin nobis longè ſit utilius, quàm ſi totius mundi dominiò potiremur.*

19. Porro plurimùm utilis eſt Patientia ex eo; quia per eam pœnæ purgatorii peccatis debitæ diminuuntur, vel penitus remittuntur, uti paſſim docent SS. Patres, quod revera grandis utilitas eſt; quandoquidem,

ùt

ut S. Auguſtinus, & cum eo Ven. Beda *in Pſal. 37.* docet: Pœna purgatorii ignis excedit omnes pœnas, quas aliquis in hac vita paſſus eſt: imò tanta eſt, ut, ſi liceret alicui animæ è purgatorio aſcendere, parata eſſet, longè majores afflictiones, adverſitates, & dolores, quin omnia tormenta, quæ unquam paſſi ſunt Martyres, libentiſſimè per centum annos ſuſtinere, ſi per illa unicam hanc ultimam horam, qua in pugatorio adhuc pati haberet, redimere poſſet. Profectò ingens hæc utilitas quemlibet meritò ad patientem adverſitatis reſpectivè modicæ tolerantiam exſtimulet; hinc bene *Lib. 1. de Imitat. Chriſti cap. 21. n. 5. Si etiam futuras inferni, ſive purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo, quòd libenter laborem & dolorem ſuſtineres, & nihil rigoris formidares,* præſertim cùm per adverſitates, afflictiones, dolores &c. propter DEUM patienter toleratos, longè faciliùs & citiùs deleamus peccati, & purgatorii pœnas, quàm per, neſcio quas, magnas corporis caſtigationes & mortificationes voluntariè aſſumptas; crux ſiquidem, adverſitates, dolores, & adverſa quæcunque per DEI diſpoſitionem, vel permiſſionem nobis immiſſa, ac propter Deum patienter tolerata, longè præſtantiora, & ad extinguendas peccatis debitas pœnas efficaciora ſunt, quàm dolores per cilicia, vel alia mortificationis corporalis inſtrumenta voluntariè aſſumpta. Quod meritò conſolari poteſt illos, qui variis adverſitatibûs, afflictionibûs, doloribúſque premuntur, præcipuè verò ſi tales, quamvis multis conſcientiam onerârint peccatis, voluntarias corporis caſtigationes ſponte aſſumere perhorreſcunt.

20. Quartum motivum virtutis Patientiæ eſt; quia cruces & adverſitates quæcunque ſunt ſpeciale ſignum Divini erga nos amoris, & ſingulare DEI beneficium; hoc ipſo, quia juxta immediatè dicta nobis diverſimodè proficua ſunt adverſa, quæ DEUS immittit. Patet hoc paſſim ex Scriptura; ſic enim ipſa æterna Veritas dicit *Apoc. 3. ℣. 19. Ego, quos amo, arguo, & caſtigo,* cui conformiter dicit Paulus *ad Hebr. 12. ℣. 6. Quem diligit Dominus, caſtigat; flagellat*

*autem omnem filium, quem recipit.* quod ferè idem etiam dicitur *Prov.* 3. ℣. 11. & 12. *Diſciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, ne deficias, cùm ab eo corriperis; quem enim diligit Dominus, corripit.* Idem S. Mater Virgo Thereſia, utì perhibetur in vita, confirmat hìs verbis: *Certiſſimum eſt, per viam difficultatis & laborum à DEO conduci eos, quos multùm diligit; & quo magìs diligit, eò etiam per graviores difficultates eos conducere.* Hoc amoris ſui ſignum ſingulariter exhibuit Tobiæ, dum illum cæcitate percuſſit, utpote id faciens, quia ſibi acceptus erat, teſte Scripturâ *Tob.* 12. ℣. 13. *Quia acceptus eras DEO, neceſſe fuit, ut tentatio probaret te.* Et profectò majus amoris ſui ſignum DEUS nobis exhibere nequit, quàm quod exhibuit ſuo dilectiſſimo Filio; iſtud autem tunc maximè oſtendit, quando eidem paſſionem & dolorem immiſit; unde Chriſtus *Lib.* 3. *de Imitat. c.* 30. *n.* 6. ait: *Si rectè ſapis, & in veritate aſpicis, nunquam debes propter adverſa tam directè triſtari, ſed magìs gaudere, & gratias agere: imò hoc unicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi. Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis diſcipulis meis: quos utique non miſi ad gaudia temporalia, ſed ad magna certamina; non ad honores, ſed ad deſpectiones: non ad otium, ſed ad labores; non ad requiem, ſed ad afferendum fructum multum in patientia.* Majus beneficium Deus tibi præſtare nequit, quàm præbendô occaſionem aliquid pro eo patiendi; longè majus eſt hoc beneficium, quàm donum patrandi miracula, & mortuos ſuſcitandi; ſiquidem *Signîs & miraculîs majorem eſſe Patientiam, non dubitemus.* ait S. Laurent. Juſtin. *cap.* 2. *de Patient.* Et S. Chryſoſt. *in Epiſt. ad Philipp. Serm.* 4. *Pati pro Chriſto chariſma & donum verè eſt longè admirabilius, quàm cadaver ad vitam revocare, ac cætera miracula facere; nam ibi quidem ego ſum debitor, hìc verò debitorem habeo Chriſtum.* Hinc B. Angela de Fulginio *cap.* 20. *vitæ.* dixiſſe fertur: *Scio filioli mei, quòd nobilitas & valor, qui exit de tribulatione, non eſt nobis cognitus; quia, ſi eſſet cognitus, eſſet de eo magna rapina, & quilibet raperet ab alio, de quo tribulari poſſet.*

21. Quare etiam æquiſſimum

eſt, ut pro quavis adverſitate, & tribulatione, tanquam ſummo beneficio, DEO ex corde agamus gratias; quæ gratiarum actio DEO ſingulariter placet: imò magis accepta eſt una gratiarum actio pro tribulatione immiſſa, quàm mille gratiarum actiones pro aliis beneficiis collatis. *Chriſtianorum* (ait S. Hieronymus *lib. 3. in c. 5. Epiſt. ad Epheſ.*) *propria virtus eſt etiam in his, quæ adverſa putantur, referre gratias Creatori. Juxta Apoſtolum hæc virtus eſt maxima, ut in ipſis periculis atque miſeriis DEO gratiæ referantur, & ſemper dicamus: Benedictus DEUS, minora me ſcio ſuſtinere, quàm mereor. Hic animus Chriſtiani eſt.* In Chronicis noſtris refertur, Chriſtum aliquando dilectæ famulæ ſuæ Baptiſtæ Veranæ dixiſſe: „ Recordare, magis me tibi oſtendiſſe ſignum amoris, dum te afflixi, quàm dum te in dulciſſimis brachiis meis tenui. Magnum beneficium eſt, non peccare, majus eſt bene facere, maximum in ſuperlativo gradu, mala pati. „ Unde donô & beneficiô adverſitatum non ſumus digni, nec pro eo DEO ſatis gratias agere poſſumus; quandoquidem ab adverſitatibus inexplicabilia nobis proveniant dona, & gratiæ, diviniſque amoris ſigna & effectus; ut meritò quisque dicere poſſit: „ Domine, hac, vel illa cruce, ab amantiſſima manu tua mihi impoſita, non ſum dignus, nec ſatis pro ea gratias tibi agere valeo. „

22. Porro non tantùm DEO, ſed etiam adverſariis noſtris perſequentibus, aut affligentibus nos, oportet nos eſſe gratos, tanquam inſtrumentis Divinis, & reipſa ſummis benefactoribus noſtris; enimvero perſequendô, & affligendô nos, etiam nolentes, ſumma nobis beneficia præſtant. *Præmiorum quippe* (ait S. Chryſoſt. *in Epiſt. ad Rom. Homil. 22.*) *procuratores nobis ſunt, qui nos inſectantur.* Hinc cautè conſervandus eſt animus ab omni affectu inordinato erga tales, ab omni item externo actu, verbo, & ſigno, paſſionem iræ, odii, averſionis, vel vindictæ indicante; quinimo convenit, ipſos diligere, pro eisdem DEUM orare, &, ubi poſſumus, illis benefacere, prout verbô & exemplô docuit Chriſtus: *Ego autem*

## §. I.

# *De Natura, Præſtantia, Gradibus, & Motivis Patientiæ.*

1. Quæritur I. Quid ſit Patientia, & quos habeat gradus? Reſp. I. Patientia eſt virtus, qua cuncta adverſa propter DEUM internè & externè æquanimiter ſuſtinemus. Sic in re communiter SS. Patres, Theologi & Aſcetæ. Declaratur definitio.

2. Dicitur: *Quæ cuncta adverſa &c.* materia ſiquidem patientiæ ampliſſima eſt, univerſaliter, & ſinè exceptione includens omnia adverſa, quæcunque, & quomodocunque, ac quamdiu à DEO diſponente, vel permittente nobis immittuntur, quæ cuncta æquô animô propter DEUM virtute Patientiæ toleranda ſunt.

3. Reducuntur autem adverſa communiter ad tres claſſes. In *prima* claſſe ſunt, quæ immediatè corpus moleſtant, & exinde etiam animum affligere ſolent: cujusmodi ſunt varii morbi, infirmitates, & dolores e. g. capitis, dentium, renum ex calculo &c. fames item, & ſitis, fatigatio, & debilitas corporis; moleſtiæ inſuper provenientes e. g. ab inclementia aëris, à nimio æſtu, frigore, pluvia, à ventorum aut itineris aſperitate; item ex carentia ſomni, commodi, &, ùt nobis videtur, debiti aut neceſſarii cibi, potûs, veſtitûs, cubiculi, cellæ, medicinarum &c.

4. In *ſecunda* claſſe ſunt adverſa, quæ obtingunt circa bona fortunæ; ùt ſi quis per furtum, rapinam, inundationem aquarum, per malitiam hominum, vel per caſum aut infortunium bona fortunæ, puta pecunias, ſupellectilem, domos, agros, vineas &c. ex parte, vel ex toto perdit, aut ſi privatur officiô, à quo commoda, & neceſſaria ſuſtentatio dependet.

5. In *tertia* claſſe ſunt, quæ immediatè mentem & animum noſtrum afficiunt, & affligere poſſunt, qualia ſunt e. g. detractiones, calumniæ, & injuriæ nobis

nobis illatæ: perſecutiones, item contemptus, vilipenſiones, aliorum erga nos odia, averſiones, temerariæ ſuſpiciones, judicia &c. Huc pertinent etiam, & præcipuè quidem, afflictiones ſpirituales, quales ſunt e. g. ariditates & derelictiones internæ, anxietates, ſcrupuli, graves & periculoſæ tentationes, ſubtractiones conſolationum ſpiritualium, ac luminis interni &c.

*6.* Ad hanc claſſem ulteriùs reduci poſſunt adverſa, quæ ſive in corpore, ſive in bonis fortunæ, aut famæ noſtris e. g. Parentibus, Conſanguineis, Superioribus, bonis Amicis &c. quos felices eſſe cupimus, obveniunt; quamvis enim hæc nos immediatè non tangant, attamen ob affectum & amorem, quo his addicti ſumus, mentem & animum affligere poſſunt, ac ſolent.

*7.* Dicitur ulteriùs in data reſponſione: *Propter DEUM*, id eſt, amore DEI, ob ejusdem beneplacitum, ad honorem, & gloriam ipſius, vel ex alio fine ſupernaturali; qui enim non propter DEUM, nec ex fine ſupernaturali, ſed naturali, vel temporali duntaxat adverſa quæcunque tandem patitur (e. g. pro acquirendis, vel conſervandis bonis temporalibus, ex reſpectu humano, vana gloria, ex motivo laudis, & honoris humani, ex ſpe obtinendi officium, vel ex neceſſitate, quia avertere, & declinare adverſa nequit, aut ex pura conſuetudine naturali) ſinè ulla reflexione ad DEUM, intentione ſupernaturali &c. prout non pauci ſæpenumero varia adverſa æquô animô ferunt, talis ſanè virtutem patientiæ, de qua nunc loquimur, nullatenus exercet, nec DEO placet, nec meritum habet, ſed potiùs ejusmodi adverſitatum tolerantiâ, per quam ex fine ſupernaturali factam DEO ſummè placere, ingentia merita cumulare, ac pro peccatis & debitis ſuis ſatisfacere magno cum proventu, & maxima cum animi conſolatione facillimè potuiſſet, demeretur, verè (quod dolendum) dæmonis martyr.

8. Additur in definitione: *Internè, & externè*; quia virtus Patientiæ exigit, ut cuncta adverſa propter DEUM æquanimiter ſuſtineamus, non tantùm

*externè*; id eſt, ſinè ullo externo impatientiæ ſigno, ſinè ulla contra DEUM, vel hominem, aut aliam creaturam indignatione, aut querimonia, quaſi nimis durè nobiſcum ageretur: quaſi e. g. adverſitas, perſecutio, infirmitas, dolores &c. eſſent nimii, injuſti, & ultra vires; ſed etiam internè, id eſt, ut nec internè aliquem impatientiæ motum, inordinatam triſtitiam, ſuſpiciones, odium, averſionem contra adverſarios, perſecutores, vel eos, qui cauſa adverſitatis noſtræ videntur, admittamus, ſinè amaris, melancholicis, & tædioſis cogitationibus cuncta, utpote de manu DEI, cum plena reſignatione in ſanctiſſimam voluntatem Divinam ſuſcipientes, & amore DEI æquanimiter tolerantes; qui enim externè duntaxat, forſan ex reſpectu, aut timore humano, vel ne impatiens appareat, aut ex quocunque tandem fine vel motivo naturali, vel temporali duntaxat patientem ſe exhibet, internè autem impatientiæ motus, & inordinatam triſtitiam admittit, fovétque, Patientiæ virtutem minimè habet.

9. Dicitur tandem in deſcriptione Virtutis Patientiæ: *Æquanimiter*, id eſt, qua patienti, humili, pacato & quieto animo, propter DEUM adverſa quoad ſubſtantiam, & circumſtantias, ùt modum, tempus &c. ſuſtinemus. Ubi advertendum, quòd in verbo *æquanimiter* SS. Patres, & Aſcetæ tres communiter gradus Patientiæ ponant, ita, ut verè & ex integro æquanimiter pati dicatur, qui patienter, libenter, ardenter propter DEUM ſuſtinet, ùt ait S. Bernardus *Serm. 1. de S. Andrea*; juxta cujus proin mentem

10. Reſp. II. Tres ſunt gradus Patientiæ. *Primus* eſt, cuncta adverſa propter DEUM ſuſtinere *patienter*, id eſt, ſinè in vel externo ſigno impatientiæ, verbìs, factìs, aut inordinato affectu exhibito, quo DEUS, vel proximus offenditur, etſi adverſitas, quam quis actu ſupportat, fragilè naturam noſtram, corpus, & mentem graviter affligat. Qui gradus, teſte S. Laurent. Juſtin. *cap. 6. de Patient.* incipientium eſt, DEO tamen procul dubio multùm acceptus, multúmque meritorius.

11. *Secundus* gradus eſt, cuncta

ſta adverſa propter DEUM pati, & ſuſtinere *libenter*, id eſt, lubenti animô, ſinè ulla mentis afflictione aut turbatione. Hunc gradum patientiæ David exercuit, dum dixit: *Bonum mihi, quia humiliâſti me. Pſal. 118. ℣. 71.* Et hic gradus in via virtutis ac perfectionis jam proficientibus convenit; prout inquit S. Laurent. Juſtin. *loc. cit.*

12. *Tertius* gradus eſt, adverſa quæque propter DEUM pati, aut ſuſtinere *ardenter*, ſeu *gaudenter*, id eſt, cum gaudio, mentis exultatione, ac conſolatione, eò quòd quis dignus habeatur, pro DEO, pro nomine & gloria ejus, atque pro ſanctiſſima voluntate ipſius adimplenda aliquid, quodcunque tandem, pati; ad quem gradum etiam pertinet DEO gratias agere pro quibuscunque adverſis, amori noſtro proprio contrariis: item eadem diverſa propter DEUM nedum gaudenter pati, ſed etiam deſiderare. Hic gradus magis perfectis, & in amore DEI fundatis eſt proprius, quem Chriſtus verbô, & exemplô docuit; ait enim *Luc. 6. ℣. 22. & 23. Beati eritis, cùm vos oderint homines, & cùm ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum tanquam malum propter Filium hominis: gaudete in illa die, & exultate; ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlo.*

13. Hinc Apoſtoli hanc Chriſti doctrinam ſecuti, *Ibant gaudentes à conſpectu concilii, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine JESU contumeliam pati. Act. 5. ℣. 41.* & S. Paulus de ſe teſtatur: *Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudiò in omni tribulatione noſtra. 2. ad Corinth. c. 7. ℣. 4.* Nec minùs etiam S. Jacobus *in ſua Epiſt. c. 1. ℣. 2.* ait: *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cùm in tentationes varias* (id eſt tribulationes & adverſitates) *incideritis.* S. Andreas pariter ingens ſuum gaudium & deſiderium crucis abundè illis verbis oſtendit: *O bona crux, quæ decorem & pulchritudinem de membris Domini ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſolicitè amata, ſinè intermiſſione quæſita, & jam concupiſcenti animo præparata: accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.* David quoq; teſtatur: *Lætati ſumus pro diebus, quibûs nos humiliâſti, annis, quibûs vidimus mala. Pſalm. 89. ℣. 15.* Conſtat inſuper, plu-

rimas alias perfectioris vitæ animas ingenti lætitia & conſolatione abundâſſe in omnibus tribulationibus, ac pro his Deo ſummas egiſſe gratias, easdémque jugiter deſideràſſe, ita, ut ſinè adverſitate nec vivere ampliùs voluerint: prout legitur de S. Thereſia identidem in ore habente: *Domine aut pati, aut mori.* Nec mirum, ſi conſiderèmus mox infra referenda Patientiæ motiva.

14. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit Virtus Patientiæ? Reſp. Patientia eſt una ex præſtantiſſimis, principalibus, DEO gratiſſimis, abſolutè neceſſariis, & homini ſummè proficuis virtutibus. Ita omnes SS. Patres & Aſcetæ, patebítque ex reſolutione ſequentis quæſtionis, in qua allegandô motiva, ejusdem præſtantia, utilitas, neceſſitas &c. ſatis patebunt.

15. Quæritur III. Quæ ſint potiora motiva, cauſæ & rationes ad comparandam & jugiter exercendam virtutem Patientiæ? Reſp. Inter plurima alia meritò venire ſequentia. *Primum* motivum eſt; quia adverſa propter DEUM patienter ſuſtinere, eſt beneplacito Divino acceptiſſimum ac gratiſſimum, eúmque ſummè honorat, & glorificat: prout fusè de hoc motivo ſcribunt SS. Patres. Quid autem animam, quæ verè diligit DEUM, magis movere poteſt, & debet, quàm ſcire, & recordari, ſe per hoc ſummopere placere DEO, eúmque honorificare, & glorificare. Hinc S. Chryſoſt. *Homil. 8. in Epiſt. ad Ephes.* ſcribit: *Etiamſi res nullam habeat mercedem, hoc ſolum eſt magna merces, & ſufficiens remuneratio, gravia pati propter DEUM, qui amatur; ſciunt, quod dicitur, qui amant.* Et ex hac ratione pati, idem S. Pater *loc. cit.* plus, quàm totum cœlum æſtimat, dicens: *Si quis mihi daret totum cælum, aut illam* (Pauli) *catenam, ego illam præferrem: ſi quis me apud Superos collocaret cum Angelis, aut cum Paulo vincto, eligerem carcerem & vincula. Nihil eſt melius, quàm mala pati propter Chriſtum; non tam beatum exiſtimo Paulum, quòd raptus ſit in tertium cælum, quàm eum cenſeo beatum propter vincula. Mihi eſt optabilius, pati pro Chriſto, quàm honorari à Chriſto. Hoc eſt gloria, quæ omnia ſuperat.*

16. Unde etiam DEUS reci-

pro-

proco, & quidem ſingulari amore & favore proſequitur, ſummúmque beneplacitum in illis animabus habet, quæ propter ipſum, & ejus amore libenter ſuſtinent adverſa, uti ex innumeris, lectu verè jucundis, quæ brevitatis causâ omittuntur, obviè patet exemplis. Rectè proin concludit de hoc motivo loquens Aureus Aſceta *de Imit. Chriſti, lib. 2. c. 12. §. 14. & 15.* illîs verbîs: *Nihil DEO acceptius, nihil tibi ſalubrius in mundo iſto, quā libenter pati pro Chriſto. Siquidē aliquid melius & utilius ſaluti hominum, quàm pati fuiſſet, Chriſtus utique verbô & exemplô oſtendiſſet.*

17. *Secundum* motivum eſt; quia Patientia ex variis cauſis abſolutè eſt neceſſaria: & quidem inprimis ad obtinendum regnum cœlorum, teſte S. Paulo *ad Hebr. 10. ℣. 36. Patientia vobis neceſſaria eſt, ut voluntatem DEI facientes reportetis promiſſionem. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. Act. 14. ℣. 21.* Et ipſa æterna Veritas apertè teſtatur: *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. Matth. 10. ℣. 38.* Planè non eſt alia via ad cœlum, quàm via crucis: hanc Chriſtus, hanc omnes Sancti & Electi præambulare debuerunt. Hinc Chriſtus diſcipulos, ob paſſionem illius triſtes increpavit dicens: *O! ſtulti, & tardi corde ad credendum! nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Luc. 24. ℣. 25. & 26.* Hanc viam patienter qui non ambulat, à cœlo certè aberrat. Nemo poteſt ad cœlum venire, niſi piè vivat: *Omnes* autem, *qui piè volunt vivere, perſecutionem patientur. 2. ad Tim. c. 3. ℣. 12.* in quem textum S. Gregor. *Lib. 6. Epiſt. 27.* inquit: *Ego fidenter dico, quia minùs piè vivis, ſi minùs perſecutionem pertuleris.* Unde *Multæ tribulationes juſtorum. Pſal. 33. ℣. 20.* Neceſſitatem Patientiæ inducit etiam ipſa natura conditionis humanæ, quæ indeclinabilibûs variîs plena eſt miſeriîs, & adverſitatibûs: *Diſpone, & ordina omnia*, ait Thom. Kemp. *lib. 2. c. 12. §. 3. ſecundùm tuum velle, & videre, & non invenies, niſi ſemper aliquid pati debere aut ſponte, aut invitè, & ita crucem ſemper invenies; aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritûs tribulationem ſuſtinebis. Interdum à DEO relinquêris*

*ris, interdum à proximo exercitaberis, & quod amplius eſt, ſæpe tibimet ipſi gravis eris, nec tamen aliquo remedio, vel ſolatio liberari, ſeu alleviari poteris, ſed donec DEUS voluerit, oportet, ut ſuſtineas.* Hinc, ùt ibidem pergit §. 4. *Neceſſe eſt, te ubique tenere patientiam, ſi internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.* Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Chryſoſt. *Homil. 64. ad Popul. Si cogitaveris, quòd ſive velis, ſive nolis, illatum patieris; ſed ſi gratè quidem, maxima lucraberis, ſi verò ægrè ferens, neque calamitatem ita minorem facies, & majorem reddes procellam. Hac itaque cogitantes, quod neceſſitatis eſt, hoc noſtra voluntatis eſſe faciamus.*

18. *Tertium* motivum eſt multiplex, & grandis, imò tanta utilitas Patientiæ, ut nec verbis nec literis exprimi valeat, prout paſſim fatentur SS. Patres. Nam inprimis juxta dicta per veram in adverſis patientiam plurimùm placemus Deo, illum honoramus, & glorificamus: quæ autem major eſſe poteſt utilitas, quàm iſta? Dein Patientia etiam in modicis, & multò magis in majoribus adverſitatibus, ingentia cauſat merita animæ, obtinet, & auget gloriam cœleſtem: *Quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* dicit S. Paulus *2. Corinth. c. 4. ℣. 17. Patientia,* inquit Vinc. Belvac. *in Speculo Morum. lib. 1. diſt. 88. eſt mercatrix prudentiſſima, quæ mirabiliter & copioſè magnis meritis animam locupletat: nec mirum; quia multam & magnam invenit in mundo materiam, ſpirituales divitias acquirendi; omnes adverſitates, tribulationes, deſolationes, injuriæ, & contumeliæ: item fames, ſitis, æſtus & frigora, infirmitates, & mors ſunt nobis materia merendi, & merita cumulandi.* Conſolatorium eſt, quod celeberrimus Aſceta Bloſius *in Sacello animæ fidelis, c. 12.* pronuntiat: *Nihil unquam, quantumvis parvum pro Dei honore patimur, quin nobis longè ſit utilius, quàm ſi totius mundi dominiò potiremur.*

19. Porro plurimùm utilis eſt Patientia ex eo; quia per eam pœnæ purgatorii peccatis debitæ diminuuntur, vel penitus remittuntur, uti paſſim docent SS. Patres, quod revera grandis utilitas eſt; quandoquidem,

ut S. Auguſtinus, & cum eo Ven. Beda *in Pſal. 37.* docet: Pœna purgatorii ignis excedit omnes pœnas, quas aliquis in hac vita paſſus eſt: imò tanta eſt, ut, ſi liceret alicui animæ è purgatorio aſcendere, parata eſſet, longè majores afflictiones, adverſitates, & dolores, quin omnia tormenta, quæ unquam paſſi ſunt Martyres, libentiſſimè per centum annos ſuſtinere, ſi per illa unicam hanc ultimam horam, qua in pugatorio adhuc pati haberet, redimere poſſet. Profectò ingens hæc utilitas quemlibet meritò ad patientem adverſitatis reſpectivè modicæ tolerantiam exſtimulet; hinc bene *Lib. 1. de Imitat. Chriſti cap. 21. n. 5. Si etiam futuras inferni, ſive purgatorii pœnas cordialiter perpenderes, credo, quòd libenter laborem & dolorem ſuſtineres, & nihil rigoris formidares*, præſertim cùm per adverſitates, afflictiones, dolores &c. propter DEUM patienter toleratos, longè faciliùs & citiùs deleamus peccati, & purgatorii pœnas, quàm per, neſcio quas, magnas corporis caſtigationes & mortificationes voluntariè aſſumptas; crux ſiquidem, adverſitates, dolores, & adverſa quæcunque per DEI diſpoſitionem, vel permiſſionem nobis immiſſa, ac propter Deum patienter tolerata, longè præſtantiora, & ad extinguendas peccatis debitas pœnas efficaciora ſunt, quàm dolores per cilicia, vel alia mortificationis corporalis inſtrumenta voluntariè aſſumpta. Quod meritò conſolari poteſt illos, qui variis adverſitatibus, afflictionibus, doloribúsque premuntur, præcipuè verò ſi tales, quamvis multis conſcientiam onerârint peccatis, voluntarias corporis caſtigationes ſponte aſſumere perhorreſcunt.

20. Quartum motivum virtutis Patientiæ eſt; quia cruces & adverſitates quæcunque ſunt ſpeciale ſignum Divini erga nos amoris, & ſingulare DEI beneficium; hoc ipſo, quia juxta immediatè dicta nobis diverſimodè proficua ſunt adverſa, quæ DEUS immittit. Patet hoc paſſim ex Scriptura; ſic enim ipſa æterna Veritas dicit *Apoc. 3. ℣. 19. Ego, quos amo, arguo, & caſtigo*. cui conformiter dicit Paulus *ad Hebr. 12. ℣. 6. Quem diligit Dominus, caſtigat; flagellat*

*autem omnem filium, quem recipit.* quod ferè idem etiam dicitur *Prov. 3. ℣. 11. & 12. Diſciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, ne deficias, cùm ab eo corriperis; quem enim diligit Dominus, corripit.* Idem S. Mater Virgo Thereſia, uti perhibetur in vita, confirmat his verbis: *Certiſſimum eſt, per viam difficultatis & laborum à DEO conduci eos, quos multùm diligit; & quo magis diligit, eò etiam per graviores difficultates eos conducere.* Hoc amoris ſui ſignum ſingulariter exhibuit Tobiæ, dum illum cæcitate percuſſit, utpote id faciens, quia ſibi acceptus erat, teſte Scripturâ *Tob. 12. ℣. 13. Quia acceptus eras DEO, neceſſe fuit, ut tentatio probaret te.* Et profectò majus amoris ſui ſignum DEUS nobis exhibere nequit, quàm quod exhibuit ſuo dilectiſſimo Filio; iſtud autem tunc maximè oſtendit, quando eidem paſſionem & dolorem immiſit; unde Chriſtus *Lib. 3. de Imitat. c. 30. n. 6.* ait: *Si rectè ſapis, & in veritate aſpicis, nunquam debes propter adverſa tam directè triſtari, ſed magis gaudere, & gratias agere: imò hoc unicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi. Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis diſcipulis meis: quos utique non miſi ad gaudia temporalia, ſed ad magna certamina; non ad honores, ſed ad deſpectiones: non ad otium, ſed ad labores: non ad requiem, ſed ad afferendum fructum multum in patientia.* Majus beneficium Deus tibi præſtare nequit, quàm præbendô occaſionem aliquid pro eo patiendi; longè majus eſt hoc beneficium, quàm donum patrandi miracula, & mortuos ſuſcitandi; ſiquidem *Signis & miraculis majorem eſſe Patientiam, non dubitemus.* ait S. Laurent. Juſtin. *cap. 2. de Patient.* Et S. Chryſoſt. *in Epiſt. ad Philipp. Serm. 4. Pati pro Chriſto chariſma & donum verè eſt longè admirabilius, quàm cadaver ad vitam revocare, ac cætera miracula facere; nam ibi quidem ego ſum debitor, hic verò debitorem habeo Chriſtum.* Hinc B. Angela de Fulginio *cap. 20. vitæ.* dixiſſe fertur: *Scio filioli mei, quòd nobilitas & valor, qui exit de tribulatione, non eſt nobis cognitus; quia, ſi eſſet cognitus, eſſet de eo magna rapina, & quilibet raperet ab alio, de quo tribulari poſſet.*

21. Quare etiam æquiſſimum eſt,

eſt, ut pro quavis adverſitate, & tribulatione, tanquam ſummo beneficio, DEO ex corde agamus gratias; quæ gratiarum actio DEO ſingulariter placet: imò magis accepta eſt una gratiarum actio pro tribulatione immiſſa, quàm mille gratiarum actiones pro aliis beneficiis collatis. *Chriſtianorum* (ait S. Hieronymus *lib. 3. in c. 5. Epiſt. ad Epheſ.*) *propria virtus eſt etiam in his, quæ adverſa putantur, referre gratias Creatori. Juxta Apoſtolum hæc virtus eſt maxima, ut in ipſis periculis atque miſeriis DEO gratiæ referantur, & ſemper dicamus: Benedictus DEUS, minora me ſcio ſuſtinere, quàm mereor. Hic animus Chriſtiani eſt.* In Chronicis noſtris refertur, Chriſtum aliquando dilectæ famulæ ſuæ Baptiſtæ Veranæ dixiſſe: „ Recordare, magìs me tibi oſtendiſſe ſignum amoris, dum te afflixi, quàm dum te in dulciſſimis brachiis meis tenui. Magnum beneficium eſt, non peccare, majus eſt bene facere, maximum in ſuperlativo gradu, mala pati. „ Unde donô & beneficiô adverſitatum non ſumus digni, nec pro eo DEO ſatis gratias agere poſſumus; quandoquidem ab adverſitatibus inexplicabilia nobis proveniant dona, & gratiæ, diviníque amoris ſigna & effectus; ut meritò quisque dicere poſſit: „ Domine, hac, vel illa cruce, ab amantiſſima manu tua mihi impoſita, non ſum dignus, nec ſatis pro ea gratias tibi agere valeo. „

22. Porro non tantùm DEO, ſed etiam adverſariis noſtris perſequentibus, aut affligentibus nos, oportet nos eſſe gratos, tanquam inſtrumentis Divinis, & reipſa ſummis benefactoribus noſtris; enimvero perſequendô, & affligendô nos, etiam nolentes, ſumma nobis beneficia præſtant. *Præmiorum quippe* (ait S. Chryſoſt. *in Epiſt. ad Rom. Homil. 22.*) *procuratores nobis ſunt, qui nos inſectantur.* Hinc cautè conſervandus eſt animus ab omni affectu inordinato erga tales, ab omni item externo actu, verbo, & ſigno, paſſionem iræ, odii, averſionis, vel vindictæ indicante; quinimo convenit, ipſos diligere, pro eiſdem DEUM orare, &, ubi poſſumus, illis benefacere, prout verbô & exemplô docuit Chriſtus: *Ego autem*

*dico vobis*, ait *Matth. 5.* ℣. 44. *& ſeqq. diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos, ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper juſtos & injuſtos. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nónne & publicani hoc faciunt? Et ſi ſalutaveritis fratres veſtros tantùm, quid ampliùs facitis, nónne & ethnici hoc faciunt? Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Quod facere ſingularis virtutis & perfectionis, DEO gratiſſimum, nobíſque ſummè proficuum eſt. *Hæc ſit perfecta, & propria bonitas noſtra, non communis,* ait Tertul. *lib. ad Scapulam. Amicos enim diligere, omnium eſt: inimicos autem, ſolorum Chriſtianorum:* Et S. Chryſoſtomus *Homil.* 18. *in Matth. Non cogitemus, quòd ſit difficile præceptum, ſed reſpiciamus & præmium, & conſideremus, cujus efficiamur ſimiles implendò præcepta. Ut ſitis, inquit, ſimiles Patris veſtri, qui in cœlis eſt.*

523. Eſt inſuper unus ex heroicis, DEO gratiſſimis, & homini ſummè meritoriis virtutis Patientiæ actibus contra adverſantes, aut quacunque tribulatione nobis moleſtos non murmurare, non conqueri, nec malè, ſed bene de illis loqui. Hinc idem S. Chryſoſt. *Homil.* 22. *in Epiſt. ad Rom.* ait: ***Bene loqui de iis, qui nos inſectantur, angeli eſt, & magnum ſignum dilectionis ejus, qua in Chriſtum eſt.*** Imò fuſiùs docet *Hom.* 20. *in Matth.* eſſe pro beneficio habendum, quòd occaſio nobis præbeatur, dum inimico benefacimus, ut aperiantur nobis januæ fiduciæ veniendi ad Deum, & redimendi peccata noſtra. Hanc heroicam Patientiæ virtutem prælaudata Baptiſta Verana optimè norât, cordintimè exclamare ſolita: „ DEUS meus! ſi tu mihi revelares omnia ſecreta tui ſacratiſſimi cordis, & ſi mihi quotidie oſtenderes omnes Hierarchias Angelicas, & ſi quotidie mortuos ſuſcitarem, propter hoc non crederem, me à te amari amore infallibili: ſed quando ſentiam, me ex corde benefacere mihi malefacientibus, dicere bene de eo, qui de me mala loquitur, & injuſtè me condemnat, tunc, Pater æterne! credam per

hoc

hoc ſignum infallibile, quòd ſim tibi vera filia.„

24. *Quintum* motivum colendi, & exercendi Patientiam eſt exemplũ Chriſti & Sanctorum. Exemplum Chriſti quod quemlibet meritò & efficaciter movere debet ad tolerandas amore ejus quascunque adverſitates & afflictiones; enimvero ſi quis vel obiter ſolùm conſiderat, quæ, & quanta ex amore erga nos patientiſſimè ſimul & innocentiſſimè paſſus ſit Chriſtus; quot perſecutiones & odia, quot contemptus & vilipenſiones, quot ludibria, & irriſiones, quot injurias & calumnias, quot & quantas corporis ærumnas, ac immanes dolores, quantos animi angores uſque ad ſanguineum ſudorem, quin & acerbiſſimam, & ignominioſiſſimam mortem ſuſtinuerit, planè non poteſt non moveri ad quascunque reſpectivè modicas adverſitates viciſſim propter ipſum patienter tolerandas; ſicque ad amorem reciprocum per viam patientiæ eidem exhibendum. Nam *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut ſequamini veſtigia ejus. 1. Petr. 2. ỳ. 21.* Et Chriſtus ipſe *Luc. 6. ỳ. 40. Non eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum.* ac *Matth. 10. ỳ. 38. Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Ex quo optimè infert Thom. Kemp. *de Imitatione Chriſti lib. 2. cap. 12. §. 6. Nec JESUS Chriſtus Dominus noſter unâ horâ ſinè dolore paſſionis fuit, quamdiu vixit; & quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam viam, quæ eſt via ſanctæ crucis?*

25. Pariter meritò nos moveant exempla pene omnium Sanctorum, incomparabiliter majores adverſitates, quàm noſtræ ſunt, amore DEI patienter & libenter ſuſtinentium. *Intuere*, inquit mox laudatus Aſceta *lib. 1. cap. 18. §. 1. Sanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulſit & religio, & videbis, quàm modicum ſit, & pene nihil, quod nos agimus. Heu! quid eſt vita noſtra, ſi illis fuerit comparata? Sancti & Amici Chriſti Domino ſervierunt in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in orationibus & ſanctis meditationibus, in perſecutionibus & opprobriis multis.* Et *lib. 3. c. 19. §. 1.* in perſona Chriſti loquens, ait: *Ceſſa conqueri, conſideratâ meâ, & aliorum* San-

*Sanctorum paſſione; nondum uſque ad ſanguinem reſtitiſti: parùm eſt, quod tu pateris, in comparatione eorum, qui tam multa paſſi ſunt, tam fortiter tentati, tam graviter tribulati, tam multipliciter probati, & exercitati. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut leviùs feras tua minima.* Et revera ſi attenta mente conſideramus, quas afflictiones, quos carcerum ſqualores, quos dolores, quæ tormenta patienter & libenter pro Chriſto paſſi ſunt ſancti Martyres, habemus, quod jure erubeſcamus, ſi in noſtris longè minoribus, quas patimur, adverſitatibus delicatè queruli patientiam non exercemus. Sequamur, neceſſe eſt, veſtigia & exempla eorum, ſi cum ipſis aliquando volumus eſſe participes felicitatis æternæ. Renuit quippe venire ad palmam & coronam, qui recuſat virtute patientiæ pugnare, & patiendô ſequi veſtigia Chriſti & Sanctorum.

26. *Sextum* motivum eſt; quia omnis, quæcunque tandem crux, afflictio, dolor & adverſitas ſecundùm ſubſtantiam & modum, circumſtantias & accidentia, temporiſque durationem à voluntate Divina diſponente, vel permittente provenit, & quidem juſtiſſimè, ſanctiſſimè, providentiſſimè, ſapientiſſimè, benigniſſimè, atque ad bonum noſtrum univerſa ordinante; ſiquidem non eſt malum in civitate, quod non fecit Dominus, juxta illud *Amos c. 3. ỷ. 6. Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Bona & mala, vita & mors, paupertas & honeſtas à DEO ſunt. Eccli. 11. ỷ. 14.* Ita tamen, ut *mala pœnæ*, puta fames, peſtilentia, morbi, dolores, aliáque naturalia mala, quæ commercium aliquod cum peccato non habent, à voluntate Divina, poſitivè ſic diſponente, ac ordinante oriantur: *mala culpæ* verò, id eſt, peccata ſolùm permiſſivè, quatenus videlicet DEUS ea non impedit, ſed permittit, ita tamen, ut pœnas, afflictiones, & ærumnas, quibûs delicta noſtra vindicat, & plectit, benigniſſimus DEUS providentiſſimè & miſericorditer ita moderetur, ut non plùs, nec magis, nec in majori gradu vel intenſione, neque alio modo, nec diutiùs, quàm ipſe velit, hominem affligant; ſiquidem *Fide-*

*lis*

*lis DEUS eſt, qui non patietur vos tentari* (ſeu affligi) *ſupra id, quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione proventum, 1. Cor. 10. ℣. 13.* hoc eſt: intendit, quærit, & procurat ex afflictionibus, & adverſitatibus, quas permittit, aut immittit nobis, noſtrum bonum, noſtrámque utilitatem & emolumentum, utpote *Omnia in menſura, & numero, & pondere* ſuaviter & ſapienter diſponens. *Sap. 11. v. 21.* adeò, ut, nec dæmon, nec malevoli quicunque plùs, diutiùs, aut aliter nos impetere, vel nocere valeant, quàm DEUS permittit, & ordinat, ac qualiter, & in quantum pro ſua gloria, & noſtra utilitate fore, juxta præſcientiam ſuam & providentiam cognoſcit, ex cunctis malis, quæ permittit, providè ſciens elicere bonum; enimverò *Neque DEUS omnipotens* (inquit S. Auguſtinus *in Enchirid. c. 11.*) *cùm ſummè bonus ſit, ullo modo ſineret mali eſſe aliquid in operibus ſuis, niſi uſque adeò eſſet omnipotens & bonus, ut bene faceret etiam de malo.*

27. Ut proin etiam illas quarumque tandem adverſitates, quas DEUS ex culpa & peccato aliorum ſuper nos permittit, tanquam de manu DEI, & ſanctiſſima voluntate ipſius provenientes, amore ipſius patienter & libenter ſuſtinere nos oporteat; cùm in his quoque veriſſimè, ac ſecuriſſimè poſſimus dicere: ſic vult, ſic voluit DEUS: ita placet, & placuit DEO. Id, quod Chriſtus manifeſtè docuit verbô & exemplô; ſiquidem, etſi optimè ſciverit, immanem paſſionem, & acerbiſſimam mortem ex malitia Judæorum oriri, cuncta tamen, tanquam de voluntate Patris ſui cœleſtis provenientia ſuſcepit, & patienter ſuſtinuit, certus, quòd Pater cœleſtis amantiſſimè ſic permiſerit, ac providentiſſimè cuncta ordinaverit, ità, ut nec Judæi, nec Pilatus vel plùs, vel aliter eum affligere poſſent, quàm Pater permitteret. Hinc, cùm Petrus ſtringeret gladium, & amputaret aurem ſervi ſummi Pontificis, dixit ei: *Mitte gladium tuum in vaginam, calicem, quem dedit mihi Pater, non bibam illum? Joan. 18. ℣. 11.* Ubi non dixit Chriſtus: *Calicem, quem per malitiam præparârunt Judæi*; ſed: *quem dedit mihi Pater*, permittendô ſcilicet, ſimul tamen volendô poſi-

poſitivè, ut, quod, & qualiter ipſe permitteret, Chriſtus patienter ſuſtineret.

28. Chriſtum in hoc imitati ſunt, & amodo imitantur omnes Sancti, & juſti, piæque animæ. Sic Job, quamvis ſciret, omnia mala ſibi inferri à diabolo, tamen hunc non inſimulavit, optimè gnarus, diabolum nec plùs, nec aliter nocere ſibi poſſe, quàm DEUS permitteret, & permittendô ſanctiſſimè diſponeret; unde dixit: *Sicut Domino placuit, ita factum eſt. Job. 1. ℣. 21.* Joſeph etiam, quem teſte Sacrâ Hiſtoriâ fratres ex invidia Iſmaëlitis, DEO ita permittente, vendiderant, id ſoli voluntati Divinæ permittenti, indéque mirabiliter diſponenti DEI providentiæ adſcripſit; qua factus Prorex Ægypti fratres ſuos malè ſibi timentes; quia malè ſibi conſcii, ita fuit affatus *Genes. 45. ℣. 5. & 7. Nolite pavere, quod vendidiſtis me in his regionibus; pro ſalute enim veſtra miſit me DEUS ante vos in Ægyptum, ut reſervemini ſuper terram, & eſcas ad vivendum habere poſſitis.* Ecce! dicit, *miſit me DEUS*: cùm tamen fratres malitiosè vendendô eum direxerint illuc. Et pergit ℣. 8. *Non veſtrô conſiliô, ſed DEI voluntate huc miſſus ſum.* Et infra *cap. 50. ℣. 19. & 20. Num DEI poſſumus reſiſtere voluntati? vos cogitâſtis de me malum, ſed DEUS vertit illud in bonum, ut exaltaret me.* Itaque Joſeph non malitiæ fratrum, ſed DEI voluntati permittenti, indéque providentiſſimè diſponenti cuncta adſcripſit. David pariter in cunctis adverſis, etiam malitiâ hominum ſibi illatis, dicere ſolebat ad Dominum: *Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti. Pſal. 38. ℣. 10.* providentiſſimè nempe permittendô, & inde ſanctiſſimè diſponendô per creaturas tanquam inſtrumenta, quibûs utitur, adverſitates vel permittendô, vel infligendô, in bonum eas patientis: nempe juxta effatum S. Hieronymi, DEUS eſt faber, inimici verò noſtri ſunt limæ, & mallei, quibûs ſuos purificat, pollit, perficit, facítque Sanctos.

29. Hoc motivum reverà efficaciſſimum ad cuncta adverſa propter DEUM patienter & libenter ſuſtinenda bene admodum adnotate Chariſſimi! accidente vobis quacunque adver-

verſitate pro ſolatio veſtro recogitantes: hæc crux, hæc adverſitas, hæc afflictio, hæc infirmitas, hic dolor &c. quantumvis à malitia, culpa vel negligentia hominis, aut aliunde oriri videantur, attamen re ipſa quoad ſubſtantiam æquè, ac quoad modum, & circumſtantias certè à DEO & ſanctiſſima voluntate ipſius proveniunt, ad ejus gloriam, & noſtram utilitatem ordinata, benigniſſimô DEO ſemper ſuam gloriam, noſtrúmque bonum & ſalutem unicè intendente, & actu etiam, niſi nos ipſi impediamus, & reſiſtamus, educente. Eſt enim Omnipotens, qui ex permiſſis quoque malis educere bona poteſt. Eſt Sapientiſſimus, & providentiſſimus, qui id præſtare optimè ſcit. Eſt infinitè bonus, & noſtri amantiſſimus, qui vult id facere, nec eſt, qui ejus poſſit reſiſtere voluntati; mirabilia ſiquidem, & *Magna opera Domini, exquiſita in omnes voluntates ejus, Pſal.* 110. ℣. 2. omnia, quæcunque vult, & voluit, facit, & fecit in cœlo & in terra. Hinc pro praxi quivis curet, ut premente aliqua adverſitate obfirmatô per patientiam animô concludat: „ Volo Domine, ac propter te, tuámque ſanctiſſimam voluntatem, hanc crucem, hanc afflictionem, dolorem &c. in unione amariſſimæ paſſionis tuæ patienter, & libenter ſuſtinebo, & quidem taliter, ac tamdiu, qualiter, & quamdiu vis: fiat voluntás tua ſicut in cœlo, & in terra; id unicè rogo, ne me deſeras, ſed gratiam, juxta beneplacitum tuum patiendi præbeas, quàm à te indubitanter ſpero; quia infinitè bonus, & fidelis es, qui ſupra id, quod poſſum, non permittis me tentari, vel affligi, ſed in cunctis ita me tuâ adjuvas gratiâ, quantâ fragilitas mea indiget. „ O Chariſſimi! hoc modo omnia vobis adverſa cooperabuntur in bonum, ita, ut præter ſummum DEI beneplacitum, & ingens veſtrum meritum, magna animi pace, quiete, & conſolatione in cunctis, quantumvis magnis adverſitatibus, certò certiùs ſitis fruituri; quia etiam affligens nos DEUS eſt, & manet *Pater miſericordiarum, & DEUS totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra,* 2. *Cor.* 1. ℣. 4. adeò,

4. adeò, ut *Sicut abundant paſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra. ibidem* ℣. 5.

30. Quæritur IV. Cùm adverſitates patienter toleratæ ex dictis tantum bonum ſint, materiáque Deo ſummopere placendi, variáq; dona & bona obtinendi, an nihilominus expediat, eas fugere, congruîs mediîs avertere, & DEUM pro avertendis illis orare? Ante reſponſionem notandum, adverſitates duplicis eſſe generis; aliæ ſiquidem ſunt, quæ non ſoli perſonæ patienti, ſed etiam communitati, vel tertio nocent: vel, quod majus, in præjudicium fidei, aut Eccleſiæ vergunt: vel quæ ſoli quidem patienti, attamen cum periculo vitæ, vel membrorum nocent; aliæ ſunt, quæ ſolam perſonam patientem afficiunt, abſque tamen periculo vitæ, aut membrorum. Hoc notato

31. Reſp. I. Si adverſitates primi generis nos premunt, non tantùm licitè poſſumus, ſed etiam expedit eas declinare, congruîs mediîs avertere, DEUMque pro avertendis illis orare. Sic Chriſtus, & Apoſtoli, aliíque Sancti verbô, & exemplô nos docuerunt; Chriſtus ſiquidem, cùm ante tempus à Patre præfinitum Judæi ſæpiùs illum quærerent interficere, ipſe verò pro prædicando verbo DEI, & plantanda Eccleſia toti mundo ſummè adhuc eſſet neceſſarius, fugit, juxta illud *Joan. 7.* ℣. *1. Poſt hæc ambulabat JESUS in Galilæam; non enim volebat in Judæam ambulare, quia quærebant eum Judæi interficere.* Rurſus, cùm Judæi ipſum lapidare vellent, fugit, & abſcondit ſe ab eis *Joan. 8.* ℣. *59. Tulerunt lapides, ut jacerent in eum, JESUS autem abſcondit ſe, & exivit de templo.* Eadem ratione fugam diſcipulis ſuaſit *Matth. 10.* ℣. *23. Cùm perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam.* quod Paulus & alii Apoſtoli fecerunt; Paulus enim, dum Judæi ipſum apud Feſtum accuſarent, & cum grandi fidei, ac Eccleſiæ præjudicio è medio tollere omnibûs viribûs laborarent, coram tribunali judicis ſe excuſavit, defendit, & ad Cæſarem appellavit *Act. 25.* Id ipſum alii quoque Sancti fecerunt, ſignanter S. Athanaſius, qui fugit, & per plures annos occultè in ſpelunca ſe abſcondit, dum Ariani

quæ-

quærebant eum interficere, tanquam acerrimum defenſorem Fidei & Eccleſiæ, atque hac via Religionem ac dogmata purè Catholica ex integro evertere.

32. Dicitur autem *num. præced.* notanter: *Vel quæ ſoli quidem perſonæ patienti, attamen cum periculo vitæ vel membrorum nocent*; cùm enim non ſimus Domini vitæ, & membrorum, omnino debemus ad ea conſervanda fugere, ac congrua hunc in finem media adhibere. Sic in gravibus morbis, ubi de vita, vel membris perdendis periculum apparet, omnino tenemur advocare medicos, vel chirurgos, & conducentia adhibere medicamenta, ſi poſſumus, iſtáque profutura cenſentur: ſi autem adhibere non poſſumus medicos, vel adhibiti juvare non valent, optatúmque effectum ſuîs conſiliîs, vel auxiliîs non obtinent, cum patientia, & reſignatione in Divinam voluntatem, propter DEUM uſque ad mortem oportet nos eſſe reſignatos.

33. Porro, etſi juxta dicta pro conſervanda vita, & membris fugere liceat periculum; attamen animarum Paſtoribus, Parochis & Epiſcopis, aliíſque Superioribus curam animarum habentibus fugere, & oves deſerere non licet (de quo plura Theologi) ſi eorum præſentia his pro ſua ſalute eſt neceſſaria. Imò nulli fugere licet, ſi ob circumſtantias bonum commune Fidei, vel totius Eccleſiæ id exigit, tametſi exin mortem ſubire oporteret. Sic Chriſtus, etſi ad conſervandam vitam aliquoties fugerit juxta dicta; attamen ubi, & poſtquam tempore à voluntate Patris determinato, mundi ſalus & redemptio, confirmatio Fidei & Eccleſiæ paſſionem ejus exigebant, minimè ampliùs fugiebat, ſed ſe capi, illudi, flagellîs cædi, ſpinîs coronari, & crucifigi paſſus eſt, licèt è manibus inimicorum ſe liberare facillimè potuiſſet. Id, quod plurimi etiam poſt Chriſtum Ducem Sancti Martyres præſtiterunt.

34. Reſp. II. DEUM rogare, ut nos ab adverſitate præſervet, vel liberet, ſemper licitum, & DEO gratum, nobíſque meritorium, ſic quoque expediens, imò obligatorium eſt in adverſitatibus, quæ in præjudicium communitatis, vel ter-

tii redundant, aut periculum vitæ, vel membrorum patientis adjunctum habent, dummodo oratio fiat plena cum reſignatione in Divinam voluntatem. Ratio eſt; quia pro avertendis hiſce adverſitatibus,& pro liberatione ab illis fugere, & media conducentia adhibere tenemur, juxta mox dicta: media autem quæcunque, etiam ex ſe optima, prorſus nihil proſunt, niſi DEUS auxiliô ſuô ſuccurrat: ergo licet, imò expediens & neceſſe eſt, ut ad DEUM recurramus, ipſúmque pro auxilio, & adjutorio, cum fide & fiducia humiliter invocemus.

35. Reſp. III. Quamvis adverſitates, quæ etiam ſinè præjudicio tertii, aut communitatis ſolum patientem affligunt, pati, & non declinare (etſi quis faciliter poſſet) ſit actus Patientiæ DEO gratiſſimus; quin etiam quandoque, ſi adverſitas ſit paulò major e. g. gravis injuſta perſecutio, detractio &c. actus omnino heroicus; nihilominus tamen, etiam in hujusmodi adverſitatibus DEO gratum, & patientibus in via virtutis & perfectionis adhuc minùs fundatis expediens eſt, DEUM humiliter, & fiducialiter pro auxilio invocare, dummodo cum plena reſignatione in Divinam voluntatem id fiat. Ratio eſt; quia univerſaliter loquendô, DEUS in neceſſitatibus noſtris vult rogari, & invocari, habétque ſingulare beneplacitum, ſi humiliter, & fiducialiter ad ipſum recurrimus, eum pro auxilio invocandô; cùm per invocationem Divini auxilii re & opere virtutem fidei exerceamus, credentes, quòd ſinè ipſo nulla creatura poſſit juvare, actum etiam ſpei & fiduciæ &c.

36. Dictum eſt autem notanter: *Dummodo*, uti tam in ſecunda, quàm tertia reſponſione additum eſt, *ſemper fiat plena cum reſignatione in Divinam voluntatem*, quæ omni orationi pro avertenda quacunque adverſitate implicitè, vel explicitè ſemper debet eſſe adjuncta; ſic enim omnis perfectionis Magiſter Chriſtus nos docuit, qui, etſi optimè ſciret, ſe amariſſimam paſſionem, & mortem ſuſtinere debere, nec, ut calix à ſe tranſiret, exaudiendum fore à Patre cœleſti; attamen,

men, ut ſuô nos exemplô inſtrueret, qualiter in noſtris adverſitatibus, & afflictionibus ad DEUM recurrere, ipſúmque invocare nos oporteat, in ſumma ſua, ſanguineum ſudorem expellente, animi afflictione, ac triſtitia, Patrem ſuum, ut calicem tam amaræ paſſionis à ſe auferret, rogavit quidem, ſed plena cum reſignatione dicens: *Pater mi! ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte: verumtamem non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. Matth. 26. ℣. 39.* quo ſuo exemplo utique manifeſtè nos docuit, & poſſe, & debere nos in noſtris adverſitatibus ad DEUM recurrere, illúmque pro liberatione rogare, ſemper tamen cum plena reſignatione in ſanctiſſimam DEI voluntatem, etiam uſque ad mortem.

37. Dicitur inſuper notanter in reſponſione *n. 35. Patientibus in via perfectionis, & virtutis adhuc minùs fundatis*; quia hi in adverſitatibus, præcipuè majoribus, etſi ipſos ſolos affligentibus, impatientiæ, odij, averſionis erga inimicos, puſillanimitatis, aliisque paſſionibus & tentationibus frequentiùs ſubjacent, ac non raro labuntur; quibus propterea ob rationes dictas licitum, & expediens eſt, cum humili diffidentia propria, & confidentia in DEUM, pro auxilio, & liberatione rogitare.

38. Animæ verò perfectiores, ſeu in via virtutis, & perfectionis ſufficienter jam fundatæ, & in quibus periculum lapsûs non exiſtit, indubiè perfectiùs agunt, Deóque magis placent, ac plerumque heroicam virtutem exercent, ſi ad declinandas etiam majores, imò maximas adverſitates, quæ ipſas ſolas ſinè præjudicio tertii, vel communitatis affligunt, non tantùm non ſe excuſant, nec ſe defendunt, neque alia media directè, vel indirectè adhibent, ſed nec DEUM quidem pro liberatione ab eis rogant, quin potiùs cuncta patienter, & libenter, cum gaudio & exultatione, atque gratiarum actione ſuſtinent; imò, ut DEUS adverſitates earum augeat, & illas ſinè his nunquam vivere permittat, ardenter deſiderant, & fervidè rogant; quia per hoc grandem charitatem erga DEUM, ſummum ſui odium, & profundiſſimam humilitatem exercent: cujusmodi DEO gratiſſimi, amoris erga eum, &

profundæ humilitatis actus heroici in actis Sanctorum paſſim inveniuntur, inter quos meritò numerantur illi, quos S. Thereſia jugiter exercebat dicens; *Domine, quando veniet aliquando illa hora, in qua totus mundus me contemnat, & perſequatur.*

## §. II.

## *De Actibus, & Praxi Patientiæ in quacunque adverſitate, ùt in perſecutionibus injuſtis, injuriis, calumniis, detractionibus &c. nec non in ariditatibus, deſolationibus, & morbis.*

39. QUæritur I. Qui ſint actus, & quæ praxis Patientiæ generaliter? Reſp. Inter alios eſſe ſequentes. I. Quacunque adverſitate ingruente cohibere ſe, ne quis internè, vel externè aliquem impatientiæ, iræ, vel indignationis motum admittat, ſed inſinuantem ſe illico reprimat, invocatâ ad id breviter gratiâ, & auxiliô Divinô. Dicitur notanter: *Quacunque adverſitate*; quia ſunt nonnulli, qui, etſi majores adverſitates generosè, & patienter ſuſtineant, in modicis tamen e. g. ſi res, aut negotium modicum juxta voluntatem eorum non ſtatim ſuccedit, ſi irrationabilia, aut etiam inanimata illis parùm moleſta ſunt &c. plerumque aliquem impatientiæ, indignationis, quin & ſubinde iræ motum admittunt, eúmque conquerendô, increpandô, vel alio ſigno externo produnt, non ſinè magnâ meritorum jactura, cùm, juxta dicta, Patientia etiam in modicis magnum meritum habeat, uti affirmat Apoſtolus 2. *Cor. 4. ℣. 17. Quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.*

40. II. In quacunq; adverſitate, præſertim majore, recurrere ad motiva Patientiæ, eáque conſiderare, præcipuè verò indubita-

bitatè credere, hanc adverſitatem à ſanctiſſima voluntate Divina diſponente, vel permittente certò provenire, indéque cum patiente Job cogitare, vel dicere: *Sicut Domino placet, vel placuit, ita ſit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum.*

41. III. Si adverſitas qualiscunque videatur amovibilis, ſeu poſſe, & debere amoveri, invocatô DEO adhibere licita congruentia media, attamen cum quiete animi, indifferentia, & plena reſignatione in Divinam voluntatem, ſinè ulla turbatione, impatientia, aut indignatione. Quodſi conatus, & adhibita media optatum habent effectum, cum gaudio DEUM laudare, ei gratias agere, eique ſoli omnem gloriam tribuere. Si verò conatus & media adhibita non juvant, nec quæſitum effectum habent, certò credere, nolle DEUM, ut quis ab hac adverſitate liberetur, ſed omnino velle, ut eam patienter ſuſtineat, ac de manu DEI libenter ſuſcipiat.

42. IV. In omni adverſitate DEO gratias agere; quia revera quælibet non caſu accidens, ſed à Divina ſua, cuncta in pondere, numero, & menſura diſponente voluntate proveniens, magnum beneficium eſt: quod ſi humiliter agnoſcimus, & pro eo gratias agimus, DEO admodum gratum, nobíſque meritorium & proficuum eſt, juxta jam dicta ſuperiùs.

43. V. Cunctas adverſitates noſtris peccatis adſcribere, & in veritate humiliter fateri, longè minùs eſſe, quod patimur, quàm quod meremur, & peccatis noſtris deberetur.

44. VI. In adverſitate, quacunque tandem, non turbari animô, nec triſtari, minùs lacrymari, ſed potiùs ob certam voluntatem, & magnum beneplacitum Divinum gaudere, & lætari in Domino, eíque gratias agere, quòd occaſionem præbeat, amore ipſius aliquid patiendi; enimvero *Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit, Prov. 12, ℣. 21.*

45. VII. Propter adverſitatem à bene cœptis non deſiſtere, nec alia conſueta pia opera, vel exercitia propterea omittere, aut cum tædio, vel aliàs imperfectè peragere, ſed potiùs conſtanter ùt antea, vel adhuc perfectiùs pergere juxta do-

doctrinam S Chryſoſtomi *Homil. 1. ad Pop.* dicentis: *Cùm vel ipſe bonum feceris, & contraria receperis, ne concidas, neque ſolvas promptitudinem, neque ſegnior fias, ſed magis inſta cum majori alacritate: quoniam & Apoſtoli, quando prædicabant, etſi flagellabantur, lapidabantur, carceres continuè habitabant, non ſolùm poſt periculorum liberationẽ, ſed & in ipſis periculis cum majori promptitudine veritatis præconium enuntiabant. Et tu hos Sanctos æmulare, & à bonis operibus, etſi millies interpellantem te diabolum videris, nunquam abſiſtas. Amantis enim maximè eſt, nunquam ab his, quæ amato placent, abſiſtere. Mollis enim, & ignavus ex primo ſtatim impetu concidet: vehemens autem, & excitatus, ſi & millies interpelletur, tantò magis Divinis rebus inſtabit, quantò magis in ſe ipſo omnia implens repellitur, in omnibus gratias agens.*

46. VIII. Illum diem, quo quis quidpiam patiendi occaſionem habuit, pro felici habere, illum verò pro infelici, in quo nihil pati habuit, juxta illud Climaci *Grad. 4. in fine. Qui ad placidiſſimam animi quietem, atque ad DEUM currit, die omni, qua maledicta non ſuſtinet, ingens detrimentum ſe ſuſtinuiſſe arbitratur.*

47. IX. Pro allevianda per vanum ſolatiolum cruce, afflictione, vel adverſitate, eam nulli, nec intimo amico, manifeſtare, ſed contentum eſſe, quòd DEUS ſciat.

48. X. Dum alii nobis compatiuntur, adverſitatem noſtram extenuare, & dicere: DEUM nec ultra vires, nec majorem, nec aliam crucem imponere, quàm pro gloria ſua, & noſtra ſalute fore certò cognoſcit; & cum Job affirmare: *Si bona ſuſcepimus de manu DEI, mala quare non ſuſcipiamus? Job, c. 2. ꝟ. 10.*

49. XI. Non declinare, & fugere, ſed amare illa Monaſteria, Conventus, loca, & officia, in quibus major patiendi occaſio habetur. Jam ad particularia digrediendo

50. Quæritur I. Qui ſint Actus, & quæ Praxis Patientiæ in perſecutionibus injuſtis, injuriis, calumniis, detractionibus, falſis, aut temerariis judiciis, ſuſpicionibus, verbis punctoriis, contemptibus, aliiſque à proximo illatis afflictionibus,

quæ

quæ ſinè præjudicio tertii, aut communitatis, ſolum patientem afficiunt. Reſp. Inter alios plerumque heroicos, DEO gratiſſimos, ſumméque meritorios eſſe actus ſequentes.

51. I. Non ſe excuſare, vel defendere, quantumvis facilè quis poſſet, nec diſceptare cum adverſario, neque quidquam illi exprobrare, ſed amore Dei diſſimulare, & ſilere ad exemplum JESU Chriſti, qui, dum à Principibus Sacerdotum, & Senioribus populi coram Pilato falſiſſimè accuſabatur, graviſſimíſque calumniîs, & injuriîs afficiebatur, nullo modo ſe excuſavit, vel defendit, quamvis facillimè potuiſſet, ſed omnino tacebat, *Ita, ut miraretur Pilatus, Marci. 15. ℣. 5.* Et *cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur. 1. Pet. 2. ℣. 23.* ſed, uti prævideraṫ Propheta *Iſai. 53. ℣. 7. Quaſi agnus coram tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuum.*

52. II. Erga perſecutores, inimicos, & adverſarios noſtros nullum admittere, minùs ſovere, aut oſtendere odium, rancorem, averſionem, nec eos declinare, ſed erga illos in omni occaſione affabilem, & civilem ſe exhibere, eos amicè ſalutare, ac competenti honore afficere.

53. III. Contra dictos adverſarios nullibi conqueri, ſed cuncta bono zelo, & intentioni eorum adſcribere. IV. Si alii de illis malè loquuntur, de eisdem bene loqui, illos excuſare, & laudare &c. V. Non admittere, ſed impedire, ſi quis alius vellet vindictam ſumere de inimicis noſtris, vel illos accuſare, aut noſtri defenſionem ſuſcipere. VI. Adverſarios noſtros pro ſingularibus benefactoribus habere; quia revera eò majus animæ noſtræ beneficium præſtant, quò magis nos perſequuntur. VII. Hos, & quoscunque alios, qui nos perſequuntur, tanquam inſtrumenta Divinæ voluntatis executivæ reſpicere, & venerari.

54. VIII. Perſecutores & adverſarios noſtros verè, ac ſincerè, re, & affectu diligere, pro illis DEUM exorare, & quavis data occaſione illis benefacere, juxta doctrinam & exemplum Chriſti; *Diligite*, inquit *Matth. 5. ℣. 44. inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos,*

*& orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.* quod etiam exemplô docuit, dum in cruce pro perſecutoribus oravit, dicens: *Pater dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt. Luc. 23. ℣. 34.*

55. IX. Gaudere de proſpero ſtatu, & ſucceſſu bono inimicorum noſtrorum, ac condolere eis de adverſitate, quam patiuntur, eíſque pro poſſe opitulari. X. Si non conſtat, à quo proveniat perſecutio, vel afflictio, non indagare, quis ſit; nec, ubi, coram quibus, qualiter egerit, ſcripſerit &c. XI. Nunquam prætendere, ut detractores falſa contra nos ſparſa revocent, ſeu deprecentur; & ſi ipſi reſcientes innocentiam noſtram ultro id faciunt, nemini id manifeſtare.

56. Quæritur III. Quinam ſint actus & praxes Patientiæ in ariditate, deſolatione, & afflictione ſpiritûs? Ante reſponſionem nota, unam ex gravioribus afflictionibus eſſe ariditatem & ſiccitatem animi deſolati; enimvero non eſt adeò difficile, mala fugere, bona opera perficere, virtutes, neſcio quas, exercere, ſe abnegare, & variè mortificare, adverſa quæque pati &c. quando & quamdiu abundamus conſolatione, & lumine cœleſti, claráque cognitione perfundimur, ac gratiam, atque aſſiſtentiam Divinam quaſi manibûs palpamus; at verò, quando in mente noſtra abeſt omne ſolatium, & cuncta non niſi inſipida, arida, & ſicca ſunt, intellectus inſuper lumine cœleſti privatus, non niſi tenebrîs ſpiritualibûs obfuſcatus, & perfuſus exiſtit, dum bona opera, & cuncta ſpiritualia peractu ſummè difficilia apparent; quando tædium & mœſtitia cor replent, & nullibi, nec in meditatione, nec in oratione, nec aliunde conſolatio aliqua ſpiritualis affulget, tunc opus, tunc labor eſt, à bono non deflectere, ad malum non declinare, ſed in cunctis jugiter juxta voluntatem Divinam cum patientia & reſignatione ſe habere; præſertim cùm dæmon nunquam magis, quàm tempore ariditatis, & derelictionis ſpiritualis hominem tentet; dum eum omni conſolatione & gaudio ſpirituali deſtitutum, ac econtra mœſtitiâ, tædiô, & afflictione ſpiritûs reple-

pletum, aliiſque adverſitatibus oppreſſum, omnibus viribus, & fraudibus conatur eò inducere, ut tædioſam hanc vitæ rationem deſerat, atque ad conſolationes terrenas, gaudia mundana & ſenſualia recurrat, liberam, ut alii, vitam ducat &c. quæ tentatio tempore ariditatis, & deſolationis ſpiritualis utique magna, & periculoſa eſt, ſingulari cautela, conſtantia, magnanimitate animi, ſolida virtute patientiæ, & gratiâ DEI indigens. Hoc notato

57. Reſp. ad Quæſtionem, Actus & Praxes ad exercendam Patientiam tempore ariditatis, deſolationis, & afflictionis ſpiritualis præcipuè ſequentes, iique perutiles ſunt. I. Illico, & conſtanter recurrere ad DEUM; firmiter credere, & ſibi perſuaſum habere, ſic velle DEUM, ſic eſſe ſanctiſſimam ejus voluntatem; ſicut enim in omnibus aliis, ita & in hoc major, ſecurior, efficacior, magiſque ſubſtantialis, quamvis non ſemper ſenſibilis, homini Chriſtiano timenti, & amanti DEUM, eſſe non poteſt conſolatio, quàm ſcire, & agnoſcere, ſic velle DEUM, ſic placere DEO, ſic eſſe ſanctiſſimam ejus voluntatem; nam, inquit regius Pſaltes, *Renuit conſolari anima mea, memor fui Dei* (ſanctiſſimæ voluntatis Divinæ) *& delectatus ſum. Pſal. 76. ℣. 4.* cùm enim hanc exequi ſit centrum creationis noſtræ, quaſi neceſſariò ex memoria illius oritur conſolatio rationalis, & facit, quòd patienter & libenter exequamur, ac ſuſtineamus ea, quæ tali tempore deſolationis gravia nobis accidunt.

58. II. Seipſum prorſus indignum reputare omni conſolatione cœleſti & ſpirituali, idque propter peccata noſtra, vitámque imperfectam & tepidam, indéque dicere cum David *Pſal. 118. ℣. 75. Cognovi Domine, quia æquitas judicia tua, & in veritate tua humiliâſti me.* Eleganter ad propoſitum docet Tho. Kemp. *Lib. 3. de Imitat. Chriſti. cap. 52.* cum ſincero & cordiali affectu dicendum eſſe nobis: *Domine non ſum dignus conſolatione tua, nec aliqua ſpirituali viſitatione, & ideo juſtè mecum agis, quando me inopem & deſolatum relinquis. Si enim ad inſtar maris lacrymas fundere poſſem, adhuc conſolatione tua dignus non eſſem: un-*

*de nihil dignus ſum, quàm flagellari, & puniri, quia graviter & ſæpe te offendi, & in multis valde deliqui.*

59. III. Tempore ariditatis, & deſolationis ſpiritualis nequaquam omittere pia opera, & exercitia aliàs conſueta, multò minùs recurrere ad gaudia & conſolationes mundanas & ſenſibiles, qui enim DEUM verè diligunt, eâdem etiam in deſolatione, ſicut in ſumma conſolatione conſtanter ſerviunt, uti bene advertit prælaudatus Aſceta *Lib. 2. cap. 11.* §. 2. dicens: *Qui JESUM propter JESUM, & non propter ſuam propriam aliquam conſolationem diligunt, ipſum in omni tribulatione, & anguſtia cordis, ſicut in ſumma conſolatione benedicunt.*

60. IV. Certò credere, orationes, opera, & exercitia pia, quæ tempore ariditatis ſinè omni devotione ſenſibili peraguntur, DEO æquè, imò plerumque magìs grata, nobíſque magìs meritoria eſſe, quàm quæ cum ſummo ſpiritûs ardore, & devotione ſenſibili peraguntur, hoc ipſo, quòd majori cum difficultate, ſinè ullo amore, & conſolatione propria, purè propter DEUM fiant. Servit ad propoſitum, quod Ludov. Bloſius *in Conſolat. Puſillan.* ex Joanne Taulero refert dicente: „ Plerique aliquâ moleſtiâ gravati ita mihi dicere conſueverunt: Pater malè mecum agitur, diverſìs enim afflictionibûs, multóque mœrore perturbor. Et ego rectè cum eis agi pronuncio: tum illi; non, ajunt Domine, ſed meâ culpâ id actum eſt. Ad quod rurſus ego: ſive tuâ culpâ id actum ſit, ſive non, crede ipſam afflictionis crucem à DEO tibi impoſitam, eidémque gratias agens, ſuſtine, & reſigna te ipſum. Rurſum illi: ſed magna intus ariditate, obſcuritatéque contabeſco. Quibus ego, feras, ajo dilecte fili! patienter: & meliùs tecum agetur, quàm ſi in magna, multáque ſenſibili devotione verſareris.„

61. V. Nunquam nec in oratione, aut meditatione, nec in alio virtutis, vel pio quocunque exercitio ſe cogere, aut torquere ad habendam devotionem ſenſibilem: tum, quia eam habere in noſtra poteſtate ſitum non eſt, ſícque fruſtra fati-

ſatigatur, & debilitatur caput, ac natura: tum, quia neceſſaria non eſt, quandoquidem ex dictis *num. præced.* opera pia, ſinè ulla devotione ſenſibili peracta, DEO æquè, & plerumque magis grata ſunt, poſſúntque, uti & actus virtutum e. g. perfecti amoris, aut contritionis æquè perfectè fieri; dummodo homo humiliter, & ſimpliciter faciat, quod in ſe eſt, ídque & taliter agat, quod, & qualiter ratio, ac fides requirit, de reliquo ariditatem, & deſolationem patienter & fortiter ſuſtinens, certa cum fiducia, fore, quòd conſolatio Divina denuo ventura ſit, juxta illud *Pſal. 26. ℣. 14. Expecta Dominum; viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum*, donec ei nos iterum viſitare, & conſolari placeat; ſcriptum eſt enim: *Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit. Hab. 2. ℣. 3.* tempore nempe, quo cuivis magis utile, vel neceſſarium eſſe ipſe prævidet.

62. VI. Conſiderare exemplar JESU Chriſti, qui extremas quoque animi deſolationes, mœrores, & triſtitias paſſus eſt, teſte Evangeliſta Marco *cap. 14. ℣. 33. Cœpit pavere, & tædere*, ita, ut præ vehementia triſtitiæ dixerit diſcipulis *ibid. ℣. 34. Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* quæ tanta fuit & talis, quales Chriſto dolores, *Si verò illi dolores*, teſte noſtro S. Bernardino *Tom. 3. Serm. 45. Quadr. p. 2. quos ipſe paſſus fuit, fuiſſent partiti, & communicati inter omnes creaturas mundi, omnes ſubitò mortuæ præ nimio dolore fuiſſent.* Hanc immanem & inexplicabilem Chriſti triſtitiam ac deſolationem, quam propter nos, & amore noſtri uſque ad mortem paſſus eſt, qui conſiderat, meritò movebitur, ut ſuam, reſpectivè levem, & brevem ariditatem, deſolationem, & afflictionem ſpiritûs patienter propter DEUM ſuſtineat.

63. VII. Conſiderare, quòd DEUS ſuos etiam Sanctos & electos, animáſque perfectas hìc quandoque omni conſolatione ſpirituali deſtituere, & econtra ariditatem, deſolationem, & afflictionem ſpiritûs eisdem immittere ordinariè ſoleat: obſervat enim amantiſſimus & ſapientiſſimus DEUS ſanctam & mirabilem viciſſitudinem cum ſuis, quos diligit, ita, ut eos nec in

continua conſolatione, & proſperitate, nec in continua deſolatione & adverſitate vivere ſinat, ſed mutatis vicibus animam nunc conſolatione perfundat; atque ad ſerviendum ſibi de novo confortet: nunc verò ariditate, deſolatione, & derelictione ſpiritûs affligat. Quod ergo Chriſtum, quod Sanctos, & perfectas animas ſuſtinere oportuit, id utique amore Dei patienter & libenter ſufferre nobis vel maximè convenit? præſertim, quia ariditates, & deſolationes, ſuis temporibus à DEO immiſſæ, plurimùm proſunt; cùm hominem in humilitate conſervent, & cautum reddant, ne conſolationem ſpiritualem, qua actu fruitur, iterum perdat.

64. VIII. Tempore ariditatis, & deſolationis ſpiritualis frequenter, humiliter, & fiducialiter invocare DEUM, ut ejuſmodi afflictiones auferat, & conſolationem ſpiritûs iterum præbeat, fugatiſque tenebris ſpiritualibus lumen cœleſte denuo ſplendeſcere faciat, idque præcipuè illis verbis: *Pſal. 50. ℣. 13. & 14. Ne projicias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me.* Quamvis enim, ex paulò ante dictis, ariditates, deſolationes, & afflictiones ſpiritûs non noceant, ſed proſint, attamen quia animæ amanti, & timenti DEUM valde duræ & graves, multiſque nonnunquam periculoſæ exiſtunt; conſolationes econtra ſpirituales ad DEO promptiùs ſerviendum inducunt, & confortant, meritò cum diffidentia ſui, pro avertendis illis, & acquirendis iſtis ſæpe humiliter, & fiducialiter invocandus eſt; præſertim, quia ſingulare beneplacitum habet, ſi tempore tribulationis, & derelictionis noſtræ cum humilitate & fiducia ad ipſum recurramus, dummodo ſemper cum plena reſignatione in ſanctiſſimam ipſius voluntatem id faciamus, cum patientia expectantes tempus, & horam, ubi nos denuo benignè viſitare, & conſolari eidem placuerit; interea pro conſolatione verè ſubſtantiali habentes & juxta doctrinam auream *de Imit. Chriſti, lib. 3. cap. 16.* ſincero corde dicentes: *Hæc mihi ſit conſolatio, libenter velle*

ca-

*carere omni humano ſolatio; & ſi tua*, ô JESU *defuerit conſolatio, ſit mihi tua voluntas, & juſta probatio pro ſummo ſolatio, non enim in perpetuum iraſceris, neque in æternum comminaberis.* qui actus valde commendatur, quia in medio deſolationis conſolationem ſubſtantialem affert, & plurimùm meritorius, DEOque gratus eſt.

65. Quæritur IV. Qui ſint actus & praxes Patientiæ in morbis, & infirmitatibus? Reſp. Ad Patientiam in morbis ritè exercendam inter alios ſequentes ſerviunt actus & praxes. I. Ante omnia ſtatim & conſtanter recurrere ad DEUM, ejúſque ſanctiſſimam voluntatem, indubitatè credendô, hanc infirmitatem quoad ſubſtantiam, & circumſtantias, omniáque accidentia provenire de manu DEI, adeóque propter DEUM meritò patienter ſuſcipiendam, & cum reſignatione in Divinam diſpoſitionem eſſe ſuſtinendam; reſignatio enim in Divinam voluntatem minuit, & lenit infirmitatem, ac præter ingentia merita affert conſolationem, atque ad patientiam animat, ſimúlque ad ſanitatem obtinendam plurimùm conducit, juxta dicenda *num. 67.*

66. II. Ad virtutem Patientiæ magis & majori cum merito fovendam tempore infirmitatis, abs mora Confeſſionem Sacramentalem deponere; præſertim ſi quis plurium peccatorum venialium ſe reum, aut in iis conſuetudinarium, vel aliàs vitæ minùs Religioſæ, imperfectæ, tepidæ, ac virtutibùs deſtitutæ ſubjectum agnoſcit, cum firmiſſimo efficaci propoſito propter DEUM pro peccatis ſuis morbum, & dolores patienter ſuſtinendi, additâ ad id humili, & fiduciali invocatione auxilii Divini; quia Deus ſæpiſſimè infirmitates immittit; tum, ut peccata noſtra puniat; tum, ut ab illis nos avertat, & à vita minùs recta, imperfecta, tepida, indéque periculoſa ad rectam rationem vivendi, ſibíque debitè ſerviendi deducat, ad quod infirmitates multùm ſerviunt: hinc Pſalmiſta inquit: *Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſtea acceleraverunt. Pſalm. 15. ℣. 4.* & *Eccli. 31. ℣. 2.* habetur: *Infirmitas gravis ſobriam facit animam.* Et S. Auguſt. *lib. 1. de Viſitat. Infirm. c. 4.* ait: *Infirmita-*

*mitates DEI dona ſunt. Vis ſcire, quia infirmitas corporis ſalutem animæ parturit &c.*

67. III. Durante infirmitate perſeverandô in patientia ac reſignatione in Divinam voluntatem, feriò cogitare de emendanda vita, de vitandis ſolidis peccatis, de tollendis, & eradicandis malis habitibus ac paſſionibus, comparandis virtutibus, atque vita verè religioſa juxta DEI beneplacitum, & vocationem noſtram impoſterum ducenda, atque ad hunc finem frequenter efficacia facere propoſita; hoc ipſo enim, quòd DEUS morbos plerumque immittat, & permittat, ut caſtiget nos propter peccata, & ad ſeriam vitæ emendationem perducat, ac teſtante S. Baſilio *in Reg. Contract. Quæſt. 140.* Morbi ſæpe peccatorum remedia ſunt, quibûs nihil aliud agitur, niſi ut vitam in melius emendemus: utique ſanctiſſimæ intentioni Divinæ meritò cooperandum eſt; præſertim, cùm per hoc citiùs & certiùs obtineamus ſanitatem, quàm per medicamenta, Deo ipſo, quando finem ſuum ſe obtinuiſſe cernit, tanquam cœleſti medico ægrum curante, media condocentia ſuggerendô, medicos illuminandô, & medicamentis benedicendô, ut ſalubriùs conducant. Certò plurima conſtarent exempla, docentia, infirmos per hujusmodi efficacia propoſita, in morbis facta, ſanitatem obtinuiſſe, & ad veram vitæ emendationem, imò etiam ad perfectionem, & ſanctitatem perveniſſe: prout S. Pater Noſter Franciſcus de ſe fatetur, morbos & languores multùm ad ſuam converſionem contribuiſſe, uti in officio illius ea antiphona perhibet: *Manſueſcit, ſed non penitus, imprimis per languores, qui captis armis cœlitus ad plenum mutat mores.* Pariter S. Thereſia, omiſsis aliis ſanctis, teſtatur, infirmitates, atque propoſita, & efficaces reſolutiones eo tempore factas, initium & originem ſuæ converſionis fuiſſe.

68. IV. Tempore infirmitatis cavere ab inordinata triſtitia, mœrore, & tædio, nec non ab inordinata cura obtinendi ſanitatem: ac econtra quieta mente, cum humilitate, patientia, & fiducia ſe totaliter committere voluntati, diſpoſi-

tio-

tioni, & providentiæ Divinæ, magíſque ſolicitum eſſe, ut infirmi obtineamus ſanctitatem, quàm ſanitatem; inordinata ſiquidem triſtitia, & cura plurimùm ſanitati nocent, & infirmitatem augent, ſimúlque bonas cogitationes, converſationem cum DEO, & ſanctum finem ab eo intentum impediunt; econtra verò mens quieta, & in Divinam voluntatem penitus reſignata tam pro ſanitate obtinenda, quàm pro ſanctitate acquirenda plurimùm conducit.

69. V. Attentè cavere ab omni murmuratione, & querimonia contra Medicos, Superiores, Infirmarium &c. vel contra medicamenta, cibum, potum, aut contra defectum majoris charitatis, vel ſervitii: ſed cuncta, quæ DEUS tempore infirmitatis noſtræ diſponit, de manu DEI cum humilitate, & patientia ſuſcipere, ac amore ipſius & Religioſæ paupertatis ſuſtinere; murmurationes ſiquidem, & querimonia immediatè adverſantur patientiæ debitæ, & cauſant ingentem jacturam meritorum, reddúntque infirmum DEO, & hominibus odioſum & gravem, ita, ut hi eidem minùs ac illibentiùs ſerviant, patienti autem, & humili infirmo omnia poſſibilia, ac neceſſaria cum plena charitate & gaudio exhibeant.

70. VI. Si morbus gravis, vel periculoſus apparet, admittere quidē medicum aut chirurgum, & convenientia adhibere medicamenta, ſed non niſi ex bona intentione, videlicet non tam pro ſanitate obtinenda, quàm quia DEUS vult, ut ad hunc finem media humana adhibeamus; cæteroquin verò ipſi plena cum reſignatione penitus relinquentes, an per media adhibita, vel adhibenda nos ſanare velit, nec ne, quodſi medicus, vel medicamenta ad votum haberi non poſſint, vel adhibita morbum non tollant, rurſus oportet ſe reſignare in Divinam voluntatem, & morbum, morbíque dolores, atque accidentia amore DEI patienter, & libenter ſuſtinere ob rationes in præcedentibus allegatas.

71. VII. Non prætendere nimis pretioſa medicamenta, nec ut neglectô ordinariô medicô, alii celebriores magnis cum ex-

penſis advocentur; hujuſmodi enim prætenſio nimis delicatum ſui amorem proprium, inordinatam curam ſanitatis ſapit, & paupertati Religioſæ patenter adverſatur, facitque, quòd DEUS his extraordinariis mediis minùs ſuccurrat, quàm ſi ordinaria cum humilitate & fiducia in DEUM fuiſſent adhibita.

72. VIII. Si infirmitas gravis, vel periculoſa non eſt, ſed levis duntaxat, vel de ſubitò contingentibus comunibus accidentibus, aut moleſtiis proveniens, nec conqueri, nec medicos, aut medicinam adhibere, ſed in ſilentio patienter ſuſtinere, niſi extraordinaria circumſtantia neceſſitatem induceret, aut Superior aliud juberet; quia ſimilia ſubitò veniunt, & iterum abeunt, ac interim in ſilentio propter DEUM patienter tolerata magnum meritum cauſant, prout ad longum demonſtrat S. Thereſia *in Via perfect. cap. 11.*

73. IX. Univerſaliter vitare frequentiam, & varietatem medicinarum, quod notent, præſertim illi, qui ordinariè valetudinarii ſunt, ſicut & illi, qui ex inordinata cura ſanitatis, vel inordinato timore infirmitatum, neſcio, quibus morbis ſe ſubjectos eſſe, vel in periculo illorum verſari imaginariè arbitrantur, & ideo varii generis pharmaca coacervant, ita, ut pulveribûs, pillulîs, oleis, ſpiritibûs, unguentîs, confortativîs, præſervativis, curativis &c. non rarò cellam ferè repletam habeant, & frequenter modò de hac, modò de illâ ſumant; quod dum faciunt, morbos non tantùm non pellunt, ſed & magis ſanitatem ſucceſſivè, & tempeſtivè mirè deſtruunt: quia, ut ſuperiùs *Cap. XIV. num. 58.* jam dictum, nil adeò nocet ſanitati, quàm nimius & frequens medicinarum uſus. Unde his ſincerè ſuadetur, ut à frequentia medicinarum abſtinentes, omnémque curam ſanitatis nimiam cum inordinato timore morborum deponentes, optimas, & ſecuriſſimas, ad manum ſemper exiſtentes medicinas adhibeant, videlicet *Mentem in Domino hilarem, & reſignatam jugiter conſervent, & diætam, ſeu temperantiam in cibo, & potu obſervent;* quia, ut ex *Cap. XIV. num. 54. & ſeqq.* conſtat, intem-

temperantia in cibo & potu eſt potiſſima cauſa morborum, adeò, ut rarò morbus ſit, qui non ab intemperantia, præſertim in potu originem habeat; quod non tantùm de gravi exceſſu in potu intelligendum venit, ſed etiam ſi quis ordinariè plus, & ſæpiùs bibit, quàm naturæ neceſſitas exigit, ſicque bibulus exiſtit: hoc enim ſucceſſivè ſenſim ſinè ſenſu varias infirmitates inevitabiliter generat, hominem maturè valetudinarium efficit, inutilem ad multa reddit, vitam abbreviat, ſimúlque ſpiritum devotionis extinguit, vel notabiliter minuit, conſequenter in anima & corpore nocet, prout in præcitato *Cap. XIV.* §. *III. De Vitio Gulæ*, fuſiùs videre eſt.

74. X. DEUM pro avertenda, & tollenda infirmitate, præſertim graviori, & magis doloroſa humiliter, & fiducialiter, plena tamen cum reſignatione in ejus ſanctiſſimam voluntatem ſæpiùs invocare ob rationes ſupra *num. 35.* allegatas. Hoc ſuadet ipſe Spiritus S. *Eccli. cap. 38. ℣. 9.* hìs verbìs: *Fili in tua infirmitate ne deſpicias teipſum; ſed ora Dominum, & ipſe curabit te.* Quodſi ſanitas non ſequatur, oportet indubitatè tenere, Deum pro ſua gloria, & infirmi ſalute velle, ut infirmitate præſenti æger prematur, adeóque illam patienter, & libenter, etiam cum gratiarum actione ſuſtineat, minimè attendendô, ſed generosè contemnendô illas, quas tum amor proprius, tum dæmon ad labefactandam patientiam ſub ſpecie boni plerumque ſuggerit, cogitationes, & tentationes, videlicet: „ In hac infirmitate nec DEO, nec homini ſervire, nec tua talenta applicare, nec quidquam boni facere potes: es inſuper communitati, & aliis oneroſus, gravis, & penitus inutilis &c. „ talis proin potiùs recogitet: „ DEUS tuìs talentìs, tuâ operâ, tuìs officiìs, tuìs laboribûs nullatenus indiget, nec aliud exigit à te, quàm ut ejus voluntatẽ, ſive agendô, ſive patiendô adimpleas; inſuper incomparabiliter magis illum honoras, & glorificas, tibíque mereris, & prodes, propter DEUM, & ſanctiſſimam ejus voluntatem humiliter, & patienter infirmitatem hanc ſuſtinendô, quàm ne-

neſcio, quæ opera, negotia, & labores peragendô."

75. Pariter non minùs, ſed magis utilis communitati, & monaſterio eſt ejusmodi infirmus Religioſus, propter DEUM immiſſam ægritudinem, dolores, & moleſtias patienter ſuſtinens, quàm ſi ſummè ardua pro eadem communitate negotia, & magnos perageret labores; quia per patientiam, reſignationem, aliáſque virtutes, quas talis æger in ſua infirmitate exercet, & per charitatem, quæ eidem exhibetur, copioſæ plerumque pro communitate obtinentur benedictiones Divinæ, quæ, tum avertendô mala, tum impetrandô bona, monaſterio illi utique plùs proſunt, quàm multi pro eadem exantlati labores, & fatigationes. Hinc S. Thereſia pro ſingulari benedictione, & beneficio Divino reputabat, ſi in monaſterio unam, vel plures infirmas habebat, dicere ſolita: *Væ Monaſterio in illa hora, in qua non habet infirmum.*

76. XI. Recordari, quæ, & quanta pro nobis paſſus ſit Chriſtus; ſicut enim juxta ſæpiùs dicta in cunctis aliis adverſitatibus, ita & in morbis plurimùm animat, & corroborat memoria Paſſionis Chriſti.

77. XII. In memoriam revocare, quantâ patientiâ, humilitate, reſignatione, promptitudine animi, & gratiarum actione ſuos, etiam pluribûs annîs durantes graviſſimos morbos, & acutiſſimos dolores perpeſſi ſint propè innumeri ſancti, & electi DEI. Stupenda revera ſunt, quæ deſuper paſſim leguntur; ſic rarum illud prodigium Patientiæ Jobus, etſi permiſſu DEI per diabolum cunctis ampliſſimis ſuis bonis ſpoliatus, omníque genere morborum, ulcerum, dolorum in corpore percuſſus fuerit, ita, ut in fimeto ſedens teſtâ ſaniem raderet, mirâ patientiâ dicebat: *Si bona ſuſcepimus de manu DEI, mala quare non ſuſcipiamus? Job. 2. ℣. 10.* Et *5. 1. ℣. 21. Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit Nomen Domini benedictum.* Super quæ verba S. Chryſoſt. *lib. de Patient. Job.* ſcribit, quòd plùs Job meruerit, DEOque magis placuerit dicendô, ſicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit nomen Domini benedictum, illiúſ-

illiúsque voluntati in ſuis graviſſimis ærumnis, morbis, vulneribus, & doloribus ab eo immiſſis, patienter ſe conformandô, quàm eleemoſynis, & operibus, quæ faciebat ſanus & opulentus. Quia, ùt paulò ante dictum, longè plùs DEO placemus, nobíſque meremur, tempore infirmitatis gravia propter ipſum patiendô, quàm tempore ſanitatis magna & gravia propter ipſum agendô.

78. S. Clara, uti de ea ſcribit Surius, viginti octo annîs afflicta graviſſimis morbîs, nullum ſibi dolorem gravem eſſe confeſſa eſt, poſtquam Chriſti gratiam agnovit.

79. S. Gregorius *Homil. 15. in Evang.* ad longum deſcribit miram in infirmitate, & doloribus patientiam S. Servuli; is enim, quamvis à primæva ætate uſque ad finem vitæ paraliticus jacens in lectica, ita, ut etiam ſedere non potuerit, neque manus ſuas ad os ducere, nec unquam in latus alterum ſe vertere, imò nec ullatenus ſe movere; attamen inter graviſſimos ejusmodi dolores ſemper lætus & hilaris, ſibíque conſtans Deo gratias agebat, & hymnos decantabat.

80. De Ven. Nicolaa Virgine in Picardia ſcribit Nadaſi *Anno hebd. cæleſt. fer. 5. hebd. 37.* quòd Chriſti, & B. Matris ejus dolores ſentire cupida, quinquaginta annîs jacuerit continuîs morbîs, & doloribûs graviſſimîs affecta; intumeſcebat, & detumeſcebat quotidie, flammáſque videbatur ſpirare tenerum corpus; cancer illi totum pectus, & linguam depaſtus eſt; acceſſêre pertinaces ſtomachi & calculi dolores: & quidem in Feſtis majoribus, uti in Eccleſia officium, ita illi duplex erat dolor. Videbatur in ſolemnitatibus Feſtorum totîs 24. horîs quaſi in agone conſtituta: & tamen mirâ patientiâ, & inſatiabili patiendi aviditate petebat inſuper quæcunque alia morborum genera, omnéſque dolores, medicina ſolùm cœleſti, quotidiana videlicet Eychariſtiæ ſumptione in animo roborata. Ad agonem deveniens quadraginta totîs horîs oculîs clauſîs jacuit, & Paſſionem Chriſti ſibi legi poſtulavit, amariſſimè lacrymata, quòd du-

durum adeò habeat DEUM, qui ſibi non plures, nec majores dedit dolores, nihil hucuſque ſe paſſam fuiſſe aſſerens. Ecce! ſtupendis in morbis, morbíque doloribus ſtupendam patientiam. Bene proin ponderandum eſt, quòd monet Tho. Kemp. *lib. 3. cap. 19. §. 1. Parum eſt, quod tu pateris in comparatione eorum, qui tam multa paſſi ſunt. Oportet te igitur aliorum graviora ad mentem reducere, ut leviùs feras tua minima.*

81. Porro non paucos invenire erit, quos dæmon à patientia avertere, & triſtitiâ econtra ac mœrore afficere conatur, ita, ut minùs reſignati ſe Divinæ voluntati ſubjiciant ex eo, quòd judicent, infirmitatem ſuam (idem eſt de quacunque alia adverſitate) non à Deo, ſed ab eorum intemperantia, à peccatis commiſſis, adeóque ex culpa propria provenire, quò fit, quòd minùs patienter immiſſam ægritudinem ferant. Verùm facilè obviatur fraudulentæ huic dæmonis tentationi; hoc ipſo namque, quòd quis ſciat, ſuam infirmitatem, vel aliam adverſitatem ex propria culpa, & à ſuis peccatis provenire, dupliciter æquum, & juſtum eſt, ut illam in pœnam ſuorum delictorum, atque ad ea caſtiganda, delenda, & emendanda, patienter & libenter ſuſtineat. Accedit, quòd etiam in infirmitatibus, & aliis adverſitatibus, ex propria culpa contractis, ſecurè, & certò dicere quis poſſit: hæc infirmitas, hæc adverſitas &c. cum omnibus circumſtantiis, & accidentibus certò provenit à ſanctiſſima voluntate Divina; nam, ſicut DEUS infirmitates, & adverſitates, ex aliorum culpa alicui accidentes, & à ſe permiſſas, non pro malitioſa voluntate adverſarii, ſed in pondere, numero, & menſura permittit, prout ex ſua infinita providentia pro ſua gloria, & patientis ſalute fore cognoſcit, ſic idem facit in infirmitatibus, & adverſitatibus, ex propria infirmantis culpa permiſſis, ita, ut & has in pondere, numero, & menſura ſapientiſſimè, & amantiſſimè moderetur, ne aliter, vel graviùs, aut diutiùs affligant, quàm ex ſua ordinatiſſima providentia, pro ſua gloria, & patientis ſalute fore cognoſcit, prout communiter teſtantur SS. Patres.

82. Illud

12. Illud finaliter bene obſervandum venit, ut, ſi quis ſanitatem DEI bonitate recuperavit, omnimodè caveat, ne in antiqua peccata relabatur, indéque in graviorem infirmitatem, vel deterius quid incidat, juxta monitum Chriſti, qui, poſtquàm languidum illum, qui triginta & octo annos, teſte Evangelio, infirmitatem illam toleraverat, ſanavit, ſanato dixit: *Ecce ſanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Joan. 5. ỷ. 14.*

# CAPUT XXIII.

## De tribus Votis eſſentialibus, Statûs Religioſi in genere.

ASceta equidem plerumque prolixiùs pertractant materiam de Votis in genere; nos tamen de eiſdem ſuccinctiùs agemus, paucis propterea hoc Caput abſoluturi; tum, quia materia de Votis in genere ex profeſſo ſubſtantialiter in Theologia, & Jure Canonico tractatur: tum, quia de iis incidenter multa jam diximus in *Parte priori* agendô de Felicitate Statûs Religioſi: tum, etiam, quia potiſſima de illis dicenda redeunt in Capitibus ſequentibus agendô de Votis in ſpecie.

### §. I.

### *De Natura, & diviſione Voti.*

1. QUæritur I. Quid ſit Votum? Reſp. Votum eſt Promiſſio liberè facta DEO de re poſſibili, & bono meliori. Dicitur *Promiſſio*: quia nudum, quantumvis fir-

firmum propoſitum votum non efficit, ſed requirit ad id, ut ſit vera Promiſſio. Dicitur *Liberè* facta, id eſt, cum plena rationis advertentia, & deliberata voluntate & animo, ſinè coactione, & metu gravi injuſtè incuſſo. Dicitur ulteriùs: *Facta DEO*; ad Votum enim eſſentialiter requiritur, ut immediatè DEO fiat, & non alicui creaturæ, quantumvìs ſanctitate præcellenti; quia votum eſt actus latriæ & Religionis, quo immediatè DEUM, tanquam ſupremam Majeſtatem colimus.

2. Hinc nulla, quantumvìs firma promiſſio homini facta rationem voti habet, nec ùt votum obligat: ùt ſi quis certis Religioſis promittit ædificare Monaſterium, vel ad id certam contribuere pecuniæ quantitatem; tenetur quidem promiſſum ſervare, ſed non ſub ratione voti. Pariter promiſſiones etiam piiſſimæ, & firmiſſimæ, B. V. MARIÆ, vel Sanctis factæ v. g. de ſervanda caſtitate, de ingredienda Religione, de ſervando jejunio &c. propriè non ſunt vota; unde, licèt in aliquibus Religionibus, ſignanter in noſtra Seraphica emittendô Profeſſionem non tantùm DEO, ſed etiam B. V. MARIÆ, & omnibus Sanctis fiat votum & promiſſio, dicendô: *Ego N. voveo, & promitto DEO Omnipotenti, & B. MARIÆ Virgini, & omnibus Sanctis*; attamen ſola illa verba, *voveo, & promitto DEO Omnipotenti*, rationem voti conſtituunt, reliqua verò promiſſio concomitanter etiam B. V. MARIÆ, & Sanctis facta ad eſſentiam voti prorſus nihil contribuit, ſed cenſetur duntaxat coram ipſis, tanquam teſtibûs facta.

3. Dicitur ulteriùs in definitione: *De re poſſibili, & meliori bono*; de re enim impoſſibili factum votum ſtultum eſt, & à DEO nōn acceptatur, *Diſplicet enim DEO ſtulta promiſſio. Eccle. 5. ℣. 3.* Item debet eſſe de meliori bono, hoc eſt, id, quod DEO promittitur, debet eſſe melius, DEOque gratius, quàm hujus promiſſi oppoſitum. Hinc votum de nulli danda eleemoſyna, de vindicta ſumenda privata authoritate, votum non eſt, nec obligat; quia oppoſitum e. g. egentibus ſtipem elargiri, melius, DEOque gratius eſt.

4. Quæ-

4. Quæritur II. Quotuplex ſit Votum? Reſp. Votum variè dividitur, & quidem *Primò* in abſolutum, & conditionatum; *illud* eſt, quod abſolutè, & ſinè ulla addita conditione emittitur: *iſtud* verò, quod cum certa aliqua conditione deponitur, uti ſi quis vovet fundare Monaſterium, ſi victoriam obtineat, vel certam peregrinationem, ſi parens illius ſanus fiat; quod votum conditione non adimpleta nullatenus obligat.

5. *Secundo* dividitur in reale, perſonale, & mixtum. *Reale* eſt, quo res aliqua externa v. g. pecunia, fundus, equus &c. vovetur, ſive appromittitur. *Perſonale* eſt, quo actio aliqua perſonalis, ipſammet afficiens perſonam voventis, & ab ipſamet perſolvenda, vel ejus omiſſio v. g. peregrinatio, abſtinentia à carne, vel certo vitio promittitur. *Mixtum* eſt, quo ſimul actio hominis, & res aliqua promittitur v. g. ſi peregrinatio unà cum eleemoſyna pauperibus eroganda vovetur.

6. *Tertiò* dividitur in votum ſolemne, & ſimplex; ubi, licèt inter Doctores magna diſceptatio ſit, unde votum ſolemne fiat, & dicatur, verior tamen ſententia eſſe videtur, quòd votum *ſolemne* illud ſit, quòd ut tale ab Eccleſia conſtituitur, & habetur, prout clarè aſſeritur *c. unic. de Voto & Voti redempt. in 6.* illis verbis: *Nos attendentes, quòd voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa.* quod votum ſolemne ſemper perpetuò, & irrevocabiliter voventem obligat, eúmque ad oppoſitum penitus inhabilem reddit, & à nemine, niſi à ſolo Papa tolli, aut diſpenſari poteſt. Hujusmodi vota ſolemnia ſunt, quæ in Profeſſione Religioſa ſolemniter ac publicè emittuntur: qualia ſunt tria vota ſubſtantialia Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, & ſi quæ alia ſunt vota Religionum approbatarum. Votum *ſimplex* eſt, quod tanquam ſolemne ab Eccleſia non conſtituitur, ſive ſolemnizatur.

## §. II.

## *De Præſtantia, Utilitate, & Neceſſitate Votorum ſolemnium.*

7. QUæritur I. Quàm præſtantia, DEO grata, & meritoria ſint Vota ſolemnia Religioſorum? Reſp. I. Præfata vota eſſe revera præſtantiſſima; reſponſio clarè patebit ex rationibus ſequentibus, quarum

8. *Prima* eſt; quia continent actum, & virtutem Religionis, quæ inter morales præcipua eſt, utpote ſolum DEUM, ejúſque honorem immediatè reſpiciens.

9. *Secunda* ratio eſt; quia præfata vota ferè omnia tollunt, quæ à DEO avertunt, ac econtra conferunt, quæ ad DEUM, ejúſque unionem trahunt. Auferunt inſuper omnia impedimenta, quæ à virtute, perfectione, vitáque Religioſa impediunt, & efficacia præbent media, eam conſequendi: tria ſiquidem ſunt, quæ à DEO potiſſimùm avertunt, virtutéſque, & perfectionē impediunt Chriſtianam: videlicet I. Voluntas & judicium proprium, indéque provenientes inordinati appetitus, inclinationes, & paſſiones. II. Inordinatus amor, cura, & ſolicitudo bonorum temporalium, dignitatum, officiorum, & munerum honorificorum. III. Delectationes carnales tam licitæ, quàm illicitæ. Hæc tria autem (uti in *Parte priore Cap. II. num. 83. & ſeqq.* fuſiùs oſtenditur) tolluntur per tria vota ſolemnia; nam *Primum* horum aufert Obedientia, utpote quæ à Religioſo omne velle, & nolle, omnem ſenſum proprii judicii tollit, eúmque voluntati, diſpoſitioni, & judicio Superioris, tanquam vicem DEI agentis, penitus ſubjicit, uti magis *Cap. ſeq. De Obedientia.* patebit. *Secundum* impedimentum aufertur per votum voluntariæ Paupertatis, quo cunctis temporalibus ita renuntiatur, ut Religioſus nec quidquam etiam minimum proprium habeat, vel ha-

habere poſſit, conſequenter à curis & ſolicitudinibus hujus ſæculi alienus eſt. *Tertium* denique tollitur per votum Caſtitatis, & quidē quoad omnia tria perpetuò, ac irrevocabiliter; quandoquidem Religioſus ritè profeſſus toto vitæ ſuæ tempore inabdicabiliter maneat ligatus & vinculatus præfatis tribus votis, utpote quæ ſunt de eſſentia Status Religioſi.

10. *Tertia* ratio eſt; quia tria hæc vota efficiunt ſacrificiū perfectæ pœnitentiæ pro peccatis, cùm totus Status Religioſus, cunctaq; opera Religioſi, atque omnis ejus vita ſit ex natura ſua jugis & perpetua pœnitentia, atque exercitatio operum pœnalium in ſatisfactionem pro peccatis, ita, ut nemo poſſit utiliorem eligere rationem pœnitendi pro peccatis, quàm vitam Religioſam, etſi cæteroquin minùs rigidam; ut proin, qui Religioſum ſuum ſtatum perfectè & debitè ſervat, facilè poſſit rectà ad cœlum, ſinè purgatorii pœna pertingere, etiamſi alia externa mortificationis opera pœnalia voluntariè aſſumpta minimè exerceat, quod potiſſimùm à votis provenit; à votis enim eſt, quòd homo non tantùm ex aliqua ſui parte pœnitentiam agat, ſed totus omnino & integer corpore ac animô ſit pœnitens. A votis eſt, quòd omnibus & ſingulis momentis vitæ ſuæ, in ſtatu, in profeſſione, & in actu pœnitentiæ exiſtat, prout ampliùs inſigniter demonſtrat celeberrimus Aſceta Druzbickius *Tr. de Vot. Rel. Part. 1. c. 2.*

11. *Quarta* ratio eſt; quia juxta communem SS. Patrum vota faciunt ex homine Religioſo verè martyrem, vitámque ipſius lentum martyrium, temporaneo corporis cruciatu quidem minus, at diuturnitate, varietate, continuitate, ac internorum animi affectuum, appetituúmque abnegatione longè acerbius. Quare S. Auguſt. *Serm. 46. de Sanctis.* ait: *Non martyrium ſola effuſio ſanguinis conſummat, nec ſola dat palmam exuſtio illa flammarum: pervenitur non ſolùm occaſu, ſed etiam contemptu carnis ad coronam: abſque injuria Sanctorum in perſecutionibus defunctorum dicere liceat, carnem afflixiſſe, libidinem ſuperâſſe &c. pars magna martyrii eſt.* Et S. Bernardus ſcribit *Serm. 1. in Feſt. OO. SS. Veri martyrii genus, paupertas vo-*

*luntaria eſt. Quid mirabilius, aut quod martyrium gravius eſt, quàm inter epulas eſurire, inter veſtes multas, & pretioſas algere: paupertate premi, inter divitias, quas offert mundus, quas oſtentat malignus, quas deſiderat noſter iſte appetitus? An non meritò coronabitur, qui ſic certaverit?*

12. Votum Obedientiæ etiam qualiter quoddam Martyrii genus, & quidem principale, ac præcipuum efficiat, inde patet; quia, quantò præſtat anima corpore, tantò præſtantiores ſunt afflictiones, abnegationes, & humiliationes animæ obedientis afflictionibûs & ærumnîs corporis. In communi martyrio moritur quidem anima corpori, vivit tamen ſibi: at in obedientia licèt vivat corpori, moritur tamen ſibi; longè autem præſtantior eſt mors, qua quis ſibiipſi, quàm qua corpori moritur. Martyrium commune affligit in ſenſu, eúmque adimit: obedientia cruciat hominem in judicio, & voluntate propria, eámque homini eripit. Martyrium inſuper occiſo corpore, ſenſúque adempto animam illico ad æterna gaudia tranſmittit; obedientia verò longô multorum annorum ſuppliciô animam ſervat, & lentè mactat, non per dies tantùm ſingulos, ſed & per omnes horas, & vitæ decurſum ferè univerſum: unde illa S. Bonavent. verba *in Diata Sal. Tit. 4. c. 2. Eſt etiam Obedientia quoddam nobile genus martyrii, & palma triumphalis, quia decollat hominem, & amputat ei propria voluntatis caput.* Ut proin omnia tria vota ex homine Religioſo verè Martyrem efficiant.

13. Reſp. II. Tria vota Religioſa DEO gratiſſima ſunt. Eſt veritas indubitata, cujus ratio patet; cùm enim juxta paulò ante dicta homo per tria vota renuntiet omnibus, cunctáque abjiciat, & dimittat, quæ eum à perfecto DEI ſervitio, & unione cum illo impedire poſſunt: econtra omnia aſſumat, quæ ad hoc ſerviunt, ſimúlque in perpetuo pœnitentiæ exercitio exiſtat, in continuo lento martyrio per totum vitæ decurſum propter DEUM verſetur, & ſeipſum totum quantum, cunctáque ſua, prorſus nihil reſervandô, tanquam verum holocauſtum DEO immolet, non

poteſt non id Deo gratiſſimum, & acceptiſſimum eſſe.

14. Reſp. III. Tria vota Religioſa ſunt etiam ſummè meritoria; tum, quia DEO gratiſſima ſunt: quò magis autem Deo quid gratum, eò magis meritoriū eſt; tum, & præcipuè, quia quodvis opus bonum dupliciter virtuoſum & meritorium reddunt: cùm illi præter virtutem, quam ex ſuo objecto habent, etiam virtutem Religionis, quæ inter morales virtutes princeps eſt, adjungat; unde ſicut, qui virtutem ex voto debitam v. g. caſtitatem violat, duplicem iniquitatem committit, contra virtutem caſtitatis videlicet, & contra virtutem Religionis: ſic econtra, qui eam ex voto obſervat, duplicem virtutem, caſtitatis nempe, & Religionis exercet, duplicíque donatur meritô: de quo ad longum pulcherrimè diſcurrit S. Thom. 2. 2. q. 88. a. 6.

15. Quæritur II. An hæc Vota ſint etiam neceſſaria? Reſp. Tria Vota Religioſa cuivis ſtatui Religioſo abſolutè, Eccleſiæ verò Catholicæ plurimùm neceſſaria ſunt; ſtatui quidem religioſo; quia, ſi unicum v. g. votum obedientiæ deeſſet, non niſi diſordo, & turbatio in tali ſtatu eſſet, uti cuivis conſideranti patet; unde etiam de eſſentia ſtatûs religioſi ſunt, ita; ut ſinè illis conſiſtere non valeat. Toti Eccleſiæ verò hoc ipſo neceſſaria ſunt, quia ſtatum religioſum, & Religioſos efficiunt; quæ Religiones, & Religioſi quantùm Eccleſiæ neceſſarii ſint, quantum pro continuo incremento illius adferant fructum, quantúmque gloriam DEI, & animarum ſalutem ubique promoveant, atque Eccleſiam contra hæreticos, ipſámque veram fidem verbis, & ſcriptis defendant, aliis dijudicandum relinquitur. Solùm hic juvat adducere quod Chriſtus ad S. Thereſiam dixiſſe fertur: *Væ mundo, ſi Religioſi non eſſent.*

16. Ex quibus omnibus, etſi breviter dictis, ſatis colligitur *Primò.* Quantùm quivis Religioſus vota ſua æſtimare debeat, quantam animæ conſolationem, & fructum ex eorum recordatione capere valeat; quàm ſolicitè item vigilare, & quantùm conari eum oporteat, ut vota ſua DEO facta fideliter obſervet.

 17. Col-

17. Colligitur *Secundò.* Quàm inordinatè agant illi Religioſi, qui vota ſua debitè non æſtimantes, eorum raro, vel quaſi nunquam recordantur, indéque modicum ex illis fructum reportant; quandoquidem hoc ipſo illa obſervare parùm ſatagunt, eáque facilè tranſgredi parùm curant: cujuſmodi verè multùm infelices, & plerumque tepidi ſunt, quibus ab Aſcetis plurimùm ſuadetur I. Ut hanc nocivam oblivionem ſummopere caventes, crebram votorum, & Profeſſionis ſuæ memoriam habere aſſueſcant. II. Ut præſtantiam, fructum, & utilitatē votorum ſæpiùs ad mentē revocent. III. Ut vota ſua frequenter renovent, quatenus vel ſic ad majorem eorundem memoriam, æſtimationem, & obſervantiam magis excitentur. Hîs breviter circa votum in genere pertractatîs, tranſimus ad Vota Religioſorum in ſpecie, ordiendô ab Obedientia.

# CAPUT XXIV.

## De Voto Obedientiæ.

### §. I.

### *De Præſtantia, Utilitate, Neceſſitate, Securitate, Amplitudine, & Conſolatione Obedientiæ Religioſæ.*

1. CUm Titulus hujus Paragraphi loquatur de Obedientia Religioſa, hinc prævie advertendum eſt, triplicem eſſe Obedientiam, Divinam videlicet, humanam ſæcularem, & humanam religioſam. *Divina* eſt, qua Deo immediatè obedimus, mandata, & præcepta ab ipſo poſita adimplen-

implendô: ſub qua obedientia veniunt etiam omnes aliæ virtutes, & actus ipſarum, utpote ex præcepto Divino debitæ; in quo ſenſu tamen Obedientia virtus ſpecialis non eſt, uti bene obſervat D. Thom. *2. 2. q. 4. a. 7. ad 3.*

2. Obedientia *Humana ſæcularis* eſt, quam extra ſtatum religioſum in ſæculo filii parentibus, famuli dominis, ſubditi regibus & principibus, Clerus Epiſcopis debent, & exhibent, ſervandô juſſa, & mandata eorum; quæ obedientia propriam virtutem omnino conſtituit, & veram rationem obedientiæ poſſidet, utpote principalem radicem æquè habens, ac Obedientia Religioſa: quia videlicet, ſicut Superior regularis reſpectu ſibi ſubditorum DEI vicarius eſt, ejúsque mandata, quaſi à DEO data, adimplenda ſunt, ſic etiam Parentes, Superiores, & poteſtates ſæculares reſpectu ſuorum filiorum ac ſubditorum locô DEI ſunt, ita, ut eorum juſta mandata tanquam à DEO provenientia ex virtute Obedientiæ obſervanda ſint; hinc S. Paulus ferventiſſimè filios admonet *ad Epheſ. 6. ℣. 1. Filii; obedite parentibus veſtris in Domino, hoc enim juſtum eſt.* Item *ad Coloſſ. 3. ℣. 20. Filii, obedite parentibus per omnia, hoc enim placitum eſt in Domino:* utpotè cujus locô Parentes mandant; dein ſubditos ſæculares cunctos *ad Epheſ. 6. ℣. 5. & ſeqq.* adhortatur: *Servi, obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto: non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes; ſed ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem DEI ex animo, cum bona voluntate ſervientes, ſicut Domino, & non hominibus.* & meritò; nam, ut idẽ Gentium Doctor *Rom. 13. ℣. 2.* docet: *Qui reſiſtit poteſtati, DEI ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt.* Verùm, quia ad propoſitum noſtrum ſolùm eſt de *Obedientia Religioſa* agere, ſivè de ea, ad quam Religioſi tenentur vì Voti ſervandam; hinc de iſta ſolummodo nobis ſermo erit.

3. Quæritur I. Quid ſit Votum Obedientiæ Religioſæ? Reſp. Votum Obedientiæ Religioſæ eſt illud, quo Religioſus ad præcepta ſui Superioris, tanquam vicarii DEI, & locum ipſius

ipſius tenentis, propter Deum in omnibus, quæ peccatum manifeſtè non continent, adimplenda votô ſe adſtringit. Ita in re communiter SS. Patres, Theologi, & Aſcetæ; ex quo facilè datur intelligi, quid ſit ipſa actualis obſervantia hujus Voti, ſive virtus Obedientiæ Religioſæ. Explicatur data definitio, in qua dicitur: *Quo Religioſus ad præcepta ſui Superioris, tanquam Vicarii DEI, & locum ipſius tenentis adimplenda &c.* hoc enim maximum, & principale fundamentum obedientiæ eſt, quòd Superior ſit vicarius DEI, & locum ipſius tenens, ejúsque locô, nomine, & authoritate præcipiat, ita, ut idem ſit, ac ſi DEUS præcipiat, ejúsque voluntas cum voluntate DEI eadem exiſtat, juxta illam Chriſti doctrinam: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit; qui autem me ſpernit, ſpernit eum, qui miſit me. Luc. 10. ℣. 16.* quæ verba non tantùm de Apoſtolis, ſed etiam de omnibus Prælatis, & Superioribus dicta eſſe, unanimis & conſtans omnium Catholicorum ſententia eſt. Cùm enim DEUS, quamvis immenſus, & ubique præſens, inviſibilis tamen, ſeu modô inviſibilî apud nos exiſtat, qui ſumus homines ſenſibiles, & à ſenſu dependentes; hinc nos in neceſſariis, & utilibus quotidie occurrentibus dirigere, & docere vult per homines ſenſibiles, nobis ſimiles, quos videre, & audire, atque faciliter ac modô ſenſibili eorum directionem percipere poſſumus, per Superiores videlicet, quos ſapientiſſimè, & providentiſſimè locò ſui, & tanquam ſuos vicarios conſtituit, abſolutè volens, ut ſubditi eisdem, tanquam ſibimetipſi obtemperarent. Unde bene dicit S. Bernardus *Tr. de Præcept. & Diſpenſat. c. 12. Sive DEUS, ſive homo vicarius DEI mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt cura, pari reverentia deferendum.* Et infra: *Quidquid vice DEI præcipit homo, quod non ſit tamen certum, diſplicere DEO, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quàm ſi præcipiat DEUS.*

4. Additur: *Propter DEUM*, id eſt, amore ipſius; quia ipſe vult, quia ipſi placet, ac quia ipſe mandat, ut præcepta Superioris, tanquam ſui Vicarii, ſubditus exequatur, ac ſi DEUS ipſe

ipſe præciperet, qui enim non propter DEUM, ſed tantùm ex timore vel reſpectu humano, ex vana gloria, vel ſine præcisè naturali, aut ex ſola tepida conſuetudine, ſinè ulla reflexione ad DEUM, ejúsque voluntatem, & beneplacitum, præcepta Superioris adimplet, veram obedientiæ virtutem nullatenus exercet.

5. Dicitur inſuper: *In omnibus, quæ peccatum manifeſtè non continent*; utì enim infra *num. 25. & ſeqq.* de univerſalitate obedientiæ magis dicemus, obedientia nihil excipit, ſed abſolutè exigit, ut ſubditi Prælatorum præcepta omnia adimpleant, quæ manifeſtum peccatum non continent. Dicitur autem notanter *Manifeſtè*; quia in dubiis judicio Superiorum ſtandum eſt; hinc in Regula noſtra Seraphica mandatur, ut ſubditi Superioribus in omnibus ſinè ulla exceptione obediant, *quæ non ſunt contraria animæ*, ſeu quæ peccaminoſa non ſunt. Dicitur tandem in definitione: *Votò ſe adſtringit*; per hoc enim Obedientia Religioſa potiſſimùm diſtinguitur ab obedientia ſæcularium, hácque longè perfectior, præſtantior, DEO magis accepta, & grata, nobíſque magis meritoria eſt, utpote duplicem ſemper virtutem, ac bonitatem moralem in ſe continens.

6. Quæritur II. Quàm præſtans ſit Obedientia Religioſa? Reſp. Eſt planè maximæ, & tantæ præſtantiæ Obedientia Religioſa, ut integro tractatu ſatis explicari nequeat: prout etiam in eadem demonſtranda SS. Patres & Aſcetæ ſatis prolixi ſunt. Breviter ſuffragantur ſequentes rationes, quarum *Prima*; quia opera obedientialia DEO gratiſſima ſunt, imò gratiora, quàm quodvis aliud, quantumvis aliàs præſtans bonum opus ex propria devotione peractum exiſtit, ita, ut ex obedientia iſtud omittere, & obedientiam præponere DEUS omnino velit. Patet hoc ex illa famoſa ſententia *1. Reg. 15. ℣. 22. Melior eſt obedientia, quàm victima.* Ecce quàm grata DEO obedientia; victimæ olim actum, & virtutem Religionis (quæ aliàs inter virtutes morales præcipua eſt) continebant, & tamen illis melior à Spiritu S. pronuntiatur obedientia, imò illæ à Rege

Saul optima intentione, contra obedientiam tamen à Samuele impoſitam, oblatæ omninò rejiciebantur. Magna & bona ſunt opera internæ, & externæ orationes, contemplationes, vigiliæ, jejunia, carnis mortificationes &c. hæc tamen omittere oportet, quando obedientia, utpote DEO gratior, id exigit, meretúrque homo, & placet DEO magis ex obedientia illa omittendô, quàm ex propria devotione contra obedientiam peragendô. *Hæc in nobis ſumma, & ſola virtus eſt obedientia*, inquit S. Auguſt. *Tr. 11. de Obedient. & Humilit. c. 1. Si jejunaveris diebûs ac noctibûs, orationémque feceris, ſi in ſacco fueris, vel cinere, ſi nihil aliud feceris, niſi quodcunque præceptum eſt in lege, & tibi viſus fueris quaſi ſapiens; & obediens Patri* (id eſt Superiori) *non fueris, omnes virtutes perdidiſti; una obedientia plus valet, quàm omnes virtutes.* Joannes Ruisbrochius eximius in Aſceſi Magiſter apud Ludov. Bloſ. *in dictis PP. c. 13.* ait, quòd tam eximia virtus obedientiæ ſit, ut vel minimum opus ex ejus imperio factum multò melius, DEO acceptius ſit alio quolibet magno, ſinè obedientia ex proprio arbitrio facto. Cui concordat & ipſe Ludov. Bloſ. *in Sacello animæ.* dicens: *Propria voluntate relicta, humiliter, promptéque obedi propter DEUM: meliùs eſt, ex ſimplici obedientia urticas, & zizania extirpare, quàm ex propria voluntate ſublimi rerum cæleſtium contemplationi operam dare; ſacrificium enim DEO gratiſſimum eſt propriæ voluntatis abnegatio.*

7. In monumentis Virorum Illuſtrium Ordin. Ciſterc. narratur, Converſum aliquem, ſeu Fr. Laicum ex obedientia cuſtodiendis ovibus ita fuiſſe deputatum, ut ne quidem in Solemnitate B. V. MARIÆ aſſumptæ monaſterium adire, & Divinis laudibus intereſſe ei licuerit; quod cùm ipſe ex obedientia humiliter & hilariter præſtaret, ac interim ruri B. V. MARIAM, quantùm poterat, privatim coleret, S. Bernardus cœleſti viſione edoctus, finitîs Divinîs officiîs ſuos ita eſt affatus: *Scire vos volo Fratres, unum ex minoribus, & ſimplicioribus noſtris Converſis, quem obedientia hac nocte in montibus, & ſylvis iſtis ſub dio tanta Feſtivitatis gaudia celebrare coëgerat, tam jucundum, tam*

*tam devotum tamen feſtivum Dominæ noſtræ matutinarum exſolviſſe ſervitium, ut nullius quantacunq; ſuſpenſa contemplatio, aut devotio ipſius devotioni præferri potuerit.*

8. Ex quibus colligitur, quàm meritò conſolati eſſe poſſint Fratres Laici, aliíve, qui per incumbentia obedientiæ munera à ſolitis privatis ſuis precibus, voluntariis devotionibus, & piis operibus quandoque impediuntur; quia illa ex obedientia omittendô plùs DEO placent, ſibíque magis merentur; quàm eadem ſinè obedientia, ex propria devotione peragendô: quoniam juxta ante dicta melior eſt obedientia, quàm victimæ, & cuncta alia bona opera. Econtra deſumitur, quàm malè agant, & ſibi conſulant illi, qui conqueruntur, ac impatientes, deſolatos, & turbatos ſe exhibent, quòd laboribûs ex obedientia ita obruantur, ut parùm, aut nihil ex privata devotione orare, nulláque alia opera ſupererogatoria, aut devotiones peragere valeant; quandoquidē hi infelices grande meritum, quod ſimpliciter obediendô comparare faciliter poſſent, totaliter perdunt, vel certè plurimùm minuunt, DEO diſplicent, cœleſtique, & ſpirituali conſolatione, omnem ſimplicem obedientiam ſemper comitante, jugiter privati, ſicque inquieti, & deſolati vivunt.

9. *Secunda* ratio eſt; quia in obedientia, niſi ea manifeſtum peccatum præcipiat, ſemper certò, & infallibiliter continetur voluntas, & beneplacitum Divinum: quæ præſtantia tanta eſt, ut ſatis explicari nequeat; cùm enim juxta dicta *Cap. I. n. 30.* juxta varios Aſcetas, Perfectio Chriſtiana, præſertim Religioſa principaliter conſiſtat in executione, & adimpletione voluntatis Divinæ, ut quis videlicet propter DEUM, & amore illius faciat, omittat, patiatur, quod vult DEUS, quomodo vult, & quia vult, Religioſus autem ferè cuncta ex obedientia faciat, & omittat, manifeſtum eſt, quòd ſemper obediendô ſemper perfectè vivat, DEO perfectè ſerviat, quod magis adhuc patebit ex ſequenti ratione.

10. *Tertia* ſiquidem ratio, obedientiæ præſtantiam adeò commendans, eſt; quia obedientia quodvis, etiam minimum,

& ſecundùm ſe viliſſimum opus, aut actum ſummè exaltat, & elevat, ita, ut DEO gratiſſimum fiat, & acceptiſſimum, adeò quidem, ut, conformiter dictis *num. 6.* pro tunc, quo quis ex obedientia illud peragit, ejusmodi obedientiæ actus, etiam in re minima, coram DEO fiat præſtantior, eique magìs acceptus ſit, quàm ſi alium, quantumvìs magnum, & heroicum actum exerceat: conſequenter, dum quis ex obedientia etiam viliſſimum opus perficit, ſemper id faciat, quod DEO pro tunc ex omnibus in toto mundo gratiſſimum eſt. Cùm enim DEUS nullìs noſtrìs actibûs, & operibûs indigeat, ſed abſolutè velit, ut ſemper ſive in magnis, ſive in parvis, ac minimis ſanctiſſimam voluntatem ipſius faciamus, & per hoc principaliter honorari velit, id autem per quemlibet actum obedientiæ ſemper fiat; conſequens eſt, quòd talis actus etiam in minimis ei omnium gratiſſimus ſit, utpote quem, ut quis præ omnibus hìc & nunc obediendô exerceat, ipſe vult, & demandat.

11. *Quarta* ratio eſt; quia Chriſtus obedientiam principaliter exemplô ſuô nos docuit, eámque etiam in minimis Patri ſuo cœleſti præ omnibus gratiſſimam eſſe, manifeſtè oſtendit, dum non tantùm eidem per totam vitam in omnibus perfectiſſimè obedivit, indéque ſummè placuit, ſummámque gloriam ſibi promeruit, *Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod & DEUS exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine JESU omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Philipp. 2. ℣. 8. & ſeqq.* ſed inſuper hominibus, ſuis videlicet parentibus, utpote ſibi præpoſitis, ac Patris ſui locum tenentibus, humilliмè perfectiſſimam præſtitit obedientiam, juxta illud *Luc. 2. ℣. 51. Et erat ſubditus illis.* Et quidem, quod revera ſtupendum, per tot annos, cùm à tempore, quo cum illis in anno duodecimo à templo erat reverſus in Nazareth, de illius vita & actibus uſque ad trigeſimum annum nihil aliud legatur in Sacro Codice, quàm: *Erat ſubditus illis*, utique in fabrilibus, & aliis communibus ope-

operibus, & actibus (uti bene obſervant SS. Patres) quibûs Patrem & Matrem pro habenda neceſſaria ſuſtentatione naturali adjuvabat.

12. Quis jam, quantumvìs videatur, ſítque doctus, & ſapiens, præclarísque donîs & talentîs dotatus, atque inde ad magna habilis & natus, ſuperbè averſetur, fugiat, aut recuſet communia, abjecta, ac vilia munera, officia, actus, & opera ex obedientia ſuſcipere, & obire; ſi conſideret, quòd Chriſtus DEUS, ſimúlque homo omnium ſapientiſſimus, exornatus cunctîs perfectionibûs & attributîs Divinîs, tot annîs, quibûs maxima, & admiranda præſtare potuiſſet, iîs omiſsîs ex obedientia erga parentes, non niſi communia, & reſpectivè vilia peregerit? Profectò humillima hæc Chriſti obedientia, per tot annos in minimis, & communibus præſtita, meritò quemlibet movere debet, ut etiam minima, communia, & abjecta munera ex obedientia lubentî animô ſuſcipiat, ac conſolatè obeat.

13. Pro *Quinta* ratione ſtant innumera, & verè ſtupenda exempla, quæ adducere non vacat, Sanctorum, & perfectarum animarum, qui virtutis obedientiæ præſtantiam ſummoperè æſtimantes, propter eam, tanquam certam voluntatem Divinam, cuncta ſinè omni exceptione, magna & parva, gravia, & levia promptô, & hilarî animô egerunt, & tolerârunt. Sanè obedientia ſemper lapis lydius virtutum & pietatis fuit, & etiamnum eſt, in quo ſanctitas cujuslibet probatur, adeò, ut, ſi in hac quis deficiat, & inventus fuerit minùs habens, planè talis, quantumvìs virtuoſus cæteroquin & excellentis pietatis eſſe videatur, ſanctitas meritò pro nulla reputetur, ejúsque apparentia dona, etiam extraordinaria, ùt viſionum, apparitionum, extaſum, revelationum &c. pro falſis, & deceptoriis habeantur. Plures aliæ rationes, ob quas obedientia tantam præſtantiam ſortitur, ex ſequentibus etiam quæſtionibus adhuc magìs patebit.

14. Quæritur III. Quàm utilis ſit Obedientia? Reſp. Non minor eſt Utilitas Obedientiæ, quàm ejusdem præſtantia, ac

ex ipſa ejus præſtantia pariter ſumma ejus utilitas neceſſariò ſequitur, ac profluit; hoc ipſo enim, quòd *Primò* DEO gratiſſima, & præ omnibus virtutibus accepta ſit, juxta mox ante dicta, utique utiliſſima eſt: quid namque utilius, quàm Deo gratiſſimum præſtare obſequium?

15. *Secundò*: quia certam voluntatem Divinam ſemper infallibiliter continet juxta dicta *n.* 9. quod procul dubio grandem utilitatem importat.

16. *Tertiò*: quia etiam minima, & ſecundùm ſe opera leviſſima mirè elevat, ſummè meritoria, DEOque tam grata reddit, ut pro tunc nihil ſit, quod reſpectu obedientis DEO gratius præſtari valeat, per dicta *n.* 10. ex quo ſinè dubio maxima utilitas obedientiæ clarè elucet. Accedit, quòd Obedientia Religioſa cuncta bona opera dupliciter virtuoſa, ſicque etiam meritoria reddat; cùm non tantùm ex virtute Obedientiæ, ſed & Religionis in DEUM fiant.

17. *Quartò*: quia obedientia religioſa compendioſa, facillima, & ſecuriſſima via eſt ad omnem perfectionem, & virtutem, atque ad ipſum etiam cœlum juxta communem ſenſum SS. Patrum. *Utiliſſimum eſt*, inquit Alvarez *Tom. 2. lib. 5. Part. 3. c. 18. viam regiam, qua itur ad urbem, ſcire: at utilius, & amabilius eſſe ſolet, viam compendiariā agnoſcere, ſi per eam breviùs & tutiùs ad civitatē acceditur, & viator à multis laboribus, & periculis liberatur. Hoc igitur vitæ ſpiritualis, perfectioniſque compendium eſt obedientia, qua una retenta mirò modò univerſas virtutes poſſidemus, & cunctas vitæ vias brevì conficimus, & ad vitam æternam, ad finem nimirum omnis deſiderii noſtri, & omnis perfectionis feſtinamus.* S. P. Noſter Franciſcus de Obedientia *Orac. 27.* ſic loquitur: *Obedientia eſt fidei opus, probatio veræ ſpei, argumentum charitatis, mater humilitatis, & genitrix pacis DEI, quæ exuperat omnem ſenſum.* Et S. Gregor. *Lib. 35. Moral. c. 12. Obedientia ſola virtus eſt, quæ virtutes cæteras menti inſerit, inſertáſque cuſtodit.* Ratio eſt; tum, quia juxta dicta ſecundùm varios Aſceſeos Magiſtros perfectio religioſa principaliter in adimpletione Divinæ voluntatis conſiſtit: qui autem ſemper obediens eſt, Divinam voluntatem

tatem ſemper perficit, ſicque facilè ad perfectionem devenit; tum, quia Superiores oretenus, & per regulas, ſtatuta, ac conſtitutiones, ferè omnes virtutes, ac perfectiones, ſimúlque ea, quæ ad has ſecurè manuducunt, ſuis Religioſis ſubditis tradunt, explicant, ad ea hortantur, quin & ea præcipiunt; conſequenter qui in his omnibus ſimpliciter & humiliter obedit, procul dubio brevì, & faciliter ad omnem virtutem & perfectionem pertinget. Ecce! grandem denuo utilitatem obedientiæ.

18. *Quintò*: quia obedientium preces præ cæteris Deus clementer, & benignè exaudit teſte S. Bonaventura *Lib. 2. de Profect. Relig. cap. 41. Quantò quis altiùs in obedientia virtute profecerit, tantò ei DEUS erit exorabilior, & omnis creatura, ad obediendum homini ordinata, ſubjectior, & obſequioſior.* Et *Tom. 7. Collat. 3. Qualiter nos audimus noſtros Superiores, taliter noſtras DEUS exaudit orationes.* Idem *in Reg. Novit. cap. 13.* ex S. Gregorio: *Si obedientes fuerimus Prælatis noſtris, DEUS obediet orationibus noſtris.* ac S. Auguſt. *de opere Monach. c. 17. Citiùs exauditur una oratio obedientis, quàm decem millia contemptoris.* Nec mirandum, quòd, cùm verè obediens ſemper adimpleat voluntatem DEI, & id faciat, quod ei tempore, quo obedit, gratiſſimum eſt, DEUS obedientes tam clementer, & benignè exaudiat, ac ipſe *Voluntatem timentium ſe faciat. Pſal. 144. ℣. 19.* quales procul dubio vel maxime etiam ſunt obedientes.

19. Quæritur IV. An, & quàm neceſſaria ſit Obedientia? Reſp. Obedientia Religioſa non tantùm utiliſſima, ſed abſolutè neceſſaria eſt tam ipſimet ſtatui religioſo, quàm cuivis perſonæ religioſæ, ad virtutes, perfectionem, & vitam ſpiritualem, verámque pacem, & quietem obtinendam. Statui Religioſo quidem; quia, ſi obedientia è Statu Religioſo abeſſet, certò non niſi confuſio, turbatio, contentio, & diſcordia in Cœnobiis, & Religioſis Communitatibus eſſet, quolibet volente juxta proprium judicium, ductum, & voluntatem vivere; hinc obedientia ſola eſt, qua in ſtatu religioſo per Superiorum diſpoſitiones cun-

cta

ctâ in ſanctiſſimo, utiliſſimo ordine, diſciplina regulari, pace, & tranquillitate conſervantur. Tolle obedientiam, & tuliſti ſtatum religioſum, utpote de cujus ſubſtantia & eſſentia inſeparabiliter eſt obedientia. Perſonæ autem religioſæ neceſſaria eſt; quia hæc, etſi omnes virtutes habere videatur, obedientiæ tamen virtute ſi caret, nihil habet, omnésque apparentes virtutes, fraus, & deceptiones dæmonum, ac ſuperba ſimulatio ſunt; unde ſupra *num. 13.* obedientia lapis lydius dicitur, in quo omnis virtus, & ſanctitas probatur; quæ, ſi in hac proba deficit, tanquam falſa, & adulterina meritò rejicitur. *Manifeſtum eſt*, inquit celeberrimus Theologus, & Aſceta Alvarez *Tom. 2. lib. 5. Part. 3. cap. 3. neminem poſſe ſinè obedientia ſpiritualiter vivere; nam ſumma ſpiritualis vita non alia eſt, quàm Divina executio voluntatis, & idem prorſus eſt, ſpiritualiter converſari, & Divinam voluntatem ſequi.* Nec poteſt Religioſus unquam habere veram pacem, quietem, & tranquillitatem animi, niſi vera, ſimplici, & humili obedientia polleat; *Curre huc, vel ibi*, ait Tho. Kemp. *Lib. 1. cap. 9. §. 1. non invenies quietem, niſi in humili ſubjectione ſub Prælati regimine.*

20. Quæritur V. Quantam ſecuritatem conferat Obedientia? Reſp. Obedientia Religioſum in ſumma ſemper collocat, & conſervat ſecuritate. Ratio hujus apud Aſcetas communiſſimæ & certæ doctrinæ eſt; quia Religioſus obediendô nunquam errare poteſt, ſed voluntatem Divinam ſemper infallibiliter adimplet, etiamſi Superior erret, præcipiendô forſan ex paſſione, indiſcretione, imprudentia, dummodo manifeſtum peccatum non præcipiat. Hinc in S. Scriptura primus Chriſti Vicarius jubet, ut non tantùm modeſtis, & morigeris, ſed etiam diſcolis Superioribus, id eſt, faſtidioſis, pravis, aſperis, ſeveris, & paſſionatis, ſi qui eſſent, obediamus; *Servi ſubditi eſtote in omni timore Dominis, non tantùm bonis, & modeſtis, ſed etiam diſcolis. 1. Petr. 2. ℣. 18.* Unde ſuos S. Baſilius *in Conſtit. Monach. c. 23.* ita inſtruit. Si Apoſtoli jubent, ut poteſtatibus ſæcularibus obtemperetur, ſicut Chriſto, & quod majus eſt,

etiam

etiam iis, quorum vitæ ratio ſceleſtiſſima, & nequiſſima erat; quantò æquius, & rationi convenientius erit, nos Religioſos noſtris Superioribus (etiam diſcolis) obedire ſicut Chriſto, cùm ad obedientiam illis præſtandam peculiari ſimus obſtricti lege. Idipſum Chriſtus præcepit, videlicet, ut etiam peſſimis tunc Scribis, & Phariſæis, tanquam Superioribus in Cathedra Moyſi ſedentibus, obedientia præſtaretur, illîs verbîs: *Super cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis, ſervate, & facite, ſecundùm opera verò eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt. Matth. 23. ℣. 2. & 3.* Et ratio eſt: quia Superiores per malam vitam, & mores irreligioſos, malúmve regimen; nec munus vicarii Deì nec poteſtatem, DEI locò præcipiendi, amittunt, ſed adhuc retinent; conſequenter eisdem, etiam ùt diſcolis, nullo bono exemplo prælucentibus, & præcipiendô errantibus, dumodo malum & peccaminoſum non mandent, omni cum ſecuritate obediri poteſt, & debet Religioſus.

21. Augetur ſecuritas obedientiæ Religioſæ per hoc, quòd nec dæmon in iis, quæ propter DEUM obediendô exequimur, nos decipere valeat. In cunctis ferè virtutibus aliis dæmon angelum lucis frequenter induit, & ſub ſpecie boni non raro decipere ſolet, obedientem verò fallere minimè poteſt; hinc totîs viribûs conatur, ut Religioſum ab obedientia abducat, & juxta judicium, voluntatémque propriam ambulare faciat: tunc enim ejusmodi Religioſum ita deceptum, & à recto tramite ſanctæ & ſecuriſſimæ obedientiæ abductum, facilè ad varia mala deducit, quia, ùt bene animadvertit Gerſon *Tom. 1. Conſid. de Lib. leg. Qui ſibi dux eſſe vult ſpreto duce proprio*, legitimo videlicet Superiore, *jam non indiget dæmone tentante, quia factus eſt ſibi ipſi dæmon.* Econtra, ſi in ſimplici obedientia conſtanter permanet, nunquam errat, nunquam decipitur, & vincitur, nunquam, ſed jugiter erit victor, ita, ut verificetur in illo, quod dicit Scriptura *Prov. 21. ℣. 28. Vir obediens loquetur victoriam.* Et quidem tanta eſt hæc ſecuritas, quam præſtat obe-

dientia, ut longè major ſit omni alia, quæ à viſione cœleſti, apparitione, revelatione, & mandato Angelorum, & Sanctorum habetur. Hinc S. Thereſia dicere ſolebat: *Si omnes Angeli mihi apparerent, & aliquid conſulerent, aut nomine Chriſti mandarent, Superior verò contrarium præciperet, neglectô conſiliô, & mandatô Angelorum, Superiori obedirem*; rationem dat: *quia Superiorum obedientia in S. Scripturâ fundatur, & de fide eſt, indéque ab omni errore immunis; revelationes autem Angelorum illuſionibus obnoxiæ ſunt*, uti patet ex ejus vita.

22. Quæritur VI. Quàm ampla ſit obedientia, & quouſque ſe extendat? Ante reſponſionem notandum cum D. Thom. *2. 2. q. 104. a. 5. ad 3.* triplicem ad propóſitum eſſe obedientiam religioſam, indiſcretam videlicet, imperfectam, & perfectam. Prima, ſeu *Indiſcreta*, quæ nullatenus virtus, ſed mala eſt, illa dicitur, qua quis obediret in iis, quæ contra Legem Divinam, Regulam, & animam apertè militant, ac manifeſtũ continent peccatum: in quibus utique nec tenemur, nec licitè poſſumus obedire, prout verbô & exemplô nos docuerunt Apoſtoli, qui, dum Principes ſacerdotum eis præciperent, quæ contra DEUM manifeſtè erant, nullatenus obedierunt, ſed *Reſpondens Petrus & Apoſtoli dixerunt: obedire oportet DEO magis, quàm hominibus. Act. 5. ℣. 29.* Ad hanc indiſcretam obedientiam pertinet, ſi Superior jubet talia, quæ ſinè miraculo fieri non poſſunt v. g. ut quis ardentem rogum ingrediatur, ibíque maneat, ut in profundum flumen ſe præcipitet, ſuper aquas gradiatur, venenum bibat, ardentes prunas, nudis manibus portet &c. quamvis enim plurima his ſimilia exempla in vitis Sanctorum legamus, ea tamen ſequi ordinariè non licet, niſi manifeſtè conſtet de extraordinaria ſanctitate præcipientis, vel obedientis, & ſpecialis deſuper habeatur inſtinctus Divinus, quo ſecluſo prætendere, & expectare miracula, eſſet DEUM tentare, ſicque peccaminoſum; proin materia obedientiæ non eſt.

23. Secunda, ſeu *Imperfecta* obedientia, juxta D. Thomam

citat. eſt, & dicitur illa, qua quis in iis duntaxat Superiori obedit, ad quæ ſub peccato obligatur, puta Divina, aut humana lege, aut ex regula obligante, vel quæ Superior ſub formali obedientia præcipit. Hæc obedientia ad conſequendam perfectionem religioſam, vitámque verè ſpiritualem minimè ſufficiens, & ordinarium ſignum tepidi, ac miſeri Religioſi eſt, identidem dicentis: „ Non teneor decreta, & ordinationes Superiorum, eorumve nudam voluntatem, aut ſimplex præceptum obſervare: Statuta, & Conſtitutiones Ordinis, Provinciæ, aut Monaſterii non obligant ſub peccato, conſequenter ea transgredi licet &c. „ Quæ dicta, cùm hujusmodi imperfectè obedientes factis etiam confirmare ſoleant, præter multiplex ſcandalum, quod aliis, quibus convivunt, quantum eſt de ſe, præbent, ingentem incurrunt jacturam meritorum, gratiarum, benedictionum Divinarum, ac conſolationum, quas ex perfecta, ſimplici, & humili obedientia in cunctis, juxta mox infra dicenda, quotidie copiosè habere poſſent, ac inſuper ordinariè ſinè vera tranquillitate, pace, quiete, & conſolatione animæ, tepidè, & deſolatè vivunt.

24. Tertia, ſeu *Perfecta* obedientia juxta prælaudatum Doctorem Angelicum eſt, & dicitur illa, qua quis in cunctis, quæ contra DEUM, animam, & S. Regulam expreſsè non militant, ſeu manifeſtum non continent peccatum, humiliter, & ſimpliciter ideo obedit; quia voluntas Superiorum in præfatis certa voluntas DEI eſt, & in adimpletione voluntatis Superiorum DEUS ſummum beneplacitum habet. Et de hac perfecta obedientia intelligenda veniunt mirabilia encomia ac laudes, quas SS. Patres, & Aſcetæ de obedientia indefinitè proferunt: de hac obedientia ſola intelligenda quoque ſunt, quæ de præſtantia, utilitate, neceſſitate, & ſecuritate hucuſque diximus. Hîs jam prænotatîs ad quæſtionem

25. Reſp. Vera, & perfecta obedientia religioſa, ampliſſima eſt, & latiſſimè ſe extendit. Patet inductione: nam *inprimis* extendit ſe ad exequenda omnia, quæ Superior ordinat, di-

ſponit, injungit, vel ſimpliciter mandat, etiamſi ſtrictum obedientiæ præceptum non adhibeat, ſeu ſub formali obedientia ea non præcipiat: quia enim in Religionibus Superiores nec ſolent, nec poſſunt, nec debent omnia prorſus ſub ſtricto obedientiæ præcepto injungere (cùm tali modô vita religioſa evaderet onus intolerabile, & innumeri laquei conſcientiis Religioſorum injicerentur) ſed pluríma, imò potiora, & ordinariè ſinè tali ſtricto præcepto injungunt, ordinant, atque ſimpliciter, non autẽ ſtrictè mandant omittenda, & cõmittenda imò verò perfrequenter ſolumodo circa hæc voluntatẽ ſuã ſubdito inſinuant, miſerum profectò, & imperfectiſſimum vitæ genus Religioſorum foret, in ordinariè injunctis Superiori non obedire, uti cuivis conſideranti ſatìs patet; quamvis enim Religioſus ea transgrediendô, quæ ſinè ſtricto obedientiæ præcepto injunguntur, votum non violet; virtutem tamen perfectæ obedientiæ non exercet, ſtatum religioſum quodammodo conturbat, atque propemodum innumeris meritis, & gratiis Divinis ſe privat, quæ colligere quotidie, & quaſi continuò poſſet, ſi in cunctis, quæ per Superiores etiam ſinè ſtricto præcepto injunguntur, ſimpliciter obediret, eò quòd ſubditus ſic obediendô meritum, & fructus obedientiæ æquè habeat, virtutémque veræ obedientiæ ſummo cum beneplacito Divino exerceat, ac, ſi ſtricto Superioris præcepto obediret, uti teſte Alvarez unanimis & conſtans ſententia SS. Patrum eſt.

26. De hac perfecta & ampliſſima Obedientia S. Bernardus *de Præcept. & Diſpenſat. c. 9.* dicit: *Religioſus ſubditus hujusmodi obedientiam, quæ voti finibus cohibetur, noverit imperfectam; nam perfecta obedientia legem neſcit, terminis non arctatur, neque contenta anguſtiis profeſſionis, ad omne, quod injungitur, ſpontanea, vigore liberalis, alacríſque animi modum non conſiderans, in infinitam libertatem extenditur.* Et S. Thom. *2. 2. Quæſt. 104. art. 2. ad 2. & 3. Objectum obedientiæ eſt præceptum Superioris cujuscunque, vel expreſſum, vel interpretativum, ſcilicet ſimplex verbum Prælati, ejus indicans voluntatem, cui obe-*

*obedit promptus obediens.* Rurſum S. Bernardus *Serm. de Virt. Obed. Subditi eſſe, & obedientes debemus ad nutum Præpoſitorum, nihil interrogantes propter conſcientiam, quia in his nullum præfixit opus DEUS, ſed Prælatorum dereliquit imperio diſponenda.* Et S. Bonaventura *in Spec. Diſcipl. Part. I. c. 4.* ait: *Bonus obediens nec verbum expectat; ubi de Superioris ſibi conſtiterit voluntate.* Atque hæc obedientia, qua ſimplici Superioris voluntati quisque ſubjicitur, ab antiquis Monachis accuratiſſimè obſervabatur, de quorum uno Monaſterio ita ſcribit Caſſianus *lib. 4. de Inſtit. c. 1. Siquidem in eo plus, quàm quinque millia fratrum ſub uno Abbate reguntur, tantáque fit obedientiâ hic tam prolixus Monachorum numerus omni ævo Seniori ſuo ſubditus, quantâ non poteſt apud nos unus uni vel obedire pro modico tempore.*

27. *Secundò* extendit ſe perfecta obedientia religioſa non tantùm ad omnem voluntatem, & diſpoſitionem Superioris oretenus manifeſtatam, ſed etiam ad omnia decreta, ordinationes, conſtitutiones, & ſtatuta, à Superioribus condita & præſcripta; quæ cùm voluntatem Superiorum, conſequenter & Divinam, certò contineant, ea obſervantes veræ & perfectæ obedientiæ actum eo ipſo exercent; cùm non major vis habeatur in voluntate & diſpoſitione Superioris manifeſtata oretenus, quàm alio modo indicata. Ex quo patet, quàm copioſam materiam, & quàm multas occaſiones Religioſus quotidie habeat, perfectam obedientiam ingenti cum beneplacito Divino, proprio merito, aliíſque fructibus, & effectibus exercendi, ſi memoratá ſtatuta, conſtitutiones, ordinationes, & decreta, à legitimis Superioribus facta, & manifeſtata obſervare ſedulò ſatagit; econtra quantam jacturam meritorum, fructúsque ſpiritualis quotidie incurrat, qui circa ea debitè obſervanda nullam, vel modicam curam habet, eáque ſinè legitima, vel rationabili cauſa paſſim transgredi parùm curat.

28. *Tertiò* extendit ſe perfecta obedientia ad exequendam omnem voluntatem Superiorum non tantùm bonorum, & morigerorum, ſed etiam diſcolorum, juxta dicta *num. 20.*

 29. *Quar-*

29. *Quartò* extendit ſe etiam ad delegatorum & ſubdelegatorū Superiorū voluntatem adimplendam; cùm & hi Superiores legitimè conſtituti, Deiq; vicarii, durante ſuo officio exiſtant.

30. Quæritur VII. Quàm conſolatoria ſit Religioſa Obedientia? Reſp. Nulla inter omnes virtutes Religioſo, cupienti debitè ſervire DEO, eſt magis conſolatoria, quàm perfecta Obedientia. Ita communiter, & meritò quidem ſentiunt SS. Patres, & Aſcetæ. Ratio in promptu eſt: quia hoc ipſo, quòd debitum, & perfectum DEI ſervitium, & ipſa perfectio religioſa æternam beatitudinem, omnémque veram conſolationem adducens, in executione, & adimpletione voluntatis Divinæ conſiſtere dici poſſit, Religioſus verò obediendô hanc ſemper certò adimpleat, & ferè cuncta ex obedientia faciat, non poteſt non eſſe ſummè conſolatus; nam ex obedientia accedit chorum, pſallit, & orat: ex obedientia vacat orationi mentali, & facit conſcientiæ examen: ex obedientia ſe impendit curæ animarum frequentandô confeſſionale, viſitandô infirmos &c. ex obedientia fungitur officiô, & munere ſuo, quod ſibi incumbit: ex obedientia laborat, ſtudet, docet, prædicat verbum DEI, & peragit ſpirituales operationes alias: ex obedientia ſervat Statuta, & Conſtitutiones, aliáque in ſacro ſuo, quem profitetur, Ordine conſueta. Proin ferè in continuo obedientiæ exercitio, certáque, ac infallibili executione, & adimpletione ſanctiſſimæ voluntatis Divinæ exiſtit, atque hoc ipſo ſemper conſolatus. Et profectò quid magis conſolatorium eſſe poteſt cupienti debitè ſervire, & placere DEO, quàm certò ſcire, ac ſecurè dicere, aut cogitare poſſe: in hoc loco, in hoc officio, in hoc munere vult DEUS, ut illi ſerviam. Item: per hunc qualemcunque tandem obedientiæ actum, aut laborem certò voluntatem Divinam adimpleo, & facio id, quod hic & nunc DEO gratiſſimum, & acceptiſſimum eſt: hoc autem totum verè obediens ſemper certò ſcire, ac ſecurè dicere, aut cogitare poteſt; grandem ergo, & quaſi continuam conſolatio-

nem

nem, pacem, & tranquillitatem, ſecuritatem conſcientiæ, & animæ parit perfecta obedientia: unde bene dicit Scriptura *Iſai. 48. ℣. 18. Utinam attendiſſes mandata mea* (quæ cum mandatis, & voluntate Superiorum juxta iteratò dicta eadem ſunt) *facta fuiſſet ſicut flumen pax tua.* Et Thom. Kemp. *Lib. 3. c. 32. §. 2. Utinam ſic tecum eſſes, & ad hoc perveniſſes, ut tui ipſius amator non eſſes, ſed ad nutum meum purè ſtares, & ejus, quem tibi præpoſui, Patris, tunc mihi valde placeres, & tota vita tua in gaudio, & pace tranſiret.* Mira ſunt, quæ de conſolatione, pace, & tranquillitate animi, quam obedientia parit, SS. Patres commemorant, quorum copioſos textus allegare brevitas haud ſinit.

31. Cæterùm ea, quæ de grandi conſolatione obedientiæ religioſæ, ſicut & cuncta alia, quæ de præſtantiſſimis fructibus ejusdem hactenus dicta ſunt, non niſi de vera, & ſimplici obedientia, per Superiores nobis ad cuncta indifferentibus impoſita, & quam propter DEUM, atque ejusdem ſanctiſſimam voluntatem adimplemus, intelligenda ſunt, minimè verò de illa obedientiæ (ſi tamen ita vocare licet) functione, quam ipſimet ex ambitione, vel ex alio inordinato affectu, amore, &, voluntate propria, directè, aut indirectè per nosmet, vel alios procuramus, &, ut nobis injungatur, inordinatè cupimus, ac ſatagimus.

32. Neque dicta hucuſque intelligenda ſunt de illa obedientia, quam non propter DEUM, vel illius voluntatem, ſed ex reſpectu humano, ſtudio placendi Superiori, aut aliis, vel ex vana gloria, alióve fine temporali adimplemus. Nam, ùt bene dicit S. Bernardus *de tribus Ord. Eccleſ. Quisquis vel apertè, vel occultè ſatagit, ut, quod habet in voluntate, hoc ei ſpiritualis Pater injungat, ipſe ſe ſeducit, ſi fortè ſibi quaſi de obedientia blanditur; neque enim in ea re ipſe Prælato, ſed magìs ei Prælatus obedit.* quod in cunctis obedientiæ actibus obſervandum, ne ullus ex reſpectu humano, placendi ſtudio, vana gloria, vel alio fine naturali fiat, utì ſeriò monet S. Paulus *cap. 6. ℣. 6. & 7. ad Epheſ.* ſcribens: *Obedite - - -*

*non*

*non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem DEI ex animo, cum bona volunt. te ſervientes, ſicut Domino, & non hominibus.*

## §. II.

## *De Gradibus, nec non de Actibus & Praxi perfectæ Obedientiæ Religioſæ.*

83. QUæritur I. Quinam ſint gradus perfectæ Obedientiæ? Reſp. Quamvis SS. Patres & Aſcetæ varios gradus obedientiæ recenſeant; attamen in re omnes ad quinque ſequentes reducuntur. *Primus* igitur perfectæ obedientiæ religioſæ gradus eſt, ut ſit velox & prompta, ſine ulla non neceſſaria dilatione, tergiverſatione, aut procraſtinatione. Hunc gradum tanquam primum ponit S. Benedictus in S. Regula ſua *c. 5.* & meritò; nam, ùt S. Bonaventura *Tom. 7. Collat. 3.* ait: *Ut Obedientia Religioſi DEO ſit acceptabilis, ideo debet eſſe prompta ſinè dilatione.* Et S. Bernardus *Serm. de Virtut. Obedient. Fidelis obediens neſcit moras, fugit craſtinum, ignorat tarditatem, præripit præcipientem, parat oculos viſui, aures auditui, linguam voci, manus operi, itineri pedes, totum ſe colligit, ut impetrantis colligat voluntatem.* Accedit commune adagium: *Bis dat, qui citò dat.* Ad propoſitum Caſſianus *Lib. 4. Inſtit. c. 12.* teſtatur, exactiſſimos in obſervatione hujus gradûs fuiſſe antiquos Monachos: „Itaque, ait, conſidentes intra cubilia ſua, & operi, ac meditationi ſtudium pariterimpendentes, cùm ſonitum pulſantis oſtium, ac diverſorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos ſcilicet, ſeu ad opus aliquod invitantis, certatim è cubilibus ſuis unusquisque prorumpit, ita, ut is, qui opus ſcriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoâſſe literam, finire non audeat, ſed in eodem puncto, quo ad aures ejus ſonitus pulſantis advenerit, ſum-

ma velocitate proſiliens, ne tantum quidem moræ interponat, quantum cœpti apicis conſummet effigiem, ſed imperfectas literæ lineas derelinquens, non tam operis compendia, lucráve ſectetur, quam obedientiæ virtutem exequi toto ſtudio atque æmulatione feſtinet. Quàm non ſolùm operi manuum, ſeu lectioni, vel ſilentio, & quieti cellæ, verùm etiam cunctis virtutibus ita præferunt, ut huic judicent omnia poſtponenda, & univerſa diſpendia ſubire contenti ſint, dummodo hoc bonum (obedientiæ) in nullo violare videantur. „

34. Obvia ſunt exempla plurima, quibûs DEUS etiam miraculô comprobavit, quàm grata ſibi exiſtat prompta, & velox obedientia. Legitur de quodam Monacho, quòd, dum ſcribens audiret obedientiæ ſignum ad Chorum, non ſolùm totâ ſcripturâ, ſed literâ O imperfectè relictâ ſtatim adierit Chorum, & rediens reliquam literæ partem imperfectè relictam, aurô perfectam, invenerit. De piiſſimo P. Andrea Caccioli meminit Menologium Seraphici Ordinis noſtri *ad 3. Junii*, quòd, cùm aliquando eidem in forma & ſtatura Puſionis Divini appareret JESUS, & illo ipſo tempore, quo inter dulciſſima colloquia, ſanctóſque amplexus vir iſte pientiſſimus occupabatur, daretur obedientiæ ſignum ad Chorum, mox relicto Hoſpite ſuo, ejúsque ſuaviſſima converſatione, ſinè ullius momenti dilatione obedientiſſimus acceſſerit Chorum; redux autem adhuc invenerit Puerum Divinum, ſed in magis glorioſa, & amabili ſtatura: qui & eundem aſſecuravit, quòd prompta ac celeri ſua obedientia ei ſummè placuerit, eáque hanc magis glorioſam & conſolatoriam apparitionem promeruerit: addidit placidiſſimè, quòd, niſi promptè & abs mora obediendô ad Chorum ſe contuliſſet, ipſemet diſceſſiſſet, & ampliùs non rediiſſet.

35. Errant contra gradum hunc nonnulli, qui à dæmone decepti ad Chorum, aliáque Divina exercitia & obedientialia munia plerumque aliqualiter ſeroveniunt. Itémque, qui mandata, labores, & negotia à Superioribus impoſita, quamdiu

diu poſſunt, differunt, tali modô meritum obedientiæ, & beneplacitum Divinum indubiè diminuentes.

36. *Secundus* obedientiæ gradus eſt, ut libenter, & hilariter, ſinè ulla querimonia, tædio & impatientia præſtetur. *Non ex triſtitia* (ùt monet D. Paulus) *aut ex neceſſitate; hilarem enim datorem diligit DEUS, 2. Cor. c. 9. ℣. 7.* Et *Eccli. 35. ℣. 11. In omni dato hilarem fac vultum tuum.* Unde dicit S. Bernardus *Serm. de Virt. Obed. Serenitas in vultu, dulcedo in ſermonibus multùm colorant obedientiam obſequentis.* & Euſebius Emiſſenus *Homil. 6. ad Monach. Hoc maximè ſtudeamus, ut illa, quæ in honorem Domini noſtri agimus, cum claro agamus animo, cum fidei gaudio, & cum bono devotæ voluntatis affectu; quidquid verò inviti, atque compulſi facimus, noverimus, nos ex eo non ſolùm nullum habere fructum, ſed maximum incurrere detrimentum &c. ſi cultus, atque honor hominis hilaritatem requirit, quantò magìs nos in honore DEI noſtri obſervare debemus, ne ad obſequia ejus indevoti, atque compulſi, ne triſtes, ne ingrati, invitique veniamus.*

37. Errant contra hunc gradum, qui, dum à Superiore munus, labor, aut actus obedientiæ durior, gravior, aut amori proprio, eorúmque genio, ſuperbiæ, aut ſenſualitati contrarius injungitur, conqueruntur, internè turbantur, &, quod injunctum eſt, cum tædio, ac impatientia peragunt. Cujusmodi verè miſeri, & infelices reputandi ſunt, quia per id, quo DEO per hilarem obedientiam ſummè placere, & maximum meritum ſibi cumulare potuiſſent, culpam & pœnam contrahunt, DEO diſplicent, eúmque offendunt, & ſibimet graves exiſtunt, tædioſas difficultates ſibi fabricantes circa talia obedientiæ munera exequenda, quæ faciliter exequi potuiſſent.

38. *Tertius* obedientiæ gradus eſt, ut ſit ſimplex, & cæca, id eſt, ſinè ulla diſcuſſione, aut indagatione, num id, quod per obedientiam injungitur, ſit rationabile, bonum, utile &c. cur non alii imponatur, aut cur hoc, & non alio tempore, vel modo demandetur; ſed oportet, ut id, quod Superior injun-

jungit (ſi peccatum manifeſtum non contineat) ſubditus rectum judicet, ſuúmque judicium & voluntatem Superioris judicio, ac voluntati ſimpliciter conformans, ſtatim ſinè ulla diſcuſſione ſimpliciter, & quaſi cæcô modô, ac ſi à DEO ipſo immediatè eſſet injunctum, adimpleat, eo ſolo contentus, quòd certò ſciat voluntatem Superioris, conſequenter & DEI eſſe. Hunc modum mirè commendant SS. Patres, eúmque plurimîs, verè admirandîs Sanctorum exemplîs confirmant. *Vera obedientia*, inquit S. Gregor. *Lib. 2. in 1. Reg. Expoſ. nec Prapoſitorum intentionem diſcutit, nec pracepta diſcernit: neſcit judicare, quisquis perfectè didicerit obedire.* S. Bonaventura quoque variis in locis illum inculcat, uti *in Speculo. Part. 1. c. 4. Nunquam de majorum ſententia judicent, quorum officii eſt obedire, & implere, qua juſſa ſunt.* Et *Part. 2. c. 3. Quidquid Superior, vel Prapoſitus, vel Inſtructor injunxerit, quaſi divinitus imperatum, ſtatim ut veri obedientia filii devotè adimpleant, quidquid ſtatuerit inviolabiliter ſervent, & ſalutare credant, quidquid ille praceperit. Securè per omnia obeditur, ubi contra DEUM nihil pracipitur.* Ubi dubitat ſubditus, an licitum, vel illicitum ſit, quod jubet Prælatus, tenendum eſt, quia debet parere juſſis Prælati; nam communis ſententia Theologorum eſt, in dubio ſtandum eſſe judicio Prælati.

39. Pulcherrimè ad quæſtionem reſpondet S. Bernardus, an ſcilicet ſtante dubio, utrùm Prælatus non præcipiat peccatum, ſinè ulla diſcuſſione, & rationum indagine obtemperandum ſit *Lib. de Pracept. & Diſpenſat. c. 12.* ubi ſic ait: „Sed homines, inquis, facilè falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipienda fallere poſſunt. Sed enim quid hoc refert tuâ, qui conſcius non es? præſertim, cùm teneas de Scripturis, quia labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore ejus requirunt, quia Angelus Domini exercituum eſt. Requirunt, dixerim, legem, non quam vel authentica ulla ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probaverit; de hujusmodi quippe nec præceptor exſpectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt; ſed quod ita latere, aut obſcurum eſſe

cognoſcitur, ut in dubium venire poſſit, utrumnam DEUS ſic, aut aliter fortè velit, ſi non de labiis cuſtodientibus ſcientiam, & ex ore Angeli Domini exercituum certum reddatur. A quo denique Divina potiùs conſilia requirentur, quàm ab illo, cui credita eſt diſpenſatio myſteriorum DEI? ipſum proinde, quem pro DEO habemus, tanquam DEUM in his, quæ apertè non ſunt contra DEUM, audire debemus. „ Hinc etiam illa jam ſuperiùs laudata felicitas ſubditi certò maxima conſurgit, quòd errare obediendô non poſſit, etſi forſan Superior erraret præcipiendô. *Perfecta obedientia* (Doctor mellifluus ulteriùs nos inſtruit *de Vita Solit.*) *eſt maximè in incipiente indiſcreta, hoc eſt, non diſcernere, quid, vel quare præcipiatur, ſed ad hoc tantùm niti, ut fideliter, & humiliter fiat, quod à majore præcipitur.* Quamprimum enim quis de intentione Prælati, vel de ratione aut æquitate præcepti, ſive impoſitæ obedientiæ diſputare, diſcutere, aut indagare incipit, in magnum periculum ſe conjicit, uti cum aliis bene obſervat Doctor Seraphicus S. Bonaventura *in Breviloq. c. 2.* idque confirmat exemplô Evæ, quæ, quia cum ſerpente de præcepto Domini diſputavit, ab eo facilè decepta, & ſuperata eſt cum ruina totius generis humani; dum enim ſerpens interrogâret eam: *Cur præcepit vobis DEUS, ut non comederetis de omni ligno paradiſi? Gen. 3. v. 1.* & Eva bene ſciens, DEUM abſolutè, & categoricè dixiſſe; *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris. ibidem c. 2. v. 17.* tamen reſpondit: *Ne fortè moriamur. c. 3. v. 2.* ſerpens autèm replicârat; *Nequaquam moriemini*, ſed *eritis ſicut Dii. v. 4. & 5.* Eva muliebri judiciô ratiocinata, & ſibi imaginata, præceptum Domini forſan tantum comminatorium eſſe, tulit de fructu, & comedit, dedítque viro ſuo, qui ſimiliter deceptus, pariter comedit, & inobedienter comedendô ruinam totius generis humani invexit. Unde diſcutientes præcepta Superiorum providè monet Apoſtolus *2. ad Corint. cap. 11. v. 3. Timeo, ne, ſicut ſerpens Evam ſeduxit aſtutiâ ſuâ, ita corrumpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſimplicitate, quæ eſt in Chriſto.*

40. Errant contra hunc tertium

tium perfectæ obedientiæ gradum ii Religioſi, qui juſſa, ordinationes & diſpoſitiones ſuorum Superiorum ad trutinam vocantes, varias deſuper diſcuſſiones & criſes faciunt. Cavete proin omnimodè, Chariſſimi! à ter maledicto, peſtifero, diabolico, & periculoſo *cur, quare &c.* & humiliter, ſimpliciter, velociter, ac quaſi cæcô modô in cunctis univerſaliter obedite, relinquentes Superioribus de juſſis ſuis, & diſpoſitionibus coram DEO rationem reddere; prout ad propoſitum optimè monet, & docet Apoſtolus *ad Hebr. 13. ỳ. 17. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete eis: ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.*

41. *Quartus* gradus perfectæ obedientiæ religioſæ eſt, ut ſit indifferens, & univerſalis ad omnia ſinè exceptione: ſive levia, vilia & communia, ſive magna & ardua, ſive facilia, jucunda, & grata, ſive gravia, difficillima, noſtræque voluntati, ſenſualitati, & amori proprio odioſa, & contraria ea ſint, quæ nobis injunguntur. Nam ſi Religioſus tantùm in levibus, facilioribus, ſibi gratis, ſuæ inclinationi, & voluntati propriæ accomodis, honorificis &c. obedire vellet, non item in difficilibus, odioſis, atque amori proprio, & ſenſualitati adverſis, aut in his non niſi cum querimonia, tædio, impatientia &c. verè obedientis nomen minimè mereretur, & ſacræ Religiones miſeræ, ac infelices, plenæ confuſione, & turbatione forent. „ An tu ibi putas, inquit S. Bernardus *Serm. de Virt. Obed.* obedientiæ fructum, cùm ſubditus audit obedientiam, quàm multis expetierat votis, cùm ei præcipitur, quod redoleat dignitatem, gaudiô, & lætitiâ fluitet? è contrario autem, an tu illi obedientiæ meritum aſſignas, quæ cum adverſitate procedens animum terret audientis, gravis ad audiendum, gravior ad implendum, ad tenendum graviſſima? Non eſt ita: faciendum eſt, ut à proſperitate animô ſeparemur, & adverſitatem animô amplectamur, ſi volumus illum ſequi, qui regnum fugit, & ad paſſionem voluntarius venit.„ In difficilibus, amori, voluntati & judi-

judicio proprio, ac ſenſualitati maximè contrariis potiſſimùm probatur virtus perfectæ obedientiæ, in quibus ſi quis fidelis invenitur, perfectè obediens cenſetur. *Cuſtodi ergo* (hortatur locô præcitatô Claravallenſis Pater S. Bernardus) *mandata Prælati, quæ non aliud ſunt, quàm mandata Domini, & ſcito præclarum eſſe, in omnibus illi obedire, & perfectam eſſe obedientiam, ac maximi meriti, in arduis, & difficillimis obtemperare.*

42. Hunc gradum perfectæ obedientiæ, nempe cum plena indifferentia & univerſalitate ad omnia, ut omnes ſui Ordinis Alumni habeant, & jugiter in ea ſe exerceant, abſolutè & firmiter præcipit S. Pater Franciſcus in ſua Regula *Cap. 10.* illis verbis: *Subditi verò recordentur, quòd propter DEUM abnegaverunt proprias voluntates. Unde firmiter præcipio eis, ut obediant ſuis Miniſtris in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſervare, & non ſunt contraria animæ ſuæ, & Regulæ noſtræ.* Notentur verba: *in omnibus*, ſinè ulla exceptione.

43. Errant contra hunc gradum ſummopere, prô dolor! non pauci Religioſi, qui, dum eis quid grave, ac voluntati, amori, judicio proprio, ſenſualitati, commoditati, inclinationi, aut ambitioni eorundem contrarium injungitur, variis, etiam falsis & fictis prætextibus e. g. cauſandô debilitatem, infirmitatem, inhabilitatem, quin & impoſſibilitatem, ſe excuſant, cum Superiore deſuper contendunt, munúsque injunctum aut detrectant, aut omnî modô declinare nituntur, aut certè non niſi cum indignatione, impatientia, & tædio ſuſcipiunt, ac peragunt. Hi profectò infelices Religioſi præter ingentem, quam incurrunt, jacturam meritorum, DEO plurimùm diſplicent, & tam Religionibus, quàm Superioribus grave onus exiſtunt, inſuper ſibimet graves, & nunquam verè conſolati, ſed jugiter deſolati vivunt.

44. Gradus *quintus* perfectæ obedientiæ religioſæ eſt, cuncta, quæ injunguntur, perfectè, & exactè, id eſt, non tepidè, non luridè, non obiter, aut perfunctoriè, non defectuosè, aut truncatim, ſed prout rei natura, ac voluntas Superioris exigit, ſedulô peragere. Plurima

de hoc gradu dicenda forent: verùm, quia de cunctis perfectè, & exactè peragendis jam in *Parte priori Cap. X. & XI.* prolixè, & ex profeſſo egimus, illuc Religioſus Lector remittitur, qui digna ibidem lectu, & ad propoſitum ſervientia abundè inveniet. Hìc duntaxat repetitur, revera indignum & iniquum eſſe, certò ſcire, & credere, voluntatem Superioris, conſequenter certam voluntatem Divinam eſſe, ut hoc, vel illud quis agat: item certò ſcire, & credere, DEUM præſentem exactè attendere, qualiter nunc voluntatem ejus Religioſus in obeundis S. Obedientiæ muneribus adimpleat, & nihilominus illa tepidè, obiter, perfunctoriè, defectuosè, ac non niſi plurimùm imperfectè perficere.

45. Quæritur II. Quæ ſit Praxis, & qui Actus perfectæ obedientiæ religioſæ? Reſp. Eſſe præcipuè ſequentes actus & praxes, non minùs meritorias, conſolatoriáſque, ac neceſſarias, quas proin ut Religioſi Tyrones mox in primis annis in ſanctam conſuetudinem & habitum deducere omni cum cura ſatagant, operæ pretium ſanè maximum eſt. Itaque *Prima* principalis, atque univerſaliter, & in omnibus neceſſaria Praxis eſt, ut Superiorem non tanquam purum hominem, ſed ùt DEI Vicarium, ejúsque vices gerentem, proin DEI locò præcipientem & diſponentem, reſpiciamus, indéque illius, etiam ſimplicia mandata, ſtatuta, diſpoſitionem & ordinationem, quaſi ea immediatè à DEO provenirent, & tanquam certam voluntatem Divinam attendamus, univerſaliter ideo duntaxat agentes, & agere intendentes; *quia DEUS vult, quia DEO placet &c.* ſicque ſemper ex perfectiſſima intentione procedamus; ſiquidem indubitanter inter omnes intentiones bonas incomparabiliter optima, ac perfectiſſima eſt. agere, quia DEUS vult, quia DEO placet, quæ perfectiſſima intentio in nullo tam faciliter, ſecurè, & conſolatoriè haberi poteſt, quàm in præſtanda propter DEUM Superiori obedientia, ei obediendô, quia locò DEI eſt. Hanc ſanctam praxin S. Paulus *ad Epheſ. 6. ℣. 5. 6. & 7.* etiam carnalium dominorum ſervis,

con-

conſequenter multò magis ſubditis dominorum, ſeu Superiorum ſpiritualium meritò plurimùm comendat, & inculcat dicens: *Servi obedite Dominis carnalibus in ſimplicitate cordis veſtri ſicut Chriſto*; quia Superiores locò Chriſti ſunt, indeque eorum juſſis, ſicut Chriſto jubenti obediendum eſt: *non ad oculum ſervientes*, pergit Paulus, *quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti*; quia ſubditi Superiorum, locum Chriſti tenentium, verè ſervi Chriſti ſunt, *facientes voluntatem DEI ex animo*; quia voluntas Superioris certa voluntas DEI eſt. Concludit Paulus: *cum bona voluntate, ſervientes ſicut Domino, & non hominibus*; quia Superior verè locò Domini eſt, eique uti Domino, non homini, obediendum.

46. *Secunda* perfectæ obedientiæ Praxis eſt, ut, ſi quis à Superiore, aliquid injuncturo, vocatur, vel ſi aliquid, quodcunque tandem ſibi demandandum, aut injungendum prudenter prævidet, dicat, aut cogitet cum Samuele: *Loquere Domine, quia audit ſervus tuus. 1. Reg. c. 3. ℣. 9.* Et cum Davide *Pſal. 56. ℣. 8. Paratum cor meum, DEUS, paratum cor meum*, ſcilicet ad omnem nutum & voluntatem, mediante Superiore mihi indicandam, & libenter exequendam.

47. *Tertia* Praxis: dum Superior actu quid injungit, aut, ut fiat, ſe velle indicat, illud tanquam à DEO immediatè proveniens illico, & velociter, ſinè ulla non neceſſaria dilatione, tempore per Superiorem determinato adimpleat, juxta dicta *n. 33.*

48. *Quarta*: humiliter & ſimpliciter, cæcoque quaſi modô ſinè ulla diſcuſſione, aut ruminatione de intentione, vel de ratione Superioris diſponentis, aut de modo, qualitate, bonitate, utilitate ejus, quod injunctum eſt, juxta dicta *n. 28.*

49. *Quinta*, ut quis libenter, & hilariter id præſtet, gaudendô, quòd occaſionem habeat, certam voluntatem DEI adimplendi, eique certò placendi, juxta dicta *n. 36.*

50. *Sexta*: ut quis ſinè ulla exceptione indifferens ſit, univerſaliter ad omnia ſive magna, ſive parva, ſive levia, ſive difficilia, ſive vilia, ſive honorifica obe-

obedientiæ munia indifferenter obeunda; in hoc ſolo conſolatus, quod in quovis contineatur certa voluntas, & beneplacitum Divinum juxta dicta *n. 41.*

51. *Septima:* ut, quod injungitur, perfectè, & exactè, quantum in Domino quis poteſt, exequatur juxta dicta *n. 44.*

52. *Octava* Praxis eſt: ſub actuali adimpletione operis, vel actûs, per Superiorem injuncti, recordari certi beneplaciti Divini, idque ſolum præ mentis oculis habendô, bonam intentionem breviter repetat, præſertim ſi munus peragendum longiùs duret, aut difficiliùs accidat, dicendô: *Domine, quia tu vis, quid tibi placet, hoc ago, & agam amore tui omnia.*

53. *Nona* Praxis perfectæ obedientiæ eſt: quia diſpoſitiones Superiorum, decreta, ordinationes, conſtitutiones, & ſtatuta Ordinis, Provinciæ, aut, Monaſterii etiam ſub perfecta obedientia cadunt, certámque voluntatem, ac beneplacitum Divinum certò & indubitanter continent, pro viribus conari, cuncta non tanquam ab hominibus, ſed tanquam immediatè à DEO condita reſpicere, & obſervare, nullúmque ſinè rationabili, vel legitima cauſa tranſgredi.

54. *Decima* Praxis: quoniam juxta jam ſæpiùs dicta, Superiores Vicarii DEI ſunt, & hujus locò nobis præpoſiti, illos ut tales ſemper, & ubique debitè venerari, indéque præter alios, etiam ſequentes religioſæ reverentiæ, reſpectûs, & venerationis actus propter DEUM exercere, & quidem

I. In omni occaſione Superioribus, etiam diſcolis (ſi qui forent) indoctis, minùs habilibus, & erga nos forſan minùs inclinatis, tanquam Vicariis DEI & Chriſti congruentia externa debitæ reverentiæ, reſpectûs, & venerationis ſigna exhibere.

II. Si quem ſedentem tranſeunt, vel illum propiùs accedunt, non tantùm caput eiſdem inclinare, ſed etiam in debitum reſpectum reverenter aſſurgere.

III. Si cellam, vel cameram illorum apertam tranſiunt, etiam minimè nos videntibus caput reverentialiter inclinare, ac caputium, vel capitegium deponere.

IV. Nunquam contra illos murmurare, nec defectus illorum propalare, aut traducere, aliis verò de eiſdem diſcurrentibûs vel tacere, vel, quantum prudenter poſſumus, eos modeſtè & ſincerè, non frigidè, vel ironicè excuſare.

V. Illorum diſpoſitiones & ordinationes nullatenus carpere, nec vilipendere, aut traducere, ſed, niſi manifeſtum peccatum contineant, tanquam DEI voluntatem debitè & exactè venerari.

55. Contra memoratas praxes plurimi, prô dolor! & quidem contra primam cum lamentabili meritorum jactura, & magna diſplicentia Divina errant, qui in Superiore perſonam DEI vix unquam conſiderantes, ei non niſi tanquam homini, vel ex reſpectu humano, vel ut inaniter placeant, aut ex tepida conſuetudine, vel ex neceſſitate, & timore pœnæ, aut ex alio non ſupernaturali fine eidem obediunt.

56. Contra ſecundam plurimùm errant, qui, ſi vel à longè audiunt, aut ſuſpicantur, fore, quòd Superior illis aliquid ingratum, difficile, amori proprio, & ſenſualitati contrarium &c. ſit injuncturus, jam murmurant, conqueruntur, lamentantur, triſtantur &c.

57. Contra octavam agunt, qui ſub actuali opere, ex obedientia incumbente, voluntatis Divinæ rariſſimè, vel nunquam memores, nec elevationem mentis ad DEUM, nec bonam intentionem unquam repetentes, id ſolùm præ mentis oculis habent, ut agenda brevì abſolvant, & finiant.

58. Contra nonam plurimi delinquunt, qui decreta, & ordinationes Superiorum, eorúmque perpetuas conſtitutiones, & ſtatuta ab eis condita, tanquam à Deo provenientia, vix unquã conſiderant, indéque parùm curantes, ea paſſim, ac ſinè omni ſcrupulo violant, vel certè non niſi ex neceſſitate, aut ex timore pœnæ, reſpectu humano, vel tepida conſuetudine obſervant, ac propterea verè miſeri, & infelices prope innumera, & quaſi continua merita ex ſtatutorum, quaſi inceſſanter occurrentium, debita obſervantia accumulare negligunt.

59. Con-

59. Contra decimã errant, qui actus ibidem allegatos vel omittunt, vel illis etiam contrarios exercent, præſertim qui frequenter contra Superiores murmurant; cùm murmuratio contra illos, teſte celeberrimo Aſceta Henrico Harpſio, DEO adeò exoſa ſit, ut nullum vitium, etiam adhuc in hoc mundo, tam certò puniatur, ac iſtud.

# CAPUT XXV.

## De Voto Paupertatis Religioſæ.

## §. I.

### *De Præſtantia, Utilitate & Conſolatione Religioſæ Paupertatis.*

1. Advertendum prævie occurrit, duplicem eſſe Paupertatem. Una, videlicet *neceſſaria*, eſt, quam etiam nolentes, & reluctantes ex pura neceſſitate patiuntur: & hæc non eſt virtus, nec vitium, cùm poſſit ad bonum & malum trahi, prout nempe patiens illam bene; ſeu virtuosè, aut malè, ſeu vitiosè ſuſtinet; qui enim neceſſariam ſuam paupertatem de manu DEI ſuſcipit, & propter DEUM ad imitationem Chriſti cum patientia tolerat, huic paupertas ſua ſummè meritoria eſt. Cenſetur etiam ejusmodi pauper felicior, quàm quivis dives, utpote qui ordinariè in magno verſatur animæ periculo, à quo pauper patiens immunis eſt; ſicut econtra, ſi pauper eâ abutatur in malum, ſummè periculoſa reputatur illa paupertas. Hinc Salomon *Prov. 30. ỳ. 8. & 9.* DEUM rogat: *Mendicitatem, & divitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo neceſſaria, ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam: quis*



*eſt*

*eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer, & perjurem Nomen DEI mei.* Altera Paupertas dicitur *voluntaria*, quam liberè, & ultro aſſumunt perſonæ religioſæ, eáque mediante amore DEI, & perfectionis religioſæ ſeipſas privant quovis jure, & proprietate omnium penitus rerum temporalium, quatenus illis, tanquam impedimentis abjectis, DEO facilius, & perfectius ſervire valeant. Et de hac paupertate, utpote vera, & maxima virtute, in ſequentibus agemus; pro qua tamen

2. Ulteriùs notandum, aliud eſſe Votum Paupertatis, & aliud ſimplicem virtutem Paupertatis ſinè voto; *Votum Paupertatis* religioſæ ſiquidem ſolo jure, & proprietate omnium, quarumcunque rerum temporalium, & uſu reſpectivè (id eſt conſiderato ſimul cujuslibet Religionis ſtatu) verè ſuperfluarum, curioſarum, & pretioſarum, obligatoriè tamen privat, ita, ut Religioſus emiſsô votô prorſus nullam rem, nec minimam e. g. neque veſtem, nec cibum aut potum, nec ſupellectilem ſibi approprìare, aut verè *ſuam* dicere, vel eam ſinè licentia ſaltem tacita, aut præſumpta Superioris recipere, retinere, eâ uti, aut aliis dare, vel donare ſinè peccato valeat. Simplex verò *Virtus Paupertatis* religioſæ non tantùm omnem rerum proprietatem abjicit, ſed etiam ad ſtrictum pauperem rerum uſum ſe extendit, ita, ut, quò magis pauperius uſu rerum quis exiſtit, eò perfectiùs virtutem paupertatis obſervet; unde hæc virtus etiam ab uſu illorū abſtinet, quæ, licèt non notabiliter, aliqualiter tamen ſuperflua, pretioſa, vel curioſa apparent. Quodſi tamen quid ſimile cum licentia Superioris Religioſus recipiat, eoque utatur, exinde contra votum paupertatis non peccat, nec proprietarius exiſtit, licèt perfectionem virtutis paupertatis non adeò amare, & colere cenſeatur. Ratio hujus eſt; quia Religioſus vi voti ad ſtrictum pauperem rerum uſum ſe non adſtringit, ſed tantùm omni proprietate earum ſe abdicat, atque uſum verè ſuperfluorum, curioſorum, & pretioſorum abjicit, uti magis dicetur in ſequentibus. His itaque prænotatis

3. Quæritur I. Quid ſit Votum

tum Paupertatis Religioſæ? Reſp. I. Eſt illud, quo Religioſus omnium prorſus rerum temporalium jure, & proprietate, ob amorem DEI, & deſiderium perfectionis, ſeu eidem perfectè ſerviendi, re, & affectu in perpetuum, & obligatoriè ultro ſe privat. Ita in re communis; explicatur definitio. Dicitur inprimis; *Quo Religioſus* (finitô videlicet annô novitiatûs) quia non niſi de Voto Religioſorum hic eſt ſermo.

4. Dicitur: *Omnium prorſus rerum temporalium jure & proprietate*; dum enim in ſolemni Profeſſione votum emittens indefinitè, & univerſaliter dicit: *Promitto DEO omnipotenti &c. vivere ſinè proprio*: prorſus nullam rem excipit, ſed omnem includit, & illius, quocunque tandem nomine veniat, proprietatem per votum penitus abdicare intendit, ita, ut prorſus nihil, quantumvis à Superiore pro uſu ſuo conceſſum, verè ſuum eſſe, vel ad ſe propriè pertinere dicere valeat, uti unanimis SS. Patrum & Theologorum ſententia habet. Unde apud antiquos Monachos, & defacto adhuc in nonnullis Monaſteriis ſeverè prohibitum habetur in rebus, à Superiore pro uſu alicujus ſubditi conceſſis, uti verbô: *meum e. g. meum Breviarium, meus Habitus, meus culter &c.* uti Caſſianus *Lib. 4. Inſtit. cap. 13.* refert: *Nec verbô quidem audet quis dicere aliquid ſuum, magnúmque ſit crimen, ex ore Monachi proceſſiſſe, codicem meum, tabulas meas, graphium meum, tunicam meam, caligas meas &c.* Concordat etiam Jus commune *c. Dilectiſſimis, 12. q. 1.* Et quamvis hæc prohibitio parùm ampliùs vigeat, Religioſis res, ad eorum uſum conceſſas, ſuas vocare non dubitantibûs e. g. meum Breviarium, meus Habitus &c. attamen nullus eorum per hanc loquendi formulam dicere intendit, quaſi res hujusmodi, quàm ſuam vocat, propriè ad ſe ſpectaret, ſed tantùm, quòd *ad ſuum uſum* à Superiore ſit conceſſa, de reliquo proprietas ad communitatem, ubi in communi habentur bona, pertineat.

5. Dicitur ulteriùs; *Ob amorem DEI, & deſiderium perfectionis, ſeu eidem perfectè ſerviendi.* Hic enim principalis finis Religioſorum eſt, & eſſe debet, ob

quem omnium temporalium rerum proprietate voluntariè ſe privant, ut videlicet abjectîs hîsce impedimentîs, depoſitóque affectu, & amore omnium rerum terrenarum, DEUM magis, & perfectiùs amare, eique faciliùs, liberiùs, ſecuriùs, & perfectiùs ſervire valeant; cùm poſſeſſio, affectus, & amor bonorum temporalium ordinariè quaſi continuam curam, & ſolicitudinem ea habendi, retinendi, augendi, non perdendi &c. ſecum trahant, indéque à debito amore, ac ſervitio Divino plurimùm retrahant, & impediant, nec non debitam, ac neceſſariam curam & ſolicitudinem, DEO debitè ſerviendi, & perfectionem aſſequendi quaſi penitus tollant, conſequenter ingentia, & velut continua, eáque maxima impedimenta debiti amoris, ac ſervitii Divini, debitæque perfectionis in ſpiritu & virtute cauſent. Hinc Religioſi per votum paupertatis omnium rerum temporalium jure, & proprietate ſe privandô, à præfato ſummè nocivo earumdem inordinato affectu, cura, & ſolicitudine, indéque conſurgentibus impedimentis penitus immunes ſe reddere intendunt, quatenus omni alia abjecta cura (ſi tamen paucos excipias, qui ex obedientia ſícque cum ſingulari merito pro Communitate vigilare debent) unicam duntaxat, eámque dulcem, ac quietam ſolicitudinem habent, quomodo DEO placere, illíque debitè, & perfectè ſervire valeant.

6. Dicitur inſuper in definitione; *Re & affectu*; non enim ſufficit, omnium rerum temporalium jure, & proprietate per votum ſe privare, atque re ipſa, & in effectu rebûs eſſe exutum temporalibûs, niſi etiam omnis inordinatus affectus, deſiderium, & cupiditas ad illa deponatur. Nam, licèt bona temporalia, quæ actu habentur, ordinariè magis noceant, & ſupra dicta impedimenta amoris, ac ſervitii Divini, perfectionísque ſpiritualis magis cauſent, uti ex S. Auguſtino bene docet D. Thomas *2. 2. q. 186. a. 3.* dicens: *Terrena diliguntur arctiùs adepta, quàm concupita*; cùm ab eis, dum habentur, inordinatus affectus ægriùs, & difficiliùs avellatur, quàm ſi non habentur. Nihilominus, etiamſi

quis

quis cunctis bonis temporalibus re & effectu per votum paupertatis ſe privet; ſi tamen inordinatum affectum, cupiditatem, & deſiderium ad illa, vel aliqua illorum adhuc retineat, votum paupertatis debitè emiſiſſe non cenſetur, nec per id à ſupra dictis impedimentis liber erit; hoc ipſo, quòd, quæ per votum re, & effectu dimiſit, animô & affectu retineat, quod utique contra veram rationem ſinceri voti eſt, non aliter ferme, ac ſi quis equidem per votum caſtitatis carnalibus operibus renuntiaret, affectum tamen ad eadem retineret.

7. Inſuper tales Religioſi, affectum & deſiderium adhuc ad bona temporalia habentes, dici nequeunt verè *pauperes ſpiritu*; quos tamen Chriſtus multùm deſiderat, eiſque *Matth. c. 5. ỳ. 3.* regnum cœlorum adpromittit: etenim pauperes ſpiritu verè tales in ſenſu Chriſti ſunt, qui ab omni ſpiritu, id eſt, ab omni inordinato affectu, cupiditate, & deſiderio omnium bonorum temporalium immunes exiſtunt, penitus indifferentes, ſive quædam habeant, ſive iiſdem careant, ſive auferantur, ſive negentur, ſive exigente lege, aut voluntate, & diſpoſitione Divina, illa in pauperes erogare, vel aliàs dimittere debeant, ſive retinere valeant.

8. Hi profectò omni affectu ad divitias & bona temporalia exuti, quantùm re ipſa in ſæculo divites non extiterint, ſícque in effectu, & re ipſa parum dimittant, totum tamen mundum, omniáque mundi regna, & divitias relinquere cenſentur, hoc ipſo, quòd omnem ſpiritum, affectum, cupiditatem, & deſiderium ad illa dimittant: de quibus Auguſtinus *ad Hilarium, Ep. 89.* ſcribens ait: *Ego, qui hæc ſcribo, perfectionem, de qua Dominus locutus eſt, quando ait diviti adoleſcenti: vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo, & veni, ſequere me: vehementer adamavi, & non meîs viribûs, ſed gratiâ ipſius adjuvante ſic feci. Neque enim, quia dives non fui, ideo minus mihi imputabitur: nam neque ipſi Apoſtoli, qui priores hoc fecerunt, divites fuerunt: ſed totum mundum dimittit, qui & illud, quod habet, & quod optat habere, dimittit.* Unde Apoſtolos variè extol-

Digitized by Google

tollunt SS Patres, uti S. Gregor. *Homil. 5. in Evang.* dicens: *Hac in re, Fratres chariſſimi, affe- ctum debemus potiùs penſare, quàm cenſum. Multum reliquit, qui ſibi nihil retinuit: multum reliquit, qui, quantumlibet parvum, totum deſeruit. Certè nos & habita cum amore poſſidemus, & ea, quæ minimè habemus, ex deſiderio quærimus. Multum ergo Petrus, & Andreas dimiſit, quando uterque etiam deſideria habendi dereliquit. Multum dimiſit, qui cum re poſſeſſa etiam concupiſcentiis renuntiavit. A ſequentibus ergo tanta dimiſſa ſunt, quanta à non ſequentibus concupiſci potuerant. Nemo igitur, etiam cùm quoſdam conſpicit multa reliquiſſe, apud ſemetipſum dicat; imitari mundi hujus contemptores volo, ſed quod relinquam, non habeo. Multa, Fratres, relinquitis, ſi deſideriis terrenis renuntiatis; interiora enim noſtra, Domino, quamlibet parva, ſufficiunt, cor námque, & non ſubſtantiam penſat.* Re ergo, & affectu ſimul omnium bonorum temporalium jure, ac proprietate ſe privat, & privare ſe debet, qui votum paupertatis religioſæ ſincerè emittit.

9. Dicitur denique in data definitione; *In perpetuum ultro ſe privat*; votum enim hoc per totam vitam obligat, ita, ut nec Papa diſpenſare valeat, quatenus Monachus, ſeu Religioſus quis maneat, & tamen ad votum nullatenus ſit adſtrictus. Debet inſuper votum eſſe ultroneum, & liberum, aliàs non ligat: de quo magis in Theologia. Additur tandem: *obligatoriè* ſe privat; quia votum paupertatis verè in conſcientia ſub peccato obligat, prout §. *ſeq.* de obligatione Voti Paupertatis ampliùs dicetur. Interim, priuſquam ad alia digrediamur,

10. Sciendum eſt, duplicem eſſe proprietatem bonorum temporalium, qua Religioſi per votum paupertatis ſe privant: una eſt in particulari, altera in communi. *Proprietas in particulari* eſt, quam quivis homo ad res ſuas, bonáque temporalia pro ſua perſona juſtè habet. Et huic proprietati omnes & ſinguli Religioſi cujuſcunque Religionis per votum paupertatis penitus renuntiant, & renuntiare debent, ita, ut ad prorſus nullam, etiam minimam rem, vel bonum temporale jus, aut proprie-

prietatem habeant, nec habere valeant juxta hactenus dicta. *Proprietas in communi* eſt, quam tota aliqua communitas Religioſa ad bona temporalia, quæ poſſidet in communi, licitè, ac juſtè habet, & habere poteſt, non obſtante, quòd omnia, & ſingula hujusmodi communitatis membra per votum paupertatis, proprietati omnium bonorum, etiam ad ſuam communitatem ſpectantium, pro ſua particulari perſona penitus renuntient, eáque ſe privent. Et hanc proprietatem in communi ad bona temporalia conformiter Concilio Tridentino omnes Religiones juſtè, licitéque habent, ac retinent, nec ei per votum paupertatis ullatenus renuntiant, excepta ſola Religione Seraphica.

11. In Seraphica ſiquidem S. Franciſci Religione, ejúsque Provinciis, Conventibus, Monaſteriis, & aliis Religioſis locis, in quibus ejusdem S. Patris Regula in ſua puritate obſervatur, & obſervari debet (uti res omnino ſe habet apud PP. Obſervantes, Reformatos, Recollectos, & Capucinos) omnes & ſinguli Religioſi per votum paupertatis omnium bonorum temporalium proprietati & dominio non tantùm pro ſua particulari perſona, ſed etiam in communi penitus renuntiant; ita, ut nec tota Religio, nec Provincia, nec Monaſteria ullum jus, dominium, aut proprietatem ad aliquid vel minimum habeant, aut habere poſſint, ſed ſolo uſu ſimplici facti, ad nutum revocabili, contenta ſint, & eſſe debeant; cùm Summus Pontifex rerum tam mobilium, quàm immobilium, quibûs Religioſi Inſtituti Seraphici ſimpliciter uti licitè poſſunt, puta Monaſteriorum, Eccleſiarum, hortorum, librorum, veſtimentorum, ſupellectilis &c. jus, proprietatem, & dominium in ſe ſuſcipiat, & actu ſemper poſſideat, eáque per ſuos Syndicos Apoſtolicos adminiſtret: proprietas verò, & dominium pecuniæ à benefactoribus pro neceſſitatibus Fratrum Minorum porrectæ, tamdiu penes ipſos dantes, ſeu benefactores remaneat, donec in licitos, ac neceſſarios uſus Fratrum fuerint expenſæ &c. de quibus omnibus Expoſitores noſtræ Sa-

cræ Regulæ. Interim hoc prænotato

12. Quæritur II. Quàm præſtans & utilis ſit Paupertas, quã vovent Religioſi? Reſp. Eam eſſe unam ex præſtantiſſimis, & utiliſſimis virtutibus, in qua extollenda, & deprædicanda ſancti Patres quaſi concertant: & meritò; quia planè præſtantia illius, & utilitas ſatis deprædicari vix poteſt. Nos vitata prolixitate, paucis, ſufficienter tamen dignoſcemus eam ex ſequentibus rationibus, quarum *Prima* eſt; quia Paupertas iſta voluntaria, quaſi baſis & unum ex præcipuis fundamentis Chriſtianæ, & Religioſæ perfectionis eſt, uti apertè conſtat ex doctrina Chriſti *Matth. 19.* cùm enim adoleſcens quidam valde dives Dominum interrogaret, quid ſibi agendum, ut ad perfectionem pertingeret, reſpondit ei ℣. 21. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende, quæ habes, & da pauperibus.* Prædictam ſuam de Paupertate doctrinam repetiit Chriſtus *Luc. 14.* ℣. 33. abſolutè negans, quòd quis ejus poſſit eſſe diſcipulus, qui bona aliqua retinens, paupertatem non ſectatur: *Qui non renuntiat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et hanc doctrinam ſuam non tantùm verbis docuit, ſed etiam continuò exemplô propriô mirabiliter confirmavit. Unde

13. *Secunda* Ratio præſtantiæ Paupertatis Religioſæ petitur ab exemplo Chriſti; ſiquidem nullus unquam in tanta paupertate, quanta Chriſtus vixit, utpote qui, licèt totius mundi, & omnium Dominus, ut nos ad ſequelam, & ad tam præſtantem virtutem ſectandam incitaret, ac exemplô ſuô pertraheret, ea omnia derelinquens, & deſpiciens in ſumma paupertate naſci, in ſumma paupertate vivere, & in ſumma paupertate mori voluit. In nativitate enim Rex Regum, & Dominus dominantium locò ſplendidæ aulæ, viliſſimum ſtabulum; pretioſi lecti locò, fœnum, & præſepium: locò inſignis famulitii, pauperes paſtores, bruta animalia bovem, & aſinum: locò caloris, frigido illo tempore ſatis neceſſarii, halitum animalium elegit, & modico lacte paſtus eſt, per quem nec ales eſurit. In vita nec tantillum proprii habuit, ubi caput recli-

clinaret, juxta illud *Matth. 8. ℣. 20. Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos; filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* In morte omnibûs carens nudus mortuus eſt. Ecce Chariſſimi! tanti Chriſtus, omnis perfectionis Magiſter æſtimavit, & in tantum amavit, commendavit, ac ſummopere ſemper ſectatus eſt paupertatem voluntariam, de cujus profectò præſtantia, doctrina, & exemplum Chriſti luculentum ſatis argumentum præbet.

14. Grandem hanc præſtantiam, & utilitatem Paupertatis Evangelicæ attendentes Apoſtoli omnes, eam ad imitationẽ ſui Magiſtri ultro elegerunt, proprietati omnium, quæ habebant, re, & affectu penitus renuntiantes, prout locò omnium teſtatur Petrus dicens ad Chriſtum *Matth. 19. ℣. 27. Ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* & *Act. 3. ℣. 6.* mendico eleemoſynam petenti reſpondit: *Argentum, & aurum non eſt mihi.* Hanc Paupertatem Fundatores Religioſorum Ordinum pientiſſimè ſectati, ſe, ſuóſque Alumnos votô ad eandem adſtrinxerunt perpetuô. Quin & Chriſtiani in primitiva Eccleſia illam jam tenuerunt ſuô modô, utpote qui ea, quæ poſſederunt, vendebant, & pretia eorum ante pedes Apoſtolorum ponebant, quatenus inter pauperes, & indigentes diſtribuerentur, uti legitur *in Act. Apoſt. cap. 4. ℣. 34. & 35. Quotquot enim poſſeſſores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apoſtolorum.* Ex qua paupertate proveniebat, quòd tanta virtus, & adeò magna perfectio Chriſtiana in primitiva Eccleſia paſſim viguerit, intuitu cujus Chriſtiani moderni temporis meritò erubeſcere habent.

15. Sæpedictæ Paupertatis Evangelicæ ſummam præſtantiam, & utilitatem, doctrinámque, ac exemplum Chriſti, atque Apoſtolorum altè conſiderans S. P. Franciſcus, eam ſuper omnia adamavit, totáque vitâ exactiſſimè obſervavit, útque à ſuis Fratribus, quos nedum à proprietate rerum quarumcunque in particulari, ſed & in communi prorſus alienos eſſe voluit, quàm ſtrictiſſimè ſervaretur, illam impenſiſſimè

commdavit, eos propterea, quos amatores, & obſervatores ejusdem ſciebat, ſemper pro verè legitimis & dilectiſſimis filiis ſuis habens: illos verò, qui in paupertate deficiebant, ùt ſpurios reputans. Mira ſunt, quæ de laude, & præſtantia paupertatis dixit, & ſcripſit S. Franciſcus; compendium aliquod continetur in S. ejus Regula *cap. 6.* Poſtquam enim ibidem ſtrictè prohibuit, ne Fratres ſui quidquam proprium ullo modo haberent, ſed de pura eleemoſyna, ſive ſponte oblata, ſive humiliter emendicata viverent &c. & propterea minimè erubeſcerent, cùm Chriſtus cœli, terræque Dominus hujusmodi paupertatem pro nobis aſſumpſerit in hoc mundo, adjunxit auream illam adhortationem: *Hæc eſt illa celſitudo altiſſima Paupertatis, quæ vos Chariſſimos Fratres meos hæredes, & reges regni cœlorum inſtituit; pauperes rebûs fecit, virtutibûs autem ſublimavit: hæc ſit portio veſtra, quæ perducit in terram viventium; cui, dilectiſſimi fratres, totaliter inhærentes, nihil aliud pro Nomine Domini Noſtri JESU Chriſti in perpetuum ſub cœlo habere velitis.*

16. *Tertiò* ratio præſtantiam, & utilitatem Paupertatis Evangelicæ, & Religioſæ plurimùm commendans eſt; quia per paupertatem revera potiſſimùm removentur maxima impedimenta (ùt dictum eſt *in Parte priore Cap. II. n. 84.*) debiti amoris, & ſervitii Divini: tolluntur inſuper graviſſima pericula peccatorum, & interitûs æterni, quandoquidem nullus in tantis peccatorum, & æternæ perditionis verſetur periculis, quàm dives, & bonis temporalibûs abundans, adeò, ut Chriſtus illam terribilem ſententiam pronuntiare non dubitaverit *Matth. 19. ℣. 23. & 24.* *Amen dico vobis: quia dives difficilè intrabit in regnum cœlorum. Et iterum dico vobis, faciliùs eſt, camelum per foramen acûs tranſire, quàm divitem intrare in regnum cœlorum.* Nec mirum; quia divites, præterquam quòd juxta dicta innumeris curis & inordinatis miſerè premantur ſolicitudinibûs, ipſas divitias non rarò iniquè etiam per dolos, fraudes, injuſtitias, aliáſque illicitas artes congregant: & ſæpenumero vel malè ad luxum, & alia peccata applicant, vel peccaminoſè

sè

ſe retinent, omittentes reſtituere, quæ injuſtè congregaverunt, aut erogare pauperibus, quantùm ex lege charitatis graviter in conſcientia tenentur. Unde væ æternum divitibus minitatur Chriſtus *Luc. 6. ℣. 24. Væ vobis divitibus.*

17. Quinimo non ſolùm actu divites, ſed etiam qui divitiis carent, divites tamen fieri cupiunt, maximis tentationibus, & peccatorum, æternæque perditionis periculis ſubjacent, & in laqueum diaboli infeliciter incidunt, prout Paulus æquè terribili ſententia *1. ad Tim. 6. ℣. 9. & 10.* diſſertìs illìs verbìs teſtatur: *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas.* Cùm ergo Paupertas Religioſa divitiis, bonìſque temporalibûs omnibûs, tam re, & effectu, quàm omni affectu & cupiditate ad illas penitus immunem reddat hominem, utique à periculoſiſſimo ſtatu, & innumeris peccatorum, ac damnationis æternæ periculis eum liberat, ſicque procul dubio præſtantiſſima, & utiliſſima virtus eſt.

18. *Quarta* ratio ex eo deſumitur, quòd inſuper optima media ad virtutes, & perfectionem præbeat; hoc ipſo enim, quòd impedimenta tollat, facilem, & ſecuram ad eaſdem ſternit viam; præſertim cum debita obſervantia paupertatis præter ingentia merita copioſas gratias, benedictiones, & dona cœleſtia conferat, mediantibûs quibûs ad virtutes, & perfectionem tendere facile eſt. Hinc Paupertas à S. Bernardo *Serm. 1. in Feſto OO. SS. & alibi,* vocatur humilitatis fomentum, ſpecialis via ſalutis, radix perfectionis, cujus fructus multiplex, ſed occultus, Evangelici agri theſaurus abſconditus &c. Et juxta S. Ambroſium *Lib. 2. Offic. cap. 4.* ùt rerum facultates inſtrumenta ſunt omnium vitiorum, ita harum abnegatio genitrix, nutrìxque eſt omnium virtutum.

19. *Quinta* denique ratio præſtantiam & utilitatem religioſæ Paupertatis evincit; quia ipſa quodammodo jus tribuit ad regnum cœlorum, prout col-

ligitur ex Oraculo Divino: *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Matth. 5. ℣. 3.* Et *Matth. 19. ℣. 29. Omnis, qui reliquerit domum &c. propter Nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit.* Unde bene ſcribit S. Bernardinus *Tom. 3. Ser. 5. art. 3. cap. 3.* Paupertati *Claves regni cælorum nõ tantùm promiſſivè ſed poſſeſſivè conceduntur: hujusmodi autem ratio eſt; quia Evangelica Paupertas nihil habet, quod mundi ſit; ſed quia providentiſſimus Creator, & Gubernator nullam creaturam ſine loco fecit, cùm paupertas in mundo locum non habeat; ideo ei poſſeſſoriè ex nunc cælitas ſedes dedit.*

20. Quæritur III. Quàm conſolatoria ſit Paupertas Religioſa? Reſp. Eam eſſe ſummè conſolatoriam, omnísque tranquillitatis, pacis, & quietis internæ fœcundam matrem; quid enim magis conſolatorium excogitari poteſt, quàm ab omni inordinato affectu, cupiditate, ac deſiderio omnium rerum terrenarum penitus eſſe immunem, & unicam ſolummodo, eámque dulcem, & facilem curam, ac ſolicitudinem habere, quomodo quis placeat, & ſerviat DEO? id, quod præſtat Religioſa Paupertas. Paupertas, inquit Climacus *Grad. 16. Curarum eſt depoſitio, ſecuritas vitæ, viator omnibus impedimentis liber, mæroris alienatio, mandatorum fides, ſeu fidelis obſervatio.* Nec timet ullam futuram jacturam bonorum temporalium, nec triſtatur, nec affligitur, nec pacem animi amittit, etiamſi aliqua pereant; quia pauperi, qui nihil habet, nihil perit, uti bene obſervat S. Laurent. Juſtin. *in Ligno vitæ. cap. 4. de Paupert.* dicens: *Quid paupertate melius, quid ſecurius, quid jucundius? triſtentur omnes, cuncti gemant, formident univerſi, hæc ſemper hilaris, ſemper eodem vultu, eodem animo perſeverat. Bonum cæleſte præſtolatur poſſidere in cælo, ideo nihil habet, quod poſſit amittere in terra.*

21. Nec tollitur, aut minuitur conſolatio, pax, & tranquillitas pauperis Religioſi curâ aliquâ, aut ſolicitudine victûs, veſtitûs, aliorúmque hujusmodi neceſſariorum; quia ſubditi omnes ab hac ſolicitudine immunes, unicam, eámque ſuaviſſimam curam habent, vel certè habere deberent, quomodo

do perfectè placeant, & ſerviant DEO, Superioribûs obligatîs, & curam gerentibûs, ut cuivis ſubdito neceſſaria præbeant; hinc Concilium Tridentinum providentiſſimè diſponit *Seſſ. 25. de Regular. cap. 2. Mobilium uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat, nihilque ſuperflui in ea ſit: nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur.* quod idem etiam ordinat in ſuis Decretis *de Reform.*

## §. II.

## *De Obligatione Voti Paupertatis Religioſæ; nec non de Praxi & Actibus ejusdem.*

22. Quæritur I. An, qualiter, & ad quæ Votum Paupertatis Religioſæ in conſcientia obliget? Reſp. I. Illud ex genere ſuo ſub peccato mortali obligare. Ita unanimis Theologorum, & SS. Patrum eſt ſententia; ſicut enim omnia vota, ſic etiam paupertatis votum ex genere graviter obligat. Unde dicitur *Eccle. 5. ℣. 3. Si quid voviſti DEO, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio.* Et profectò utique ex genere ſuo gravis injuria, & malitia eſt, ſupremo cœli & terræ Domino aliquid ſeriò promittere, & culpâ ſuâ non ſervare: cùm promiſſio hominis homini facta obliget, & violatio illius promiſſario injuriam meritò inferat. Ubi tamen obſervandum, etiam in voto paupertatis dari poſſe parvitatem materiæ, conſequenter & levem illius obligationem, uti paulò poſt dicetur.

23. Reſp. II. Votum Paupertatis Religioſum poſt ſacram Profeſſionem univerſaliter ex genere ſuo graviter obligat, ut perpetuò, id eſt, per totam vitam ſuam omni penitus careat proprietate omnium quarumcunque tandem rerum, & bonorum temporalium, conſequenter quòd abſque Superioris expreſſa, vel tacita, aut ſaltem prudenter præſumpta licentia prorſus nihil de illis recipere, reti-

retinere, vel poſſidere, aliis donare, aut expendere, vel illis uti valeat, quin votum revera violet, & peccet. Ita rurſum unanimis doctrina Theologorum, & SS. Patrum ſententia, Jure communi, Conciliis, Conſtitutionibus Pontificiis, receptáque praxi omnium Religionum confirmata. Omiſsis brevitatis causâ plurimis textibus unicus in *Can. Non dicatis. 12. q. 1.* contentus, & ex S. Auguſtino deſumptus adducitur: *Certum eſt, eos* (Religioſos nempe) *nihil habere, poſſidere, dare, vel accipere debere ſinè Superioris licentia.* Ratio eſt; quia hi actus, videlicet ſinè Superioris licentia pro libitu proprio aliquid temporale accipere, retinere, poſſidere, erogare &c. important proprietatem, cui quia Religioſus per Votum Paupertatis perpetuò renuntiavit, procul dubio contraveniendô votum violat, contra illud peccat, & proprietarius exiſtit.

24. Dicitur autem notanter in Reſponſione: *Abſque Superioris licentia*; cùm enim Religioſus ex una parte proprietati omnium bonorum temporalium per votum perpetuò renuntiet, illáque penitus ſe privet: ex altera verò parte neceſſariis vitæ omnino indigeat, Jura, Concilia, Pontifices, & Ordinum Fundatores prudentiſſimè ſimul, & providentiſſimè ſtatuerunt, ut Superiores eſſent fideles diſpenſatores, ac adminiſtratores bonorum temporalium ad Communitatem ſpectantium, aut ad uſum conceſſorum, & de illis ſuis ſubditis præberent, atque aliqua recipere, & retinere, iis uti, aut etiam aliis donare, vel erogare concederent, & permitterent, quantum cuivis neceſſe foret, vel juſta, & rationabilis cauſa expoſceret; qua ratione votum ſervatur illæſum, proprietas ſemper evitatur, & tamen cujusvis neceſſitati ſufficienter providetur, ac quibuscunque caſibus prudenter occurritur, ut proin Religioſus in accipienda, habenda, poſſidenda, retinenda, donanda &c. quacunque re, aut bono temporali, aut in ejusdem uſu, à Superioris diſpoſitione, & licentia vi voti totaliter dependeat.

25. Additur in Reſponſione: *Abſque expreſſa, vel tacita, aut ſaltem*

*tem prudenter præſumpta Superioris licentia*; triplex ſiquidem, juxta Theologos, datur licentia Superioris, expreſſa ſcilicet, tacita, & præſumpta. *Expreſſa* eſt, quam Superior petenti, vel etiam non petenti verbis, literis, vel ſignis manifeſtè præbet: *Tacita* verò, quam de præſenti indicat, dum videns, ſeu ſciens tacet; ubi tamen contradicere facilè poſſet. *Præſumpta* denique, quam de Superiore pro nunc abſente ſubditus rationabiliter præſumit, prudenter judicans, quòd, ſi à Superiore peteret, eam procul dubio obtineret; quæ licentia propterea etiam *præſumpta* vocatur. Duplex præcedens licentia ſufficit, & ſubditum in accipienda, habenda, donanda, vel utenda re temporali à proprietate, & violatione voti immunem ſervat; cùm taciti, & expreſſi eadem ſit ratio, dummodo ex parte ſubditi, ratione taciti conſenſus, vel licentiæ, omnis ſemper abſit fraus & dolus, & ex parte Superioris nulla concurrat moralis coactio, uti magis dicetur infra. Licentia præſumpta apud Superiores ſtrictioris diſciplinæ amatores rariùs admittitur, præſertim ſi facilè differri poteſt acceptatio rei uſq; ad præſentiam Superioris. Ratio eſt; quia amor proprius miris modis ſubditos, præſertim aliàs laxos excæcat, & facilè Superioris conſenſus præſumitur; ubi tamen is, ſi reſciret, ſæpiùs poſitivè conſenſum denegaret, contrarius non ſolùm quo ad modum, ſed etiam quo ad ſubſtantiam. Amorem hunc proprium latere, meritò quis ſuſpicari poteſt; quando res in abſentia Superioris interim acceptata, etiam poſtea Superiori non exhibetur, quamvis eadem ſit aliquo modo majoris momenti, & exhiberi facilè poſſet.

26. Porro licentia, tam expreſſa, quàm tacita, alia eſt ſpecialis, alia generalis; *Expreſſa ſpecialis* eſt, quam Superior in cauſa ſpeciali, aut particulari ſubditis expreſsè præbet. *Generalis* expreſſa, quam Superior ſubditis ad rem aliquam recipiendam, retinendam, expendendam pro ſemper, vel pro certo tempore univerſaliter concedit. Tacita *ſpecialis* eſt, quam ſubditus in caſu particulari, ſeu ſpeciali infert Superiori

riore præſente, & tacente. *Generalis* tacita eſt, quæ ex generali ſeu univerſali communi uſu, conſuetudine in Provincia aliqua, vel Monaſterio habetur, vî cujus ſubditi, etiam timorati, conſcientioſi, ac docti certas quaſdam res accipere, habere, erogare, vel eis uti ſolent abſque ulla petita licentia Superioris, eô tamen id univerſaliter ſciente, & non contradicente. Quæ tacita univerſalis, ſeu generalis licentia ad ſalvandum ſubditum in conſcientia pariter ſufficit, de quo magis Theologi, & ubi cautè quoad ultimum eſt procedendum.

27. Dicitur inſuper notanter in reſponſione *num. 23.* data: *Ex genere ſuo graviter obligat* ſive *ſub peccato mortali*; quia etiam in materia voti paupertatis datur parvitas materiæ, non niſi ſub veniali obligans; quamvis enim in certo, eoque celeberrimo Religioſo aliquo Ordine abſolutè definitum habeatur: *Religioſus, qui aliquid recipit, multum, vel parum, mobile, vel immobile, ſinè ſcitu, & conſenſu ſui Superioris, & proprietarius eſt, & peccat mortaliter*; attamen hæc doctrina generaliter loquendô videtur communi Theologorum, ſicut & conſtitutioni Pontificiæ, caſus reſervatos decernenti, contraria, ibi enim inter alios ſequens caſus reſervatur: *Propria rerum detentio, & qualibet proprietas, quæ ſit peccatum mortale*; ergo datur etiam proprietas, quæ non eſt peccatum mortale, illa videlicet, quæ non niſi in levi materia committitur. Dein alius caſus reſervatus ita ſonat: *Furtum de rebus Conventûs, vel alicujus uſui conceſſis, in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale*; ergo bene infertur, dari etiam quantitatem, quæ non inducit peccatum mortale, levem nempe. Et profectò durum nimis foret, propter leviſſimam aliquam rem e. g. communem imagiunculam, uno crucifero duntaxat conſtantem, ſinè licentia Superioris receptam, vel retentam, peccati mortalis, & æternæ damnationis reum fieri; quamvis enim talis abſque licentia eam recipiens verè proprietarius ſit, votum paupertatis violet, & peccatum proprietatis committat, id tamen ob materiæ levitatem neutiquam mortale, ſed veniale ſolummodo cenſendum eſt.

28. Ex

28. Ex recenſitis caſibus reſervatis colligetis Chariſſimi! Religioſum, qui aliquid in gravi materia, ſeu quantitate ſinè conſenſu Superioris accipit, retinet, expendit, revera peccatum mortale proprietatis, verúmque furtum mortiferum committere; cùm enim juxta dicta quælibet rei acceptio, detentio, vel uſus, ſinè licentia Superioris contingens, veram proprietatem importet; juxta mentem Pontificis autem quælibet proprietas in gravi quantitate caſum reſervatum, conſequenter & peccatum mortale (nam nullum veniale reſervatur) ſimúlque verum furtum conſtituat, patens eſt, Religioſum, qui in gravi materia, ſeu quantitate, ſinè conſenſu Superioris aliquid accipit, retinet, expendit, uſurpat, ſemper mortale proprietatis peccatum, & furtum committere; quod *in Regula ad Servos DEI,* diſſertè etiam indicat S. Auguſtinus dicens: *Quòd ſi aliquis rem ſibi collatam celaverit, furti judiciò condemnetur.* Quænam verò ſit materia, vel quantitas gravis aut levis, Theologi hanc dant regulam, videlicet illam materiam, ſeu quantitatem in violatione voti eſſe gravem, quæ talis eſt apud ſæculares in materia furti: de qua tamen, quando ſit gravis, multùm variant Theologi, licèt communiter in hoc conveniant, eam, ſaltem communiter loquendô, eſſe gravem materiam, quæ ad pretium unius floreni aſcendit.

29. Reſp. III. Votum Paupertatis ex genere graviter obligat Religioſum, ne rebûs conſiderato ſtatu, & diverſitate Religionum verè ſuperfluîs, curioſîs, & pretioſîs e. g. de auro, ſeu argento magni pretii, vel aliàs pretioſè confectîs, pro ſuo particulari uſu utatur, uti patet ex Declaratione Clementis V. *in Clement. Exivi. de V. S.* expreſsè ſaltem quoad Fratres Minores dicentis: *Superfluitas, aut nimia pretioſitas, vel quacunque curioſitas non poteſt ipſorum profeſſioni, aut ſtatui convenire.* Porro, quia ſæpe dubium eſſe poteſt, an hæc vel illa res conſiderato ſtatu ſuæ Religionis, & attentîs variîs circumſtantiîs hìc & nunc ſit notabiliter, ac verè ſuperflua, curioſa, pretioſa, vel uſus illius verè ſuperfluus exiſtat? in tali caſu ſubditus, cum licentia Supe-

perioris procedat, ſicque à violatione voti immunis & ſecurus eſt; quia in hujuſmodi dubiis judicio Superioris ſtare poteſt, & debet, prout teſte Naldo ỽ. *Religioſus. n. 30.* Sacra Congregatio declaravit, videlicet: *Religioſus poteſt tutâ conſcientiâ ſtare arbitrio, & præfinitioni ſui Superioris quoad mobilium ſuperfluitatem, vel convenientiam, niſi de exceſſu arbitrarii conſtiterit.* Ex quibus patet, in puncto paupertatis ſubditos longè feliciores eſſe, quàm Superiores; cùm illi in rebus obſcuris, incertis, & dubiis ſecurè ſtare valeant horum judicio: Superiores verò deſuper coram Deo rationem dare habeant.

30. Limitantur tamen dicta, ſi res à Superiore conceſſa, eſſet manifeſtè notabiliter ſuperflua, aut pretioſa; in tali enim caſu tam Superior, quàm ſubditus violati voti, & proprietatis rei forent; Superior quidem, quia ſua poteſtate abutitur, cùm hæc eidem *in ædificationem, & non in deſtructionem* ſit data *2. ad Cor. 13. ỽ. 10.* Subditus verò, quia in tali caſu licentia à Superiore nulla, ſeu nulliter data eſt, conſequenter re ipſa idem eſt, ac ſi prorſus nullam habuiſſet. Verùm ad propoſitum

31. Quæritur II. Quidnam in materia Voti Paupertatis verè neceſſarium, & quid ſuperfluum aut pretioſum dicatur? Ante reſponſionem notandum; hanc quæſtionem ad tollendos conſcientiarum ſcrupulos neceſſariò poni; ſi enim univerſaliter omne illud ſuperfluum eſſet, ſinè quo abſolutè vivere, & munere noſtro fungi poſſumus: & illud ſolùm neceſſarium, ſinè quo vivere, & officiô noſtrô fungi abſolutè non valemus, uti ſenſus literalis vocabulorum *neceſſarium*, & *ſuperfluum* innuere videtur, miſera foret Religionum conditio; cùm Religioſi innumeris anxietatibus, an non contra votum paupertatis peccent, ſaltem venialiter, continuò ſubjacerent. Ad tollendos ergo hos ſcrupulos Reſp. I. Nulla Religio ad ſtrictè pauperem, vel arctum uſum rerum vi voti tenetur. Ita communis Doctorum; quia ad talem uſum obligatio voti ſe non extendit, nec ulla Religio, teſte univerſali conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres,

hujus-

hujuſmodi ſtrictè pauperem uſum (quantum ſaltem nobis conſtat) univerſaliter vovere, aut vi voti ad illum ſe obligare cenſetur.

32. Reſp. II. Nec Seraphica quidem S. Franciſci Religio, Regulam in ſua puritate obſervans, ad ſtrictè pauperem, ſeu arctum rerum uſum, ſed ad moderatum duntaxat vi voti tenetur, niſi ubi ipſa Regula aliud manifeſtè exprimit, prout facit e. g. de vilitate & paucitate veſtimentorum. Ita pariter communis Doctorum, & Expoſitorum noſtræ S. Regulæ, habetúrque per Nicolaum III. & Clementem V. nec non per Congregationem Cardinalium declaratum, atque univerſali rationabili conſuetudine Ordinis confirmatum. Sic enim Nicolaus III. in laudatiſſimè famoſa ſua Regulæ noſtræ Declaratione, facta *per Conſtitut. Exiit, qui ſeminat.* inſerta Juri communi *c. Exiit, qui ſeminat. de V. S. in 6.* expreſsè declarat, quòd *Neceſſariarum rerum tam ad vitæ ſuſtentationem, quàm ad officiorum ſui ſtatûs executionem moderatus uſus ſecundùm eorum Regulam, & veritatem omnimodam conceſſus eſt Fratribus.* Clemens V. verò in Declaratione ejuſdem Regulæ noſtræ, facta *per Conſtitut. Exivi de Paradiſo.* quæ pariter inſerta habetur Juri Communi *Clemen. Exivi. de V. S.* dum quæſtionem ex profeſſo inſtitutam, an, & ad quem arctum uſum rerum Fratres Minores teneantur, variis pro & contra ſentientibûs, ſpecialiter decidit, eos non niſi ad arctum uſum earum rerum teneri, quæ ſpecialiter in Regula continentur. Verba Pontificis ita ſonant: *Volentes itaque conſcientiarum prædictorum Fratrum providere quieti, & his altercationibus finem dare, declarandò dicimus, quòd Fratres Minores ex Profeſſione ſua Regulæ ſpecialiter obligantur ad arctos uſus, ſeu pauperes, qui in ipſorum Regula continentur, & eo obligationis modo, ſub quo continet, ſeu ponit Regula dictos uſus.* Ad reliquarum autem rerum arctum, ſeu ſtrictè pauperem uſum nullatenus obligat, ſed ad exemplum Prædeceſſoris ſui Nicolai, moderatum uſum omnino permittit.

33. Reſp. III. Quænam res neceſſariæ, quænam ſuperfluæ, vel pretioſæ, & quarum uſus ſuperfluus, vel moderatus in

veritate dicatur, deſumendum eſt in dubio ab univerſali rationabili conſuetudine Ordinis, Provinciæ, Monaſterii, & à praxi Doctorum timoratorum, præſertim Superiorum: ut proin res illa nec ſuperflua, nec pretioſa dici, nec illarum rerum ſuperfluus, ſed moderatus, ac licitus uſus dici, & reputari tutò poſſit, ac debeat, quæ à timoratis, & conſcientioſis, cum conſenſu Superioris pariter timorati paſſim acceptantur, & retinentur, & quarum uſus cum conſenſu Superiorum communiter habetur. Ita in re Doctores; idque deſumitur tum ex ratione ſupra allegata: tum ex declarationibus Sum̃orum Pontificum, & S. Congregationis.

34. Cæterùm ex dictis varii caſus in particulari reſolvi poſſunt, an, quando, & qualiter Religioſus contra votum paupertatis erret, & peccet, quorum aliqui majoris claritatis gratiâ hìc ſubjunguntur.

35. *Primò* itaque errant, & graviter, vel leviter, pro quantitate materiæ contra votum paupertatis peccant, qui ſinè tacita, vel expreſſa, aut ſaltem ſubinde præſumpta licentia Superioris aliquid, quodcunque tandem, accipiunt, retinent, poſſident, expendunt, vel illo utuntur.

36. *Secundò* contra votum paupertatis peccant, qui inſciis, & invitis Superioribus, conſequenter ſinè illorum licentia à ſæcularibus, vel Parentibus procurant, vel ultro oblata acceptant, & occultè aſſumunt eſculenta, vel poculenta.

37. *Tertiò* errant, & contra votum paupertatis delinquunt etiam illi, qui contra prohibitionem Superiorum, conſequenter ſinè licentia illorum à communitate ſurripiunt, vel ab officialibus ejusdem procurant, acceptant, aut uſurpant eſculenta, poculenta, vel alia.

38. *Quartò* contra votum paupertatis agunt, qui aliquid, etiam cum licentia Superioris acceptum, poſtea abſcondunt, ne hic, vel alius Superior illud auferre iterum valeat.

39. *Quintò* contra votum paupertatis peccant, qui Superiori aliquid auferre volenti reſiſtunt, contradicunt, vel ſe illud habere negant, aut ita murmurant, conqueruntur, diſceptant, turbantur &c. ut Superior

Digitized by Google

rior ad evitandum majus malum auferre illud non audeat.

40. *Sextò* violant votum paupertatis, qui, etiamſi cum licentia Superioris, verè & notabiliter ſuperflua, vel pretioſa accipiunt, per dicta *num. 30.* quid autem verè ſuperfluum, aut pretioſum ſit, dictum eſt antea; quibus addendum, aliquid in uno valde divite, & opulento Monaſterio, vel apud Religioſos illius eſſe, ac dici poſſe moderatum, quod in alio Monaſterio, præſertim Ordinis noſtri eſſet ſuperfluum, & pretioſum, uti communiter obſervant Doctores.

41. *Septimò* contra votum paupertatis delinquunt, qui veram ſuperfluitatem in reculis etiam devotis e. g. imaginibus, roſariis &c. præſertim ad ſuum officium aut ſtatum non requiſitis habent, aut etiam conſideratis omnibus circumſtantiis in ſuperfluitate expendunt. Ubi tamen advertendū, reculas cum licentia Superioris acceptas, vel ſæcularibus, vel confratribus Religioſum moderatè erogare poſſe ob univerſalem licentiam tacitam à Superiore datam, hoc ipſo, quòd conceſſæ ſint non cum intentione eas reſervandi, ſed ut piè & prudenter expendantur.

42. *Octavò* contra votum, aut ſaltem contra virtutem paupertatis agunt, qui res ad ſuum uſum conceſſas, aut bona, vel eleemoſynas ſuæ adminiſtrationi commiſſas debitè non cuſtodiunt, aut conſervant, ſed deſtruunt, culpabiliter perire permittunt, ſuperfluè expendunt &c.

43. *Nonò* officiales etiam & œconomi, quibus adminiſtratio bonorum Communitatis Religioſæ, aut eleemoſynarum commiſſa eſt, qui abſque licentia Superiorum (& multò magis ſi contra voluntatem illorum) pro libitu vel affectu ſuo indiſcriminatim ſive ſæcularibus, ſive Fratribus ſimilia expendunt.

44. *Decimò* votum paupertatis lædunt, qui veram pretioſitatem, aut ſuperfluitatem veſtimentorum, librorum, aut ſupellectilis habent. Ubi tamen circa libros advertendum, quòd in Monaſteriis, aut Provinciis, ubi juxta laudabilem conſuetudinem, aut poſitivam ordinationem Superiorum quævis cel-

la,

la, ſive cubiculum ſufficientibûs accomodîs librîs inſtructa habetur, ita tamen, ut Religioſus incola non poſſit hos ſuæ cellæ libros ſinè licentia Superioris augere, vel aliò transferendô minuere, etiamſi plures ex iis reſpectu ſuæ perſonæ ſuperflui viderentur; eò quòd hujusmodi libri non ad ſolius inhabitantis, ſed etiam ad aliorum uſum, ubi, & quantum indigent, ibidem quaſi in privata Bibliotheca aſſerventur, exinde talis Religioſus non habeat ſuperfluitatem librorum, proin nec votum transgrediatur paupertatis; cùm dicti libri, etſi non pro ſe, poſſint tamen eſſe commodi pro ſuo ſucceſſore &c.

45. Cæterùm dantur adhuc plures alii peccaminoſi errores contra votum Paupertatis, qui tamen ex dictis principiis univerſalibus facilè deſumuntur. Proin reſtat, ut adducamus praxes, & actus Paupertatis, qui tamen non omnes ex voto obligatorii ſunt, ſed quidam ex iis tanquàm DEO valde grati, ad Paupertatis duntaxat virtutem, ejúsque majorem perfectionem pertinent, ita tamen, ut deficientes in illis contra votum non peccent, nec veri proprietarii exiſtant.

46. Quæritur igitur III. Quæ praxis, & quænam ſint actus Paupertatis Religioſæ? Reſp. Inter alios plurimos etiam eſſe ſequentes.

I. Singulariter æſtimare, amare, & zelare Paupertatem, præſertim in Ordine noſtro: tum ob rationes de Præſtantia ejuſdem ſupra allegatas; tum, quia S. Pater Noſter Franciſcus ad exemplum Chriſti eam ſuper omnia maximi ſemper habuit.

II. Non tantùm omni proprietate cujuſcunque boni temporalis reipſa carere, ſed etiam ab omni inordinato affectu ad ipſum uſum ejuſdem animum habere penitus immunem, conſequenter omnino indifferentem eſſe, ſive hæc, aut illa res, vel uſus illius nobis concedatur, vel negetur, permittatur, vel auferatur, quatenus ſic revera pauperes ſpiritu exiſtamus.

III. Nullam inordinatam curam, aut ſolicitudinem etiam de neceſſariis vitæ, & ſtatûs habere; quia hæc cura, & ſolicitudo adverſatur Paupertati, & Providentiæ Divinæ, dulcem

pacem,

pacem, quietem, & tranquillitatem animi, nec non ſecuritatem, quam Paupertas ſecum affert, tollit, aut multùm minuit, animúmque inaniter affligit; cùm tam ex Divinis literis, quàm ex ſpeciali promiſſo Divino, præſertim Ordini noſtro facto, certi ſimus, quòd ſervantibus Regulam verè neceſſaria nunquam ſint defutura, licèt in eis aliquem defectum pati ſubinde oporteat.

IV. Patienter, & libenter ſuſtinere incommoda, utpote comites, & proprietates Paupertatis, quæ ſunt fames, ſitis, frigus, labor, & fatigatio, incommoditas cellæ, ſtrati, carentia, vel minor ſufficientia eorum, quæ ſenſualitas, vel commoditas appetit &c. pauper enim verè non eſt, qui paupertatis ſubinde non ſentit incommoda, uti cum D. Bernardo *Serm. 4. de Adventu.* advertit S. Bonav. *De Medit. Vita Chriſti. c. 21.*

V. Humiliter, patienter, & libenter, cum modeſtia religioſa, ſinè contradictione, amore DEI, & paupertatis, incommoda in variis operationibus frequentiùs occurrentia ſupportare; ùt e. g. dum Collector eleemoſynæ per diem de pago ad pagum, de domo ad domum, magna cum fatigatione, fame, & ſiti, etiam inter nives, & pluvias circumire debet; attamen non niſi cœnam valde parcam, locúmque pro quiete incommodum invenire contingit.

VI. Non erubeſcere, ſi quis ex obedientia, vel diſpoſitione Superioris, aut urgente neceſſitate, etiam oſtiatim, neceſſaria mendicare debet, uti in Regula *c. 6.* bene monet S. P. Franciſcus dicens: *Vadant pro eleemoſyna confidenter, nec oportet eos verecundari, quia Dominus pro nobis ſe fecit pauperem in hoc mundo.*

VII. Inter nobiliores, & Deo valde gratas praxes, & actus perfectæ virtutis Paupertatis eſt, in neceſſariis e. g. veſtimentis viliora, minúſque pulchra, & commoda ſponte eligere, vel iis ſibi aſſignatis contentum eſſe. Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Bernardus *de Vit. Solit.* illis verbis: *Credite, Fratres, & utinam experiri vobis non contingat, quia pulchritudines iſtæ, & forenſes honeſtates citò virile propoſitum enervant, & maſculinum animum effaminant. Nam etſi ipſo ſæpe uſu* ſo-

*ſopiuntur earum delectationes, etſi ſint aliqui, qui utantur hujusmodi, quaſi non utentes, tamen contemptu meliùs, quàm uſu extirpantur, & vincuntur hujusmodi affectiones. Conferunt etiam non modicum interioribus noſtris exteriora noſtra ad ſimilitudinem mentis aptata, & compoſita, & bono propoſito ſuò modò reſpondentia; pauperior enim cultus in aliis frænat concupiſcentiam, in aliis circa amorem paupertatis afficit conſcientiam. Sed & intentum interioribus ſuis animum magìs decent inculta omnia, & neglecta exteriora, quibùs animus ipſe, dum ſæpiùs alibi converſari dignoſcitur, séque alibi magìs occupatam intentio ſancta denuntiat, efficaciter bona conſcientia conciliat interiora, cui omnia exteriora viluiſſe renuntiat.* Ubi tamen & alia doctrina S. Bernardi notanda, quòd viliora quidem laudabiliter eligenda, ſordes tamen ſemper fugiendæ ſint, præſertim ab iis, qui in publico comparere debent: hinc *in Vita ejusdem lib. 3. cap. 2.* ſcribitur: *In veſtibus ei ſemper Paupertas placuit, ſordes nunquam.*

VIII. Uſu conceſſarum, etiam neceſſariarum rerum, non plus conſumere, quàm prudens ratio exigit.

IX. Rebus, quæ ipſo uſu non ſtatim conſumuntur, ſed conſervandæ ſunt, ita invigilare, ut noſtrâ culpâ, vel negligentiâ non deſtruantur, pereant, vel maculentur.

X. Nihil etiam tantummodo aliqualiter, & non notabiliter ſuperfluū in ſupellectili retinere, conſequenter ſi una ſpecies etiam quoad viliora in duplo vel triplo abſque rationabili cauſa habetur, amore paupertatis ſuperfluum demere, & cum licentia Superioris alteri indigenti præbere, vel ad commune conſervatorium reponere.

XI. Subinde conſiderare, & luſtrare in cella, an non ibidem ſaltem aliqualiter ſuperfluum, aut quid pretioſum reperiatur, & repertum cum licentia Superioris amovere.

XII. Valde laudabilis actus virtutis Paupertatis eſt, lampadem, vel candelam accenſam in cella eo tempore, quo non indigemus, vel ad ea, quæ ſinè lumine perſolvere poſſumus e. g. ad recitandum Roſarium, vel alia devotionalia, quæ memoriter

ter ſcimus, non adhibere, niſi aliunde adſit cauſa rationabilis.

XIII. In omnium etiam neceſſariarum rerum uſu, quantùm prudenter poſſibile, parcum eſſe, & in iis etiam ſubin pati defectum.

47. Exigente ordine agendum hìc eſſet de Voto Caſtitatis; verùm, quia de virtute Caſtitatis ſufficienter jam actum eſt ſupra *Cap. XV.* hinc ne idem repetatur, Religioſus lector illuc remittitur. Id ſolùm hìc addendum, quòd, quia Religioſus ad ſervandam caſtitatem votô ſe adſtrinxit, longè graviùs, quàm votô non ligatus ad eam cuſtodiendam teneatur, & illam violans duplicî ſemper peccatô ſe inquinet, contra virtutem Caſtitatis videlicet, & contra virtutem Religionis, vî voti debitæ: ſicut econtra obſervans illam ex virtute Caſtitatis & Religionis duplex exinde meritum nanciſcitur.

# CAPUT XXVI.

## De Virtutibus Theologicis, Fide, Spe, & Charitate.

AMpliſſima ſe hìc offerret materia de Virtutibus Theologicis; verùm, quia Theologi de his ex profeſſo per integros Tractatus agunt, de illis breviter tractabimus, ea ſolùm, quæ magìs neceſſaria ſunt, & pro Aſceſi ſerviunt, adducendô. Sit igitur

## §. I.

## *De Fide Theologica, ejúſque Præſtantia, Neceſſitate, & Utilitate.*

1. NOmen Fidei variè ſumitur. *Primò* pro fidelitate, & veritate in promiſſis ſervanda, ita, ut is, qui ſtat promiſſis ſuis, Fidem ſervare dicatur. *Secundò* pro fiducia conſequendi rem deſideratam, aut promiſſam, in quo ſenſu dixit Chriſtus ad Petrum *Matth. 14. ỷ. 31. Modicæ fidei, quare dubitáſti?* éſtque intelligendum illud *Jac. 1. ỷ. 6. Poſtulet autem in fide, nihil hæſitans. Tertiò*, & ad propoſitum ſumitur pro virtute intellectuali ſupernaturali Theologica, quæ duplex eſt, Habitualis videlicet, & Actualis: de qua utraque

2. Quæritur I. Quid ſit Fides Theologica? Reſp. I. *Fides Actualis* eſt actus ſupernaturalis, quo quis alicui, vel pluribus propoſitionibus, aut articulis fidei actu aſſentitur, eóſque credit, quia infinitè verax DEUS eos revelavit; ut proin ratio motiva, & objectum formale fidei ſit veracitas DEI, quæ nec fallere, nec falli poteſt, uti ſtatim magìs dicetur.

3. Reſp. II. Fides *Habitualis* eſt virtus ſupernaturalis à DEO nobis divinitus infuſa, qua dari, & exiſtere DEUM, ac ea omnia, quæ DEUS vel per ſe, vel per Filium ſuum, aut per Scripturam Sacram, vel per Eccleſiam Catholicam revelavit, firmiter credimus; quia DEUS æterna, infallibilis veritas, ac infinitè verax eſt, qui nec fallere, nec falli poteſt. Ita com̃unis Theologorum. Dicitur autem *Virtus ſupernaturalis divinitus nobis infuſa*; quia Fides Theologica habitualis (non ſecus ac reliquæ duæ virtutes Theologicæ) ſtatim in baptiſmo à DEO nobis infunditur.

4. Dicitur ulteriùs: *Qua firmiter credimus, dari, & exiſtere DEUM, ac ea omnia, quæ DEUS per ſe, vel per Filium ſuum, aut per Scripturam Sacram, vel per Eccleſiam Catholicam revelavit*; ex quibus verbis conſtat, primarium

rium & principale objectum materiale fidei, quod credimus, eſſe ſolum DEUM, & inter omnia credibilia maximum, & præſtantiſſimum. Unde juxta S. Auguſt. *Lib. 4. de Civit. Dei. cap. 20.* Fidei *primum, & maximum officium eſt, ut in verum credatur DEUM.* Objecta verò ſecundaria, & minùs principalia ſunt reliqua omnia aliquo ex dictis modis à DEO revelata, inter quæ etiam ſunt Traditiones Apoſtolicæ, etiamſi in Scriptura S. ſcriptæ non contineantur.

5. Additur in definitione: *Quia DEUS æterna, infallibilis veritas, ac infinitè verax eſt, qui nec fallere, nec falli poteſt*; ut indicetur objectum formale, ſeu motivum Fidei eſſe infallibilem veritatem, ſeu veracitatem DEI revelantis. Ideo enim credenda credimus, quia DEUS revelavit, & ideo DEO revelante credimus, quia æterna infallibilis veritas, ac infinitè verax eſt: ut proin infinita veracitas DEI ratio motiva credendi, ſeu fidei ſit. De quibus in Theologia fuſiùs.

6. Quæritur II. Quàm præſtans, neceſſaria, & utilis ſit Fides Theologica? Reſp. I. Eam omnino præſtantiſſimam eſſe. Ratio hujus indubitatæ veritatis eſt; tum, quia una ex virtutibus Theologicis eſt, quæ præſtantiores ſunt quavis virtute morali; tum, & præcipuè, quia, ùt inquit Concil. Trident. *Seſs. 6. cap. 8. Fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis*: uti clarè patebit ex ſtatim ſequentibus.

7. Reſp. II. Fides Theologica ad DEUM amandum, eique debitè ſerviendum, ad virtutes acquirendas, & exercendas, atque ad vitia vincenda, & fugienda ſummè neceſſaria eſt. Unanimis omnium. *Sinè fide impoſſibile eſt placere DEO*, inquit Apoſtolus *ad Hebr. 11. ℣. 6. credere enim oportet accedentem ad DEUM, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.* Et *Joan. 3. ℣. 18.* habetur: *Qui non credit, jam judicatus eſt; quia non credit in Nomine unigeniti Filii DEI.* & *℣. 36. Qui credit in Filium, habet vitam æternam: qui autem incredulus eſt Filio, non videbit vitam, ſed ira DEI manet ſuper eum.* S. Bonaventura *Serm. 3. in Dom. 23. poſt Pent.* pulchram ad propoſitum ponit ſimilitudinem illis verbis: *Sicut fundamentum ratione ſuæ fortitudinis ſuſtentat fabricam materialem:*

*lem: ſic in Fidei ſubſtantia, & ſoliditate collocatur, & ſuſtentatur ædificium ſpirituale.*

8. Et Ratio eſt; quia inprimis, qui in Deum, ſeu Deum dari, & exiſtere verè, firmiter, & vivaciter non credit, de Deo parùm curabit, nec eum amabit, nec ſerviet ei. Econtra verò, qui in DEUM, ejúſque Divina attributa, & in ea, quæ de eo credenda nobis proponit Eccleſia, & Scriptura Sacra, verè, firmiter, & vivaciter credit, eorúmque recordatur, ſeu memor exiſtit, non poteſt non amare DEUM, eíque ſervire, ſi rationis capax eſt. Enimvero, qui verè attentè ac fide viva credit, prout revera certum, ac infallibile & neceſſariò credendum eſt, quòd Deus unus in ſubſtantia, ſeu eſſentia, & trinus in perſonis, ab æterno in æternum à ſeipſo, & per ſeipſum ſinè dependentia ab ulla creatura exiſtens, ſit ſummum bonum, immenſus, omniſcius, omnipotens, juſtiſſimus ſimul ac clementiſſimus Creator, Conſervator, Redemptor, ac Sanctificator noſter, pulcherrimus & amabiliſſimus, continens infinitô modô omnes excogitabiles pulchritudines, virtutes & attributa illa, quæ fuſiùs *Parte priori. Cap. VIII. à num. 6. uſque ad 11.* fuêre declarata, planè impoſſibile eſt, quòd non amet DEUM, bonum illud infinitum, ſi ea, quæ credit, frequenter recogitet, bene conſideret, meditetur, ruminet, mente revolvat, quod ad veram vivam fidem, ejúſque præſtantiſſimos fructus & effectus conſequendos omnino requiritur.

9. Cæteroquin multi quidem, imò plerique dicunt, & fatentur, ſe DEUM, & recenſita attributa certò credere: ſed, quia eorum vix unquam, aut rariſſimè, & non niſi obiter recordantur, non veram vivam, ſed quaſi mortuam habere fidem cenſentur, & velut non credentes, ſinè fructibus, & effectibus, ſinè operibus Fidei, DEI vix non penitus immemores, ac obliviosi, æquè miſerè imperfectè, ac peccaminosè infideles vivunt. Et hæc DEI, ac Divinorum, eorúmque, quæ credimus, quaſi communis peſſima oblivio potiſſima cauſa eſt, quòd totus etiam Chriſtianus mundus in tam deploran-

do,

do, miſero, tepido, verîs ſolidîs virtutibûs, fructibûs & operibûs fidei deſtituto peccaminoſo ſtatu vivat; id, quod ſpecialiſſimè deplorat Propheta *Jerem. 12. ℣. 11. Deſolatione deſolata eſt omnis terra*; quare? *quia nullus eſt, qui recogitet corde*, ea nimirum, quæ fides nos docet, nec illa debitè conſiderat, nec mente revolvit. Profectò, ſi quis unicum duntaxat attributum Divinum, im̃enſitatem Dei, indéque ejus continuam præſentiam viva fide crederet, & illius jugiter memor exiſteret, plura peccata præſertim gravia non committeret, & perfectus Chriſtianus evaderet.

Reſp. III. Inſuper ſummè utilis eſt Fides ad ſuperandas quaſcunque tentationes diaboli, mundi, & carnis. *Fides*, inquit S. Thom. de Villa nova *in Octav. Paſch. prava deſideria frenat, effrenos appetitus cohibet, feroces cordis motus ſedat, vitia pellit, virtutes inſerit, mollia calcat, aſpera tolerat, in proſperis non erigitur, in adverſis non dejicitur; nihil eſt tam arduum, & tam durum, quod non aggrediatur propter Deum, qui viva fide credit in DEUM.* Unde S. Petrus, quando ſolicitè nos admonet *1. Pet. 5. ℣. 8. Sobrii eſtote, & vigilate, quia adverſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens, quem devoret*: unicum, idque præſtantiſſimum reſiſtendi, & vincendi præſcribit medium, videlicet fidem, dicens ℣. 9. *Cui reſiſtite fortes in Fide.* Pulchrè etiam ad propoſitum ſcribit S. Bernardinus *Tom. 1. Serm. 4. art. 3. cap. 4. O gratioſa, & amabilis fidei virtus! quis igitur te non amabit, quæ fundamentum es omnis gratiæ & virtutis? Purgas peccata, vivificas animas, illuminas cæcos, diſtinguis electos, connectis membra capiti noſtro Chriſto.*

11. Porro, licèt ea, quæ de vitiis, & virtutibus, de vita, & perfectione Religioſa, de iis, quæ ad DEO debitè ſerviendum utilia &c. amplè ſcribunt SS. Patres, fide ſupernaturali Theologica neceſſariò omnia credenda non ſint (niſi ubi veram fidei materiam, & articulos divinitus revelatos continent, uti frequentiſſimè contingit) attamen eorum dicta, & ſcripta, propter veram doctrinam, ſanctitatem, experientiam, & authoritatem tantorum virorum, tot miraculis

coru-

coruſcantium, firma fide humana piè credere, attendere, ac obſervare, omnino rationabile cenſetur; ut proin illi malè ſibi conſulant, qui cæteroquin præclariſſima SS. Patrum dicta & ſcripta, ex illo principio: *Non ſunt de fide*: fortè minùs æſtimant, indéque illa attendere, & in praxin deducere cum non levi ſpiritûs jactura minimè curant.

12. Quæritur III. Quinam ſint actus, & quæ praxis Fidei Theologicæ? Reſp. Præcipuè numerari ſequentes. *Prima*, & principalis praxis Fidei eſt, univerſaliter, indubitanter, ac firmiſſimè credere omnes, & ſingulos articulos à DEO, per Scripturam Sacram, per Filium ſuum, per infallibilem Eccleſiam Catholicam, vel per Traditiones Apoſtolicas, quæ ab Eccleſia, tanquam fidei articuli, ſunt declaratæ; & ſemper eſſe paratum, etiam mori pro tuenda eorum veritate, & quidem ex illo principali motivo; quia DEUS, æterna, prima, & infinita Veritas, quæ nec fallere, nec falli poteſt, ea revelavit, & credenda propoſuit.

13. *Secunda*: in ſpecie, & explicitè firmiſſimè credere in ſanctiſſimam Trinitatem, Unum DEUM in natura, ſubſtantia, ſeu eſſentia, & Trinum in perſonis, Patrem videlicet, Filium, & Spiritum Sanctum: credere item Divina ipſius attributa ſupra recenſita: item quòd hic Unus & Trinus DEUS mala puniat, & bona præmiet.

14. *Tertia*: explicitè credere in Chriſtum JESUM, tanquam verũ DEUM ſimul & hominem, qui ex infinito erga nos amore, per paſſionem, & mortẽ ſuam, pro nobis ſatisfecit, ab æterno interitu redemit, & hæredes regni cœlorum effecit.

15. *Quarta*: expreſsè, & explicitè credere Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quòd in illo verè exiſtat Chriſtus JESUS, verus DEUS ſimul & homo; ideóque non contentum eſſe, ſolas Euchariſticas aſpiciendô ſpecies, ſed fide, ac mente humiliter penetrare latentem ibi DEUM & hominem, ac propterea erga hoc auguſtiſſimum myſterium fidei conformiter nos gerere, illúdque ſemper, & ubique ſumma cum reverentia, ſubmiſſione, humilitate, ac devotione venerari, ſume-

ſumere, & tractare. Hic fidei articulus unus ex præcipuis, quotidie occurrentibus, DEO gratiſſimis, & ſummè meritoriis eſt, eò quòd omnem capacitatem noſtri intellectûs, & ſenſuum noſtrorum excedat, indéque ſemper requirat, ut propter infinitam veracitatem DEI captivemus, & abnegemus intellectum noſtrum. Ad propoſitum hujus articuli exercendi multùm ſerviunt verba S. Thomæ Aquinatis: *Quod non capis, quod non vides, animoſa firmat fides, præter rerum ordinem. Seq. in Miſs. Corp. Chri.*

16. *Quinta*: articulorum Fidei omnium in Symbolo Apoſtolico contentorum ſæpiùs quidem, præcipuè verò illorum recordari, qui tempore occaſionis exercendi virtutem, vincendi tentationem, vitandi vitium &c. ad propoſitum ſerviunt; nihil enim efficacius, per dicta ſuperiùs, ad virtutes exercendas, & tentationes, ac difficultates vincendas, quàm alicujus articuli fidei, ad propoſitum ſervientis, ex Scriptura, vel aliunde vivaciter recordari, & mente revolvere.

17. *Sexta*: Fidem operibûs comprobare, ac Fidei conformiter vivere; quia *Fides ſinè operibus mortua eſt. Jacob. 2. ỷ. 20.*

18. *Septima*: ſæpiùs ſeipſum interrogare: credíſne hoc, vel illud? ac ſibimet reſpondere: utique credo, imò credere, & pro veritate illius mori debeo, & volo, quia divinitus revelatum, & fide certum eſt; ergo, ſi credis, hoc facere, hoc libenter, & patienter tolerare, atque ad hunc finem teipſum abnegare debes, juxta doctrinam Fidei *Matth. 16. ỷ. 24. Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Item *Act. 14. ỷ. 21. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI.* Item *Matth. 10. ỷ. 38. Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* indéque ad bonum, & rectum ſe reſolvere.

19. *Octava* praxis eſt: ſi contra ipſum aliquem, vel plures fidei articulos tentatio, aut dubium quoddam conſurgit, eò quòd non capias, & rationi, ſenſibúsque penitus contrarium appareat, cogitare: plura omnipotentem, ſapientiſſimum cœli, & terræ Creatorem poſſe fa-

cere, quàm tenuis, obſcurus noſter intellectus, vel ſenſus, deceptioni ſubjectus, capere; Item, ſi cognoſceremus, aut caperemus, jam non fidem, ſed ſcientiam eſſe.

20. *Nona*: ſi univerſim contra veritatem Religionis noſtræ, vel contra infallibilitatem Eccleſiæ tentatio, aut dubium moleſtat, cogitare, noſtram Religionem, & Eccleſiam incomparabiliter, & eminenter certiores notas, indicia, & ſigna veritatis habere, ac habet quælibet alia Secta: præcipuè verò, quòd multis millionibûs miraculorum ſit confirmata, ex quibus etſi unum vel alterum forſan non eſſet verum, nec ab Eccleſia poſitivè approbatum, tamen innumera alia veriſſima, certiſſima, & indubitata exiſtunt. Et hoc infallibile veritatis ſignum pro Eccleſia, & Religione noſtra ex miraculis deſumptum in Scriptura Sacra etiam per Chriſtum ipſum aliquoties adducitur, uti *Joan. 10. ℣. 37. Si non facio opera* (id eſt miracula) *Patris mei, nolite credere mihi.* & ℣. *38. Si autem facio, & , ſi mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoſcatis, & credatis, quia Pater in me eſt, & ego in Patre.* Et *cap. 15. ℣. 24. Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent* non credendô. Item *Joan. 10. ℣. 25. Opera, quæ ego facio in Nomine Patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me.* Et meritò; quia, ſi DEUS quidquam veris miraculis (quæ ipſe ſolus facere poteſt, & facit) verum eſſe confirmat, id veriſſimum eſſe certiſſimum eſt; conſequenter, quia DEUS Religionem Catholicam juxta dicta innumeris hucuſque confirmavit miraculis, & etiamnum confirmare non ceſſat, indubitatè, certiſſimè, & ſecuriſſimè pro vera reputari poteſt, & debet; cùm DEUS aliàs homines deciperet; uti benè & fiducialiter obſervant SS. Patres. Quare, cùm DEUS tanquam infinita Bonitas, & æterna Veritas nec decipere, nec decipi poſſit, hoc ex innumeris miraculis deſumptum infallibile veritatis ſignum pro Religione, & Eccleſia noſtra terribiliter torquet omnes falſas Sectas, utpote quarum nulla hucuſque nec unicô verô miraculô fuit confirmata, nec confirmabitur, nec confirmari poterit

rit impoſterum. Hinc mirum non eſt, quòd innumeri tot, & tantis infallibilis veritatis ſignis convicti doctiſſimi ſimul, & ſanctiſſimi, ipſimet etiam miraculis coruſcantes SS. Patres, aliique pariter innumeri eruditiſſimi, præclariſſimi, ac juſtiſſimi viri, rejectis cunctis aliis Sectis, ſolam Religionem, & Eccleſiam Catholicam pro vera agnoverint, & ſecuti fuerint, atque pro ejuſdem veritate tuenda pariter ferè innumeri Martyres immania, ac inexplicabilia tormenta miraculosè ſuſtinuerint, DEO, inter eorum tormenta, ſtupenda quoque miracula perpetrante, uti ex Hiſtoria Eccleſiaſtica copiosè conſtat; quorum prædictorum clariſſimorum virorum, & Martyrum exempla cuivis rationis capaci efficax motivum, ſolam Religionem, & Eccleſiam Catholicam pro vera habendi, eam ſequendi meritò eſſe debet. Manet ergo veriſſimum illud à Davide de DEO prolatum ſummi momenti effatum *Pſal. 92. ℣. 5. Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis.*

21. *Decima*: pro praxi obſervandum, quòd minùs doctis, & eruditis, qui omnes articulos fidei non ſciunt, nec ſcire poſſunt, nec neceſſe habent, ſufficiat, ſi explicitè credant I. Sanctiſſimam, ac Individuam Trinitatem, Unum in ſubſtantia, & Trinum in perſonis Creatorem, & Conſervatorem cœli, & terræ, ac omnium, quæ in eis ſunt: cui omnia vivunt, & ſerviunt, qui bona præmiat, & mala punit. II. In JESUM Chriſtum, DEUM ſimul & hominem, qui per vitam, paſſionem, & mortem ſuam totum mundum redemit. III. Ut explicitè credant omnem illum certum fidei articulum, qui in quæſtionem, & controverſiam pro tempore venit v. g. de præſentia verè reali Chriſti JESU in Sacramento Euchariſtiæ: item alia nonnulla, de quibus in Theologia. De reliquo univerſim credant, quæ infallibilis, infinitis miraculis confirmata credit Eccleſia Catholica, & tanquam de fide credenda propoſuit, aut adhuc proponet.

## §. II.

## *De Spe Theologica, ejúsque Præſtantia, Neceſſitate, & Utilitate: nec non de praxi, & actibus illius.*

22. QUæritur I. Quid, & quantæ præſtantiæ, ſit Spes Theologica? Ante reſponſionem notandum, nomen Spei variè ſumi; ſubinde enim, & valde frequenter ſumitur pro fiducia in DEUM (de qua ex inſtituto jam actum eſt ſupra *Cap. XIX.* §. *I.* éſtque ſpecies Spei virtutis Theologicæ, ſaltem quoad objectum ſecundarium. Subinde ſumitur pro aliquo, in quo ſperatur, ſeu ſpes noſtra ponitur, juxta illud *Pſalm. 90. ℣. 9. Tu es Domine ſpes mea.* In eodem ſenſu etiam bene dicitur: *Spes mea infinita miſericordia DEI, & infinita merita Chriſti.* Verùm in ſenſu Theologico

23. Reſp. I. Spes Theologica eſt virtus divinitus infuſa, qua deſideramus conſequi DEUM, tanquam infinitum bonum, quatenus nobis bonum, in cœlo adipiſcendum, & æternam beatitudinem, quæ conſiſtit in viſione, & fruitione beatifica DEI, ídque mediante gratia DEI, & accedentibûs meritîs noſtrîs: item omnia bona tum ſupernaturalis ordinis, uti ſunt neceſſaria auxilia, & gratiæ Divinæ, miſericordia, & remiſſio peccatorum, gratia ſanctificans &c. tum ordinis naturalis, puta ſanitatem, neceſſaria vitæ, & innumera alia; ſiquidem hæc omnia, tanquam remedia remota, vel proxima nobis à clementiſſimo DEO concedenda dirigi poſſunt ad conſequendum infinitum bonum, DEUM nempe, ejúsque æternam viſionem, & fruitionem.

24. Cæterùm Spes Theologica *actualis* eſt actus ſupernaturalis, qua deſideramus, & ſperamus conſequi DEUM tanquam infinitum bonum, quatenus nobis bonum, & æternam beatitudinem mediante ipſius gratia,

ſia, & accedentibûs meritis noſtrîs; ſperare enim, & negligere ſimul conatum promerendi non ſpes, ſed præſumptio dici poteſt, uti bene cum Magiſtro Sententiarum dicunt Theologi. Verùm, quia neſcimus, an opera, & merita noſtra coram Deo ſint accepta, & condigna, juxta dictum illud Eccle. *cap 9. ℣. 1. Sunt juſti, atque ſapientes, & opèra eorum in manu DEI, & tamen neſcit homo, utrum amore, an odiô dignus ſit.* tenemur quidem pro viribus conari, ut bona opera & merita de condigno faciamus, ex illis tamen ſolis tanquam incertis parum, vel nihil ſperare debemus, ſed præprimis in infinita bonitate, & gratia DEI.

25. Ex dictis patet, primarium, & principale objectum materiale Spei eſſe DEUM tanquam infinitum bonum, quatenus nobis bonum, ejúsque viſionem, & fruitionem beatificam, in qua beatitudo cœleſtis, nobis quoque bona, conſiſtit; ſecundarium verò, & minùs principale objectum materiale eſſe cætera omnia bona tum ſupernaturalis, tum naturalis ordinis, juxta mox ante dicta.

26. Objectum formale, ſeu motivum Spei Theologicæ juxta noſtrum Doctorem ſubtilem, & multos alios Doctores, eſt infinita bonitas DEI, quatenus nobis bonus, & commodus eſt: ſecundùm alios verò eſt ſumma, & infinita promittentis DEI fidelitas. Cæterùm in exercendis actibus Spei vel utrumque motivum, vel promiſcuè pro diverſitate circumſtantiarum, ac devotionis haberi poteſt.

27. Porro Spes provenit à Fide; ſi enim verè credimus, quòd DEUS tam in ſe, quàm nobis infinitè bonus ſit, conſurgit deſiderium, & ſpes, hoc infinitum bonum, tanquam nobis bonum adipiſcendi, illóque ſemper fruendi; deſiderare enim, & ſperare DEUM quaſi idem eſſe cenſentur.

28. Reſp. II. Spes Theologica una ex præſtantiſſimis virtutibus meritò reputari poteſt, & debet. Ratio eſt; tum, quia Spes Theologica una ex virtutibus Theologicis eſt, quæ juxta jam dicta, longè præſt in-

tiores omnibûs virtutibûs moralibûs ſunt; tum, quia DEO gratiſſima eſt, uti paſſim teſtatur Scriptura, ſingulariter *Pſalm. 146. ℣. 11. Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis, qui ſperant ſuper miſericordia ejus.* Et *Thren. 3. ℣. 25. Bonus eſt Dominus ſperantibus in eum, animæ quærenti illum.* Unde eadem Scriptura frequenter & mirè nos animat, ac hortatur, ut in omnibus firmam ſpem, & fiduciam in ſolo DEO ſecurè collocemus, tam quoad obtinenda neceſſaria auxilia, & gratias, miſericordiam, & remiſſionem peccatorum, conſequendam æternam ſalutem, quàm quæcunque alia bona, tanquam media dirigibilia ad adipiſcendum principale Spei objectum, infinitum videlicet bonum, Deum, quatenus nobis bonus eſt. *Reſpicite filii*, dicitur *Eccli. 2. ℣. 11. & 12. nationes hominum, & ſcitote, quia nullus ſperavit in Domino, & confuſus eſt; quis invocavit eum, & deſpexit illum?* Et *1. Machab. 2. ℣. 61.* habetur: *Cogitate per generationem & generationem, quia omnes, qui ſperant in eum, non infirmantur.* Item *Pſal. 31. ℣. 10. Sperantem in Domino miſericordia circumdabit.* Inſuper *Pſal. 72. ℣. 28. Mihi adhærere DEO bonum eſt, ponere in Domino DEO ſpem meam.* Item *Iſai. 30. ℣. 15. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra.* Alios paſſim invenire eſt textus in Sacra Scriptura, per quos nos hortatur, ut in cunctis certam ſpem, & fiduciam habeamus in DEUM; in ſpecie etiam quoad obtinenda neceſſaria vitæ pro victu, & veſtitu, uti *Luc. 12. ℣. 24. Conſiderate corvos, quia non ſeminant, neque metunt, quibus non eſt cellarium, neque horreum, & DEUS paſcit illos, quantò magis vos pluris eſtis illis.* Et *ibidem ℣. 27. & 28. Conſiderate lilia, quomodo creſcunt, non laborant, neque nent; dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria ſua veſtiebatur, ſicut unum ex iſtis: ſi autem fœnum, quod hodie eſt in agro, & cras in clibanum mittitur, DEUS ſic veſtit, quantò magis vos puſillæ fidei.*

29. Ratio, cur DEO tantopere placeat, ſi in omnibus & ſingulis in eo ſolo firmiter ſperamus, & confidimus, præter alias eſt; quia per hoc reipſa fatemur, exaltamus, & prædicamus infinitam ejuſdem erga nos bonitatem, qua nobis ſem-

ſemper & ubique adeſſe, prodeſſe, nos tueri, adjuvare, atque auxilia, & gratias Divinas, aliáque dona, & bona, ipſámque æternam beatitudinem largiri paratus exiſtit, quod ipſum nobis etiam efficax motivum meritò eſſe debet, DEUM tam infinitè erga nos bonum amandi, eique ſerviendi; tum, quia hac ſpe, & fiducia noſtra, re & effectu oſtendimus, quòd omne bonum, & donum à ſolo DEO provenire debeat, & ſinè ipſo prorſus nihil habeamus, aut obtinere valeamus, etiamſi omnes creaturæ totius mundi concurrant, & nos adjuvent, quæ humilis veritatis confeſſio Deo pariter multùm placet.

30. Quæritur II. An neceſſaria, & utilis ſit Spes Theologica? Reſp. I. Spes Theologica ad æternam ſalutem conſequendam, & bona quæcunque obtinenda etiam abſolutè neceſſaria eſt. Ratio eſt; tum, quia de præcepto eſt, ut ampliùs docent Theologi, adeò, ut peccatum oppoſitum, deſperatio videlicet, quaſi ſummum peccatum ſit. Grandiſſimum erat peccatum Judæ, dum tam malitiosè tradebat Chriſtum: tamen non hæc peſſima traditio; ſed deſperatio veniæ fecit illum penitus perire, teſte S. Auguſtino *Homil. 27.* ibi: *Nemo deſperet; Judam traditorem non tam ſcelus, quod commiſit, quàm indulgentia deſperatio fecit penitus interire.*

31. Accedit, quòd, ſi homo non in DEO ſperet, & confidat, ſed in propriis viribus, fortitudine, prudentia, ſcientia, divitiis, poteſtate, vel in hominibus ſpem ſuam ponat, Deus tali non aſſiſtat; DEO autem non aſſiſtente, & per gratiam ſuam non cooperante, omnia infelicia, & ſinè merito ſunt: cujusmodi hominibus meritò exprobrat DEUS *Deut. 32. v. 37. & 38. Ubi ſunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam: ſurgant, & opitulentur vobis, & in neceſſitate vos protegant.*

32. Reſp. II. Spes Theologica etiam utiliſſima, & conſolatoria eſt; quia ad omnia à Deo obtinenda ſervit, & quidem certè, ſi firmiter ſperamus; nam, ùt S. Auguſt. *in Pſalm. 123* dicit: *Spes noſtra tam certa eſt, quaſi jam res perfecta ſit; neque enim timemus promittente veritate.* Hinc & S. Bernardus ait *Serm. 10. in Pſal.*

*Pſal. Qui habitat. Dicit Fides: parata ſunt magna & inexcogitabilia bona à DEO fidelibus ſuis. Dicit Spes: mihi illa ſervantur.* Et *Serm. 9. Tu es, Domine, ſpes mea. Quidquid igitur agendum, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum, tu es, Domine, ſpes mea. Hac unica mihi omnium promiſſionum cauſa, hac tota ratio mea exſpectationis. Prætendat alter meritum, ſuſtinere ſe jactet pondus diei, & æſtus, jejunare bis in ſabbato dicat: poſtremò non eſſe ſicut cæteros hominum glorietur; mihi autem adhærere DEO bonum eſt, ponere in Domino DEO ſpem meam.*

33. Mirè etiam conſolatoria eſt firma fiducia, & Spes in omnibus, quia facit, quòd ita ſperans nulla futura, aut imminentia mala, puta bella, peſtem, famem, perſecutiones &c. timeat, nec timore illorum turbetur: *Ab auditione mala non timebit. Paratum cor ejus ſperare in Domino, confirmatum eſt cor ejus, non commovebitur. Pſal. 111. ℣. 7. & 8.* Hoc ipſo enim, quòd credat, ſinè DEO diſponente, aut permittente prorſus nihil fieri poſſe, firmiter ſperat, infinitè bonum, ſapientiſſimum, & omnipotentem DEUM cuncta ita diſpoſiturum, & ordinaturum, ut tam in commune, quàm particulare bonum, præter expectationem cedant, non obſtante machinatione malitioſorum hominum, aut reſiſtentiâ; quia *Non eſt conſilium contra Dominum. Prov. 21. ℣. 30.* ſed *Diſſipat conſilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat conſilia principum: conſilium autem Domini in æternum manet. Pſal. 32. ℣. 10. & 11.* Unde benè ait Thom. Kemp. *Lib. 3. cap. 59. §. 4. Finis omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum tu es: & in te ſuper omnia ſperare, fortiſſimum ſolatium ſervorum tuorum.*

34. Quæritur III. Quæ ſit Praxis, & qui Actus Spei Theologicæ? Reſp. Inter alios ſequentes eſſe. I. Primarium objectum Spei, DEUM nempe, tanquam infinitum bonum, quatenus nobis bonum, ſæpiùs ex corde deſiderare, & firmiter ſperare, quia hoc ſolùm mentem noſtram plenè contentare, & conſolari poteſt; cùm, ſi DEUM habemus, omnia habeamus, juxta S. P. N. Franciſci ſuſpirium: *DEUS meus, & omnia!* Ubi notare oportet contra

tra modernos Janſeniſtas, & Gueſnellianos, ſive Janſenii & Gueſnellii ſectatores, Spem Theologicam, qua deſideramus, & ſperamus DEUM tanquam infinitum bonum, quatenus nobis bonum, nil imperfectionis continere, nec cum perfecta charitate, ſeu amore amicitiæ incompoſſibilem eſſe, uti putant præfati, qui omnem amorem concupiſcentiæ rejicientes opinantur, cuncta fieri, & deſiderari debere purè ex charitate perfecta DEI, ſinè noſtro proprio intereſſe. Sciendum namque, duplicem eſſe charitatem, ſeu amorem DEI, nimirum amorem amicitiæ, & amorem concupiſcentiæ. Amor *Amicitiæ*, qui etiam *Benevolentiæ* vocatur, ille eſt, quo DEUM amamus, quatenus in ſe infinitè bonus, ſapientiſſimus, juſtiſſimus, miſericordiſſimus, omnipotens, immenſus, ac infinitè perfectus, ſicque in ſe, & ex ſe omni amore digniſſimus eſt; cui propterea etiam bona volumus, & deſideramus, quatenus ipſi bona ſunt, & de infinita ejus felicitate gaudemus, eique propterea gratulamur. Amor *Concupiſcentiæ* eſt, quo DEUM, tanquam infinitum bonum amamus, concupiſcimus, & deſideramus, quatenus nobis bonum, qui proin amor concupiſcentiæ nihil aliud, quàm Spes Theologica, & cum hac idem eſt, imperfectior tamen amore amicitiæ. Porro, quòd hi duo amores compoſſibiles ſint, & ſimul ſtare valeant, patet; quia nulla impoſſibilitas, aut inconvenientia apparet, quòd verè, & ex corde quis dicat: „ Infinitè bone DEUS! amo te ſuper omnia, tibique ſoli ex amore ſervio, quia omni amore, & ſervitio ex te ipſo digniſſimus es; nec te amare, tibique ex amore ſervire ceſſarem, etiamſi nullum præmium, aut mercedem hìc, & ibi tribueres: qui amor amicitiæ eſt; nihilominus, quia ſcio, infinitæ bonitatis proprietatem eſſe, velle ſe etiam aliis communicare, eoſque tuæ infinitæ bonitatis, & æternæ felicitatis participes reddere, amo te, quia erga nos tam bonus es, tuæque infinitæ bonitatis, ac felicitatis particeps eſſe concupiſco, deſidero, & ſpero.„

35. II. Æternam beatitudinem certò ſperare, ita tamen, utpote bona opera, & obſervantiam

mandatorum DEI cooperemur; ſecus enim, juxta dicta, non ſpes, ſed præſumptio foret.

36. III. Sperare remiſſionem peccatorum, etiamſi maxima, varia, & inumera forent peccata noſtra; tum, quia DEUS pluribus in locis S. Scripturæ peccatoribus, etiam maximis, pœnitentiam verè agentibus hanc promiſit, uti *Ezech. 33. ℣. 11. Vivo ego, dicit Dominus DEUS: nolo mortem impii, ſed ut convertatur impius à via ſua, & vivat.* tum, quia deſperatio ferè omnium peccatorum maximum, & miſericordiæ Divinæ ſummè injurioſum eſt, quaſi illa non eſſet infinitè major, quàm omnia peccata mundi. Miri ſunt textus in S. Scriptura de Miſericordia DEI: *Miſericordiâ Domini plena eſt terra. Pſalm. 32. ℣. 5. Miſericordias Domini in æternum cantabo. Pſalm. 88. ℣. 1. Miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Pſalm. 144. ℣. 9.* adeò, ut Deus omnipotentiam ſuam magis miſerandô, quàm cœlum & terram creandô manifeſtet; cùm non obſtante, quòd totus mundus in maligno poſitus quotidie, imò omnî quaſi momentô, ac continuò illum diverſimodè, & graviſſimè offendat, ipſo tamen, prout facilè, & meritò poſſet, juxta demerita non puniat, ſed ubique cum miſericordia pœnitentiam, & converſionem hominum expectet; ut proin Eccleſia Catholica meritò cum fiducia orationem ad illum dirigat: *DEUS, qui omnipotentiam tuam parcendô maximè, & miſerandô manifeſtas &c.* Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Chryſoſt. *Hom. 3. de Pœnit. Tua malitia menſuram habet, DEI verò clementia & pietas, menſuram non habet; Tua malitia, qualiscunque fuerit, humana malitia eſt, DEI clementia & pietas eſt incircumſcripta; ipſa igitur tuam malitiam ſuperat. Cogita ſcintillam, ſi in mare ceciderit, num poterit ſtare, aut apparere. Quantùm ſcintilla ad mare ſe habet, tantùm hominis malitia ad DEI clementiam, pietatémque, imò verò non tantùm modo, ſed & longè ſupra; nam & pelagus, tametſi magnum ſit, menſuram recipit, DEI verò clementia, & pietas menſuram non habet.* Idem Sanctus *Hom. 2. in Pſal. 50.* ait: *Si impius es, cogita publicanum: ſi immundus es, attende meretricem: ſi homicida es, perſpice latronem: ſi iniquus es, cogita blaſphemum:* con-

Digitized by Google

*conſidera Paulum Apoſtolum, priùs perſecutorem, poſtea annuntiatorem.*

37. Attamen ea, quæ de miſericordia Dei diximus, intelligenda veniunt de his, qui ſe debitè convertere, & pœnitentiam agere parati ſunt: non de illis, qui in peccatis malitiosè hærent, & perſeverant, aut qui in miſericordiam Divinam peccant, & ideo delinquunt, quia Deus miſericors eſt, & delicta iterum dimittit. Hi ſiquidem, ſi remiſſionem peccatorum per miſericordiam ſperant, non Spem Theologicam, ſed præſumptionem exercent. Et quamvis etiam illi, qui in peccatis uſque ad ultima vitæ tempora perſeverant, nec in ultimis deſperare, ſed adhuc in infinita miſericordia, & bonitate Divina fiduciam collocare debeant, ſummum tamen periculum eſt, an talium ſpes debita requiſita habeat, & effectum optatum, remiſſionem videlicet peccatorum, obtineat.

38. IV. Præter ſpem remiſſionis peccatorum tanquam optimum, & ſaluberrimum medium, etiam ad merita vitæ, paſſionis, & mortis JESU Chriſti recurrere, in iis firmiter ſperare, eáque Patri cœleſti fiducialiter offerre; ut proin motivum, firmiter ſperandi remiſſionem peccatorum, præcipuum, fortiſſimum, & efficax ſit infinita bonitas, & miſericordia DEI, ejúsque infallibilis promiſſio, & infinita merita Chriſti.

39. V. Indubitatè ſperare cuncta bona nobis neceſſaria tam ordinis naturalis, quàm ſupernaturalis: ita tamen, ut caſu occurrente etiam ea, quæ ex parte noſtra ſunt, fideliter, & ſedulò faciamus e. g. ut ægroti præſcripta pharmaca diligenter ſumamus, non quaſi in noſtra cooperatione confidamus, ſed quia DEUS eam à nobis exigit; cujus ſanctiſſimam voluntatem exequentes, fideliter, & ſedulò noſtrum facere debemus, & tamen in eo ita diffidere, ac ſi nihil, aut omnino non eſſet, ſicque in ſolo DEO, ejúsque omnipotenti auxilio firmiter ſperare, prout ampliùs diximus *Cap. 2. à num. 15.* & patet ex Sacra Scriptura *Prov. 3. ℣. 5. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentia tua.* & *2. ad Cor. cap. 3. ℣. 4. & 5.*

*Fiduciam autem talem habemus per Chriſtum ad DEUM, non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex DEO eſt.* & *Pſal. 145. ℣. 3. Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus.* Item *Jerem. 17. ℣. 5. Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum.*

40. VI. Sperare, & confidere in DEUM cum reſignatione in Divinam voluntatem ejus; quantumvis enim ſemper, & in cunctis firmiter confidere, & ſperare in DEO debeamus, & cum fiducia ab eo petere: tamen quia certò non ſcimus, an, qualiter, & quando id, quod petimus, & ſperamus, ſecundùm voluntatem DEI, pro ejus gloria, & noſtra ſalute ſit, DEUS autem hoc perfectiſſimè cognoſcat, & prævideat, ac ſecundùm Divinam ſuam providentiam ea, quæ ſperamus, ac petimus, clementiſſimè tribuat, vel deneget juxta illud 1. *Joan. 5. ℣. 14. Hæc eſt fiducia, quam habemus ad DEUM: quia, quodcunque petierimus ſecundùm voluntatem ejus, audit nos.* debemus cum pleniſſima reſignatione in ſanctiſſimam voluntatem, & providentiam Divinam petere, & ſperare, indeque, ſi ſperatus effectus non evenit, firmiter credere, ita eſſe ſanctiſſimam voluntatem, & ordinationem Divinam, ex ſuaviſſima providentia ſua provenientem: atque ideo cum tranquilla mente dicere, vel cogitare: *Fiat voluntas tua ſicut in cælo, & in terra; non mea, ſed tua voluntas fiat. Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit Nomen Domini benedictum.* Tali modô qui ſperat, DEO ſummè placet, ſempérque certum, eúmque magnum effectum, & fructum ſpei habet, ſi non ſperatum, ſaltem alium, eúmque majorem, illum nempe, quem DEUS meliorem, & nobis utiliorem prævidet.

41. Contra hanc praxin plurimi errant, qui, dum aliquid, præſertim diutiùs, ferventer, & fiducialiter à DEO petunt, certéque ſperant, & tamen non obtinent, impatientes, turbati, & inquieti quaſi contra DEUM murmurant, quòd eos tam diu jam fervidè invocantes, & firmiter ſperantes non exaudiat; per quod ſibi malè conſulunt, DEO diſplicent, melioremque effe-

effectum, & fructum, quem DEUS locò ſperati tribuere ſolet, perdunt, vel minuunt, ſéque ipſos inaniter affligunt.

## §. III.

## *De Charitate Theologica, ejúſque Obligatione & Præſtantia: nec non de Praxi, & Actibus illius.*

42. QUamvis nomen Charitatis, Dilectionis, & Amoris generatim pro eodem ſumantur, Amor tamen communiter indifferens eſt, ita, ut amorem DEI, & mundi, honeſti, & inhoneſti ſignificare poſſit; Charitas econtra tam a Sacra Scriptura, quàm à SS. Patribus plerumque in bonam partem, videlicet pró amore honeſti accipi ſolet. In præſenti de Charitate tanquam de tertia virtute Theologica erit ſermo. Hinc

43. Quæritur I. Quid ſit, & quantùm obliget Charitas Theologica? Reſp. I. Charitas Theologica eſt virtus infuſa, qua DEUS propter ſe, tanquam infinitum bonum amatur ſuper omnia amore amicitiæ, & proximus propter ipſum. Ita in re communiter Theologi; cùm enim omne bonum ex ſe, & propter ſe amabile ſit: DEUS autem verè infinitum bonum, & omnis boni origo exiſtat, ita, ut omnia totius univerſi bona modiciſſimæ particulæ de infinitate Divina provenientes cenſeri debeant, meritò propter ſeipſum ſuper omnia amandus eſt, & quidem amore amicitiæ, quo illum amamus, non quatènus nobis bonus eſt, ſed quatenus in ſe infinitum bonum, indéque propter ſe amore ſuper omnia digniſſimus.

44. Objectum materiale Charitatis Theologicæ primarium DEUS eſt: ſecundarium verò proximus noſter, & cuncta alia honeſtè amabilia, quæ propter Deum amari, & ad gloriam ejus dirigi poſſunt. Objectum formale autem, ſeu motivum amandi Deum ſuper omnia

nia eſt ipſius infinita bonitas, ſeu, quia ipſe infinitum bonum eſt, conſequenter in ſe, & propter ſe digniſſimus amore ſuper omnia, quo ipſi bonum omne, felicitatem, & gloriam volumus, & de ea gaudemus, ac lætamur.

45. Reſp. II. Datur verum, & grave mandatum amandi DEUM ſuper omnia. Eſt certa omnium, patétque clarè ex verbis Chriſti *Matth. 22. ℣. 37. & ſeqq. Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua; hoc eſt maximum, & primum mandatum; ſecundum autem ſimile eſt huic: diliges proximum tuum, ſicut te ipſum; in his duobus mandatis univerſa Lex pendet, & Prophetæ.*

46. Sciendum tamen, huic maximo mandato amandi DEUM ſuper omnia, ſatisfieri per amorem DEI ſuper omnia appretiativè; ubi notandum, dupliciter Deum amari poſſe ſuper omnia, etiam amore amicitiæ, appretiativè videlicet, & intenſivè. *Appretiativè* amatur Deus ſuper omnia, quando Deus magìs æſtimatur, & exinde magis amatur, quàm creaturæ omnes, ita, ut his omnibus præferatur, & nullius creaturæ timore, amore, aut reſpectu quis velit offendere, & amittere Deum; qui verò graviter offendit Deum, ſciens, quòd per hoc amittat illum, eundem ſuper omnia appretiativè non æſtimat, nec amat, hoc ipſo, quòd creaturam, vel voluptatem, propter quam graviter peccat, eidem præferat, ac propter illam Deum amittere non curet, conſequenter hanc magìs, quàm Deum appretiativè æſtimare, & amare, Deum verò re, & factô poſtponere, vilipendere, ac minimè attendere palàm convincatur, prout ad longum remonſtratum eſt *in Parte priore Cap. III. à num. 14. Intenſivè* amatur Deus ſuper omnia, quando actus amoris Dei intenſior, vehementior, & quaſi ex interna ſancta devotione ſenſibili, & affectu tenerior eſt omni alio amore. Porro poteſt contingere, quòd quis unũ magìs appretiativè æſtimet, & amet, & ſimul aliud plùs intenſivè; ſic mater plùs diligit filium parvulum intenſivè, ſed filium adultum, à quo ipſius, & totius familiæ ſuſtentatio totaliter dependet, magìs appre-

appretiativè. Sic etiam contingere poteſt, quòd quis e. g. maritus uxorem, & liberos, vel parentes ſecundùm ſenſibilem amorem plùs intenſivè diligat, quàm Deum; attamen Deum appretiativè longè plùs æſtimet, & amet, quàm illos, imò ſuper omnia diligat, ita, ut, ſi quæſtio ſit, quid potiùs velit amittere, liberos, parentes, uxorem, quos intenſivè magis amat, an Deum, millies paratus ſit, hos omnes potiùs amittere, quàm Deum, utpote quem appretiativè ſuper omnia æſtimat, & amat. Fuêre nihilominus innumeræ ſanctæ, perfectæ, & piæ animæ, & dantur adhuc plurimæ, quæ Deum appretiativè, & intenſivè ſuper omnia amârunt, amántque.

47. Porro ad acquirendum verum amorem Dei, conformiter jam dictis de Fide, ſummè conducit, imò abſolutè neceſſaria eſt cognitio prævia Dei ſaltem per Fidem. Hinc ferventer, frequenter, ac humillimè invocandus eſt Deus, ut ſui cognitionem impertiatur, prout jugiter fecit S. Auguſtinus, nullam aliam ſcientiam à DEO petens, quàm DEI, & ſui cognitionem: *DEUS! Noverim me, noverim te. Soliloq. lib. 2. c. 1.* & meritò; quia ex vera cognitione Dei æſtimatio, & amor ipſius ſuper omnia neceſſariò, & per ſe ſequitur; dum econtra ex defectu cognitionis, hujusmodi virtutes quoque deficiunt, & vitia invaleſcunt, prout lamentatur Propheta *Oſe. cap. 4. ỷ. 1. Non eſt ſcientia DEI in terra.* Et quid inde? multitudo peccatorum, uti pergit textus *ỷ. 2. mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium*, aliáque ſcelera inundaverunt.

48. Pariter pro acquirenda cognitione Dei, præter frequentes humillimas ad eum preces etiam noſtrum addere oportet, videlicet de Perfectionibus, & Attributis Divinis, ſupra recenſitis, modò de hoc, modò de illo ſæpe meditari, eáque bene conſiderare, mente revolvere, cordi imprimere, eorúmque ſæpe recordari; exinde enim cognitio Dei ſaltem ſecundùm fidem jugiter creſcit: ex majori autem DEI cognitione major ejus æſtimatio, & amor, aliáque innumera bona per ſe magis oriuntur. Hinc bene dicitur *Jerem. c. 9. ỷ. 23. & 24. Non glo-*

*glorietur ſapiens in ſapientia ſua &c. ſed in hoc glorietur, qui gloriatur, ſcire, & noſſe me.* Siquidem teſtante *Joan. cap. 17. ℣. 3. Hæc eſt vita æterna: ut cognoſcant te ſolum DEUM verum, & quem miſiſti JESUM Chriſtum.*

49. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit Charitas Theologica? Reſp. Eſt omnium virtutum, non tantùm moralium, ſed etiam Theologicarum præſtantiſſima, Deo gratiſſima, nobiſque omnium maximè meritoria, & virtutum cunctarum Regina. Quòd præſtantior ſit quavis morali virtute, per ſe patet; quia omnis virtus Theologica, conſequenter etiam hæc illis perfectior eſt. Quòd etiam inter virtutes Theologicas ſit præſtantiſſima, ſicque omnium virtutum Regina, expreſsè teſtatur Scriptura *1. Cor. 13. ℣. 13. Nunc autem manent, Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major autem horum eſt Charitas.* Et meritò; quia per illam omnium maximè ſatisfit fini, ob quem nos Deus creavit, videlicet, ut illum in hac vita cognoſcamus, ſuper omnia amemus, & ex amore illius eidem ſerviamus, id eſt, ſanctiſſimam ipſius voluntatem, & mandata quoad omnia adimpleamus: & per hoc in altera vita in æternum felices evadamus, ejusdémque viſione, & fruitione beatifica fruamur, indéque illum, quem facie ad faciem perfectè cognoſcemus, adhuc magis in æternum amemus, laudemus, glorificemus &c.

50. Confirmatur, & augetur præſtantia Charitatis Theologicæ ex eo, quòd quivis verus ſupernaturalis actus amoris Dei ſuper omnia hominem in ſtatu diſgratiæ exiſtentem, ſicque quoad animam ſpiritualiter mortuum iterum vivificet, omnia, quantumvis magna, & copioſa peccata mortalia quoad culpam deleat, gratiam ſanctificantem reſtituat, & ex mancipio dæmonis, Dei filium, & æternæ beatitudinis hæredem efficiat: quæ præſtantia Charitatis Theologicæ profectò tanta eſt, ut verbis ſatis explicari non valeat.

51. Quæritur III. Quæ ſit praxis, & quinam actus Charitatis Theologicæ? Reſp. I. In praxi principaliter attendendum, ut humiliter, ferventer, & frequenter invocemus Deum

pro

pro ſui cognitione, & ex parte noſtra pro acquiſitione ejuſdem debitum conatum adhibeamus, infinitas perfectiones, & attributa Divina ſupra recenſita, nunc hoc, nunc illud vera fide conſiderandô, & menti bene imprimendô; qui enim DEUM ſaltem per fidem bene cognoſcit, impoſſibile eſt, quin non amet illum, ſeu non poteſt non amare eum, & quidem ſuper omnia.

II. Deum non ſolo affectu, ſed etiam in opere, & veritate amare, ſervandô ex amore illius mandata, & ſanctiſſimam voluntatem ejusdem agendô, omittendô, & patiendô adimplere; enimvero, ùt ait S. Gregor. *Homil.* 30. *in Evang. Probatio dilectionis, exhibitio eſt operis.* Unde hortatur S. Joan. *Epiſt.* 1. *c.* 3. ℣. 18. *Filioli mei! non diligamus verbô, neque linguâ, ſed opere, & veritate.* & Chriſtus expreſsè declarat *Joan.* 14. ℣. 21. *Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt, qui diligit me:* & rurſum S. Joan. *Epiſt.* 1. *cap.* 5. ℣. 3. *Hæc eſt charitas DEI, ut mandata ejus cuſtodiamus.* ac *cap.* 2. ℣. 5. *Qui ſervat verbum ejus, verè in hoc charitas DEI perfecta eſt.* Siquidem Deus mandata ſua multùm zelat, & ea cuſtodiri plurimùm deſiderat juxta illud *Pſalm.* 118. ℣. 4. & 5. *Tu mandâſti mandata tua cuſtodiri nimis. Utinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas.* Hinc

III. Pro viribus conari, ut cuncta mandata, & ſanctiſſimas, juſtiſſimas, ac ſapientiſſimas ipſius leges ex amore illius exactè obſervemus, & nullum, ſaltem graviter transgrediamur.

IV. Magna, ardua, & difficilia, quæ Deum velle, eíque placere ſcimus, amore illins generosè aggredi, & perficere.

V. Cuncta, quæ Deo diſplicent, eúmque offendunt, quantumvis nobis arrideant, amori proprio, & ſenſualitati noſtræ accepta ſint, amore Dei omittere, & vitare.

VI. Omnia, quæcunque adverſa, quæ nobis vel ex diſpoſitione, vel ex permiſſione obveniunt, ex amore illius libenter, & patienter tolerare.

VII. Optima praxis, ut in cunctis, quæ propter Deum agimus, omittimus, vel patimur, ubi major difficultas concurrit, noſtríque abnegatio, & mor-

mortificatio requiritur, amorem Dei actualiter exercere, & ex illo Deo cuncta offerre, cogitandô v. g. vel dicendô ſubinde, ut ſic amor non intereſſatus magis ac ſecuriùs præponderare dignoſcatur; „ Amantiſſime Deus! ex puro erga te amore, ſinè ullius præmii prætenſione &c. hoc ago, hoc omitto, hoc patior; tantùm gratiam tuam præbe, quia ſinè te nihil poſſum.„

VIII. Velle, & deſiderare Deo omne bonum, gloriam, & honorem &c.

IX. Deſiderare, & optare, ut Deus ſemper, & ubique ab omnibus honoretur, & glorificetur, ei perfectè ſerviatur, fiátque, & adimpleatur ejus ſanctiſſima voluntas, ſicut in cœlo, & in terra.

X. Ubi prudenter poſſumus, & quantum in nobis eſt, conari, ut Dei gloria, & honor promoveatur, ei debitè ſerviatur, ejúsque offenſæ, & peccata impediantur.

XI. Ex corde gaudere de infinita Dei gloria, & honore, ejúsque infinitis perfectionibus, & attributis, præſertim, quòd à ſeipſo ſinè ulla dependentia ab æterno in æternum felix, beatus, & glorioſus exiſtat, à nullo dependeat, ſed omnia dependeant ab ipſo, & prout ille vult, eſſe, ac fieri debeant, nec ſit, qui poſſit reſiſtere voluntati ipſius.

XII. Gratulari deſuper Deo ex corde, eique collætari de infinita ſua bonitate, & pulchritudine.

XIII. Gratias eidem agere propter magnam gloriam ſuam.

XIV. Aliquoties etiam, ubi nulla ſpecialis occurrit difficultas, exercere formalem actum amoris DEI ſuper omnia; quamvis enim hactenus recenſiti omnes reducantur ad purum amorem DEI ſuper omnia, ſintque DEO plurimùm grati, adeóque ſuis temporibûs, & occaſionibûs meritò exercendi, tamen quia actus formales amoris DEI ſuper omnia eidem ſpecialiſſimè accepti, nobis ſummè utiles, & meritorii exiſtunt, juxta dicta optimum eſt, eos ſæpiùs exercere v. g. „ O amantiſſime DEUS meus, & omnia! quia tu ſummum, & infinitum bonum es, ac infinitîs titulîs omni amore digniſſimus, amore amicitiæ ex toto cor-

corde, ex tota anima, & ex totis viribus meis te ſuper omnia diligo, téque omnibus creaturis, omnibus divitiis, honoribus, voluptatibus infinitè antepono. „

XV. Præſtat etiam ex amore DEI ſuper omnia ſæpiùs perfectam contritionem elicere v. g. „ O Immenſe, infinite, clementiſſime DEUS! quia ſum̃a, infinita, & mera bonitas es, ac infinitis titulis omni amore digniſſimus, ex toto corde, & tota anima, & ex totis viribus te diligo ſuper omnia, & ex puro erga te amore doleo, ac pœnitet me, quòd ſanctiſſimas, ſapientiſſimas, juſtiſſimas leges, & mandata tua, quæ tu cuſtodiri ſummè deſideras, toties transgreſſus ſim, indéque toties te ſumum Bonum offenderim, malitiosè peccaverim, ſtultè, & iniquiſſimè egerim. O! utinam te nunquam offendiſſem! averſor ex corde, odiô habeo, & ſuper omne malum deteſtor omnia, & ſingula peccata, & tui offenſas à primo uſu rationis uſque ad hoc momentum à me com̃iſſas: & firmiſſimè propono, cum tua gratia potiùs omne malum ſuſtinere, omníque bonô privari, & carere, imò millies mori, quàm te adhuc offendere. DEUS propitius eſto mihi peccatori.

XVI. Inter motiva ſaltem multùm allicientia & impellentia amandi DEUM ſuper omnia, unum ex efficaciſſimis eſt, recordari infinitæ bonitatis, amoris, miſericordiæ, & continuæ beneficentiæ illius erga nos; ſi quis enim recordatur, mentéque bene revolvit, quòd Chriſtus JESUS, DEUS ſimul & homo ex ſolo erga nos amore tam immanes pœnas, & tormenta ſuſtinuerit, mortem doloroſiſſimam, & ignominioſiſſimam obierit, ac non obſtante tam ſtupendo amore nobis exhibito, nos nihilominus eum graviſſimè, & ſæpiſſimè offenderimus, indéque infernum, & pœnas æternas ſæpe promeriti fuiſſemus; ipſe tamen ex infinita miſericordia, & bonitate ſua clementiſſimè pepercerit, pœnitentiam, & converſionem noſtram expectaverit, ad eámque per gratiam ſuam excitaverit, media optima præbuerit, ac inſuper non obſtante noſtra tepida, lurida, imperfecta, virtutibûs deſtituta, & quaſi con-

tinuîs peccatîs gravibûs, vel levibûs referta vita, ex infinita benevolentia & beneficentia ab innumeris animæ, & corporis periculis, temporalibus, & ſpiritualibus malis jugiter nos protegat, liberet, & præſervet: econtra innumera beneficia comūnia, & ſpecialia, naturalia, & ſupernaturalia continuò nobis præſtet; ſi quis, inquam, horum recordatur, ea conſiderat, & mente revolvit, vix poſſibile videtur, quòd viciſſim DEUM, qui in mutuam recompenſationem nil aliud petit, quàm ut homo ſibi præbeat cor ſuum, ſeu ut eundem quà Bonum infinitum in ſe, & tanquam fontem inexhauſtum omnium præcedentium gratiarum redamet, non viciſſim mutuo proſequatur amore amicitiæ, & ſubinde in ſequentem, vel ſimilem amoris actum prorumpat: *O abyſſus bonitatis, amoris, & miſericordiæ! O JESU Chriſte! quò te pertraxit amor, ut, cùm DEUS, & homo, cæli & terræ omnipotens Creator, Conſervator, ac Dominus ſis, pro me viliſſimo vermiculo, à quo nihil habes, tanta pati, & mori non dubitaveris, ac inferni toties reum omnibûs viîs & mediîs ad æterna gaudia cæleſtia trahere amantiſſimè volueris, continuîſque innumeris beneficiis ad tui amorem allicere? non poſſum non amare te reciprocè tanquam bonum in ſe infinitum, & Fontem hunc inexhauſtum omnium gratiarum, in quo tanquam ente omnium pulcherrimo tanta virtutes & attributa relucent. Verè amantiſſime DEUS! ex toto corde, & tota anima, & ex totis viribus meis ſuper omnia diligo te, & ex puro amore tui perfectè tibi ſervire, tuámque ſanctiſſimam voluntatem in omnibus adimplere cupio, & propono.*

CA-

Digitized by Google

# CAPUT XXVII.

## De Dilectione Proximi, ac zelo animarum.

### §. I.

### *De Natura, Obligatione, & Praxi Dilectionis Proximi.*

1. QUæritur. Quid ſit, & quantùm obliget Dilectio Proximi? Reſp. I. Dilectio Proximi eſt virtus, qua quis propter DEUM proximum diligit, ſicut ſeipſum. Ita in te omnes. Dicitur notanter *Propter DEUM*; ob hunc enim, quia nempe ipſe tanquam ſummum Bonum, ex cujus amore cuncta deſiderabilia facere oportet, taliter vult, & præcipit, eique ſummè gratum eſt, cùm proximus imago DEI, & pretioſiſſimo Sanguine JESU Chriſti redemptus fuerit, & infinitè ab eo ametur, diligere debemus proximum, ut vera à DEO præcepta dilectio ſit; unde proximum verè, & prout hic Deus à nobis deſiderat, non diligit, qui illum ex intereſſe proprio, vel inani fine amat, uti prô dolor! innumeri faciunt, ita, ut meritò conqueratur S. Chryſoſt. *Homil. 61. in Matth.* dicens: *Alius amat &c. quia honore afficitur, alius, quia utilitati ſibi eſſe, aut fore hominem putat: Chriſti verò cauſâ difficillimè quemquam invenies, qui amicum, ùt oportet, diligat.*

2. Additur: *Sicut ſeipſum*; ita enim expreſsè deſiderat, & mandat DEUS, ſimúlque optimas regulas præſcribit, quomodo proximum, ſicut ſeipſum quis diligere debeat, dicens *Matth. 7. ỳ. 12. Omnia, quacunque vultis, ut faciant vobis homines, &* vos



Digitized by Google

*vos facite illis.* Et *Tob. 4. ℣. 16. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide, ne tu aliquando alteri facias.* cui accedit tertia regula à S. Paulo præſcripta *ad Gal. 6. ℣. 2. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Has regulas qui propter DEUM obſervat, verè ſicut ſeipſum diligit proximum. Si quæris, quis ſit proximus tuus? reſpondet S. Auguſtinus *in Pſalm. 118. Omnis homo*; etiam peccator, etiam judæus, paganus, & hæreticus, quia & iſti imago Dei, & pretioſo Chriſti Sanguine redempti ſunt, conſequenter digni, ut amentur, & data occaſione, debita ejusdem charitatis obſequia exhibeantur. Quodſi aliud illis præſtare non poſſumus, ſaltem pro converſione eorum preces ad DEUM fundamus juxta exemplum S. Eccleſiæ Catholicæ; *Fortè enim,* ait Auguſt. *Serm. 35. de Diverſis. per miſericordiam DEI convertetur ad Deum, & inter Sanctos primum locum habere merebitur.*

3. Porro verba, *Sicut te ipſum,* etiam illud important, quòd nos ipſos quoque diligere debeamus, non amore vitioſo, inhoneſto, nocivo, inordinato, ſed ordinato, rationabili, ſupernaturali, quia Deus vult, in ordine ad conſervandam vitam, & membra, habenda neceſſaria vitæ, & ſpectantia ad æternam ſalutem; hoc ipſo enim, quòd quis debeat proximum diligere, *ſicut ſeipſum*, neceſſariò ſequitur, quòd etiam *ſeipſum* diligere debeat. Quæ ſui dilectio ordinariè præcedit amorem proximi; *quia amor incipit ab ego:* quo tamen non obſtante ex actu heroico amor proximi dilectioni propriæ præferri poteſt, præſertim propter ſalutem animæ proximi, ita, ut etiam pro hac homo vitam dare queat: prout Chriſtus verbô, & exemplô docuit, qui propter ſalutem animæ noſtræ mortuus eſt, uti conſtat *ex Epiſt. 1. Joan. 3. ℣. 16. In hoc cognovimus charitatem DEI, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere;* ubi nempe ſalus animæ proximi id exigit v. g. tempore peſtis, & contagioſorum morborum, dum non obſtante periculo mortis proximo aſſiſtimus; vel ubi pro teſtimonio Fidei, aut tuenda Eccleſia Catholica, ſicque pro communi

ſalu-

ſalute animarum vitam noſtram exponimus.

4. Cæterùm, quamvis juxta mox dicta etiam nosmetipſos ordinatè diligere debeamus, tamen certum eſt, quòd ſub alio reſpectu, propter malitiam nempe, iniquitatem, & peccata noſtra contra DEUM commiſſa, juſtô odiô nos ipſos quoque proſequi oporteat, ac propterea pro æquo judicare, ſi totus mundus nos odiô habet, contemnit, perſequitur, omnísque generis adverſitates nos obruant; &, ſi quæ actu nos premant, ex amore erga DEUM, & odio noſtri libenter, & patienter ſuſtinere, ſimúlque tum ad caſtiganda peccata præterita, tum ad evitanda futura continuò nos abnegare, & mortificare.

5. Reſp. II. Dilectio proximi ex genere ſuo ſub gravi peccato obligat. Ita certa & unanimis omnium SS. Patrum, ac Theologorum. Ratio eſt; quia hanc dilectionem Deus expreſsè, & ſæpiùs, imò toties demandat, ut vix reperiatur aliquid in Sacra Scriptura, quod DEUS tam ſæpe expreſsô, & formali mandatô nobis injungit, quàm dilectionem proximi, uti *Matth. 22. ℣. 37. & ſeqq. Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde &c. hoc eſt maximum, & primum mandatum: ſecundum autem ſimile eſt huic: Diliges proximum tuum ſicut te ipſum.* Ecce! graviſſimum, expreſſum, formale mandatum, & quidem aſſimilatum maximo mandato diligendi DEUM. Dein *Joan. 15. ℣. 12. Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Ecce! rurſus expreſſum, & formale præceptum. Iterum *Joan. 13. ℣. 34. Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Ecce denuo expreſſum, & formale mandatum, & alibi ſæpiùs. Hinc meritò *ad Theſ. 1. cap. 4. ℣. 9.* dicit S. Paulus: *De charitate fraternitatis non neceſſe habemus ſcribere vobis; ipſi enim vos à DEO didiciſtis, ut diligatis invicem.* Quomodo autem, & qualiter in caſibus particularibus, præſertim in gravi, & extrema neceſſitate proximi, præceptum diligendi illum obliget, ex profeſſo docetur in Theologia.

6. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit virtus Dilectionis Proximi? Reſp. Dilectio Proximi

ximi eſt una ex præſtantiſſimis, ſummè utilibus, meritoriis, & ſimul conſolatoriis virtutibus: idque ex eo; quia Deo gratiſſima eſt, cùm ipſe nos infinitè diligat, & ardenter deſideret, ut & nos diligamus invicem; uti patet ex eo, quòd eam toties, & tantopere demandaverit, adeò, ut mandatum diligendi proximum etiam maximo mandato diligendi Deum ſimile dixerit, illámque ſolam, tanquam verum ſignum diſtinctivum inter dilectiſſimos ſibi diſcipulos, & alios poſuerit *Joan. 13. ℣. 35. In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Imò poſt ſui amorem quaſi nihil deſiderat à nobis, quàm mutuam dilectionem ad invicem: nec immeritò; quia à charitate DEI, & proximi *Univerſa Lex pendet, & Prophetæ*; &,qui proximum verè diligit, hoc ipſo jam univerſam legem,& mandata Dei adimplet, uti per Apoſt. *ad Rom. 13. ℣. 8.* clarè manifeſtat: *Nemini quidquam debeatis, niſi ut invicem diligatis; qui enim diligit proximum, legem implevit.* Et *ibidem ℣. 10. Plenitudo ergo legis eſt dilectio.* Et *ad Gal. 5. ℣. 14. Omnis lex in ſolo ſermone impletur: diliges proximum tuum, ſicut te ipſum.* Singulare ſuum beneplacitum in dilectione proximi ſpecialiter etiam indicavit *Eccli. 25. ℣. 1. & 2. In tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata coram DEO, & hominibus: concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene ſibi conſentientes.* Ex quo etiam per ſe patet, quantopere meritoria ſit dilectio proximi; cùm juxta dicta illud ſit magis meritorium, quod magis Deo gratum: dilectio autem proximi, per immediatè dicta, Deo eſt gratiſſima, ac poſt charitatem Dei præ omnibus toties demandata; ergo etiam ſummè meritoria. Quantæ præſtantiæ, & meriti ſit apud Deum, ſpecialiter quoque indicatur *Marc. 12. ℣. 33.* illis verbis: *Diligere proximum tanquam ſeipſum, majus eſt omnibus holocautomatibus, & ſacrificiis.* Grandis revera laus, & excellentia dilectionis proximi, quæ inſuper exinde augetur, quòd, ubi mutua charitas, ibi Deus ad alia, etiam ad multitudinem peccatorum quaſi non attendat, dum ei facilè parcit, eam minùs, tardiúsque punit, & quaſi opertam tenet, juxta

illud

illud 1. *Pet.* 4. ℣. 8. *Ante omnia autem mutuam in vobismetipſis charitatem continuam habentes; quia charitas operit multitudinem peccatorum.*

7. Quàm jucunda etiam ſit Dilectio proximi, quantam pacem, & tranquillitatem afferat, ad longum SS. Patres enarrant, patétque ex illo S. Scripturæ *Pſalm.* 132. ℣. 1. *Ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum.* In quæ verba S. Auguſt. *in Pſal.* 132. ſic ſcribit: *Ita ſonus iſte dulcis eſt, ut & qui Pſalterium neſciunt, ipſum verſum cantent. Tam dulcis eſt, quàm dulcis eſt charitas, quæ facit fratres habitare in unum.* Et infra. *Iſta verba Pſalterii, iſte dulcis ſonus, iſta ſuavis melodia, tam in cantico, quàm in intellectu, etiam Monaſteria peperit.* S. Laurent. Juſtin. *in Ligno Vit. de Charit. cap.* 15. ait: *Tale eſt bonum pacis, quod ex fraterna oritur charitate, ut in rebus creatis nihil gratioſius ſoleat audiri, nihil delectabilius concupiſci, & nihil utilius poſſideri.* S. Thomas de Villanova *Conc. de Fœdere.* poſtquam multa præclara de Dilectione proximi, & præſertim de illius jucunditate protulit, ita concludit: *Si hæc omnia non te movent, moveat te ſaltem ipſa, quam diximus, jucunditas charitatis; quis enim non vult jucundè vivere? & cum lætitia vitam agere? Hoc ſinè fraternitate habere non poteris; quid namque jucundius, quàm concordia? quid moleſtius, quàm diſcordia?*

8. Quare Chariſſimi! quia ex modò dictis abundè conſtat, quàm extraordinariè DEO grata ſit charitas proximi, quantopere eam demandet, quàm ardenter deſideret, & quàm meritoria, utilis, & jucunda ſit Dilectio proximi, totis viribus conamini, ut eam ſemper ad invicem habeatis, & primis ſtatim religioſæ vitæ annis eam aſſumatis, & in ſanctum habitum deducatis. Cavete ſummopere, ne verbô, ſignô, aut opere eam unquam turbetis, vel deſtruatis, multò minùs odium, inimicitiam, vel averſionem animorum ullo modo cauſetis, aut invicem habeatis; dico enim vobis, quòd lædendô charitatem proximi pupillam oculi JESU Chriſti tangatis, & à vindicta divina non ſitis futuri ſecuri. Præprimis autem illud S. Pauli *ad Galat. cap.* 6. ℣. 2.

8. veſtræ memoriæ vivaciter impreſſum tenete: *Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis Legem Chriſti.*

9. Quæritur III. Quinam ſint actus, ſeu quæ ſit praxis Dilectionis proximi? Ante Reſponſionem advertendum eſt, de actibus & praxi dilectionis inimicorum ſatis jam actum eſſe *Cap. XIII. n. 118. & ſeqq.* Item *Cap. XXII. num. 22.* Hinc impræſentiarum ſolùm agendô de Dilectione proximi ſimpliciter, Reſp. In praxi obſervanda veniunt potiſſimùm ſequentia.

I. Pro praxi univerſali Dilectionis proximi plurimùm ſervit, Regulas charitatis à Scriptura præſcriptas jugiter præ oculis habere, videlicet: *Omnia, quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Matth. 7. v. 12.* Item: *Quod ab alio oderis fieri tibi, vide, ne tu aliquando alteri facias. Tob. 4. v. 16.* Ex his enim facilè intelliges, an, quando, & qualiter in occaſionibus, & caſibus particularibus actum dilectionis proximo exhibere debeas.

II. Non tantùm verbô, & linguâ, ſed etiam opere, & veritate proximum diligere, indéque quavis data occaſione eidem charitatis obſequium exhibere, præſertim ubi is auxiliô noſtrô indiget, & nos prudenter juvare poſſumus; quia DEUS in quovis, etiam minimo actu charitatis, quē proximo exhibemus, ſingulare beneplacitum habet.

III. Cuivis bene velle, & omnia bona ſpiritualia, ac temporalia, quantùm hæc ad æternā ſalutē conducunt, ex corde optare.

IV. Gaudere de quacunque proſperitate, & felicitate proximi, de bene, & laudabiliter ab illo factis, de illius donis, & talentis, de æſtimatione, gloria, honore, aut promotione; ſic enim faciendô participes evadimus omnium bonorum ipſius.

V. Nulli invidere de præfatis proſperitatibus, & bonis.

VI. In afflictione, & adverſitate, præſertim gravi, proximo ex corde condolere, compati, illum conſolari, ac, ubi prudenter poſſumus, auxiliô, & conſiliô opitulari.

VII. Conari, ut ea, quæ charitatem promovere poſſunt, pro poſſibili faciamus: ea verò, quæ charitatem proximi quo-

quomodocunque lædunt, ſummopere cavere.

VIII. Nullum contemnere, nullum vilipendere, irridere, mordacibûs verbîs pungere, aut aliàs confundere; quia omnes iſti actus dilectioni proximi adverſantur, eámque lædunt, & idcirco DEO plurimùm diſplicent.

IX. Summopere cavere, ne erga ullum odium quoddam, vel inimicitiam foveamus; odium enim & inimicitia charitati proximi non tantùm adverſantur, ſed etiam in privato, & in communitate grandia mala cauſant, prout *Cap. XIII.* §. *VI.* ad longum demonſtratum, & dictum eſt, qualiter in praxi nos habere, & quos actus, ingenti cum beneplacito divino, & noſtro merito exercere debeamus; quæ materia meritò relegenda eſt.

X. Nulli detrahere, vel malè de illo loqui: & ſi alii id faciunt, eum defendere, excuſare, ſi cum fructu, & prudenter poſſumus.

XI. Pro converſione peccatorum, nec non hæreticorum, & infidelium preces perſolvere.

XII. Pro animabus in Purgatorio orare, ac illis benefacere; cùm enim commiſeratione digniſſimæ iſtæ animæ immanes, inexplicabiles, & incredibiles patiantur pœnas, ac tormenta, & ſeipſas juvare nullatenus poſſint, conſequenter auxiliô aliorum ſummè indigeant, magnum revera, Deóque gratiſſimum exercet actum dilectionis proximi, qui pro iisdem animabus in purgatorio orat, pro illis Miſſas legi facit, bona opera peragit v. g. eleemoſynam præbet, jejunat &c. Sancta multorum praxis eſt, quòd omnes indulgentias, quas lucrantur, & quarum capaces ſunt animæ in purgatorio, pro eisdem offerant. Et quoniam multa opera, ac preces, quæ quotidie peraguntur, & quibûs indulgentias, quæ nos ſubinde latent, lucrari poſſumus, ſtatim ad initium diei precibus matutinis etiam illum actum multi inſerunt: *Clementiſſime DEUS! intendo hodie lucrari omnes indulgentias, quas poſſum, & ad hunc finem opera requiſita tibi offero, humillimè rogans, ut illas, quarum capaces ſunt animæ in purgatorio,*

*torio, eiſdem miſericordiſſimè concedas, præſertim illis, pro quibus orare, & benefacere magis teneor, & tu rogari magis vis.*

## §. II.

## *De Zelo Animarum, ejúſque Præſtantia & praxi,*

10. Quæritur I. Quid ſit Zelus animarum? Reſp. Zelus animarum eſt intenſus affectus, quo propter DEUM ex corde deſideramus, &, quantum in nobis eſt, conamur procurare ſalutem animarum. Dicitur notanter *Propter DEUM*; qui enim ex alio fine v. g. intereſſe proprio, reſpectu humano, vana gloria, vel alio inani intento pro ſalute animarum laborat, nullatenus habet verum Zelum animarum. Propter DEUM ergo, id eſt, quia ipſe vult, quia illi gratiſſimũ eſt, quia ipſemet animas tanquam ſui imagines pretioſiſſimo Chriſti ſanguine redemptas infinitè amat, earúmq; æternam ſalutem ardentiſſimè deſiderat, debemus ex corde deſiderare, & pro viribus noſtris procurare ſalutem animarum, indéque, quantum prudenter valemus, conari, ut proximus DEUM non offendat, in peccata non dilabatur, vel lapſus in eis non perſeveret, & æternùm pereat, ſed ut potiùs convertatur, peccare deſinat, DEO debitè ſerviat, ſicque ſalutem æternam conſequatur; ut proin Zelus animarum cum Zelo Dei, ejúſque gloria, & honore multum participet.

11. Quæritur II. Quantæ præſtantiæ ſit Zelus animarum? Reſp. Quàm Deo gratus, nobis meritorius, & præſtans ſit Zelus animarum, verbis ſanè ſatis declarari non poteſt: & planè plùs, quàm manifeſtè patet ex diſcurſu, quem Chriſtus trina interrogatione habuit cum Simone Petro *Joan. 21. ℣. 15. & ſeqq.* Nam interrogavit eum JESUS: *Simon Joannis, diligis me plùs his? Dicit ei: etiam Domine, tu ſcis, quia amo te. Dicit eis*

*Paſce*

*Paſce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon Joannis diligis me? ait illi: etiam Domine, tu ſcis, quia amo te. Dicit ei: paſce agnos meos. Dicit ei tertiò: Simon Joannis, amas me? contriſtatus eſt Petrus, quia dixit ei tertiò: Amas me? & dixit ei: Domine, tu omnia nôſti, tu ſcis, quia amo te. Dixit ei, paſce oves meas.* Ecce nullum aliud veri erga ſe amoris ſignum petiit Chriſtus à Petro, quàm ut paſcat oves ſuas, animas videlicet à ſe ipſo infinitè amatas, & pretioſiſſimo ſuo ſanguine redemptas; ídque trina vice, ut Petrus magis agnoſcat, cordíque magis inculcet, quàm gratum ei ſit, quàm ardenter deſideret, ut debitè paſcantur animæ. Revera non apparet, quomodo Chriſtus magis, quàm præfata trina interrogatione, & reſponſione manifeſtare potuiſſet, quàm gratus ſit ei Zelus animarum.

12. Mira profectò ſunt, quæ de præſtantia Zeli animarum ſcribunt SS. Patres. S. Gregor. *Homil. 12. ſuper Ezech.* inquit; *Nullum omnipotenti DEO tale eſt ſacrificium, quale eſt Zelus animarum.* Et S. Chryſoſt. *Orat. 6. adverſùs Judæos. Sæpe una anima, quam lucrati fuerimus, poteſt innumerabilium peccatorum pondus abolere, animaque noſtræ pretium in extremo die judicii fieri.* S. item Greg. *Homil. 6. in Evang. Unusquisque veſtrûm, in quantum gratiam ſupernæ aſpirationis accepit, ſi à pravitate proximum revocat, ſi exhortari ad bene operandum curat, ſi æternum regnum vel ſupplicium erranti denuntiat, cùm ſanctæ denuntiationis verba impendit, profectò Angelus exiſtit.* S. Chryſoſt. iterum *Hom. 25 in Ep. 1. ad Cor.* affirmare non dubitat: *Nihil æquè poteſt facere imitatorem Chriſti, atque curam gerere proximorum. Quin etiam ſi jejunaveris, ſi humi cubueris, ſi te cinere conſperſeris, proximi autem tui curam non geras, nihil magni feciſti &c.* Pariter ad mentem S. Dionyſii Areopagitæ *cap. 3. de Cæleſt. Hierarch.* ait Dionyſ. Carth. *Lib. 3. de Præconio Mariæ. art. 5. Omnium Divinarum Perfectionum eſt hæc eminentiſſima, Dei cooperatorem eſſe circa proximorum ſalutem: etenim amor proximi, & ex eo proficiſcens animarum Zelus, Divinæ charitati coordinatur, eámque proximè comitatur; in his nempe tota Lex pendet & Prophetæ: nec invicem ſegregantur, quoniam, qui Deum* di-



Digitized by Google

*diligit, ejus quoque imaginem amat.* Sic innumerabiles hujusmodi textus SS. Patrum paſſim reperiuntur in libris.

13. Zelum porro animarum Chriſtus verbô, & exemplô mirè docuit, & commendavit, uti patet tum ex dictis; tum ex toto Evangelio, ex quo conſtat, quantùm ſategerit monendô, docendô, exhortandô, ſalutem animarum procurare; quibûs non contentus pro eadem ſalute in paſſione ſua immania tormenta, & dolores, mòrtémque ignominioſiſſimam, ac doloroſiſſimam ſuſtinuit. Quid plura? *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Joan. 15. v. 13.* Chriſtus JESUS, DEUS ſimul & homo pro æterna ſalute noſtra mortuus eſt.

14. Pariter omnes SS. Patres, imò omnes ſanctæ, & perfectæ animæ utriusque ſexûs in gradu tam intenſo habuerunt, & exercuerunt Zelum animarum, ut ſatis adduci non poſſit, quot labores, fatigationes, & ſudores, quot curas, & vigilias, quot adverſa ſuſtinuerint, etiam ſubinde pro unica anima lucranda. Ex eodem Zelo plures pro ſalute animarum mortem millies ſubire paratæ erant; aliquæ pro eadem ſalute ad ſuſtinendas purgatorii pœnas uſque ad diem judicii, imò ad ipſas infernales pœnas ex corde ſe obtulerunt: aliæ juges ad DEUM preces pro ſalute animarum fuderunt: aliæ horrendas mortificationes aſſumpſerunt, & copioſa bona opera peregerunt; plures interitum animarum die, ac nocte deploraverunt: aliquæ etiam deliquia propterea paſſæ ſunt. Mirum eſt, quod Moyſes ex Zelo animarum fecit, ne DEUS Iſraelitas ob peccatum maximum in æternum perderet; intensè enim ad DEUM rogavit *Exod. 32. v. 31. & 32. Aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi non facis, dele me de libro tuo, quem ſcripſiſti.* Quem actum S. Chryſoſtomus *Homil. 25. in Epiſt. 1. ad Corinth.* omnibus, quamvis prodigioſis operibus Moyſis antepoſuit. David Zelô animarum, & gloriæ Dei flagrans, mirè, ac uſque ad deliquium affligebatur mente, quando ſcivit, vidit, vel audivit, aliquos non cuſtodire legem DEI, indéque in æternum perire; *Zelus Domûs tuæ comedit me,*

*me*, ait *Pſal. 68. v. 10. & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. & Pſal. 118. v. 53. Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.* Et *v. 139. Tabeſcere me fecit Zelus meus; quia obliti ſunt verba tua inimici mei.* Item *v. 158. Vidi prævaricantes, & tabeſcebam; quia eloquia tua non cuſtodierunt.* S. Paulus ob interitum animarum triſtitiâ, & dolore cordis plenus, ipſemet anathema fieri voluit pro fratribus ſuis; dicit enim *Rom. 9. ỳ. 2. & 3. Triſtitia mihi magna eſt & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipſe anathema eſſe à Chriſto pro fratribus meis.* De aliis quoque Sanctis novi Teſtamenti, quanta ex Zelo animarum, ad procurandam earum æternam ſalutem fecerint, & ſuſtinuerint, innumera, etiam prodigioſa paſſim in libris reperiuntur exempla, quæ omnia, ſi quis referre vellet, integrô tomô indigeret; inde brevitatis gratiâ de illis abſtrahere, vos verò, Chariſſimi, quantum in Domino poſſumus, rogare, & adhortari voluimus, ut, quia ex dictis plùs, quàm manifeſtum eſt, verum animarum Zelum DEO relvera gratiſſimum, præſtantiſſimum, ſummèque meritorium, & utilem eſſe, jam nunc firmiſſimè proponatis, illum pro viribus aſſumere, & cum tempore in opere, præſertim juxta ſequentem praxin exercere.

15. Quæritur III. Quæ praxis, & qui ſint actus Zeli animarum? Reſp. Zelus animarum inter alia potiſſimùm in ſequentibus exerceri poteſt: & quidem *Primò* in Confeſſionali; hic enim locus proprius eſt, ubi magìs cognoſcimus ſtatum animæ proximi, utpote intima ſua ultro ibi pandentis, indéque nobis ſatis manifeſtantis, in quo, & qualiter docendô, exhortandô, monendô, media præſcribendô juvari poſſit, & debeat. Hinc illi, qui propter DEUM ad lucrandas animas libenter accedunt confeſſionale, ibíque etiam diu, & longiori tempore ſedere, & fatigari non difficultant, verum animarum Zelum habere meritò cenſentur. Ubi tamen principaliter notandum, perſonas pauperes, ruſticellas, rudes, & ſimplices æquè libenter in confeſſionali, ac nobiles, & honeſtioris conditionis, aut ali-

cujus

cujus characteris exiſtentes debere audiri; quia omnes æqualiter ſunt imago Dei, ab eo infinitè dilectæ, pretioſiſſimo illius ſanguine redemptæ animæ: ídque etiam, & præſertim ideo, quia apud illas ſæpiùs major habetur fructum quàm apud iſtas.

16. Ulteriùs ſingulariſſimè notandum, Zelum debere eſſe prudentem, moderatum, manſuetum, & civilem, ſinè ira, indignatione, turbatione, aut inurbanitate; *quia ira, & conturbatio in ſe, & in aliis impediunt charitatem*, uti *cap. 7. Reg.* optimè obſervat S. P. Noſter Franciſcus, & ordinariè in confeſſionali plus nocet, quàm prodeſt. Ob oculos ergo habenda eſt aurea doctrina S. Pauli *ad Galat. 6. ℣. 1. Fratres, etſi praeoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, hujusmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.* Et illa *ad Coloſs. 3. v. 12. Induite vos ergo, ſicut electi Dei, Sancti, viſcera miſericordiæ.*

17. Errant ergo, & verô Zelô animarum penitus ſe carere palàm demonſtrant I. Qui non libenter accedunt confeſſionale, qui illud fugiunt, & declinant, quantùm poſſunt: qui etiam ex obedientia vocati conqueruntur, murmurantes, quare jam iterum ego, & non ille, vel illi? &c. Erubeſcere profectò debent hujuſmodi Religioſi (præſertim mixtæ Religionis, ubi ex profeſſo animarum ſaluti incumbere oportet) quòd opus hoc DEO gratiſſimum, & operum Divinorum Diviniſſimum eſſe, optimè ſcientes, nihilominus tantopere declinent, fugiant, & horreant, illud tam difficulter, tam ægrè peragant, ſuámque commoditatem amori Dei, ejus ingenti beneplacito, & animarum inæſtimabili lucro tam turpiter præferant, manifeſtè oſtendentes, nullum, vel exiguum in eis reperiri amorem DEI, & deſiderium eidem placendi, ſe inſuper inter verè tepidos exiſtere. Cogitare deberent hi infelices, quanta pro animabus ſuis fecerit, & paſſus ſit Chriſtus, ac etiamnum faciat, & propterea meritò timere, ne, dum ipſi Zelum, amorem, & curam animarum tantopere negligere non dubitant, DEUS etiam ipſis, & eorum animabus curam ſubtrahat, atque ſpecialia auxilia deneget,

Nemo

*Nemo dicat*, ait S. Gregorius *Homil. 6. in Evang. admonere non ſufficio: exhortari idoneus non ſum. Quantum potes, exhibe, ne malè ſervatum talentum, quod acceperas, in tormentis pendere exigaris.*

18. Errant II. Qui nonniſi nobiles, & honeſtioris conditionis, aut characteris perſonas in confeſſionali audire, pauperes autem, ruſticellas, viles, rudes, ac communes vel omnino non, vel non niſi cum tædio excipiunt, leviter expediunt, vel, antequam confeſſionale ingrediuntur, ad aliud confeſſionale, aut alios Religioſos mittunt. Hi profectò non ex vero animarum Zelo, ſed ex intereſſe, & amore proprio, atque occulta aliqua ſuperbia procedere dignoſcuntur; ac proptereà etiam apud nobiles; quos vario reſpectu humano tractant, exiguum fructum cauſant, utpote qui animas non ut animas, aut pretium earum reſpiciunt, ſed non niſi mundanas circumſtantias præ oculis habent.

19. Errant III. Qui, dum pœnitentes gravia peccata confitentur, aut ruditer, & ineptè ſua proponunt, non ex vero, ſed inordinato Zelo ſtatim indignantur, ferveſcunt, iraſcuntur, & miſeros pœnitentes duris, & aſperis verbis objurgant, increpant, confeſſionale difficile, & exoſum reddunt, ac juxta dicta *num. 16.* plus nocent, quàm proſunt. O! quàm optandum, ut nullus hunc modum tractandi pœnitentes unquam aſſumat, vel jam aſſumptum totis viribus illico deponere quivis ſatagat; quia nec credi, nec explicari ſatis poteſt, quantùm peccaminoſus iſte, & inſulſus, non ex vero ſancto Zelo, ſed ex indomita propria paſſione procedens modus noceat.

20. *Secundò.* Animarum Zelum in praxi utiliſſimè exhibemus, ſi infirmis, & moribundis libenter, etiam cum propriæ vitæ periculo aſſiſtimus; cùm enim eo tempore animæ in ſtatu ſummè periculoſo exiſtant, & auxiliô noſtrô magis indigeant, diabolo in extremis extraordinarium conatum impendente, tentationes varias, & periculoſas ſuggerente, animas ad deſperationem, vel conſenſum in alia peccata perſuadere mirè ſatagente, & infirmo aliàs debi-

debilitato, atque ad reſiſtendum vix habili, utique verum animarum Zelum in praxi exhibet, qui propter DEUM proximo in tam periculoſo, & miſero ſtatu ex vera charitate ſuccurrere, & animam ab æterno interitu ſalvare conatur.

21. *Tertiò.* Zelus animarum in praxi exercetur, non per nimis ordinariè comptas, & neſcio quibûs verborum pompîs ornatas, ſed per Zeloſas conciones, ita tamen, ut, quamvis laudabilis, & utilis Zelus ſit, acriter reprehendere vitia in communi, tamen pro imprudenti, & nocivo habeatur, ita circumſtantionatè perſonas in ſpecie tangere, ut quivis facilè advertat, de hoc, vel illo eſſe ſermonem; talî enim modô publicè confuſus non emendatur, ſed irritatur, Concionatore plerumque non niſi plauſum apud populum quærente, vel apud eos, qui ſimiles perſonas aliàs averſantur, & odiô habent, reportante.

22. *Quartò.* Inſtruendô, & catechizandô rudes ac ignorantes; hôc enim, cùm hujusmodi animabus ſummè utile, & neceſſarium ſit, ſanctum animarum Zelum exhibet, qui propter DEUM illis libenter præſtat, prout ſuo tempore hic fervor DEO ſummè placens, & Chriſtianæ Reipublicæ utiliſſimus ſingulariter recommendatur.

23. *Quintò.* Inimicorum reconciliationem prudenter procurandô; nam, cùm inimicitia ex utraque parte animabus plurimùm nociva exiſtat, utique bonum animarum Zelum exercet, qui propter DEUM inimicitiam pro viribus tollere prudenter conatur.

24. *Sextò.* Proximum à mala ſocietate, & proxima peccandi occaſione eruendô; ſicut enim animabus ſumè periculosũ eſt, in tali ſtatu exiſtere, ita Deo ſummè gratus, & ſummè utilis Zelus reputatur, eas à tam grandi malo liberare.

CA-

# CAPUT XXVIII.

## De perfecta Reſignatione, & Conformitate noſtræ voluntatis cum Divina in omnibus, & quoad omnia.

1. ATtingimus tandem, Chariſſimi! grandem illam virtutem, qua tanquam compendioſa, brevi, & facili via ad ſummam perfectionem, ad inæſtimabilem animi tranquillitatem & pacem, quæ exſuperat omnem ſenſum, ad fruendum cœlô in terra, ad felicem unionem cum DEO, & ad cœleſtem beatitudinem, per gratiam Divinam perveniri póteſt, videlicet ad plenam, & perfectam Reſignationem ac Conformitatem noſtræ voluntatis cum ſanctiſſima voluntate Divina in omnibus, & quoad omnia; in qua commendanda, edocenda, & inculcanda omnes SS. Patres, & Aſcetæ prolixi ſunt. Nos prolixitatem vitantes ea duntaxat adducemus, quæ pro perfecta cognitione hujus virtutis, ad eámq; adipiſcendã & practicandam omnino ſufficere videntur.

### §. I.

### *De Natura, & Præſtantia hujus Conformitatis: nec non de motivis eam exercendi.*

2. QUæritur I. Quid ſit perfecta Reſignatio, ſeu Conformitas noſtræ voluntatis cum Divina? Reſp. Eſt virtus, qua homo propter DEUM, & ex amore ipſius ſuam voluntatem cum ſanctiſſima voluntate Divina in omnibus, & quoad omnia perfectè conformat, eidémque plenè re-

reſignat, ita, ut id omne, & ſolum deſideret, velit, nolit, agat, omittat, aut patiatur, quod vult DEUS, quomodo vult, & quia vult.

3. Porro ex verbis: *Omne, & ſolum id deſideret, velit &c. quod vult DEUS &c.* neceſſariò ſequitur, quòd præcipuam curam, & ſolicitudinem habere debeamus, ut ſecundùm ſanctiſſimam voluntatem Divinam vivamus, ad eam ſemper, & in omnibus adimplendam tendamus, ſicque DEO placeamus; cùm hoc ipſo, quòd quis aliquid ardenter deſideret, pro adipiſcendo, vel exequendo illo etiam maximam curam, & ſolicitudinem gerere neceſſe habeat: quod planè inexplicabilem animi tranquillitatem, libertatem, & pacem cauſat; quæ enim, quæſo, major tranquillitas, & libertas animi excogitari poteſt, quàm eſſe liberum ab omni alia cura & ſolicitudine, omníque cura de cunctis aliis DEO, ac providentiæ illius relicta, maximam, eámque dulcem, & ſuavem habere ſolicitudinem, quomodo in omnibus ſanctiſſimam voluntatem DEI adimpleamus, eique placeamus, præſertim cùm id, quod ita avidè deſideramus, ſemper facilè habere poſſimus, uti magis patebit infra.

4. Quæritur II. Quantæ ſit præſtantiæ Reſignatio, & Conformitas noſtræ voluntatis cum Divina, & quæ motiva ſint eam exercendi? Reſp. I. Præſtantia hujus virtutis tanta eſt, ut omnes SS. Patres impares ſe fateantur ad eam vel à longè declarandam. Patet tum ex dictis, tum ex dicendis, præſertim ex motivis eam aſſequendi, & continuò practicandi, de quibus

5. Reſp. II. Motiva perfectam reſignationem in omnibus cum Divina voluntate jugiter practicandi eſſe ſequentia. *Primum* eſt; quia in ea, perfecta videlicet conformitate voluntatis noſtræ cum Divina dici poteſt ex dictis ſupra *Cap. 1. n. 30.* ſuô modô Chriſtianam, & Religioſam Perfectionem conſiſtere, indéque DEO gratiſſima, & acceptiſſima eſt, prout ampliùs dictum fuit in *Parte priori Cap. IX. num. 17. & ſeqq.* agendô de bona intentione: ubi remonſtravimus, quòd etiam minimum agere, omittere, aut pati, quia

vult

vult DEUS (quod eſt pars hujus virtutis) DEO magis gratum, & acceptum ſit, quàm quodvis aliud, etſi aliàs excellentiſſimum, & heroicum opus, ex alio tamen etiam bono fine v. g. Deo ſatisfaciendi pro peccatis, obtinendi cœleſtem beatitudinem &c. peractum.

6. *Secundum* motivum eſt; quia perfectam conformitatem, & reſignationem noſtræ voluntatis cum voluntate Divina, adeóque, ut ejus voluntas in omnibus adimpleatur, Chriſtus, omnis perfectionis Magiſter maximè docuit, ſummè commendavit, &, quòd præ omnibus grata, & accepta ſit, ipſemet variè manifeſtavit, prout ſupra jam dictum, & ex parte repetere dignum eſt; dicit enim *Joan. 6. ℣. 38. Deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus, qui miſit me.* Ecce finem, ob quem Deus venit in mundum. Iterum *Joan. 4. ℣. 34. Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus, qui miſit me.* Magnum dictum! dein adimpletionem voluntatis Divinæ pro certo ſigno veri erga ſe amoris ponit *Joan. 14. ℣. 21. Qui habet mandata mea, & ſervat ea, ille eſt, qui diligit me.* Quàm grata, & accepta ſit Chriſto adimpletio voluntatis Divinæ, quantùm inſuper eam deſideret, ſingulari, & ſanè mirô modô oſtendit *Matth. 12. ℣. 47. & ſeqq.* nam, dum ei nuntiaretur: *Ecce mater tua, & fratres tui foris ſtant, quærentes te,* ille quaſi parùm curaret ſuam quoque aliàs dilectiſſimam naturalem matrem, grandem illam ſententiam protulit: *Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe meus frater, & ſoror, & mater eſt.* Ecce faciendô voluntatem DEI, Chriſti Mater ſpiritualis efficeris, eique aſſimilaris. *O mirabilem honorem!* exclamat ſuper hunc textum S. Chryſoſt. *Hom. 45. in Matth. O virtutis incredibiles vires! quò ducitis bene viventes homines? Multò enim propinquiores DEO ſunt, qui voluntatem ejus faciunt, quàm qui ſumma carnis neceſſitudine conjunguntur.*

7. Non tantùm verbîs ſummè commendavit, ſed etiam re, & opere per totam vitam in omnibus, & quoad omnia ſanctiſſimam voluntatem Patris ſui perfectiſſimè adimplendô, mirè exercuit hanc virtutem,

uti patet ex illo textu *ad Philipp. 2. ℣. 8. Factus obediens* (id eſt, voluntatem Patris ſui exequens; hoc ipſo enim, quòd ei obedierit, ejus voluntati ſe conformavit, cùm alicui obedire, & illius voluntatem facere, juxta dicta, & adhuc dicenda, idem ſit) *uſque ad mortem, mortem autem crucis.* Unde licèt etiam morti jam proximus præ naturali horrore imminentis doloroſiſſimæ ſimul, ac ignominioſiſſimæ ſuæ paſſionis uſque ad mortem triſtaretur, ita, ut etiam ſanguinem ſudaret: *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem. Matth. 26. ℣. 38. Et factus eſt ſudor ejus ſicut gutta ſanguinis decurrentis in terram. Luc. 22. ℣. 44.* Pro avertenda tam amara paſſione, & morte Patrem cœleſtem impensè ter rogaverit, attamen ab implenda ſanctiſſima voluntate ejus uſque ad mortem ceſſare nolens, ſemper ſuis precibus addidit: *Verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat. Luc. 22. ℣. 42.* Super quæ verba celeberrimus Aſceta Bloſius *in Tabel. Spirit.* ita ſcribit: *Optima & præcellentiſſima oratio, quam fundere poſſumus, hæc eſt: Domine DEUS, da mihi, quidquid volueris, & fac mecum ſecundùm gratiſſimam voluntatem tuam; nam & inter omnes preces, quas Chriſtus in hoc mundo fudit, illa Deo Patri acceptiſſima, maximèque honorifica fuit, quam imminente paſſione fecit: Pater non mea, ſed tua voluntas fiat.*

8. *Tertium* Motivum ſemper reſignandi, & conformandi noſtram voluntatem cum ſanctiſſima Voluntate Divina, eamque in omnibus perfectè adimplendi, meritò ponitur: quia ſumma æquitas, & juſtitia id exigit; cùm enim Deus ſit noſter, totiúsque mundi, cœli, & terræ, ac omnium creaturarum, quæ in eis ſunt, omnipotens Creator, & Conſervator, à quo omnia habemus, & in omnibus omnî momentô dependemus, cui omnia vivunt, & ſerviunt; quòd ſit noſter ſapientiſſimus, providentiſſimus, juſtiſſimus Rector, & Gubernator, Protector, ac Benefactor, qui ab innumeris malis, & periculis omnî momentô nos protegit, liberat, & conſervat, econtra innumerîs donîs, & bonîs, gratiîs & beneficiîs cumulat: quòd ſit noſter amantiſſimus Pater, Salvator, & Redemptor, atque ille immenſæ Majeſtatis, ac infinitæ bonitatis DEUS,

DEUS, quem ſupra *Cap. XXVI. de Fide.* deſcripſimus, & qui nos ideo creavit, & conſervat, tantáque nobis præſtat bona, ut illum amemus, eidem ex amore ſerviamus, id eſt, ſanctiſſimam illius voluntatem faciamus, & poſtea in æternum felices evadamus, utique juſtiſſimum, æquiſſimum, & digniſſimum eſt, ut voluntatem talis, & tanti DEI, ac Domini noſtri exequamur, præſertim ſi

9. *Quartum* quoque motivum conſideramus; quia videlicet illius voluntas tam ordinans, quàm permittens (ejusdémque leges, & mandata) ſemper, & in omnibus ſanctiſſima, juſtiſſima, ſapientiſſima, providentiſſima, utiliſſima, & ter optima eſt, uti plurimis in locis Scriptura apertè teſtatur: conſequenter rurſus ſumma æquitas, & juſtitia, imò ratio naturalis exigit, ut creatura obſervet, illámque propriæ iniquæ, injuſtæ, intereſſatæ, inordinato amore proprio refertæ, cæcæ, & ſtultæ voluntati ſuæ ſemper anteponat, háncq; propter illam abneget. *Omnia mandata tua æquitas*, dicit Regius Pſaltes *Pſal. 118. ℣.* 172. & *Pſal. 18. ℣. 8. Lex Domini immaculata convertens animas: teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans parvulis.* Et infra ℣. *10. Judicia Domini vera, juſtificata in ſemet-ipſa.* Quibus, aliiſque textibus accedit, quòd juſtiſſimus, ſapientiſſimus, ter optimus Deus non niſi juſtiſſimas, ſapientiſſimas, ter optimas leges, & mandata ponere valeat.

10. *Quintum* Motivum; quia ſanctiſſima ejus voluntas, leges, & mandata obſervatu etiam facillima ſunt tam quoad cognitionem, quàm executionem prout relegendô ſupra §. *IV. Cap. I.* uberiùs patet.

11. *Sextum* Motivum eſt; quia conformitas noſtræ cum Divina voluntate, hujúsque debita adimpletio, ſimul etiam jucundiſſima, omnem pacem, quietem, & tranquillitatem affert. Revideantur dicta *Cap. I. n. 105. & ſeqq.*

12. *Septimum* Motivum eſt, quòd, qui perfectam reſignationem, & conformitatem ſuæ voluntatis cum Divina obtinet, eámq; ſolam deſiderat, ſemper habeat, quod vult, & deſiderat; hoc ipſo enim, quòd quis non niſi

niſi illud, quod omniſcius, omnipotens, ſapientiſſimus ſimul, ac clementiſſimus DEUS vult, etiam ipſe deſideret, ſequendô ejus ſanctiſſimam voluntatem vel præcipientem, vel prohibentem, aut conſulentem, vel ſaltem permittentem, (prout ſemper una ex his in omnibus actionibus aderit) ſemper obtinet id, quod ipſemet vult, & deſiderat: conſequenter non poteſt non ſemper in ſumma tranquillitate, pace, & conſolatione animi vivere. Nam profectò, cui cuncta juxta juſtum deſiderium, & voluntatem ſemper procedunt, ſempérque habet, quod vult, & deſiderat, neceſſariò ſemper conſolatus, & contentus vivit, cœlúmque in terra habens cœleſtem vitam ducit; præſertim, cùm etiam Angeli, & ſancti in cœlo non niſi illud, quod DEUS vult, quod ei placet, deſiderent, ita, ut potiùs cœlô carere velint, quàm aliquid contra voluntatem Dei deſiderare, habere, aut facere: magíſque gaudeant, hanc eſſe DEI voluntatem, ut ſint beati, quàm ſe beatitudine hac frui, prout ampliùs pulchrè declarat Drexelius *in Heliotrop. lib. 2. Cap. 4. §. 2.*

13. Omiſsis innumeris exemplis unicum pro confirmatione hujus ſeptimi motivi adducere utile duximus, quod refert celeberrimus ex Ordine S. Dominici Theologus, & Aſceta B. Joannes Thaulerus. Quamvis autem hoc exemplum in libris paſſim reperiatur, uti apud Nicolaum Keſsler in libro: *Gemitus Compedit.* ad calcem; quia tamen ad propoſitum apprimè ſervit, meritò hic etiam apponitur. Integrô octo annorum ſpatiô, ut ipſemet teſtatur, aſſiduis precibus rogavit DEUM, ut hominem ſibi monſtraret, à quo perfectionis, & compendioſam ad cœlum viam addiſcere poſſet; quodam ergo die, quo hujuſmodi deſideriô magis tenebatur, vocem cœlitùs allatam audire ſibi viſus eſt illis verbis: *Exeas, & ad Eccleſiæ portam te conferas, & ibi, quod optas, reperies.* Ille ſtatim ad Eccleſiam properans, in loco ſibi deſignato hominem mendicum offendit, pedibus gravi ulcere ſubductis, fœtore, & ſqualore confectum, veſti-

bus

bûs laceris ferme nudum; ſalutat Thaulerus virum, & bonum, fauſtúmque precatur diem; cui mendicus: non memini, malum me unquam habuiſſe diem. Ad quod Thaulerus: felicem te reddat Deus; mendicus verò: quid adverſitas, quid calamitas ſit, ignoro. Cui denuo Thaulerus: dico, DEUS te felicem reddat; mendicus; & ego reſpondeo, me nunquam infelicem fuiſſe. Thaulerus hominis ſtatum magis exploraturus, opto, inquit, ut omnia, quæ deſideras, tibi eveniant; mendicus: omnia pro voto ſuccedunt. Thaulerus: ergo tu inter calamitoſos ſolus beatus? & in te ſolo exceptionem patitur doctrina Jobi dicentis: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miſeriis*? mendicus: ita eſt, ut jam dixi, nunquam malum me diem habuiſſe recordor; ſorte, quam dedit mihi DEUS, contentus ſum; felicitate non indigeo, quia ſemper felix ſum, ſemper enim habeo, quod volo, & ideo nunquam infauſti diei memini, qui ſemper cuncta ad votum habeo. Si fames torquet, laudo Deum, providum Patrem; ſi frigus, ſi calor moleſtat, ſi aliis afflictionibûs cœlum me tangit, DEUM laudo; ſi alii me ſpernunt, contemnunt, propterea à laude Divina non deſiſto; nam certus ſum, non caſum, non fortunam, ſed horum omnium authorem eſſe Deum, nec poſſe non eſſe optimum, quod facit DEUS. Eveniat ergo, quidquid velit, id ſemper gratiſſimum eſt, lætóque animò, tanquam de manu amantiſſimi Patris accipio. Quidquid DEUS vult, hoc & ego volo: unde omnia ſuccedunt, prout volo. Ille miſer, & infelix eſt, qui caſu, & fortunâ ſecum aliquid fieri putat; hæc vitæ præſentis beatitudo eſt, tenaciter Divinæ voluntati adhærere; DEI voluntas ſemper optima, & ſanctiſſima nunquam melior reddi, aut depravari poteſt, nec mala fieri: hanc ut ſequar, omnem conatum, ac ſtudium impendo, hac dulci cura totam meam mentem occupo, ut ſemper velim, quod vult DEUS, & hoc dum volo, omnino felicem me reputo. Tunc Thaulerus: quæſo, idémne ſentires, ſi DEUS in infernum te detruderet? quid?

reponit mendicus, à DEO in infernum me præcipitari? Scias, me duobûs pollere brachiis ſtupendi roboris, quibûs DEUM indiſſolubiliter ſtringerem: unum brachium eſt ſinceriſſima charitas, qua Deum ſuper omnia diligo: alterum eſt ſubjectiſſima humilitas, qua me totum ipſi offero; hîs ergo Deum meum tam ſtrictè, & arctè complecterer, ut eum, quocunque tandem mitterer, ſemper mecum traherem; certum eſt, quòd gratius mihi foret, extra cœlum cum DEO eſſe, quàm in cœlo abſque DEO. Obſtupuit Thaulerus, intellexítque, hanc profectò compendioſam eſſe illam viam tendendi ad Deum, quam ſcire tam ardenter deſiderabat: ulteriùs tamen indagare volens, quæſivit, à quo miſſus huc veniſti? reſpondet mendicus: à DEO ſum miſſus. Thaulerus: ubi locorum DEUM reperiſti? mendicus: ubi cuncta creata deſerui. Thaulerus: ubi locorum Deum reliquiſti? mendicus: in mentibus puræ, & bonæ voluntatis. Thaulerus: dicas, quæſo, qualis homo es? mendicus: quisquis ſim, ſorte mea contentus ſum, ut eam cum omnium Regum opulentiis non commutarem; Rex eſt, quisquis novit ſibi imperare. Thaulerus: ergóne Regem te eſſe credam? ubi tuum regnum? reſpondit mendicus: ibi: & digitô cœlum monſtravit; Rex eſt, cui regnum illud in alto certis chirographis eſt tranſcriptum. Tandem Thaulerus: quis iſta te docuit? quis tibi hunc animum injecit? Reſpondit ille: dicam domine; totos dies ego ſileo, & jam vel precibus, vel piis cogitationibus vaco, & hoc unicè curo, ut Deo ſim ſemper conjunctiſſimus: conjunctio, & familiaritas cum Deo, ejúsque Divina voluntate docent hæc omnia. Thaulerus plura cum mendico conferre ad aliud tempus differens, admirabundus intra ſe ait: En! Doctorem inveniſti rectiſſimæ ad Deum viæ; hinc diſcedens, DEUM laudavit, eíque gratias egit.

14. *Octavum* motivum, vel potius efficax medium aſſequendi perfectam reſignationem, & conformationem noſtræ voluntatis cum Divina in omnibus, & quoad omnia, jam actum fuit motivô ſeptimô, & hic

hic fuſiùs adducitur, éſtq; nil aliud, quàm firmiter credere, & ſæpiùs, præſertim tempore occaſionis, recordari, mentíque altè imprimere, prorſus nihil fieri, nec fieri poſſe ſinè ordinante, vel permittente voluntate Divina: & quæ fiunt, reſpectu DEI non caſu & fortuitò, ſed quoad ſubſtantiam, modum, & circumſtantias ex ſingulari providentia Divina evenire, eáque gubernante, moderante, ac diſponente ad communem, & cujusvis particularem utilitatem dirigi, etiam illa, quæ ex invidia dæmonis, aut malitia hominum nobis obveniunt; quia, etſi dæmon, & malitioſi homines plenam voluntatem habeant, poteſtatem tamen pro libitu nocendi non habent, nec plùs, nec aliter, nec diutiùs nocere poſſunt, quàm DEUS permittit, qui nil aliud, nec aliter, nec plus, nec diutiùs permittit, quàm quod, & qualiter pro noſtra ſalute fore perfectè cognoſcit, & prævidet, indéque etiam ex malis permiſſis bona mirabiliter, & ſapientiſſimè educit: *Nam attingit à fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter, Sap. 8. ℣. 1.* ac *Omnia in menſura & numero, & pondere diſpoſuiſti, Sap. 11. ℣. 21. Tua, Pater, providentia gubernat. Sap. 14. ℣. 3.* etiam bruta animalia, & omnes creaturas, ita, ut ſinè voluntate & providentia Divina nec folium de arbore, nec capillus de capite, nec paſſer ſuper terram cadat, prout Chriſtus ipſe teſtatur *Matth. 10. ℣. 29. Nónne duo paſſeres aſſe veneunt, & unus ex illis non cadet ſuper terram ſinè Patre veſtro.* & ℣. 30 *Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. Et capillus de capite veſtro non peribit. Luc. 21. ℣. 18.* Pulchrè ad propoſitum ſcribit S. Auguſtinus *Lib. 3. de Trinit. c. 4. Voluntas DEI eſt prima, & ſumma cauſa omnium corporalium ſpecierum, atque motionum; nihil enim fit viſibiliter, & ſenſibiliter, quod non de interiori inviſibili, atque intelligibili aula ſummi Imperatoris aut jubeatur, aut permittatur ſecundùm ineffabilem juſtitiam præmiorum, atque pœnarum, gratiarum, & retributionum in iſta totius creaturæ ampliſſima quadam, immenſáque republica.* cui adſtipulatur S. Gregor. *Lib. 16. Moral. cap. 5.* dicens: *Sic DEUS intendit omnibus, ut adſit ſingulis; ſic adeſt*

*ſingulis, ut ſimul omnibus nunquam deſit.* Ut proin ter admirabilis DEUS, tanquam immenſus, omnipotens, ſapientiſſimus, benigniſſimus Creator, Conſervator, & Gubernator totius univerſi, non ſolùm in Europa, verùm etiam in America, Aſia, Africa, ac in omni terræ parte regna & provincias, cunctáſque, & ſingulas, etiam minimas, ac viliſſimas creaturas ordinandô, & permittendô ſapientiſſimè regat, gubernet, & moderetur, ác, quantum eſt in ſe, cuncta ad omnium & ſingulorum, impedimentum ultro non ponentium, utilitatem mirabiliter, ac clementiſſimè dirigat, id ipſum inſuper idem immenſus, ter optimus DEUS hìc loci, particulari tua cum perſona, & cum quàvis alia faciat, & præſtet. Quod qualiter in omni quacunque tandem adverſitate, quam DEUS quomodocunque immittit, vel permittit, plenè verificetur, clarè, & fuſiùs demonſtravimus ſupra *Cap. XVII. à n. 26.* agendô de *Virtute Patientiæ*, quæ omnino relegenda ſunt, præſertim cùm virtus Patientiæ, qua cuncta adverſa propter DEUM, & amore ipſius, ac ùt ſanctiſſimam illius voluntatem libenter, & patienter, atque cum plena reſignatione ſuſtinemus, etiam aliqua, & quidem nobiliſſima pars ſit conformitatis noſtræ cum Divina voluntate.

15. *Nonum* motivum pariter ex parte jam allegatum, ſuam voluntatem cum Divina in omnibus ſemper conformandi, eidémque ſe ſemper reſignandi, eſt, ſæpiùs bene conſiderare, hoc ipſo, quòd omnipotens, ſapientiſſimus, ter optimus, & benigniſſimus DEUS facilè poſſit, optimè ſciat, & omnino velit cuncta, quæ diſponit, aut permittit, ad ſummam utilitatem noſtram actu dirigere, præſertim cùm infinitè, & longè plùs nos amet, quàm ipſi noſmetipſos, longéque meliùs cognoſcat, & prævideat, quàm nos, quæ nobis meliora ſint, nos nihil melius optare, aut eligere poſſe, quàm idipſum, quod Deus, & ſanctiſſima ejus voluntas ordinandô, vel permittendô defacto nobiſcum diſponit.

16. *Decimum*, & præſtantiſſimum motivum eſt; quia perfecta reſignatio, & conformitas

tas noſtræ voluntatis cum Divina ad perfectam unionem cum DEO perducit; hoc ipſo enim, quòd propter DEUM, & ex amore illius, omne, & id ſolum deſideremus, velimus, nolimus, agamus, omittamus, patiamur &c. quod ipſe vult, & quomodo vult, & quia vult, unius voluntatis, uniúsque ſpiritûs cum ipſo evadimus juxta illud *1. Corinth. 6. ℣. 17. Qui adhæret Domino, unus ſpiritus eſt*: ſicque per amorem perfectè cum ipſo unimur; quæ unio cum DEO utique ſumma omnis perfectionis, ſimúlque ineffabile bonum eſt.

## §. II.

# *De Praxi, & Actibus hujus Reſignationis, & Conformitatis.*

17. Quæritur. Quæ ſit praxis, & quænam actus Reſignationis & Conformitatis voluntatis noſtræ cum Divina? Reſp. Praxes ſervire potiſſimùm ſequentes, & quidem *Prima*, & univerſalis praxis eſt, ſæpiùs ſupra recenſita motiva, nunc hoc, nunc illud, prout occaſio, & materia occurrit, bene conſiderare.

18. *Secunda* univerſalis pariter, & optima praxis eſt, ſingulariſſimè ſæpiùs conſiderare, & firmiſſimè credere, quòd prorſus nihil fiat, nec fieri poſſit ſinè ſanctiſſima voluntate Divina ordinante, vel permittente; hoc enim qui bene conſiderat, in ſanctiſſimam voluntatem Divinam quoad omnia facilè ſe reſignabit.

19. *Tertia*: eſt in ordine agendi, & omittendi, quæ DEUS vult, antequam agamus, priùs ſcire, & conſiderare oportet, quidnam Deus velit (prout facilè poſſumus) & hoc cognito cum gaudio, & perfectè illud agere, voluntatem, & beneplacitum ipſius ſemper præ oculis habentes, indéque in Domino lætantes, quòd nunc digni ſimus id agere, quod ipſe

vult, & ei placet: ſi aliqualiter de voluntate Divina hæſitamus, Deum pro lumine invocare, & cum Paulo *Act. 9. ṽ. 6.* orare: *Domine, quid me vis facere?*

20. *Quarta* eſt ea, quæ voluntatis Dei ſunt, in conſpectu ejus, multùm attendentis, qualiter voluntatem ipſius faciamus, perfectè, & quomodo ille vult, agere. Porro, quomodo cuncta perfectè agere debeamus, & poſſimus, dictum eſt in *Parte priori, Cap. Vtilia & ſeq.*

21. *Quinta* eſt, preces, & laudem Divinam in conſpectu Dei, perfectè, & cum mentis lætitia perſolvere, gaudentes, quòd voluntatem Dei per tam excellens angelicum officium, & actum perficere poſſimus; nam etiam orare, Deúmque laudare ideo principaliter debemus, quia ipſe vult.

22. *Sexta* praxis eſt, adverſa omnia, nullo excepto propter Deum, & voluntatem ipſius libenter, & patienter ſuſtinere, & in ſanctiſſimam ejus voluntatem ſe reſignare; quia omnia à permittente, vel diſponente voluntate Divina proveniunt, & ad noſtram utilitatem diriguntur juxta dicta *Cap. XXVIII. de Patientia.*

23. *Septima*, non tantùm quoad præſentia, ſed etiam præterita, & futura in Divinam voluntatem ſe reſignare, & quoad præterita cum Job dicere; *Sicut Domino placuit, ita factum eſt, ſit Nomen Domini benedictum, Job. 1. ṽ. 21.* quoad præſentia: *Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, & in terra. Matth. 6. ṽ. 10.* quoad futura: *Sicut fuerit voluntas in cœlo, ſic fiat. 1. Macch. 3. ṽ. 60. Dominus eſt, quod bonum eſt in oculis ſuis, faciat. 1. Reg. 3. ṽ. 18.*

24. *Octava* eſt, propter nullum adverſum inordinatè triſtari, ſed in certa voluntate, & beneplacito Divino ſemper ſuam conſolationem habere, quia *Non contriſtabit juſtum, quidquid ei acciderit. Prov. 12, ṽ. 21.*

25. *Nona*, de futuris nullam inordinatam ſolicitudinem habere, ſed ſua prudenter facere, & cæteroquin firmiter credere, illud, & ita futurum, prout Deus voluerit: id autem, quod, & quomodo ipſe vult, optimum eſſe; nam *Omnia, quæcunque voluit, fecit. Pſalm. 113. ṽ.* 11.

11. *Non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati. Eſther 13. ℣. 9.*

26. *Decima* eſt, ab omni inordinata ſolicitudine cavere in morbis, infirmitatibus, & doloribus noſtris, an, & quo tempore aliquando ſint ceſſaturi, vel quamdiu adhuc duraturi, ſed ſanctâ intentione facientes, quod ex parte noſtra eſt, per omnia voluntati Divinæ ſe reſignare, certò ſcientes, & credentes, omnia quoad ſubſtantiam, modum, & circumſtantias *in numero, pondere, & menſura* ab amantiſſima, & providentiſſima voluntate Divina ad noſtram ſalutem provenire, nec magis, nec diutiùs affligere, quàm ipſe voluerit, indéque ſe habere, uti *præcitato Cap. XXII. de Patientia. à n. 26.* ſpecialiter præſcriptum eſt.

27. *Undecima* eſt, uſque ad mortem eſſe reſignatum in ſanctiſſimam voluntatem Divinam, nec inordinatam (ordinata cura neutiquam excluditur) ſolicitudinem habere de brevitate, vel diuturnitate vitæ, de tempore, vel modo mortis: ſed paratum eſſe, eo momento, & modo mori, nec citiùs, nec ſeriùs, nec aliter vitam finire, quàm DEUS voluerit; ipſe enim ſolus, & optimè novit, ac prævidet, quando, & qualiter tibi expediat è vivis diſcedere, & juxta hanc providentiam, & infinitam bonitatem ſuam de morte tua diſponit, quia *Vita, & mors à DEO ſunt. Eccli. 11. ℣. 14.*

28. *Duodecima*, quamvis non contra, ſed juxta Divinam voluntatem ſit, in adverſitatibus noſtris, præſertim in gravibus, periculoſis, & doloroſis infirmitatibus DEUM pro auxilio, & liberatione humiliter, ac fiducialiter invocare (cùm ipſe rogari velit) ſemper tamen non niſi cum plena reſignatione in Divinam voluntatem id facere conformiter doctrinæ, & exemplo Chriſti, qui etiam inter ſanguineum ſudorem ter Patrem rogavit, ut amariſſimum paſſionis, & mortis ſuæ calicem auferret, ubi ſemper addidit: *Non mea, ſed tua voluntas fiat.*

29. *Decima tertia*, ad omnia munera, officia, & loca indifferentem ſe habere, cùm æquè in uno, ac in alio id, quod optimum eſt, inveniatur, videlicet voluntas, & beneplacitum Divinum.

30. De-

30. *Decima quarta* praxis eſt, non tantùm quoad particularia, & privata, ſed etiã quoad communia,& publica, quoad regna, & provincias, quoad translationem, & vaſtationem regnorum, quoad communes plagas, famem, peſtem, bellum, extraordinarios æſtus, frigora, fulgura, & tempeſtates &c. noſtram cum Divina voluntate conformare, in eámque quoad omnia perfectè ſe reſignare; ipſe enim, utpote omnipotens, ſapientiſſimus, juſtiſſimus, benigniſſimus Creator, & Conſervator, Rector, & Gubernator totius univerſi, Rex Regum, & Dominus Dominantium, cuncta ſapientiſſimè, juſtiſſimè, ter optimè ubique regit, diſponit, & gubernat, ipſe dividit, tribuit, & aufert ſceptra, & coronas, ipſe *Diſſipat conſilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum & reprobat conſilia principum, conſilium autem Domini in æternum manet. Pſal. 32. ℣. 10. & 11.* Ipſe *Judicabit orbem terrarum in juſtitia, & populos in æquitate. Pſal. 97. ℣. 9.* Ipſe *Depoſuit potentes de ſede, & exaltavit humiles. Luc. 1. ℣. 52.* Ipſe *Mortificat, & vivificat, humiliat, & ſublevat. Lib. 1. Reg. c. 2. ℣. 6. & 7.* punit, & parcit, ab ipſius ſanctiſſima diſponente, vel permittente voluntate cuncta bona, & mala in univerſo proveniunt, ita, ut nullum malum pœnæ ſit in toto univerſo, quod non facit Dominus: *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit? Amos. 3. ℣. 6.* Ut proin in communibus, & publicis quoad omnia meritò oporteat perfectè eſſe reſignatum in ſanctiſſimam voluntatem Divinam, eámque, ſicut & ejusdem, quamvis occulta, ſemper tamen juſtiſſima, ſapientiſſima, ter optima judicia in omnibus, & per omnia humillimè adorare, laudare, & venerari; in quo Deus ſingulare beneplacitum habet.

31. Tandem *decimaquinta* eſt, principale deſiderium, conſequenter cunctìs inordinatis curis, & ſolicitudinibûs dimiſsìs, & providentiæ, ac diſpoſitioni Divinæ commiſsìs, maximam curam, & ſolicitudinem juxta ſæpiùs jam dicta, & ſcripta, præ omnibus aliis habere, ut ſemper, & in omnibus adimpleamus ſanctiſſimam Dei voluntatem, agendô, omittendô, & patiendô, quod ipſe vult, quomodo

vult,

vult, & quia vult. Pariter eum ante omnia habere timorem, ne ſanctiſſimæ voluntati Dei, ejúſque ſanctiſſimis legibus, & mandatis, quæ ipſe cuſtodiri cupit nimis, contraveniamus, atque Deum offendamus: unicum item habere gaudium, & lætitiam in adimpletione, & executione ſanctiſſimæ voluntatis Divinæ, tanquam in principali fine, & unico vero centro creationis noſtræ, utpote in quo centro ſolo omne verum gaudium, & lætitia, omnis felicitas, & tranquillitas, quies & pax animi, omnéque bonum conſiſtit.

32. Pro coronide humillimam, & ſinceriſſimam adhortationem ad vos Juvenes Religioſos cujuscunque ſacratiſſimi Ordinis apponere neceſſe duxi. Per viſcera ergo miſericordiæ DEI, per veſtram ſalutem, per omne vobis charum, ex vero, & ſincero amore vos adhortor, humillimè rogo, & obſecro Chariſſimi! ut Doctrinam Aſceticam, quam ex hoc tractatu percepiſtis, & plenè didiciſtis, non deſeratis, non negligatis, vel tanquam quid antiquum, quod jam aliquoties legiſtis, & ſatis ſcire putatis, quaſi abjectim ſeponatis, ſed per omnia in ſanctam praxim, & habitum (quod eſt principale) deducere totis viribus ſatagatis, & ad hunc finem, ſi quoad unam, vel aliam materiam in actu, habitu, & praxi minùs habentes, defectuoſos, imperfectos, vel penitus deviantes, vos invenitis, eandem materiam ſpecialiter denuo relegere, mentíque bene imprimere, cum firmiſſimo propoſito eam debitè obſervandi, non omittatis. Dilectiſſimi, & in æternum benedicti! pro ſumma profectò extraordinaria, ſpecialiſſima gratia, & beneficio DEI habere meritò debetis, ſi in tali ſacratiſſima (quacunque demum) Religione, Provincia, vel Monaſterio exiſtitis, ubi ex quocunque demum tractatu aſcetico, attamen ex diſpoſitione Superiorum veſtrorum omnem ſcitu utilem, & neceſſariam materiam aſceticam, eámque bene examinatam, S. Scripturæ, ſanæ Theologiæ, & SS. Patribus per omnia conformem, ab iisdem Superioribus approbatam; imò ab ipſismet, conſe-

quenter à DEO vobis præſcriptam, & vel inde ſecuriſſimam, ac in ſequendo præ cæteris ſummè meritoriam hauriendi, indéque omnem neceſſariam notitiam Deo in cunctis debitè ſerviendi, ſecundùm ſanctiſſimam voluntatem, & beneplacitum Divinum vivendi, veſtram æternam ſalutem certò obtinendi, theoricè & practicè, quoad in- & externum hominem acquirendi occaſionem habueritis. De præſenti Schola Aſcetica ſcribendô percepiſtis, Chariſſimi, & didiciſtis, plenámque notitiam nunc habetis de vero fine, & inexplicabili felicitate Statûs Religioſi. Audiſtis de grandi malitia, iniquitate, turpitudine, damnis, & periculis peccatorum tam venialium, quàm mortalium, ac vitiorum tam in genere, quàm in ſpecie. Percepiſtis econtra, & requiſitam notitiam habetis de natura, præſtantia, neceſſitate, utilitate, æquitate, jucunditate, & facilitate omnium penè virtutum. Intellexiſtis inſuper ipſa motiva, media, principia, & praxes vitia declinandi, extirpandi: ac econtra habitus hiſce contrarios implantandi. Didiciſtis, quomodo cuncta opera, & exercitia, præſertim ex præſcripto Superiorum, vel ex munere veſtro quotidie vobis incumbentia, orationem vocalem, & mentalem exactè, ac perfectè peragere, ſicque voluntatem Divinam in omnibus debitè adimplere debeatis. Percepiſtis, & ſcitis, quomodo quoad hominem externum vos habere, cum qua modeſtia, manſuetudine, & civilitate religioſa, non ſine magno beneplacito Divino, & ædificatione proximi tam domeſtici, quàm extranei, ſemper & ubique converſari debeatis. Didiciſtis, & ſcitis, in quo vera Perfectio Religioſa conſiſtat, & conſequenter quomodo DEO perfectè ſervire vos oporteat, videlicet ex amore erga DEUM omne vobis incumbens deſiderandô, volendô, nolendô, agendô, omittendô, patiendô, quod vult, quomodo vult, & quia vult DEUS. Docti eſtis, quàm juſtum, & æquum, quàm neceſſarium, & obligatorium, quàm utile, ac meritoriũ, quàm facile, jucundum, & conſolatorium ſit illud præſtare. Uno ver-

verbo, percepiſtis, & didiciſtis ferè omnia, quæ pro adipiſcenda perfectione, & ducenda vita verè Religioſa, ſcitu neceſſaria, vel ſaltem ſummè utilia ſunt, ut revera non appareat, quomodo aliquando coram DEO reſpondere, & coram Tribunali Divino ſtare valeatis, ſi gaudentes perfecta hac notitia, ei conformiter non vivatis. Imò timeo, quin & prædicere audeo, duriſſimum vos propterea, & ſeveriſſimum habituros judicium; quia, *Qui cognovit voluntatem Domini ſui, & non fecit ſecundùm voluntatem ejus, vapulabit multis. Luc. 12. ℣. 47.*

33. Quare ad vos specialiter me iterum converto, Juvenes Religioſi cujuſcunque ſacratiſſimi Ordinis, inſtantiſſimè rogandô, ne, dum finito Novitiatu ad ſtudia applicamini, vel dum poſt certos ſtudiorum annos à Schola Aſceſeos, prout in qualibet Religione fuerit præſcriptum, immunes evaditis, ne inquam putetis, vos etiam ab obligatione ſervandi hauſtam in Novitiatu doctrinam, & notitiam exemptos eſſe; ſiquidem hujusmodi aſceticà doctrina non pro ſolis primis Religionis annis traditur, ſed ut eam ita perfectè addiſcatis, ac per totam vitam practiceris, quatenus exinde per frequentatos actus etiam virtutum habitus veſtris implamentur animis. Rogo ulteriùs per omnia, & obſecro, ut eunin Tyrocinium & Inſtructiones aſceticas penitus egreſſi omnimodè caveatis, ne quaſi libertini nonnullorum tepidorum, imperfectorum, diſſolutorum, aut ſenſualium, (à cujusmodi miſeris nulla fortè Religio plenè immunis eſt) malum exemplum ſectantes à doctrina, & via recta, quam edocti eſtis, recedatis, ſed obſervetis monitum Spiritûs ſancti, quod *in Prov. c. 6. ℣. 20. & ſeqq.* ſtatim ab initio hujus Tractatus adduximus: *Conſerva, Fili mi, præcepta Patris tui, & ne dimittas legem Matris tuæ: liga ea in corde tuo jugiter, & circumda gutturi tuo. Cùm ambulaveris, gradiantur tecum: cùm dormieris, cuſtodiant te, & evigilans loquere cum eis.*

34. Inter vitia ſingulariter cavete à ſuperbia, ambitione, & gula, præſertim ab exceſſu

in potu, tanquam ſpecialibus cauſis ruinæ Religionum, ob rationes ſuis locis allegatas: item ab omni etiam umbra laſciviæ; in hac enim rei, præſertim habituati, characterem, & ſignum æternæ reprobationis ſecum circumferunt. Inter virtutes aſſequendas ſpecialiſſimè comendo cum repræſentatione DEI Immenſi vivam fidem, & frequentem memoriam eorum, quæ nos Fides, & Sacra Scriptura de DEO docent; hæc enim qui vera fide credunt, & ſæpiùs mente revolvunt, non poſſunt non amare DEUM; & illi debitè ſervire, juxta dicta: profundiſſimam item humilitatem, & filiam illius patientiam in cunctis adverſis: exactam, perfectam, promptam, cæcam obedientiam, nec non perfectam reſignationem, & conformitatem noſtræ voluntatis cum Divina. Inter media verò, ardens deſiderium, verámque, ſeriam, efficacem, & conſtantem voluntatem, ac propoſitum, non obſtante quorumdam contrariis exemplô, ad virtutem & perfectionem tendendi: item quaſi perpetuam ſui abnegationem; cùm enim plura agere, & pati oporteat, quæ amori & ſenſualitati, malis noſtris inclinationibus, ac paſſionibus penitus adverſa ſunt, econtra plurima omittere, quæ eisdem arrident, utique neceſſarium eſt, ſeipſum, id eſt, propriam voluntatem, & judicium, ſenſualitatem, inordinatas inclinationes, & paſſiones jugiter mortificare.

35. Ad idem, & eodem modo, quo Juvenes, etiam veteranos Religioſos tam ſubditos, quàm Superiores omni, qua decet, reverentia, ex vera & ſincera charitate humillimè rogo, ut & ipſi, prout aliàs ſupponere licet, ſi non hanc Scholam Religioſam à mea tenuitate compoſitam, forſan modica æſtimatione dignam, ſaltem alium librum de ſimilibus materiis ſolidè tractantem ſucceſſivè legere, nec non, ubi, & quando neceſſe fuerit, unam, vel alteram materiam attentè relegere, ac juxta illam vivere non dedignentur: ut enim Juventus Religioſa plùs exem-

exemplìs, quàm verbis ad ſanctam incitatur, imò trahitur imitationem. Cæterùm totam hanc Scholam Religioſam, ſeu Tractatum Aſceticum, & cuncta in eo contenta judicio, & correctioni Eccleſiæ humillimè denuo, & plenariè ſubijcio.



Digitized by Google

(o)

# INDEX

## PARTIS POSTERIORIS.

### Ciſra Romana indicat Caput. n. Numerum marginalem. p. Paginam.

## A.

Abnegatio ſui quàm neceſſaria. II. n. 30. p. 75. v. etiam *mortificatio.*

Abſtinentia qualis virtus? XIV. n. 6. p. 327. Ejus utilitas. n. 9. p. 328. & praxis. n. 17. p. 332.

Acedia quale ſit vitium? XVIII. n. 4. &c. p. 441. Ejus actus & ſigna. n. 15. p. 446. Media contra eam. n. 16. p. 447.

Actus eliciti & imperati. I. n. 5. p. 7. Heroici quid ſint? II. n. 34 p. 78. Quantum conferant ad perfectionem. n. 40. p. 81. Eorum praxis. n. 41. p. 82.

Adoratio qualis virtus, & quotuplex? XIII. n. 7. p. 280.

Adverſa conſiſtunt in tribus claſſibus. XXII. n. 3. p. 562. v. *Patientia.*

Affabilitas quid ſit.? XIII. n. 98. p. 310.

Affectus inordinati. v. *Paſſiones.*

Ambitio quid & quotuplex ſit? XXI. n. 71. p. 550. Quàm pernicioſa. n. 79. p. 553.

Amicitiæ virtus. XIII. n. 89. 95. p. 305. 307. Particularis cavenda. n. 96. p. 308.

Amor proprius, quàm malos effectus producat? XI n. 2. p. 217. Ejus actus. n. 8. p. 220.

S. Angeli Cuſtodis præſentiæ memoria quomodo exercenda? III. n. 91. p. 115.

Ariditas v. *Patientiæ.*

Audacia, ſeu Temeritas, aut Præſumptio, quale ſit vitium? XIX. n. 24. p. 469.

## B.

Blaſphemia quid ſit? XIII. n. 31. p. 284.

Bona opera. v. *Operæ.*

C

## C.

Caſtitas quid ſit, & quotuplex? XV. n. 1. p. 359. Quàm præſtans? n. 5. p. 360. Ejus exempla. n. 12. p. 362. Ejus actus. n. 18. p. 363. v. etiam *Pudicitia.*

Charitas perfecta, actualis, acquiſita, infuſa, habitualis. I. n. 5. 6. 7. 8. p. 7. 8. Intenſiva, & extenſiva. n. 11. p. 10.

Charitas Theologica quid ſit, & quantùm obliget? XXVI. n. 43. p. 677. Quàm præſtans ſit? n. 49. p. 680. Quæ ejus praxis & actus? n. 51. ibidem.

Chriſti vitam ſequi, & imitari quomodo intelligendum. I. n. 29. p. 17. & n. 36. p. 21.

Chriſtiani quomodo teneantur tendere ad perfectionem? I. n. 41. p. 24.

Clementiæ virtus quid ſit? XVI. n. 21. p. 409. Ejus actus, & quomodo contra eam agatur. n. 23. p. 410.

Cogitationes inordinatæ, quæ, & quomodo mortificandæ? IX. n. 19. 23. 29. p. 225. 226. 229. Impuræ quomodo vincendæ. XV. n. 69. p. 389.

Communio. v. *Eucharistia.*

Complacentia vana quid ſit? XXI. n. 50. p. 541.

Confidentia in DEUM. II. n. 22. 23. p. 70. 71. Quàm præſtans. XIX. n. 17. p. 466. Ejus praxis. ibid. n. 22. 33. p. 468. 472.

Conformitas voluntatis noſtræ cum Divina. v. *Reſignatio.*

Conſilia Evangelica quomodo, & quæ ſervanda. I. n. 58. p. 33.

Conſtantia qualis ſit virtus? XIX. n. 40. p. 477. Ejus actus & praxis. n. 44. p. 478.

Converſatio cum altero ſexu. XV. n. 68. p. 387.

Cura Minimorum quid ſit? IV. n. 2. p. 118. Quomodo practicè exercenda? n. 8. 12. p. 120. 123.

## D.

Decimarum præſtatio eſt actus Religionis. XIII. n. 14. p. 281.

Deſolatio. v. *Patientia.*

Devotio quid ſit? XIII. n. 9. p. 280.

Devotiones externæ &c. non faciunt perfectum. I. n. 27. p. 16.

DEUS quomodo à nobis poſſit diligi? I. n. 35. p. 21. Quomodo velit noſtram perfectionem? n. 74. &c. p. 42. &c. Confidentia in DEUM. II. n. 3. p. 64.

Diffidentia ſui. II. n. 3. 15. p. 64. 68.

Dilectio proximi quid ſit, & quantùm obliget? XXVII. n. 1. p. 685. Ejus præſtantia. n. 6. p. 687. Ejus praxis & actus. n. 9. p. 690.

Diſtributio temporis quid ſit? IV. n. 17. p. 125. Quàm utilis? n. 23. p. 127.

Divinatio quale ſit vitium? XIII. n. 22. p. 283.

Dolus quid ſit, & quomodo committatur? XIII. n. 81. p. 302.

## E.

Ebrietas, ejúsque effectus. XIV. n. 61. p. 349. Motiva & media eam vi-

vitandi. n. 68. 75. 81. p. 352. 354. 355.
Educatio. v. *Inſtructio.*
Epiſcopalis ſtatûs perfectio. I. n. 9. p. 9.
SS. Eucharistiæ ſeu Communionis frequentatio quàm præſtans & utilis? III. n. 1. 2. p. 84. &c. Qualis requiratur ad eam diſpoſitio? n. 19. p. 89. Quales actus? n. 21. p. 91. Quid poſt Communionem? n. 31. p. 93.
Extaſes non ſunt ſigna perfectionis. I. n. 26. p. 16.
Extirpatio malarum paſſionum. v. *Paſſiones.*

F.

Fides Theologica quid ſit? XXVI. n. 2. p. 660. Quàm præſtans & neceſſaria? n. 6. p. 661. Ejus actus & praxis. n. 12. p. 664.
Fiducia in DEUM. v. *Confidentia.*
Fortitudo qualis virtus, & quàm neceſſaria. XIX. n. 1. p. 459. Motiva & praxis ejusdem. n. 7. 33. p. 462. 472.

G.

Garrulitatis, ſeu Loquacitatis vitium quid ſit, & quàm damnoſum? XVII. n. 23. 26. p. 434. 435. Media eam vitandi &c. n. 33. p. 437.
Gloria. Vana gloria quid ſit, & quàm facilè committatur. XXI. n. 30. p. 532. Ejus actus ante opus, ſub opere, poſt opus. n. 31. 32. p. 533. Quam ſit DEO exoſa, & homini nociva. n. 34. p. 534. Gloriari an liceat de bonis operibus. XXI. n. 59. p. 544.
Gratitudo qualis Virtus? XIII. n. 41. p. 288. Motiva gratitudinis erga Deum, & actus. n. 44. 50. p. 289. 291. Erga homines. n. 51. 52. p. 292.
Gulæ Vitium, eiúsque effectus. XIV. n. 29. p. 335. quibûs modîs committatur? n. 30. p. 336. Ejus damna animæ. n. 43. p. 341. Et corporis. n. 54. p. 346.

H.

Habitus pravi. v. *Paſſiones.*
Humilitas quid ſit? XX. n. 1. p. 488. Alia *Cognitionis.* alia *Affectionis.* ibid. Quàm præſtans? n. 11. &c. p. 493. &c.
Humilitas quomodo ſit fundamentum, & radix omnium virtutum? ib. n. 14. 15. p. 495. 496. Ejus exempla in Chriſto. ib. n. 24. p. 501. &c. Ejus gradus n. 30. p. 504. Actus primi gradûs. n. 34. p. 506. Secundi. n. 39. p. 512. Tertii. n. 44. p. 514. Media eam obtinendi. n. 46. p. 516.
Hypocriſis quid ſit, & quale vitium? XXI. n. 67. p. 547. Quænam absque hypocriſi fieri poſſint? n. 69. p. 548.

I.

Jactantia quid ſit, & quàm nociva? XXI. n. 40. 44. p. 537. 538.
Idololatria quid ſit? XIII. n. 21. p. 282.



Digitized by Google

Ignavia quale vitium? XIX. n. 31. p. 471.
Implantatio virtutum. v. *Virtutes.*
Inconſtantia, Levitas, quid ſit? XIX. n. 55. p. 484.
Ingratitudinis vitium. XIII. n. 52. p. 293.
Inimicitia quid ſit? XIII. n. 101. p. 311. Ejus malitia, & quomodo vitanda? n. 105. p. 312. n. 118. p. 318.
Injuſtitia quid? XII. n. 29. p. 276.
Inſtructio Juventutis Religioſæ quid ſit? IV. n. 36. p. 131. Quàm neceſſaria? n. 37. ibid.
Ira quid ſit, & quod gradus habeat? XVI. n. 25. p. 411. Quanta damna afferat? ibid. n. 34. p. 414. Media eam cohibendi. n. 43. p. 417. An, & qualiter detur Ira juſta? n. 58. p. 421.
Juramentum eſt actus Religionis. XIII. n. 16. p. 282.
Juſtitia qualis virtus, quàm præſtans? XII. n. 19. 26. p. 273. 275.

## L.

Levitas v. *Inconſtantia.*
Longanimitas qualis ſit virtus? XIX. n. 19. p. 479. Ejus praxis. n. 49. p. 481.
Loquacitas. v. *Garrulitas.*
Luxuria quid ſit? XV. n. 24. p. 366. Quàm abominabile coram DEO? n. 25. p. 367. Ejus damna circa famam & vitam. n. 40. p. 374. Ejus cauſæ & radices. n. 44. p. 376. Media eam vitandi. n. 61. p. 381. Cautelæ in converſatione cum altero ſexu. n. 68. p. 387. Praxis contra impuras cogitationes, & motus. n. 69. p. 389.

## M.

Magia ſuperſtitioſa quid? XIII. n. 14. p. 283.
Magnanimitas qualis virtus? XIX. n. 13. p. 464. Praxis & media. n. 15. p. 465. Ac regulæ. n. 33. p. 472.
Manſuetudo quid, & quàm utilis? XVI. n. 1. p. 399. Ejus media. n. 15. p. 405. Et praxis. n. 16. ibid. Quibus, & quando convenit? n. 17. p. 407.
Media tendendi ad perfectionem. v. *Tendentia.*
Media ad virtutes & contra vitia. v. *in qualibet virtute & vitio ſuo loco.*
Memoria præſentiæ Divinæ. v. *Præſentia.*
Mendacium quid, & ejus turpitudo? XIII. n. 70. 71. p. 298.
Minima. v. *Cura.*
Morbi. v. *Patientia.*
Moroſitas quid ſit? XIII. n. 131. p. 323.
Mortificatio in genere quid & quotuplex? V. n. 1. p. 135. Quàm utilis, meritoria, & neceſſaria? n. 6. 14. & 16. p. 137. 140. 141. Quàm facilis? n. 19. p. 143.
Mortificatio externa quid? ibid. n. 21. 23. p. 144. 145. Visûs. Et ejus praxis. VI. n. 1. 5. p. 147. 148. Auditûs. n. 20. 22. p. 153. Guſtûs. n. 33. 36. p. 157. 158. Linguæ. n. 51. 54. p. 162. 163. Odoratûs. n.



Digitized by Google

56. p. 164. Tactûs. n. 64. 74. p. 166. 168.

Mortificatio interna quid &c. VII. n. 1. 4. 6. 8. p. 169. 170, 171. 172. Intellectûs. n. 11. 12, 16. p. 174. 176. Judicii proprii. n. 31. 35. p. 181. 182. 183. Judicii temerarii. n. 45. p. 186. Memoriæ. n. 59. p. 189. 190. Voluntatis propriæ, n. 71. 73. 77. p. 192. 193. 196.

Mortificatio paſſionum quid? VIII. n. 28. 29. p. 206. Ejus praxis. n. 46. p. 215. Earum extirpatio. IX. n. 5. p. 233.

Mortificatio amoris proprii. IX. n. 1, 5. 8. 10. p. 219. 220. 222. Item cogitationum inordinatarum, ib, n. 11. 15. p. 222. 223.

## O.

Obedientia Religioſa quid ſit? XXIV. n. 3 p. 607. Quàm præſtans? n. 6. p. 609. Quàm utilis? n. 14. p. 613. Quàm neceſſaria? n. 19. p. 615. Quàm ampla ſit? n. 22. p. 618. Quàm conſolatoria? n. 30. p. 622. Quinam ejus gradus? n. 33 p. 624. Quæ praxis & actus? n. 45. p. 631.

Oblatio eſt actus Religionis. XIII. n. 12. p. 281.

Obſervantia qualis virtus? Ejus actus. XIII. n. 37. 39. p. 286. 287. Ejus vitia oppoſita. n 40. p. 287.

Obſervantia vana quale ſit peccatum? XIII. n 23. p. 283.

Obſtinatio quid ſit? XIX. n. 52. p. 483.

Odium quid ſit, & quotuplex? XIII. n. 103. p. 311. An aliquando licitè haberi poſſit? n. 120. p. 319.

Opera ſupererogatoria an & quomodo exercenda? I. n. 60. p. 34. Opera bona qualiter palàm ac coram hominibus facienda? XXI. n. 53. p. 542. An liceat de illis gloriari? ibid. n. 59. p. 544. Et gaudere? n. 65. p. 546.

Oratio quantum conferat ad perfectionem? II. n. 24. p. 71. Eſt actus virtutis Religionis. XIII. n. 8. p. 280.

Otium. v. *Acedia.*

## P.

Paſſiones malæ. VIII. n. 1. p. 199. In potentia concupiſcibili. n. 8. p. 202. In iraſcibili. n. 17. p. 203. In voluntate. n. 23. p. 204. Earum mortificatio. v. *Mortificatio.* Earum uti & habituum & affectuum pravorum extirpatio. X. n. 5. p. 233. n. 15. p. 237. n. 23. p. 240. Quomodo inſtituenda? n. 32. 33. 46. p. 245. 246. 250.

Patientia quid ſit, & quos habeat gradus? XXII. n. 1. p. 562. & n. 10. p. 564. Motiva eam exercendi. n. 15. p. 566. An & quomodo liceat adverſa fugere, avertere? pro avertendis orare? n. 30. p. 578. Actus & praxis patientiæ in genere. n. 39. &c. p. 582. Item in perſecutionibus injuſtis, calumniis &c. n. 50. p. 584. In ariditate, deſolatione, & afflictione ſpiritûs. n. 56. p. 586. In morbis & infirmitatibus. n. 65. p. 591.

Pau-

Paupertas Religioſa quid ſit? XXV. n. 3. p. 637. Duplex in communi & particulari, n. 10. p. 640. Quàm præſtans, & utilis ſit? n. 12. p. 642. Ad quæ obliget votum paupertatis? n. 22. p. 647. Quid de licentia Superioris? n. 24. 25. &c. Quæ res ſuperfluæ aut pretioſæ dicendæ? n. 29. 33. p. 651. 653. Varii caſus violatæ paupertatis. n. 35. &c. p. 654. Praxis & actus Religioſæ paupertatis. n. 46. p. 656.
Perfectio quid ſit? I. n. 2. p. 5. Ejus ſtatus aquiſitæ, & aquirendæ. I n. 9. p. 9.
Perfectio Chriſtiana ordinaria. I. n. 11. p. 10. Extraordinaria. n. 12. ibid. Religioſa. n. 15. p. 11. &c. n. 26. p. 16. &c. An in hac vita actualis poſſit obtineri? n. 34. p. 16. Media ad eam. v. *Tendentia.* Quomodo Deus deſideret noſtram perfectionem? I. n. 74. &c. p. 41. &c.
Perjurium quid ſit? XIII. n. 30. p. 284.
Perſeverantia qualis ſit Virtus? XIX. n. 34. p. 474. Ejus actus. n. 44. p. 478.
Pertinacia. v. *Obſtinatio.*
Pietas qualis ſit virtus? XIII. n. 32. p. 284. Ejus actus, & vitia oppoſita. n. 35. 37. p. 285. 286.
Pigritia. v. *Acedia.*
Præſentiæ DEI memoria, ejúſque Exercitium. III. n. 56. p. 100. n. 67. 72. p. 106. 107.
Præſumptio. v. *Audacia.*
Preces jaculatoriæ. II. n. 14. p. 71.
Primitiarum oblatio eſt actus Religionis. XIII. n. 13. p. 281.
Prudentia qualis ſit virtus? XII. n. 3. p. 269. Ejus actus, & vitia oppoſita. n. 6. 7. p. 270.
Pudicitiæ Virtus quid ſit? XV. n. 19. p. 364.

R.

Regulæ quomodo obſervandæ? I. n. 62. &c. p. 35. &c.
Religio qualis ſit Virtus? XIII. n. 1. p. 279. Ejus actus & vitia oppoſita. n. 6. 19. 20. p. 280. 282.
Religioſorum ſtatus incipientium, proficientium & perfectorum. I. n. 8. p. 8. Quomodo ſit ſtatus perfectionis? I. n. 9. p. 9.
Religioſus quomodo teneatur tendere ad perfectionem? v. *Tendentia.* Tepidus in quibus periculis verſetur? I. n. 44. 67. 70. p. 25. 38. 39. &c.
Remedia. v. *Media.*
Reſignatio in Divinam voluntatem quid ſit? XXVIII. n. 2. p. 699. Ejus præſtantia & motivæ. n. 4. p. 700. Ejus praxis & actus. n. 17. p. 709.

S.

Sacrificium eſt actus Religionis. XIII. n. 11. p. 281.
Sacrilegium quid ſit? XIII. n. 27. p. 283.
Sedulitas ſeu ſolertia qualis ſit virtus? XVIII. n. 1. p. 440.
Sexus. v. *Converſatio.*
Silentium clauſtrale. XVII. n. 8. p. 430. v. etiam *Taciturnitas.*
Simonia. XIII. n. 28. p. 248.
Simplicitatis Virtus quæ ſit? & ejus

actus. XIII. n. 63. 69. p. 296. 298. Ejus vitium oppoſitum. v. *Dolus*.
Sobrietas qualis Virtus? & ejus praxis. XIV. n. 24. 28. p. 333. 334.
Spes Theologica quid ſit? XXVI. n. 22. p. 668. An neceſſaria & utilis? n. 30. p. 671. Quæ ejus praxis & actus? n. 34. p. 672.
Statuta quomodo ſervanda? I. n. 64. p. 36. &c.
Superbia quid & quotuplex? ejúsque filiæ. XXI. n. 1. p. 518. Actus ſuperbiæ cordis. n. 6. p. 520. Oris. n 7. ibid. Operis. n 8 p. 521. Quàm ſit DEO exoſa? n. 9. p. 522. Quàm damnoſa? n. 15. p. 525. Et periculoſa? n. 23. p. 529. Remedia contra ſuperbiam, ejúsque filias. n. 90. &c. p. 558. &c.
Superſtitio quid ſit? XIII. n. 20. p. 282.

## T.

Taciturnitas quid ſit? XVII. n. 1. p. 425. Quàm neceſſaria? n. 4. 8. p. 428. 430. Regulæ diſcurrendi & Silentium ſervandi. n. 7. p. 430.
Temeritas. v. *Audacia*.
Temperantia quàm præſtans ſit? XIV. n. 1. p. 326. Ejus actus. n. 5. p. 327.
Tempus: ejus pretium inæſtimabile. XVIII. n. 25. p. 448. Ejus jactura. n. 30. p. 451. Quomodo bene applicandum? n. 39. p. 455. Qualiter perditum recuperandum? n. 48. p. 457. Ejus diſtributio. v. *Diſtributio*.
Tentatio ad perfectionem non eſt ardua, nec impoſſibilis. I. n. 31. p. 19. n. 34. 35. p. 20. Ad eam quomodo Religioſus obligetur? n. 36. 40. p. 21. 23. Quomodo Chriſtiani? v. *Chriſtianus*. Quænam media dentur tendendi ad perfectionem? I. n. 56. 64. p. 32. 36. II. n. 1. p. 63. IV. n. 1. p. 118. Religioſus debet ad eam tendere per obſervantiam votorum, & Regulæ, ac Statutorum. I. n. 57. 62. p. 35. &c. Motiva tendendi ad perfectionem. I. n. 73. &c. p. 42. &c. Quia æquum & rationabile. n. 79. p. 44. Facile. n. 98. 103. &c. p. 53. 56. Jucundum & conſolatorium n. 105. p. 58. Difficultates circa eam. n. 108. p. 60. Requiritur efficax voluntas. II. n. 3. 8. p. 64. 67. Item humilitas. n. 15. 17. p. 68. 69. Cum fiducia in DEUM & oratione. 22. 24. p. 70. 71.
Tentatio DEI quid ſit? XIII. n. 25. p. 283.
Tepidus. v. *Religioſus*.
Timiditas: quale vitium. XIX. n. 27. p. 470.

## V.

Veritas quid ſit? XIII. n. 54. p. 293. Ejus praxis & actus. n. 62. p. 295.
Vigilantia & attentio in agendis quàm neceſſaria? II. n. 26. 28. p. 73. 74.
Virtus quid ſit in genere? XI. n. 1. p. 261. Quotuplex: & quàm præſtans? n. 10. 11. p. 265.

Vir-

Virtutes Cardinales quæ? XII. n. 1. p. 268.
Virtutes Theologicæ. XXVI. p. 659.
Virtutum implantatio quàm præſtans & neceſſaria? X. n. 26. p. 243.
Vitium in genere quid ſit? XI. n. 13. 15. p. 266. 267.
Votum eſt actus Religionis. XIII. n. 15. p. 283. Ejus violatio. n. 29. p. 284.
Votum quid ſit? XXIII. n. 1. p. 599. Quotuplex? n. 4. p. 601. Quàm præſtantia ſint vota ſolemnia Religionis? n. 7. p. 604. An ſint neceſſaria? n. 15. p. 605.

Z.

Zelus animarum. XXVII. p. 685. Quid ſit? n. 10. p. 692. Quàm præſtans? n. 11. ibid. Ejus praxis & actus. n. 15. p. 695.

Men-

Digitized by Google

## Menda potiora ſic emenda.

Pag. 13. col. 2. lin. 7. *charitata* lege *charitate*. P. 38. c. 1. l. 16. *non latet* lege *me latet*. P. 72. c. 1. l. 6. *Cap.* 3. lege *Cap.* 13. P. 87. c. 1. l. 19. *roſequenda* lege *proſequenda*. c. 2. l. 9. *praſeervati* lege *praſervati*. P. 89. c. 1. l. 28. *cuidem* lege *cuidam*. P. 221. c. 2. l. 20. *alos* lege *alios* P. 296. c. 2. l. 31. *hebitudine* lege *hebetudine* P. 326 c. 1. l. 3. *origo* lege *originem* P. 382. c. 1. l. 4. *neceſſarius* lege *non neceſſarius* P. 393. c. 1. l. 5. *deleantur* lege *indirectè deleantur* P. 394. c. 1. l. 26. *ita ut* lege *unde* P. 399. c. 1. l. 14. *jurate* lege *quaſi jurate* P. 433. c. 2. l. ult. *Idpſum* lege *Idipſum* P. 436. c. 1. l. 21. *beſtifera* lege *peſtifera* P. 462. c. 2. l. 19. *vitiis* lege *vitis* P. 494. c. 2. l. 26. *tribus* lege *tribubus* P. 509. c. 2. l. 6. *veſtiu* lege *veſtitu* P. 520. c. 1. l. 31. *pomoveant* lege *promoveant* P. 530. c. 1. l. 29. *monium* lege *omnium* P. 544. c. 1. l. 10. *omittenda* lege *omittendum* P. 575. c. 1. l. 32. *quarumque* lege *quaſcunque* P. 592. c. 1. l. 8. *ſolidis* lege *ſolitis* P. 632. c. 2. l. 22. *juxta* lege *exequatur juxta* P. 633. c. 2. l. 25. *eiſdem* lege *eidem* P. 666. c. 1. l. 3. *capere* lege *capere queat* P. 667. c. 1. l. 27. *eam* lege *ac eam* P. 673. c. 2. l. penult. *pc* lege *per* P. 696. c. 1. l. 8. *fructum* lege *fructus*. P. 706. c. 2. l. ult. *actum* lege *tactum*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google